Taenber & Weil 24/7

Fl. 2950

341.
Q.2
42-1/1983

مكتبة التراث العربي والإسلامي
ARAB AND ISLAMIC HERITAGE LIBRARY

2

2 ABULCASIS. Chirurgicorum omnium primarij, Lib. Tres. I. De cauterio cum igne, & medicinis acutis per singula corporis humani membra. Cum instrumentorum delimitatione. II. De sectione & perforatione, phlebotomia, & ventosis. De vulneribus, & extractione sagittarum, & ceteris similibus. Cum formis instrumentorum. III. De restauratione & curatione dislocationis membrorum. Cum typis item instrumentorum ...

[issued with:] HORATIANUS OCTAVIUS (*i.e.* PRISCIANUS, Theodorus). Octavii Horatiani rerum medicarum lib. quatuor. I. Logicus, de curationibus omnium ferme morborum corporis humani, ad Euporistum. II. De acutis & chronicis passionibus, ad eundé. III. Gynecia, de mulierum accidentibus, & curis eorundem, ad Victoriam. IIII. De Physica scientia, experimentorum liber, ad Eusebium filium. Per Hermannum Comitem a Neüenar, integro candori nuper restitutus autor. Strasbourg, Johannes Schott, 1532.

Folio, title within five-piece woodcut border, woodcut initials in both parts, eight full-page woodcuts (one folded, having larger margins left by the binder), and numerous woodcuts in the text of Abulcasis (see below); small library stamp on verso of title, four marginal tears repaired, some worming towards the end; a pleasant copy, with striking endpapers, bound in eighteenth century German mottled sheep, large gilt arms of the Munich Court Library on covers, spine gilt in compartments.

A very handsome edition of Abulcasis' surgical text, "the first rational, complete and illustrated treatise on surgery and surgical instruments" (Garrison-Morton). Many of the operative procedures and instruments described by Abulcasis do not appear in extant classical writings and may therefore be regarded as his own, or at least as being part of distinctly Arab practice. The work deals extensively with cauterization, a procedure recommended by the Prophet, and contains several chapters on dentistry and operations of the eye, gynaecology and the treatment of wounds and fractures. Some 260 woodcuts illustrate many and various surgical and dental instruments and there are full-page depictions of cauterization, amputation, the treatment of wounds from projectiles and trepanation. Illustrations to the chapter on dentistry are on pages 173–177, including a woodcut of teeth strengthened with silver threads. The printer has also re-used the woodcut blocks by Johann Wechtlin for Gersdorf's *Feldbuch der Wundartzney*, 1517. See Guerini, *A History of Dentistry*, 1909, pp. 125 *et seq.* for an extended discussion of Abulcasis' dentistry and instruments.

"The chief influence of Albucasis on the medical system of Europe was that his lucidity and method of presentation awakened a prepossession in favour of Arabic literature among the scholars of the West: the methods of Albucasis eclipsed those of Galen and maintained a dominant position in medical Europe for five hundred years ... Albucasis' descriptions of operations are clear and particularly valuable because they portray the figures of surgical instruments used in the Middle Ages ... most of the figures of mediaeval times derived from those of Albucasis and incidentally show no knowledge of perspective" (Campbell, p. 88).

First edition of Priscianus' *Euporiston* (a 4to edition, printed by Froben in Basle in the same year was probably published later). Priscianus was a physician who flourished in the 4th century A.D. The first book deals with external ailments, including chapters on the ear, the nose and teeth; the second is on internal medicine and the third book, the *Gynaecia*, is one of the earliest monographs on obstetrics and gynaecology (see Ricci, *The Genealogy of Gynaecology* pp. 148–149).

The title-page is decorated by five woodcut strip ornaments, of which the two vertical ones are by Heinrich Vogtherr, and the three horizontal ones are by Hans Weiditz.

Adams P2119; Bird 2001; Durling 3764; Parkinson and Lumb 1965; Waller 7646; Wellcome I 5256.

OCTA VII HORA TIANI rerum Medicarum LIB. Quatuor.

I. Logicus, De curationibus omnium ferme morborum corporis humani, ad Euporiſtum. 1
II. De Acutis & Chronicis paſſionibus, ad eundē. 31
III. Gynecia, De Mulierum accidentibus, & curis eorundem, ad Victoriam. 72
IIII. De Phyſica ſcientia, Experimentorum liber, ad Euſebium filium. 80

¶ Per Heremānum Comitem a Neüenar, integro candori nuper reſtitutus Autor.

ALBV CASIS CHIRVRGICORVM omniū Primarij, LIB. tres.

I. De Cauterio cum igne, & medicinis acutis per ſingula corporis humani membra. Cum Inſtrumentorum delimatione. 119
II. De Sectione & Perforatione, Phlebotomia, & Ventoſis. De Vulneribus, & extractione ſagittarū, & cęteris ſimilibus. Cum formis Inſtrumentorū. 149
III. De reſtauratione & curatione diſlocationis mēbrorum. Cum typis item Inſtrumentorum. 177

☞ Cum gratia & Priuilegio Cæſ. Maieſtatis ad Quinquennium.

¶ ARGENT. apud Ioannem Schottum M. D. XXXII.

5-15

Horatiani rerum Medicarum
libri IV cum fig: 1732: liber rariss:

Reuerendiſs. in CHRISTO Patri ac domino, domino Heremanno, ſanctæ Coloniensis Eccleſiæ Archiepiſcopo, ſacri Romani Imperij per Italiam Archicancellario, Principi Electori, Vueſtphaliæ, & Angariæ Duci, Legatoq; nato. &c. domino meo gratioſiſsimo

Audio, reuerendiſsime domine, tuam amplitudinem, quicquid temporis a grauiſsimis Coloniensis dioceſeos curis ſuffurari poſsit, Medicinæ cognitioni libenter impendere ſolere. Quod quidem ſtudij genus, ut patruus meus Heremannus Comes a Neüenare, clariſsimus ſane uir, pro ſua uirili promoueret, aliquot eius artis autores, undecũq; ſumma cura collegerat, quos a mendis repurgatos in lucem ſtudioſis emitteret. Ex quibus & hunc OCTAVIVM HORATIANVM innumeris mendis ſcatentem, diligenter emacularat, T. A. abſolutum opus conſecraturus, ni partim iſti operæ imperfectæ adhuc, partim T. celſitudinis negocijs Auguſtę Vindelicorum ante diem immortuus eſſet. Nihilominus ut intelligeret T. D. quam ſtudioſe in hoc Scriptore eſſet aduigilatum, uolui ego T. A. pro Patruo meo eundem Scriptorem, utcũq; purgatum, dedicare. Quem ſpero pergratum futurum: cum quod ad palatum faciet: tum quod eſt e corrupto fere in integrum reſtitutus. De ipſius uero uita quum nihil certi, nobis ſaltẽ, conſtet, ſtylus tamen Africanum indicat. Tractat autem omnia fere argumenta, tituliſq; Librorum ijſdem quaſi utitur quibus Aurelianus alter. Præceptorem habuit Vindicianum, qui archiatrus fuit Imp. Valentiniani, quemadmodum lib. 2. ad Euſebium filium teſtatur. Ego R. D. cum ingenij uires ætate & iudicio mihi creuerint, mea (quod aiunt) Minerua, partum opus offeram. Dominus interim ſeruet nobis T. A. diu incolumem, cui me uelim quamcommendatiſsimum. Datum Bedburgij, Anno Domini M. D. XXXI. Pridie natiuitatis Ioannis Baptiſtæ.

Infra fol. 81. b.

Reuerendiſsimæ R. T.

deuotus,

Heremannus ex Comitibus de Neüenare.

¶ INDEX Capitum & earũ rerũ quæ scitu digniora.

¶ A
ABORTIVI 77
De Acoris 4
Acopum Dyacissum 86 c
De Alopetiosis 5
Ad Alopetias 102 d
Anni quatuor tẽpora 92 d
Ano accidentia 25
Antidotũ Dyarobum ad pectoris, stomachi, iecoris, splenis, & omniũ interanearum dolorem 85 b
Antidotum ad digestionem, prouocationem urinæ, & colum. ibi.
Antidotũ ad omnes dolores interaneorum 86 c
De Apopleticis 38
De Apum, cęterorũq; animaliũ percussibus 23
Et turpibus ac latentibus recæptis. eo.
De Artriticis 69. 75
De Atrophia 55
Ad Auriculæ dolorem 91 b
Aurium caussationes 7
Ad Auriginem 98 d
Et Auriginosos 91 a
Ad Aurium dolores 88 c, 93 b

¶ C
CAliginis remedia 100 c
Capillorum infectiones 2
Et ut nigrescant 87 a
Capilli ut crescant 3. 87 a
Ad Capillorum defectionem ex ægritudine 4
Ad Capillos cadentes 3
Capitis querelæ 44, & seq.
Ad Capitis dolorem 81 b, & 93 b
Ad Calculum 90. 91 a. 100 d, & seq.
De Carbunculis 18
De Cardiacis 42
De Catarro 50. & seq.
Cerebri natura 109 a
De Cholera 43
Cibi & potus distributio, & operatio 111 a b
De Colicis 36
Ad Coli dolorem 101 b. 90 d. 94 d
De Concæptione 75
Ad Concæptionẽ 84. 100 c
Ad Cordis dolorem 91 a
Ad Cordis formidinẽ 95 a
Corporis humani partitio, & obseruatio 91 b

¶ D
DENtium curationes 14
Ad Dentiũ dolorem 100 c
Ad Dẽtitionẽ infantiũ 102 d
De Diaphoreticis 42
Dyamoron Sebasti 86 c
Dyamoron simplex eo.
Dyacitrium 87 b
Dyaherpillũ acopum 87 b
Dyaltheæ compositio, & uirtus. 89 b
Dyarobum ad pectoris dolorem. 85 b
De Dysentericis 64
Ad Dysentericos 56 d. & seq. 90 d. 97 a. 100 c
Vt infirmus Dormiat 946 c

¶ E
ELEPhantiosi 29
De Empyicis 54
De Epaticis 56
Ad Epar 90 c. 91 a. 96 c
Epilepsiæ caussa 111 c
De Epilepticis 46
Contra Epilepsiam 82 c
Vt Escam contineas 97 a

¶ F
FAVCium uitia 15
De Febribus 32
Ad Febres 98 c d
Ad Febrẽ medullarẽ eo. d
De Furunculis 8
Ad Furunculos 99 a

¶ G
GENIculorũ dolor 98 c
De Gonorrhia 80

¶ H
HEMIGRAneæ cura. 95 b. 102 d
Ad Hemitrytim. 85 a. 98 c d
Hemorrhoia matricis 79
Ad Hemorrhoides. 86 d. 99 a
De Herniosis 25
Hominis in utero figuratio, & crementum 107 a b
Hordiolum oculi 91 a
Ad Hyrcosos 97 a
De Hydropicis 66
Hydropis generatio 115 b
Ad Hydropem 88 c d
De Hydrophorbicis 18
Hygnęopatio mirabilis 84 c

¶ I
ICTEriciæ descriptio & cura 57
De Igne sacro 22
Ad Ignem sacrum 99 a
De Iliacis 39
Vt non Infirmeris 09 d
Ad Interanea & febres eo. c
Ad Intestinorũ dolorẽ 91 b
Ad Intestini exitum 96 d
Ad Iocinoris dolorem 97 a
De Ischiadicis 69

¶ L
LABIA crepitantia 14
Lapidis in uesica generatio. 105 b
Ad Lateris dolorem 91 a, & 96 c
De Lethargicis 34
Linguæ natura 108 d
Liquaminis confectio 102 d
Ad Luem potio 85 a
De Lumbricis 63
Ad Lumbricos 84 d. 87 a. 90 c. 95 b
De Luxationibus 30
Ad Luxatum 98 c

¶ M
MAMMILlarum post partum dolor 72
Ad Mãmillarẽ dolorẽ 95 a
De Matricis prẽfocatione 73
De Matricis inflatione 74
De Matricis hemorrhoia 79
De Matricis uulneribus eo.
Ad Matricem, & menstruorẽ prouocationẽ 83 b. 84 d
Medicinę partitio 101 b
De Melancholicis 48
De Mẽnomenis eo.
Ad Morbũ regiũ 101 b. 113 a
Ad Morsum serpẽtis 93 b

¶ N
NARIVM morbi 13
Nariũ fluxus sanguinis eo.
Ad Nauseam 97 a
De Neureticis 64

¶ O
OCVLorũ caussæ 10
Ad Oculos equi 102 c
Oleum bonũ, & nigrũ, item suauissimum 102 c
Oris uitia 15
Oscitatio 112 d

¶ P
PANNIculi cura 98 d

de Papulis 16
de Paraliticis 49
de Paronichijs 28. 95 a
de Parotidis 7
Partuum diuersus concæptus 110 c d
Passi confectio 102 d
Vt pauorē equo tollas 102 c
Ad Pediculosos 4
de Peripleumoniacis 36, & 113 a
De Pernionibus 27
Ad Perniones 84 d
Philosophiani medicamentū mirabile 87 b
De Phreneticis 33
De Phthisicis 52
Ne Pili oculorum canescant. 98 c
Pili ne nascantur 102 b
De Pleureticis 35
De Podagricis 69
Ad Profluuium 90 c
De Pruritu & Scabie 28
Purgatio Fœminarū 109 b

¶ R

RAGADIAE Pedū, uel Digitorum 27
De Renum uitijs 68
Ad Renum dolorem 97 a, & 100 c
De Reumatis fluxu 79
Ad Rigorem 102 c

¶ S

SACCOMEllis confectio. 86 d
de Sanguinis effusione per uaria membra 53
Ad Sanguinis uomitū 86 d
Ad Sanguinis fluxum e naribus. 90 d
de Satiriasi 41
Ad Scabiem equorū 102 c
de Scotomaticis 47
Semen qd sit, & unde nascatur 102 d. & seq. 109 b
Serpentum fuga 49 b
Singultus 113 b
Ad Siticulosos 98 d. 99 b
Ad Solutionem membrorum. 99 a
Ad Somnum 98 d. 99 b
Spasmus 113 a
de Spasmis 40
Ad Spasmum cordis 95 a
De Spleneticis 58. 96 d
Ad Splenem 90 c
Sternutatio 112 d
Stomachi uaria accidentia. 59. & seq.
Ad Stomachi inflationem folio 95 a
Stomachi confortatiuū ibi.
Ad Stomachum 100 c
De Strophicis 39
Ad Suspirium 95 b
De Synanchicis 37
De Syntexi 55

¶ T

TALorum tumor quem admodū sedetur 93 c
Tactus quid sit 109 a
De Testiū indignatione 24
Ad Tibiarū uulnera 98 c
Ad Tineas capitis 99 a
Trocisci Musæ 89 b
Ad Tussim 94 c

¶ V

VENTRIS dolor q̄modo sedetur 89 a. 98 c
Ad Ventris fluxum 95 a
Contra Ventris obstipationem. 95 b
Ad Ventris solutionē ibi.
De Veretri. i. naturę uitijs 24
De Vesicæ uitijs 68
Ad Vesicę dolorē 89 a. 90 c
Ad Vinosos 98 d. & seq.
Vt Vinū bonum fiat 102 c
Vocis natura 109 a
De Vulneribus uarijs ex causis infixis 19
De Vulneribus ex se nascentibus. 21
Ad Vulnera pedum 99 a
Ad Vrinæ difficultatē 87
De Vstione 17

FINIS.

¶ Capita Partis Primæ Albucasis.

De iuuamēto & nocumento Cauterij, & qbus cōplexionibus cōueniat: & quo tpe: et si cū ferro, uel auro. fol. 119
Cauterizatio Capitis in commissura coronali 121
Caterizatio capitis in dolore totius capitis 122
Cauterizatio in hemigranea, tam cum medicina adustiua, quam cum ferro eo.
Cauterizatio in hemigranea antiqua 123
Cauteri. in dolore Auriū 124
Cauterizatio in Tortura eo.
Cauterizatio in Apoplexia antiqua 125
Cauterizatio ī Obliuiōe eo.
Cauterizatio in Paralisi & mollificatione eo.
Cauterizatio in Epilepsia eo.
Cauterizat. ī Melācholia 126
Cauterizatio in aqua descendente ad Oculum eo.
Cauterizatio in Lachrymis antiquis 127
Cauterizat. ī fętore Nasi eo.
Cauterizatio in mollificatione Palpebrę eo.
Cauterizatio Palpebræ, cum pili inuersantur pungentes oculum eo.
Cauterizatio cū medicina cōburente in eodē casu 128
Cauterixetio in Fistula lachrymali 129
Cauterizatio in fissuris Labiorum 130
Cauteriz. in fistulis Oris eo.
Cauterizatio in Gingiuis, & Dentibus mollificatis 131
Cauterizatio in dolore Dentium. eo.
Cauteriza. in Strophulis 132
Cauterizatio in raucedine Vocis, & constrictione anhelitus. eo.
Cauterizatio in ægritudinibus Pulmonis & tussi eo.
Cauterizatio in Titillico in dislocatione humeri 133
Cauterizatio Stomachi eo.
Cauterizatio Epatis frigidi. 134
Cauterizatio apostematis Epatis. 135
Cauterixatio in Pleuresi eo.
Cauterizatio Splenis 136
Cauteriza. in Hydropisi. eo.
Cauterizatio Pedū, & Crurum. eo.
Cauterizatio in solutione Ventris. 137
Cauterizatio Hemorrhoidarum. eo.
Cauterizatio althelul post abscisionem eorum eo.
Cauteriza. fistulæ in Ano 138

Cauterizatio Renum 138
Cauterizatio Vesicæ eo.
Cauterizatio Matricis eo.
Cauterizatio Anchæ in dislocatione 139
Cauterizatio in Sciatica eo.
De cauterizatione in dolore Dorsi. 142
Cauterizatio in incæptione Gibbositatis. eo.
Cauterizatio in Podagra, & doloribus Iuncturarũ 143
Cauterizatio in Rupturis 144
Cauterizatio in dolorib. propter casum a pcussione 145
Cauterizatio in Lepra eo.
Cauterizatio in Stupore 146
Cauterizatio in Albaras eo.
Cauterizatio in Cancro eo.
Cauterizat. in Adubelati eo.
Cauterizatio in malo corrodente. 147
Cauterizatio in Clauis & Verrucis. eo.
Cauterizatio in Tremore 148
Cauterizatio Albathir eo.
Cauterizatio in fluxu sanguinis ex arteria ĩ uulnere eo.

¶ Capita Partis Secũdæ Albucasis.

De curatiõe Aquæ quæ aggregat in capitib. puerorũ 150
De Incisione Arteriarũ quæ sunt post Aures 151
De extractione arteriarũ quæ sunt in Timporibus 152
De cura cursus lachrymarum acutarum assiduarum ab Oculis. 153
De cura lachrymarum acutarum, & catarrorũ ad oculos, ex ĩteriorib. capitis 154
De cura eius quod cadit in Aurem. 155
De cura opilationis accidentis Auri 157
De cura Althelil Palpebrarum. 158
De cura Grandinum Palpebrarum oculi eo.
De cura Axirnath. i. grossitudinis Palpebrarum 159
De modis Ataxmir Oculi. i. cũ palpebra mollificat oculi, unde fit ut rugetur sicut non debet 160
De eleuatione pilorũ pungentium in Oculo cum acu 161
De cura Alxatrati, quæ accidit in Palpebra supiori 162
De cura alxatrati quæ fit in Palpebra inferiori, & est rugatio, uel cõtractio sursum ad dextrũ & sinistrum eo.
De adhęrentia Palpebrę oculi cum coniunctiua, aut cornea. 163
De incisione ungulæ & eminentiæ carnis Lachrymarum. eo.
De incisiõe Alguardenigi, & carne nata in oculo 165
De collectione Sebel ex Oculo. eo.
De reductione Arissati ad Nasum. 166
De reductione eminentiæ Oculi. 167
De incisione uuæ Tunicę eo.
De curatione Alcomnati 168
De cura aquæ quę descendit in oculo, uel cataracte eo.
De cura carnis natę in Naso. 170
De cura Thelul Nasi 171
De sutura Nasi & labij, & auris. eo.
De extractione Nodorum Labiorum 172
De incisione carnis natæ super Gingiuam eo.
De rasione Dentium cum ferro. eo.
De extractione doloris Dentium. 173
De eradicatione Dentium, & extractione ossium mandibularum fractarum 174
De serratura Dentiũ eminentium super alios 176
De retatione Dentium cum filis auri eo.
De incisione ligamenti quod accidit sub Lingua, & prohibet loquelam 177
De extractione ranulæ quæ fit sub Lingua 178
De curatione apostematis durarum Amigdalarum eo.
De incisione Vuulæ apostematæ. 179
De extractione spinarum & ossium de Gula 181
De extractiõe Sanguisugę 182
De apertione Apostematũ & eorũ sectione & cura 183
De sectione Apostematũ quę accidũt in cute Capitis 185
De sectione Strofularum in Collo. 186
De sectione Epiglotis ab apostemate intra guttur accidente. 187
De sectiõe hernię Gutturis 188
De sectione super species Nodorum. eo.
De formis Instrumẽtorũ pro sectione & perforatiõe 189
De cura Mãmillarum hominum quæ mammillis mulierum assimilantur 192
De perforatiõe Apostematis q̃d accidit sub Titillico 193
De sectione Apostematis q̃d accidit propter arteriam & uenam. eo.
De Apostemate q̃d accidit ex torsione Neruorum 194
De sectione Apostematis q̃d accidit in Ventre 195
De cura eminẽtię Vmbili. eo.
De cura Cancri 196
De cura Hydropisis 197
De cura infantiũ qui nascuntur locis Vrinę eorum non perforatis. 198
De Albather quæ accidũt in prepucio & capite uirgæ, & corruptione, nigredine, & adhærentia 199
De mundificatione infantiũ, & curatiõe ex errore eis accidente in circũcidendo 200
De extractione urinæ retentæ in uesica 201
De qualitate clisterizatiõis uesicæ cum clepshydra 202
De extractione lapidis uesicæ. 203
De extractione lapidis mulierum. 206
De sectione super herniam aquosam. 207
De cura Ramicis carnosę 209
De cura Ramicis quæ est cũ uite. 210
De cura Rãicis ĩtestinalis eo.
De Ramice uentosa 212
De disruptione quæ fit in Inguinibus eo.
De mollificatione cutis Testiculorum eo.
De Castratione 213

De cura Hermafrodisiæ duorum modorum. 213
De incisiõe Tentiginis, & carnis eminentis in uuluis mulierum 214
De cura Alratica, quæ est uulua mulieris non perforata. eo.
De cura Hemorroidarum athelil & bothor in uuluis mulierum 215
De perforatiõe exituræ quæ accidit in matrice eo.
Doctrinæ Obstetricum qualiter medicẽtur embriones uiui, secundũ figuram non naturalem egressi 216
Exitus Embrionis super pedes. 217
Exitus fœtus super genua & manus 218
Exitus fœtus latitudinaliter pendens ex manibus eo.
Exitus fœtus super collũ expansis manibus, & facies eius ad dorsum matris suæ. eo.
Exitus fœtus super latus eo.
Exitus Geminorum, aut fœtuum multorum 219
De extractione fœtus mortui. 219
De formis Instrumentorum necessariorũm in extractione fœtus. 221
De extractiõe Secũdinæ 224
De curatione Ani non perforati. 225
De curatione Fistularum quę accidunt in inferiori parte. eo.
De futura Hemorroidarum, ex quibus currit sanguis ex incisione earũ: & cura fissurarum. 228
De curatione Almesemir inuersorum, & non inuersorum: & althelil siccorum & formicę. 229
De formis Instrumẽtorũ quæ administrantur ad clisteria in ægritudinibus Ani, & solutiõis uentris, et colicę eo.
De curatione Vulnerũ capitis sine fractura ossis 231
De uulneribus Colli 232
De uulnere in Spatulis 233
De uulneribus Vẽtris, et exitu intestini, & exitura eorum. 234
De cura Azuken & Fistularum. 238
De incisione extremitatũ, & Serratura ossium 244
De cura Sinuum, & qualitate clisterizationis cum medicinis 247
De cura Panaricij & unguis attritę, & incisiõe digiti addiri, & sectione 249
De incisione Vitium 250
De extractione Venæ cruris. 252
De sectiõe super Vermes generatos sub cute, & dicitur ægritudo bouina 253
De sectione super ægritudinem Nakir eo.
De extractione Sagittarũ 254
De Phlebotomia uenarũ 259
De Ventosatiõe, & qualitate usus eius 270
De suspensione Sanguisugarum. 275

¶ Capita Partis Tertiæ Albucasis.

Sermo uniuersalis de restauratione, & dislocatione, & curatione torsionis, & similibus 277
De summis & collectiõibus, & esse fracturæ ossium, ex eis quarum præmissio necessaria est eo.
De fractura accidente in capite. 283
De restauratione Nasi, quãdo frangitur 289
De restauratione Mandibulæ inferioris, quando disrumpitur 290
De restauratione Furculæ, quando frangitur eo.
De restauratione fracturæ Spatulæ. 292
De restauratione fracturæ Pectoris 293
De restauratione Costarum, quando franguntur eo.
De restauratione fracturæ Spondiliũ dorsi et colli 294
De restauratione Anchæ 295
De restauratione fracturæ Adiutorij eo.
De restauratione fracturæ Brachij. 297
De restauratiõe fracturarum Manus 298
De restauratione fracturæ Coxæ 299
De restauratione fracturę Rotulæ genu 300
De restauratione fracturæ Cruris 301
De restauratiõe fracturę ossium Pedis & Digitorũ eo.
De fractura Vuluæ mulieris, & ossis pectinis, & uirgæ uiri 302
De restauratiõe fracturæ ossium, quando est cum uulnere 303
De curatione Nodationis in uestigio fracturæ 305
De curatione quando restauratur, & remanet membrũ post illud subtile non secũdum naturam suam eo.
De curatione ossium fractorum, quando restaurantur tortuose 306
De sermõe in Dislocatiõe eo.
De cura dislocationis Mandibulæ inferioris 307
De reductione dislocationis Furculæ, & extremitatis humeri eo.
De reductione dislocationis Humeri 308
De restauratione dislocationis Cubiti 310
De curatione dislocationis Almahasem 311
De curatione dislocationis Digitorum 312
De curatione dislocationis Spondilium dorsi eo.
De curatione Anchæ dislocatæ 314
De curatione dislocationis Genu. 317
De curatione dislocationis Calcanei eo.
De dislocatione Digitorum pedis: & cura 318
De speciebus dislocationis cum uulnere uel fractura. eo.

FINIS.

¶ Capita Libri PRIMI, qui LOGICVS dicitur.

De infectionibus Capillorum 2
De Capillis cadentibus 3
De cremento Capillorum eo.
Ad defectionem Capillorũ, quibus ægritudine prolixa carere ſæpe contingit. 4
De Pediculoſis eo.
De Acoris eo.
De Alopetioſis 5
De Aurium cauſſatione 7
De Parotidis eo.
De Furunculis 8
De Oculorum cauſſis 10
De Narium morbis 13
De fluxu ſanguinis Narium eo.
De Labijs crepantibus 14
De Dentium curationibus eo.
De uitijs Faucium, uel Oris 15
De Papulis minutis ubiq; naſcentibus 16
De Vſtione calida, uel ignis 17
De Carbunculis 18
De Vulneribus uarijs caſibus infixis 19
De Vuulneribus ex ſe naſcentibus 21
De Igne ſacro 22
De Apum percuſſibus, uel ſcorpionum, cæterorum q; ſerpentum. 23
De turpibus Receptis & latentibus eo.
De Teſtium indignatione 24
De Veretri, hoc eſt, naturæ uitijs eo.
De Herniosis 25
De diuerſis uitijs in Ano naſcentibus, uel Syringis, hoc eſt, Fiſtulis eo.
De Pernionibus 27
De Ragadijs pedum, uel digitorum eo.
De Paronichijs 28
De Pruritu, uel Scabie totius corporis, uel uarijs maculis in corpore. eo.
De Elephantioſis 29
De Luxationibus. 30

¶ OCTAVIVS HORATIANVS Medicus, EVPORISTO. A

NVPERRIME collegę Olympij exhortatione prouocatus, cõfeci nõnullos pręsentanee libellos, quos uel mediocris fama retinet, sed græco stylo, quam medendi industriam sermone claro hæc natio publicauit. In his igitur uoluminibus non studium teneo gloriæ, neqꝫ eñ eloquentiæ hic opus est, sed laboris. Quippe quia fragilitas humani corporis remedium efflagitat, & celeris beneficij natura consentiente componi. Non omnis enim ualetudo medendi patitur tarditatem. Quapropter amice charissime, quæ ornatui nostri corporis, uel saluti procurandę, custodiendęqꝫ conueniant ordinata remedia, nunc in tuam gratiam nostro sermone digessi, non sine famæ lucro, ut arbitror. Ipsum enim in utroqꝫ genere Opus, plures testes habebit quam iudices.

¶ OCTAVII HORATIANI, in Primum Operis sui librum, qui LOGICVS dicitur, ad EVPORISTVM PRAEFATIO.

SI MEDICINA MINVS ERVDITI B ac rustici hominis, natura tantũ imbuti, non etiam philosophia occupati essent, leuioribus ægritudinum incommodis uexaremur, & faciliora remedia caperentur. Sed hæc uia ab illis omissa est, quibus eloquentię studiosis, scribendi ac disputandi gloria maior fuit. Nam scire uelim, qui fieri possit, ut cum quid rectum, aut contrarium, quid salubre, aut incõmodum sit, huiusce artis professores inter se dissentiant, diuersorumqꝫ sentẽtias singuli seruare conentur, iactetur æger magna tempestate morbi: tunc nostri collegij caterua concurrit, tunc nos pereuntis admiratio possidet: nec cõmunis naturę conditio conuenit, sed tanquã in circo & agone, alius eloquentia, alius disputando, alius destruendo, quisqꝫ inanem gloriam captat. Interea dum hi inter se luctantur, atqꝫ æger sic casui proprio datus, nonne uidetur natura ipsa rerũ hæc dicere, O frustra occupatũ mortaliũ genus: occiditur æger, non moritur, et mihi fragilitas imputatur? Sunt infiniti morbi, sed desunt remedia? Latent in fruticibus uenena, sed non germinant salutis officia? Absit hoc. Nescio quæ perturbat rerum disputatio, atqꝫ iste loquacitatis uanus amor. Hæc ego saluti mortalium remedia nõ dedi, sed magna semina, ac frugum, herbarumqꝫ potestates, et quicquid propter homines genui, hæc dixi. Nõ ut tibi amice, error noster sit charior, quia de ægrotis certandi studium, & infructuosa uerba deferimus. Hinc est, q̃ ego huiuscemodi opus aggressus sum, ut facilioribus, potiusqꝫ naturalibus medicemur remedijs: ut disputatione garrula careat Medicina, q̃ iactanti oratione miseros & afflictos teneamus: hoc est, euporistis, suc

In medicos argutulos & scholasticos.

Cceis, tritico, farina, & hordeo, herbisq; uarijs, uel metallis, & similibus cæteris, quibus manifesta remedia natura signauit. Neq; enim quum ęgrotus quispiam afficitur, adhibendus est Pontus, aut interioris Arabiæ ostrea, uel castores, uel reliquæ fruges, quas orbis longinquus familiares habet. Ideo Medicinam etiam in uilibus herbis, parens natura disposuit: ut nullo bello, uel tempore medendi desit officium: quum ubiq; possit esse remedium. Hoc igitur uolumine bonam hominis ualetudinem expediui, & ut aiunt, rusticis curationibus firmatã, in uulgus exposui. In quo gratior est ægris Medicina, quam celeritas ac facilitas famulatur officij. Qua de re est nobis de Capite, tanquã ἀρχῶ, ad reliquam curam corporis descendendum, In quo quanto preciosior est sanitas, tanto est molestior ægritudo. Si quis igitur in sene, & quantulęcunq; scientię medico, hanc simplicẽ curationis uiam, illaboratamq; miratur, nouerit me in utroq; genere facere, quam docere potius elegisse.

In hunc fere modum de scientia Medicinæ Cor. Celsus disserit in pręfatione operis sui.

☞

¶ De infectionibus CAPILLORVM.

Caput I.

AD DENIGRATIONEM Capillorum. Spumæ argenti, terrę cimoleę, calcis uiuę, sing. semiuncia, trita cum aqua. Identidem conteri facies usq; in pinguedinem mellis, & capillos linies. Linimentum uero cum siccare cœperit, loca fricando discuties, & lauabis ex pusca in qua terram cimoliam tritam cõmiscueris. Ne autẽ ustionem incurras, procura frequenter, ut quũ lauare cœperis, loca ipsa oleo roseo irrigentur. Ferri purgationẽ, & rasuram plumbi uncias senas, in sextarijs tribus aceti uiscidi coques, ut ad medietatem coctura perueniat. De hac coctione frequenter loca lauabis, et oleo anethino continges. Ciconiarum oua in uas plumbeum adijcies, & agitabis: ex hoc capillos unges. Cum uero linimento siccauerint, ex aqua in qua betæ decoctę fuerint tepida, delauabis. Aliud. Capparis radicem confringes, & tribus diebus in lacte infundis asinæ: post uero coques molli uapore, usq; in mediam partem, & frequenter loca confrices. Fungos arboris nucis cõburi facies, ut carbo fiant: postea uero teras, mixto oleo quoad libuerit. Hoc utaris unguento diurno, ut ulterius albi non nascantur. Betarum rubearum cum radicibus suis libram. I. teras cum amoniaci salis uncijs II. & admisces olei cedrini uncias. III. ut confectio siccari nõ possit: & uteris. Flauos uero Capillos si facere uelis, lupinos amaros in aqua per dies. XII. infundes: & postea ex hac aqua in balneis caput assidue lauabis. Alumen, quo infectores utuntur, cum aqua conteris, & capillos ex his infundito: quod permanere facies diebus tribus: postea lauabis ex aqua in qua nitrum resolueris. Sane si tibi multum rubri uisi fuerint, ex ea aqua lauabis in qua cimoliam terram resolueris. Si candidare aũt uelis, hyrundinum stercus, cum felle taurino contrita, loca continges frequentius. Sed hæc superflue nos ordinare, certissimum est. Cæterũ albi

Ne crines albescant.

Ad Capillos flauos.

Abli capilli.

prohibendi ſunt potius q̃ procurandi. Sane ſi criſpare intẽdis, Aſpho- A
deli radices in uino teris, & ex hoc frequenter infundis.

¶ De CAPILLIS cadentibus. Caput II.

INSTRVAM etiam de Capillis cadentibus, qui aut longa ægritudine, aut abundantia uaporis cadentes, ante ſenilem ætatem nudare caput conſueuerunt. Ordinamus itaq; confectionis genus, quo non ſolum cadentes retineri, poſſideriue poſſint, ſed etiam forte qui ceciderint, reparentur. Accipies q̃ plurimas Napas, & in uaſe fictili clauſas incendes: & poſtea cum oleo conteres, & caput illinies: ſane ſollicitus, ne frontem tangas, ob tumores emergẽtes: licet falſo tumore terrearis. Melanthion ſuper carbones cum torrueris, teres, & cribrabis, & cum aqua commixto, caput illinies. Hoc & alios innaſci faciet q̃ maxime. Si ſupercilia curare uelis, Ladanum cum uino teri facies, & oleum myrteum admiſcebis, & uteris ut pinguiſſimo linimento. Nuces uirides immaturas quaſſabis, & eas in oleo fremiali infundes, & aluminis humecti tertiam partem, & in uaſe fictili nouo repones diebus. xo. in ſubdiuali: & poſt uteris unguento probato Nigræ myrti folior ũuncia. I. gallarum quaſſatarum unc. II. ſimiliter in oleo infundis ut ſupra, & uteris. Hoc etiam ſuperciliis utile eſt quod Græci τριχίασιν appellant, B
Herbam Periſtereon cum radicibus ſuis ſiccatas teris, & cribras, & oleo cõmiſces, et uteris. De experimentis. Adeps urſinus, cum ladano & adiantho ſubactus, illituſq; capillos effluere non patitur. Et ſandaraca cum aceto contrita, idem facit. Capita muſcarum cum melle contrita, par beneficium faciunt in continendo capillo, ut capilli etiam poſt combuſtionẽ exeant, ſi fieri uelis. Ficus folia ſicca tundis, & cribrellas, et ex eo pnluere loca confricas, aut cum aqua dulci decocta proderunt. Alcyonij radices combures, & teris ſimiliter, & præuaporatis locis aſperges. Sed quoniã aliquando ſupercilia, uitio imminentis elephantiæ, aut ſiccitate nimia corporis cadunt, ut in capite ſæpe contingit, hi ſic conſtringendi erunt. Cedrinũ militrum combures, & eius nidoris puluerem colligis. Vnde hoc ſupercilia tangere debebis.

Vt crines creſcant.

Ad Supercilia.

Ne Capilli cadant.

Contra Superciliorum caſum.

¶ De crementis Capillorum. Caput III.

ALIVD generaliter omnibus ad capillorum crementa. Polytrichi herbæ radices pondo duo, flores eius pondo. II. cedrini olei pondo. III. oua gallinarũ. X. olei hiſpani pondo. XXX. gallarum pondo. III. Radices herbarum in aqua infundes, Flores uero ſupradictos in ſole ſiccare facies, Oleum uero utrũq; in uas mundũ mittis cum ouis, & cæteris ſpeciebus, & agitas q̃ diu, ueluti calefactum proprium odorem exhalet, & ſimiliter quotidie agitas diebus octo. Poſtea uteris unguento. Attamen gallico ſapone caput lauabis. Aliqui uero conſultius agentes, poſt capitis loturã hac uſi ſunt unctione. Olei cedrini pon

C do.II.uini libra, ouis..III. Nardini olei pondo.V.commiſcebis. His omnibus mixtis, & agitatis.

¶ Ad defectionem CAPILLorum, quibus ægritudine prolixa carere ſæpe contingit. Cap. IIII.

CORIANDRI ſeminis uncias.II. cymini anatolici uncia.I. herbæ periſterei uncia.I. Omnia infundes in olei myrtei, & uini cretici ſextarijs.II. Et poſt tertiũ diem molli uapore coques uſq; dum materia conſumat̃, et ita uteris. Adipis urſini uncias.II. ueretri aſini combuſti uncias.II. polytrichi unciã.I. polygoni uncias.IIII. myrtei olei pondo II. Omnia tuſa, & cribellata, cõmiſces, & uteris pſilotro. Capillos locis proprijs defugabis, ſi ueſpertilionũ cerebra lacte muliebri contrita cõmiſceas, & adhibeas. Aut ſi marrubij ſucco lac aſinæ cõmiſceas, & ſimiliter loca contingas. Hoc & tunni piſcis fel, ladani lachryma cõmixtũ facit. Et ſi leporis ſanguine recẽti loca cõtingas. Sandaraca, & hyoſcyami ſucco æquis ponderibus mixtis, loca continges, & capilli cadent, nunq; ulterius exituri. Cicutæ herbę ſuccũ cum aqua diligenter contritum, euulſis ex oculis pilis, adhibeo dieb. tribus, & ulterius non naſcentur. Cimicis ſanguine q̃ maxime mulieribus loca cõtinges. Veſpertiliones q̃ plures uiuos accipias, & eos in uas cũ cedria infundas, quãdiu illo tẽpore putrefieri poſſint, & ex eo loca contingas quæ a capillis ſemper immunia eſſe uolueris. Agreſtis urticæ ſemine cum oleo contrito, loca continge. Pini arboris comas accipies, & cum melle conteres, & repones. Cum uero uti uelle cœperis, loca confricabis.

Ad caſum Capillorum.

¶ De PEDICVLOSIS Caput. IIII.

D STAPHIS Agriæ uncijs.II. ſandaracæ unc.I. cum oleo, & aceto poſtq; contriueris, omne corpus perungendũ eſt. Sic gæraſteros, & nitrum, & oleum facit. Folia tamariſci in aqua bulliañt, & ex ea decoctiõe friceñt. Et aliud. Poſtq; capillos abſtuleris, aut melle, aut cedria loca continge. Lupinos amaros in aqua infundes per plenũ diem: alia uero ſequenti coqui facias, & ex ea decoctione loca frequẽtius delauabis. Hoc pyretri, & gallarũ puluis ex æquo cõmixtus, in balneis adhibitus, facit. Poſt hunc uero puluerem, ſucco betarum loca lauabis. Staphiſagriam tundes, & oui album admiſcebis, & cõmixtione loca fricabis.

¶ De ACORIS. Caput V.

ACORAS, papillas dicimus, quæ per cauernas breuiſſimas humorẽ pinguiſſimũ mittunt. Hæ frequẽter in capite, uel facie, & cęteris mẽbris emergunt. Quibus & cęterę papillę ſunt ſimiles, quas Ceriones appellamus. Sed & diſtant: q̃ Ceriones plures cauernas egeſtionis habent, & humorẽ multo pinguiorẽ emittunt: Acora aũt unam cauernã habet, & humorẽ egerit aquatiorẽ. Eſt nãq; utriſq; cauſſa una, uitioręq; naſcendi neceſſitas. Quæ cum ſe plenã mõſtrauerint, ordine tali curandę erunt. Primo purgatione totius corporis uti cõueniet: ut origo

Acoræ.

Ceriones.

quæ hæc effecerat, egerat: Purgatione inq̃ tali. Scãmoniam, aloe, colo- A
cynthida æquis ponderibus contritas, succo cauliculorũ temperamus, & catapotia in modũ erui grani conficimus. De quibus erit nobis plena datio grana. VII. Secundę. V. & ut se ratio ætatis, & caussæ qualitas attulerit. Incipientibus uero caussis, etiã sola unguentorũ frequenter beneficia suffecerunt. Terra cymolia cum aceto contrita, seu creta argentaria similiter. Sic pompholix cum aceto adhibetur: sic spuma argenti: sic chartę cõbustę cinis cum aceto medebitur. Quibus uero hæc uulneratio obuenerit cum dolore, Primo ex aqua calida fouendi sunt, in qua decocta sint aut rubus, aut sparagi radix, aut * saluiæ olia. Hoc & lenticula cocta, & cum melle contrita curare consueuit. Ante tamen lauanda loca erunt succo betarũ mixtis fęnigreci pollinibus. Pini corticis combusti cinis mixtus cerotario, & oleo roseo adhibetur. Sic et cadmia, sic & cerussa, sic & spuma argenti adhibetur in balneis. Certũ est namq̃, in fœminis cauendam esse aceti adhibitionẽ. Vnde magis eis uino omnia medicamenta tẽperanda erunt. Item nitrũ combustum uino stiptico extinguis, & contritũ in balneis adhibebis. Similiter & miroba lanũ oleo coniungas. Quod apud Apolloniũ probatum esse cognouimus. Aliud. Olei rosei, uel myrtei unciã mittes in mortariũ plumbeum. Accipies etiã pistillum eiusdem metalli, & teris quãdiu oleum pin B
guescat & nigrefiat. Item in aliud mortariũ cuiuslibet metalli, mittes spumæ argenti libram unã, tantundẽ ex cerussa, & eorum puluerem combures cum oleo supradicto. Ex hoc omnes acoras ubi fuerint linimẽto curabis. Hoc medicamentum & in papulis, & in pudendis ragadijs, uel cõdilomatibus, quæ semper pro loci natura acrioribus medicaminibus cõmouentur etiam prodest. Apud aliquos hoc genus medicamenti Ricotia appellatur. Aliud Rutatum. Spumę argenti ÷ VIII. rutæ uiridis foliorum ÷ V. olei myrtei ÷ VIII. acori libram unam, misces omnia contrita diligenter, & loca fricando curabis. Prius succo betarum similiter ut superius, loca lauanda sunt. Cerussę ÷ III. spumę argenti ÷ II. olei myrtei. IIII. sulphuris uini ÷ I. soluta cõmisces, & simili modo uteris non solum hoc capiti, uel quoquo loco emergentibus exanthematibus prodest. Apollonij iudicio comprobatum.

Alias *salicis

Apollonij experimentum.

Ricotia.

¶ De ALOPETIOSIS. Caput VI.

CONTINGIT dupliciter passio cadentium Capillorũ: ut aliquando defectu quodam cadant, & nudando partem capitis turpent: & aliquoties, ut illis ueluti uulnerũ horridus plærũq̃ uisus occurrat. Ergo defectus ut prius diximus, quũ contigerit, caluiciem facit. At fœditas illa, nexo uulpini uulneris similitudinẽ quandã exhibet: deinde etiã serpentis squãmosi superficiem mẽtitur. Vtrũq̃ genus passionis fœditatem exhibet capillorũ. Sane hæc passio cõparanda est fru-

C ctibus ex malis succis terræ nascentibus. Hinc caussa aliquando esse poterit, qualitas nutrimenti: & si forte sterilis terra fuerit, fructus cum raritate degenerat: sin uero humor corruptus, etiam fruges degenerant. Ad hanc ergo formam, etiam in Capillorum uitijs debemus aduertere. Talis enim erit eorum positio, qualem qualitas ostenderit capitis. Est ergo utriusque accedentibus uitijs, manifesta & æqualis origo nascendi, unde simili curatione iuuari debebunt, licet diuersa cognomenta sortita sint pro sui accidentis qualitate: ut Alopetia ex cognomento uulpium, ὀφίασις, ex serpentium squammis cognomentũ accæperit. Est namq; huius passionis distantia, quæ profecto ex humorum colore originem caussarum attestatur: ut aliquando rubra, aliquando etiam nigra uideatur. Purgantur adeo proprijs purgationibus suis. Nam suadeo propriam totius corporis curam & diligentiam decernendam, quoad ulterius acerbi & corrupti humoris pertinaciam, per inferiora depositam, a capitis hactenus inquietudine deuocemus. Sũt itaq;, si de flegmate caussa uel origo peruenerit, apoflegmatismi adhibendi tales. Pyretrum, & staphisagria, cum granis mastiches, æqualibus ponderibus mixta, & contusa adhibeantur, & sales cum pulegio cõtriti similiter, & cum oxymelle mixti sint, ut diutius teneantur. Ergo quoniã singula accidentia proprijs suis purgationibus liberãtur, superaddo purgationis genus, quod in commune sine alterius humoris præiudicio operetur: quo omne corpus diuersis humoribus infestatum releuari possit. Colocynthidos interiorum ℞ I. aloes ℞ I. scammoniæ ℞ I. absinthij ℞ I. omnibus contritis & mixtis cum succo cytoniorum catapotia conficimus, quæ pro qualitate corporis atq; caussarum adhibeo. Accipi autem debebunt, si breui accidit in modum lentis, aut. VII. aut. IX. aut certe. XI. Si autem in anu, aut homine uetusto fuerit, maior cura exigitur, unde cum aqua calida competẽti, intermissis etiam diebus dabo quod post ordinabitur. Post beneficia itaq; harum purgationũ, quæ toto corpori prodesse prius potuerãt, etiam particulis, hæc sunt adiutoria socianda. Euforbium tritum cum oleo pro linimento adhibemus, aut oleum solum laurinum, aut nasturtij semen cum oleo, aut sulphur uiuum cum nitro combustum, æquis ponderibus cum aceto, aut erucę semine cum oleo, aut ursinis adipibus tantummodo confrixẽtur. Similiter etiam alcyonium combustum cum aceto, uel cedria, operabitur. Hoc etiam murium fimus cũ aceto, hoc amygdala amara, hoc cepe tritũ cum oleo, hoc raphani cortex cũ melle contrita facit. Nam etiam ferri purgatio cum aceto, uel hordeum combustum cum muriũ fimo, & aceto siccare potest. Omnes confectiones quę mediocriter calefacere possunt, mediocribus, & delicatioribus corporibus adhibendæ sunt. Prius ergo loca linteolo, usq; ad ruborem, ante curam confricentur mediocriter, ne uulnerẽtur. Quæ si uulnerabunt, oleo roseo, uel adipibus anserinis recuranda erũt.

Alopetia. ὀφίασις

Apoflegmatismi.

D

A ¶ De AVRIVM caussatione. Caput VII. A

AVRIVM dolor uarijs frequenter ex incommodis excitatur. Nam & frigora, & lauacrum importunũ, & quassatio eiusdem cauernæ, uel sordium conspiratio, aut altior nerui tactus, aut si per longam ægritudinem humor uitiosus illic aggregatur, æque molestiam auribus faciunt. Si de frigoribus etiã dolẽtibus emerserit, in oleo cepas coqui facias tepido, aut piper tritũ cum oleo, similiter & rutaceum. Sic etiam laurinũ curat. Si de humore balnearum aures fuerint inquietatæ, oleum tepidum infundito, & postea lana mollito. Sed & ceparum succum, cum anserinis adipibus mixtũ: similiter initio, & oui alborem cum lacte mulieris. Et si dolor innatus fuerit, basilicon in nardino oleo solutum adhibeo, & castoreum cum lacte muliebri similiter. Vtile est interea, ut spongia molli uaporetur ex aquis calasticis: & post lana detergatur. Sane si cum illa indignatione doloris etiã deriuatio fuerit saniosa, alumen melle & oleo resolutum infundito. Et galbanum in oleo similiter resolutum injcito. Ventositas uero si interclusa erit, aphronitris in aceto resolutis excluditur. Hoc & draconteæ herbæ succus, & centaureę facit. Si uero sonare aures cœperint, oxyrhodone tepido curandę erunt. Si autem idem ex ęgritudine sonitus obuenerit, ex aqua primo uaporibus aures in qua absinthium ponticum coques, & continuo oxyrhodonem infundis, aut raphanorum succum cum oleo, aut hellebori nigri puluerẽ cum aceto, aut solum acetum tepidum cum melle commixtum: aut porri succum cum lacte muliebri, & oleo roseo, aut amygdala amara cum aceto & oleo. Hoc & cepæ, & allium cum adipibus, uel porci felle infusum remedium procurabit. Si uulneratæ aures fuerint, glaucium, cum aceto contritum infunde. Si tamen dolor non maior fiat, uel etiam humor, lamina ferri purgati cum aceto trita iuuat. Si audire tardius cœperint, quod difficile nouimus purgari posse, puluerem nitri marini contriti commisce, & antea caput purgabis. Deinde uentrem purgatione procurabis. Auribus uero absinthij herbę decoctionem tepefactam infunde. Lauri quoqꝫ folia, & betarum cocta superpone. Aliquando nitrum in pusca resolutum infundimus, aut bouis, uel tauri, aut caprarũ, siue porcorum fel, cum oleo roseo, uel rhaphanorũ succo, similiter tepefactũ profuit. Quibus uermes innati fuerint, bouillas carnes in carbonibus superpone, aut humorem ex hinc manantẽ collige, quem auribus tepidum frequenter infundes.

Ex frigore.

Ex balneo inordinato.

Innatus dolor aurium.

Sanie fluctes.

Ventositas aurium.

Ex ægritudine.

B

Aures uulneratæ.

Vermes in auribus.

¶ De PAROTIDIS. Caput VIII.

TVMORES repẽtinos sub auribus innatos, Parotidas uocamus: quas aliquando ex ægritudine, aliquando etiã spontanee apparuisse cognouimus. Easdem frequenter per initia mollientes spongia in puscula infusa compescimus, assidue cõmotando. Quæ uero ex ægritudine emergũt, ęque per initia, cucurbita mediocri imposita, ad su

Parotidæ.

C perficiē prouocādæ ſunt. Si uero cū grauiori augmēto minaces acceſſe-
rint, tūc neq; cucurbitę, neq; ſimilia adiutoria quę ex altitudine aliqd e-
uocare poſſint, adhibenda ſunt. Frequēter em̄ ex doloris acerbitate, fe-
bres, et uigiliæ ꝓcuratę, eliminatis uiribus uitę periculū intulerūt. Para-
goricis uero iſdem adiutorijs, ſic morigerandū erit, ut ex pane mundo,
infuſo, contritoq; cataplaſmentur: quod frequentius mutari debet. Si-
militer etiam de tritici pollinibus faciendum eſt ſic de hordei, ſuperad-
ditis tamen porcorū adipibus. Sic oryza mutata cum butyro. Si aūt
ijs adhibitis quæ mitigare conſueuerunt, locis iam maturatis ſanies ap-
Vergilius. paruerit manifeſta (quod ille ait) continuo culpā ferro compeſce. Poſt
uero reſecatis cauſſis, uulneribus ſolenni diligentia ſeruiemus, curatio-
nibus tamen euacuaturis, & extenuantibus. Ad hoc maxime etiā tunc
medicinæ incumbat induſtria: ut frequentibus etiam fomētationibus,
doloris illis penitus inquietudo quieſcat. Sunt autē adiutoria hæc, quæ
poſt doloris impetus adhibenda ſunt. Arnoglofſa cōtrita, cum ſalibus,
aut lapatij radicibus in uino decoctis, & rutę folia uiridia, trita, ac mixta
cum cerotario, & oleo roſeo temperata, & ſulphur uiuū cum cymolia,
æquis ponderibus, iuncta axungia. Sic fici pingues decocti & contriti,
ſimiliter cauſſas latentes euocauerūt, quibus in principio hæc adhiben
da ſunt adiutoria, qn̄ per ſaniem digeſtionē uolumus ꝓcurari, poſt fo-
D mentū aquarū calaſticarū ex ſeminibus lini, uel fęnogreci, et hordei pol
linibus cū mellicrato facto cataplaſmate ſeruiemus. Sūt nāq; adiutoria
quæ & euocare, & ad maturitatē cogere parotidas uel apoſtemata uale
Maturatiua. ant. Hordei farina cū mellicrato, aliqn̄ etiā cum aqua marina, & oleo ro
ſeo temperatū cataplaſma adhibet. Et fici ſimiliter pīgues, in muria, uel
in aqua marina decocti, & contriti imponunt. Et betæ coctæ in aqua, &
contritæ ſimiliter temperant, & agreſtis cucumeris radix, in mellicrato
cocta & contrita adhibet. Aliud de exprimentis. Rutā, & hyſſopum
teris ęquis ponderibus: & ficus ſiccos contuſos ſub duplo pondere cō-
miſces, mellis quippiā adijciendo, idipſum operabit, ut apoſtema ex in
terioribus ad maturitatē procuret. Aliud. Capparis corticē in aqua
elixa, et cū uino cōmiſces, & cataplaſma facis. Aliud. Irios illyricę pul
uerē, cum hordei farina in mellicrato coques, & uteris. Aliud. Guttā
ammoniacā teres, & ſimiliter cū farina hordei in aqua cocta adhibebis.
Hoc & alumen, ſciſſum, contuſum, cum hordei farina faciet.

¶ De FVRVNCVLIS. Caput IX.

Cura Furunculorum.

SVLPHVR uiuū, tuſum, cum reſina terebinthina miſces, & in
lineo lintheolo inductū imponis, aut uuam paſſam enucleatā tun
dis, & mediā quantitatē ſalis īmiſces, & uteris. Similiter ut facilius erum
pant, ſoli adipes caprini, uel bubuli colati efficiunt. Origanū uero, myr
rha, & ſal ſimul tuſa, & cōmixta cum aqua, continuo ad maturitatē per-
ducunt. Et caricę contuſæ cum reſina. Deinde cū hijs adiutorijs adhi-

bitis collectiones maturatæ eruperint, uulneribus medeberis his medi- A
camentis, quæ ſolennis edocuit conſuetudo. Sin uero magno flegma-
te ſuperueniente, ſolui non potuerit Furunculus, uel Parotida, ſed cal-
loſitate permanente, chœradas fecerit, ad duriores chœradas, alia diſpu
tatione, pro ſui difficultate, curã & operam adhibebimus. Chœradas
quas frequẽter in collo, uel ſub mẽto, uel ſub aſcellis naſci nouimus, hac
cura uiſitamus, qua duricies indigeſtibiles ſoluere poſſimus: ut pręeun
tibus catholicis adiutorijs, quę & capitis reuma conſtringere, et corpus
reliquũ catharticis purgare poſſint, ſic eaſdẽ ſoluere ualeamus. Lenti- Chœrada-
culã coctam in aceto tritã, imponere perſeueremus. Vtamur etiã capri- rum cura.
ficis in aqua decoctis, & cõtritis. Similiter etiã lupini in aceto cocti faci-
unt. Hoc fici folia in aqua cocta, & trita ſicut cataplaſma. Hoc aſphode-
li radices in uino tinctę. Scylla quoqꝫ, ſi contrita in uicem cataplaſmatis
imponatur, quatuor diebus permanẽs continuis, duricias ſoluit. Et erui
puluis, cũ aceto, & cyminũ conteriť, & ſimiliter operať. Iṁaturas ue-
ro, & in tarda duricie permanẽtes, per praſſij uiridis folia, porcinos, aut
bubulos adipes, rutam æque uiridem, ſimul oĩa contũdi, et inmiſci ſua-
deo, ut in lintheolo locis maturandis adhibeať. Hoc etiã ſordes de pari-
etibus paleſtræ collectæ, in panno inductæ faciũt. Hoc calcis flos, cero-
tario mixtus, facit. Hoc lapis molaris tuſus, & reſinæ cõmixtus. Sic pul-
uis ammoniaci, et manna thuris cũ reſina cõmixtus terebĩthina, ſaniem
maturius procurabit. Sic ſandaracæ puluerẽ, cum adipibus miſcentes B
adhibemus, aut calcem uiuã cum adipibus ſimiliter. Q; ſi tibi durum
emplaſtrũ uiſum fuerit, oleum competens miſceamus, ut temperari be
ne poſſit. Sic puluis etiã pumicis, & aſphodeli radices coctæ, uel crudæ,
cum hordei pollinibus, ut cataplaſma adhibendæ erunt, aut hyoſcyami
folia cum oxymelle, corrumpunt interea, uel putrefaciunt chæradas. Si
allium tritũ cum cataplaſmate, ſeminibus mixtũ coquas, & perſeuerare
permittas diebus quinqꝫ, hoc de expertis habemus. Aut ſi chamęleon-
tis herbæ radicibus tuſis, puluerem locis aſperis, aut ſi betas coctas cum
oleo contritas impoſueris. Aliqui etiã unctionibus perſeuerantes, chœ-
radas frequẽter fugarunt, ſic ut cineribus aut uitium, aut ficis cum oleo
mixtis ungerent. Sed & ferri, uel ęraminis purgamẽta, contrita cum o-
leo, ſimiliter & ſtercus bubulum, aut aſini combuſtum, & cum oleo mi
xtum, cõmodius adhibetur. Et origani puluis cõtritus cum aceto idem
facit. Hoc hyſſopi, hoc thymi, uel abſynthij, uel centaureę, uel abrotani,
chamelęæ, aut ſingulę, aut certę coniunctæ, & mixtæ cum aceto, perfici
unt. Iuuant ſane, ut ſuperius memorauimus, ad hæc implenda, etiam to
tius corporis catholica beneficia. Nam & ciborum continentia, & po-
tionis, exercitia quoqꝫ, & lauacrorum diligentię, & uomitus, uel purga
tiões, capillorum releuatio, ſanguis de naribus prouocatus, hæc omnia
chœradas duras, & difficiles, & in cura poſitas, adiuuerunt.

¶ De OCVLORVM cauſſis. Caput X.

COMNES particulæ corporis, proprijs indigent curationibus. Oculi aũt curationes multæ, magnæq; ſunt. Hij nanq; quum primo leuiter, ſeu uapore, ſeu frigore, uel cæteris qbuſuis originibus fuerint attentati, frequẽter frigidæ puſtulæ, fomẽtatione nos cõuenit obuiare. Si de frigore ergo obuenerit, uini mixti calida potione fouendi ſunt. Quibus uero, cõmotionibus tã doloris, q̃; grauedinis, aliqñ etiam uenæ frontis inflatę, plenitudinẽ ſanguinis atteſtabunt, hijs phlobotomo ſubuenire cõuenit: ſi tñ nulla aut ætatis, aut tẽporis, uel reliquarum cauſarum certa ratio prohibuerit. Si uenter conſtrictus fuerit, clyſtere, ſeu purgatione prouocandus eſt. Iiſdem uero oculis impatienter dolentibus, fenogręci ſuccus, palmarũ indulcatus decoctione, aut oui recentis tenuis liquor infundatur. Similiter etiam lac muliebre iuuat. Eſt etiam cataplaſmatis utiliſſimũ adiutorium, quod de oui uitello, & melliloti puluere, pane quoq; infuſo in aqua, & oleo roſeo, ſimul mixto, adhibetur. Nos etiam croci, & opij quippiam coniungimus. Si uero collyrij experimento uti placet, cuius probationem habeas, in ipſis commotionibus, cum oui albore tepidum infundendum eſſe ſuadeo: ita tamen, ut aut dialibanum, aut de libano, apto contra graues commotiones adhibeamus, præmundatis interea oculis, molli & tepido penicillo, a pituitis ægrotis oculis inhærentibus, iuuatis ciborum continentia, & uini detractione. Sane ſi capilli nimis oneroſi fuerint, detondendi ſunt: ut ſub maiori beneficio, cucurbitarum adhibitione, & ſanguinis detractione liberentur. Aeſtiuas namq; perturbationes oculorum, etiam decoctio roſarum ſola curat calida. Curat etiam gargariſma, cum per initia adhibetur, Origani in aceto decoctio. Si autem declinantibus quidam tumor circa interiorem oculorum partem apparuerit, quem hypopium dicimus, hoc modo reprimendus erit. Puſca frigida frequẽter infrigidetur: poſt uero pollinibus hordei ex oxymelle coctis cataplaſmetur. Similiter etiam de lenticulæ pollinibus fiat. Aeris flos, tritus in lotio inueſtis pueri per. VII. dies, quod poſtq; ſiccauerit, ex eo puluere melle mixto impoſito, competens beneficium præſtat. Nam & caſeus recens, tritus, & impoſitus, ſæpe illum tumorem repreſſit, & abſynthij herbæ puluis, cum cerotario, hoc idem facit. Si ex moro pingui locum primo foueamus e, tiam cyclaminum, cum uua paſſa cõmixtum, & contritum, curat. Et bulbi candidi cum melle contriti, ſimiliter operantur. Sic rhaphanorum cortex cum uua paſſa medetur. Sic & roſæ folia, cum felle taurino, uel porcino. Sic fici pingues, in moro coctæ ſæpius profuerunt. Ad repentinas autem ſanguineas maculas oculis inhærentes, flores, uel ſemen hyſſopi herbæ, in limpido lintheolo colligabis, & in aqua calida infundis, & agitaudo exiccabis: qui ſuccus uelut ſanguineus fiet. Ex quo, infundẽdo, illas ſanguineas maculas

A frigida cauſſa.

Ad maculas ſanguineas.

depurgamus. Postea thure masculo, & aphita æquis põderibus, carbo= A
sibus impositis, fumigandi sunt. Si uero cæsi, aut percussi hanc maculã anguineam cum dolore procurarint, hijs columbi matre subducti, repentinus sanguis infusus prodest ꝗ maxime, si de pennis mollioribus exprimatur: ubi liquor tenuis, tepidus infudendus est. Item si in eadem hora, ouium lana infusa superponatur. Idem puluis rosarum facit, uel semen earum cum aphitis, si in uino cõteratur, & superimponatur. His etiam & sulphuris uiui fumigium prodest, si idem fumus patentibus oculis hauriatur. Si oculi reumatizauerint, quod grauissimum est tædium oculorum, hijs uini & carnium parcitas indicenda est. Ventris purgatio frequenter fiat, & pusca frigida oculi foueantur, & æris flos in eadem pusca resolutus, satis iuuat. Odores acres & putentes effugiant lucernarum, uel solis claritudines uitent. Fumi, uel pulueris declinent cõmotiones, In nocte uero aqua frigida, uel uino infusas superimponis fasciolas molles, ijsq; cõtinendo oculos lauas. Si his adhibitis, reuma cum dolore perseuerauerit, phlobotomandi sunt. Ciborum, uel potus continentia custodienda erit. Sitire etem omnib. reumatizantibus satis prodest. Fronti uero peponum uiridia folia frequenter imponantus. Similiter & de rapi folijs. Nã & succus earum frequenter fronti illinitus, & sambuci folia, & citoniorũ, & portulacæ similiter, & ex his cum aphitis & uini cataplasmate sępe curati sunt. Et caseus recens, cum apiorum folijs contritis impositis, sæpe oculos liberauit: & panis mundus uino in= B
fusus, & cum oleo roseo tritus, par beneficium prestitit. Omnes species supradictę, generaliter quę oculis reumatizantibus ordinatæ sunt, cum uino & aphitis semper in cataplasmate profuerũt, & decoctiones earũ: quibus sępe oculi fomentandi sunt, Sane si calidus fuerit reumatismus, ex caulium folijs & aphitis, cum aqua cataplasmãdi sunt. Sic de ocimo, sic de samsuco, sic de agresti papauere, sic de cicutę succo, sic pulicariæ, uel apiorum, uel strychni. Si uero siccitas palpebrarũ emerserit, lintheolum mundum butyro infusum superimponito. Aliquibus uero humorem conuenit procurare per lachrymas ęquas aut fumo, aut terrore, uel plagis extorquendas esse credimus. Sane si in prima oculi tunica sanguinea, nimia ueluti caro apparuerit, quam Chemesin appellamus, hoc adiutorio curatur. Muscas ꝗ plurimas, cum oui uitello cõterimus, & in lintheolo mundo superimponimus. Licet etiam collyrijs uarijs caussæ competentibus sępe curati sint. Derbiosos oculos, quos nos impetiginosos dicimus, asperitatum uitijs laborantes, sic curare cõsueuimus. Allium accipimus, cuius interioribus melle contritis, oculis postquã ex eo humore, uel succo rapuerit inungito: & ex eo pruritus & supradicta uitia depurgabis. Aliud. Grana tritici, in lamina ferri calida imponis, & similiter ex succo qui manauerit, cum uino commixto, inungito. AEris flos tritus cum melle, fronti illitus, iuuat. Si pruritus maior palpebras

Ad Oculos reumatizãtes

Reumatismo calidus.

Siccus

Cura Chæmesis.

Ad oculos Derbiosos.

C occupauerit, ut etiam capillos amittant, has oportet ex oleo cedrino ungere, aut erugine, cum afronitis, & melle contritis, aut asphodeli succo cum passo cõmixto. Nam & murica decocta, & mixta cum oleo, adusti onem curat, & capillos reparat: & murium fimus, et hircorum cornua, utraq; combusta, cum melle, & eodem modo adhibita. Si pruritus simpliciter ex sole, uel puluere fuerit, aquæ calidę fomenta sufficient, aut rosarum, aut rubi, aut lentis decoctio. Et rosa sicca, cum uino trito imponi tur, & in nocte oleo simplici loca tangunt, Caligantes uero oculos hoc modo curamus, si uulneris aliquid non interfuerit preiudicium. Herbę paritariæ succum, bitumine iudaico trito, ęquis ponderibus miscemus, oculos inungentes, Et perdicum fel similiter facit. Et marrubij succus, cum felle taurino, & melle attico, ęquis ponderibus cõmixtus ita curat. Et ursinum fel, cum aquæ dupla mensura, similiter purgat. Si autem obscuritas hęc senectutis magis q̃ oculorum uitium fuerit, succũ maligranati, melli attico ęqua mensura cõmisces, & uteris. uetustatum tamẽ magis operabitur: sane si q̃ plurimo tempore uas sub diuo facias permanere. Hoc etiã scriptoribus & pictoribus sępe profuit. Aliud. In oleo mũdo folia marrubij miscemus: & quũ tempore illic macerauerint, proiectis foliis, ex solo oleo obscuritates expellimus. Hoc beluę fel mixtũ melli facit. Hoc succus rutæ cum melle similiter. Nam & chelidonię succus,

Ad oculos caligantes.

D & feniculi, lactucæ quoq; agrestis, & mellitoti, cum aquæ mensura, caligines & obscuritates, aliquando etiam suffusiones liberauerunt. Et taurinum fel mixtum melle, sic profuit. Nyctilopes uero qui per noctẽ uident, & per diem obscuritatem patiuntur, sic curandi sunt. Accipies hirci iecur, et scarificabitur: humor uero qui ex scissuris emanauerit, oculis diebus duodecim infundendus est, & uitium corrigitur. Aut idipsum iecur in carbonibus ponitur: quumq; exudauerit, de eodem humore inungendi sunt. Hoc item iecur coctum etiã inter cibos accipiunt comedẽdum. Et columbi sanguis infusus oculis, iuuat: & fimi asinini recens succus proderit. Alboribus uero oculorũ, nitrum bene tritum cum oleo infundẽdum est, aut anethi semen cum aqua tritum. Et succus cucumeris dulcis. Et rhaphanorũ succus sic medetur: & ammoniaci cum aqua contrita. Nam & lactanti suo mater guttam ammoniaci masticando, & exhalando, albores oculi, similiter & albas maculas filij, sanguinem femoris sui infundendo, sępius permundauit. Glaucos uero oculos si denigrare uolueris, sic facies. Gallarũ puluerem tenuissimum, cum aqua bene coctum misces, & leporis fel, mixtum melle, glaucos oculos renouat in naturam. Si hordeoli in palpebris nascantur, hordei decoctione calida oculos fomentabis, & post cera liquefacta locum tangis. Et si muscarum capitibus locum confricas, hoc idem facit. Capillos uero contrarios sic non nasci facies: si his euulsis, loca sanguine cimicis tangas: & sanguisugarum combustarum cinis locis appositus, eodem modo cura

Cura Nyctilopum.

Ad oculorũ Alboras.

Glauci oculi, ut nigri fiant.

Ad Hordeolos palpebrarum.

bit. Et chamæleontis herbæ folia ſicca trita in puluerem, & commixta ſanguine ranarum uiridium. Poſt unctionem Capillorum pro collyrio inungimus, fel uulpis ſolum ſimiliter. Staphilomata uero, hoc eſt, quum in modum uuæ crepantis, prioris tunicæ tumor quidam erumpit, ſic curabis. Alumen ſciſſum teri facies deligenter, & adipes anſerinos admiſces, & uteris pro collyrio. Nam & melli commixti adipes, ſupradicta Staphilomata diligenter curant. Et ſoli adipes bene colati, ſufficient. A

Staphilomata.

¶ De NARIVM morbis. Caput XI.

OZENIS, & Polypis, uno eodemq; modo cura eſt adhibenda. Conſtringẽdus in primis eſt detonſis capillis reumatiſmus. Poſt raſuram uero emplaſtrum Diatheon, aut Barbarum. Et de cocleis ſimile eſt adiutorium. Accipis cocleas minutas, albas numero ducentas, intritas, admiſces myrrhæ, & thuris maſculi uncias ſingulas, pro cataplaſmate raſo capiti diebus nouem permanſurum. Naribus uero ſpecialiter ſic medeberis. Succum nepitæ frequenter infunde, aut eiuſdem ſiccatæ & contuſæ puluerem, per cannalem exufflato: aut batrachij herbæ ſuccum, cum melle commixtum. Et ſuccus roſarum, contuſus cum pinguedine, item prodeſt. Sic Irios illyricæ, & Sandaracæ pulueres ex æquo cum melle commixtos adhibebis. Polypis itaq; eminentibus, æris florem, & ſynopidem ex æquo comburis, & ex eo puluere ſanabis loca. Et cornu ceruini combuſti puluis, cum ſandaraca ſimiliter ſpargendus eſt. Sic brioniæ herbę radices combuſtæ, ſic auripigmenti puluis cum melle. Ego uero ſic e naribus polypos cecidiſſe probaui. Puluere ex calcite, admixto æris flore, æqua ponderatiõe cõfecto. B

ὀζαῖναι.
πολύποδες.

Emplaſtra Diatheon. Barbarum.

Expertum Autoris.

¶ De fluxu ſanguinis NARIVM. Caput XII.

PRIMVM inſtrato melle, in extremo baculo molli lana obuoluto glebas ſanguinis e naribus purgare nos conuenit, poſt lana identidem obturando procludere. Aliud. Linteolo combuſto, & infuſo in acri aceto, aut in ſucco polygoni herbæ, aut cymæ, uel porri ſectiui ſimiliter. Si perſeuerauerit, ſine mora flobotomandus erit, & fimi aſini combuſti puluere, cum oleo roſeo mixto, collyria facta ſupponimus. Et de ſiliquę mollibus folijs contuſis facta ſimiliter collyria profuerunt. Sic portulacæ, ſic ſtrychni, ſic terræ alexandrinę cum ſuccis ſupradictis puluis ſępe profuit. Caput eorum ſucco lini ſeminis frigido fouendum eſt. Circa frontem uero gipſum cum ouo, uel luto figulorum ſimiliter mixtum, inlinire debemus. Sic æris flos, * ſic pini cortex combuſtus, ſic fimi aſini, ut ſupra ſignificatum eſt. Si uero iſtis adhibitis adhuc perſeuerauerit fluxus, ignita cucurbita, ſi ex dextra nare manauerit, dextro lateri admouenda eſt: ſi ex ſiniſtra, ſiniſtro lateri: ſin uero de utriſque, & utriſq; igneas cucurbitas applicabo. Aliqui uero faſciolis lineis natu-

* Alias cum hoc habet. ſic muſin, uel cytin.

C ram, & testes eorum aligando mollius constrinxerunt: si in fœminis, femoralia.

¶ De LABIIS crepitantibus. Caput XIII.

GALLAE tunsæ puluerem, resinæ terebinthinæ limpidæ admisces, et uteris cum emplastro ueteri, seu hyssopi ceroto, cum melle, aut adipibus caprarum colatis tantummodo. Aliud. Sulphur uiuum, morum, et thus masculum, ex æquo succo herbę paritarię commisces: & sic trociscos conficies, quos cum aqua resolues, & linies. Aliud. Mel terebinthinũ, adipem anserinum, oleum roseum, hæc omnia ex æquo mixta teris. Si odor insuauis Oris fuerit, pusca frigida os frequenter colluere oportet, & cymoliæ pulueribus, cum salibus tostis, simul mixtis, & tusis, dentes & uicina loca fricare. Aliud. Hordeum, & sal, in lintheolo collectum comburis æquis ponderibus, & teris, & cum melle commisces, & mundas. Siligo, cum illyricæ puluere similiter commixta operabitur. Aliquoties etiam cum uino melius commiscentur. Masticare autem his conueniet aut arboris pini folia molliora, aut anetum, aut glicirrhyzan, aut herbam quæ Sonchora appellatur. Sed & cornu ceruini combusti puluis, & fœtorem oris, & dentium semper compescuit imbecillitatem.

Ad fœtorem oris.

¶ De DENTIVM curationibus. Caput XIIII.

D DOLORES Dentium fimus asini siccatus, & tritus, pro dentifricio, sine dilatione compescit. Mixtus quoque cum aceto, ori diutius remorando, æque profuit. Et betarum succus tepidus similiter profuit. Et decoctio ex cucumeris agrestis radice in uino, similiter. Et nitrum cum oleo tritum, & decoctio rosarum in uino, uel rubi in aceto, & cypressorum fructus, tedæ pingues in uino decoctæ, sine cunctatione Dentibus relaxatis atque dolentibus profuerunt. Si omnes interea doluerint, cædriã in ore teneat, & continuo mitigantur. Sin uero malę dolent, herbæ paritariæ radicis succus, in balneo ore continea tur, & statim medetur. aut si eiusdem radix coquitur. Similiter & pyretri radix profuit masticata continuo. Item alcyonij radix, in carbonibus posita, Dentes dolentes fumigando compescuit. Physicum. Canis dens combustus, similiter profuit. Et si æris florem in oleo tritum Dentibus admoueas, & lac asinæ recens ac tepidum, constringit & mitigat. Similiter quibus putres cauernæ obuenerint, Melanthium elixum in aceto commixtum, & si solo puluere aluminis scissi easdem cauernas impleas. Hoc & gallarum puluis cum melle commixtus facit. Si uero percussus quidem Dens, uel mola fuerit, resolutum coralli puluerem apponito, & continuo constringitur. Si longo uitio laborantes, spontaneos cadere uolueris, pyretri, uel artemisiæ pulue-

Si omnes dentes doluerint. Aut Malæ.

Dens percussus.

rem, cum aceto commiſcebis, & dentem circumlinies, & ſpontanei A
exilient. Aut ſucco tithymali cauernam adimple, & ſpontanei cadent.

Phyſicum. Lacertum ſolum exſeca, & ſicca, & eius puluere den-
tem, uel cauernam attinge, & continuo cadet. Poſt ſcarificationem coc
cus gnidius tunſus, cum galbano, ſimiliter operatur. Et apophlegma-
tiſmum hoc profuit. Si ſtafiſagria ad maſticandum detur, aut ſi cum
pulegio miſceatur, aut cera cum gallarum puluere contuſa, aut ſalicis,
uel myrti folia uirida in aceto coquantur, & in ore contineantur. Poſt-
ea uero ſi nauſea conſequatur, oleum tepidum roſeum in ore contine-
ant, & origanum in oleo coque, et ex hoc dentes calefacito. Et ſaccel-
lus calidus impoſitus de ſalibus, uel milio, forinſecus adhibitus, pro-
deſt. Omnia hæc ccalida, ſecundum Hippocratis præceptum, denti- Ecce Autorē
bus profuerunt. Nam & dentifricia hæc, & ſaluti, & ornatui, ſemper Hippocrati
uitioſis dentibus profuere. Salibus melli commixtis, & combuſtis, & poſteriorem.
contritis, quippiam myrrhæ miſcendum eſt, & utimur, ut moris eſt.
Hoc & maratri puluis ſolius facit. Nam & lanæ ſuccidæ combuſtæ
pulueri, tertiam partem ſalium commiſcemus, & utimur ſimiliter. Poſt
uero, uinum, in quo Irim Illyricam decoxeris, cum puluere conueni-
et: & Tithymalus in uino decoctus, multum proderit. Si ex hoc bis per B
menſem tepido collueris dentes, facies eos ſemper ſine uitio permane-
re. Gingiuas uero cum gargariſmate ex aceto tepido, in quo herbę mer
curialis radices decoxeris, ſine mora mitigabis.

¶ De uitijs FAVCIVM, uel ORIS. Caput XV.

PER INITIA cum commoueri aliquid in faucibus ſenſe-
ris, generaliter omnibus ex decoctione ſiccatarum roſarum, uel dacty-
lorum elixorum, aut lentis, aut cantabri, uel cæterarum ſtipticarum
mediocriter ſpecierum, conuenit tepidum gargariſma: cui etiam mel-
lis quippiam deſpumati commiſcemus. Nam & lac ouillum, uel capri
num, cum melle tepidum iuuat. Similiter rhodomel, ſimiliter diamo-
ron. Quod ſic conficere conſueuimus: ut ad duas partes ſucci moro- Diamorou.
rum, una mellis adhibeatur. Sic etiam aliquid ex ſucco rubi & melle,
ueluti diamoron confecerunt. Alij etiam de citoniorum ſucco eadem
aſſerunt. Item de malo granato, ſed ſtiptico. Alij uero eadem mala quaſ-
ſantes, in paſſo cōegerunt, quæ omnibus querelis faucium prodere pu
tant. Hæc omnia licet ſpecie diſſimilia eſſe uideantur, uirtus tamen
una omnibus, idemque beneficium. Sane frequenter accipiant & ci-
bos, qui magis ſorberi, q̄ maſticari uideantur. Si his adhibitis, fauci-
bus adhuc perſeuerauerit moleſtia, ſic ut uulnerare partes attentet, quę
etiam Synanchin minetur: tunc nos fortioribus oportet occurrere ca-
taplaſmatibus, hordei, uel lini ſeminibus paragoricis, mixto aliquan-

C to nitro, uel ſalibus : quo Hippocratis noſtri præceptis cuſtoditis, ſic curando, ab interioribus euocare ſollicitudines ualeamus. Præſtant interea cataplaſmatis beneficio, etiam fomenta calaſtica ex ſimilibus ſupradictis, & hybiſco confecta. Vulneratio uero ſi faucibus apparuerit, ſic a nobis ſollicite curanda erit. Fimus cauum albus, tritus cum melle, & tumorem reprimit, & uulnera delicate permundat. Et hirundinum combuſtarum cinis, cum melle ſimiliter proderit. Aliud. Omnibus uulneribus, & tumentibus, & ſordidis, utiliſſimum multorum ueterum autoritate probatur hoc, quod conficitur ſic. Thus maſculum, Irin Illyricam, herbam et radices ariſtolochiæ, omnia æquis ponderibus tunduntur, & melli miſcentur, uel mellicrato, & ſine moleſtia eduntur. Item, Antheræ, quæ omnibus nota eſt, Irios Illyricæ, ſandaracæ, cyperi uncias binas, aluminis ſciſſi, myrrhæ, croci, crocomagmatis ſemuncias ſingulas, in uino omnia tunſa, & cribellata adhibebis: & cum neceſſitas cöegerit, aut cum puluere, aut cum melle commiſces, & uteris. Nam & Muſæ trociſcus, ubique diffamatus, cum ſuccororis ſyriaci, & melle, uel mellicrato adhibendus eſt. Si uero uua dimiſsior fuerit, & faucibus indignatis reumatiſauerit, gargariſmate ex ſpeciebus ſtipticis confecto, tepido imminebimus, & ex dactylis in aqua, uel mellicrato decoctis, aut roſis ſiccis, aut uitium turionibus molliſsimis, aut ſorbis, aut meſphilis, uel certe gallis infuſis, & decoctis adhibebimus. In tumore uero poſitæ, cũ amplius reumatizauerint, ſales triti cum melle multum proſunt adhibiti, & dactylorum oſſa: & ſi D nuces uirides immaturas comburas, & ex his puluerem facies, & admiſceas. Similiter aut modicum mellis, aut mellicratum, et alumen humidum, in uaſe uictili coquas. Sic de puluere radicum caulium combuſtarum. Sic etiam de anetho, et poſtea puluere facto. Vuam ſiccas, et continuo deſiccata, ſi inflatum os fuerit, quod Afatham appellamus, nimia uſtione accedente, roſam ſiccam cum melle tritam locis impone, et portulacam in melle ſimiliter infundimus, et manducandam damus: et oliuæ folia uiridia in uino decocta, ex quo tepido, os frequenter colluendum eſt. Nam et auellana cum deſpumato melle contrita, pro electuario ſemper adhibenda eſt, ut oris uſtio purgetur.

Faucium uulneratio.

Trociſcus Muſæ.

Fauces reumatizantes.

Afatha.

¶ De PAPVLIS minutis ubique naſcentibus. Caput XVI.

Papulę faciei.

QVIBVS IN facie ꝗmaxime, ueluti leuiſſimus tumor repente innaſcitur, humorem aliquando pinguem, aliquando aquatiorem mittens, pruritus & uulnerationes procuramus oxymelle, & aceto acri, & melle, æquis ponderibus confecto, et confricatione curantur. Item amygdala amara cum aceto acri contrita, ſimiliter operantur. Nam & trociſci ex hoc confecti, & in aceto ſoluti, medentur. Poſt uero etiam ſubſcripto lauare linimento conueniet. Si uero

ueluti exanthemata, quas ſcabies dicimus, in facie, uel genis, ex humorum acredine, uel plenitudine apparuerint, hederæ agreſtis folia ex melle contrita, pro linimento adhibenda erunt: aut certe allium cum ſalibus tritum, mixto oleo roſeo ſimiliter adhibetur. Sic galbanum cum oleo reſolutum. Sic fęces uini, & Iris Illyrica, utraque contuſa, & cum oleo roſeo commixta medebuntur. Et cedria cum reſina, & cęra, æqua ponderatione commixta, et adipes anſerini ſimiliter cum reſina, et oleo, & melle operantur. Nitrum quoque cum porcinis adipibus. Nam & myrrha, cum tripla ponderatione albi mellis mixta, continuo id præſtat. Et ſpuma argenti, cum folijs rutæ uiridibus, & acri aceto mixta, papulas ſupraſcriptas & ſcabies totius faciei percurat. Si uero tumor permanſerit poſt curationem, ſales foſſiles triti cum aceto compeſcunt, aut taurinum gluten cum ſynopide, et aceto. Si impetigo ex hoc faciem, uel cætera membra occupauerit, per initia triticum in lamina candentis ferri ſuperimponito, & ſucco qui ex hoc emanauerit adhuc tepido, penna perungito. Et myrrha ſimiliter operatur. Frequentius & gutta ammoniaca, cum aceto contrita perungenda eſt. Sic ſuccus menthæ. Sic thus maſculum. Sic apium contritum cum ſalibus & aceto. Sic gluten taurinum in aceto reſolutum: cui manna & thus admiſcendum eſt, & puluis ſimiliter adhibendus. Aliud. Sulphur uiuum, cum aceto et pice commiſce, et utere. Si papulæ plures innatę ſint, aceto tepido primo foueto: poſtea nitro cum aqua colluito. Item de ſupradictis linimentis. Si autem longi temporis fuerint, aut acres, tunc plumbi raſuram, ſulphur uiuum, gluten taurinum in aceto uiſcido coctum, & ſolutum inungamus. Aliud. Lilio agreſti, lachrymarum loca perunge, aut lapathij radicis corticem cum aceto cõterimus, et cataplaſma adhibemus: ante tamen nitri puluere loca defricando. Aliud. Maluę agreſtis ſemen immaturum colliges, et ex hoc ſuccum elicies, quo cum frequenter linieris, & antiquatas, et agreſtes percurabis. Aliqui ex diuerſis ſupraſcriptis componentes trociſcos, ad maiores curas hoc modo compoſuere. Alcyonij combuſti ſemiuncia, chamæleontis nigræ radicis uncia I. aſphodeli radicis uncia. I. ſulphuris uiui, thuris maſculi, pyretri, afronitri, ana ſenunciæ ſingulę: glutinis uncia. I. omnia cum aceto coquantur, & operamur. Cum uero mũdatę fuerint & percuratæ, tunc aſini adipibus loca perungue, et poſt ſerenatas maculas, colorem reſtituas naturalem. Hæc omnia quo fieri poſſit, catholicis primo purgationibus releuandi ſunt.

A Exanthemata faucium.

Tumor poſt curationem.

Impetigo.

B

Contra papulas antiquatas.

¶ De VSTIONE calida, uel ignis. Caput XVII.

VSTIONES antequam fluidas ueſicas erigant, murium oliuarum frequenter infunde, & eaſdem oliuas ſalſas contritas imponito.

C Et lactucæ tritæ cum ſalibus, pro cataplaſmate impoſitæ, continuo curant. Et fel taurinum cum aqua plurima infunditur. Aliud. Alumine ſciſſo cum aceto contrito omnes uſtiones ungo. Nam & thus maſculum cum aqua tritum ſimiliter operatur: & ſales cum oleo roſeo triti inliniuntur, & betæ elixæ contritæ imponuntur: & pollines tritici, cum ouis crudis mixtis ſuperimponuntur. Sic etiam hederæ agreſtis folia in uino cocta curant.

Si uero poſt eaſdem unctiones ueſiculæ inquietarint, myrrham cum uino tere, & imponito: aut calcis uiuæ puluerem cum cærotario tempera, & in lintheolo linitum impone. Si uero etiam uulnera fecerint, porros terito, & locis impone: aut maluarum folia elixa, & cum oleo ſuperintrita impones: aut lenticulæ puluerem, cum melle commixtum induces. Sic & columborum ſtercora combures, & in lintheolo linis cum oleo contrita, quibus omnes exuſtiones uenientes procurabimus.

¶ De CARBVNCVLIS. Caput XVIII.

GENERALITER his omnibus per initia phlobotomo ſubueniendum eſt. Specialiter uero locis ſuperimponendũ eſt cataplaſma, de arnogloſſa cum pane mundo, & lenticula cocta. Vulneribus uero acriora & calidiora medicamenta ordinamus: ut Andronyci trociſcos, aut Polybij: qui ſollicitius cum dulci uino, aut pingui infuſus, & in mortario contuſus, ſub cataplaſmate uulneri imponatur. Si uero his adhibitis, uulneris radix occupauerit altiora, cauteres admouendi eidem loco: ſi nullum obſtiterit præiudicium, ut loca uitalia periclitentur, quæ ſunt in muſculis, aut neruis attingentibus, neque ignis poterunt ſuſtinere tormenta. Qua de re, frigido cautere utimur, quod frequenter approbabimus. Aquam, in qua calcis uiuæ puluerem extinguimus, miſcemus feculæ, nitro, & ſaponi, æqua ponderatione: & ex eo linimus loca quæ comburi placet.

D Andronyci trociſcus. Polybij trociſcus.

Cautere frigidum.

Super cataplaſmata, loca tegenda ſunt, donec illa cadant quæ altius inhærebant. Sunt & alia, quæ os Carbunculi ſepeliant: uidelicet, uuæ paſſæ, enucleatæ, ſolæ contritæ. Aut ficus ſiccæ in uino decoctæ, & tritæ. Sic lupini in uino ſimiliter, & purgati teruntur, & imponuntur. Sic ſtercora columbarum cum melle contrita. Sic mentha cum aqua contrita. Sic nitrum cum ruta uiridi, & aceto tritum. Sic rapa, cum uua paſſa, & porcinis adipibus, admixta etiam pice liquida, omnibus ſub æqua menſura temperatis, & adhibitis, ulcerum ſemper loca periclitantia liberata ſunt.

¶ De VVLNERIBVS uarijs casibus infixis. Caput XIX.

A

SI TELO, seu morsu canum, aliarumue ferarum, seu ex quolibet casu neutro uulnerato, quos Neutrotos appellamus, inpactis uulneribus omnibus, generaliter continuo hoc adhibendũ erit, quod glutinare & curare ualeat membra uulnerata. Myrrhæ puluerem aspergo, quem permanere faciam sine aliquo humore: continuo etenim glutinat, et colligit. Et rubus elixa & trita, hoc facit. Hoc Iris Illyrica tunsa, et melli mixta, atque in panno lineo imposita. Et aristolochiæ puluis cum aqua mixtus hoc idem facit. Idemque ossa sæpius colligabit. Et omphacinum tritum cum uino sic curat, per initia adhibitum. Sic puluis thuris masculi. Et myrrhæ puluis, cum uino & melle coctus, et temperatus, continuo medetur. Sane sub his adiutorijs, quæ semper futuris obstant feruoribus, utilis est sub uno schemate, etiam patientia uulnerati. A lauacri uero, a foci, a solis calore, uel aëris frigore, a clamore, uinolentia, usu uenereo, iracundia custodiantur: ne quod iam aut collectum, aut glutinatum est, his occasionibus soluatur. Hæc etiam prætermittere non debui amice, per omne corpus recentibus uulneribus frequenti approbatiõe laudata. Allij igitur combusti puluerem uulneri asperge. Sic etiam Scyllam tritam imponito, & sub utrisque adiutorijs, quatuor continuis diebus penitus maneat inquietatũ, quo continuo percurari possit. Nam & myrrhæ, & lanarum succidarum combustarum cinis uulneri aspersus, similiter operabitur. Item aliud. Maligranati folia, cum melle trita, mixto uino, imponito, desuperque lintheolum infusum resina & terebinthina superaddito. Item lanis operiãtur, uino & oleo diligenter infusis. Item aliud. Fabæ syriacæ radicem siccam tundis, cribellas, & loca eius puluere aspergis. Item aliud. Oliuarum amurcam coques primum igne fortiori, ad primam mundationem, secundo, & tertio molli uapore, quo pinguescere possit. Cum uero cõagulauerit, reponis in uas mundum, & cum frigescere cœperit, lintheola infusa loco percusso opponimus. Operabitur uero fortius medicamentum, si gallarum pulueres admisceamus. Aliqui eandem amurcam cum eodem puluere coquunt, et sulphuris uiui, & origani puluerem æqua mensura uulneri aspergunt. Qui uero ferro in altum uulnus suscipiunt, fel bouis unciarum. II. & ficus nigræ lachrymum ÷ II. & adeps caprinus ÷ III. in uinum commiscetur, & temperatur, et hoc medicamento curatur. Aliud. Baccas lauri cum resina tunsas, locis imponimus. Glutinantia uero adiutoria hæc sunt. Resinæ Syriæ puluis, capilli hominum, æqua ponderatiõe cum thure masculo tunsi, & cribellati. sed cum puluerem aspergere cœperis, præungendum est uulnus picrę solutione. Particulam utris uinarij, & resinam ex æquo comburis, et uteris puluere collecto: qui & sanguinis fluxus ualeat prohibere. Et mandra-

Neutroti.

A quibus abstineat uulneratus.

B

Glutinantia.

Contra sanguinis fluxũ.

C goræ folia trita cum uino, & aqua cataplasmabimus. Aliud. Malogranati dulcis grana cocta in uino diligenter terimus, & in uicem cataplasmatis adhibemus, adiutorium approbatum. Sed & betarum surculos, excæptis folijs, elixos & tritos imponimus similiter. Si canis morsu quis fuerit uulneratus, cõtinuo spongia, aqua frigida infusa, aut oxymellite imponenda est, quæ frequenter ex hinc irriganda erit. Primo uero eiusdem uulnerati lotio uulnus, secundum physicos, fomentandum est. Et porri cum melle triti, & impositi, eodem modo medentur. Et lachryma arboris ficus continuo si ungas, hoc idem præstas. Et spongiæ rudis combustę cinis cum liquamine mixtus, optimum beneficium facit. Sales triti, ac in lintheolo ligati, aceto infunduntur, & ex hoc uulnus tamdiu apozimandum est, uel infundendum, donec sanguinem eliciat. Postea uero cum sanari cœperit, eruum tritum cum melle uulneri impone, aut lentis puluerem cum melle despumato similiter. Quæ uero in feruore fuerint, spuma argenti cum melle trita, & imposita, continuo mitigat: præfomentanda sunt interea uulnera aqua gelida. Etiam qui humanos morsus patiuntur, adiutorijs supradictis percurantur.

Ad morsum Canis.

Vulneratio nerui.

Si uero his accidentibus uulneribus, etiam neruus fuerit uulneratus, in quo graue periculum frequenter euenit, cuiusque patefactio prius custodienda est, ad humoris ex uulnere ueniemus digestionem: quo ex hoc impetus & dolores auerti possint. Frequenter etiam ferro hanc anastomasin procurare debemus. Conuenit interea præ omnibus etiam his phlobotomum adhibere: conuenit etiam eos uentris purgatione iuuare. Aquarum sane calidarum fomenta fugienda sunt, quæ putredines & indignationes sæpe procurarunt: sed oleo sabinensi, uel dulci, tepido, aut certe uetusto, frequenter uulnera ipsa fouenda sunt. Viride uero oleum, uel gremiale penitus uitandum est. Vtimur tamen post fomentationem olei calidi supradicti, sola terebinthina resina, lintheolis infusis & appositis: utilius, si terebinthinę etiam euforbij quippiam pulueris admisceamus. Fœminis uero, uel pueris, delicatiora corpora habentibus, etiam solius terebinthinæ sufficiet beneficium. Cæteris uero, ut superius comprehendi, terebinthina cum euphorbio, & oleo miscenda est: addenda & cęra propolis, addendum sagapenum, addendum laser, addenda & opopanace: quibus coniũctis beneficium attestamur. Item aliud, quod in experimentis, ad neruorũ uulnerationes adhibemus, iuuat. Calcis puluerem diebus canicularibus ex aqua marina lauamus, quã custodiemus. Huic medicamẽto mixturi euphorbium, sulphur uiuum, puluerem calcis lotæ deligẽter in uncijs singulis, terebinthinã, ceram, picem, in uncijs tribus. Interea per initia ad uirorũ uulnerationes cataplasmate tali uti nos cõuenit, ex melle, aceto, oleo roseo modice admixto, cum fabæ pollinibus coctis, & tẽperatis. Post cataplasmatis uero beneficiũ, hoc est aptissimum adiutoriũ. Euphorbium,

ἀναστόμασιν.

Oleum Sabinense.

Experimentum.

cera, resina, in singulis libris: oleum in duabus: sed euforbium cum aqua prius terimus, & superioribus solutis, ut moris est, admisce- mus. Superaddimus interea etiam salis quippiam: ut os patulum humoris noxij digestionibus procuremus. Nam & Melanchorus trocis- scus semper his utilissimus fuit, cum aceto tritus, & aliquando cum cerotario temperatus. Sunt etiam alia adiutoria his caussis aptissima, sub una uirtute uariæ composita: sed paucis magis, & probatis uti nos conueniet, quarum perseuerantiæ, effectum facilimum potuerunt procurare.

A

Trociscus Melanchorus.

¶ De VVLNERIBVS ex se nascentibus. Caput XX.

VVLNERA VARIA, aut ex humorum acredine, uel plenitudine generantur, aut præeuntibus diuersis ictibus acquiruntur: quæ imperitia medicorum frequenter, aut adiutoriorũ inopia procurata, uetusta & Chironia fiunt. Igitur cum uulnera recentia & caua fuerint, sic curanda, uel replenda erunt. Mel, & resinam terebinthinam æqua ponderatione in cacabo facies solui: item addes butyri tantundem, & ex hoc infusis lintheolis uteris. Aliud. Resinæ puluerem, ceram, & adipem misces, & similiter adhibebis. Cum æqualia in superficie fuerint, hoc uteris medicamento. Spumæ argenti ÷ III. resinæ ÷ II. olei ÷ IX. conficies, ut moris est, ad emplastri temperamentum, quo cicatrices utilius ualeas procurare. Sin uero transcendens planiciem, plus excreuerit, acrior eruptio, phrygium lapidem tundis, & eius puluerem aspergis. Aliud. Aeris purgamentum tunsum similiter adhibendum est: id aceto temperabis, humore importuno permanente. Et dum uulnus a sanitate prohibetur, hoc adiutorio percurandum est. Plumbi purgamenta, eruginis uncias singulas: aloe, & calcis uiuæ uncias binas tundis, & cribellas, & uulneri aspergis. Si cicatricem ferri sanare uolueris, hoc emplastrum facies. Ceræ ÷ II. resinæ ÷ I. thuris, & eruginis uncias singulas, olei cyprini ÷ VIII. conficies, ut moris est, & imponis, emplastrum probatissimum. Si nimis antiqua uulnera fuerint, ceræ in Sole liquefactæ commiscendus erit puluis floris eraminis, ut ad temperamentum emplastri perueniat, & uteris: neque frequenter soluere, sed etiam fasciola custodire debebis. Item Chronicis, uel Chironijs uulneribus, hoc emplastrum approbabimus. Lapidis chalcitis, cera in uncijs singulis: aluminis scissi uncia. I. his commixtis & temperatis utimur.

Ad uulnera caua.

B

Aequalia in superficie.

Excedẽtia superficiem.

Ad cicatricem ferri.

Ad uulnera antiqua.

Sunt & alia uulnerum genera quæ serpunt ad loca uicina, atque his adiutorijs percurantur. Lenticula cocta, & melli commixta, & folia caulium cum melle similiter. Et coriandrum uiride cum melle. His etiam ex lini seminis puluerem, cocti in uino, & oleo catapla-

Serpentia.

C ſmata ſemper adhibui. Sic ex milij pollinibus feci. Sic etiam hederæ folia in uino coxi, & cum melle trita ſuperimpoſui: foui etiam de eadem decoctione uulnera frequenter.

Vulnea calloſa.

Si calloſitas emerſerit, in qua ſemper eſt tarditas uulneribus ad ſanationem, æris florem coctum terimus, & ex eo puluere uulnera ſanabo, & tithymali lachrymam cum uino & melle mixtam, in uicem cataplaſmatis adhibeo. Si madefactio permanſerit, his adhibitis, ſales tritos cum melle imponam, & deſuper ficubus tritis, & incoctis cataplaſmabo. Et amygdala amara ſic curant, locis adhibita, & cum melle contrita. Sic porri in uino cocti codem modo curant. Sic erui puluis cum melle, & oliuarum uiridia folia in uino cocta, & trita adhibentur: ex quo uino prius fomentari loca ſuadeo. Similiter ex aqua etiam in qua alumen ſciſſum infundendum eſt.

¶ De IGNE SACRO.
Caput XXI.

HVIC MVLTiformis eſt cura deligenda. Aliter enim in febricitantibus emergens curatur. Aliter in eo cui febres ſuperueniunt uiſitatur. Nam & omnibus partibus corporum generaliter adiutoria adhiberi ſimilia poſſunt: excæpto tamen capite, uel facie, quorum eſt q̃ maxime cauſſa ſollicita. Vicinitatem enim appetendo ignis ille ſerpens, oris aliquando, uel linguæ, aut gutturis partes facilius pulſat, & ueluti ſuperficiem derelinquens, continuo inſtat interiora moleſtare, in quibus uitæ periculum formidandũ eſt. Nam & Hippocrates hac eos ſententia uiſitat. Ignis ſacer, ait, ſi interiora appetiuerit, moleſtum erit: ſi in cutibus perſeueret, curari poterit. Ergo ſi cum febribus, & in ſupradictis partibus apparuerit, intra tertiũ diem phlobotomandi ſunt, & purgandi, a cibis penitus abſtinendo, ſi tamen uirium non occurrerit fœtoſa debilitatio. Dabis adhuc cataplaſmata calida, & fomenta humectantia: frigienda ſunt ignem, cauſſæque dolorem augentia: ſed lenibus linimentis, euocatorijs, & curantibus, quæ ſine grauedine poſſunt afferre utilitatem, ungendi ſunt. Si phlobotomus ſane, uel cathartica, certa de cauſſa prætermittenda ſunt, clyſteribus aſſiduis imminebo: quo competentibus, & aſſiduis purgationibus uentris, quod phlobotomo negatum eſt, poſſimus compenſare. Frigidi tactus, & acres, uitandi ſunt. in frigidatæ enim partes facilius commouentur. Declinantibus febribus hoc trociſco uti conſueui, omnibus temporibus & locis aptiſſimo. Spuma argenti, ceruſſa, ſulphure uiuo, croco, opio, ſub æquo tunſis, & cribellatis, & cum paſſo, uel ſuccis ſtrychni temperato. Nam iſtorum euporiſtorum frequentium ſemper beneficia profuerunt. Butyrum cum ſtrychni ſucco adhibetur: & acacia cum aceto, uel aqua: & ſpuma argenti cum

Hippocratis ſententia de igne ſacro.

Ignis ſacer cũ febribus.

ſucco porrorum, uel betarum, & gutta ammoniaci cum aqua, & cymolia cum aphita, & ſtrychni ſucco, & oua recentia in aceto, cum oleo, & bulborum combuſtorum cinis cum melle. Oleum cyprinum cum melle mixtum, & ceruſſa cum aceto, & uaſorum fictilium puluis cum aceto, & thus maſculum cum ceruſſa: omnibus, aut ſingulis commixtis. aliquibus mixto pane. aliquibus ex aqua coctis, & contritis. Nam & folia in uino cocta, & contrita, impoſita ſæpe profuerunt igni ſacro. Si etiam poſt hæc ignis ille ſacer adhuc inſanierit, & ruboris ſollicitudo perſeuerauerit, iam cataplaſmatibus de ſeminibus cum melle coctis imminendum erit. Adhibeo etiam locis ſcarifationem: adhibeo fomenta aptiora, & ex eiſdem deſuper cataplaſmatibus frequenter requiro beneficium. Periculoſum eſt etenim, cauſſa permanente adiutoria uariare. A

Ignis ſacer poſt febres.

¶ De APVM percuſſibus, uel ſcorpiorum, cæterorumque ſerpentum. Caput XXII.

APVM percuſſus maluarum folia impoſita continuo curant: & ſiſami folia, uel ipſum tritum, & appoſitum. Et lauri folia molliora trita cum uino, potui data, ſæpe curauerunt. Scorpionum uero percuſſus, ſales frixi, & cum oleo contriti, loco appoſiti. & cinis cum aceto mixtus, & impoſitus ſimiliter, & allium cum oleo tritum, & origanum cum aceto coctum calido ſaccello, continue medetur. Et porrum tritum impoſitum, & ſardinia trita, & folia oliuę trita cum ſalibus, et impoſita, & ſcylla cruda trita imponitur, & ſtatim curat. Sed & his ſemper potionibus liberantur. Ariſtolochiam rotundam, gentianam, myrrham trogloditen, baccas lauri, omnia tunſa ex æquo, & cribellata: aut puluerem, cum uino, et calida identidem in tempore dabimus. Hoc etiam contra cæteros ſerpentes uſi ſumus. Aliud. Piperis, & papaueris ſemiunciam unam tundis, & cribellas: ex his cocleare cum aceto dabitur, & bacca lauri cum folijs rutæ uiridibus tunſa, cum uino, aut aceto ſemper datur: & Irios illyricæ puluis cum uino calido ſimiliter. Quin & fraxini folia cum uino trita, bibenti dantur. B

Apum ictus,

Scorpionũ.

¶ De turpibus RECEPTIS, & latentibus. Caput XXIII.

TITIMALI maioris molles & uirides ex acumine turiones tolles, & hos calidis cineribus ſubijcies: & poſtq̃ combuſti fuerint, proiectis ſordibus in mortariolo contundis, & eorum pulueri aphitam ſimiliter immittis, & uino cõmixta, patefacto orificio, uulneri imponis, & continuo telum, aut aliud quod diu latuerit excludetur. Aliud. Ariſtolochiæ puluis patefacto uulneri ſimiliter imponendus eſt, & uelocius exiliet. Sic etiam de dictamni folijs, uel radicibus contuſis, uelo-

Vt tela latentia ex uulnere proſiliant.

C cius fieri consueuit, secundum ueterum testimonia. Et eusesami semen contusum una cum calchanto, uulneri appositum, similiter operatur. Et lacerti caput contusum, & impositum, secundum physicos similiter facit. Si uero in fauces aliquid transiuerit, aquam & oleum calidũ contineant in ore, et spontaneum exibit sine mora. Sunt et alia physicorum beneficijs publicata, sed suo loco & tempore conscribentur.

¶ De TESTIVM indignatione. Caput. XXIIII.

FERVORES testium, uel indignationes, cyminum cum melle & oleo tritum, & appositum curat. Et semen lini frictũ, & cum uino similiter uice cataplasmatis temperatum. Sic faba in uino cocta, aut in mellicrato cum melle trita, operatur. Sic ex coriandro, uiridi cum faba in aqua cocto, et simul trito cum melle cataplasmabimus. Sic etiam de hyoscyami folijs. Similiter & uuam passam enucleatã, ex æquo cum nitro adhibemus. Et nasturtij puluerem cum lini semine ex æquo cataplasmabimus. Sic rutæ, & lauri folia uiridia in uino cocta, cum aphitis profuerunt. Et cymini puluerem mixto butyro, & resina, & pampinos molles tritos cum aphitis adhibemus.

¶ De VERETRI, hoc est, de naturæ uitijs. Caput XXV.

D VERETRI dolores, fel taurinum cum nitro contritum curat: & butyrum cum terebinthina ex æquo mixtum. Similiter ex lini seminis puluere, & myrrha ex æquo, resinæ quippiam superadditum, in aqua coctum cataplasma imposuimus. Quibus uero tumuerit, pampinorũ folia molliora triginta, thuris & cerusæ semuncijs singulis commixta, pro cataplasmate imponimus, ante tamen ex aqua marina frigida fomentabis. Nam & testes tumentes, cymolia trita frequenter cum aqua perũges: post uero myrti siccę pulueres, & myrrhę similiter aspergendi sunt. Vulneribus uero in eodem cole, lepidos cyprinæ puluerem satis confidentur aspergo. Et afronitri folius triti puluis eodem modo operatur. Et alumen scissum contritũ, similiter & myrrha cum passo trita. Si ueluti carbunculus innatus fuerit, liciũ cum melle tritum suppono: frequenter per diem inspergo mel tepidum. Fomentandũ est interea ex aqua de seminibus, quæ in aqua coqui debent, aut myrti uiridis, aut lentisci folijs, aut rubi, aut oliuæ, aut rosæ siccæ: cuius puluis si post fomentum aspergatur, continuo operabitur. Sic etiam de herbarum supradictarum cataplasmate innuendum est, cum melle commixto. Nam & uini, & mellis species prætermittenda non est. Continentia uero ciborum, & uentris purgatio frequenter prouideri debet. Efflaterij quoque puluere tangendum erit. Aliqui minimorum piscium capita trita imposuerunt.

Tumores testium.

λεπίς est schoria, siue squãma, cuprinã uocat λεπίσα, quę ex ære, siue cupro fit.

¶ De HERNIOSIS. Caput XXVI.

A Herniæ infantium.

HERNIAS uero infantium frequentius emergentes sic curabimus. Resinam pituinam siccam, nitrum, cyminum, ex aequo cum melle miscemus, & sub emplastri temperamẽto imponimus, superaddita ligatura quæ contineat medicamentum. Et uuam passam purgantes, in uncijs. VI. nitri uncia. I. cymini uncijs. II. cum melle contriuimus, & ita usu sumus. Vitandi cursus, & saltus, et auster, uentris quoq; conatus, & ciborum nimia præsumptio. Aliud probatissimũ. Caduci malogranati ÷ I. gallarum semiuncia, asphodeli radicis ÷ I. narcissi radicis ÷ I. hæc omnia in uino coquenda, & tundenda, et malaxata in primo adhibenda sunt. Hoc herniarum perseuerantiam intus sub ligatura, etiam ueterum percurabit, & hydrocelas, & sarcocelas, & enterocelas similiter. Itẽ Cinopoli emplastri expono maximũ & probatissimum remedium. Spumæ argenti ÷ VI. aceti ÷ XVIII. olei & opij, spuma argenti pleniter comburis, & supradicto aceto restinguis, & teris diligenter. Omnia simul mixta coques, agitabis spatula olosidera, & ita ut dactylon coques, ac in lintheolo adhibendum diebus cõtinuis V. imponis. Hoc hydrocelas, & similes collectiones sine dilatione curabit. Carnes cochlearum teris, & his myrrhæ puluerem misces, et in lintheolo inductum impones sub fascia, ut facilius reprimatur: & passum cum acacia tritum, et aqua similiter temperatum supponẽdum est. Item etiam cochleas ex arbore lauro collectas comburimus, & tritas imponimus, ut umbilicum in naturam propriam reuocemus.

ὕδροκ, σάρκοκ, & ἔντερον, Herniæ sunt spẽs ab Hippocrate & Galeno descriptæ, q̃q̃ etiã plures & apud Galenum & Paulũ Aeginetam numerentur.

B

¶ De diuersis uitijs in ANO nascentibus, uel Syringis, hoc est, Fistulis. Caput XXVII.

DIFFICILES in his locis caussæ euenire consueuerunt, pro accidentium qualitate. Est enim loci natura delicatior, & qui ad omnes acerbos q̃ maxime contactus, facile commoueatur. Nascitur ergo in hoc sæpissime indignatio, uel feruor: fit ragadium, fit condiloma, erumpũt hemorrhoidæ, nascuntur exocadia, fiunt & syringæ, frequenter etiam intestinorum effusio, et cętera, quibus omnibus suo ordine remedia designabo. Quando ergo indignatio, uel feruor locum attentauerit, pingues dactyli, in passo, uel mellicrato infusi teruntur, superaddito quopiam de oleo roseo, e quibus factum cataplasma tepidum adhibemus. Superimposita tamen ligatura, quæ adiutorium continere debet. Nam etiam de musteo similiter faciendum est, sed quod piper non habuerit. Sic etiam de bulbis albis, cum melle contritis, loca cõmota frequenter curata sunt. Et licium inde contritũ cum cerotario, et ex oleo roseo temperatũ adhibuimus, & sæpissime sulphuris uiui quippiam triti superadijcimus. Est & hoc genus adiutorij utilissimũ. Spuma argenti, & cerussa, uncijs singulis: thus masculum, et crocum in semuncijs singulis, cum uino & oleo tritum, et cõmixtum adhibendum est, et oui ui-

Ani accidentia.

Feruor Ani.

C tellum coctum, tritum cum melle & oleo, commixtumque, loca indi=
gnantia satis iuuat. Sic butyrum cum medulla ceruina, & sepum cerui=
num, & thus masculum, omnibus ex æquo tritis, immixtis oleo & ui=
no, similiter temperatis curati sunt frequenter. Huic medicamẽto etiam
licium indicum admiscendum est. Si Ragadium factum fuerit, hoc
medicamento uti nos conueniet. Oleum roseum solum, tritum in plum
beo uase, & ex pistillo simili, usque in pinguedinem, & caricarum pin=
guium combustarum cinis, uino tepido prælauatus, ac impositus, pro=
dest. Sic rosæ flos, & pompholix simul trita, similiter spargitur. Et
molybdæna cum folijs rutæ uiridibus teritur, & cum oleo myrteo pin=
gui temperatur, & similiter iuuat. Sic hyoscyami folia, sic corij puluis a=
spersus similiter loca curauit. Sic etiam lintheorum combustorum cinis
cum amylo, ex æquo succo foliorum oliuæ temperatur, & subpingue fi
at linimentum. Quibus Condilomata fiunt, uel Exocadia, hoc adhi=
bendum est medicamentum. Ceræ libra una, picis ÷ IIII. medullæ ÷
II. adipis taurini ÷ III. mellis ÷ IIII. uini ÷ III. guttæ ammoniacæ
÷ I. thuris masculi ÷ II. myrrhæ ÷ V. sicca cum uino teruntur, & so
lutis calentibus commiscentur. Aliud. Calcis uiuæ ÷ III. nitri ÷ II.
utraque teruntur, & cum aruina miscentur, & ex eo pingue facies lini=
mentum. Quod cum siccauerit identidem superaddis, & hoc modo per
D seuerando facilius consumentur exocadia. Sic chalcantum teris, & eius
puluerem cum oleo dulci molli uapore coques, & pinguefacto, loca fre
quenter tangantur. Nam & alumen missum in uase nouo, coctum, at=
que tostum, puluerem facit. Hoc tacta exocadia, spontanea frequen=
tius ceciderunt. Hemorrhoidas uero erumpentes, sic compescere, uel
temperare consueuimus. Butyrum, crocum, ceruſſam, mel ex æquo o=
mnia commiscenda sunt, & oui albore temperanda, & imponenda. Sic
arnoglossa trita cum aceto facit. Sic pulueres ceruſſæ cum aceto con=
tritæ. Fomentabis uero loca ex aqua, ubi alumen scissum, tritum
mitti facies, & æris florem excoques in tertiam partem, & ex hoc fo=
uendi sunt ante linimentum. Sed ut etiam in tempore aliquando de
physicis adiuuentur, in ea aqua coquendæ sunt species supradictæ. un=
de ægrotus is qui hemorrhoidas patitur, frequentius elauatur, & ad su
pradictas species, in uncias senas, aquæ sextarios decem mittis.

Ragadium Ani.

Condilomata, & Exocadia Ani.

Hemorrhoidæ Ani.

Physica remedia frequẽter ab Autore uocantur ea, quę absq; certa ratiõe data, prodesse comperimus.

Si uero conclusas resoluere uolueris, tapsiæ succum, & apij similiter
ex æquo conterimus, & loca contingimus, quæ solenni digestione fu=
erint impedita. Laser cum aceto contritum imponendo, frequenter
usi sumus. Nam & Musa rrociſco, omnibus approbato, in aqua in qua
calcem uiuam extinximus, resoluto, imminuimus, & profecimus.
Qui trociscus hoc modo a nobis conficitur. Aluminis scissi uncias. III.
aloe ÷ III. croci ÷ II. crocomagma ÷ II. chalcanti ÷ III. caduci ma=
lograna ÷ II. uino omnia trita commiscemus, ut trociscos faciamus.

Syringæ.

Trociscus Musa.

Etiam hic puluis nobis experimentum dedit, omnes ſyringas & expurgandi, & glutinandi: qui iſta ratione conficitur. Iris Illyricæ ÷ V. erui ÷ III. mannę thuris ÷ III. lepidos calcis ÷ III. ariſtolochiæ ÷ III. 5. omnia tunduntur, & cribellantur, & fictilis puluis, cui nomen eſt Acopali, commiſcetur eodem modo, ad linimentum quemadmodum Muſa trociſcus ſupradictus. Quibus uero inteſtinum exierit, mori * ſylueſtris dolori fomentatio adhiberi debet: & poſt acacia trita cum aceto linimentum facit: & cyclamini ſuccus cum melle ex æquo mixtus, & coctus uſque in pinguedinem. Aliud. Puluis ellebori albi, qui cum aceto coctus eſt, admixto cærotario ex oleo roſeo, ſatis iuuat. Et hyoſcyamus in aceto tritus, & ſimiliter adhibitus, inteſtinum effuſum ſimiliter reprimit.

A Puluis ad idem.

Inteſtini exitus.

* alias uiſcido.

¶ De PERNIONIBVS. Caput XXVIII.

PERNIONIBVS quę cum pruritu ſunt, aquæ marinæ fotus ſatis prodeſt. Similiter etiam ſi uino calido ſtiptico foueantur. Sic ſi etiam decoctiones betarū, quibus alumen ſciſſum infuderis. Poſt quod fomentum, cæra liquefacta linire conuenit. Nam & ex aluminis puluere, cum hordei farina, & uino cataplaſma adhibendum eſt. Sic cæræ, & picis reſolutæ ſola unctione curatæ ſunt. Et gluten ſolutum in aqua profuit liniendo. Sic oliuarum uiridia folia cataplaſmate adhibita profuerunt. Sic gallæ cum aceto contritæ, ſic uini fęces impoſitæ curauerunt. Quibus uero iam ueſicauerint, rhaphanos tundes, & ex eorum ſucco bene proderunt linimenta. Et lenticulæ coctæ, & tritæ cataplaſma proderit. Et caduca malogranati, in calidis cineribus tepefacta, & trita adhibita, conuenerunt. Sic etiam ſcylla cocta, ſimiliter contrita, profuit. Quibus uero increpuerunt, & uulnerati fuerint, his ſpuma argenti trita, mixto adipe porcino, pro emplaſtro apponi debet. Sic adipes anſerini cum cęra & oleo tepidi adhibendi ſunt. Et cochlea cum teſta combuſta, & trita, & in puluerem redacta, ſi aſpergatur, continuo medetur. Eruum in uino coctum, & cærotatrio ſimiliter curat contritum.

B

¶ De RAGADIIS pedum, uel digitorum. Caput XXIX.

OMNES CREPIDINES in calcaneis pix liquida illinita percurat. Et ſpuma argenti, cum ceruſſa, & alumen ſciſſum ex æquo contuſum, & uino mixtum, medebitur ſimiliter. Quibus uero pilt inhærentes moleſtiam fecerint, ferro ſubtili loca ante purganda ſunt, & melantherium cum locio pueri tritum apponendum. Et gutta ammoniaci cum aceto trita ſimiliter adhibet. Et myſi, & ariſtolochia ex æquo contuſa cum melle adhiberi debet. Hoc & raſura cucurbitæ trita faciet.

¶ De PARONYCHIIS. Caput XXX.

CPARONYCHIAE in initijs lana ex aqua infusa imposita curantur, eaq; frigidiore frequentius irriganda erunt. His etiam aphita, cum aqua trita adhibenda erit. Sic & thuris masculi puluis cum melle mixtus medebitur. Sic etiam gallarum. Si saniem sane collegerit, locum pungis: ad eius uero digestionem, & lenticulam coctam cum melle contritam superimponis. Et myrti folia uiridia trita, similiter cum melle adhibentur. Sic etiam rosarum, & sic oliuæ folia similiter. Sic cadmiæ puluis aspersus curat, sic erui, sic etiam thuris masculi. Quibus uero etiam ungues quassi fuerint, foliis myrti uiridibus, uel malogranati tunsis cataplasmandi erunt. Quibus autem forte aliqua loca nigrescunt, farina tritici, cum pice folia admixta curantur. Et sulphur uiuum hoc cum porcino adipe tunsum, & commixtum præstat, ne ipsi ungues exiliant. Et lini seminis puluis. Simul etiam & * asturacus cum melle commixtus imponitur. Et cæra sola liquefacta superimposita. Sed his omnibus adhibitis, diutius perseuerandum est. Calefacti etenim perseuerantia adiutorij ungues, melius gubernantur. Scabiosos, ueluti elephantiosos si quis forte ungues habuerit, uini fęx sicca, trita, & cum cærotario imposita curat. Et ficus sicca, purgata, & tunsa, superimposita, æque medetur. Et lapathi agrestis radix in aceto cocta, & contrita, et sulphur uiuum cum sandaraca, ex æquo tritum, & aspersum, continuo curat. Interea sub his omnibus adiutorijs, ungues ipsi primo ex pice liquefacta ungi debent: quos superiori medicamento & fasciola munire & gubernare oportet.

alias * Asteratticus.

Vngues scabiosi.

D

¶ De PRVRITV, uel SCABIE totius corporis, uel uarijs maculis in corpore. Caput XXXI.

SI IVVENIBVS hoc bene habentibus obuenerit, phlobotomo prius sub gemina detractione subueniendum est. Item uentris purgationes frequenter deinde adhibendæ erunt. Cibis plane sorbilibus nutriendi sunt. Lauacris frequentibus uti conueniet, in quibus thuris masculi, sulphuris uiui, & nitri puluere aspergendi erunt. Si hoc adhibito adiutorio, aut pruritus, aut scabies pseuerauerit, lapathij agrestis radix trita, & cum aceto commixta, in balneo similiter adhibenda est. Sic linimentum cum melle commixtum. Quo linimento, frequenter etiam in sole adhibito liberati sunt. His frequenter etiam frigida lauacra profuerunt, & postea oleo roseo, uel lentiscino, aut myrtino, admixto uino, se utilius perfuderunt. Scabies uero si uulnera habuerint, mirabolanum, & sulphur uiuum, ex æquo tũsum, cærotatio ex oleo myrteo liquidiori cõmisceo, ut leui unguento eorum in balneis uulnera pertractentur. His sane calidum lauacrum aquarum dulcium pro-

Loquit de linimentis quę in calce huiꝰ Capitis descripta habetur.

curandum eſt, in quo ſupradicta linimenta adhibenda ſunt. Nam & thuris maſculi, et pulegij ex æquo puluis, ibidem in balneis commodiſſime adhibetur. Commodius, ſi etiam cum uino Capnitis ſuccus, ſic nitrum cum uino, ſic Capnitidis ſuccus, qui frequenter etiam cum aceto mixtus, plus profuit.

A Capnitis eſt ea quæ Fumus terræ uocatur a neotherici: a ueteribus etiam Fumaria dicta.

¶ De ELEPHANTIOSIS. Caput XXXII.

SVNT QVIBVS certis ex accidentibus, maculæ in corporibus frequentius inhæſerunt. Sunt nigræ, ſunt albæ, uelut elephantiaſin aliquando annunciantes: quibus hoc modo medendum erit. Myrti foliis uiridibus in uncijs duabus, nitri, & aluminis ſingulis, contritis, in balneis fricandi erunt. Aliud. Sulphuris, nitri, & ariſtolochiæ puluis ex æquo contritus, in balneis adhibendus eſt. Sic gutta ammoniaca, trita cũ oleo, profuit. Sic fici folia cum ſulphure uiuo, & cum aceto medentur. Nam & ſub ſole de hac confectione curãtur. Et cyminum, cum aceto tritum ſæpe ſic profuit: & quinq; diebus ſuperaddendo linimenta, non delauatis prioribus. Sic cymolia, nitrum, & bacca lauri cum aceto commiſcentur, & ſimiliter, ut priora, medentur. Aliud. Fenogræci puluis, aphronitri in uncijs binis, et alcyonium, & cyminium in uncijs ſingulis, ſimiliter cum aceto adhibendum erit. Et ex betarum folijs co B ctis, & tritis, cataplaſma his imponendum eſt. Et piper cum myrteis folijs uiridibus tritum, & ſub ſole in balneis adhibitum, utraſq; maculas permundabit. Sæpe his perſeuerantibus maculis, ad elephantiæ uitium, frequentius declinatum eſt, cui per tempora nunc ordinabo remedia. Per initia huius paſsionis, cum ſanari plene uitium ſupplices orauerint, phlobotomandi erunt, & purgandi frequentius. Faciem uero in qua huius uitij magis horret imago, mirabolano cum aceto, & oleo roſeo, uel myrteo, uel lini ſemente fricare conueniet. Aquis naturalibus frequenter utantur, & marini lauacri. Continentia ſane uitijs his q̃ plurimum prodeſt. Cibis digeſtibilibus, & dulcioribus frequenter iuuantur, lactis acceptatione q̃ maxime, ſi aquæ eius accipiant quod græci ὀρρόν appellant. Nam & ſuccus Neptæ herbæ frequentiſsime hoc uitium releuauit: & hæc eadem herba, par beneficium præſtitit ſæpe cibo data: & cõagulum νεόρρον, id eſt, hinnuli, quẽ nos ceruũ lactentem dicimus, cum oxymelle ieiuno datum, uel temperatum, ſæpe profuit. Si ijſdem adhibitis, morbus ille adhæreſcens omnino fuerit publicatus, tunc neq; phlobotomo, nec catharticis uti conueniet. fieri enim non poteſt, ut humor corruptus inſaniens, quique omne corpus ſuo horrore funeſtarat, his adiutorijs purgationum adhibitis, ad interiorem originem identidem reuocatus, uenenati ſanguinis, geminatis effuſionibus arceat. Sed uomant frequentius, & lactis beneficio per cibos, per potiones enutri-

Elephantiaſis cura.

C antur, & educentur. Locis uero contaminatione uulneratis, omnia sti-
ptica adhibenda sunt, quibus illa caro corrupta, & effœminata, ualeat
durari, uel stringi. His frequenter Ciros trociscus profuit, qui conficitur
ex sinopide, alumine scisso, ęrugine, & cymino sub æqua ponderatione
in aceto dispositus. Omnia etiam linimenta, uel fricamenta quæ pruri-
tui in superioribus, nec non etiam scabiei conuenientia significauimus,
etiam his apta, seu utilia asseueramus. Aliqui uero etiam illis carnes ui-
pereas ministrauerunt, quaternos digitos in mensura, tam in capite, q̃
& a cauda præcidentes, quæ oleo & salibus conditę profuerunt. Addis
* de græco quamplurima.

* Trociscus Ciros.

¶ De LVXATIONIBVS. Caput XXXIII.

PER INITIA, ut moris est, primum auulsa reponenda
* sunt locis suis. Item embrocis uti necesse est, ex herbi pollinibus, uel
certe cineribus, oleo, sapone, & ouis commixtis, lanisque mollibus, in-
fusis succis loca munienda sunt, & pro locorum natura, fasciolis conti-
nenda, & constringenda. Si sub hoc adiutorio, loca naturaliter custodi-
ta quieuerint, eisdem usque ad perfectam sanitatem imminendum no-
D bis erit. Si uero aliqua aduersitate, locis proprijs auulsa minime
potuerint reuocari, tunc adiutorijs catholicis, doloribus
crescentibus, subueniendum erit: ut est phloboto-
mus, uel catharticum, et cataplasmata parago-
rica. Quibus perseuerantibus, si dolo
rum declinauerit inquietudo,
fomento lauacri, cęro-
tarijs, uel certe emplastris ca-
lasticis imminendum est. Postea
uero malagmatibus perseuerandum, qui-
bus curanda loca possint perpetuo solidari.

¶ LIB. PRIMI Finis.

¶ OCTAVII HORATIANI in Secundum Operis ſui librum ad EVPORISTVM PRAEFATIO. A

NVNC ſecundi Operis partes aggrediar, quibus prodendæ, diſcutiendæq; rõnis delegauimus functionẽ. Quę qm̃ oculis cõprehendi non poteſt, q̃d officiũ liber ſupior occupauit, idcirco paſſiones interiora poſſidentes, in hoc uolumine, aut accidentibus conuincent̃, aut prodent̃ indicijs. Studio quippe ueritatis nolui fruſtra diſputatiões ingerere, qn potius in utroq; opere, certis, deprehenſisq; morbis remedia cõſtitui, uel curis medendo facilioribus, uel tuendo matereiã uitiorẽ. Qñquidẽ in Logico ope obſcurisq; piculis, non opus eſt aſſertore, ſed iudice. Omnes acutę Febres uel ægritudines, de qbus nũc dicere cõſtitui, aliqñ paſſiones præueniũt, aliq̃ties cõſequunt̃, quæ certa produ̇t indicia, qbus morborẽ poſſit materia cõprehendi. De chronicis uero ſecundis partibus promiſſos ſermones expediã. Hæc eſt itaq; ſub oĩm ueterũ autoritate febriũ diffinitio, qbus etiã nos aſſenſum libẽtiſſime accõmodamus. Ineſt nobis calor ignitus, qui cũ ſe in altioribus p̃cordiorẽ locis, repẽtina aliqua neceſſitate cõmouerit, & uelut aduectus tẽpeſtate, loca aliqua naturaliter quieta turbauerit, uaporẽ acriorẽ procurat, & tũ quidem ex altitudine ſtomachi febriũ ſerit originem.

¶ CAPITA primæ partis LIB. II. De Acutis paſſionibus. B

1 De Febribus
2 De Phreneticis
3 De Lethargicis,
4 De Pleureticis
5 De Peripleumoniacis
6 De Synanchicis
7 De Apoplecticis
8 De Hydrophobicis
9 De Iliacis, Colicis, Strophoſis
10 De Spaſmis
11 De Satiriaſi, uel impedimento uſus uenerei
12 De Cardiacis, qui etiam Diaphoretici dicuntur
13 De Cholera

¶ CAPITA Secundæ partis LIB. II. de paſſionib. Chronicis.

1 De querelis Capitis
2 De Epilepticis
3 De Stomaticis
4 De Męnomenis, μαινομένοις
5 De Melancholicis
6 De Paraliticis
7 De Catarro
8 De Phthiſicis
9 De Sanguĩs emiſsiõe interiorẽ
10 De Empyricis
11 De Syntaxi, uel Atrophia
12 De Aſthmaticis, uel Suſpirioſis
13 De Epaticis
14 De Ictericis
15 De Spleneticis
16 De Stomachi uarijs accidẽtib.
17 De Lumbricis
18 De Dyſentericis, uel lientericis
19 De Hydropicis
20 De Renum uitijs, uel Veſicæ
21 De Artriticis, Podagricis, Iſchiaticis.

C ¶ LIBRI II. pars prima, De OXYORIS, seu acutis passionibus.

¶ De FEBRIBVS. Cap. I.

SIC IGITVR ꝗmaxime omnibus in locis, siue climatibus, omniq; ætate, morbis omnibus certa ex necessitate uel imminentibus, uel præeuntibus, hæc sociantur. Febricitantibus itaq; generaliter omnibus, unum magnum remedium cunctorum cautum est autoritate, præcipue seruire temporibus: ut per conditionem causarum ægri omnes, adiutorijs competentibus releuentur, similiter etiam cibis congruis nutriantur. Conueniens profecto, in utrisque aliquando congruum, bonum tempus. Possunt enim in hijs officere, quæ æque utilia iudicarentur, si in competenti tempore suggerantur. Docuit enim natura omnium gubernatrix, in itijs omnium exagitationum, sub quacunq; sorte causarum aduenientium, quando præsentis commotionis tempestate, naturalis ille uapor turbatus, recessus interiores petierit, & cum * ex materia articulos frigus uel tumor quassauerit, uel occupauerit, tunc nihil penitus a Medicis tentari, uel adhiberi debere. At uero imminente declinatione, transactis augmentis, cum paulatim uapor exasperatus, omnia illa exteriora membra perfuderit, tunc adiutorijs potius competentibus seruiemus. Ergo quomodo aliquando sub certis accidentibus manifesta declarantur nomina passionum, sic aliquando simplex febrium imago conspicitur, quæ uentris semper constrictionem procuret, capitis dolorem, linguæ asperitatem, aliquando insomnietates, cum leuibus mentis erroribus. Hæc etenim ex eadem Febrium origine, uapore naturaliter superiora appetente, præcipue capiti sollicitata contingunt. Quæ accidentia licet etiam in cæteris passionibus, cum alijs signis plurimis misceantur, tamen cum per se sola fuerint, febribus sociata, febrium magis simplicium quam figuratarum speciem designare noscuntur. Ergo cum simplicium Febrium causa constiterit, per initia commotionum, cum adhuc articulos possidet frigus, manibus calidis, uel uaporibus, cætera omnia membra calefacta contineo: tunc etiam somnos inhibeo, nihilque aliud inhiberi permittam. Cum uero ex altitudine uapor exiliens, corpus omne calefecerit, & emergens inflammatio impatiens, uiscera uniuersa siccauerit, tunc post clysteris simplicis beneficium, etiam enemate, quod ex sicco lini seminis, & oleo roseo, uel chamęmilo temperatur, in uncijs tribus, igneis illis ardoribus succurrendum est.

Alias, * exteriora articulorum.

Cura.

Enema.

At uero quinta transacta die, & primis iam temporibus ægritudinis refrenatis, cum sub quadam maturitate qualitas caussæ humanior apparuerit, tunc post augmenta commotionis præsentis, lini semine, & hordei pollinibus, cum aqua & oleo, ut moris est, præcordiorum lo-

ca iuuanda ſunt: ex quo aut ignem illius commotionis temperemus, aut ſudorem oportuno tempore procuremus. A

Monitum te interea uolo, ex urinarũ inſpectione, ſupradictæ ægritudinis maturitatẽ, ſic conſiderari debere. Aduertendũ eſt itaq̃, ex urinis naturalibus & conſuetis, quantũ in contrariã partem natura deuiauerit: ut ex hoc, quid aut præſens ſtatus, aut futurus ægritudinis exitus allaturus ſit, inſtruaris. Eſt autẽ urina naturaliter, quę corporis eius qui emittit, ſanitatẽ manifeſtat, rubra mediocriter, & ſubpinguis, & tactu calida, habens naturaliter nebulas, in aquã maxime appetentes. Quantitatẽ uero ex accæpto noſſe conueniet. Hæc itaq̃ cum inſpexeris, de maturitate ægritudinis bene confidẽs, adiutorijs cõpetentibus uiſitabis. Superueniente igitur declinatione, tẽporales cõmotiones, etiã prioribus adiutorijs procurato. Tunc & linguæ curationi, & cæteris, quæ cibos impedire conſueuerunt, ſeruiendũ erit. Aliquando etiam lixoperita pro cataplaſmatis adhibita, q̃ maxime profuerunt, quę infundere ac nutrire magis, quã infrigidare corpora ardentia uideantur. Quę conficere hoc modo conſueuimus. Spuma argenti uncias tres, mellis ÷ III. ſucci lini ſeminis ÷ VIII. cęræ ÷ III. olei roſei, uel chamęmelini libras. II. conficis ut moris eſt, et uteris in uicem cataplaſmatis, cõmotiones competenti tempore iuuaturus. His igitur adhibitis, ſimplices ægritudines ſic uiſitare conſueuimus, uſq̃ in plenam uiſitationem: quo etiam lauacris adhibitis, & reparare ſanitatem, & reparatam cuſtodire poſſimus. Igitur poſtq̃ illius ægritudinis ſpecies, quæ ſolis Febribus cum proprijs accidentibus deſignantur, hac pagina compendioſe compoſui, in ſequenti ordine, acutas omnes paſſiones, proprijs nominibus, atq̃ etiã accidentibus deſignabo. Sumimus itaq̃ initium de Phreneticis, febrium acutarum neceſſitate fluctuantibus, adiungentes adiutoria competentia. B

Vrinæ iudicium.

¶ De PHRENETICIS. Caput II.

PHRENETICORVM cãuſſam, certa accidentia manifeſte deſignant. Sunt enim acutæ febres, cum terribili mentis alienatione, ſunt iuges inſomnietates, ex mininge tenſione, uel indignatione uenientes. Vnde quum ſpeciale accidens, hos tantũmodo manifeſtauerit, uel ſi floccos intenſius legerint, cõmotionum temporibus, uti iam ante premonuimus, ſeruiendũ eſt. Docet natura, exaſperatis nulla penitus adiutoria admouenda, ex his præſertim, quæ importunis temporibus q̃ maxime adhibita, nocere probata ſunt. Per initia itaq̃ huiuſce paſſionis, lucidum ac temperatũ primo cubiculũ prouidendum eſt. Ciborũ obſeruanda continẽtia. Et ſi prædicta adiutoria, quibus paſſio publicata eſt, intra tertiũ diem apparuerint euidentia: & ſi nulla nos aut ætatis, aut temporis ratio remoretur, phlobotomo ſubueniemus, licet ad detractionem ſanguinis, cunctatior * non facile peccauerit. Cum enim

Cubiculum Phrenetici.

Alias * cunctator.

C ſanguinis, cõmodiſſimi elementi, copia laborantes, etiam alienis poſſint iuuari remedijs, eo ſane detracto, uel amiſſo, difficile reparantur.

Venter. Ventris item ſi conſtrictũ fuerit officium, per clyſterem ſimpliciſſimum procurabo, mellicrato calido, oleum tantũmodo admiſcens, nihil aſperum, neq; diureticæ qualitatis adijciens. Certũ eſt enim, febricitantibus omnes collectiones miningæ ſociari. Vini, uel aceti penitus in his

Cibus. odor fugiendus eſt. Cibus humectus & lenior eſt adhibendus. Aptis tẽporibus caput oleo roſeo infundendũ. Et ſi his adiutorijs contemptis, paſſio augmẽta perceperit, ita ut extenſioribus uigilijs, & febribus, & alienationibus adhuc moleſtiſſimis terreamur, oleum chamęmilinũ, uel anethinũ calidum, in quo papauer, uel lactucæ ſemina, uel menthæ, uel hederæ ſuccos coxeris, miſcebis, & eorũ capita frequẽtius irrigabis.

Vigiliæ. Si uero impatientius ſe luctando quaſſauerint, quod eſt omnibus uigilantibus accidens ſpeciale, mollibus ligaturis faſciarũ alligatos quieſcere faciemus. Etẽm plus incõmodi accidere poterit ex uigilijs inquietis,

Vultus. q̃ ſi inter luctationes nimias intercępti, uiribus fatigent̃. Vultus eorũ ante cibos, aqua calida, ubi agreſte papauer, aut lactucæ ſemen, & cætera illa quæ ſignificamus decoxeris fomentent̃. Similiter etiã articuli eo-

Articuli. Lingua. rum, lingua quoq;, ex melle, & oleo mixto roſaceo, aut certe ex ſucco lini ſeminis irrigent̃. Febribus etenim perſeuerantibus, ægri amplius

D Lectus Phreneticí. ſiccitate linguæ quatiunt̃. Lectus eorũ ſuſpendendus eſt, & ad uicem geſtationis agitandus. Frequenter enim, ex illa lecti motione, ueluti & mentis oculis, & mentibus occupatis, ſomnos his dulciſſimos procura-

Media. bimus. Media eorũ, conſideratis tẽporibus, oleo dulci calido fomentanda ſunt, aliquãdo mixta aqua calida pertigmatibus infundenda. Similiter etiam inguen eorũ, huic q̃ maxime compatiens ægritudini. Frequenter etiam ſeminum cataplaſmatibus media eorum iuuanda erunt.

Raſura capillorum. Iuuat interea multum detonſio capillorum, aut ſi raſo capite admotæ cucurbitæ, cũ ſanguinis detractione adhibeant̃. Ex hoc etenim adiutorio, quantũ ſæpe probatũ eſt, ad plenã cauſſæ perductę ſunt digeſtionẽ.

Hæc eſt amice, ſimplex Phreneticorum medicina, quæ naturę beneficijs, & adiutorijs ſic ordinatis, competenti tẽpore adhibitis, continet̃. His etenim rite cuſtoditis, facilius poteſt ægritudo uicta ſuccumbere.

¶ De LETHARGICIS. Caput III.

LETHARGICIS & Phreneticis ſimile eſt capitis aut miningæ ſub extenſione uel conſtrictione periculum, utriq; acutis

Phreneticorũ, & Lethargicorum differentia. febribus agitantur. His tamẽ accidentibus differunt: quõd Phrenetici, manentibus inſomnietatibus & alienationibus eriguntur. Lethargici uero ſub ſimili incõmoditate uigiliarũ, grauedine moleſtiſſima, & falſo ueluti ſomno, moleſtius deprimunt̃. Sunt hæ differentiæ, ex ſimili paſſione ſubortæ, ita tamẽ, ut plus lethargici periclitent̃. Nam phrenetici amplius grauati, lethargici fiunt: Lethargici uero reuelati, in phreneticos

mutantur. Vna eſt ergo & æqualis in utriſq; cauſſa uitiorum, eadem & A
iam in uiſitando diligētia eſſe debebat. Sed phreneticis quies & patien
tia indicenda eſt: lethargicis uigiliæ procurandæ ſunt. Ergo lethargi
cis fotus capitis ſimplex adhibendus eſt, ut phreneticis: excęptis herbis
illis, uel ſeminibus ſapores afferentibus, quibus media præcordiorū ſi=
militer adiuuanda ſunt. Linguę ſiccitas eodē modo riganda, riteq; uen=
tris officium procurandū. Caput quoq; ſic detractione ſanguinis releua
ri debebit. Vno eodemq; modo, uel tēpore, etiam ciborū qualitate nu=
triendi ſunt. Vnū tamen pręcipue curandū, ut ſi per ſpinæ tantūmodo
admonitionē febres adhuc acutas perſeuerare intellexeris, frequētibus
eos ſternutamentis releues, tunc acerbis adiutorijs ptarmicis imminere
nos cōueniet, in lucido ſane & tēperato cubiculo. Articulos uero eorū
ungo frequenter oleo ueteri, uel cucumeratio, mixto nonnunq; nitro,
aut pipere, aut caſtoreo: et uncta follicitius defricabo. Et ſi frigidi adhuc
fuerint, etiam ſinapi puluerē admiſceo. Nam & aliqui etiā ſanguiſugas
fronti eorū, uel temporibus recte adhibuerūt. Perſeueranti uero gra=
uedine, & ſenſus occupatione demerſis, expedit accipere ad menſuram
cochlearis unius cum mellicrato caſtorei puluerem. Expedit etiā apo=
phlegmatizare ex oxymelle, & hyſſopi, aut origani, aut thymi, aut pu= B
legij, aut rutæ decoctionibus. Et ſi adhuc iſta ueterē capitis depreſſiōem
non deponant, etiā ſinapiſmus adhibendus erit, unguenta quoq; ex ca=
ſtoreo, & oleo ſicionio. Iam tunc etiā odores naribus admouendi ex ca
ſtoreo, pulegio, origano, thymo, & baccis lauri. Hoc & ex cornu ceruī=
no, & galbano fieri cōmodum probauimus. Hęc igitur grauatis lethar
gicis adhibenda ſunt, ubi febrium acutarum non interuenerit neceſſi=
tas, quæ quidem nos omnia eis quæ phreneticis accōmodari ſolent ad=
iutoria, uel illis ſimilia adhibere compellit.

πτάρμικα, adiutoria uocat, quæ ſternutationē p-uocent.

¶ De PLEVRETICIS. Caput IIII.

PLEVRETICORVM hæc eſt certiſſima definitio. Do=
lore inſuſtentabili, & perſeueranti, circa interiora lateris afficiun
tur, Febribus æque acutis minime deſiſtentibus: & tuſſi moleſtiſſima
compreſſi, ſputa uaria eijcient. Super quod latus iacuerint, tolerabilius
aſſeuerant. Nam loci dolentis, ad ſaniores partes in tempore demigrat
preſſa materia, ac tum loca ipſa langu entia releuantur. Febrium ita=
que temporibus ſeruientes, adiutoria & cibos congruos adhibebo. Cu
biculum procurabo calidum & lucidum. Ex initio mellicraton ex de=
ſpumato melle ſuggeram, omni ægritudinis tempore miniſtrandum.

Pleureticorū accidentia.

Interea ſi ſtatim nos augmenta terruerint, retractantes ægrotantis æ=
tatem, temporis qualitatem, prouinciarū naturam, intra tertium diem
phlobotomo ſubuenire nos conuenit. Item uentris officium procu=
randum eſt, aut balanum ſupponendo, aut cliſterem ſimpliciorem.

βάλανος, glās. Balanū, peſſa riū, ſeu peſsū inſtar glādis.

Lateri uero dolenti, ex oleo ſamſucino calido fomentum adhibeo, et

C ex ſamſuci puluere, uel rutæ ſiccæ, loca affatim aſpergo dolentia. Poſt uero ſuccidas, aut ſulphuratas calefactas lanas appono, uarijs & frequentibus cæteris uaporibus loca mitigabo: & aliquando ſaccellis ex cantabro: aliquando ex milio, uel ſalibus calefactis, aliquando oleo ſupradicto ſamſucino, uel rutaceo adiecto, ueſicam uaporamus. Adhibemus etiam uentoſarũ ſuis temporibus aptiſſimũ adiutorium. Perſeuerantibus uero doloribus, etiam cataplaſmata calaſtica cum melle de ſeminibus addo, detrahẽs ſemen fęnogreci. Febrientibus caput ſemper dolore & inflatione ſollicitatur, quod expertus es. Cibos uero uſque ad ægritudinis digeſtionem, cõmodis tẽporibus, matutinis q̃ maxime, ſorbiles miniſtrabo, & calidos. Semper em̃ naturę certa ratione, ueſpertinæ horæ craſſiores acceſſus, ægros animos ad triſticias quaſdam adducũt, et uitia ueluti renaſci cogunt, cõmotionem interea addẽtes. Eoq̃ facilius ægritudinem refrẽnabis, ſi per dies ſingulos ſemel tantũmodo cibos adhibeas. Sub hac igitur uiſitatione, ſi necdum ægritudinis augmenta receſſerint, diebus pluribus ex mellicrato, aut hyſſopum, aut rutam uiridem decoquam, & ex hoc frequenter eos potabo. Locis uero impatienter dolentibus, etiam ἰσχάρα uſtionis impono. Ita etenim frequenter ad peripulemoniacorum non permittetur æger uicina peruenire pericula.

ἰσχάρα.

D Dolentes uero latus ſine febribus, & cæteris accidentibus pleureticorum remotis, quos iam non pleureticos, ſed latus dolentes proprie appellabo, ex ſubiectis alia diligentia uiſitamus. Piper, uel cyminũ, uel caſtoreum, aut rutam ſiccam terentes, mellicratoq̃ miſcentes, potui dabimus. Oxyporia adhibenda erunt. Item acopo calido, cõmixto opobalſamo, aut glaucino, aut laurino, latus ipſum eſt pernngẽdum, & fricandũ. Quibus adhibitis, ſi necdum dolor quieuerit, ſuper illam decoctionẽ quam ſuperius ordinauimus, fraxini radicem, aut capparis admiſcebo. Dabo interea etiam antidota apta frequenter pleureticis, ſuperaddens ſamſuci puluerem, ijſdem ſemper adiutorium cõmodiſſimũ. Nam & emplaſtra, uel malagmata, his ſæpiſſime profuerunt, ex rutæ foliorũ uiridium contritorũ, cum axungia, et cętera q̃ plurima, quæ ſibi quiſq̃ in tempore cauſſæ probatæ utilia eſſe cognouerit.

Contra dolorem laterũ.

¶ De PERIPLEVMONIACIS. Cap. V.

Peripleumaticorum accidentia.

PERIPLEVMONIACOS hæc accidentia manifeſtant. Febres acutæ, thoracis pondus, quod etiam laterũ ſollicitet uicinitatem. Iacere ſupini non facile patiuntur, ſed magis ſedendo releuantur, Facies atteſtantur infectas ueluti quodam rubore genas. Anhelitũ tardum, & ſuſpiriũ patiuntur. Tuſſiunt frequenter, ſputa ſanguinea & ſordida digerunt, pulmonis periculũ deſignantia. His primo lucidũ, & calidum, utpote calaſticũ cubiculum prouidendũ eſt. His febriũ temporibus ſeruiens, adiutoria, et cibos moderatius adminiſtrabo. E ſuccis ptiſanæ, aut alicæ, mellis quippiam deſpumati habẽtibus, mellicraton

faciendum eſt: ſicuti etiam in Pleureticis ordinatum eſt: cui concoqui debet ruta uiridis, hyſſopus, uel origanum, aut Iris Illyrica, quæ cũ maxime perſeueranti tuſſiculæ mederi conſueuit. Si uero digeſtio ſputorum tarda, & difficilis fuerit, uel ſi pectora eorum uiſcoſa quadam pinguedine percludantur, ad menſuram cochlearis, ieiunos recentis butyri frequenter accæptione iuuamus. Ventris officium aſſidue procurabo. Thoraci eorum, hoc eſt, pectori, adiutoria omnia Pleureticorum adhibeo, tam in fomentis, cũ in cataplaſmatibus, cæteriſque uaporibus conſtituta. Cærotaria quoque ex oleo cyprino, habentia ſinapi pulueREM, adhibenda ſunt: quibus ad exteriorem cutim, pulmonis laborantis, cauſſa interior prouocetur. Nam & uentoſæ impoſitæ par beneficium etiam mitigando præſtiterunt. In declinatione uero huiuſmodi ægritudinis, emplaſtris, & malagmatibus amycticis pro tempore aptis uti nos conueniet, nec non & humanioribus lauacris, cæterisq; quibus ex tanta ægritudine, reparare membra laſſiora, & roborare poſſimus. A

¶ De SYNANCHICIS. Caput VI.

DVPLEX Synanchicorum ſpecies. Vna quæ cum tumore nimio, uel indignatione gutturis, & uuæ, & faucium, & uicinarum partium efficitur. Altera ſine tumore, iiſdem tamẽ inhærentibus ſignis, uel accidentibus: quæ plus periculi facere conſueuerunt. Meatus utriſq; in tranſglutiendo difficilis fiet, & de concluſione eorũ locorum, uel ſuſpirio, uel etiam nauſeando periclitantur. Hi hoc modo curandi erunt, Cubiculum maius, & calidum procurandum eſt. Clyſteris ardore officium uentris cogemus. Et ſi ætas eorũ adhuc calidior fuerit, phlobotomo liberantur ex ueñis ſub lingua apparentibus, eo ſane tempore, quo neceſsitas coegerit detractionis. Vbi enim febrium timor defuerit, etiam poſt tertiam diem ſanguinis detractio non negatur. Gargariſmatis uero has cauſſas faucium, frequentiſsime tali modo nouimus releuari. Mellicrato, in quo aut cantabrum coquendum eſt, aut ficus ſiccæ, aut gallæ quaſsatæ, aut roſa ſicca, aut lenticula, aut omphacium, aliqua ex his, aut certe omnia, ut ſuperius contexímus, concoquenda erunt. Nam Andronici trociſcus omnibus merito approbatus, ſi cum paſſo, aut careno teratur, & molli penna his locis adhibeatur, ſatis iuuat. Sic etiam de flore roſarum, & alumine ſciſſo, & de phrygio lapide ſimul combuſto, confectus puluis, ſimiliter temperatus, commodius adhibetur: & cætera medicamenta: ut anthera, & his ſimilia, anteriorum compoſitione probata. Interea ſaccellis, uel fomentis, cataplaſmatibuſque calaſticis, & paragoricis, locis faucium periclitantibus, & pectoris uicinis partibus imminebo. Cibis uero temporibus competentibus humidis, calidis, & tenuioribus nutriendi ſunt. Acutæ etenim ægritudines, utilius gubernari non poterunt.

Synanchia duplex.

B Synanchicorũ accidentia.

Cura.

Andronici Trociſcus.

C

Apoplectici, unde dicti.

¶ De APOPLECTICIS. Cap. VII.

APOPLECTICI appellati sunt, eo q̃ ueluti ictu quodam repentino percutiantur: uel quod frigidissimi cum totius corporis desperatione, & grauedine iaceant, sine sensu etiã. Hæc quidem passio acuta est, et nunq̃ penitus sociata cum chronicis, nimiũ sollicita, sine febribus tamen. De his igitur Hippocrates noster, huius professionis autor, sic sua sententia iudicauit. Apoplecticos, inquit, grauiter occupatos, nullo penitus pacto curari posse: leuiores attamen, licet difficile liberari. Huic etiam ego obediens, hoc sic suadeo obseruari: ut eos quos sine sensu penitus iacentes inspexeris, & nimium frigidos, anhelantesq̃, tantummodo plena sub desperatione agere pronuncies.

Hippocrates in Aphoris.

Cura.

Quos uero leuiores, ut dixi, & aliqua parte sensum proprium continentes, sono narium respirare conspexeris, penna prolixiore interiora faucium attingendo, si fieri potest, cibos, aut flegmata per uomitum reijcere compelles. Sternutamentis acrioribus. eorum capita commouenda sunt. Vnguentis, uel fricamentis, acrioribus, & calidis, omes eorum articulos, mixto nitro, & pipere, infundere suadeo. Extremitatem uero intestini, taurino felle tangendam, aut puluere staphisagriæ, quam syluaticam uuam appellant. Balanos supponimus acres, & thermanticos. Consueuerunt enim his adiutorijs cõacti, σκύβαλα, uel urinas, uel phlegmata frequenter extrudere. Cognoscentibus uero, & respondentibus, intrepide phlobotomum adhibeo. Si tamen nimium senes non fuerint, succis eos ptisanæ, uel alicæ, cum oxymelle gubernabo. Aquam calidam potui dabo. Cum uero transacto periculo præsenti, ad paralisin, ut frequenter contingit, caussa fuerit deriuata, suo tempore, quum de paralisi tractaturi sumus, etiam eorum ordinabo remedia.

D

σκύβαλα, stercora sunt.

¶ De HYDROPHOBICIS. Cap. VIII.

HYDROPHOBICORVM caussam, aliqui ex morsu canis rabiosi, aliqui ex serpentium uenire asseuerant. Sed has origines sollicite nos scrutari superfluũ est. occupatos etenim hoc morbo molesto, nil iuuat originem didicisse. Igitur cum initia huius manifesta fuerint passionis, emergit primo ueluti quædam irrationabilis animi respiratio, repentina, & frequentes iracundiæ. Item pigrescunt ad omnia, insomnietates, uel certe somnos terribiles patiuntur. His & stomachi grauedo, cum corruptela ciborum emergit, lauacrorum inconsueta uitatio. Aerem serenum, ueluti plumosum perhorrescunt. Vitare etiam bibendi consuetudinẽ tentant. At uero, cum passio eos plena possederit, quantũ in desyderanda potione hic accesserit desyderij, tantũ timoris in accipiendo generatur. Ad hęc phlobotomo prius occurrendum est, si nos nulla prohibuerint cætera præiudicia, ut superius dictũ est, quando necessitas cõegerit temporis. Vbi enim febriũ timor desue-

Accidentia Hydrophobici.

Cura.

rit, etiam poſt tertiũ diem detractio ſanguinis nõ negatur. Item dabo gentianæ radicis puluerem, in mellicrato coclear unũ: diatheriacon dabo, cõagulum leporis tritũ, ſimiliter cum mellicrato. Dabo etiã canum catulorum cõagulum. Dabo etiã cancrorum fluuiatiliũ puluerem combuſtorum. Vulnera autẽ eorum a plena ſanatione, ut poſſumus differemus, admouendo medicamenta quæ debent mitti, & ſordida eadem uulnera faciam permanere. Admoueo interea etiã ſanguiſugas, admoueo cauſtica. Patentium enim locorum uenenati humores minime poterunt prohibere digeſtionem. Pectus eorum, uel ſtomachum, ſeminũ chalaſticis cataplaſmatibus adiuuabo. Iuuabo etiã cærotario, ex aloe & maſtiche, & nardino oleo temperato. Caput eorũ oleo anethino, uel chamæmilino tepido infundo. Vomitibus & clyſteribus releuãdi erũt. Stomacho uentoſas impono frequenter cucurbitas, & unguẽtis ex ſamſuco herba, uel abſinthio confectis, præcordia perfricabo. Cogo interea & ſuadeo per interualla, ut ad balneas accedant, & ſolo fomento calido eos poſſe iuuari aſſeuerabo. Procurabo cibos cũ ſaporiferis ſpeciebus: ſed ſi in tempore non deerit, etiam ſagapenum, aut laſer admiſceo. A

¶ De ILIACIS, COLICIS, & STROPHICIS. Caput IX.

ILIACORVM, Colicorum, & Strophicorũ ſimilis eſt omnibus doloris moleſtia, diuerſis attamen accidentibus ſeparantur. Strophus eſt leuis uentris tantũmodo dolor: & leui adiutorio aut uaporum, aut uentris expoſitione, aut lauacrorũ fomentatione cõpeſcitur. Colicorũ uero inteſtini unius querela grauiſſima eſt, & frequenter lege chronica, ſtatutis & præfinitis ueluti temporibus cõmouentur: ut iam temporis magis moleſtiam, q̃ uitæ periculum reformident. Iliacorũ autem paſſio, de qua nunc nobis tractatus interponitur, acuta eſt, & ſub augusto tempore periculoſa. Primo, q̃ uentoſus illis eſt ſtomachus, uentoſitate tenduntur: ueſicę, inguinum, coxarum, & omniũ uicinarum partium doloribus opprimuntur. Scybalorũ intercluſione nimia conligantur, uſqueadeo, ut etiam clyſtere acri adhibito, non ſimum, ſed uentoſitatem ſolam inutilem egerere uideantur. Saliuarũ frequenti profluuio perſeueranti, coguntur in nauſeam: ut non ſolum phlegmata, uel humores, ſed etiam horribili uiſu ſtercora cogantur egerere. Ad hæc igitur accidentia quantis poſſumus adiutorijs hoc ordine ſuccurrendum eſt. B

Strophus. Colica paſsio. Iliaca paſsio.

Vaporibus frequentibus, & cataplaſmatibus de cymini puluere, & ſinapis ſemine temperatis immineo: iniectionibus quoq̃ ex ſupradicta rum ſpecierum decoctione confectis: admiſcens ſuccos fęnogræci, quibus ruta uiridis concoquenda erit. Item etiam ex oleo roſeo, mixtis anſerinis adipibus, aut caſtorei puluere, cum oleo uetuſtiſsimo. Vtilius ſi ex laurino, uel glaucino temperentur. Vtimur uentoſis, cucurbitis ignotioribus, uiolentius euellendis. Et ſi adhuc doloris moleſtia perſe-

Cura.

C uerauerit, phlobotomum adhibeo, perseuerando tamen fricationibus, uel sabanis calidis. Scybalorum uero egerendorum caussa primo eos chalastico clystere compello. Qui si cõtenti fuerint, in secundis acrioribus imminebo, colocynthidas decoquens cum succo betarum, & similibus cæteris, aspere prouocantibus. Si uero ex sumptione potionis uenenosæ perceptæ, hoc euenire cognoueris, theriacã cum uino dare conueniet. Ventrẽ prouocabis ex lacte decocto, quod schiston aliqui uocauere, in quo coqui facies, uel dissolui, aut aloe, aut scammoneam. Addis etiam adiutoria de græco euporiston compendiosa.

Lac σχίστον est, quod coagulat̃ postq̃ serũ inde abstrahitur.

¶ De SPASMIS. Caput X.

Spasmus.

SPASMVS appellatus est ex tensione, uel protractione neruorum, & uicinorum musculorum, ceruicis q̃ maxime impatienti dolori compatientis, ut etiam ad respondendum os facile aperire non possint. Nam sub hoc titulo Spasmi, uariæ sunt huius passionis figuræ.

Spasmus per omne corpus extensionẽ rigidam, temporalem quidem habet: sub qua ita tenduntur, ut sub uno schemate iacentes, tensione molesta, & inflexibili teneant̃. Quos uero pronos contractio habet, Emprostothonicos dicimus: quos aũt ad posteriora reclinatos, Opistothonicos appellamus. Hęc accidentia, corporibus frequenter sine febribus euenire cõsueuerũt. Quod si febres Spasmis superuenerint, caussam soluunt. Spasmi autẽ superuenientes febribus, uitæ semper periculũ minitantur. Sed hæ supradictæ discretiones, una eademq̃ medicinæ diligentia uisitantur. Primis diebus cõmodius phlebotomo suaui utendum est: si tamen postea etiã omnia adiutoria competentia minime prætermittas. Fricamentis, uel unctionibus omnia loca diligentius mitigandа sunt, uino & oleo tẽperatis, cubiculo calido et lucido procurato. Neruis uero tensis, & flexibilibus, fomenta uel sola ex oleo caustico, & calidissimo tẽperabo. Cucurbitas, cum detractiõe sanguinis, cõpetenti tempore adhibeo, uentrẽ procurabo ex clystere simpliciore. Cibis cũgruis, digestibilibus nutrio: ut sunt oua * tomatula, buccellæ candidæ, in aqua calida maceratæ. Frequenter etiã mellicrato infusæ, inferendę erũt. Et si adiutorijs supradictis releuati, etiã oris cœperint impedimento carere, maluas & minutos pisciculos anethino iusculo discoctos, plena iam cõfidentia subministrabo. Frequenter etiã cum * emplasmate ex hydromelle temperato, lactis his copia neganda non erit. Omnibus uero tensionibus, post fomenta chalastica, ex oleo sicionio unctiõem adhibeo, & cepa calidiore, & cataplasmate chalastico loca diutius mitigabo. Post clysterem uero chalasticum, expositis scybalis, enemate uti nos cõuenit, ex oleo rutaceo, commixto castoreo. Conueniet etiam locis ipsis, de salibus calidis adhibere saccellos. Nam & carbonibus proxime calentibus, lectos & stramina calidiora procurabis. Carotaria, uel acopa, ex oleo cyprino his frequenter adhibenda sunt. Et adipes leonum galbano

ἐμπροσθοτονικοῖ.

ὀπισθοτονικοῖ.

Cura.

Alias, * Hapala. Sunt aũt Hapala oua recẽtia, quorũ cortex nondum induruit.

Alias, * anomelle.

cõmixti, par beneficium procurant. Dabo etiam interea potiones hu- A
iusmodi. Castorei puluerem cum mellicrato, aliquoties his piper inter-
miscens. Silphium cum pipere, & mellicrato similiter. Dabo etiam diu-
reticas potiones. Dabo somniferas. Curabo etiam per aquarum natura-
liter calidarum beneficia. Nam post declinationem ægritudinis, natu-
ra hijs uentris beneficia procurare consueuit.

¶ De SATIRIASI, uel impedimento usus Venerei. Cap. XI.

SATIRIASIS, Gonorrheæ, uel Priapismi, similis est sub im-
moderata patratione molestia, quæ his accidentibus disterminantur.

Gonorrhea sine ueretri extensione, uel usus desyderio, spermatis af- Gonorrhea.
fluentissima sub effusione, corpora debilitat, & per chronica tempora
producitur. Satiriasis uero ex certa corporis incõmoditate, quę etiam Satiriasis.
mulieribus aliquando contingit, desyderiũ insatiabile, & tensionem par
ticulæ, cum assidua patratione auidissimã facit: & licet sine febribus, at-
tamen inter acutas, & temporales ægritudines numeratur. Hanc passio Priapismus.
nem Priapismon aliqui appellauerunt. Sic itaque curandi erunt, qui
de utriusque cognomentis ægrotant. Frequentatione palestrę, per initia
omne eorum corpus exerceo. Post identidem penitus quiescẽdum est.
Vapores stipticos, ubi iam sub tegmine, uel munimine totius corporis B
bene fuerint dispositi, supponimus, uaporem calefactum ex acacia, uel
hippoquistide, uel cicutæ herbæ succo, contrito, & resoluto. Tunc ipsis
partibus superaddimus fricationem unam sabanorum paulo asperio-
rum. Cibos stipticos omneis cum aceto ministrabo, uitans calidos, &
qui inflationem poterunt concitare corporibus. Hi etenim frequenter
usum erigere uenereum consueuerũt. Sic etiam potus subministrandus
erit. Sed tamen omnia hæc mediocriter, & rarius exhibenda sunt, ut ex
hoc ueluti famem, uel sitim procurare possimus. Si uero passionis
huius molestia diutius perseuerauerit, ut tensio & desyderium impati-
entissime protendantur, laminam plumbi, renibus & partibus uicinis
appono. Nam & uentosis cucurbitis assiduis, eadem loca fatiganda
sunt. Dropaces quoque imponendi erunt. Ab omnibus carnosis ci-
bis, & multum nutrientibus abstinendi sunt. Ab odoribus bonis, uel
thymiamatibus. Ab aspectu, uel cõmunione pulchrarum penitus figu-
rarum, ut neqꝫ tangendi, neqꝫ uisendi eis copia præbeatur. Quibus Pro Frigidis.
uero, aut ætatis uergentis defectio, aut morbus locis residens, ueluti iam
frigentibus, usus uenerei officium pernegarint, his contrarijs adiutorijs
famulabor. Conuenit exercitio uti mediocri, fricationibus cõmaxime lo
corum inferiorum, & inguinum, ex pipere, uel euforbio, uel similibus
speciebus, quæ erigendo uigorem, desyderium, uel usum ualeant mini-
strare uenereum. Etiam horum dropaces adhibeo renibus, uel inguini-
bus, & ex eodẽ balanos. Cibis calidioribus utar, inflantibus, uel erigen-

* C tibus membra frigẽtia. ut eſt uinum boni odoris, uel * hydromel, alica, amylum, pinei nuclei, porri, erucæ, bulbi etiam, & ſimilia, quæ per potiones accæpta, uirile ſemper officium reparauerunt. Et piper, ſatyrion, & ſtinchus, & erui ſemina, & cætera adiutoria, par beneficiũ miniſtrantia, quę in libro Phyſicorum cõmodius diſponimus. Interea eos quieſcere cõuenit, non ſolũ noctis ſpacijs, uerumetiã diei: uti plumis, & mollioribus opertorijs, uel ſtranietis cõuenit. Interea puellarum ſpecioſarũ, uel puerorũ ſimiliter ſeruitium procurandũ eſt. Vti ſane lectionibus animũ ad delicias pertrahentibus, ut ſunt Amphipolyti, Philippi, & Herodiani, aut certe Syrij, Ambulij, uel cęteris ſuauiter amatorias fabulas deſcribentibus.

Alias, œnomelite.

Infra lib. 4.

¶ De CARDIACIS, qui etiam diaphoretici. Caput XII.

LICET quamplurimorũ ſententiæ ita definierint, ſicuti hæc eadem profeſſio nominis atteſtatur, cordis initio hanc ægritudinem fieri, hijs ego tamẽ non facile accõmodabo ſenſum. Nunq̃ etenim claruit indiciũ manifeſtum, quo tentari in aliquo naturã cordis intelligerem. Eſt autẽ totius corporis, et uirium plena reſolutio, quam καρδιακὴν διαφόρησιν appellamus. Hanc ſudor uiſcoſus & frigidus perſeuerans, interemptis uiribus manifeſtat, præeuntibus attamen acutis febribus, & flammarũ interiorum ardoribus. Quem morbum aliqui Cauſon appellauerunt.

Cardiaca.

D Hæc igitur paſſio frequentius iuuenibus, q̃ cæteris ætatibus euenire conſueuit, in augmento ægritudinis, hoc eſt, circa diem ſextum, & q̃ maxime eo tempore, quo æſtas calidior incanduerit. Licet ergo in omnibus generaliter malarũ ægritudinum neceſſitatibus, ualde promouerit, ſi gubernantibus temporibus ſeruiamus, attamẽ magna ui, & periculo interpoſito, dum ſudoris illius emerſerit iniquitas, cum uirium defectu, & ex eo præſens uitæ periculũ, tunc confuſis & prætermiſſis temporum rationibus, adiutorijs competentibus imminemus: & nunc cubiculum frigidum, nunc lectum ſtramentis ueteribus lineis diſpoſitum, nunc flabella, nunc quoq̃ pannos nardo & uino infuſos, pręcordijs eorum ordine imponimus. Cataplaſmata quoq̃ frigida, & ſtiptica imponenda ſunt eorum pręcordijs, ſtrichnon, aut aizoon, aut rubus, aut thebaicus dactylus, aut caduca mali granati, uel œnanthes grana. Certiſſimum eſt etenim, ſingularũ ſpecierum merita, quemq̃ medicũ bene cognoſcentem, uel etiã temperamenta, ſiue cõmixtionem adiutoriorũ facile poſſe deſponere. Faciem ergo eorũ ex puſca frigida, uel nino ſtiptico fomentabo. Pulueribus aſpergo membra ſudantia, menthæ, uel roſarum folijs, ſiccis, contuſis, & cribellatis, gypſi, naxi, mannæ thuris, gallarum, ſingulis tunſis, & cõmixtis, cũ uino ſtiptico, uel eius fecibus: ſimul mixtis odoribus bonis, uel thymiamatibus, uires labentes, & mẽbra deſidentia reparabo. Articulos eorũ oleo cucumeratio, uel nimis uetuſto,

mixto puluere nitri, uel piperis, pyretri, uel adarces, uel urticę ſeminibus defricabo, uel infundo: quo calorem ingenitum emorientẽ, reparare aliquatenus ualeamus. Nutriã ſuccis modicis, ſed frequẽtioribus, frigidis tamẽ, quibus ſudoris feralis abundãtia uires emorientes exuſcitem. Nutrio potãdo, ut potero: nutrio ſimiliter per clyſterẽ, aut alicę, aut ptiſanæ ſuccis, ut ſupra dixi, in qbus ungulas porcorꝫ, uſqꝫ in plenã earꝫ decoctionẽ concoqui ſuadeo. Aquã frigidã per interualla ſimiliter ſubminiſtrabo: & ſi ætatis adhuc uapor calidior cõegerit, niuatas non aſpernabor. A

¶ De CHOLERA. Caput XIII.

CHOLERA paſſio moleſta, ſub anguſto tempore ſollicita, omnibus acutis ægritudinibus uelocior. Nam hæc ſub uno die deſperata, ut frequenter experti ſumus, uitæ terminũ fecit, dum ſubitanei uomitus, uentris quoqꝫ imminere effuſiones, ſub dolore nimio præcordiorũ, uel totius corporis, interiorem omnẽ ſæpe ſubſtantiã effuderunt. Eſt etiã hoc ſimile in Diarrhia periculũ. Sed eo diſtat, quod diarrhiaci ſola uentris moleſtia, et ſub longo tractu temporũ, aliquoties fatigantur. Cholera uero ex utriſqꝫ effuſionibus ſæpe, & ſub anguſto tempore homines pernecauit. Ergo cũ interiora pręcordiorũ, humorum minaciũ prius occupauerit conglobatio, ut ecthlipſes, uel anguſtias, nimias quoqꝫ dolores efficiat, tunc nos aquã calidam in tempore porrigimus, & per uomitus procurabimus digeſtionẽ. At cum per uias expulſionis eorũ, impetus torrens & repentinus eruperit, ita ut ex utriſqꝫ terribilis effundat, ſic, ſi poſſumus præſens periculũ remouemus. Oleo calido omne eorũ corpus infundimus, articulos faſciolis aſtringimus: neruos omnes, & loca contrahentia, lanis infuſis eodẽ oleo calidiſſimis munimus. Vtimur quoqꝫ etiã cærotario, & nardino oleo, & cyprino, et glaucino, aut irino temperato. Si uero intercæptis uiribus, plena fuerit deſperatio, odores, uel thymiamata his propter reparationem adhibebimus. Cibos dabimus competentes, ſuccos lentis cum aceto, oua hapala, uuam fabriciam, buccellas mero infuſas, ungulas porcorum, uel iuſcellum gallinarũ, concoques ſtrichnum, uel aizoon, aut rubum. Dabo potũ frigidum, dabo niuatã, columbos matri ſubductos. His etiam perdices eodẽ modo cõuenit miniſtrare. Cataplaſmata uero omnia adhibenda ſunt, quæ diaphoreticis ordinata ſunt. Febribus uero interpoſitis, conſyderatis temporibus ſeruiendum eſt. Intenſius tamen effuſionum ſollicitudini militabo. In quibus ſæpe etiam ſanguinis ſuperuenientis effuſio, uitæ periculum procurauit. B

Cholerica paſsio.

Diarrhia a Cholera differt.

Cura.

ἐκθλίψιο defectio eſt ſpiritus, alias συνκόπιο uocata.

¶ LIBRI II. Pars Secunda. De paſsionibus Chronicis.

OMISSIS ACVTIS paſſionibus, quæ certa lege ægritudinum propriarum, febribus aliquando ſociantur, eiſque iam partim publicatis, ad Chronicas deſcendemus, quibus aliquando

C febres ſuperuenientes, ſub longo tractu paſſionum, ueluti temporales commotiones aſſimulant. Etiam in ipſis ordinem diſpoſitum cuſtodientes, initium de capitis querelis accidentibus ordiemur.

¶ De querelis CAPITIS. Caput. I.

Dolor Capitis ex uapore malo.

QVERELAE CAPITIS, uariis frequẽter accidentibus ſuperueniũt. Aliquando de uapore, uel de frigore, uel ceteris rationibus accidere uidentur. Igitur quãdo de uapore dolor inſederit capiti, tunc accidens ille dolor, cũ uapore quodam, et uenarũ inflatione concutitur. Tunc oculi ſanguinei, tunc etiã inſomnietates nimię procurant. His gremialis olei infuſio adhibenda erit. Quæ ſi forte dolorẽ non compeſcuerit, oleũ roſeum adhibemus. Cuius ſi copia defuerit, gremialis ſupradicti quatuor partibus, roſea uua erit aceto miſcenda. Si uero maioris uaporis, frigidiora exegerit adiutoria, ſuperaddimus auxilio aut polygonij ſuccũ, aut arnogloſſæ, aut portulacæ, aut uuarũ immaturarum. Quieſcere aũt debebunt locis frigidis, quorũ pauimẽtis ſpargenda erũt folia uiridia, aut rubi, aut hederæ, quæ graueolentia non ſint, & competenter infrigidare ſufficiant.

Ex frigore.

Si uero de frigore caput fuerit inquietatum, tunc, grauedo quædam cum turbore uenarũ, & interceptione contingit, tunc effuſio lachrymarũ, tunc falſi ſomni graues exiſtũt. Hos anethino oleo, uel rutaceo calido cõueniet fomẽtari. Et ſi ſuperaddi aliquid adiutorio debere caloris aduerteris, aut agreſtis cucumeris radix, aut euforbiũ, uel certe caſtoreum ſuperaddendũ eſt. Nam & laurinũ oleum, uel irinum, uel glaucinũ ſimiliter adhibendũ eſt. Quando aũt ab exhalatione inferiorũ, quam ἀναθυμίασιν appellamus, caput fuerit ſollicitatũ, tunc ille dolor per interualla ſubcutiens, cũ ſaltu quodam uenarũ, caput ſollicitat: tunc ꝗmaxime uertigines, tunc oculorũ obſcuritates emergũt, querelis attamen aliquibus pulſantibus etiã precordiorũ loca. His ergo primo uentris ſolutio procuranda eſt, & cubiculi tẽperies prouidenda, & ad releuationẽ eius poſt cibos uomitus procurandus, ſternutamenta frequẽtia: ſi tamen nullũ febrium indiciũ interuenerit. Caput uero oleo dulci calido adiuuandũ eſt, cui aceti quippiam cõmiſceri debet: unde ſuperuolantis ad ſuperiora uaporis inquietudo, aliquatenus reprimitur. Somni arcendi ſunt, diurni ꝗmaxime: & ciborũ prohibenda præſumptio.

ἀναθυμίασιν.

Ex indigeſtione.

Frequenter hęc uitia indigeſtionis cauſſa emergente cõtingunt. Nam & doloris tunc uehemẽtia, atq; ſubita uocis intercluſione periclitant. Quibus hoc pacto ſubueniemus, ſi eo tẽpore uomẽtibus, poſt continuo eorũ auribus oleum myrtinũ, uel anethinũ, uel nardinũ infundatur. Capiti etiã, ex his fomẽta calidiora adhibeant. Si uero ex uini potione caput fuerit dolore pulſatũ, quod ex natura huic frequẽter euenire cõſueuit, ea cõueniet adhibere, q̃ his adhibent, qbus ex anathymiaſi ca-

Ex uini inmoderata repletione.

put fuerit inquietatum. Olei etiam rosei fomentũ est applicandum. His lauacra serotina permittenda sunt, somni uel quiescendi patientia procuranda. Tunc cibi competentes, ut ptisanæ succus, & oua recentia, panes ex aqua calida, caules decocti, aquæ calidæ potio, & lactucarum beneficium frigidarum. His etiam adiutorijs adhibitis, uaporis ad caput ascendentis deprimi importunitas consueuit. Sed quoniã his caussis, aquæ calidæ potionem diximus posse beneficium ministrare, frequentius intẽdendum est, ne ex ea resolutio stomachi procuretur. Quæ si euenerit, tunc apiorum, uel citoniorum decoctioni uinum est immittendum, quod stomachum ualeat reparare. Omni modo, omnes uitandi sunt dactyli. specialiter etenim ex natura sua contrariantur, quæcũq; ex suauibus fuerint confectæ potiones. Tunc ad lauacrum calidum protinus festinandum est, in quibus ore aquam calidam, in cellis calidioribus sustinentes, uaporem omnem transigant lauacrorum. Si ad ciborum ergo continentiam, frequentiamque lauacrorum, & cætera supradicta adiutoria minus fuerint releuati, olei tunc rosei ulterius adiutorium euitandum est, atq; chamæmilini, uel anethini beneficium est apponendum. Si uero caussis ueluti incertis, caput doluerit, fronti linimenta hæc superadhiberi suadeo, omnibus supioribus obseruatis. Cornu ceruinum cum oleo roseo fronti contritum adhibetur. Nam & lapathij folia uiridia, cum gallarum puluere trita, ex aqua, similiter illita iuuabunt. Sic Iris Illyricæ puluis, cum aceto illitus præstat. Et ellebori albi puluis, mixtus cærotario olei rosei, & fronti impositus, & acaciæ puluis mixtus, similiter catarrosis medetur. Item etiam hemigranicis hæc sunt adiutoria adhibenda. Sinapi tritum, & urticæ semen excoctum cum aceto, frequentissime profuerunt. Et decoctio pyretri, cuius uapor naribus si hauriatur, continuo medetur. Et fumigia eodem modo hos iuuare cognouimus, si melanthum cum fimo bouis, uel asini, carbonibus impositum, naribus hauriatur.

Nam & unguenta hæc, ut experti sumus, capitis dolorem sedant. Oniscos, quos porcelliones appellamus, si in oleo decoqui facias, & ex eo tepido caput infundas. Sic peristerion herba oleo infusa, medetur. Et si storacem oleo resoluas tepido, & ex eo caput infundas, multum iuuabit. Sunt & cætera adiutoria πολυπλεκα, quæ multarum specierum congregatione compacta sunt: ut trocisci diuersi, emplastra, uel antidota, uel cætera, quæ ex uarijs simplicibus componuntur: sed hæc magis facilia adiutoria adhiberi suadeo, quæ sufficere arbitror caussis supradictis capitis & querelis. In διαλείμματι uero, hoc est, eo interuallo temporis, quo caussæ uel passiones chronicæ publicantur, dum quiescente dolore caussa latet, dum commotionibus ueluti transactis, æger sollicitus alias iterum reuersuras attonitus formidat, tunc his catholicis adiutorijs imminendum est, quibus secundũ naturam, sanita-

A

Cautela.

Dactylos uocare uidet unus dulciores. sic enim apud Dioscor. aliquando uocantur uuæ.

Ex caussis incertis.

B

Contra Hemigraniam.

Experimenta Autoris.

Vbi dolor quescit, & caussa latet.

C tem reformando, futuras confidit cõmotiones minime nocituras. Ergo omnibus querelis, uel cauſſis capitis, indifferenter hoc temporis interuallo, uno eodemq; modo, hoc eſt, cura & diligẽtia miniſtranda. Omnibus modis eſt indicenda uini continẽtia, quę ſupradictis omnibus querelis capitis prodeſt. Lactis æque, ſimiliter dactylorum omniũ. Multo magis uentris purgatio frequentiſſima procuranda eſt. Fricatio totius corporis. Quammaxime emplaſtrum capitis longa doloris ualetudine laborãtis. In dialemmate ficus pingues in uino infundes unc. VI. laſaris drachmam. I. ſagapeni. I. ſtoracis. II. galbani. II. omnia trita ſic commiſces, & uteris pro cataplaſmate, præcalefacto capite poſt raſuram nouaculæ, inferioribus partibus femorum, uel ſurarum, æque exercitio calefactis, ut ex ſuperioribus cauſſam omnẽ deuocare ualeamus. Apophlegmatiſmos quibus caput purgandum erit, cõuenit adhibere. Conuenit de naribus, uel ex fronte ſanguinis eos detractione releuari. Nam & poſt raſuram capitis, cucurbitas cum ſcarificatione ſępe adhibuimus. Conuenit & emplaſtrum infraſcriptum. Et frequentius etiam ſanguiſugas applicari conueniet. At ego in hoc ordine curæ, etiam cicli beneficia non aſpernabor, omnia pene uetuſta uitia percurantes: ſi tamẽ recto or-
D dine peragatur, ut ieiunia in tempore uomitus, ex radicibus ſalſis, aliquando perceptio παροψίσι, dropacæ, ſynapiſmi, ſecundum uſum & autoritatem ueterum adhibeantur omnibus. Attamen proprijs temporibus cuſtoditis, ciborũ quoq; qualitatibus & ponderibus moderatis, utilia tamen eſſe cenſeo etiã aquarum calidarũ naturaliũ beneficia. Peracto igitur ciclo, aliqui hyeram adhibuerunt, quã alij piciam appellauerunt. aliqui ἀρτκριοτομίαν, aliqui etiam cauteriam. Ex his omnibus adhibitis, conſtat ſupradictarum cauſſarum ſanitatem fuiſſe plenam capiti reformatam, ne uariarum curarum, uel beneficiorum merita confunderentur.

Sed quoniam aliquando aut ægrotantium impatientia, aut imperitia medicorum, aut certe dum cauſſarum magnitudini, adiutoria non ſufficiunt competentia, minime percurantur, & ex eo ad ἐπιλήψίαν capitis uitia deuoluuntur, his etiam quibus nunc poſſumus remedia uel adiutoria componimus.

¶ De EPILEPTICIS. Caput II.

Epilepſio.

VARIIS nominibus hæc paſſio pro ſua magnitudine nuncupata eſt. Nam cum ſit ſola capitis cauſſa Epilepſis, ideo ſic appellatur, q; ſtatũ ſenſus penitus alienet, et q; mens a propria ſede exterminata, grauius attentetur. Vnde antiquiores ſub cuiuſdam religionis imagine Sacram paſſionẽ nuncupauerunt. Hos ante cõmotioem aliquãdo certa ſigna præueniũt: aliquoties caſus occupat repẽtinus. Quos ergo in hac paſſione uiolẽtius exagitari cognouimus, hij cõmotionibus imminẽtibus nunc ſua mẽbra grauari pręſentiũt, nunc crebris oſcitationibus reſoluunt, & ad oẽs motus pigriores fiunt. Tunc etiã oculos terri

Sacra paſſio.

Accidentia Epilepſiæ.

biles habere incipiunt. Tunc ſtridor proſequitur dentiũ, cum præcor- A
diorum tenſione: diſtenti uel contorti cadeſcunt citius, atq; colliduntur. Tunc omniũ muſculorum uel neruorũ ſpaſmis, & ſaltibus confringuntur: & uocis articulatæ quadam confuſione, ſonos magis & ululatus excludũt ore & naribus, & ſacrabiliter ſpumãt, & ueluti dormientes, cum ſonitu pectoris grauius comprimuntur. Deſiſtentibus uero cõmotionibus, præteritorum omniũ immemores fiunt. His licet difficile ſuccurri poſſit, tamen pro cauſſæ magnitudine, & pro ipſius profeſſionis compatientia, adiutoria quæ competentia didicimus, aut exercuimus, non negabuntur. In initijs ergo huiuſce paſsionis, frequenter eos uomere compellam: ſternutamentis etiam prouocatis, eorum capita commouebo, uentrem acri clyſtere procuro: frequenter adhibeo phlobotomũ, ſemper huius cauſſæ competens adiutorium. Temporibus uero commotionum, ora ſpumantia uili ſpongia detergo: membra ſollicite continebo, ſpaſmis cõmota uel ſaltibus, quæ frequenter in ipſis commotionibus contorquẽtur: & lanis infuſis oleo ſicionio calido, fouebo correctæ. Pennas admoueo nitro & oleo infuſas, ex quibus faciles uomitus procurabo. Poterunt etenim ex hoc, aut cibos, aut pinguia flegmata digerentes, uelocius releuari. Exactis tribus diebus his, eſt in principio ieiunium indicendum. Succis tantummodo nutriendi ſunt. Aquam fontanam calidam bibent, in hydromelle, uel apiata, ſi fuerit, non negetur. In hac enim ſollicitudine, uini penitus præſumptio inhibenda eſt. Cura.

Quieſcentibus itaq; cõmotionibus, ciborum humanior ordinatio, B
ſimplex attamen & digeſtibilis ordinanda erit. Iam fricari, uel exerceri debebunt. Curſus tamen uehemens penitus inhibendus. Solis calidioris, & balnearum calidarum uapor arcendus eſt. Cucurbitarũ beneficia cum ſanguinis detractiõe capiti adhibenda ordinamus. Ordinabo dropaces, ordinabo etiã ſynapiſmũ, & omne ciclicum adhibendũ eſſe ſuadeo: ſed locis imponendæ ſunt uſtiones: arteriotomię faciendæ, quibus forte, ſi poſſimus, funeſtæ huius paſſionis perſeuerantiã remoueamus. Huius etenim cauſſæ magnitudini, maiora ſunt & frequentia adiutoria prouidenda. Nam quamplurimi ſapientiores, etiam Phyſicorum, adiutoria prouidere, in quibus (ut etiam noſtro libello Phyſicorum comprehendimus) magna, & ueluti religioſa remedia procurauere.

¶ De SCOTOMATICIS Caput III.

SCOTOMATICORVM, & Epilepticorum pene ſimilis eſt in ijſdem caſibus ſollicitudo: ſimili enim mentis confuſione alienantur. Quantitate cauſſæ, & magnitudine accidentium ſolũ terminantur. Iuuenibus hæc q̃ maxime, & ocioſis euenire conſueuerũt. Contingit etiam quibuſdam, qui hemorrhoidarum ſolennes euitauerunt digeſtiones. Hijs licet cura epilepticorum ſola ſufficiat, attamen hoc ordine uiſitandi ſunt. Cum ergo cõmoueri cœperint, manibus cõtinebo, Cura.

C auribus eorum inclamabo, easdem fortius defricabo, capillos euello ex temporibus, odores naribus admouebo. Ex pulegio tunso, uel origano, aut synapi cum aceto cõmixto, procurabo sternutamenta. Cibos in tempore cõpetenti leuiores dabo, & ad cætera quæ Epilepticis adhibenda erunt. Vnũ supaddo, q̃d hos frequenter hellebori accęptio liberauit.

¶ De MAENOMENIS. Caput IIII.

Iusignia Mę-nomenicorũ.

SVNT certa insignia quæ μαινόμενοι produnt. Primo, ut cum sit sine febribus, caput sibi grauiter dolore asseuerent: sonos aurium suarum expauescant. Cum autem cõmoueri cœperint, aliquando cum hylaritate cõmouentur: aliquoties irascunt. Hos sollicite custodire conueniet, & eis phlobotomos adhibere. Item post totius corporis uarias purgationes, fomentandum est caput eorum oleo nardino: & ordinandum est, ut frequentius uomant. Ex cibis leuioribus, & aqua calida nutriantur. Ab alienationibus uero eorum quæ cum risu fuerint, terroribus coercendi erunt. Furorem uero mollioribus blandimentis lenire conueniet. Interea eos ligaturis cõmmodius custodiemus. Cubiculum eis in inferioribus procurandum est: ne per cõmotiones prącipitentur. Caput eis post fomenta olei nardini, uel chamęmilini, radendũ est. Item etiam scarificandum. Conuenit interea etiam sanguisugas admouere.

Cura.

D Transactis uero cõmotionibus, etiam quietis passionis temporibus, hordei scicli ecori ordinandi sunt, ut ex eo magnum beneficium consequantur. Et si post hæc adiutoria, caussæ uel cõmotiones adhuc in suo statu permanserint, in illo nil asperius attentetur, sed quæ sunt prius adhibita, identidem repetantur. Sin uero plura augmenta caussæ concreuerint, incisio uenarum in capite, & ustio celebranda est. Danda hyera, dandum helleborum, & cætera quæ Epilepticorũ curis ordinata sunt. Hanc curam etiam in ἐνθουσιασμοῖς adhibere debemus.

* Viderit hic lector.

¶ De MELANCHOLICIS. Caput V.

Melancholicorum signa.

ACCIDENTIA Melancholicorũ manifesta sunt. In principio huius caussæ, salutis suæ desperatione, primo proponentes mortis desyderium, frequẽter coguntur in lachrymas: & deserta loca potius appetentes, hominũ incipiunt uitare consortia. Aliquando rursus suam sententiam redamnantes, uitæ solatio delectantur. Circa præcordia uero, de assidua inflatione queruntur: & cum sudore totius corporis importuno, frigidos articulos sæpissime patiuntur. Priuari se ob hoc etiam uiribus naturalibus asseuerant. Indigestione frequenti stomachi fatigantur: ructus suos uarios, & insuaues perhorrescunt. Calor illis intrinsecus fiet, & interiorum uiscerum doloribus frequentius attentantur. Vnde omnem curam q̃ maxime stomacho delegabo, fomentis, uel cataplasmatibus calasticis imminendo. Ventris officium prius inoffense procurabo, quo facilius etiam catharticis depurgentur. Pa-

Cura.

lestra, uel gestationibus solidius exerceant. Vini ueteris, et bene olentis, accipiendi copiã præbemus. Cibos aptos stomacho, maturiores, & largiores cõuenit ministrare. Declinantibus uero doloribus, absynthij pontici decoctione iuuãdi sunt. Et aloes iubeo puluerẽ ieiunos in maio unius coclearis in mellicrato accipere. Similiter etiã hyeram quã picram ueteres appellant. Si his adhibitis caussa diminuta non fuerit, phlebotomum sub gemina detractione adhibeo. Vomitus eis cum radicibus frequẽtius procurabo. Etiã inter cibos helleborũ aliquãdo dabo. μισανθρώποις uero, & adhuc hoĩm fugientibus societatẽ, longas indico peregrinationes, & aut marina, aut naturalia lauacra calidiora exhibebo frequẽtius. A

¶ De paraliticis. Caput VI.

Paralitici multis ex caussis fiũt. Etenim aut ex se hæc passio nascitur, aut præcedentibus ægritudinibus comparatur. Quæ grauior & difficilior fuerit, ea in præfatis corporibus consequit.

Igitur si Paralisin passus fuerit, caput prius est detondẽdum. Dehinc oleo sicionio fomentandũ, præcedentibus interea fricationibus calentium sabanorũ. His cucurbitę uentosæ sunt imponendæ, & apophlegmatis cõpetentibus medendi frequẽtius. Sternutamẽta assidue procuranda sunt ex odoribus acrioribus, quibus facilius possit pressa altitudo cerebri suscitari. Nam & allia naribus eorũ supponenda sunt, ex uiuo sulphure, uel lasere, uel castoreo temperata. Κοινοσπάσμος præterea, cui ex uicinitatis molestia linguæ, uel uocis officium frequenter intercipitur, proprijs curis corrigendus erit specialiter: gargarismatis hyssopi, thymi, synapi, cum oxymelitę: salsioribus nutriendi sunt, & chatarticis assidue releuandi. Si sub hac sane diligentia parũ medicina profecerit, uenam eis sub lingua secabo: nec non etiã tardas confusasq; eorum locutiones, sub disposita prouocatione compello, timorem incutiendo uel ignis, uel serpentum, ut correctiorẽ uocem tandẽ cogantur expromere. Caput eorum liquido cærotario frequenter infundo, ex castoreo, peucedano, & oleo laurino, uel irino temperato. Potionẽ temperatam ieiuno dabo ex castorei puluere ad mensurã coclearis unius cum mellicrato. Dabo hyeram ex more: dabo theriacam tempore competẽti. Si autẽ ex frigoris caussa Paralisis obuenerit, ut lepra aliquando corpus attentatur, fricatione calida, cubili tepefacto, & acopis bene olentibus imminebo. Conficio e ruta uiridi, uel marrubio, aut artemisia oleum non solũ ad ungendum, uerumetiã & lanarum infusionẽ, quibus membra post curam semper calidis munienda sunt. Cucurbitas interea locis pinguioribus admouebo: aquis chalasticis fomentabo, pulegio, nepita, iri Illyrica, hybisco, uel seminum decoctionibus. Acopa uero adhibeo ex pice, oleo laurino, resinaque, pipere, uel euforbio & adarce coniectura medici temperata. Exercitijs competentibus membra recolligo. Frequenter hyeram his dare cõuenit. Quibus uero sensuum partes attentatæ perierunt, hijs

Curã.

B

Κοινοσπάσμος, id est, cõmunis, siue uniuersalis spasmus. Ego mẽ legere malim κυνοσπάσμος, id est, caninũ spasmus, morbi genus, subinde ab Hippocrate & Galeno memoratum.

Paralisis ex frigore.

C hyemis tempore ſenili ætate laborantibus, unguenta hæc adhibenda erunt. Ex ſcylla, euforbio, tapſia, pyretro, adarce, & oleo glaucino.

Si loca emarcuerunt, diu hoc morbo uexata, cucurbitas, dropaces, lauacra, & cætera adiutoria ſimilia, poſt cibos adhibebo q̃ maxime.

Paraliſis ex contractione membrorũ.

Significo præterea aliquando Paraliſin per ſolutionẽ obuenire membrorum: aliquoties per contractionem. Et quomodo hæc accidentia ſibi inuicem contraria, ſic non una diligentia uiſitanda ſunt: eorum itaq; nunc curas determinabo. Collecta ergo membra, & ex cauſſæ ui, repentina contractiõe diminuta, omnibus chalaſticis adiutorijs reſoluenda ſunt, mollibus manuum fricationibus, & unguentis ex diuerſis adipibus, & medullis, quæ poſſint loca contracta relaxare. Vtor fomentis ſimiliter aquarum chalaſticarum, ex ſeminũ decoctionibus, & altheæ radicibus. Indico interea, ſolam aquam calidam eſſe bibendam. Sane concedendum eſt, aut apiatum, aut hydromelite.

Ex reſolutione membrorum.

Reſoluta uero membra omnibus ſtipticis adiutorijs, & frigidioribus colligenda ſunt, ſiccis fricationibus, unguentis quoq; mordentibus, ex oleo cyprino, uel calce uiua, euforbio, caſtoreo, adarce, & ſimilibus cæteris temperatis. Nam & ligna iacentia, ſubinde eos ſuadebo tranſcendere debere. Sane ſi pes ex hac reſolutione dimiſſus, uſum penitus denegauerit, laminam plum

D bi prius unciarũ trium, articulis eius pedis admouebo, in tertium diem uncias ſingulas ſuperaddẽs. Hoc diebus. xl. ſeruabo: ut illam ponderationem, quæ eo tempore creuerit, uſu nouerint ſuſtinere. Poſt uero, ſimili modo quæ ſuperaddita fuere plumbi, detracturus ſum: quo pes, qui cum colligaretur, pondera ſuſtinebat, eadem ſubductiõe releuetur. Interea quotidie horis matutinis lamina detracta, unguentis, & cæteris adiutorijs imminebo. Hoc uitium plærumq; etiam in oculis euenisſe uidimus. Nam Phthiſis & Medriaſis certiſſima Paraliſis oculorum eſt.

Phthiſis. Medriaſis.

Quæ Phthiſis ex contractione uel diminutiõe pupillæ contingit: ex reſolutione uero uel diſſolutione pupillæ Medriaſis, quã medici platocoriaſin appellauerunt. Diuerſis ergo eorum accidentibus, diuerſæ curæ diſponendæ erunt: ut altera fomentis, & inunctionibus ſtipticis, & conſtringentibus colligatur: altera chalaſticis omnibus & nutrientibus relaxetur. Sed de utriſque difficilior eſt Medriaſis. Etenim generaliter in omnibus cauſſis, facilius reſtricta reſoluimus, q̃ reſoluta conſtringamus. De aquis uero naturalibus certiſsimum eſt, quomodo dulcia ſemper & calida lauacra, corpora relaxarunt. natura uero ſalſa uel bitumínea, uel ſulphurea, relaxata corpora collegerunt.

¶ De CATARRO. Caput. VII.

OMNIS κατάρροῦ ſollicite uiſitandus eſt: cui origo & principium de capite naſcitur. Deriuatio etenim ex eo defluens per uarias arterias, continuo quæ attigerit loca perfundit, & ſic perſeuerantia neglecta debilitat. Nam ſub tribus differentijs ex hoc cauſſæ fiunt.

Fit in naribus, cui nomen eſt Coriza. Fit in faucibus, quod dicitur Bronchos. Fit in thorace, qui ſi diu permanſerit, & pulmones inuſſerit, Phthiſin penitus inſanabilem facit. Præterea cũ ad inferiora ſe præceps demerſerit, ſecum trahens ui & pondere materiam uitiosæ, læſis frequenter præcordiorum uitalibus locis, aquas paſſionis tranſitu infigit, & tandem deſperata pedum loca occupat, difficile remouendus. Sed primum quũ omne corpus inquietat, et ueluti quoddam pondus cum dolore, omnes particulas corporis ſine febribus apprehendit, deſcenſu eiuſdem reumatis e capite, ſimiliter etiam antea, cũ maxime ſollicitabo: cui cum cæteris uicinis & proximis membris, hanc diligentiam interim ordinamus: in ſequenti etiam ſpecialem, pulſatis, uel occupatis partibus deſignabo. Omne igitur corpus calidis & ſiccantibus unctionibus perungimus, cubiculo munito & calefacto. Operimentis inſuper lanarum mollium infuſarum, caput morborum omniũ cauſſam, calido oleo cyprino, uel laurino, ſiue glaucino frequentius curo. Conueniet interim per initia reumatizanti diurnam quietem interdici. Conueniet ſimiliter etiam potionis detractio, ſub qua ſitis procurata multum profuit. Sed magis obeſt ſalſus cibus: ſiccans autem ſub utriuſq; coactione ebrietas protinus arceatur. Ventrem præ omnibus purgandum moneo. Sane cum his adiutorijs humanius cauſſa profecerit, unguẽtis tunc ſupradictis, cum tali fricatione imminebo. Vt paleſtræ exercitio iuuetur cũ maxime opus eſt, ut inferiora fortius defricentur. Euocatus etenim de ſuperioribus reumatiſmus, ſollicite ſuperiora loca, quę cum periculo attentare poterat, derelinquit: & ſic ciuili medicinæ iam beneficio, ægritudini repugnamus. Vnguenta ſupradicta cum opobalſamo temperata dabo: potionem uini, & mellis ex ęquo, ubi rutam uiridem coxi, dabo. Ibi etiam pyretrum do: ibi piperis puluerem aſpergam. Interea cum nares occupauerit, admotis odoribus ex melanthio, mitigabo, & itidem frequenter cum unctionibus ſuperioribus ungendi ſunt.

Si fauces inquietauerit, gargariſmatis ſtipticis imminebo, quæ in primo Phænomeno ordinata tranſegimus, perſeuerantibus ſane adiutorijs, capiti totoq; corpori unguentis ſuperioribus. Si thoracem occupauerit, loci naturam, uel uicini pulmonis intuens ſollicitius uiſitabo, inſtans & cęteris ſupradictis unguentis confectis cum opobalſamo: quo de altitudine ad thoracis ſuperficiem reuocare poſſimus reumatiſmũ. Si tuſſicula ſuperuenerit, quæ mala uicinitate, quaſi quadam contagione ſollicitat: habita conſydratione, ſi humor ille in thorace diu reſideat, deponendus eſt: perſeuerantibus attamen prioribus adiutorijs, ſuperaddo, plantas eorũ pice liquida tangi debere, & fricari unguentis ſupradictis eam partem pectoris: admotis proxime carbonibus, quo plus aut euocare in ſuperficiem, aut loco ſiccare reumata ualeamus. Interea licet etiam contritionis moleſtia ſæpe præualeat, ita ut phlegmata diffi-

A

κορίζα. βρόνχος. φθίσις.

Podagra.

Cura Catarri uniuerſalis.

B

Cura Corizæ.

Bronchi.

φαινόμενος, Autoris liber.

Catarri pectoris.

C cilius egerantur, quorum digeſtio tuſſientes releuare conſueuit, his ἐκλείγματα, uel potiones dari faciam, ex origano, thymo, ruta uiridi cum mellicrato, aut melle deſpumato confectas, & pinguium ficorum decoctionem cum oxymelle. Et ſi identidem, humoribus multum ſolutis, fluxus ſputorum inquietudine, & uigilias procurabit, tunc ad eorum cõagulationem, uel digeſtionem, ſuccum ptiſanæ, uel alicæ dabo, aut lentem cum melle coctam. Dabo omnes pultes cum pipere. Dabo ſalſamenta quæ uolet. Dabo in nocte antidota, piper & myrrham, ſtoracem, galbanum, apium, cum melle attico temperata: quæ & cõagulare ualeant phlegmata, & ſomnos inuitent: quæque ſui natura & ſoluta conſtringant, & beneficio præſtanti, tuſsire minus faciant dormientes. Igitur quum diu pertinax reumatiſmus, adiutorijs medicinæ deſiſtentibus, quod aut locorum, aut ſubſtantiæ, aut certe medicorum inopia contingere ſolet, pulmonibus uſtionem fixerit, phthiſin incurabilem facit. Huic nunc pro cauſſæ magnitudine, uel prejudicio temporis, curam ut poſſumus, & diligentiam ordinamus.

¶ De PHTHISICIS. Caput VIII.

D PHTHISICVS & apoplecticus una ſub ſorte, uel conditione medicinæ diſperat, quod & ueterum ſententia ſic fuit diffinitu. Vnde per initia eos ut poſſumus medicinę remedio iuuamus. Chronicos uero plena ſub deſperatione, non iam ut medicorum medelis, ſed magis amicorum ſolatio uiſitamus. Ergo per initia, ſpe, ſub qua futuros nos omnes labores impẽdimus, hoc ordine phthiſicos curabo. Febrium ergo frequenter his, & neceſſitate accidẽtium tempora conſiderans, cibos & adiutoria miniſtrabo. Conſueuerũt etenim ſub quodam ueluti typico charactere, ueſpertinis magis febribus commoueri, ut aliquando cotidie, aliquoties circa diem tertiũ moueantur. Cibos itaq; ſorbiles dabo: et ſi uiriũ alia nos cura conſtrinxerit, concedo etiã ſolidiores pultes, quas uolent, agnorũ cerebra, uel hedorũ, ungues caprarũ ſiue porcorũ, uel ſuccũ ubi ſupradicta decoxerint: aut certe apozima, ex ſalibus, oleo, & anetho, & aqua, ubi eædẽ ungulæ ſupradictę maduerint. Dabo capo num maiorũ teſtes: dabo columbos matri ſubtractos: dabo piſces aſpratiles: dabo conchilla in ἐμβάμματι, ex aneſo, libiſtico, pipere, & ſimilibus cæteris, melle, & aceto commixtis. Deſiſtentibus aliquando iam febribus, etiam ſalſamẽta miniſtro: tunc totius corporis exercitamẽtis, ut prius in paleſtra, pro uiriũ conſyderatione uti cõueniet: q̃ maxime autẽ capitis, gutturis, uel thoracis adiutorijs immineo: ſicubi, natura conſentiente, corpus omne iam reumatiſmo plene poſſeſſum, aliquatenus ualeam deſiccare. Dabo antidota ex pipere: dabo theriacam cũ mellicrato: dabo diapraſſion: adhibeo epithimata ſimili ſub uirtute operantia, quæ calefaciendo loca deſiccare contendant. Caueant uerni & autũni tempeſtates: caueant æſtus & frigora. Et ſi ſub ſumma deſperatiõe iam eos ob-

Piſces aſpratiles.

ſederit naturæ fragilitas, ἰσχάρα, & cauteria partibus thoracis infigo: ſi forte patefactis uulnerum meatibus, eorum digeſtionibus releuentur.

A ἰσχάρα eſt inſtrumentum uſtionis: alias etiã cauterium dicitur.

¶ De SANGVINIS effuſione interiorum. Caput IX.

SANGVINIS effuſio, licet pro locorum qualitate aliquando ſalubris exiſtat, attamẽ generaliter omnes, cum horrenda & terribili inſpectiõe uiſitantur. Fit itaq; locis diuerſis ſanguinẽ emittentibus ſub trina uulneratiõe cauſſatio. Fit primo crepatio. Fit deinde putredo. Fit ex utriſq; ſuperioribus, eiuſdem loci uel uenę patulum orificiũ incurabile. Locorum itaq; emittentium nomina, curis interpoſitis deſignabo.

Varia ſanguinis emiſſum.

Cum ergo ex miningæ partibus ſanguis eruperit, qui uapore quodam, cum ſaltu uenarũ, cum ſudore, & dolore totius capitis publicatur, hoc pacto conſtringendus, uel cohibendus. Thuris, uel mannæ thuris, aut naxi, aut amyli, aut puluere terræ lemniæ aſpergendus eſt: aut cum aceto mixto illiniendus. Huic fotus ex oleo roſeo infrigidato adhibendus eſt, aut de ſuccis herbarum, & ſpecialiter ſtipticarum: ut eſt arnoglofſa, & nigra portulaca, rubus, roſa ſicca, uel cætera. Cibi uero calefacientes miningam prohibendi ſunt. Cum de oculis hemorrogia emerſerit: aqua frigida, uel puſca defricandi erunt: conſequẽter uero moris pinguibus inungendi ſunt, & cæteris quæ in ſubiectis uenis crepantibus adhibuimus. Cũ de auribus ſanguis eruperit, aqua his, uel puſca frigida infundenda erit, & cætera quæ oculis facienda eſſe ordinauimus. Cum de naribus eruperit, Phęnomenus libellus ſuperior, omnem earum curam edocebit, & inſtructionem. Cum de faucibus, uel gutture, uel de palato eruperit, ſuccis frigidis, uel ſtipticis inſiſtemus.

Miningæ fluxus.

Contra hemorrogiam oculorum.

Aurium.

B

Narium.

Faucium.

Gutturis.

Palati.

Cum de uua, puſca primo frigida imminendum erit. Quæ ſi minime ualuerit prohibere, uirgulã auri, uel argẽti igne calefactam, loco ſanguinanti ſuppono: ut ex hoc cautere protinus compeſcatur. Cum uero de ſtomacho obuenerit, dabo ad maſticandũ glycirrhizæ ſurculum, dabo ſymphyti radicem, dabo gummi, dabo dragantum: dabo puſcam frigidam, ubi naxi puluerẽ aſpergo: dabo ſimiliter amylũ tritum, dabo rhaponticum, dabo etiã cum ſuccis herbarũ ſtipticarum, quas ſuperius memorauimus, cibos ſtipticos, aut ex oriza, aut ex lente, uel ſuccis eorum, in quibus illa ſtiptica coquenda erunt. Dabo interea mala citonia: dabo pira, corna, ſorbaq;, et caſtaneas, uel horũ decoctiones. His etiam diacodion conuenit in nocte accipere. Nam & eclegmatia ſtiptica conueniunt: ut eſt aut diatheon, aut diaſtheacon, aut certe barbara, quæ de bitumine iudaico conficitur. Cum de thorace emerſerit, quod ſollicite uiſitandum eſt, Primum phlebotomus adhibendus, & cibi ordinandi ſunt. Eorum uero articulos, uel extrema femorum, faſciculis competenter aſtringo: ſpongiam uero puſca frigida infuſam, thoracis partibus adhuc calentibus ſuperimpono. Imminebo huic adiutorio, diebus con-

Vuæ.

Stomachi.

Pectoris.

C tinuis quãdoq; frequẽtius ĩmutando. Post uero emplastris uti nos conueniet, superius ordinatis de stomacho accidentibus: quibus cõmodius lanas succidas superimponimus, oleum quoq; myrteum, uel lentiscinũ mixtũ cum aceto. Si his adhibitis sanguinis adhuc perseuerauerit insolentia, detracto aceto, uinum est cõmiscendum. Accidentibus uero febribus, si etiam tussicula cœperit inquietare, cataplasmandi sunt de subiectis: ut sunt dactyli, sorba, rosa sicca, flos maligranati, acacia, hippocystis, alumẽ. Omnia hæc simul, aut quę inueniri potuerint, in succis roris syriaci coquunt. Horis uero quibus sanguinẽ detraho, ex decoctiõibus supradictarũ specierum, aut immaturarũ uuarum, aut uitiũ acerbarũ, aut polygonij, aut castanearũ ingero potiones. Cum aũt de pulmonibus hoc emerserit, quod ualde periculosum est, sub gemina, uel trina sanguinis detractione, phlebotomũ adhibere cõueniet. Et his omnibus imminebo, quæ de thoracis partibus eminẽtibus ordinata sunt, tam in cibis, q̃ in cæteris adiutorijs. Hos interea cum aliquid proficere cognouerimus, unctionibus quibus membra inania nutriantur, mediocriter perungimus. Cum de partibus sane muliebribus sanguis eruperit, his in inguina inijci quid expediat, libelli sequentis lectione disposui.

Pulmonis.

Vnum interea hoc generaliter edico, omnibus ex locis interioribus, ex quibus sanguis poterit eructare, per initia cuncta adiutoria, uel præcepta frigida, quæ constringere, & glutinare poterunt, adhibenda esse: in sequenti uero, cum humanior præuentus caussarum arriserit, calidis & nutrientibus imminendum est.

D

¶ De EMPYICIS. Caput X.

ἐμπυϊκοι.

EMPYICI frequenter fiunt, uulnere in interioribus, uel apostemate præpediti. Quibus cum febres superuenerint, temporibus consyderatis, & adiutoria, & cibi parciores sunt ordinandi. Tunc cum maxime hora eos accipiendi coẽgerit, cataplasmandi sunt. Interea ex hyssopi puluere, uel abrotani, mixtis seminibus, in decoctione pinguium caricarũ. Dabo frequenter mellicratũ simplex. Dabo etiã in quo pulegium, aut hyssopum, aut thymũ, aut rutam uiridẽ, aut marrubium decoctũ fuerit. Aspergo sane in mellicrato, ad uulnera interiora purganda puluerẽ Irios Illyricæ: & eclegmate utor, q̃d ex lini semine frixo, cum nucleis, & melle despumato conficit. Hippocrates uero, nucleos cũ galbano, & melle attico, in his similibus caussis, ad depurganda uulnera dari præcepit. Similiter etiam terebinthinã mundam, in mensura unius cochlearis, ieiunis q̃ maxime, & uiribus iam reparatis, atq; his adiutorijs releuatis. Etiã hyeram dari cõueniet. Iam tum etiã exercitia, & fricationes, ad reparanda corpora adhibenda sunt, quibus reliquiæ caussarum possint mundari facilius. Hos etiam aẽris mutatio multum iuuat. Cibos uero, siue pultes frequentius accipiant, quibus piper admiscendum est. Hoc etiam in cæteris dari conuenit. Nam & antidota quæ forte de ex-

perimentis empyicis danda ſunt, mixto pipere conficiuntur. A

¶ De SYNTEXI, uel Atrophia. Caput XI.

MVLTIS præcedẽtibus cauſſis, naſcitur Syntexis, uel Atrophia. Fit ex uentris ſolutione prolixa. Fit ex febribus ſimiliter chronicis. Fit ex uſtione thoracis. Fit ex capite reumatizante frequẽter: quę licet difficile, attamen curari poteſt. Fit etiã per ſanguinis emiſſionẽ, pulmonibus uulneratis, in quibus frequenter phthiſis illa inſanabilis generatur. Aliqui uero iactantiores habiti, ueluti ſuam peritiã uel diligentiã diffamantes, συντηκτικους curauerunt, quos phthiſicos mentiebant. Nam & præter ſanguinis emiſſionem hi ſyntectici, uel ἀτρόφοι, ex propriis accidentibus fiunt, quos tuſſicula exagitat perſeuerãs. Hos indeficiens ſollicitat ſudor, hos certe macies, & tenuitas corporis, circa dies ſingulos uires ſimul eliminando conſumit. Quibus curã maiorem impendo, in illorum reparandis uiribus. Sic ut illis uinũ leue, & albũ, balneæ, deambulatio, uel geſtatio, unctio, uel fricatio, cibi aneleptici mediocriter adminiſtrentur. Frequẽter enim mẽbris & uiribus ſeparatis, phthiſis imminẽs, uel hæc eadẽ perſeuerans ægritudo, depulſa eſt. Iuuant locorũ, uel aëris mutationibus: & his utilius longas peregrinationes indicimus. Dropaces, & cætera quæ ciclo conſueta ſunt adhiberi, partibus præcordiorũ, & capitis uiribus ſeparatis adhibeo. Aquis naturalibus uti plus cõueniet. Et ſi aliquod adhuc ex ſuperioribus accidentibus perſeuerauerit, ſyntoma ſuperiorum ægritudinum remediis adiuuabo.

Syntexis uariæ cauſſæ.

¶ De ASTHMATICIS, uel Suſpirioſis. Caput XII. B

ASTHMATICIS, uel Suſpirioſis querela pulmonũ eſt. Pingui etenim & frigido phlegmate pulmonibus adhærente, cauernæ, uel meatus, qbus naturaliter ſpiritus reddit & accipitur, concludunt: & ex hoc impedimẽto, ſuſpiriũ, uel anhelitus moleſtiſſimus naſcit, ut ſedẽdo magis q̃ iacendo reſpirẽt. Hyeme ſenibus q̃ maxime hoc uitiũ familiare eſt. Cõtingit aliquãdo etiã mediis ætatibus, adhuc calidis: q̃s phlebotomo liberari neceſſe eſt. Attamen ſi etiã & a phlebotomo certa rõne prohibemur, tunc ieiuniis frequẽtibus, in uicem detractionis ſanguinis uti cõueniet. Proderit etiã potandi continẽtia: proderunt cibi cum oxymelle, & pipere tẽperati. Dabo interea hyſſopi, aut orizæ, aut rutæ, aut abſynthij, aut Irios Illyricę, aut caulis decoctionẽ, ex mellicrato calidam. Item conficio ex his etiã eclegmata cõmoda ſuſpirioſis. Conuenit etiam guttã ammoniaci dari, tritam cũ mellicrato, uel oxymelle. Abrotani puluis ſimiliter datur, & caſtorei puluis cõmodius operat. Et illa decoctio, in qua fœnogrecũ cum uua enucleata, & rutã uiridẽ coquimus, frequenter danda erit. Sunt etiam trociſci magna approbatione diffamati, & cõficiunt ſic. Aneſum, ſulphur uiuũ, guttam ammoniacã, caſtoreum, & melanthiũ, ex æquo omnia tunſa, cum aqua miſcent, & fiunt trociſci: q̃s

Cura.

C postea tritos cum oxymelle dare cõueniet. Cubiculum his calidum, in superioribus procurandum est. relaxandis enim corporibus semper sunt inferiora contraria. Lectus accersendus est, & pectus eorum calidis unguentis, & uaporibus defricandum. Cucurbitas continuo cum detractione sanguinis admouebo. Proderunt per interualla amyctica: etiam dropaces adhibiti proderunt. Sinapismus proderit. Asthmaticos iuuat peregrinatio longior: iuuat uomitus radicis cum oxymelle acceptæ. Conuenit exercitium: proderit currere cum uestibus laneis ꝗ maxime, si hoc in prochuitate procuret. Vtatur emplastris circa pectus amycticis, confectis ex nitro, pipere, abrotano, & castoreo, & cyprino uel laurino cærotario. Ex quibus supradictis etiam potiones & unguenta conficio. Conuenit acetum scylliticum sorbere in nocte. Ex eodem confectum oxymel, potui dare plus conuenit.

¶ De EPATICIS. Cap. XIII.

Methodicorum errorem taxat.

EPATIS indignãtis, molesta querimonia est. Cuius ad curam adiutoria magis etiã stiptica cõueniunt. Sæpe enim nõnulli methodici, calidis tantũmodo, uel chalasticis adiutorijs imminentes, ipsam epatis substantiã dissoluerunt. Oportet itaq; in fomẽtis, uel cataplasmatibus, cerotarijs et emplastris aliqua stiptica chalasticis admiscere. ueluti œnanthinũ, nardinũ oleum, uel melinũ, mala citonia cocta, uel thebaicos dactylos, & cætera similia. Fit interea hoc cærotariũ competens cerebrismis. Nardini olei uncia. I. mastiches persicæ ÷ I. aloes, semiuncia. I.

D Hoc epaticis non modo cõuenit, sed stomachi etiã solutione laborantibus: ita ut aliquando & uentris solutione, & uomitu, & frequẽti nausea cõmoueantur. Quibus si hæc adhuc perseuerent, admisceo cærotario supradicto aut licium indicũ, aut œnanthinon facio in singulis semuncijs admisceri. Articuli eorum tunc fasciolis constringendi sunt, & stomachus aphitis cum uino cataplasmandus. Si illa indignatio epatis ex constrictione magis obuenerit, ut cum tensione, uel cum duricia loci, dolor nimius partes inquietet, qui & iugulo, & omni parti dexteræ molestiam ferat, febres acutas commoueat, uentris quoque procuret constrictionem, digestionis licet ex leuibus cibis non exhibeat officium naturale, interea ructus frequentes insuaues habeant, cum uirium fatigatione, pallore quoq; corporis deformentur: hos primo conuenit iuuari phlebotomo. Item oleo, ubi ruta, schæneanthon, papauer, lini semen coctum fuerit, calido fomentari. Cataplasmandi sunt tempore competenti commotionis de hordei pollinibus, ubi diuretica aliqua cõmixta fuerint: ut asarum, ut petroselinum, aut pulegium, aut daucus, aut feniculi semen, & cætera similia in mellicrato, in quo hybiscus, uel ficus pingues prius coqui debent.

Epaticorum constrictorũ accidentia.

Cura.

Vtimur centaurea post cataplasma, ex oleo samsucino, habente quippiam salis, uel nitri, uel nasturcij, aut sinapis: semper attamen samsu-

ci necessarij omnibus epaticis fuere. Vti tunc cõueniet etiam diaquilon chalastico, cui adipes cõmiscendi sunt: aut certe diaspermaton. Declinantibus uero accidentibus, tunc etiã malagmate imminebo tali. Guttæ ammoniacæ libra. I. nigellæ ÷ III. orobi ÷ I. myrti semuncia. I. cæræ libra. I. olei cyprini siue irini ÷ VIII. aceti quod sufficiat: in quo gutta ammoniaci & soluenda est, & terenda etiam. Tunc fricamentis, & exercitijs competentibus opus est: tunc potionibus, & decoctionibus absynthij, centauriæ, rutæ agrestis, siue petroselini, cyperi, uel hyssopi, thymi, & cæterarum diureticarum, æquis ponderibus. Quæ potiones etiam uitiosis ueficis ordinantur. Sed etiam aloen solam tritam frequenter in mellicrato dedi. Declinante penitus uitio, hanc instanter potionem dabo. Castoreum, petroselinum, piper album, cyperum, omnia æquis ponderibus tunduntur, cribellantur, & in mellicrato unius coclearis pleni, dantur. Omni probatione firmatum, frequenter etenim lupini iecoris combusti puluerem dedi. Aliqui uero amigdala amara. cum cymino & apij semine, æqua mensura omnia cum uino ieiunis dederunt, ad mensuram unius coclearis: & semen intyborũ cum aqua calida, uel mellicrato similiter adhibuerũt. Sic & anethi succum cum mellicrato, & cætera quæ huic passioni alij collegæ proba esse fuerunt attestati. Nam & intyba frequenter comesta, semper epaticos iuuauere. Si duxerit longum tractũ morbi neglectus, omnia adhibeo quæ difficultatem callositatis resoluere ualeant, omni tẽpore passionis exercitijs omnibus superioribus ĩminebo, oĩa supiora lauacra concedo, salsos cibos & acres ministrabo. De oleribus aũt accipiãt cauliculos, lapathũ, radices quas raphanos appellamus. De piscibus aspratiles sumãt. De carnibus quę inueniri poterũt pinguiores. Oliuas colymbades, oĩa salsamenta, capparon, uinum q̃d mare transierit. Et oĩbus supradictis adiutorijs, emplastris, uel malagmatibus, unguẽtis, uaporibus, & cæteris uti cõueniet. His etiã ardor solis, cum aëris mutationibus multũ prodest. Aquarũ uero omniũ naturalium, uel maris lauacris, eos frequenter iuuari assero.

A

Experimentum.

Collegæ Octauiani.

B

¶ De ICTERICIS. Caput XIIII.

IAM MVLTIS in locis Ictericorũ descripsimus passionẽ. Fit enim ex epatis indignatione frequenter. Quorũ nonnulla similia sunt accidentia, sed coloris deformatione sola determinant. Fiunt etiã ex stomachi uitio: fiunt plærũq; etiam ex uentre inferiore. Ergo cum febribus si de epate est Ictericus, phlebotomandus est: & mox omnia epaticorũ adhibenda sunt adiutoria. Si autẽ a felle fuerint Icterici, purgationibus cholagogis releuandi sunt, euforbio, epithimo, aloe, petroselino, pipere. Hæc omnia ex æquo miscenda sunt. & ex eorũ puluere, unũ cocleare in mellicrato, uel oxymelle dari debet. Purgat eos etiã ciceris albi decoctio: utilius, si etiam ipsum cicer coctum accipiant. Iuuantur absynthij pontici decoctionibus. Iuuantur etiã, si aphronitra alba in uino so-

Ictericia.

Cluta accipiant: & ſulphuris uiui puluerem in ouo ego frequenter etiam dedi. Sed forte aliqua ratio dare cathartica prohibuerit, quæ ſemper his nouimus non leuiter profuiſſe, ſaltem uel uomitibus releuandi ſunt.

Sollicitius interea præcordiorum cura gerenda eſt, fouendo epar tumens & incitatum, oleo nardino, melino, œnanthino. Ex lanis ſuccidis fomentans, in balneis cataplaſmabo: interea admiſcens ſeminibus, aut abſynthium, aut rutam, aut centauream, aut cardamum, uel cætera, quæ epaticis ordinata ſunt: quibus urinas prouocantes, tumorẽ epatis poſſimus remouere. Vtor ſpecialiter etiam cyprino cerotario, admiſcens terebinthinam, melilotam, irin Illyricam, & reliqua ſimilia, quibus aut diameliloton, aut polyarchion confici conſueuit. Cibis nutriendi ſunt ut epatici, exerceri, ſimiliter & fricari. Vitio adhuc perſeuerãte doloris, omnibus amycticis ĩminere peregrinationis, & ſolis calidi beneficia ſuſtinere ſuadeo. Aquis naturalibus æque uti conueniet. Si remotis accidentibus adhuc ille æmulus labor perſeuerauerit, naribus infundo elaterium, infundo elaterij ſuccum. utrumq; muliebri lacte cõmixtum.

Iuuantur interea utilius, ſi hæ digeſtiones uel purgationes in balneis procurentur: in balneis inquã, ubi q̃ maxime potiones, & cætera ſemper adiutoria profuerunt. Nam & illic etiam præcordiorum fotus continuo profuit, adhibitus, * & cortex colocynthidos in uino calefacto datus profuit. Et ſtruthij puluis in œnomelle ſimiliter, & anchuſæ puluis ad menſuram unius cochlearis cum aqua calida, & lapathij ſuccus in mellicrato, & decoctio radicum feniculi, & cæterorum, quorum eſt præſidium diureticum. Hanc autem peculiarius potionem in balneis dare conſueui. Euforbium, baccas lauri, nitrum, piper, ex æquo contuſum, pro cauſsa, uel uirium qualitate in mellicrato: & cum profuiſſet, in plenam ſanitatem imminui.

* Dalias, ex cortice colocynthidos calefactum.

¶ De SPLENETICIS. Caput XV.

IN PLAERISq; paſſionibus catholicis, ſiue generalibus curis, prius adhibitis, ſpecialia uel particularia adiutoria melius adhibentur: unde Spleni nũc adiutoria prius ex catholicis ordinamus. Oportet initiũ curæ ex ieiunijs & patientia inchoare. Item cathartico, uel phlebotomo. Poſt uero his ſpecialibus adiutorijs Splenem ſic curare cõueniet. Aceto, & oleo æqua mẽſura, cõmixto calido, infuſis lanis ſuccidis fomentandus eſt. Et ſpongijs puſca calida infuſis ſimiliter locus uaporandus, cui cinis ex foco tenuis aſpergendus erit: & lapides molares ignifacti, aceto extinguuntur, & operti pannis loco imponuntur. Et ſaccelli de ſalibus ignitis impoſiti proſunt, & cataplaſmata de hordei pollinibus in oxymelle, cui admiſcendus eſt radicis capparis tunſæ puluis. Et emplaſtra hæc utilia ſuperaddimus. Guttam ammoniacam, nitrum, mirabolanum, myrrham, ſynapi æqua ponderatione omnia miſcenda, & temperanda ſunt, cum pinguibus ficubus, prius aceto coctis & contritis.

Spleneticorũ cura.

Aliud emplastrum. Hordei farina unc. III. fœnogreci ÷ III. cartami ÷ I. herbæ paritariæ ÷ I. ficos pingues ÷ VI. cum aceto temperandum, sicuti superius ordinatũ est. Aliud de expertis. Cardami ÷ I. Iris Illyricæ ÷ I. gutta ammoniaci ÷ I. quod mirabolanum appellamus, resinæ pituinæ frixæ ana uncia semis, sulphuris uiui, auripigmenti ana ÷ I. olei sicionij ÷ IIII. aceti unc. III. Datum aliud simile. Resinæ pituinæ, picis briciæ ana libras. II. auripigmẽti, aluminis scissi, ana lib. II. aceti ÷ IIII. olei lib. I. tantum conficies, & uteris. Est cõsuetum aliud, & spleni, & epati cõueniens in feruore utrorũq; tum etiam præcordiorum. Crocamagmatis ÷ I. cęræ lib. I. olei rosei ÷ VIII. guttam ammoniaci lib. I. aceti quantum sufficit ad guttam ammoniacam dissoluendam. Hæc omnia emplastra, uel malagmata conueniunt splenibus indignantibus. Quibus expedit ab omnibus dulcibus abstinere. A

Sane si splen duriciam adduxerit, quæ de hydrope superuẽtura plus terreat, etiam his potionibus imminendum est. Acetum scylliticum sub noctem ad mensuram unius coclearis sorbi debet. Garum calidum bibant, ubi ferrum calidũ igneum extinguitur. Aut de utrisq; puscam tẽperatam accipiant, & utantur decoctionibus capparis, aut lapathij, aut tamarici: aut ubi forte myrrham infuderis. Ad modũ palestrę fricari eos conuenit. Cõmodius tamen, si saponẽ libentius sustinentes, suis q̃ maxime manibus defricent. Gestationes, cursus, & cæteros labores appetere oportet. Dropaces impono tempore cõpetenti, & cætera quæ ciclo conueniunt. Vti lauacris salsis, uel bitumineis naturalibus expedit. naturæ etenim frequẽter mare plus placet. Ieiunos accæptis radicibus cum oxymelle uomere cogo. Prouidebo omnes diureticos cibos. Vinum stipticum sumant. Dabo antidota diuretica, quibus & splen, & epar frequentius procuratum est. ut sunt apium, cicer, gramen, fęniculum, aut semen eius, asarum, daucus, meu, petroselinum, pulegium, & reliqua, quibus antidota uel decoctiones conficiuntur. Febricitantibus spleniacis, uinum, uel acetum parcius ingerendum est. Apyretos uero his subiectis potionibus iuuo. Lupini amari tribus diebus in aceto infundantur, & post ex eorum decoctione unum coclear, uel duo in nocte accipiant. Contra Splenis duriciam. B ἀπύρετοι.

Hoc etiam ieiunis proderit. Purgati uirides lupini cocti, atque combusti satis iuuant. Aliud. Cortex salicis, arboris semper infructuosæ, in aqua coctus, & datus ut supra, continuo medetur. Thuris masculi puluis cauliculorum succo commixtus, loco appositus, perseuerando satis proderit.

¶ De STOMACHI uarijs accidentibus. Caput XVI.

STOMACHO, de quo nunc mihi tractatus interponitur, origo est, & occasio facilior uitiorum: quod omniũ sortitus sit reliquorum membrorũ sibimet famulantiũ potestatem, quibus aut deficitur, aut re-

C cte ualetur. Hic, de subiectis accidentibus primo quantã molestiam sustineat, aduertẽdum erit. Patitur defectum caussis aliquando incognitis. Patitur etiam post ægritudinem. Sustinet constrictionem, dolorem cum indignatione uel febribus, duriciam, uentositatem, fastidium, solutionem, bulinum uomitus. Ex corruptela autem, & ex continua uentris effusione fatigatur. Item ex calore immẽso, uel ardore: ut est causon, unde sitim sustinet molestissimã. Frigdore quoqꝫ, & singultu. Aliquando eum etiam cholera cum inflatione sollicitant. Ex eo lumbricorum origo frequenter fuit procurata. Quibus omnibus, ex ordine adiutoria sic ordinare curauimus. Ergo stomachicos, quos post ægritudinem prolixam, stomachi defectus tenet, et quod leue est, adhuc febriculæ infestæ, oleo absynthiaco cãlido fomẽtamus, aut nardino, aut siciomio, aut œnanthino, aut lentiscino, cum uino mixto. Item epithima impono unicũ ex dialtheon, & mastiche, & nardino cærotario. Sic cataplasmo de dactylis, uel citonijs coctis in uino, cum stipticis speciebus, sicut in epaticorũ ordinauimus solutione. Sed consyderandum est præcipue, necubi ciborum sit præsumptio, quorum & qualitate, & quantitate lædantur, & ex quibus cibis uires nihil proficiant: intendendum itaqꝫ, ut & congruos, & moderatos temporibus cõpetentibus sumant. Sin uero nihil sub hac ciborꝫ moderatione proficiant, purgatiõe opus est, qua humor quidem D ille superius enarratos defectus efficiens, omni modo depurgetur. Hos etiam ex attico melle, uel oxymelle curo. His & fœnogrecum in uino coctum, & tritũ cum adipibus anserinis impono. Moneo interea, odores insuaues uitandos, stomachum semper peruertẽtes. Attestatione enim manifesta cognouimus, hos semper bonis odoribus iuuari. Cum ergo sine febribus plena sanitate esse cœperint, uiribus consulentes, gestationes competentes indicimus, uina, lauacra, & cætera quæ post ægritudinem possint corpora reparare. Quos uero repentinus dolor stomachi comprehenderit, qui cum grauedine etiam scapulis, & dorso imminent, faucium quoqꝫ inclusionem, & ructus difficiles faciat, interpositis etiam febribus, his phlebotomo conueniet subuenire. Item quietem & patientiam suademus, cibos uti febriẽtibus leues, proprijs temporibus subministro. Fouemus calidis & mediocribus stalticis, non tamen frigidis. Cataplasmandi sunt hordei farina, in melle citonijs coctis, uel dactylis immixtis: aliquando etiã meliloto. Item cærotario cyprino, habente mastichen, & castoreum. Vtor polyarchio, q̃ꝫ maxime in dorso, uel scapulis, quibus partibus cõmodius adhibere cõueniet. Frequenter etiam cucurbitas uentosas imponimus. Declinantibus febribus, etiam potiones iam paragoricas dabo: ut cyminũ frixum, cum apij semine ex æquo tunsum, uel cribellatum, cocleare unum cum aqua calida. Sic abrotanum cum uino dabo. Ipsi uero stomacho, pingues dactylos in œnomelle coctos & tritos impono. Si adhuc dolor remãserit; lac bubulũ,

Accidentia Stomacho.

Cautela.

Stomachi repentinus dolor.

Staltica medicamina.

& asinæ, ijsdem secundum consuetudinem confectum adhibeo. A

Si nulla sane præeunte querimonia, repentinus occupauerit dolor, eosdem crebro post cibos uomere cõueniet. Tunc etiam uentosas accipere, & supradictis potionibus propensius imminere. Declinãtibus uero doloribus, gestationes, exercitia, uel palestras, balneas, & uinum cum moderatione concedimus, quibus uexatum corpus, ad plenam ualetudinem ualeat peruenire. Si duricia innata fuerit stomacho ex prioribus languoribus, ficus pingues in mellicrato coctas, & tritas, seminibus misceo, & ex his cataplasmabo. Cærotario post cũ nitro, & salibus utor naturalibus. Vti cõuenit holeribus, cum cibis cęteris, nec non & uinum parcius dabo. Si uentositatis molestiam senserint, sicca fricatione iuuandi sunt. Ieiunos uomere conuenit, cibos pinguiores & calidiores accipere: potiões quoq; ex aneso, dauco, & castoreo, absynthio pontico, sine pipere, baccis lauri, ruta, cymino: contusis, aut singulis ammixtis sibi inuicẽ, aliquibus in aqua calida in modũ cochlearis unius adhibeo. Etiã epithimata cõfecta de seminibus potionũ supradictarũ mixtis, cærotario impono: dropaces adhibeo promptos in utroque. Tamen & cætera adiutoria cicli etiiam in dorso uel scapulis applicabo. Fastidio incidente, locis conueniet habitare acri salubritate temperatis. Ab exercitijs, uel fricationibus cõmodis non quiescant. Absynthij decoctionẽ, B uel uinum absynthites frequenter accipiant. Salsamentis omnibus nutriantur, acrimonijs, synapi, & aceto squillitico, et similibus cæteris, quæ stomacho hanc ciborum recusatiõem ualeant extergere. Præter consuetudinem uero edacibus, hoc est, βουλιμιάκοις, ieiunantibus, somni procurandi sunt, largiores cibi, insuaues, & inflationem procurantes: & uini meri potiones dabo. Si nauseando frequenter phlegmata & cibos incoctos excluserint, quo corpus non nutriendo tabidum fiat, hos cibis nutrio siccis, & acrimoniã habentia concedo. Potum frigidum per momenta parce dabo: ieiunos uomere cogo: per uentrem humorem deduco: catharticis, calidis unguentis omnia membra pertracto: absynthij decoctionem dabo. Succum stipticum malogranati, aut solius, aut hoc modo confecti. Succi mẽthæ uiridis partem unam, tribus malogranati succi partibus admisceo, & coquo, ut paulatim pinguefiat, & ex eo unum cochleare ieiuno pro eligmatio dabo. Si etiam choleram cum cibis uomuerint, omnia cum aqua frigida dabo, ubi myrtha uiridis cocta fuerit. Si nimia etiam uentris effusione fuerint fatigati, malogranata. x. citonia. x. in aquæ sextarijs quinq; coquuntur, ut penitus mollescant. Cumq; postea exuccata fuerint, separantur: succus uero qui remanserit, cum ad mensuram partem mediam mellis accæperit, coquitur, ut eligmatium fiat: & operabitur similiter. Aliud. Myrtha uiridis in uino coquitur, ut tertia remaneat: cui partem mellis similiter addimus, & conficimus, & utimur. Quibus uero phlegmata super-

Stomachi duricia.

Stomachi uentositas.

Stomachi fastidium.

Stomachus uorax.

Nauseans.

Eclegma stomacho laborantibus utilissimum.

Stomachus nimis laxus.

Aliud Eclegma non inelegans.

C natant, frequenter aceſcunt cibi: his bubulam dari ſuadeo, & cæteras agreſtes carnes ſimiliter. Poſt quæ continuo aceti unum cochleare dari conuenit. Omnes amariſsimæ ex abſynthio expediunt potiones. Iterum hæc. Piperis, & anethi ſemiuncias ſingulas, cymini ÷ IIII. tunſas, & cribellatas reponimus, & ex hoc puluere unum cochleare cum aqua calida potui damus. Cum autem hijs profecerint, dabo pyciam. Exercitijs & geſtationibus competentibus imminebo, fricationibus, dropacibus, ſynapiſmo, quibus ſtomachus a phlegmate liberari poſsit.

Stomachus flegmate ſupernatans.

Qui calore nimio inquietantur, ut hæc eadem inflammatio ſtomachum etiam & ſuperficiem faciet plus calere, ita ut etiam choleram frequenter emittant, his hoc remedio ſuccurrendum eſt. Maſtiches uncias. II. rutæ ſiccæ ÷ I. euripicen ÷ I. ut trociſci fiant, arnogloſſæ ſuccum admiſceo, & eos in ſingulis drachmis paro: ut ex his uinum cum aqua calida accipiant. Si nimius ardor fuerit, quem Cauſon appellamus, ſub quo anguſtijs interuenientibus, & febrium augmenta fiunt, his aquam frigidam per interualla dari conuenit, & ſimiles cibos frigidos. Articulos eorum manibus calefacio: decoctiones dabo cytoniorum, meſpilorum, ſorborum, malogranati, menthæ uiridis, uel œnanthis. Si etiam ſitire uehementius cœperint, hoc remedio potiantur. Semen cucumeris dulcis ÷ II. draganti. I. in oui albo infunditur: & cum ſe reſoluerit, tunc ſeminibus ſupradictis puluis admiſcetur, & collyrijs ex eo factis, unum ſub lingua datur habendum: cuius paulatim humor uel ſuccus liquefactus, perueniens ad ſtomachum, ſitim compeſcere ualeat. Aliud eſt quod ardoribus expediat, quodq; cuiuſquam uexatione, etiam febricitantibus frequenter ingeſsi. Sub glycirrhizæ uncijs quatuor, unam ſemis ſupradicti pulueris miſceo, & ouo ſimiliter temperabo, & adhibeo. Nam etiam ſola oua cum uino data par beneficium præſtant. Quibus autem phlegmatis infeſtatione ſtomachus infrixerit, chalaſticis unguentis calidis curandi ſunt, & potione iuuandi ſuperiore ex maſtiche, mentha, & arnogloſſa: cui piperis & caſtorei ſingulæ unciæ admiſcendæ erunt. Nam & cortex radicis, feniculorum, in aceti uncijs decem & octo coquitur, ut illic omnem ſuccum dimittat: & poſtquam corticem proieceris, huic aceto partem mellis miſces, & coquis, & uteris, ut eclegmate. Similiter iuuabunt & oxyporia confecta ut ſolent: hoc eſt, ammeos, careum, libiſticum, apij ſemen, in uncijs ſingulis cribellantur, his miſcentur piperis unciæ duæ, & mellis deſpumati quod ſufficiat, ut pingueſcat: & oxyporium temperetur ex hoc: & ieiuno, & poſt cibos unum cochleare quotidie miniſtretur. Sane ſingultus frigidus, phlegmate in ſtomacho permanente, ſi obuenerit, confectus puluis ex piperis uncijs tribus, & caſtorei uncia. I. ſimul commixtus, ad unum cochleare, in aqua calida dandum erit. Si de feruore autem, etiam tempore digeſtionis, odor fu-

Ex ſnia Dioſcoridis euripice de gñe iuncorũ, refrigerans.

Cauſon.

Pillulæ, ſiue Collyria aduerſus ſitim.

D Aliud contra Sitim.

Stomachus frigidus.

Eclegma ſtomachale.

Carion Dioſcor. uocat Caron, ab alijs aũt Carioſemen: puto id eſſe quod Carui uulgo appellatur.

Stomachi ſingultus.

mofus quidam, quem aliqui Carbunculum appellant, & dolor hos singultus procurauerit, continuo aquam gelidam bibentes, uomitus & sternutamenta prouocent, & acetum si sorbeant continuo sedatur. Etiam papyri radix masticata, frequenter singultus compescit. Item ad stomachi uaporem, in pusca sex folia uitium trita impono. A

Cum uero nigra cholera stomachum attentarunt, ut ex inflatione molesta, cum aliquibus melancholicorum accidentibus publicentur, continuo inter initia, spongiam cum aceto uiscido infusam, eidem stomacho conuenit adhiberi, & hederę folijs in uino coctis, & tritis, cataplasmari. Cibis nutriantur competentibus, ouis, alica, iuscellis pinguium gallinarum, & ungularum porcorum: phasianorum, uel perdicum carnes accipiant. Si uero inflatio illa necdum digesta, adhuc perseuerauerit densior, pulegij herbæ decoctionem conueniet accipere, aut calaminthes, mixto melle despumato. Stomachi cholera.

De LVMBRICIS Caput XVII.

CVM VERO corruptis stomachi humoribus incompetentibus, sæpe quoqꝫ cibis præsumptis, seu per ægritudinem, seu certe sine febribus, Lumbrici innati fuerint, qui aliquando eundem stomachum, aliquoties inferiora posident, hos sic excludendos suadeo. Primo aduertendum est, tres esse differentias Lumbricorum. Sunt rotundi, & rubri, sed minus noxij. Sunt latiores, & albidiores molesti. Sunt minuti, & tenues, ut uermiculi, sed sollicitiores. Lumbricorũ tres species.

Hi licet omnibus ætatibus semper nasci posint, attamen infantibus frequenter familiares sunt: quibus dare conuenit centauream, uel labruscam, uel santonicum, & epomphalion ex lupinorum farina, aut absynthium ponticum, aut melanthium, aut abrotanum, in mellicrato temperata imponi: cui decoctio ficuum admiscenda erit. Dabo mixtarum decoctionem, & easdem mixtas commedendas permitto. Iuuenibus uero nasturtium cum melle coctum dabo. Raphanos expedit accipere, & succum eorum. Dabo diamoron pro eclegmatio: & eadem hora conueniunt synapi, cum oleo tritum. Bene datur & hydromel tepidum, ex ueteri oleo temperatum. Et succus ptisanæ, in quo polypodium coqui debet. Et cornu ceruini combusti puluis, cum melle datus, continuo lumbricos excludit. Sic menthæ uiridis decoctio, sic erucæ, sic caulium, sic roris syriaci, & malogranatorum immaturorum. Cataplasmata autem adhibeo ex pulueribus, sicut supra, lupinorum, absynthij, pennarum combustarum, abrotani, & melanthij: & puluis eorum cum aqua calida datus satis iuuat. Επομφάλιον uero his ex subiectis adhibeo. Fel taurinum cum melanthio, abrotanum tritum cum lacte mulieris, ficus pingues, aut dactylos tritos cum melle despumato, commixtos: & cærotarium in quo cymini pulnis, uel absynthij

B Lumbrici rotundi.

ἐπομφάλιον est medicamentũ, quod umbilico applicatur. Nam umbilicus a Græcis ὄμφαλος dicitur.

C commiſcendus erit. Exercitia pro modo uirium adhibita proderunt. Cibi dandi ſunt digeſtibiles: & per interualla clyſteres acerbiores adhibiti, ſatis iuuauerunt. Si illi latiores infeſtauerint, hos myrrha pinguis accæpta continuo excludit: & allium frequentius ſi comedatur. Sic his etiam omnia acria profuerunt. Nam & uomere cogendi ſunt, & continuo ſcammoniæ purgandi cathartico: ubi elaterion, euforbium, piper, nitrum, coccum gnidium admiſces. Ego uero & magiſtrorum experimento, & noſtro, longo prolato iam tempore, cathartico cum his ſemper utor. Scammoniæ ÷ III. combuſtarum pennarum puluerem unci. I. euforbij ÷ III. nitri partem ſemunciæ unius, & omnibus tunſis, cribellatis, cum mellicrato, aut uino dulci unum cochleare ſemper dedi. Salubrius autem contingit, ſi ante diem allium, uel cætera acria edant: allium quidem maxime comedere conuenit. & oleum bibere calidum, ſed uetuſtum: ut ſuperius ſignificaui. Minutos uero & tenues uermiculos, myrrha pinguis ſemper accæpta excluſit. His etiam clyſterem expediet adhiberi, & omnes decoctiones ſuperiores calidas, & oleum calidum accæptum, in roris ſyriaci ſucco, cum aqua calida. Et ſeſeli cum melle, infans felle taurino, uel cetino perungendus erit. Si ſtomachum uero diutius attentauerint, & ibidem frequenter inquietudinem fecerint, ſemper ſales in ore ferre conuenit, ex quibus humor liquefactus, defluat in ſtomachum, qui & omnia inteſtina, a lumbricorum moleſtia liberare poſſit. Omnia itaque ſupradicta accidentia, quæ cum ſuis proprijs remedijs expoſui, aut indignanti ſtomacho obueniunt, aut quieto ſedantur.

Lumbrici latiores.

Experimentũ Autoris.

Lumbrici minuti.

D

¶ De DYSENTERICIS, uel NEVTERICIS. Caput XVIII.

DYSENTERICORVM fit cauſſa moleſtior, temporis prolixitate. Frequenter enim uentris effuſio, corpora aſsidua uexatione debilitat. Eſt namq; Dyſenteria inteſtinorum uulneratio, cum reumatiſmo, quæ conatibus, & ueluti deſyderio, & egeſtionum ſuauium debilitate, membra conſumat. Dyſentericorum ergo adiutoria, ex ſubiectis compendioſe percurram, & cibos, & potus, ſeu potiones, uel antidota, & cætera quæ nonnullis ordinandi erunt. Cibus inquam conuenit, panis mundus, ſiccus, aut Cyprius, aut Alexandrinus, uel potius Africanus: ſucci alicæ, milium, oriza: quibus concoqui debet, aut caprarum adeps, gummi, aut ſymphyton, aut ros ſyriacus, aut certe ichthiocolla: ſic etiam lac bubulum conuenit, oleum uiride his frequentius miſceo. Expediunt caules decocti, plantago, portulaca, polygonon, ſymphyton. Horum omnium quammaxime folia, uel mellis cymi, ex oleo & aceto conditi: oua in aceto cocta ſorbilia conueniunt: et ex uitellis corum patellæ, perfuſæ cerebellorum puluere, aut gallarum, aut roris ſy-

Dyſenteria.

Cura.

riaci. Pisces, aut * Capones, aut lepores, aut mugiles, & cæteri sicciores. Caseus uetustus proderit, nisi tibi magis recens libuerit. Lac asinæ in dyplongio coctum profecit, & bubulum schiston iuuat, & confectio ex lapidibus fluuialibus. Sic lac caprinum sylueſtre facit. Si carnes dandæ sunt, iuuat phasianus in pusca decoctus, palumbus matri subductus, turtur, & lepus, & cætera sylueſtria sicciora, maxime uolatilia. Quæ enim neque uillarum, neque urbanorum usum habent, natura profecto sicciora consistunt. Mala citonia conueniunt in uino cocta, mespila, malogranata, paulo ĩmatura, amygdala, dactyli thebaici, & his similia. Potus uero, licet primis diebus aqua bibenda sit, parcius attamen cõmunicandum fuerit Tiburtinum, Surrentinum, Marsicum, Siculum, in quibus primo ferrum ignitum infundendum est. Sin uero confici uina placuerit, fit myrthinum, fit œnanthinum, fit cum mespilis, fit cum sorbis, fit phœnicites. Quæ tamen omnia in uasis picatis reponenda erunt.

Omnia quidem de cibis percurri, sed melius, si unius speciei subministrentur. Nam si de singulis in simul commixtis, reponas, in stomacho digestiones impedient. Potiones uero, uel antidota, cornu ceruini combusti puluis, in aqua, aut in uino stiptico datus iuuat. Sic cõagulum leporis in uino similiter. Sic uenereum caponum, uel anseris, uel cæterorum agrestium, membrana combusta interioribus conueniunt, & ros syriacus tunsus, & roris syriaci flores, & malogranati, & succi herbæ polygonij, & arnoglossæ, acaciæ, hippoquistidos, ut tibi uisum fuerit, ministrandi sunt. Trochisci uero, aut emplastra, Andronius, aut Diaspermaton, & cætera de experimentis. Et si putredo uulnus attentauerit, injciendus est Athereus: uel causticus puluis ex auripigmento, calce uiua, sandaraca, charta combusta confectus, cum uino stiptico, uel succis herbarum similiter constringentium. Adiungitur frequenter etiam lac, in quo licium indicum soluitur, & uinum in quo cantabrum coquendum est, aut ros syriacus, & cætera similia prædictis. Potionibus uero suprascriptis, conuenit aromatica commiscere quamplurima, quæ stomachi uires nutriant. Omnia etenim hęc, etiam uentris poterunt continere resolutiões. Et diuretica dysentericis opus sunt, maxime dum meatus fit illius reumatis. Deriuatio etiam hypnotica conuenit, quæ somno * superatis uiribus corpora dimissa constringit. Semper enim importunæ uigiliæ, corpora reumatizantia fatigarunt, si his ustio innata fuerit. Eius remedium in Euporisto nostro inuenies. Nam etiam unguenta dysentericis frequentius profuerunt ex oleo melino, nardino, œnanthino, mastiche, myrrha, œnanthe, acacia. Et cætera similia commiscendo: cataplasmata ex dactylis, citonijs, & cæteris mixtis stipticis temperata: adhibeo, & emplastra, uel malagmata. ut diatheon, aut barbaron, & cætera exeranthica. Hæc omnia dysentericorum, etiam cœliacis conuenire manifestum est. Si cõmotiones, uel pondera perse-

A * Pro Capitones, ego legerem Capões. nam sunt etiã pisces Capones dicti, inter præstantiores marinos. Qd si capitões dicere uelimus eos, qui hodie in Italia Cephali uocant, qd perinde sonat, ac si capitões dicas, frustra subiũgeretur, Mugiles. nã antiq mugiles dicebãt, qui hodie Romanis Cephali uocantur, et ab Hispanis etiãnũ Mugiles uernaculo sermõe dicti. Itẽ, p lepores, aliud uerbum substituẽdum est. Nã lepus marinus inter uenena acerrima ab oĩbus scriptorib. numerat, sic ut a mensa mortaliũ merito arceant. Ego ita q, p lepores, lupos legerẽ.

B Vel sic * Quę somno, defecta uiribꝰ corpora constringit.

Potius ἐξαντιρικα. ἀπὸ τοῦ ἐξαντιρίω.

C uerauerint, quæ Tenaſmones appellamus, hæc frequenter procurant uentris exponendi ſuauitatem: ſæpiſsime mitigata ſunt hijs, quæ aut in fœnogreci decoctionibus, aut altheæ radicibus conficiuntur. Nam & cærotario hoc, frequenter curati ſunt. Ex adipibus anſerinis, cæra, & butyro, & pice bricia, ſæpe ſedentibus poſt uaporum fumigia profuerunt. Inijciendi ſunt aliquando oleo roſeo, uel myrteo, & * incontinenti luminoſo ſupponendi ſunt, in baſilicon, infuſi cærotario ex oleo plumbeo confecto. Lanam interea ſuccidam ſuperimpono: quam anadeſmos ex more continere debebit. Iuuabunt ſane etiam ſaccelli, uel cataplaſmata, eodem anadeſmo perſeuerantia, de dactylis in paſso tritis, aut hordei pollinibus cum oxymelle. Lac bubulum potui datum, ac lintheolo umbilico impoſitum, ſine mora medebitur. Lienteria ſi obuenerit, quæ ueluti quendam limum inteſtinis obducit, tranſitu reumatiſmi, ex quo nulla penitus ciborum ſolennis ualeat digeſtio celebrari, ſub alio nobis ordine curanda erit. Vtor acerbo clyſtere ex ſuccis ptiſanæ, ubi aut colocynthides, aut betæ coquendæ ſunt, aut ſcammonia ſoluenda. Vtor cum his catharticis. Dabo cibos acerbos, & cætera quæ fuerunt acria. ut allium, & raphani, & cepæ, napæ, ſynapi, piper, & omnia ſalſamenta.

Locus eſt depraua tus. Videt tñ hoc uel le inuere. Poſt iniectiõem illos in balneo aluminoſo cõſtituẽdos eſſe, ſuperimpoſita lana ſuccida. &c.

Nota ἀναδεσμοσ ἀπὸ τοῦ ἀναδέω, q̃d eſt ligo, reuincio.

Imminebo interea exercitijs quibus uoluero. Impono uentri cærotaria ex oleo laurino, cyprino, uel ſicionio, habentia rutam uiridem, cyminum, baccas lauri, nitrum, uel certe caſtoreum. Impono polyarchion, aut diaſpermaton, quæ tunc iam conueniant: aut naturale ſulphur, uel bitumen, & dropaces, & ſynapiſmi, & cætera ſtaltica adhibenda ſunt. Ex dyſentericis etenim lienterici facti, & uirium fatigatarum intuitu, & temporis prolixi præiudicio, difficile ſanabuntur. Nam ex his hydropes frequentius emerſerunt.

D

στάλτικα ἀπὸ τ στέλλω, quod mitto, traho. &c. ſignificat.

De HYDROPICIS. Caput XIX.

ὑδρόπικοι.

HYDROPICI, uel Cachectici ſimili ſub diligentia uiſitantur. Qui enim prope ex ſimilibus accidentibus fiunt, æquali ſub indignatione tumeſcunt. Hydropicorum ergo difficile, & periculoſum negocium eſt: eoque difficilius, ſi indigeſtio totis corporibus ſuperueniat. Labore attamen nimio, & continuis quaſſationibus exercitiorum, forſitan curabuntur. Hos frequenter febres pertinaces comitantur, quarum opportune temporibus ſeruientes, nos etiam adiutoria ordinare conueniet. Febribus itaque ſub hac obſeruatione deſinentibus, iam exercitijs ex paruo labore creſcentibus, imminendum eſt: ſubinde fricationibus, ſolaribus quammaxime, & cæteris uaporibus ſudorem prouocantibus: ſub quibus omnibus tumentibus locis nitrum, aut ſales tritos aſpergo. Poſt exercitia, uel la-

Fricatiões ſolares puto eas dici, quæ ad ſolem feruentem fiunt.

bores continuo oxymeliten dabo, aut raphanum eodem infusum. A
Quibus accæptis, ex parte uomere cogendi sunt. Lauacris tunc uti conueniet, sed marinis, quibus ueluti membra laborantia foueantur. Interea acria omnia, & salsos cibos conuenit accipere, caules elixos cum salibus. Parcitas cibi, & potus quammaxime continentia instet. Etenim his procuratis, si animosius sustineatur, grande remedium est. Vinum, licet per interualla, austerum tamen, & quod sit diureticum dandum est. Si uero multus humor ex putrefactis eorum carnibus aggregatus, uentrem satis adimpleuerit, membris cæteris minutatis, saccellos ex tostis salibus, uel milio similiter, sub umbilico locis admoueo. Et de arena calida in littore, hæc loca detergere maximum interdum est beneficium. Aliqui etiam tritico sic tecti, iuuati sunt. Interea acetum scylliticon frequenter dedi, & siccis fricationibus imminui. Imposui emplastra reuocatoria, amyctica, maxime autem infantibus competentia adhibenda cataplasmata, desiccantia, ex flore malogranati, & cæteris stipticis, cum lenticulæ pollinibus, passo, & aceto temperata. Aliqui uero scarificauerunt suras eorum, & altiores plagas fixerunt, de superioribus humorem deriuare cupientes, & sub umbilico paracentefes frequentius adhibuerunt: per quæ conueniet exinanire paulatim, ac per interualla dierum, ne subitanea effusio, secundum Hippocraten, continuo periculum faciat. Sane potiones, uel emplastra probata sæpissime profuerunt, ex quibus aliquod compendiosius designabo, Emplastrarum quod etiam splenaticis sæpe profuit, hoc est. Fœnogręci pollinis ÷ IIII. hordei ÷ II. II. stercoris columborum ÷ IIII. resinæ frixæ libram. I. cæræ ÷ VIII. acetum quod sufficiat terendo pulueri, qui postea solutis admiscendus erit. Aliud. Semen miricæ, & galbanum ex æquo tunsa miscentur, superaddito quippiam olei, ut emplastri temperies fiat: quod perseuerantius adhibendum est. Aliud. Pilæ cypressi in uino coctæ, & tritæ, axungiæ ueteri colatæ ex æquo miscentur, & imponuntur. Quod si permanserit, satis iuuat. Aliud. Ficus pingues tusas libra una, & nitri, & absynthij unci. III. hyssopi cæroto admisces: ut emplastrum temperetur, & uteris. Nam & stercoris bubuli puluere, hordei pollinibus mixtis, & cum oxymelle coctis cataplasmabis. Similiter de caprarum stercore frequenter adhibui.

παρακέντησις est ferrũ, quo chirurgi utuntur, ad cutim aperiendam. B

Emplastra ad hydropin.

Et unguenta sunt utilia hæc, quæ tumentibus partibus, sub sole adhibita profuerunt. Cymolia in aceto contrita, boum stercora cum nitro, & oleo sicionio mixta, & quippiam uini.

Nam etiam has potiones accipientes, sæpe iuuati sunt. Sambuci radicis succus, cum oxymelle datus est, & continuo purgando profuit competenter.

Nota hoc etiãnum quidam ex empiricis utuntur.

Et euphorbij granum, in ouo datum cum pane, corpora hydropico-

C rum, aliquoties ſimiliter depurgauit. Aliud maius purgatorium. Stercus columborum drachma.I. rutæ ſemen drachmis duabus, in oxymelle ſimiliter datur. Inter hæc omnia adhibenda erunt, perſeuerantibus exercitijs & laboribus, catholice ſalutem procurantibus, ſub quorum perſeuerantia, hydropum poterit abigi periculum.

¶ De RENVM uitijs, & Veſicæ. Caput XX.

RENIBVS longo tempore dolentibus, ſemper uapores, fomenta, & cataplaſmata paragorica conuenerunt. Diuretica uero ſub initijs obfuerunt. Indignantibus etenim & reumatizantibus renibus, potionum tranſitus aduerſatur. Declinantibus uero doloribus, beneficijs primo catholicis adiuuandi ſunt, fricationibus, & unguentis paragoricis, & ſiccantibus: etiam ciclicus ordo percurrendus eſt. Adiutorium emplaſtri polyarchion, aut diaſpermaton ſæpe conuenit. Calamintha tunſa cum axungia, & impoſita, multum profuit. Dabo etiam potiones ex ſtorace, galbano: uuam paſſam, pinguem, purgatam: mixtis diureticis aliquibus. ut petroſelinum, ameos, aſarum, cyperum, daucum, amygdala amara, cum mellicrato. Dedi ego frequenter etiam hyoſcyamon. Interea oportet aquis uti dulcibus, & naturalibus, & cibis nutriri omnibus digeſtibilibus. Dabitur etiam hæc potio omnibus ueſicæ, uel renum cauſſis, & pectinis. Semen lini, papaueris dulcis, draganti, in uncijs ſingulis, amyli in duabus tunſis, & cum aqua diuretica temperatis, ut trociſci fiant in drachmis ſingulis. Sit autem aqua diuretica omnibus probata, in qua coqui oportet radices feniculorū, apiorum, gramen, & cicer uenereum. Sæpe etiam maſticet de ſuperioribus ſpecie bus, quas ad tempus, aut locum habuerit. Aliud, quod & uulnera curet, & urinæ difficultatem aperiat. Ozimi, & agreſtis maluæ ſemina, in drachmis ſemis, & apij ſeminis uncia.I. amygdalarum, uel auellanarum ſemunciæ ſingulę. Omnia trita, melle temperentur. Sunt & cæteræ potiones ſub renum & ueſicæ occaſione, etiam ſplenis, uel epatis, aut hydropis moleſtiam refrenantes, quarum in his omnibus experti ſumus efficaciam. Phu. ℞ I. celticæ ℞ I. dauci ℞ I. ciñamomi ℞ I. piperis drachmæ. VI. meu drachmæ. VI. aſari ℞ I. petroſelini drachmæ. VI. opobalſami dr. VI. croci ℞ I. liquiriciæ dr. VI. picis indicæ dr. VI. caſſiæ dr. IIII. amyli dr. VI. uuæ paſſæ ℞ I. draganti dr. IIII. uino & melle potio temperatur, & dabitur. Interea licet ex omnibus diureticis ſpecie bus ſuperius comprehenſis, omnes ueſicæ uel renum cauſſas poſſe curari ſignificatum ſit: attamē cum ſpeciale ſit & hoc uitium, uidelicet urinæ concluſionem ſuſtinere, huic etiam adiutoria ſpecialia ordinanda ſunt. Herba parietaria aqua cocta teritur cum pauco oleo, & renibus inligatur.

Potio in morbo Renali, etiam aduerſus Hydropin utilis.

Hoc etiam de gramine ſemper factum eſt, & ſamſuco in aqua cocto ſimiliter. Nam ex his omnibus etiam ſedentibus, uaporem pati conueniet. Cotilidon herba in uino cocta, potui datur, & continuo diſſuriam ſanabit. Nam etiam mulieribus butyrum uetuſtiſsimum per peſſum adhibitum, diſſuriam curauit: & mellicratum in quo immaturi ætherei, & feniculorum radices, & carduus coquitur, & datur ad urinarum impedimentum.

A

Corrupte ſcriptũ eſt ætherei: puto aũt legendũ, Cędrides, uel Citreos. de hijs em̃ apud Dioſco. reperio, ꝙ in ſtranguria atq; diſſuria adhiberi ſoleãt.

¶ De ARTRITICIS, PODAGRICIS, & ISCHIATICIS. Caput XXI.

EX VNO FONTE uitiorum, hæ paſsiones deriuatæ ſunt, ſed locorum uarietate, & nominibus determinantur. Nam Artriticis omnibus, ex articulorum commotationibus, ſubito initium paſsionis emergit. Podagricis uero ex uno prius articulo eſt principium. paulatim uero ſerpendo, grauius omnes poſtea neruos, et articulos poſſidens dominabitur. Iſchiaticis autem, ex uno coxæ articulo tormenta ſuppeditantur. Fit itaque reumatiſmus, licet de phlegmate ſpeciali, natura frigida quammaxime fiat, attamen alijs ex humoribus calidioribus aliquando efficitur, & ſic effectus, calefacientes aliquando commotiones exuſcitat. Frequenter autem hoc phlegma licet natura ſubpingue ſit, uelut eſt uulnerum ſanies, attamen cum ſe inter articulorum coniunctiones, uſu commotionum uiſcauerit, tunc tardi greſſus, tunc dolores uitandi, tunc tormẽta grauiora ſuccedunt. Curantur autem hæc omnia contrarijs ſuis: ut quod forte & ſenſu, & tactu calidum commotum fuerit, frigidis interim adiutorijs ab augmentis prohibeatur. Poſtea uero ceſſantibus commotionum temporibus, calidis, chalaſticis, & amycticis recuperentur hij, quibus ille humor uiſcoſus, & pinguis interiora iam poſsidet calefactus, uel tenuatus ab articulis per commotiones frigentibus: quibus uero tumor eſt ſemper inflatus & pallidus color, calidis ſupradictis adiutorijs, & amycticis imminendum nobis erit.

Artritici.

Podagrici.

Iſchiatici.

B

Cura uniuerſalis.

Monitum te interea uolo, amice chariſsime, quod quando generaliter interioribus membris dolor iuuatus, nexu quodam, ex colliſione humoris uentoſitatiſque colligatur, tum in frigidis plærunq; difficulter deprimi poterit, uel depurgari: ergo quum uariæ emergunt ſpecies motionum, quæcunq; expediunt, medicorum coniecturis, uel iudicio, indulgenda erunt. Licet iam ex conſuetudine ſibi adhibita, melius is qui patitur poſsit iudicare, quem frequentes commotiones, & adiutoria famulantia, medicum effecerunt. Quanquam autem rationabiliter omnia adiutoria, quæ ueluti calidis commotionibus adhibentur, uirtute chalaſtica & paragorica eſſe debeant, quo neruorum & articulorum nutriri, & foueri ualeant loca, concedo tamen, ut ea frigida interim adhibeantur quæ turborem magis in tempore, quam mitigationem præ-

Cautela.

C ſtare poſsint. Quibus quidam, ut ille ait, primo releuari uidentur, poſtea grauius, uehementiuſque afflictantur. Hoc etenim etiam noſtri Hippocratis nos inſtruxit autoritas, quod neruos omnes, ſemper frigida nocuerunt. Ergo quoniam & cauſſas, & origines compendioſe digeſsi, curæ nunc rationabiles, & adiutoria ordinanda nobis erunt. Eſt namq; in profeſſo, quod omnes ægritudines particulares, ſub corporibus membra nexu quodam familiari amplectuntur, myſterio naturali, ut in ſingulis, totius corporis ſubſtantia conſtet, & altera alterius auxilio gubernetur. Ideoque niſi præceptis, & adiutorijs catholicis primo iuuentur, aliter particulares cauſſæ curari non poterunt. Qua de re, erit nobis nunc curarum, præceptorumq; exordium in ſequenti etiam particulis diſponere. Conuenit in principio Artriticis, Podagricis, uel Iſchiaticis, quibus de capite reuma reſolutum deſcendens has paſſiones fecit, prius ipſum caput oleo roſeo frigido, uel cæteris ſimilibus ſtipticis fomentando conſtringi, & ſolidari: dehinc inferiora tranſitu eiuſdem reumatis, uel ſedulitate uexata, aut ex oleo calido reſolui, uel depurgari. Item cucurbitis, uel fricatione, uel peruncſtione phlebotomum præueniendo, uno penitus, uel pleno anno utendum eſt.

Frigida neruis contraria.

Cura.

D Sic a carnibus politrophis, ſic ab uſu uenereo continendo, ſtomachi præ omnibus bona ualetudo cuſtodienda eſt, quo accæpti cibi facilius tranſigantur. Vomitus hos, non longa per interualla multum iuuat, aliquando poſt conſuetos cibos, aliquoties etiam ieiunos, accæptis radicibus cum oxymelle. Hoc modo etiam bulbi ex aqua cocti operabuntur. Hoc ſi etiam poſt cœnam allium accipiant, quod paruo interuallo aqua calida accæpta uomitum faciet. Mutationes aëris, uel prouinciarum ſæpe conueniunt. Aquæ naturales calidæ, uel uapores earum ſimiliter. Exercitia ſane, & labores, uel fricamenta totius corporis & procuranda ſunt, & appetenda utentibus. Etenim humores ſupradicti pinguiores effecti, etiam uexatis articulis dominantur. Igitur quo modo hæc adiutoria compendioſe digeſta ſunt, ita moneo & ſuadeo cuſtodiri debere. Experti enim ſumus, quod plærique ea cautius ab initio cuſtodientes, podagræ uenturæ, ſeu potius iam præſentis uiolentiam uitauerunt: præiudicantes uero iam tempore, & manifeſtis podagricis, cataplaſmatibus ſemper his cauſſis competentibus, unguentis quoq;, uel emplaſtris, ſeu cæteris adiutorijs conſuetis uti rectius eſt: uel certe aliquibus phyſicis magnam ſemper poteſtatem præſtantibus.

Quo quidam podagram depulerunt.

Nunc uero tranſactis præceptis, uel beneficijs catholicis, quibus cuſtoditis, etiam adiutoria ſingulis partibus laborantibus ordinabo.

Cura Iſchiadicorum.

Iſchiaticis conueniunt præ omnibus uomitus, & cætera præcepta omnium ſuperiorum. Coxæ uero dolenti fotus olei ſicionij, rutacei, uel laurini adhibendus eſt: cataplaſmata quoq; natura calidiora. Cucurbitis uentoſis frequẽter locus releuandus eſt, acerbius clyſtere inijciendũ.

Ex hoc enim frequenter ſanguis prouocatus, Iſchiaticos liberauit. His phlebotomus in talo adhibendus. Vaporibus, uel ſaccellis imminendum eſt, ex pulegio, ſalibus, uel milio ſalſo. Si uero uel ſtare, uel ambulare potuerint, acopis calidioribus, ſole ſub ardenti fricandi ſunt, in quibus & pix liquida, et oleum ſicionium, uel cætera ſuperius comprehenſa miſcenda. ut ſal uſtum, tapſia, nitrum, uel opopanace. Itineris interea laboribus cõacti iuuandi ſunt. Expedit etiam equi uectatio: expedit iniectio in modica quantitate ex oleo amaracino, aut ſyrino, uel laurino, uel glaucino. Si uigiliæ ſane interuenerint, doloribus perſeuerantibus, ſoporiferas ingero potiones. Cum uero minoratis doloribus cauſſa mollior fuerit, tunc uelut per dialemma, dropacibus, ſynapiſmis, & cæteris cauſticis imminendum eſt. Dabo hyeram, dabo per cibos elleborum: quæ omnia prodeſſe poterunt, ſi catholicis præceptis rectius ſeruiatur. Hæc etiam Phœalgicis rite conueniunt, quibus lumbi dolere conſueuerunt. Igitur quoniam hijs paſsionibus ſupradictis, ex una origine deſcendentibus, ueluti diuerſas cognouimus euenire commotiones, ut aliquando calidas, aliquando frigidas patiuntur, ſingulis hæc adhibenda erunt. Quibus uero ſub calido tactu, pedum dolor obuenerit, caulium folia in aceto cocta, & contrita, & ouorum coctorum media duo, pro cataplaſmate adhibita, ueluti commotionis uaporem retemperant, ſuperaddito quippiam olei roſei: ſed ſæpius tepefacta immutanda ſunt. Et ſi cataplaſmati conſueto hyoſcyami folia elixa, & trita ſuperaddas, par beneficium præſtas. Aliud. Ad impetus eorum uaporeos, draganti uncia. I. ex pridie in aqua infundes. Item alia die teris, et ſuperaddes æruginis, & aphronitri albi uncias ſingulas, & impones.

A

φοιάλγικοι dicũtur lũbos dolentes ἀπὸ τοῦ φοῖων, id eſt, lũbis, καὶ ἀλγέω, quod dolere ſignificat. Contra Podagram calidã.

B

Aliud. Lenticulam coctam teris, cum oleo roſeo mixtam, & ſimiliter adhibebis. Nam & lactucarum folia trita cum infuſo pane, & adhibita, magnum ad refrigerandum beneficium præſtant. Et opium, & crocus æqua menſura, cum lacte bubulo, uel caprino contritus, & impoſitus, ſimiliter operatur. Et ſi ex oleo roſeo cærotarium miſceatur, hoc idem erit. Hæc de uapore dolentibus ordinaui: cæterum refrigerantibus commotionibus, uapores, cataplaſmata, unguenta chalaſtica, uel paragorica, omnibus & nota ſunt, & conſueta.

¶ FINIS LIB. II.

C ¶ IN OCTAVII HORATIANI LIB. Tertium, ad VICTORIAM, De paſsionibus Mulierum, & curis earundem, PRAEFATIO.

INTELLEXISSE te non minus nobis arbitror VICTORIA, artis meæ dulce miniſterium, omnem mei operis efficaciam, in quo ĩmemor non ſum præfationis meæ, quando duobus Libris pares cauſſas propoſui Euporiſto, officium uidelicet meum in logica diſputatione: ſed non longe abeſt, ab utroq; gynæciarum uiſitatio. Et quoniam hæc ratio tota medendi indiget diligentia, ſolitaneum libellum confeci de Mulierum curis: ſolitaneum inq;, & remotum a publico ſpectaculo. Et ego quidem te ſcientia iuuabo. Tu uero, cui cõmunis arridet ſexus, & ſecretum facile inuenit tua conſcientia, cum fiducia exerce ſedulo gynæciam propoſitam meo tractatu, & tua diligentia adhibeto medicinam.

¶ CAPITA LIB. III. Gynæcia dicti.

1 De Mammillis poſt partum dolentibus.
2 De Præfocatione, quam uocamus ὑστέρας πνῖγας.
3 De Inflatione, uel tenſione matricis.
4 De Artriticis.
D 5 De Concæptione.
6 De Abortu.
7 De Fluxu ſanguinis, ſeu hemorrogia matricis.
8 De Vuulneribus matricis.
9 De Fluxu reumatis, quem ῥοῦν appellamus.
10 De Gonorrhia, hoc eſt, ſpermatis effuſione.

¶ OCTAVII HORATIANI GYNAECIA, ſeu LIB. III. De Mulierum paſsionibus.

¶ De MAMMILLIS poſt partum dolentibus. Caput I.

MAMMILLAS cum tenſione tumentes, uel dolentes, quod poſt partum q̃ maxime mulieribus euenire conſueuit, quas ex eo etiã grauis dolor inquietat, hoc ordine curare debemus. Per initia mediocriter conſtringentibus uti conueniet. ut eſt ſpongia mollis, infuſa in puſca, quæ leui anadeſmo continenda erit. Sic etiam dactyli, cum pane in puſca infuſi, & contriti, ſæpe par beneficium præſtiterunt. Si uero certa ratione lac prohibendum erit, cataplaſmati ſuperiori admiſcendũ eſt, aut alumen ſciſſum, aut herbæ pulicaris ſemẽ, aut coriandrum, aut portulaca. Nam & unguenta ex ſolis earum ſuccis

Cura.

frequenter adhibuimus, cum penna molliore loca tangentes. Si indi A
gnatio illa, his minime potuerit prohiberi, & lactis aggregatio, maximũ feruorem locis incusserit, tunc cataplasmatibus chalasticis conueniet im minere. ut est panis in mellicrato infusus, et cum oleo dulci contritus. Si militer etiam de seminibus tam lini, cẹ fœnogręci, uel hordei farina, aliquando singulis, aliquando cõmixtis, & cum adipibus sæpe porcinis recentibus, in mellicrato temperatis. Sane si pondus cataplasmatis tolerare non potuerit, spongijs mollioribus infusis in aquis chalasticis, dulcibus, & paragoricis, quæ ex hybisco, & seminibus lentis, & fœnogræci conficiuntur, loca tantummodo uaporanda sunt: & impositis continuo lanis, oleo dulci calido infusis, fouenda erunt. Si saniem forte collegerint, iam suis temporibus, & proprijs adiutorijs maturata, aperienda erunt: ut sub una egestione posint penitus percurari. Si uero minime percurari posint, transacto impetu, uel indignatione mammarum, simplex cærotarium adhibendum est, usque in plenam sanitatem.

Mammillę sanie tumentes.

Sane si eadem infantem nutrire minime decreuerit, tunc cærotario supradicto puluerem contusi lapidis molaris admiscebo, anadesmũ quoque mediocriter stringo, lactis impetũ prohibiturus. Quod si lactandi arripuerit uoluntatem, tunc anadesmus laxior, tunc fomenta chalastica adhibenda erunt, quæ lactis non prohibeant copiam ministrari, sed magis præeuntibus fomentis, & uaporibus supradictis, cypero, ouo, & croco in unum contritis, mammillas ungendo adiuuabo. Alij pumicem cum oleo cyprino tritum imposuerunt. Alij cyminum cum aqua contritum. Alij uero fabæ pollinibus uuam passam purgatam, & contusam miscuerunt, & ex his cataplasmando, lactis auxerunt fœcunditatem. Sic sesamo trito cum oxymelle, sic cantabro cocto similiter in oxymelle, sic de hederæ folijs contritis, sic de ficis pinguibus tunsis, sic de caseis recentibus, tritis cum oxymelle, cataplasmata confecerunt. Quibus omnibus lactis secundum officium procuratum est. Si lactis interea nimium pondus, etiam duriciam procurarit, folijs apiorum, uel menthæ, uel caulium cum pane tritis, & mellicrato, illam duriciam resoluimus. Ergo per initia generaliter omnibus mediocriter stipticis obuiandum est: per augmenta, uel impetus, chalasticis uel paragoricis: & licet hac lege medendi omnibus seruiendum sit, attamen mãmillarum mollium intuitu, omnia moderatius fœminis adhibenda sunt. B

Cura Mammillarum lac seruantium.

Contra Mammillarum duriciem.

¶ De Præfocatione MATRICIS. Caput II.

SVNT VARIAE & diuersæ caussæ Matricem frequentius attentantes, quæ licet sub duabus præcipue principalibus passionibus, constrictionis, uel laxationis comprehendantur, tamẽ etiam partim sub certis accidentibus, alias caussas efficiunt. Huic ergo sub definita lege

C professionis, quæ constricta sunt soluo, resoluta uero (quibus quam maxime & lassitudo sociatur) stipticis potissimum, atque mediocriter frigidis stringo. Quibus autem repentina commotio Matricis innascitur, hæ musculorum omnium contractione, & totius corporis dolore nimio quatiuntur: & hac ui sæpe intercæptum uocis officium, sub horrore casus, ueluti paraliseos mentitur imaginem: quam passionem in græco opere ὑστέρικον νόσον appellamus. Quo tempore ad illa duo præsidia principalia, omnibus conclusionis necessitatibus subuenientia, recurremus, phlebotomi præsens beneficium, & uentris purgationem. Specialia uero fomenta olei dulcis calida, & aquarum consueta chalasticarum cataplasmata de seminibus paragorica, cum mellicrato. Emplastra, ut diaquilon, cærotaria simplicia ex adipibus temperata, & medullis. Pessaria ex melle & butyro. Item libianum, & cæra, quorum confectiones subiectis adiungo. Ex encolpismis succis, aut ptisanæ, aut fœnogræci, aut olei dulcis. His articuli & calefaciendi sunt, & mollius constringendi. Ventosis quoque admotis inguinibus, uel femoribus, recursui, uel inclinationi matricis occurremus. Fumigijs bene olentibus, ad inferiora matricem prouocabo. odoribus enim grauibus repercutitur. Minoratis uero supradictis accidentibus, plena quoque declinatione, manifesto conuenit iam exercitijs aptis sexui commoueri, & aëris, uel locorum mutatione iuuari. His cibi humaniores, his iam lauacra concedenda; uinum attamen sub moderatione.

Matricis commotio.

Græcũ opus Autoris.

ἐνκολπίσμῳ uidet esse uocabulũ a re ipsa deductũ, nempe ἀπὸ τοῦ κόλπου, quod sinũ significat, ut scilic. ἐνκολπίσμος dicat infusio, quæ fit in sinũ, quod alias per pessum, aut nastale medici fieri præcipiũt.

¶ De inflatione, uel tensione MATRICIS. Caput XCI.

D INFLATIONEM, uel tensionem si longo tempore Matrix ægra concæperit, omnibus superioribus chalasticis & aptis constrictionibus imminebo, superaddens cataplasmatibus ficus tunsas, absynthij puluerem, uel eius decoctionem, epithimata amyctica ex puluere lauri baccarum, pyretri, castorei, nitri, & cæterorum similium, cærotario commixtorum. Expedit frequenter polyarchion uti. Encatismata uero, uel uapores ex decoctionibus stafilini, dauci, pulegij, uel cæteris similiter diureticis procurabo. Inflationibus diu permanentibus, artemisia admiscenda, aut marrubium, hyssopus, aut baccæ lauri: aliquando casia, & celtica: ex quibus etiam pessaria conficienda erunt. Nam ex ruta uiridi, trita cum melle. pessario semper utor temperato. Superaddo nitrum, uel aphronitrum, pulegium, ficus pingues purgatas, & contusas, cyminum: sed ad eorum sensum mordacem, & calidum temperandum, lactis temperabo commixtione. Si uero duriciam contraxerit, quam alibi mylen appellamus, hanc primo sicuti contra inflationem ordinando contexuimus, adiutorijs chalasticis imminens soluere laborabo. Omnibus supradictis constrictionum accidentibus minora-

ἐνκατισμάτα.

μύλην.

tis, iam conuenit ex paruo leues attentare gestationes, & sub certa de- A
clinatione passionis, appetere lauacra, cibos humaniores præsumere, & post resumptionem corporis, anechicis temporibus, omnes ex ordi- ἀνεχικὰ tempora.
ne ciclicas disponere curationes, inguinibus adhibendas.
Has semper persolidabit etiam lauacrorum fri-
gidorum consuetudo disposita.

¶ De ARTRITICIS. Caput IIII.

CONTINGIT interea frequenter certa, & specialis passio Artritica passio.
fœminarum, ut aut naturaliter aliquando clausæ nascantur, aut uul-
neribus præeuntibus, ac cicatrice interueniente clausæ fiant, aut præ-
senti indignationis interuentu penitus concludantur. Si ergo ex
caussa præsentis indignationis obductæ fuerint, omnibus chalasticis
adiutorijs, ex lege resoluendæ erunt. Sed si ex uulneribus obductæ
cicatrices, aut nescio qua illa lege nascendi clausæ fuerint, quod tam-
en aut digitis, aut oculorum possit fide probari: tunc a chirurgicis con
syderata mensura, reserandę erunt: ea tamen intentione, ut hæc pate-
factio, lintheolis, aut alijs adiutorijs patefacientibus diutius distermine-
tur, ne obductæ in se identidem scissuræ recentiores, occa- B
sionem claudendi protinus sortiantur.

¶ De CONCEPTIONE. Caput V.

ALIQVÆ mulieres, quæ uoto posteritatis longo tempore
desyderatæ, afficiuntur, medicos accerserunt, quas effectus elaboratæ
conceptionis, felices & peritas exhibuit. Nosti itaque o Victoria, pro-
fessionis cōmunis hoc magis esse necessarium ministerium, quæ ex offi-
cijs sedulis in his magis rebus experimentum habes, quantum aut gra-
tiæ, aut gloriæ accrescat * medicæ promittenti, si suscæpta conceperit. Alias, * aut medicæ promittenti, aut susceptę concipienti.
Vnde licet inscia non sis huius curæ, conceptionem procurantis, attam-
en disposita tibi, consyderatis omnibus ordinaui, per quæ curandum
erit. Prius inquirendum est, necubi officium matricis, aut inclina-
tum sit, aut conclusum: unde aut modicis purgationibus aperientibus
impeditur, aut tempore purgationis, internorum dolore nimio con-
quassatur. Quod si forte ita res habet, phlebotomanda erit, de talo cū-
maxime: quo ad inferiora uicinior materia prouocetur. Sic deinde ad
ordinationem curæ aduertendum nobis erit, quæ conclusum prius mo
derate orificium patefaciat, ut purgatione solenni citra offensam dispo-
sita, & desiccari, & calefieri matrix possit. His etenim rebus ita dispo-
sitis, conceptionis uota facilius subsequentur. Si phlebotomo adhibi-
to, necdum tempus sua secreta cognouerit, tunc oleo dulci, uel anethi-

C no, uel rutaceo inguina fouenda erunt: & post lana, in eodem oleo calido infusa, contegenda. Tunc cataplasmatibus chalasticis calefacienda: quibus admiscebo aut artemisię puluerem, aut dictamni: quarum etiam in aqua coctarum frequenter uapores exhibeo. Nam & fumigia uaporatis partibus supponi conuenit ex supradictis herbis, lapide gagathe adiuncto. Si his omnibus rite adhibitis, naturalis circa purgationem ordo permanserit, matricis officio mediocriter relaxato, iam adiutorijs conceptionem procurantibus imminendum est. Continuo igitur cum se purgatio citra offensam transegerit, ex diaquilon, uel libiano, pesso cum nardino, uel roseo prius resoluto, encolpismo uti cõueniet. Et post matricis delanationem, ex eodem medicamento, & pesso priore, pessarium adhibere continuis diebus triginta conueniet, usque in diem uenturam alterius purgationis. Quibus transactis, libiano nitrum conuenit commiscere, quod adhibendum erit: post encolpismum, ex subiectis speciebus disponendum. Cardamomum, dictamnum, artemisiam, irim, rutæ semen, omnia contusa & cribellata, oleo dulci & plurimo miscenda sunt: ut ex his ante pessarium fomentum adhiberi possit. Commodius interea fiet, si huic fomento recentes porcinos adipes, aut anserinos ad-
D misceamus. Post quod continuo pessario tali uti expediet. Ficus pingues in aqua decoctas, & tritas, melli misceamus: & ex hoc pessario injiciamus. Desuper uero libianum superimponi conueniet. Deinde intersecti nitri glebam accipimus, & in modum balani collyrium factum, molli lana contegimus, quod super illitum libiano injiciemus. Nullo etenim remedio meliore & magis innoxio, aut corrigi marrix poterit, aut purgari, quam usus nitri suppositione. Postquam uero his adhibitis, quæ sufficere arbitror ad omnia corrigenda, quæ impedimento conceptui esse possunt, iam uti conueniet his duobus sequentibus pessarijs aromaticis, conceptionem maturantibus. Fit autem prius hoc modo. Cera alba, adipe gallinarum, terebinthina, & nardino oleo. His omnibus ex æquo solutis, cõagulum leporis admiscemus, & hoc post encolpismum supponemus. Aliud uero omnibus experimentatum usibus, sequens hoc est. Cassiam fistulam, folium, spicam indicam, amomũ, in uncijs singulis, omnia cribellata cum staphilino, aut nardino oleo, accepto cõagulo leporis admiscemus: & hoc pessario, ordine adhibito, rite est maturata conceptio. Iam nunc & superiorũ pessariorum conuenit subiungere compositionem.

Nota apud ueteres aliud fuisse Nitrũ, q̃ quo nunc utimur. Idq; ex hoc loco satis deprehendit, tum etiã quod añ dixit de gleba nitri. Cum hodie q̃d uocatur nitrũ, sola decoctiõe e terra eliciat, expurgetq;.

Pessarij Diaquilon compositio.

Pessarium Diaquilon contra omnes conclusiones utilissimũ & probatum. Lini semen, altheam, fœnogræcum, omnia æquis ponderibus in uas nouum mittimus, ubi oleum dulce, & aquam æqua mensura adijciemus, ut semina pertegantur. Quæ cum molli uapore toqui & bulire cœperint, undatio, uel spuma quæ supernatauerit colligitur; Cui anserinos, uel gallinaceos adipes, & cætera iungimus, ut

Pessario moderamentum faciamus. Sic nos Diaquilon pessarium conficimus, quod sollicitius si fuerit temperatum, unguentũ magnum chalasticum, uel paragoricum faciet. Libianum uero sic facimus. Cæræ ponticæ ℥ IIII. masticis ℥ I. storacis ℥ I. adipis anserini ℥ III. butyri ℥ III. medullæ ceruinæ ℥ IIII. nardini olei ℥ IIII. Hæc omnia secundum consuetudinem tunsa, soluta autem miscebimus, ut pessarij temperies procuretur. Hæc est ordinatio curæ, omnibus mulieribus adhibenda concipere cupientibus, quam breuiter contexímus. Sunt etiam alia quamplurima, ab alijs uarijs coniecturis composita, quæ magis causticis adhibitis, forsitan possint purgationem sanguinis extorquere. Commodius est autem sic impendere officium medicinæ, ut cum susceptam caussam curare cœperis, alia non creetur. Sunt alia duo genera pessariorum: at ego magis blandis, quam causticis, conceptionis caussa procurandæ, purgationem sedare uolo, quam extorquere: quibus etiam magister meus, & purgationem absque offensa se procurasse frequentius testabatur, & conceptionis officia perfecisse. Ea sic conficiebat. Opobalsami ℥ I. peucedani ℥ I. aristolochiæ ℥ I. myrrhæ, & croci semiuncias singulas, medullæ ceruinæ, & adipis anserini semuncias singulas: semina seorsum quæ addenda sunt cribellantur, & solutis ex more miscentur, & sic tusis pessarium fiat. Hoc primo pessario exempto, mox tempore secretorum post balnea supponẽdum est: quod duabus horis continendũ erit. Aliud pessarium, cuius sequens ista confectio est. Opobalsami uncia. I. opopanacis ℥ I. thuris masculi ℥ II. cinnami ℥ II. myrrhę ℥ I. costi semuncia. I. croci, cassię ana semũcia. I. hęc similiter contrita, oleo irino commiscentur, ut paulo pingue fiat: cum uero utendi tempus aduenerit, post purgationem & balnea, & pessarij prioris usum, uteris necessario linimento. Peregisse me arbritror cũ plurimas sub constrictione mulierum ægritudines, e quibus si quas forte minime comprehendimus, sub uno & simuli relaxandi beneficio uisitandę erunt. Varię etenim pro caussarum temporibus, adiutoriorum species poterunt adhiberi, eadem at tamen medendi omnibus uirtus.

A

Libiani compositio.

Magistri testimoniũ citat.

B

¶ De ABORTIVIS. Caput VI.

ABORTIVVM dare nulli unquam fas est. Vt enim Hippocratis attestatur oratio, tam duri reatus conscientia, medicorum innocens officium non decet maculari. Sed quoniam aut matricis uitio, aut ætatis impotentia, sub qua præpropere frequenter partus euenit, fœminæ periclitantur, expedit prągnantibus in uitæ discrimine constitutis, sub unius partus sępe iactura, salutem mercari certissimam. Sicut arboribus arescentium ramorum accommodatur salutaris abscisio: & naues

Comparatio pulchra.

C pressæ onere, cum graui tempestate iactantur, solum habent ex damno remedium. Vnde breuiter huic loco adnectenda, continuo designabo.

Pecus ueteres abortiuũ, seu fœtum immaturum uocauerunt.

Si ergo necessitatibus, aut ętatis immaturitate, aut uitijs superius comprehensis. pecus molliter subtrahendum erit, his quammaxime consentio faciendum, ut cataplasmatibus chalasticis artemisiæ succos, aut tusæ puluerem misceamus: dictamni quoque similiter. Sic aristolochiæ, sic rutæ seminibus: sic & fomentis, & supradictarum specierum decoctionibus factis uti conueniet, quæ scripta sunt in cura concæptionis, ac sanguinem innoxiæ prouocantibus. His uero sequentibus aliqui usi remedijs, duris forsan corporibus minus obfuisse uidentur, qui sanguinem extorquentes, simul etiam uenientia pecora pertraxerunt. Succum rutæ uiridis potui dederunt, ad neophyta excludenda. Hanc eandem rutam uiridem, cum rancidis nucibus, & cum melle tritam dederunt, asseuerantes pro pessario apponendum. Interea etiã myrrham, & artemisiam, & leucosemen, ex æquo cum succo menthæ, potui similiter post balnea dari debere asseuerauerunt. Item lupinorũ amarorũ puluerem, myrrhæ, & leucosemen: quæ omnia ex æquo cum menthæ succo temperauerunt, ut trochiscos conficerent: quos cum decoctione artemisiæ, aut dictamni dari constituerunt. Alij radicem panacis, myrrhæ, aloes, ex æquo, similiter succum menthę uiridis temperauerunt. Alij collyrium suppositorium facientes, sic se hęc innoxię extorsisse testati sunt.

Νεόφυτα hic uocat abortiua, eo ꝗd recenter nata sint.

D Myrrhæ, & absynthij, irios Illyricę, radicis panacis uncias singulas, gummi ÷ II. quas in succo fœnogręci infuderunt. Ex quo mixto cum puluere supradictarum specierum, collyria, uel balanos confecerunt, quos post balnea supponebant. Nam dictamnum cum uino tritum post balnea potui dabant, & continuo pene immaturas animas excludebãt. Sed & ouium fel, in mellicrato dederunt, æque uiolentum. Sic fel taurinum cum nitri combusti puluere, hyssopi cęroto miscuerunt. Aliud. Hyssopi cęrotum. Nitrum tostum, ciminum singularum uncia. I. ficus pingues albas bene tritas ÷ II. cum lacte muliebri pessarium supponẽdum temperauerunt. Sed & nostro pesso utebantur, ex solis pinguibus ficubus tusis, balanos, uel collyria supponentes, quibus nos etiam speciem nitri admiscuimus: sed innoxie etiam purgatio procuratur hoc modo.

Confectio Cęroti hyssopi.

Aliud exclusorium uiolentum. Myrrham tritam, & elleborum felle taurino miscentes, & temperantes pro pessario supponebant. Aliud. Myrrhę uncia. I. ficus pinguis tritę lib. I. galbani ÷ I. aphronitri ÷ III. omnia trita, tusæ ficui commiscebant: & cum usus forte fuerat necessarius, cum melle pessarium ab ijsdem temperabant. His etiam ptarmica adhibuerunt ex elleboro, struthio, castoreo: ut membris omnibus ex agitatis, pecus facile extorquere ualuissent. Cõacti etiam aliorum scripta elegimus, inclyta quidem sub illis necessitatibus, si saltem uel non importunis mensibus ingerantur. Sed quoniam his inconsyderate fre-

Sternutamenta ad excludẽdum fœtum.

quenter ita rebus geſtis, ui & uapore adhibito ſpecierum, hęmorrhoiæ A
uenerunt, per quas, & uulnerationis pene incurabiles fluxus, læſas fœmina occupauerunt, ad hæc nos quibus ualemus tandem adiutorijs ſalubribus obuiamus.

¶ De HAEMORRHOIA matricis. Caput VII.

HAEMORRHOIAE matricis (licet etiam ex alijs fieri ſoleant) attamen, quoniam omnes una lege medendi curandæ ſunt, ſubiectis earum cauſſis, adiunctiſque omnibus, ut arbitror, ſub conſtrictione paſſionibus, eiſque pertractatis, ad reſoluta, & ſub effuſione laborantia deſcendimus. Quę, quamuis ſępe chronicarum more cauſſarum difficile liberentur, uaporibus conſtringendę ſunt, ex decoctionibus ſpecierum omniũ ſtipticarum, quas etiam nunc ſubiectas admoueo. Myrti uiridis flore, malogranati cortice, & arboris pini, ſiliquarum folijs, uel baccis lentiſci, ſimiliter roſa ſicca, & galla, rore ſyriaco, & cęteris ſimilibus. Item encolpiſmis imminere conuenit ex croco, hippoquiſtide, acacia, omphacino, lapide hemathite, lemnia ſphragide: omnibus tuſis, & mixtis decoctionibus ſupradictarum ſpecierum, aut ſuccis polygoni, uel arnogloſſæ temperatis. Poſt uero, ſpongia infuſa in puſca, & ſup B
poſita, muniendæ erunt. Inguinibus uero, lanas infuſas ſuccis ſupradictis imponi ſuadeo. Expedit interea omnibus ſuperioribus locis uſque in mammillas, cucurbitas ſtalticas ignitas imponere: ſic etiam inter ſcapulas diu perſeueraturas, ſed molliter detrahendas. Epithimata uero ſtaltica, quæ dyſentericis ordinauimus, imponenda ſunt, quammaxime ex dactylis thebaicis, in uino uel aceto decoctis, ex cærotario commixtis, ſpeciebus quoque, quas noſti competenter poſſe conſtringere.

¶ De Vulneribus MATRICIS. Caput VIII.

SI VVLNERATA ex his Matrix fuerit, quibus uulneribus interius putredo frequẽtius ſociatur: aduertis ex egeſtionibus, quatenus debeas cauſſę ſuccurrere, adhibẽdo aut trochiſcos ex auripigmento, calce uiua, ſandaraca, puluere chartę combuſtæ, & cæteris ſimilibus: quos ita conficito & temperato, ex ſuccis omnium ſpecierum ſupradictarum.

¶ De Fluxu REVMATIS, quem ῥεῦν appellamus. Caput IX.

SI EX HIS fluxus perſeuerans ſanguinis, uel humoris, calorem uariantis, moleſtiam fecerit, quem nos ῥεῦν appellamus, his omnibus ſuperioribus imminendo conſtringendus erit, uel deſiccandus.

C Si quis uero etiam potionibus curare uelit, habet has potiones, a nobis ſimiliter ordinatas, in his autem qui ſanguinem uomuerunt, aut dyſenteriæ uitio laborarunt, ſi humanius res profecerint: ut ueluti in chronicis mos erat, aliquando commoueantur, aliquando ſub blanda dimiſſione releuentur: quo tempore cicli nobis iam omnis ordo intendendus erit, & arripiendus. Vomitus prius frequentior adhibendus, quam maxime per radicum acceptionem. Exercitijs paulatim creſcentibus imminendum eſt. Aëris mutationes appetendę. Locis ijſdem pſilotra, paropteres, dropaces, & ſynapiſmos appono: quibus omnibus perſeuerando, uim magnam reumatis, magnis ualeamus adiutorijs ſuperare.

Sane ſi ſanguineus & cum dolore fluxus fuerit, etiam phlebotomo eas expedit releuari, omnibus ſupradictis ſtipticis imminendo.

¶ De GONORRHIA, id eſt, ſpermatis effuſione. Caput X.

EFFVSIONE aliquando etiam ſpermatis ſpontanea, & importuna fœminę fatigantur, quod in gręcis noſtris γονόρροιαν appellamus. Hæc quæ in uiris, hoc uitio laborantibus, ſuperius ordinata ſunt, etiam
D fœminis conuenit adhibere. Ordinatas gynceiarũ diſpoſitiones, ſufficere arbitror principaliũ paſſionum conſtrictionis, et relaxationis cauſſis, ex paruis omnibus adiutorijs, competenter adiunctis. Cætera uero quæ artis officio parturientibus aut diſponenda ſunt, aut facienda, uſu magis quam lectione debes aduertere: ut intelligas quæ pertineant ad ſalutem mulierum.

¶ Tertij LIB. Finis.

¶ OCTAVII HORATIANI LIB. IIII. ad Euſebium filium, De PHYSICA SCIENTIA.

SCRIBENTI MIHI de Phyſica ſcientia, qua te maxime delectari intelligo, ſufficere arbitror Menandri comici inſigne argumentum. Apud ciues ſuos cum ſtudiorum annis, magnę ſcientię laboraret inuidia, produxiſſe in theatrum fertur ſuem, partu plenam (hoc enim in loco celeberrimum Athenienſis eloquentiæ auditorium erat) produxiſſe inquam, expectantibus auditoribus, plenam ſuem, ibiq; eius exectum uterum in euripo fuiſſe proiectum. Cumque interfecti pene, ductu tamen naturæ agerentur, Athenienſes, inquit, uiri, ſi in paruis annis ſcientiam meam miramini, iſtos natare quis docuit? Hinc aduertere datur, Euſebi dulciſſime filiorum meorum, gratum mihi teſtimonium. Valde enim in te amo laboris mei operæprecium, & quod tu mihi nunc ſcribenti contigeris auditor. Di-

Menandri hiſtoria.

xi, datur aduertere, quantum naturæ uis pateat in omnibus elementis, eorumque ſemine, atque animantibus, cuius uirtutes non fruſtra inter ſe diſſentiunt, aut ſecum copulantur. Alcyonio herba paſtæ oues periclitantur: mox radice eius aſſumpta liberantur. Mulorum ſanguis potus, uenenum eſt: carnes eorum cibo datæ, ſunt remedio. Medentur uentris tormento canes, paſtæ gramine. Et horrida ſus nebulam diſcutit, campo pabulata: & iacta per dictamnum excluduntur tela. Et cerui longæui uita, adæſis mutatur cornibus. Et communes Chelidoniæ, communibus herbis, pullorum ſuorum declarant oculos. Ad poſtremum, natura omniparens, ueluti adiuncta charitate, cuncta animantia proſequuta eſt. Quæ enim naſcendi ſortem tribuit, uiuendi ac ualendi ſubſtantiam non negauit. Eſt enim in omni mundo natura, quæ operetur grande ſecretum. Sed illud mirari non deſino, cur irrationabilia, & uagæ aues, & agreſtes feræ, ad beneficia naturæ propius accedant. Supra contexti dabitis mihi ueniam operis, Patres, Priores. Diſputationum enim ueſtrarum rationes, morbidorum animalium genus, & his ſimilis ætas mundi rudis ignorauit. Pythagoras Aegyptiæ ſcientiæ grauis autor, ſcribit ſingula noſtri corporis membra, cœleſtes ſibi poteſtates uendicaſſe. Vnde fit, ut aut contrarijs quibus uincuntur, aut proprijs, quibus placantur, conemur. Hinc eſt, quod & Romani, Febri ædem ſtatuerunt, & quod Quartanas Saturni filias affirmauit antiquitas. In quarum curatione, Democritus inquit, polluctione opus eſſe: ut ſunt cædes, & culpę, & menſtrua mulieris, & ſacrarum auium, uel uetitorum animalium carnes cibo datæ, & ſanguinis potus. Nam & epilepſin, quam hieran noſon appellauere, ſic curare præcipit: efficaciæ potentiam præferens, & uitans inquiri rationem. Sed hæc non nos primi prodimus: fateri non pœnitet: communia ſunt, quę cum ueteribus ſentio. Atqui mea quę ſcripſero, in hijs dũtaxat & nos magis poſteris placebimus. Nec mirum, ſi nulla circa uiuos fama eſt. Sua tempora lector non amat. Hinc eſt illud clariſſimum Satyri diſtychon,

Parua coronato plauſere theatra Menandro,
Riſeruntque ſuum ſecula Meoniden.

Nam & Magiſter meus, quo me uſum eſſe præceptore præmiſeram, dum uiueret, bellus habebatur, qui nunc orbe toto Vindicianus celebratur. Et profecto nullius unquam uirtus, digne ſuo ſeculo honorata eſt: uel quod inuidiæ, fortunæque locus inter uiuos maneat, uel q̃ a miſeriæ orto deſyderio celebretur poſt fata probatio.

Herba polygono coronatus, quam quis Luna decreſcente fuſtulerit, dolore capitis caret. Similiter etiam herba illa, quæ forte inuenta fuerit in capite ænearum ſtatuarum. Nam & reliquias bouis potantis ſi quis biberit, moleſtia capitis releuabitur. Spu-

A

Naturæ ſecreta.

De Chelidonia herba nota eſt fabula. Vocat aũt & aues, & herbã ipſam cõmunes, q̃d ubiq̃ fere reperiant.

Sermonẽ uertit ad priores, uideltcet philoſophos, atque phyſicos.

B

De æde quidẽ Febri ſtatuta, uide Plinium libro. 2. cap. 5. Quod autem quartanas Saturni filias uocatas ait, ob eiꝰ morbi tarditatẽ malicia mq̃ dicit. Nã Saturnus inter planetas reliq̃s natura piger atq; malicioſus ab aſtrologis eſſe perhibetur.

Vindicianus hic fuit archiatrus Valentiniani Imp.

Ad Capitis dolores.

C ma uero eius fronti illita, lege ſecretiore naturæ, graues inquietudines capitis ſedat. Et cornicis cerebrum, quolibet genere accæptum, paria facit. Similiter etiam muris cerebro comeſto, natura omniparens, magnum remedium caput dolentibus præſtitit. Ferulæ quoque combuſtæ cinis, oleo mixtus, fronti uel capiti illitus, inquietudines capitis ſæpe ſedabat. Tantum etiam de uulturis cerebro, mixto oleo perunctum caput, frequentius liberatum eſt. O quantum naturæ uenerationis debetur. Nam magnes lapis admotus capiti, ex altitudine latentes morbos eripuit: & nidis hyrundinum mox expoſitus, atque cum aceto contritus, frontique illitus, par beneficium procurauit. Hæc Phyſica remedia ſufficere arbitror caput dolentibus, & hinc etiam de epilepticis quædam ordinauimus. Remediorum recte adhibitorum efficacia, ſemper cauſsarum bonos exitus confirmauit. Latentes epilepticos, Gagathis lapidis admotum fumigium, ſemper repentinis caſibus publicauit. Hoc de araneis parietum, hoc de ſtercore canum fumigium ſimiliter facere conſtat. Nam & opertos caprarum pellibus, ſi in aquam ingredi facias littoris, infuſis plantis, & tectis, epilepſiæ paſsio commouebitur. Similiter etiam ſi nares eorum opobalſamo tangas, D ſollicitius epilepticos publicabis. Et acaciæ pulueres ſi cum aqua calida accæperint, & ſi continuo correpti fuerint, inſanabiles erunt. Sin uero febrierint, facilius liberantur. Hoc de prodendis, uel cognoſcendis epilepticis ſcripſimus remediorum, nunc opus eſt ordinatione.

Contra Epilepſiam.

Peoniæ radix magnũ præſidium præſtat, ſi continue potata, frequentius odoretur. Sic Alicacabi, ſic nycteridis radices medentur. Ex corio frontis aſini, facta ueluti faſciola, eorum articuli conſtringendi ſunt, & dextri eius pedis ungulæ portatus circulus, pari conditione medebitur. Interea caprinas tunc tantummodo carnes comedentibus, camelorum medulla, oleo roſeo reſoluta, tempora capitis, ſtomachus, & totum pectus matutinis horis perungendum eſt. Ex ſanguine muſtelarum unguentum commode adhibitum, par præſtitit beneficium. In ipſis uero commotionibus, ſi ſanguinem de eius pedum digitis elicias, quoquo pacto, & eius frontem ex eo tangas, & labia, continuo exurgit. Tunc etiam aſini lotio aſpergi conueniet. Addo interea, quod ille ait, ſi mihi fas audita loqui, quod neceſſitas procurandæ ſanitatis extorquet, eodem lotio aſini potari eos debere, & hyrundinum ſanguinem, cum thuris maſculi puluere, ſub æqua ponderatione, cum oxymelle ſimiliter ſumere. Sic alij ueteriores ſub certo ſecreto naturæ, excepto capite ac pedibus, cæteras muſtelæ reliquias, atq; partes corporis obtulerunt, ex cuius cibi beneficio, moleſtiam paſſionis frequentiſſime declinauerunt. Aliud. Vina multum acria horis matutinis data, diebus triginta continuis profuerunt.

Pari forma, etiam ex teſta cerebri aſini combuſta cinis datus profuit.

Sic altheæ ſuccus, ſic cõagulum leporis, in modum grani erui per dies xxx. miniſtratum, horis matutinis, epilepticos liberauit. Nam & mulieribus menſtruantibus, hoc uitio laborantib. cõire conueniet. Hæc epilepticorum præcepta, et probata remedij cura diſpoſita, deinde reliqua, ut potero, uaga, & diſſeminata remedia collecta deſignabo. Hybiſcũ, & caricas diſcoctas, & tritas diligenter, ubi admiſcueris, admiſces paſsi calicellum plenum, modicum axungiæ porcinæ, quaſi unciam, & pollinem de hordeo, ita ut hybiſci, triti, uncias. II. caricarum unci. II. non febricitanti admiſceas, cum quantum merum eſt. Febricitanti autem, aquam de hybiſco, & caricis ubi bulierit, hoc cataplaſma impones, & uſque in alterum diem mane habeat. Et item alia ſimiliter facias, per dies quinq;. Poſtea diameliton ſolues cum cæroto, & pones: deinde iunges in ipſa diameliton, etiam aliquantum deſpermaton: & cum melius habere cœperint, das potionem athanaſiam in aqua calida, & cochlear unum mellis, & cochlear unum aceti. Hoc per triduum facis, & ſi uſus exegerit iterum repetis cataplaſma. A

Ad Veſicæ dolorem.

Ad Veſicæ dolorem, coquis aquam de fœnogræco cum hybiſco, & fomentabis ſuper pectinem, de aqua calida, ita ut ante oleo calido omnia loca quæ patiuntur perungas. Quæ cum facis, ſedebis ſuper peluim maiorem, & leuiter fomentabis: ne loca contundantur. Poſtea detergis diligenter, & facis cataplaſma de fœnogræco, & lini ſemine, & polline hordeaceo, in aqua & oleo, ac modico melle cocta, cataplaſma inducis, et ponis. Omnia loca cum ipſis quoque teſtibus percooperis. Hoc tamdiu facis, donec dolor recedat. Deinde decoquis adarcem, origanum, & petroſelinum, & ſic dabis potionem cum modico melle. Medicamen autem diameliton ſolues cum cæroto molliſſimo, & cum adipibus pollinis, uel porcellinis, & medicamen baſilicon, ita ut ante clyſterizes eum qui patitur, exinaniendo ſtercus totum, & ſic curabis eum. B

Ad Matricẽ, & Menſtruorum prouocationem.

Confectio medicamenti ad matricem curandam, uel menſtrua prouocanda. Primo diffumigatur mulier ſedens, de ſtorace, ante quinq; dies quam menſtrua ei ſolent uenire, et encolpizatur pigmentis, quæ inferius ſcripta ſunt. Diaquilon unc. I. baſilicon ſemuncia una, cæræ punicæ ÷ I. adipis anſerini ÷ I. oleo libyacio quantum neceſſarium fuerit. Species autem ſolues cum oleo liliacio, ita ut medietas cum aqua ſupra focum buliat, & alteram medietatẽ cum ſupradictis medicamentis & olei uapore facias caleſcere, ut ſic ſoluantur. Et cum cœperis uelle encolpizare, antea uẽtrem eius cura de ſuccis ptiſanæ, fortiter diſcoctæ, immixto clyſteri oleo anethino. Et poſt iſtam iectionem, ſi purgatio Menſtruorum plena non fuerit ſubſequuta, dabis ei puluerem picræ cum uino, & melle, & calide permixtum. Sed ante quartum diem conſuetę purgationis, ita cura, ut antequam encolpizes, primo de ſucco ptiſanæ decoctæ cum anethino oleo, uentrem cures, & ſic encolpizes: & hoc uſque in diem purgationis, ſi neceſſe fue-

C rit, bis in die facies, & nunquam anhelitum uel dolorem stomachi patietur. Hygna dicitur solutum collyrium. Et dicitur Panchriston. Facit autem ad multas passiones, & est approbatum. Ad synanchem, penna illita faucibus, eam soluit. Vlceribus uero aurium prodest cum melle attico, & uino, æquali pondere solutũ, calefactumq; , ad aures immissum, & non effusum. Vlcera locorum omniũ emendat, præcipue tamen oculorum foris illitum: duricijs etiam palpebrarum sic confectum quoquo modo se habeant, si penna molliter inungatur, uel tangatur. Asperitates uero deintus ueteres palpebrarum sanat: albedines, suffusionis membranorum, de oculis expurgat omneis. Morsus omnium serpentum curat: siue intrinsecus potu datum in uino, & oleo bono. pari mensura quantum sufficit calefactum: seu deforis penna illitũ, bene sanat. Cuius compositio talis est. Aeraminis combusti unc. II. mysi assati semunciã, myrrhæ trogloditis unc. I. croci semuncia, passi cretici heminã, piperis communis semunciam, uini aminęi candidi quod sufficit. Vniuersa cum dimidio uini in mortario teris, per dies numero. xxij. Proinde reliquum uinum permiscens cum passo cretico coque. Agitatũ transcolas in trullionem, sed immittis simul supramemorata de mortario, in ipsum trullionem: tunc uero leuioribus carbonibus impositum trullionem, omni

Hygnæ operatio mirabilis.

D hora agitas, ne illa quæ grauiora esse uidentur, in fundo remaneant, & comburantur: ergo mouenda sunt sine intermissione. Et quum feruendo, in modum mellis deuenerit, infrigidatũ uase uitreo seruare debebis.

Ad Conceptionem. Ad Conceptionem. Leporis uuluam assatam teris, & dabis in uino mero, in balneo sabanis insidenti bibere, ieiune. Si ipsa die uel nocte tacta fuerit a uiro, concipiet. Ad conceptionem experimentũ. Nardum asianum, uuam uero passam creticam purgabis, ut tollas grana quę habet, & myrrhæ trogloditis modicum, teris diligenter more collyrij. Sic enim probabis. Ad rostrum applicas, & labia inde fricas, si dulce est: sic mulier utatur. Si uero amarum, adauges uuam passam, et cum lana pessarium factũ suppones per dies. xxx. Etiam si στεῖρα est, concipit. Et pariter præparamus uiro. Rutam agrestem tere, & inde ueretrum line, statim excalescit. Postea si non pausauerit ueretri tensura, idem ueretrum oleo unges. Inguina si a caballo indoluerint, oleo rosaceo tanguntur in balneo, & extra balneum. Si autem cum rubore nimio, aut ustura fuerint, cum cerussa permixta liniantur. Ad Perniones. Alumen scissum in aceto acri infundis, & post diem agitabis, & pedem perunges.

στεῖρα, sterilis dicitur.

Ad Perniones.

Ad Lumbricos. Ad Lumbricos. In ollam fictilem mittis mentham usque ad medias, & desuper myricas, usque ad summum, & implebis ipsam ollam aqua, & decoques omnia. Bibere dabis habenti lumbricos ieiuno, omnes per inferiora egerit. Ad Menstrua mulieri prouocanda. Rutæ succi cyathum unum calefactum ieiuna bibat. Fortius autẽ prouocat, si ieiuna lauetur, & sic biberit, antequam balneum intret. Sanguis si huic cur-

Ad Menstrua prouocanda.

rere cœperit, ſurculus ipſius rutæ, de cuius folijs ſuccus expreſſus eſt, in ignem mittatur, & ſanguis ſe ſtringit. Potio ad Luem. Cucumeris ſyluatici radicem quantum habueris, mittis in mortarium, & teris cum folijs tenerioribus ſemperuiuæ, apij, & coriandri. Cum bene triueris, adijcies mel, & grana piperis imparia, quot uolueris, & uniuerſa temperabis, & ſtanno ſeruabis, & ieiunus uteris. Et ſi quis apprehenſus fuerit, hanc potionem cum accęperit, ſtatim foris exit omnis lues ab illo, & ſanus erit. Sed & qui epulatione uſus fuerit, aut qui ſeruierit ei qui lue tenetur, nunquam noceri poterit. Chalaſticum quod oſtendit Titianus uir clariſſimus, imponendum in aluta pedibus dolentibus, & ligandum faſciola, & deſuper udones induendos. Cæræ punicæ unc. I. reſinæ frixæ, p°. I. reſinæ terebinthinæ ÷ I. axungiæ porcinæ ſine ſale, de porcella uirgine, uel etiam de pluribus p°. I. hæc omnia in cacabo ſoluis: mittis poſtea cæram, & deſuper nitri alexandrini bene triti ÷ I. & agitando bene commiſcens, ſeruabis in fictili. Ad Hemitrytim, unde fiunt chardiaci, & phrenetici. Mala cytonia ſicca trita lauato, & mittes in ollam nouam cum aqua fontana, & decoques, & ipſam aquam bibere dabis. Antidotum Diarobum facit ad pectoris dolorem, & ſtomachi, & iocinoris, ſplenis, ueſicæ, ad hemoptoicos qui ſanguinem uomunt, uel expuunt, ad indigeſtionem, inflationem ſtomachi, tuſſim ſiccam: & ad tuſſim ſuſpirioſam, id eſt, qui fortiter ſuſpirant: nauſeæ prodeſt, & ſaliuis abundantibus. In his neceſſitatum uniuerſis doloribus, cochleare plenum ieiunus manducet: per triduum ſenties beneficium. Cuius compoſitio talis eſt. Maſtiches, petroſelini macedonici, oxypiperis, quod in uſu eſt, unciæ ſingulæ. Item hyſſopi cretici, irios Illyricæ, rutæ uiridis unciæ binæ, nuclei pinei unci. IIII. Quæ ſicca ſunt tundi & cerni debent: rutam autem cum nucleis pineis, & maſtichem, in mortario fictili aſpero detere. Hæc, quum bene fuerint malaxata. poſtea quę ſicca ſunt iungantur, & terantur ſimul. Deſuper autem mitti oportet mellis ſummi, quantũ ſufficit: uniuerſa confecta in uas uitreum miſſa, ſignataque ſeruari debent. Decomai antidotos Terentij Eutichiani diateſſaron. Facit ad digeſtionem, & ad urinam prouocandam, & colum. Cuius cõfectio talis eſt. Petroſelini macedonici, piperis, innulæ, feniculi ſemina æquis ponderibus tuſa, & cribellata, melle bono ſufficienti deſpumato terendo iunguntur, & dolio uitreo ſignata ſeruantur: cum neceſſe fuerit, dabitur ita. Ad digeſtionem cochleare plenum comedendum. Si autem mane ſtomachum indigeſtum habet, ſimiliter cochleare plenum comedat. Ad urinam uero prouocandam, in balneo, uel in ſole ſtanti, cochleare plenũ ſoluis, in duobus cyathis aquę calidæ, & bibendũ dabis. Colicis quoq; in aqua calida, ubi apiũ fuerit decoctũ, ſolutum, plenũ cochleare bibere dabis: triduũ tribus poſt cyathis aquæ ſalſæ. Antidotos faciens ad omnes dolores interaneorum.

A

Potio contra luem.

Titianus medicus.

Ad Hemitrytin.

B

Antidoton Diarobi compoſitio.

Antidotum Terentij.

C Hyſſopi cretici ÷ II. calaminthes creticæ, pulegij ſine fumo, petroſelini macedonici, ſiſeleos uncias ternas, apij ſeminis unciã.I. libiſtici ſemunciam, thymi Hiſpani florum ÷ I. piperis ſemunciã, gingiber ſemunciam, tuſa & cernita cõmiſces cum melle bono deſpumato, & confectum, uitreo ſignatũ ſeruabis. Ex hoc ieiuno dabis cochleare plenũ. Diamoron ἄπλον .i. ſimplex. Mora ſyluatica, triduo in cacabo mundo habentur. Poſtea exprimũtur ex his ſextarij ſex: quibus iunguntur mellis ſextarij tres cõmixti: ſimul colantur, & in cacabo ſtannato coquũtur ad tertias. Seruatur in dolio uitreo. Datur ex hoc ad uulnera fauciũ, dentium dolori. In acerrimis febribus conſtitutis, tẽperatur ex aqua calida, uel ex frigida. Sed in aures hulceratas ad cochleare fundet, et obturabitur lana.

Diamoron ſimplex.

Diamoron Sebaſti. Diamoron Sebaſti, id eſt, ſuccus de moris ſyluaticis, quę collecta in cacabo triduo ſint, quarta die exprimẽdi: ex his ſcxtarij ſex, croci unc.II. alumnis ſciſsi ÷ II. corticis malogranati ÷ II. ſuccus de moris, & mel, & ſuccus labruſcę bene cõmiſcentur, et colant, & deſuper imponunt tritã, & cribellata, et iungunt. Crocus ante triduũ infundit in ſucco labruſcæ, ut facile teri poſſit. Decocta ſimul uſqꝫ ad tertias, uitreo ſeruãda ſunt. Facit ad faucium uulnera, & totius oris: ſed & ad carnes quæ ſupra dentes naſcuntur. Acopum dyaciſſum. Baccas lauri numero.c. pilas cypreſſi numero.xx. herbę ſauinę foliorũ libram.I. reſinę pituinę lib.I. germinis hederæ unc.IIII. olei ſabinenſis lib.IIII. fœnogręci ſextariũ.I. cęræ rubræ lib.I. præter hæc gummi, reſinam, & cæram, in cacabo infundis in aquæ fontanæ ſextarijs.II. & olei libris.IIII. per triduũ: quarta die decoques, quæ infuſa ſunt, leui foco, quamdiu aqua abſumatur. Gummi uero teres cum oleo modico iam cocto, uſque ad leuitatem. Reſinam autem, & cætera cum reliquo oleo reſoluta leui foco, colabis, & tepefactum ſupra gummi immixtum, agitabis de ferula. Quod medicamen, dolio uitreo ſeruabis. Facit autem ad totius corporis frigdorem: & ad Iſchiam, & podagram utiliſſime prodeſt. Ad ſanguinem uomentes. Semen ſalicis unc.I. tritum cum uino auſtero, permixtum ieiunus accipiat. Sanguinem reſtringit, et uitium emendat. Confectio Saccomellis. Vuæ acerbæ ſuccum ſextarios.II. quem ſuccum cacabo ſtanneo per triduum ſeruabis, ſupra miſſis grauis ſalis marini tribus, ita ut omnes fæces in fundo reſideant. Exinde mittis ſucci limpidi ſextarios.II. mellis deſpumati ſextarios.III. Coques leui foco uſque ad tertias. Quod de ferula agitabis: frigidum factum, uitreo ſeruabis. Facit ad nauſeam reſtringendam, & uentris fluxum, et initia eorum qui ſanguinẽ uomunt. Sed & dyſenteriæ incipienti, cum aquæ puræ menſura dabis: febrientibus tepidum, cæteris frigidum. Ad ſanguinem de ano fluentem. Malogranati corticem tuſum, & bene cribellatum, in aquæ calidæ cyathis II. totidemque uini, & cochlearia ſingula pulueris per triduum da bibere, & reſtringit. Ad dyſentericos. Ouum gallinacium cum aceto

Acoptum Dyaciſsum.

Ad uomitum ſanguinis.

Confectio Saccomellis.

Ad Hemorrhoicos.

Ad Dyſentericos.

friges, & das manduacre ei qui patitur per dies ſeptem. Ad dyſenteri= A
am. Fragmenta de mola ignifera facies: & cum bene incaluerint, lapi=
des ipſos in lacte caprino extingues: & illud lac bibere dabis. Ad eos Ad difficulter urinantes.
qui cum tormento urinam faciunt. Siſymbrium ex aqua coque, & tere
limpide, & da. Bibat cum careno ieiunus, ex aqua ſupra memorata.

Ad Lumbricos. Herbam centauream decoques ex aqua, in olla no= Ad Lumbricos.
ua, & dabis per triduum: bibat cyathos ternos, uel quinos. Ad omnia
etiam interanea facit. Ad capillos in capite raſos, ut ſpiſsi renaſcan= Vt Capilli creſcant.
tur, qui ex infirmitate graui ceciderunt. Caput nouacula eradendum, &
liniendum ex hac unctione, cuius compoſitio talis eſt. Thus Dacicum,
gallas, inulam, myrti nigri ſeminis uncias ſingulas, omnia tundis, cri=
bellas. Poſt ladanum in uino uetere infuſum, unc. II. per triduum deſu=
per in mortarium miſſum adijcis, & ſimul conteris uſque ad limpidita=
tem. Cumq; ſpiſſare cœperit, tantum nardi boni campani deſuper mit=
tis, ut in modum cæroti ſtrictioris deueniat. Perfectum plumbeo repo=
nitur uaſculo. Vteris poſt raſuram quouſq; capilli denſentur. Ad de= Ad Capillos nigros.
nigrandos capillos. Gallas acerbas numero. x. ſpicam celticam, muſcum
gallicum, myrti nigri ſemuncias ſingulas: oua coruina tria, gallas, ſpi=
cam, ſemen myrti, tundis, cribellas, et poſtea in mortario medicinali te=
ris, cum uini ueteris quartario uno, per triduum: quarta die deſuper ad= B
ijcies oua, & in uino commiſcebis. Confecta plumbo ſeruabis. Quan=
do uti opus eſt, oleo lentiſcino, & uino ueteri reſoluta infectione uteris,
ita ut ſolutior ſit, & poſsit omnibus adhærere capillis. Sane ſub hora in=
fectionis, oleum intra os habendum eſt, ne dentes nigrentur. Medi=
camentum Phiſophiani, quod dicitur Cyſopharmacum, unice faciens
ad paſſiones has. Ad ulcera chironia, ad ulcera recentia, ad luxatum,
ad præciſuram, ad ſcabiem in capite, ad parotidas, ſeu glandulas, ad ul=
cera naturæ, ad contuſionem & tumorem, ad deiecta, et fracturam, ad
carbunculum, et furunculum. Etam ſi in mammillis mulierum ulcera,
uel duricies natæ fuerint. Ad faucium tumores aforis, ad ſcabiem, ad
ragadium, ad exochadium. Cuius medicaminis compoſitio talis eſt.
Cæræ rubeæ, & cęræ punicæ, libras ſingulas, opopanacis uncias. II. Compoſitio Phiſophiani medicamēti.
Oleum autem ſecundarium, pinguiſſimum tantum mittere debes, ut pi
gmenta tegantur: reſoluta in cacabo mundo colabis, et ad ſupra memo=
rata uteris. Diaherpillum acopum. Serpillum, fœnogræcum, iunci Acopum Diaherpillum.
radices, roriſmarini libras ſingulas. Hæc omnia in uini ueteris ſexta=
rijs quinque infuſa ſint diebus quinque, die ſexto olei ſabini mittis ſexta
rios quinque, leui foco impoſitum, eo uſque coquitur, ut uinum abſu=
matur. Poſtea mittis cęræ punicæ, uncias. XIIII. Facit autem podagri=
cis, artriticis, ſpinę dolori, Iſchiaticis omnibus mirifice prodeſt. Et Dia=
citrium acopum, cuius confectio talis eſt. In cacabo aquæ feruentis de= Diacitrium.
ponitur alia ollicula ærea, ita ne aqua illic intret olliculæ; cui hæc mit=

C tenda ſunt. Citreum uiride acerbum, peucedani uiridis p°. I. olei ſabi-
ni ſextarij. II. ſub ipſa die ſimul coquuntur ad feruorem aquæ bullien-
tis: ollicula habeatur, ubi citreum eſt cum cæteris. Poſtquam hæc deco-
cta fuerint, oleum colatur in cacabo, & deſuper mittitur cęræ punicæ li-
bra. I. agitatur quouſq; ſoluatur cæra. Confectum in uas uitreum repo-
natur. Facit ad ea ad quæ & Diaherpillon, id eſt, podagricis, artriti-
cis, ſpinæ dolori, & Iſchiaticis. In aure uulnus ſi fuerit, excauas malū
granatū, et mittis illic myrrham, pediaſimos, mel, & acetum, & ad dimi-
dium coquis, & eo mittis tepidū, per foliū lauri, oteniten, ſanat. Alij pro
myrrha aphronitrū mittunt. Ad Hydropem. Vituli maſculi ſtercore
cum aceto acri permixto, ſpiſſe uenter liniēdus eſt, ita tamē, ut ante ipſe
hydropicus toto corpore dropacetur. Ad Hydropem. Squilla, id eſt,
bulbus ſub prunis furno aſſatur. Deinde circumpurgatur, & medietas
eiuſdem bulbi in aqua coquitur: poſteaquā coquendo colorem mutaue
rit, tollitur. Ex quo bulbo ſcrupulus unus, & dimidius teritur cum oxy-
melle, tribus cyathis calefactū, bibendum datur. Oēm calamitatem per
urinam euacuat. Ad Hydropem. Lomentū fabacium bene cernitum,
& cineres de fornacibus optime cernitos, æquis ponderibus adunatos,
in aqua calidiſſima conſpergis, & facis cęrotum in modum cataplaſma-
tis: inducis pannis duobus, ita ut unū habeat in ante, et alterū retro: oēm
D calamitatem humoris, aut per anum digerit, aut per urinam. Ad Hy-
dropem, quod monſtrauit Leoparda. De lupo, ſi uiro, de maſculo: ſi
mulieri, de lupa, remedium faciendo, cor ſeca totum, & pulmones. O-
mnia ſimul cōburis. ita ut carbones fiant: quę teri, cęni, id eſt, cribellari,
& in puluerem redigi debent, & uitreo ſeruari ſignata. Cum neceſſe fue
rit, uinum bonū, ſed non uetus mittis in ollam fictilem nouam, & de pu
legio quod fumo tactum non eſt, facies faſciculum, & ex eo facis agitari
ipſum uinum. Poſteaquam perbullierunt, facies potionem, & tepefacta
potione cochleare plenū pulueris das bibere ei qui patitur, per triduū.

Oteniten uocare uidetur morbū auriū, ἀπὸ τοῦ ὤτων, id eſt, auribus efficto uocabulo.

Ad Hydropem.

Ad Hydropem. Quod monſtrauit uxor Nomenclatoris. In ollam fi
ctilem nouā mittis unam radicē de coſto, et de folio malobathro tres ſur
culos craſſos, & faſciculum qui de publico emi debet feniculi: bulliant
hæc omnia in olla cooperta. Ex eo mane unā potionē bibat, & ſero qua
hora ſe collocat unā. Ad Hydropem, potio expermentata Cornelio.
Scyllæ purgatæ, id eſt, bulbi crudi minutatim conciſi p°. I. uini aminei
uetuſtiſſimi ſextarios. III. in fictili per triduum infundis, & uas die quar
to foco leui imponis, & coquis quouſq; uinū ad tertias ueniat. Sublato
uaſe de foco, partes ſcyllæ proijcis expreſſas, ſuccū uero uitreo ſeruabis.
Ex hoc quando opus fuerit quartariū hydropico ieiuno calefactum da-
bis. Locis autē externis tumentibus, aut inflatis, aut humore plenis, ſter
cus bubulum cum parte aceti reſolutum, ſpiſſe imponis tamdiu, quo-
uſq; ad limpidam ſanitatem patientia loca perducas. Sane de ſucco pri-

ore ter ſingulos quartarios dabis, id eſt, triduo, intermiſſis ſingulis die- A
bus. Ad Hydropem, quam frequenter experimentauit Eugamius.
Confectio. Columbi agreſtis, uiui, integri, cum pēnis ſuis exuſti, in olla fictili in cineres cōuerſi: et ex hijs quantū tribus digitis leuare potueris, & herbę ſabinæ, tuſę, cribellatæ tantundē, & myrrhę trogloditicæ quantum tibi uidebitur, in uini meri aphri calefacti cyathis duobus, ieiuno digeſto bibendum dabis. Primo tamen die ſentiet beneficiū potionis, ita ut per urinam ſatis mittat. Alij incipiunt ſubito, & per nares mittere humorem. Ad dolorem uentris, & ad tortionem experimentatū a Cornelio. Calaminthę, nam ſic eſt herbę nomen, pulegij ſicci ſine fumo, Petroſelini, libiſtici, unciæ ſingulæ: ſiſeleos, apij ſemen, gingiber, iuniperi, thymi Hiſpani, piperis, quod in uſu eſt, uncię binæ, mellis optimi deſpumati quantū tibi uidetur, omnia hæc tunduntur, cribellātur, & in melle deſpumato coniunguntur. Reponuntur in uitro. Quando uero opus eſt, in aquæ calidæ cyathis tribus, ubi apium fuerit decoctum, dandum antidotū modo nucis auellanæ. Τὸ διαλθαῖον, ſi ſub hirco ſcabies exierit, aut duricias facit, & ad loca dolentia uniuerſa, prēcipue tamen ad humores, & duricias, et apoſtemata prodeſt: æque carbunculis, clauulis, et furunculis. Cuius compoſitio talis eſt. Spumæ argēti, olei cōmunis, libras ſingulas, galbani ÷ IIII. cęræ rubeæ, reſinę terebinthinę libras ſingulas, hybiſci radicis faſciculos. IIII. Spumā argenti cū oleo in mortariū mittis, et teris uſq; ad ſummā limpiditatem. Reſinā, cæram, cū galbano, foco leui impoſita ſoluis in cacabo: deinde colas, & iungis cū ſpuma argenti, et oleo detritis. Hybiſci aūt radices detergis, & poſtea lotas in pila tundis, & in mortario fictili, piſtillo ligneo teris, quouſq; bene ſit detritum. Paulatim iungit cum ſupra memoratis, & terendo adiuuant: confecta in fictili ſeruātur. Muſę trochiſci uirtus prodeſt his paſſionibus. Capitis dolori, & oculis ſępe reumatizantibus, ſi ex aceto reſoluto, tota frons liniatur. Auribus humore plenis, aut uulnera habentibus ex uino auſtero, & melle reſolutū, auribus infundit. Gingiuis putridis, aut ſanguine plenis, uel dentibus luxatis, in puluerem detritus, aut digito, aut melle intra os mittitur. Nariū ulcera inueterata diuturno humore, ex uino auſtero reſolutū, et intermiſſum ſanat. Vlceribus omnibus forenſibus, cum lintheolis linitum, & impoſitū prodeſt. Fluxui uentris ex ſanguine aſſellantibus, ſeu raſuram cum putredine facientibus, ex uino auſtero cocto in myrto, quantum eſtimaueris, uel certe quaſi merum, per peſſarium injcis, mirifice prodeſt. Ad ulcera chironia lintheola infuſa imponuntur: & ad carcinomata, & ad omnia uulnera uetera. Ad naturam dolentem in aqua tritus ſpiſſus liniatur, & lintheolum infuſum ponitur. Paronychijs ex aqua tritum ſæpe inunges. Cuius trochiſci compoſitio talis eſt. Aluminis ſciſsi ÷ III. aloes indicę ÷ III. myrrhæ ÷ II. croci ÷ II. crocomagmatos ÷ III. calchanti. II. malogranati caliculos qui primi naſcū-

Ad uentris dolorem.

B Compoſitio Dialtheæ.

Trochiſcorū Muſæ uirtutes.

Trochiſci Muſæ.

C tur, anteq̃ poma fiant ÷ IIII. æris floris ÷ II. Cortices tũdis & teris: cro cum aut uino amineo, aut phalerno infundis. Quod alio die tollis de uino, et in mortario teris. Cum tritũ fuerit, adijcis & cęteras spẽs desuper, & ad mensurã cochlearis cõteris, cũ melle sufficiente, et uino bene subactũ. Ex eo trochiscos facis siccatos, et in aluta molli seruabis, et loco sicco reponis in uitro: ad supradicta de experimẽtis. Ad Lumbricos. Cornu ceruinũ secas, et scobẽ ipsius cũ mellis modico, in aquę calidę cyathis tribus dabis bibere. Ad profluuiũ, a me tertio hæc duo remedia sunt experimẽtata. De capillis ipsius mulieris, qui excidunt qñ se ornat cum mataxa, facit in medio nodum, et in arbore quacunq̃ pomifera liget de ipsis capillis unũ nodum, q̃s capillos illic relinquat in arbore aliena. Mulier manifeste sanat, arbor autẽ arida fit. Ad Vesicã. Carbones de arbore persicæ ÷ I. pice p°. I. resina p°. I. oleo ÷ II. cęræ ÷ II. aceti potionem, laminã cyprinam ÷ II. quæ terenda sunt cũ aceto in mortario medicinali per triduũ. Quarto autẽ die decoques. His in cacabũ missis, ac resolutis, et cum oleo transcolatos, misceri illud oportet: q̃d in mortario fuerit tritũ, adunatum exagitatur, quousq̃ in modũ emplastri deueniat: lintheolo inductũ ponitur. Ad Epar, et ad Splenem. Eupatorium, costum, gentianã, aristolochiam longã, aristolochiam rotundã, baccas lauri mũdas sine cortice, piper, oĩa æquis ponderibus tundis, cernis: uitreo seruabis. Cũ necesse fuerit, dabis in tribus cyathis meri uini, ueteris, chalastici, cochleare plenum. Si autẽ febriunt, in aquę calidę cyathis tribus.

Ad Lumbricos.

Ad Profluuiũ mulierum.

Ματαξα syricũ dicit. Forte alludit ad Fila sericia, quibꝰ fœminæ capillos coercent.

Ad Vesicam medicamentum.

Ad Epar, & Splenem.

D Ad Coli dolorẽ. Thymum hispanũ tundis, & molliter cernis, & das die primo cochleare. I. die secundo. II. die tertio. III. Si febriunt, in aqua calida: sin minus, in uini ueteris cyathis trib. Ad dysentericos. Conthiliũ, anchusam, amylũ alexandrinũ æquis ponderibus tusa, et cribellata, in ouo sorbili cochleare plenũ ieiuno, et post cęnã dabis. Aliud Eusebij, ad Dysentericos. Vuæ syluaticę adhuc acerbæ, folliculos cũ granis suis, pectis uero succis, sicca utraq̃ tundis, cernis, et in uitreo dolio seruabis: ex hoc in trib. cyathis uini ueteris meri cochleare plenũ. Febrientibus uero cũ omphaco & melle. Ad idẽ. Membranã exterioris uẽtris gallinacij, quã coci semp̃ projiciunt, ad solẽ siccabis, ita ut sint. XXV. tundis, cernis cũ gallis asianis. II. ex quibus puluerẽ factum, pariter miscebis cum amylo alexãdrino: cochleare plenũ semel. Ad Colum. In balneo posteaq̃ te lotus p̃ sabana uestiueris, et sederis, dicito intra te, per te diacholon, diacholon, diacholon. Ad Calculũ Porphyrij. Brassicã bene siccatã teris, et piperis pondus duplũ: itaq̃ cribratis, et in se mixtis, cochleare plenũ dabis in potione. Ad fluxũ sanguinis de naribus experimentatũ. De ipso sanguĩe nomẽ eius cui fluit, literis latinis in fronte scribis ad cannã, et statuisti. Ad idẽ experimentatum. Calchitide trita si lintheolũ in cortinæ extremitate tetigeris, et intra nares miseris, statuisti. Hoc & si de diacharto feceris, idẽ ualet. Si autẽ nimius sanguis currit,

Ad Coli dolorem.

Ad Dysentericos.

Ineptia magica.

Ad Calculũ.

Ad fluxũ sanguinis mariũ.

hoīs pedes in aquam frigidissimā depone, et statuisti. Ad idē experimentatū. De cacabo, siue æreo, siue fictili, fuliginē tritam per cannā infusam, si intra nares miseris, statuisti sanguinē. De Cōmai, ad hordiolū qui in oculo ab se nascit. Galbanū, thus, et māna in se ex æquo pondere cōmisces, in lintheolo inductū pone. Ad Epar. Coctum eupatoriū, lupinū crudum, æquo pondere tunsum, creta cōmixta dabis cotidie in uino cochleare plenū, in trib. cyathis mellicrati calidi. Ad idem. Guttæ amoniacę ÷ III. costi ÷ I. petroselini macedonici ÷ I. feniculi ÷ II. Hęc quatuor tundunt, cernuntur. Mellis autē Attici libras. II. semotim bulliunt, & sic desuper supramemorata mittunt. Ex eo ieiuno danda sunt II. cochlearia. Intermissis duobus diebus, accipiunt usq; quater. Ad Lateris dolorem, ad perfrictionem, sed tamen recenter bibendo. Hyssopum, origanū coquis pultario nouo. Bulliat ter, aut quater. Et mittis acetum in mortarium cum melle, et mane cochlearia duo, uel tria sumat.

A

Ad Epar.

Ad dolorem laterum.

Ad Calculos expellendos, etiam infantibus. Vnum calculum porcinum, semen cauliculi, cyminū, baccæ lauri siccę mundæ, piperis unc. binæ: hæc separatim tundunt, et bene cribellata in unū rediguntur, in dolio. Interea dabis cochleare plenum in * codera mixto cyathis tribus.

Ad Calculū.

Alias * diacodio.

Ad Cordis dolorem, etiam si spina doluerit. Laseris cyrenaici grana tria, detrita, mellis, & aceti: æquo pondere, ut faciat cyathos tres, bibat.

Ad Cordis dolorem.

Ad Auriginosum. Herbam aristolochiam, muscum de tecto, quē fumus non tetigit, in se teris, et spargis in corpore: uel puluerē ipsum dabis cū uino ueteri bibat. Ad Auriculę dolorē. Malumgranatū siccū exinanis, et mittis mellis cochlearia duo, et aceti glutū unum. Bulliat in se ipm malumgranatū: de argilla deforis linis, ut bene bulliat: etiā tepidum per foliū lauri mittis in auriculā. Ad Intestinorę dolorē. Brassicam britānicā conteris, et succum eius in aquę calidę cyathis trib. dabis bibere: aut cyminū hispanū dabis.

Ad Auriginosos.

B

Ad dolorem Intestinorū.

¶ Corpus igit hoīs diuidimus in quatuor partes, Caput, Pectus, Ventrem, atq; Vesicam. Si autē incipit circa Caput caussa cōsurgere, necesse est, ut tenebrę malæ, et dolor capitis consequantur. Supcilia sunt grauia, et cerebri, & tēporę pulsus. Oculi mane lachrymantes, hos caligo cōplectitur, auriūq; pulsus. Quādo igit aliquid horę indiciorę ostenditur, cōuenit adhibere capitis purgationē sine ullo medicamine cathartico. Namq; aut hyssopi comam, & origani, et pulegiū in melle, uel in mulso datā, ad mēsuram heminę dimidiæ gargarizare expedit. Hac em nulla circa caput lenior potest esse medicina. Tantū ergo mēsuræ colatū in mulsis tepidū gargarizari expedit ab hoīe ieiuno. Negligentibus autē hæc indicia, consueuerūt ista contingere. Imbecillitates luminū, aures rumpunt extrinsecus, strumę in confinio colli, in cerebro pulsus, pfrictio, suffocatio in guttur descendēs, uua distillat, glandula inflat, capilli defluūt, caput ulceribus implet, consequit etiā dentiū dolor.

Partitio, & obseruatio partiū Corporis humani. Caput.

Quando autem circa Pectus caussa obdurata est, constat ex pluri-

Pectus.

C mis, & hæc permonstrari solent. Primum superius in pectore, & lin-
gua crassior solito, & sputa fellita. In lateribus autem, & in scapulis, do-
lores sine ullis præcedentibus caussis, oscitationes assiduæ, sed & alias
suffocatio & sitis. A somno autem anima non læta, pulsus pectoris, in
brachijs, & in manibus tremor, & sicca tussis. Quisque aduersum hæc
sapienter instans, hanc consuetudinem seruet, ut a cœna uomat sine ul-
lo medicamine. Conuenientes sunt etiam uomitus, quos & ieiuni face-
re solent, quibus noxius insidens pectori humor extrahitur. Conuenit
igitur maiore uomitu, tenues radices manducare, carthamum, semen e-
rucæ, confusam semper, & tepentem aquam superbibere. Indicia aut-
em negligentes harum caussarum, hæ ægritudines consequuntur: pul-
monum labor, phthisis, & nigri fellis iræ, acutæ febres, & semper pesti-
Venter. lis somnus. Cum autem circa Ventrem ualetudo consurgit, quæ mul
tifariam constat, ista prænunciat. Torquetur uenter & turbatur, cui se
importune febris infundit. Potus autem in uisceribus amarescunt, &
ex ipsis dolor in omni corpore, nulla necessitate, torpedo in uiribus, &
quædam subtilitas febrium. Quando igitur hæc indicia præcesserint,
conuenit uentrem sine ullis medicamentis procurare molliorem. Est
autem curatio uera tibi præscripta, nihil derelinquas, aut lapatho ue-
teri, aut mercuriali herba, quæ Virginalis uocatur. Est enim indigna-
D tioni uentris accommoda. Si autem superior caussa protraxerit, quod-
cumque sit illorum indiciorum, oportet decoctum urticæ haurire suc-
cum. Est enim cæteris sæuior, & periculosa res. Illa quoque utilis ratio
curandi est, ut caules in mulsa aqua decocti penitus exudent: horum a-
qua melle dulcatur, asperso sale, usque ad heminas. IIII. Modicum uti-
le est bibere. Hæc autem negligentes caussæ ualetudinum consequun-
tur. Fiunt cœliaci, sine fine profluit dysenteria, sequitur iliaca, apople-
xia, & in inferioribus defluens sanguis, & hęrens morbus articulis.
Vesica. Quando autem per uesicam uentura est caussa, æque & ipsa multi-
fariam constat, & prænosci solet. Ab escis, plurimus uentus emittitur.
Crebra eruptio, fœdus corporis color, grauis somnus, collectum deco-
loratum, quod tamen difficulter effunditur: circa uentrem tumor exci-
tatur. Quando ergo horum indiciorum aliquid fuerit deprehensum,
futuram caussam conuenit pręuenire. Maxime autem ante dies decem.
Quibus curam oportet adhibere, feniculi & apij radices, maceratas in
uino candido, & bene olenti da ieiuno. Duobus cyathis conuenit bibi:
debet tñ aqua permixta esse mensuræ. Quos modice urina persequit,
ex hoc indicio caussę ingrauescũt, hydrops, iecoris dolor, phrenesis, strã
Partitio & obseruatio quatuor temporum Anni. guria sicca. Scripseram autẽ tibi de temporũ curriculis, quę quũ recur
runt, per maxime certa indicia ualetudinem in hoĩm corporibus osten
dunt, unde illis adhibere obseruantiã oportet: ut scias qbus rebus utaris,
et quibus rebus abstineas. Faciamus igitur exordiũ ab hyberno tẽpore.

Solsticiũ est. Jviij. Kalen. Ianua. ex qua die corporibus humor increscit. Quã caussam hybernium æquinoctiũ præstat. Vtere igitur calidissimis, & optimis, et indulge uino: ne peperceris ueneri. Sunt aũt ex supra scripta die, in æquinoctiũ uernum dies nonaginta duo. A sexto autẽ Kalen. April. die, usq; ad memoratũ, incrementa gignunt. Vtere igitur bene olentibus, et acerrimis cibis, ut impleatur humor. Tuncq; a suprascripto æquinoctij die, quo sol orietur, dies quadraginta octo demonstrat. Ortus enim Pliadũ pridie Idus Maias habentur. Inde sanguis increscit, febres humoresq; gignunt, in æstiui temporis permutatione. Vtere dulcibus, & minime consueta uenere exercere, & ieiuna. Sunt autẽ usq; ad permutationẽ æstiui temporis, ab exordio pliadum, dies quadraginta tres. Incipit tempus æstiuũ. viij. Kalen. Iulij. Ipsa hora incrementũ fellis admittitur: quod crescit in æquinoctium Autumni. Frigidis utere, & dulcibus, et cunctis bene olentibus, & minime ieiuna: et consuetis ueneris in totũ abstine, in dies nonaginta unũ. Aequinoctium autẽ Autumni a sexto Kalen. Octob. intenditur. Ipsa hora uis nigri fellis augetur, humorũ crassitudo consequitur, in occasum usq; pliadum. Vtere calidis, & acerrimis omnibus, et abstine a Venere, minimũq; ieiuna. Sunt autẽ in occasu suprascripto dies. xlij. Occasus pliadũ quarto Idus Nouẽb. Eadem hora rursus hominibus sanguis increscit. Conuenit igitur & te reliquis uti, & indulgere uino, consuetis Veneris insistere. Dies sunt in tempore hyberni. xl. Istis si uteris, ut missa scriptura demonstrat, integra salute reliquũ tempus facile transiges, sine uallatione medicorũ. Ad Capitis dolorem, ut in sole non doleat, radicẽ pulegij post aurem sinistram baiulabis. Item quando te lauaueris anteqũ solium descendas, de manu sinistra haurito aquã, & supra cerebrũ ter mittito. Item aliud. Papyrum tenes in manibus tuis, & nominas septem uiduas, quas nosti, & facis septem nodos in eo, & in fronte ligabis. Item uitis albæ corticem comburito, & miscens cum uitello oui, linias in fronte.

Ad morsum serpẽtium. Gentianam, aristolochiam rotundam, lauri baccas purgatas, myrrham, æquis ponderibus tunsas admisces melli optimo. Ad hemicranion. Canis mortui capillos de capite tollis, de duobus digitis, & pulli mortui, & die sequenti minimo in lintheolo, de licio in collo suspendis. Itẽ radices salsas raphani teræ, quæ adhæserint tolle, & tere cũ aceto acri, et lini hemicraniã. Ad grauedinẽ aurium. Fel caprinũ, mel atticũ quantũ & fel fuerit, myrrhã, oleum rosaceũ simul in carbonibus calefacis, & in aurem mittis. Ad Vermiculos qui in auribus nati fuerint. Amurcã calefacies, & mittis in aurem. Ad auriculę dolorem. Porri succũ, intybi succũ cum nardo calefacies, et intus mittes.

Ad auriũ dolorem, & uulnera. Herbæ sanguinariæ succorũ cochlearia duo, mellis cochlearia. II. olei cochlearia. II. ficci porri uirginis cochlearia. II. hæc omnia simul cõmisces, coquens igni leui, & intus mittis.

A

Hyems.

Ver.

Aestas.

Autumnus.

B

Ad capitis dolorem.

Superstitiosum.

Ad morsum Canis.

Ad Hemicraniam.

Ad Aurium grauedinem.

C Ad infirmum, ut dormiat. Semen sesami cum aqua teris, & facies grana minuta, in modum ciceris, & ad caussas supradictas. ut dormiat, grana bina uel terna glutiat. Ad tussim. Semen canabis, fabam combustam, pulegeium, irin Illyricam, piper, hyssopum, semen de urtica, & anethi radicem, omnia hæc ad scrupulum semis mittis, & teris in aqua calida. Ad tussim. Herbam marrubium decoques ex aqua ad tertias, & cum melle despumato, dabis bibere. Ad tussim electuariũ. Petroselini unciã. I. gingib. ÷ I. pip. ÷ citoniorum coctorũ pondo duo, mellis. II. pariter omnia cõmisces, & coquis, dabis ieiuno cochleare. Ad tussim. Nuces grandes sine nucleo coques in olla noua, & aquam quantam uolueris, dũmodo sextarium bibat ex uino, sanabitur. Item synapi alexandrini unc. friges, & piperis unc. atq; in unũ conteris, et contritum in pultariũ mittis, adijciens mellis pondo. I. et coques usque cum spissum sit, & refrigescat: ex hoc ieiunus sub lingua teneat, & dum se cœperit soluere, transglutiat. Hoc & noctu cum dormire cœperit, faciat. Ad idem facit, & maximum remedium est. Equi saluiam, ex aqua calida bibat per triduum: is qui tussierit, uiuet, equus morietur. Ad idem. Anethi seminis cyathis tres, piperis scrupulos. XII. mellis sextarium. I. tundis, & cribras, in melle commisces, & sic uteris, mane cochlearia tria, & alia die similiter. Ad idem. Irin Illyricam drachmã. I. mellis quod sufficiat, quousque sit eliquata spissitudo. Ad coli dolorem. Azymũ panem tundis, & per cribellum cernis, et das die primo in uino cochleare unum, die secundo duo, tertio tria, febrietanti in calida, sano ut dictum est, in uino ueteri. Ad colum. Siliquas zphras tres, piperis albi grana. XXI. costi scrup. IIII. post omnia hęc trita, et cribellata, in uino ignito potionem facis, et dabis ei cochleare unum. Hoc per triduum si dolet, ignitum ferrum sic in uino extingues. Item Canabis radicem combures, grana. LXXVIIII. in mortario teris, in uino, & dabis potionem diebus. VIIII. Item lignum nodosum sambucinũ mittis in focũ, & dum cœperit exuri, paulatim fauillam de eodem extinguis: colligis in uasculo mundo: & rursus apposito ligno ad ignem, iterum & frequentius hoc faciendo colligis, usque ad cochleare plenum: cuique pulueri adijciens canabis grana. XIIII. cymini grana. XVIIII. Contrita simul cum puluere adijciens, in calida potione facta, da ieiuno, ut bibat plurimis diebus. Item testas ouorum gallinę, cum primum oua fuerint supposita, post exclusionem collecta: omnia uris, & teris diligenter in mortario: adijcies piperis grana. XXI. simul diligenter conteris: & dabis in aqua calida cochleare plenum. hoc facis per triduum. Item caput sardi decoques diligenter in aqua nymphali, quam colatam calidam dabis ei bibere. Item sanguinem anguillæ, cum rubello uino, æquis mensuris cum aqua tepida mittis. Item ad Colum. Aphronitra matronalia duo, in aqua dabis.

Vt infirmus dormiat.

Ad Tussim.

D

Ad Coli dolorem.

Ad Colum.

Ad mammillarum dolorem. Terrę tubera uiridia, et axungiam uetere sine sale tunde, & panem: facies cataplasma, & impones. Quibus ungues dolent, siue ad Paronychia. Mel coquens despuma, spumam argenti, & æris florem tritum simul cõmiscens, & unguibus in lintheolo impones. Ad eructuationem, uel stomachi inflationem. Myrrhæ nigræ baccam contritam dabis cum uino ueteri. Ad stomachum confirmandum diatessaron. Ciminũ, rutam, baccam lauri æquis ponderibus trita, melle mixto, cochleare plenum ieiunum bibat. Ad formidinem cordis, & spasmũ. Folia persici trita ponantur ad cor, & succus horum. Item rutam ex aceto & melle, cum farina hordeacea pectori impones. Ad cordis dolorem, etiam si spina doluerit. Laseris cyrenaici grana tria, detrita in melle, & aceto, æquo pondere, quod faciat cyathos III. bibat. Ad formidinem cordis & spasmum. Rutæ fasciculos in rosaceo oleo, & aceto decoqnito. & unge eum, ut sudor desinat: quia cordis, uel animi angustię sudorẽ frigidum generant. In uino mero spongiam macera, & sinistræ mãmillę imponito. Ad fluxum uentris. Gallam, & testam de locusta teris, & mittis in ouum sorbile, et dabis ad uentrem. Betam ex aqua mulsa decoques, sparso nitro. Cum manducauerit, aquam ipsam bibat. Ad Lumbricas. Coriandri semen cũ melle dabis manducare. Ad fluxum uentris. Lenticulæ agrestis semẽ teris, & dabis in aqua calida, & mox restringit. Etiam si infans lateris patitur dolorem, bibat nutrix ex hoc, & lactet infantẽ, & statim infans sentiet. Ad uentrem faciendum. Rubricam mittis in aquam calidam, iuxta modum potionis: dabis potum, etiamsi lumbrici sint subsistent.

A

Ad Paronychia.

Ad eructationem.

Confortatiuũ Stomachi.

Cordis.

Ad fluxum uentris.

Lumbricos.

B

Ad eos quibus uenter iuxta consuetudinem non facit. Blitum, uirginem herbam, siue Mercurialem, apium, damnascena quinque in aqua nymphali discoque: quam diligentissime colas, & facies ex ipsa aqua potum, in quo modicũ olei adijcies, datur ei. Ad duriciam uentris. In tribus caricis pinguissimis, exprimis lac, et dimittis in ollam, ita ut pene sit plena, dabis hoc manducare. Qui sunt pinguissimi corpore, ut extenuentur. Osifragi auis uentriculum siccum ad uentrem alligabis, ita ut corpus cõtingat, et cum homine maneat: ad extenuationẽ quantum uoluerit, ueniet. Ad uentris strictionem. Castaneæ coria tria, et mali, ac piri, & rosæ flores, in aqua calida dabis bibere. Ad solutionem uentris. Ouum, & butyrum in se coques, et in lintheolo inductum, ad præcordia imponis. Ad suspirium. Lapidem modicum de fluuio qui teri potest, de manu sinistra tollito, et in uino dabis: aut certe tria grana alij ad tertias decoquito, et bibat. Ad suspiriũ. Aquam quæ in arbore inuenit in lacunis, cauisqꝫ corticibus cõsistens, suspirioso potum dabis.

Constipatos.

Ad corporũ extenuationem.

Ad Suspirium.

Item betonicã cernis, cernitã repones, cum opus fuerit drachmas tres cum lacte caprino ieiunus accipiat. Itẽ centauriæ herbę succum, nucis auellanæ magnitudine, in oxymellis cyathis tribus da: bibat, sanus erit.

C Ad lateris dolorem, & ad perfrictionem, attamen arcentem nimium.
Ad dolorem Lateris. Hyssopum, origanũ coques in pultario nono, bulliat ter uel quater: acetum mittis in pultarium, & mel, & mane cochlearia duo uel tria sumat.

Ad lateris dolorem. Petroselini fasciculos sex semis, piper tritum dabis in uino, & in ipso latere recumbat. Item semen absynthij tundis, & facis puluerem, & cõmisces cum axungia ueteri, inducis in pannum, & imponis. Ad lateris dextri dolorem, & ad epar. Piper, costum, apij semen, æquis ponderibus tundis, & cribellas: in aqua calida potionem dabis, mittis autẽ cochleare unum. Ad lateris dolorem, & si quis pondus leuauerit. Sulphur uiuum, picem, resinam maculosam, bitumen tritum, in charta per se imponis in balneo in loco ubi dolet, si quidem multum dolet, & postmodum triduo a balneo se abstineat. Ad lateris dolorem. Herbam chelidoniã tritam cum axungia imponito. Item tritam
Ad Epar. cum uino, da ieiuno, bibat, sanus sit. Ad Epar. Linum, eupatorium, costum, gentianã, aristolochiam longam, aristolochiam rotundam, baccas lauri mundas sine cortice, piper, hæc omnia æquis ponderibus tundis, cernis, seruabis. Cũ necesse fuerit, dabis in tribus cyathis meri uini, ueteris calefacti cochleare plenum. Si autem febricitet, in aqua calida, trium, cyathorũ mensura. Ad Epar. Costum, eupatorium, lupinum crudum, æquis ponderibus tunsum, cernitum, cõmixtum, ex hoc dabis in
D tribus cyathis mellicrati calidi cochleare plenum, per triduum. Hæc potio danda est ieiuno. Item guttæ ammoniacæ ÷ IIII. costi ÷ I. petroselini macedonici ÷ I. feniculi ÷ II. Hæ species tundũtur, mellis autem attici libra. I. semotim bulliat, & sic desuper memoratæ species tundun-tur. Ex hoc ieiuno dantur cochlearia duo: intermissis iterũ duobus diebus, accipiant, uscq; quater. Item piperis grana. xxx. baccas lauri mundi sine cortice, grana. x. simul in mortario teris, et dabis in uino ueteri cyathos tres, & in eo latere recumbat. Hoc per triduum si febricitauerit in aqua calida dabis. Item corticem rasum auellanę, in uino terito, et dabis. Item uulpis splenem siccas, & dabis tritum ieiuno incondito. Aut certe costum, fœnogræcum, orizam, piper, æquis ponderibus tundis, & condita dabis. Ad spleneticos. Ficus, & pilulas cypressinas decoque cum aceto, & facis cataplasma, & imponis. Item * pulegium, quæ prius nascitur, teritur, et in uino dabis. Item radicem ebuli siccam, aut certe radicem salicis in aqua coques, & dabis ieiuno uinũ uetus. Stiptitem nouissime purgatum bene combures, & puluerem facies, & dabis.

Ad Spleneticos. Alias, * polium.

Si infanti, uel maiori ad assellandum intestinum descenderit, facies
Ad exitum Intestini. hoc. Stercus asini comburis: inde facto puluere in olla ipso puluere intestinum aspergis: de aqua non lauas. Posteaquam puluerem asperseris, uidebis ipse, ne intestinum detergas. Hoc assidue facis, uscq; dum cesset descendere. Ad Intestinorum dolorem. Brassicam britannicam conteris, & succum eius in aqua calida cyathos tres dabis bibere.

Si infanti, uel maiori ad assellandũ intestinum descẽderit, siue sangui A
ne puro, siue cũ stercore assellatus, sublauet se de aqua suprascripta cum acacia. Postq̃ delotum fuerit, mittis sæui hircini calefacti, in aqua calida, cochlearia duo, uel succi orizæ cochlearia duo, & acaciæ cochleare dimidium, in clistere cõmixta mittis. Ad locinoris dolorẽ. Lupi cor siccum teris cum pipere, costo, petroselino, ieiunus ex mero bibat. Itẽ Betonicæ fasciculũ, & mellis sextariũ decoques ad medias, et dabis per triduũ. Ad lecoris dolorem.

Ad nauseas, & uomitũ. Oleum coctum tritum ex melle, et cochleare manducet: uel anethum ex aqua mulsa dabis. Ad sanguinis uomitũ. Glutinis libram, ex aqua potionẽ dabis, bibat, & curatur sine periculo. Ad Nauseã, & uomitum. Ad sanguinis uomitionem.

Qui escã non continet. Stercus passeris parietarij teris, dabis in uino ueteri, ad potionẽ cochlearis unius, mox escam tenet. Ad Renum dolorẽ. Picem, bitumen iudaicũ, sulphur uiuũ, nitrũ, trita omnia mixta in se imponis. Item herbã artemisiam a pridie ubi nascitur inquires, & alia die ante solis ortũ, inclinatus de sinistra manu euelle, sine nodo concingis te. Ad hyrcosos. Thus masculũ, et alumẽ tere, et ascellas hyrcosas line: aut myrta sicca. Ad Renum dolorẽ. Ieiunus puscam tepidam bibat, et inambulet: aut certe seuum bubulũ manducet, aut certe suinum uirginẽ, ad renem ligabis. Ad Dysentericos. Conchilium, anchusam, amylum alexandrinũ, hæc omnia æquis ponderib. tunsa, cribellata seruabis. In necessitate dabis in ouo sorbili cochleare plenũ, mane ieiuno: B
in ouis tribus singula cochlearia, hoc est, per diem unum, ouum unum. Vt esca contineatur. Ad Remum dolorem. Ad hyrcosos. Ad Dysentericos.

Item cõagulum leporis ex uino uetere delotũ, tepefactum, dabis ieiuno bibere, & continuo sanat, etiam si carnes mittat. Item uuę syluaticæ adhuc recentis folliculos cũ granis suis, prolatis succis siccas, utraq̃ tundis, cernis, in dolio uitreo seruabis: in necessitate dabis ex hoc tria cochlearia in uino ueteri mero, frigido, uel tepido. Febricitanti cum omphacino melle modico, ut supra memorat. Item mẽbranas exterioris uentris gallinacij, quas coci semper proijciunt, maxime de plurimis pullis, has sole siccabis, ita ut sint. XXV. tundis, cernis, cũ pilulis quas dicimus anagallidos numero. V. ex quibus puluerem factum, pariter miscebis in uino, et æque amyli alexandrini cochleare unũ. Permixta omnia in uase uitreo seruabis. Cum necesse fuerit, in ouo sorbili dabis cochleare unum in die semel. Si autẽ ita fuerit solutio uentris, ut cum stercore soluto, sputa remaneant, & generent conatus & libidinẽ, tunc oleum, siue uermiculus ad hæc dirimẽda datur. Et huius clisteris cõpositio talis est. Maligranati corticem, rubi cymas, myrtasq̃ leues, rorem syriacũ: omnia hæc mittis in ollam, & excoquis, in uino supramemorato, cochleare mittis cum puluere. Cuius puluerис cõpositio talis est. Acacię nigræ puluerem factũ conteris ÷ I. struthij. I. seminis asparagi ÷ I. ligamen hederæ ÷ I. rheuponticum ÷ I. rheupontici cum pulegio ÷ I. omnia tundis, et cribellas subtilissime, dabis cochleare unũ cum melle calido. Ad Ge-

C niculorum dolorẽ. Geneſtam, tunſam, uel ſemen eius cum axungia ma-
laxata impones. Ad omnẽ paſſionem interaneorũ, uel febres. Spinæ
minutæ flores, & roſæ, ſucco colligato, & ſiccato, atq; conterito, & melli
cõmiſceto: grana etiã piperis parce adiungito pariter. Si nõ febricitat, in
uino dabis: ſiuero febricitat, in calida aqua. Ad impacta tibiæ uulne-
ra, aut coti, ſiue geniculo, ijs occurrendum erit. Lomentũ fabarium cer-
ne, & acetum ſimul immixtũ, & diligenter cõagitatum: ut cœperit ſicca-
re, ex ipſo ſuffundis uſq; in diem tertiam. Si autẽ cotis ſeparata fuerit, re-
ponenda eſt, & non temere mouenda: et hoc ſuperimponendum quod
ſcriptum eſt: ita, ut cum cœperit ſiccare, acetum ſuffundendum ſit.

Ad dolorem Geniculorũ.
Ad Interanea & febres.
Ad Tibiarũ uulnera.

Ad ſtrophum dicis hæc uerba. Quid iraſceris? quid ſicut canis iactas
te? Quid ſicut lepus reſilis? Quieſce inteſtinum, & ſta crocodyle. Ad
talorum tumorẽ & plantæ. Pampinum uitis uiridem aqua feruẽti per-
funde: quẽ conteres, & ſuperimpoſitum colligabis. Ad luxatum. Pu
micem combures, facies cinerem, & cum oleo maceratum, calidum im-
pones. Ad uentris dolorẽ. Minoris altilis pullos, qui ſanguinem ha-
bent teris, & potui dabis. Ad febres, uel hemitritæum. Oua frangis re
centia, uinũ & oleum roſaceum agitas in ſe, & cataplaſmas uentrẽ ei, qui
patitur: ſuperimponis lintheolum, & cum ſiccauerit, aliud imponis.

Ineptia de lyra.
Ad tumorem Talorum, & plantæ.
Ad Luxatũ.
Ad Ventrem.
Ad Hemitritæum.

D Ad hemitritæum, & ad omnẽ ardorem. Oleum roſaceum, & addis a-
quam, quã ad focum facies ut feruеat: ſupermittis lini ſemen tritũ bene,
ut fiat quaſi cærotum: & in pannũ inducis, & ad media imponis, & cu-
rabis. Ad febres. Accipis adipem de anſere, aut certe de porcello, cro
cum, oleũ roſaceum, & chamæmelinon. Adipes bulliant, & oleũ per lin
theolũ colas. Ea omnia in mortario teris, & linis omne corpus ei qui pa-
titur, & de ſabano tergis. Vt non infirmeris. Violã cum uideris, digi-
to medio & pollice decerpe florem, & unũ deuorato, deinde alterum, et
tertiũ. Quotquot annis hoc feceris, non ægrotabis. Ad febrem diſcu-
tiendam. Nitrum & thus teris, et adijcies oleum, & uinũ tepidum, & ſic
perunges. Ad febrem medullarẽ. Lacertum prendis die Iouis, ocu-
los ei tollis, et in lintheolo ligas per ſingula genua. Ad ſomnũ. Vitem
ſuccides, & aquã eius ſuſcipies ad potionẽ, & calidam adſumes cum ui-
no temperatã. Item caput canis comburito, & puluerẽ eius ad caput
ponito. Ad auriginem. Herbam ariſtolochiam, & muſcum de tecto,
quẽ fumus non tetigerit: in ſe teris, & ſpargis in corpus ipſius: uel pul-
uerẽ ipſum dabis cum uino uetere, ut bibat. Item gith quod naſcit in
ſegete, friges, & in teſta teris, & bibere dabis. Ad panniculũ. Meu, &
cedriã cũ axungia imponis. Itẽ palas cypreſſi, ſi decoques bene, quaſi
cærotũ, & ſemen eius deintus proijcies: cætera teris, & axungiã ſine ſale
in ſe diligẽter panno nigro imponis: aut ſpargit, aut rũpit. Ad ſiticulo
ſos. Radicẽ ſyriacam da in balneo. Manducet autẽ de aue ſyluatica, & in
friget. Ad tinioſos. Oleo de perna uetere facto, illi caluariã linas, tine-

Superſtitioſum.
Ad Febres.
Ad Somnũ.
Ad Auriginem.
Ad Panniculum.
Ad Siticuloſos.

as capitis persaniat. Item facias ei caluariam, & de stercore bubulo linias caput tiniosum, etiam capillos restitues, ut ualetudinem deterges. Et si adipe ursino sæpius caput ungas, & muscarum sanguine perfrices. Aëris floris præsegmina, aluminis scissi, unc. II. acetum acerrimum. In quod mittis squillam, & rutam sylueſtrem, & corticem pini interiorem: his omnibus diligenter contritis, & in unum redactis nudum perfricabis: similiter & tertio facies. Et illud quod primum imposueris, spongia deterges, & iterum fricabis, similiter & tertio facies, post hæc oleo rosaceo perungas. Item ad eandem ualetudinem, ubi et uulnerati sint, etiam si caua sint uulnera, & medicamine replentur, & ad sanitatem perducuntur. Cerusæ lapides, cortices rorismarini, spumam argenti, æquis ponderibus tundis in puluerem delicatum, & ex eo puluere uulnera curabis. Etiam omne corpus perfricabis, sic sanus fiet. Ad ignem sacrum. Caseum mollem, coriandrum teras, & linas. Iterum bitumen iudaicũ, et acetum bonum in mortario teris, et de penna linas. Si quis hemorrhoidas patitur, uiridia mora manducet, & cessat dolor. Item stercus bubulum, calido cum aceto mixtum illinas: et si post laueris, iterum linas, & sanus efficitur. Vulneribus antiquis, quibus humor assiduus, medicamẽti impositi beneficijs obstat: facies hoc. Ex albo oui puluerem factum, ulceri imponito usq; ad sanationem. Ad Furunculũ. Dactylos, & saponem teris, et pro cataplasmate calefacies, & imponis.

Ad uulnera pedum. Heracleam carpis, folia septem sicca teris, & in uase plumbeo condis: et cum cœperit humor ille curari, puluerem eius in uulneribus spargis, et ad pennam fricas, & saluus efficitur. Ad uulnera pedum, si in tibia. Bulbum liliaciũ coques ex aqua donec fiat quasi cærotum. In ollam nouã mittis bulbum, & teris, oleum rosaceum adijcies, quasi cærotum, et inducis, & ponis ad uulnera stercus caprinum arsum, ac cum uino impositum, quamuis a medicis desperata ulcera persanat. Ad solutionem membrorum. Olei pernæ elixatæ p°. I. adipis taurini p°. I. hyssopi succi scrupulos. IIII. medullę ceruinę scrupulos. VI. semis, olei cyprini p°. I. cęræ uncia sex semis, resinæ albæ p°. I. 5. panacis. II. casei caprini recentis ÷ I. facies cærotum, & perunges loca quæ uidentur esse soluta. Ad somnum. Non dormientem saluabis sic. Opij ÷ III. myrrhæ & rutæ, thuris singulos sextarios, & cęra mixta pastillos scrupulares efficias, & pro chalastico umbilico imponas: tam somnum præstat, quam etiam uentrem mouet. Serpentes fugantur suffitu cornu ceruini. Idem facit sandaraca, & galbanum, et adipes caprini. Sane non erunt in ædificio serpentss, si absynthium circa ædificium * seras, uel artemisiam herbam, uel abrotanum. Si autem uasa calefacta, in quo putaueris loco suffoderis, ita ut uasorum labra terræ æques, omnes illuc serpentes conueniunt. Quos cum incluseris, & obuius feraris, ne intremueris ad scorpiones, & cætera similia: ijdem enim reme-

A

Nota ad tineam capitis optima remedia.

Ad Ignem sacrum.

Dioscorides mora naturæ astringẽtis esse, præsertim uiridia scribit. unde & cœliacis dantur.

Ad Hemorrhoidis.

Ad uulnera antiqua.

Ad Furunculos.

Nota Dioscorid. oibus Heracleę spẽbus, quæ alias syderitis dicit, uim glutinatoriã tribuit, quare Heracleam hoc loco lego.

B

Cærotum bonum ad membra soluta.

Somniferum unguentum mirabile.

Ad effugandos Serpẽtes.

Alias, * teras.

C dijs pelluntur quibus alia. De pilis oculorum. Euulsus oculo pilus
Pili oculorũ. niger, canos nasci non finit, si sanguis eius loco pili euulsi imponatur.
Ad renum dolorem. Muria renum dolorem tollit.
Ad caliginẽ. Ad caliginem. Fel testudinis melli mixtum caliginem tollit.
Dentes. Ad dentium dolorem. Iuncus appositus dentium dolori subuenit.
Stomachum. Ad stomachum. Vrsi natura, stomachi dolorem curat: & digestio-
nem præstat, si concauitate, qua gracilius est, caput lupi ex auro acci-
piat, & uascione circa stomachum suspensa collo, lino portetur, ita: ut
Ad conceptionem. nec aqua contingat, nec terra ipsam naturam ursi. Ad concæptum.
Gramen corio canis curato, ut oportet, illigatum, steriles concipere fa-
cit. Idem efficiunt mercurialis, & uerbena, herbæ quæ tam masculi-
Ad dysentericos. næ sunt, quam fœmininæ. Ad Dysentericos, qui nimium fluxum
uentris patiuntur. Semen de lapatho agresti teris, & mundas, & in ui-
no uetere nigro dabis. Quotiesq; assellatus fuerit, totiens postea ex ista
confectione dabis. Item cochleam cum testa & carne comburis, & teris,
& lentem nostratem et ipsam comburis, & teris, piper simul tritum mit
tis, & dabis potionem in aqua calida. Ad Dysentericos, uel quibus
nimium uenter fluit, ita ut fatigati ad periculum perueniunt, facies, ad-
NOTA. miraberis. Mora syluatica tempore suo colligis cum suis folijs, et repo-
D nis. Quo tempore aliquis necessitate retinetur, in cacabum rudem mit-
tis, coques illud diligenter usque ad tertias, & das ei potum, et continuo
stringit fluxum sanguinis qui in uentre est. Ad Dysentericos, et qui
sanguinem uel muscilaginem assellant. Gallam rubeam, et gummi al-
bum alexandrinum, æquis ponderibus tundis, & cernis, et dabis cochle
are unum in ouo sorbili. Idem ex herba argemonia facies, ut eius suc-
cum uino mixto accipiat. Etiam si aliquis ferro fuerit percussus, cum
axungia tunsa curabis. Idem plantago facit, ut acoto coquatur, si mo-
Ad Calculũ. dicum exinde bibit. Ad calculum, Brassicam siccam, & piperis pon-
dus duplum, utrisque cribratis, & simul mixtis, cochleare plenum das
in potione, carçni cochleare pariter. Ad calculos expellendos, etiam
infantibus. Vnum calculum porcinum, seminis cauliculi, unci. II. pi-
peris ÷ II. hæc separatim tunduntur, cernuntur: & posteaquam in u-
num rediguntur, seruantur in dolio uitreo. Cum necesse fuerit, tribus
cyathis mixtis calidis, caræni plenum cochleare dabis.

Item calculum quem primum miserit, tolle, & tere, et nescienti in a-
qua calida dabis bibere. Item semen de herba personatia tere, & da-
to siue oxymelle, siue in aqua. Ad calculum, & colum. Semen pasti-
nacæ siccæ uentilatum diligenter purga, deinde uigesimam partem pi-
peris optimi in mortario teris, & in dolio uitreo conde, et signa. Ex hoc,
si dolorem febrium habet, in aqua calida quantum tres digiti capiunt,
ieiuno dabis. Sin uero sine febre fuerit, lauet, & ea die in piscinam non
descendat, & in sabano incondito sedeat. In diebus triginta ter hoc ac-

cipiat, omnino nunquam dolebit. Item ſemen Cleomæ: naſcitur autem in locis humidis, & ſimilis eſt ſynapi. Cuius ſemen quantum digitis tribus poteris comprehendere, cum triginta granis piperis inmittas in calida aqua, & da: babat ieiunus per plurimos dies.

A Eſt aũt Cleoma Helenium ſiue Inula Cãpana. Vel aliud herbæ nomen huic uicinũ, & conforme pronũciatiõi reponat.

Item ſemen cauliculi, cyminum, piper, baccas lauri ſicca, munda ſine cortice, æquis ponderibus ſingula tunduntur, & in uinum miſcentur: deſuper adijcitur lapis qui in ueſica porcina inuenitur, & ipſe teritur cum ſupradictis ſpeciebus. Confectum ſeruatur in dolio uitreo. Cum neceſſe fuerit, dabis in tribus cyathis careni, mixta calida per triduum cochlearia ſingula. Item herbam quæ appellatur græce petrocorpos: naſcitur in petroſis locis: hanc tundis, & ipſam dabis cum aqua bibere ei, qui neceſſitatem ſuſtinet, & expellit lapidem. Huius autem experimenti gratia, ipſam herbam in ueſica porcina cum lapide, quouis modo liga: maneat illic triduo: & poſt triduum aſpice, & inuenies uirtute ipſius diſſolutum lapidem.

Experimentum contra calculum.

Item ad calculum, uel qui cum tormento urinam facit. Lotium capræ montanæ bibat, & ſanabitur. Ad calculum & colum. Petroſelini ÷ I. ſaxifragæ ÷ I. iuniperi ÷ I. aſari ÷ I. caſſiæ ÷ I. pyretri ÷ I. ammoniaci ÷ I. ſquinanti ÷ I. praſſij ÷ I. roriſmarini ÷ I. rutæ ÷ I. betonicę ÷ II. zinziberis ÷ II. ſamſuci ÷ I. coſti ÷ I. piperis ÷ IIII. inulæ ÷ II. opij ÷ I. ſpicænardi ÷ I. ameos ÷ I. rheupontici ÷ I. baccæ lauri ÷ I. tritis, & in unum redactis, nudum perfricabis. In loco in quo erit, tepidum facies, & illic quod primum impoſueris, ſpongia detergis, & iterũ fricabis, ſimiliter & tertio facies. Poſt hæc oleo roſæ perunges. Fabæ fœminæ ſi in coitu mulieris præſtantur, ad ſexum cui appoſitæ fuerint, iam lectę uirides bonæ ſunt. Nam ſponſæ fœminalis uis magna eſt, ſiquidem ex paucis infraſcriptis noſcitur. Fabæ florentis ſummitates lectæ, ac tritæ, & uaſi terreo mandatæ, & poſt nonaginta dies extractæ, caput infantis pene cruenti oſtendunt. Quod ſi per ſupraſcriptos dies retexeris, corpus muliebre formatum deprehendis. De eruca. Erucæ uiti incluſæ, cum feceris uirides farinas, ſi diu maneant intactæ, licurcium cum uite formatum oſtendunt.

B

De lotio. Lotium humectum aqua pluuiali, & madefactum, ita cuſtoditum, ut non ſiccetur, firmatur in muros.

De ozimo. Ozimum luna prima tritum, & miſſum in ollam nouam florebit, permanens uſque ad plenilunium. Quod ſi duplato tempore ſupradicto, condatur in nigra terra, generat ſpiphiones.

Ad coli dolorem. Coli dolorem auertis, ſi caudæ lacertæ ſummitatem ipſam, auro clauſam ligaueris circa umbilicum: & ſi reſtem intuleris, in qua ſuſpendio quis finierit uitam.

Ad Coli dolorem.

Ad morbum regium. Regio morbo tentus, aſinum diu & frequenter intuens, medicabitur. Muſtelas a pullis auertit, os de armo aſini ca-

Ad morbum regium.

C ſu inuentum, et in domo, uel in uilla collocatum. Ad ſcabiem equorum. Equo ſcabiem tollit, ſi uituli marini adipe, contra pilũ unxeris, aut anethum cum piculę pari menſura æreo coquas uaſe, et eodem inducas modo. Ad rigorem. Antacotis lapis omnem rigorem ligatus auertit.

Ad oculorum equi dolorem. Suffuſionem oculorũ equi tollis, ſi ſucco hederę, et melle attico inungas. Vt equo pauorem tollas. Equo pauorem tolles, ſi in dexteræ auris ſummitate, caudam caponi uiuo ſublatam, ſuſpenderis. Vt uinum bonum fiat. Vinum inſuaue bonum facies, ſi decimã dulcis aquę addideris, et coquas fortius ad focum, donec ad tertias coquitur. Oleum bonũ & clarum fit, ſi in fundo anethum, & ſalem colloces. Oleum nigrum & ſordidum clarum reddis, ſi nitri libram coctam, carbonibus tunſam, et cretam in uas miſeris. Si autem uis idem iam bonum reddere, oleaſtri folia cõmode tunde, & maſſam libralem in uas mitte. Si autem ſuauiſſimũ uis facere, folia uiridia oleaſtri tunde, & in lintheolum mitte, et per idem lintheolum oleum colato.

Vinum.

Oleum clarum.

Eodem modo iterum oleaſtrũ tunſum macera, et patere dies aliquos permanere, & traijce. Vt putorem oleo tollas. Si oleaſtrum ſine ſemi-

D ne tunſum, diligẽter uaſi ſubmittas, & in ſole colloces, ut calefiat, et poſt in aliud uas transferas. Pili ne naſcantur. Corpus pueri, uel puellæ, priuſquam pilos emittant, ouis Ortigarum linito, inperpetuũ nitidum præſtas, ſi ſæpius in locis conſuetis perfrices. Confectio liquaminis. Mororum partẽ unam, duabus uini dulciſſimi permiſce, liquamini bonum ſaporem facies. Confectio paſſi. Hyſſopi faſciculum, mala orbiculata decem in melle coque per triduum igni lento, ita ut tribus horis diurnis ferueat. Ad hemicranium. Hemicranius pauſat, ſi uermes pari numero ſiniſtra manu lecti, et in aceto optimo permixti, eadem manu linantur loco dolenti. Ad alopitias. Muſcarum capita caluis locis capitis illita, ueſtiunt capillis. Item muſcarũ capita combuſta cum melle, alopitias tollunt. Murium etiam ſtercus aceto tritum auxiliatur.

Ne pili creſcant.

Ortiges, coturnices ſunt.

Liquamen.

Paſſum.

Ad hemicranium.

Ad Alopitias.

Si aũt uolueris auxilium fortius dare, canis uenã ceruicis ſolue & accępto ſanguine inducis. Item de muſcis ſupraſcriptis inductũ caluo, etiam capillos reſtituet. Ad dentitionem infantium. Catuli dens, ſi caſu decidat, dentientibus infantibus auxilium pręſtat. Et equinus dens, ſeu canis, uel uituli auxiliatur. Et ſi muri uiuo licium per acum in ore trajicias, & per inteſtini poſtremam partem adijcias, & filum collo ſuſtendas.

Ad dentitionem.

¶ SEMEN quid ſit, & unde naſcitur.

ALEXANDER amator ueri, appellatus diſcipulus Aſclepiadis, libro primo de ſemine, ſpumam ſanguinis eius eſſentiam dixit, Diogenis placitis conſentiens. Itẽ Eraſiſtratus, et Herophilus, eſſentiam ſeminis dicunt ſanguinẽ. Hoc idem Stoici philoſophi de ma-

Semen quid.

teriali ſemine ſenſerunt, et demonſtrationes alij alias deferentes, quaſi in unũ cõprehenſas enarrãt. Primo igitur ut Herophilus ait, abruptio corporum hoc teſtatur, quam græci anotomin uocant. Etenim ſeminalium uaſculorũ interiora atq; ſecretius remota ſanguinulenta uidentur. Sequentia uero, ſiue ſecunda, plurimum a præſcriptis demutata ſunt. inferiora ac proxima ſeminis colorem habentia: quo probatur, in ſeminales uias ſanguinẽ uenire, ſed earum uirtutem albeſcere, atq; mutatam in ſe miniſtrans ire qualitatem: ſicut etiam in fœminis poſt partum, ſi quid ſanguinis nondum fuerit uteri nutrimento conſumptum, naturali meatu ſuo, in mammas, & earum uirtute albeſcens, lactis accipit qualitatem. Secundo, cum illi qui frequentius uſu uenereo depurgantur, ſanguinis ſuſtineãt per ſeminales uias emiſſionẽ. Siquidẽ celeritatis cauſſa eſſentia ſanguinis in ſeminales uenire nõ ſiuitur uias. Tertio. Summum quicquam ex ſummo fieri neceſſe eſt. Summum eſt autem ſemen ex omnibus in nobis liquoribus: ſummus eſt ſanguis. Semen igitur ex ſanguine generatur. Quartum. Quicumque phlebotomati, ſuſtinent poſt ſanguinis detractionem pallorem, tenuitatem, debilitatem. Hæc etiam peracta uenere corpora comitantur: ſiquidem ſemen ex ſanguine fieri uidetur. Quintum. Semen matrici appoſitum congelatur: ut declarant temporis abruptiones: quod eſt ſignum ſeminis, atque eſſentiæ de ſanguine uenientis, & ad ſuam originem redeuntis, quippe præter ſua uaſcula conſtituti. Sed his omnibus Diocles, ſectator Hippocratis, quem Athenienſes iuniorem Hippocratem uocauerunt, aſſertionibus reſpondens, contra primam dixit: quomodo una atque eadem materies deſcendens per quoſdam uiarum meatus uſpiam phlegma fiet, uſpiam fel, id eſt, cholera rubea, uſpiam melancholia, uſpiam ſanguis. Fit etiam ſanguis ſemen ex nutrimine, id eſt, ex cibo & potu, ex quibus & ipſi quatuor humores nutriunt, & non ſpecialiter ſanguinis eius mutatur initium. Alioquin debuit etiam in pueris ſeminis ſubſtantia ſeruari, cum materia ſanguinis non deſit.

A Herophili rationes.

Semen ex ſanguine.

B Dioclis reſponſio.

Item contra ſecundam, hoc eſt, quod frequenti uenere uexati, ſanguinem quidam excludant, dicendum: quod iugi adfricatione aliquæ interioris coli uię ſanguineę uideant. Deniq; illis maxime urinã facientibus, partiũ mordicatio ſequitur. Contra tertiam, quod in nobis magis ſummus uideatur ſpiritus, non ut illi putant ſanguis, qui neque per ſe moueri poteſt. Contra quartam dicendum, quia phlebotomatis non ſolum ſanguis egeritur, uerumetiam ſpiritus: & eoſdem non pallor, ſiue fatigatio, uel cætera ſequi uideantur. Hanc igitur eſſentiam ſeminis dixerit fel, aut ſtercora.

Contra quintam dicendum, quod ſępius conceptione declinãte purgationes fiant, et propterea ſi quid ſanguinis in matrice remanſerit ſemine congeletur. Ipſum denique foras effuſum, & non in matricem ueni-

C ens nunq; in ſanguinis reducitur qualitatē, aut congelari potuit in ſimili tudinē ſanguinis. Diogenes autē Apollonij, eſſentiam ſeminis ſimiliter ſpumam ſanguinis dixit libro phyſico. Etenim ſpiratione adductus ſpiritus, ſanguinem ſuſpendit: cuius alia pars carne uiuit, alia ſuperans in ſeminales cadit uias, & ſemen facit, quod nō eſt aliud quā ſpuma ſanguinis ſpiritu collisi. Ariſtoteles autem, ſemen inquit aliud principaliter uocari, aliud participio. Cuius primum ſemine feruens quidam in liquido ſpiritus, atq; in complexum uenereum proſiliens, ſit cum liquore, qui ſit ſimilis igni terreno. eſt enim corruptiuus. Ille autem qui diurnus atque æthereus eſt, ſi quidem ſit nutribilis, germinum atq; animalium, clauſo feruore ſeminis in liquido, comparabitur. Participio autem dicunt appellari ſemen ſpumam ultimæ digeſtionis nutrimēti. Primum etenim conſenſum cibos in ore accipit: ſecundum in albo: tertium cum in ſanguinem mutatum eſt. Igitur ſuperantia ſupradicta non inutilia, ut urina, uel ſtercora, ſed ut illud quod in panificio ſeparant panifices, fermento relicto, alterius panis confectioni profuturo.

Quærunt etiam, qua cauſſa conferuens atque craſſum, poſt digeſtionem, aquatum atq; frigidum fiat, cum neceſſe ſit. Attendunt eſſe ex duobus, hoc eſt, aut terrenum, aut aquoſum.

D Diocles his aſſertionibus reſpondens, ait in libro trigeſimo octauo. Hippocrates, quem primarium medicorum appellamus, ſuo teſtimonio affirmauit de ſeminis natura: eo quod ex nutrimento, quod grece trophin appellamus, ſicuti & omnes humores, ut muſculi, nerui, nenæ, & arteriæ, uel reliquorum membrorum, ſeu cordis, & cerebri, ubi principaliter anima conſiſtit, ſuum alimentum, uel nutrimentum percipiunt ex cibo & potu: ſic itaque & ſeminales uiæ, quas grece ſpermaticos ſporos appellamus, ex nutrimento replentur, & ſic calefacti, incitati a uenere, deriuatio ſeminis fit. Que & ipſe uiæ ſeminales, a cerebro initium alimēti percipiunt, ad conficiendum animal. Ad hec conſentiens Diocles ait. Cur Ariſtotiles definiuit terrenū, aut aquoſum eſſe ſemen? Inanem atq; uacuam definitionē oppoſuit. Sed ſi aquoſum, cur feruore noſtro craſſeſcit? cum liquida magis frigore poſt digeſtionem ſoluātur, Etenim terrena feruore ſolidantur, nec tamen frigore ſoluuntur. Sed hanc queſtionem diſſerens, ait ſemen contineri terrenum æque liquoris & ſpiritus eſſentia. Efflato autem feruore ſuo, aquoſa remanſit qualitas, ſed gelatur: ſiquidem terrenam quoq; habebat ſubſtantiam. Album ſiquidem fit ſpuma. Deniq; culpandum inquit hiſtoriographum Herodotum, et Theſium medicum. Hiſtoriographum Herodotum ſiquidem, quod dixerat ſemen ethicorum nigrum uideri. Theſum uero medicum, quod elephantorū ſemen ita poſt egeſtionem ſolidari dixerit, ut electri ſimilem ſubſtantiā ſumat: ſanguis etiā non paruus, et ita ueniēs in uentrē motus, ut a plerique epilepſia minor diceretur. Quo fiet, ut melius

Diocles in Ariſtotelem.

quiſq; dixerit, quod ſit quidē alba ſpuma, ſed non ſolida. Lac em̄ quoq; A
eius coloris oſtendit, nec tamē ilico ſeminis eſſentia, ſeminis deriuatio.

Ad hæc Diocles. Quippe cum ſit omnis ſpuma leuis, atque fiſtuloſa, & inanibus capillis uacuata, & facilitate ſciſsibili ſolubilis: ſemen aūt ut a cunctis proſpicitur, uel intelligitur, eſt graue, tractuoſum, glutinoſum, & non facile ſolubile, neque fiſtuloſum: oſtendo & alia multa, non eſſe ſemen eſſentiam ſanguinis. Omitto plurima, & a plurimis animalia ſine ſanguine memorari: utputa, pulpas, ſepias, lollia, oſtrea, ſpondulos, pernecas, proſacines, qui ſua uirtute nauim bellificantes, oppoſito ore, uel mordente immobilem retinent. Nec tamen hæc omnia ſine ſuo ſemine procreari poſſunt: quomodo etiam in uſu uenereo ſpuma generari. Perſuadent autem cadentibus membris, cum in apertionibus corporum, quas anatomas uocamus, paſtus in ſuis uaſculis reperitur. Aſclepiades autem conſentiens, ait eſſentiam, atque ſeminis uniuerſalis hominum, uel animalium, item principalis corpuſculi intellectu ſenſam: ſubiectam autem ſibi paſtilitatis cruditatem, hoc eſt, nouum cibum accæptum, ſiue noua ſubinde nutrimenta. Vult enim ex crudis fieri reddibitiones: ut accæpti cibi diſiecta materies in corpuſculis minutata, ſeu cocta, & in lacteum humorem mutata, omnes per corporis partes, ac particulas diſcurrat: atque ita in nares ue- B
niens, mucilentum faciat liquorem, in ueſicula iecoris. Fel non aliter etiam in ſeminales uias cadens, ea cum naturali uirtute, ſiue fabricatione ſemen fieri, ut beatiſſimus Hippocrates affirmat.

Aſclepiades.

Lapidem dicit Hippocrates in ueſica generari ſuperatione feruoris, cum attracta, ſeu deſcendentia urinæ terrore in ueſica reſident, ex feruoris denſitate nimio perfuſa liquore, ſeu calore: ſicut inquit uidemus fieri etiam in fictilibus uaſculis, quæ humecta admixto liquore molliore fornacibus ingeruntur: tunc deſiccata feruore, in lapideam ſoliditatem ueniunt. Quæ & ipſa ueſica uelut uentoſa ab artifice poſita, ad ſe humorem attrahit, & ex omni regione corporis ad orificium eius decurrit, & ſicut humor tenetur a lacte ſecernitur: ſic itaque urina a cibo iam cocta, atque in ſanguineum colorem mutata, uel lactaneum ſecernitur, effluens ad inferiorem locum, in corpore ad id prædiſpoſitam ueſicā, per uritidos poros ſuſcipiens in ſe urinā uiridis coloris. Quæ & ipſa ueſica habet ſuper ſe duos renulos neruoſos, non ad ſuſcipiendam urinam, ſed ad reſpirationem, uel uaporatinem.

Cauſsa Lapidis.

Lacte autem fieri, uel nutriri dictum eſt ex nutrimento: quod ſi quid fuerit craſſius, ac pinguius, exprimit, uel excludit uteri per anguſtias, aut meatum: quo expreſſo, & in humecta ueniente, pinguicies egeratur, in mammarum, aut fiſtuloſas uias ueniens, lactis accipiat qualitatem.

Pubertatem & barbam naſci eodem tempore laxamento cutis, quod

C laxamentum fiet emissione seminis: ante enim fieri non potest. Nunc igitur naturę nutrimentum per laxatas uias corporis exiens, aëris frigido tactu nimia densitate cöactum, in capillos uenit. Denique eunuchi barbire non possunt: quia semen non emittunt. Denique & infantes nati minime ambulare possunt, ut reliqua animalia: quæ mox ut nata fuerint, ambulant, infantes uero minime: ob hoc. Quia omnis calor in capite est constitutus. Omnes uiri artus phlegmatico humore sunt corroborati: eaque ratione neque nerui, seu musculi suum officium rite adimplere possunt, nisi ex cibo & potu incitatus fuerit calor, qui in superioribus locis est constitutus, id est, in cerebro, qui durinando omnē corporis regionem calefacit, atque soluit. Neque mulieres barbire possunt. quanquam etenim semen emittere uideantur, non tamen ita emissionis tempore ut uiri mouentur, quo possit cutis fieri laxamentum. Hinc igitur delicatiora & frigidiora sunt mulierum, siue eunuchorum corpora: & non osculatæ, neque minime incitatæ si fuerint, aut concussæ a puerili semine, ante hoc tempus semen emittere non possunt, ut uiri in fine uiæ: neque in his necessario prohibetur usque ad superficiem corporis exire nutrimentum, & propterea supradicta loca
D capillis deseruntur. Hic de septem annorum caussa nascendi conijcit compendiosam fœtus perfectionem fieri, quotiens summo temperamento primordiorum, cōfectum semen in matricem uenerit. Ipsa quoque similiter temperat etiam nutrimenta minime insidiosa. Etenim in nono mense, magis partum fieri, perfectionis est caussa. Quæ cum forte septimo fuerit mense commota, raro quidem, sed rationabiliter fiet. Octauo tamen mense non facile nutribiles sunt, non est amilicatus fœtus, pro ratione ponderis. Septimo mense, ad inferiora loca descendit ex superioribus spacijs. Dehinc si fuerit perfectus, rumpens membranas, nutribiliter excluditur. Hinc quassat membranas, & totam matricem, qua ex quassatione generatur tumor. Rumpere autē cum non potuerit supradictas membranas ac matricem, siquidem nondum conueniens habet pondus, ac perfectam fortitudinem, necessario permanens uenit in octauo mense, & laborem facit prægnanti, donec tumor quassatione gemens resoluatur. Qua desinente, nonus mensis rursum uenit.

Leuior caussa est aūt partus secundum Hippocratem uteri perfectio, ex qua fiet nutrimenti inopia, & eruptio membranarum. Quamdiu enim paruus fuerit fœtus, sufficiens carpit ex matre nutrimētum. Cum autem ad perfectam uenerit magnitudinem, plurimo necessario indigebit, quam ualet grauida subrogare. Tunc incommodis affectus est nutrimenti. Ad quod acrius commotus, rumpit membranas: & celeritate eruptionis prominet. Fit etiam umbilici marcor, cum iam non poterit ualere nutrimenta ministrare.

Tempore autem instante concipi, atque collocari manifestum est,

ſeptidomum uero ſeptem ſpacijs contineri, ſeptimo menſe dentes na- A
ſci, aliquibus nono: ſeptimo anno infanti dentes cadere: bis ſeptenis pu beſcere & nucleantib. mãmillis ſemẽ generare: ter ſeptenis & uno anno barbam maturare, ſeptidomis ægros periclitare. Quid minus? Septem ſtellis omnia miniſtrari ſic infantem in utero ferri atque componi, curſum Solis & Lunę duodecadion terminare. Eſt autem numerus ſepties multiplicatus. Ita partum conſummari. Sed figuram hominis infans accipit primo quadrageſimo aliquando: aliquando & trigeſimo die, ſicut ait Hippocrates in libro quadrageſimo nono de infantis natura. Et uidi quandã mulierem in partibus Gazæ, triginta dierum abortum feciſſe maſculum, cuius omnia membra ex integro confirmata conſpexi. Nam & cor ipſius quaſi granum papaueris magnitudine exiſtimaui.

Quãdo in utero formetur homo.

Hos autẽ numeros, ut partus edatur, ſepties multiplicare oportet: ita ut quicunq; die trigeſimo in utero materno figuram hominis accipit, ſeptimo menſe naſcatur: hos dies ſepties multiplicabis, & efficiuntur dies CCX. qui fiunt menſes ſeptem. Qui autẽ quadrageſimo die figuram hominis accæperit, nono menſe intrante, decimo die naſcitur. Septies multiplicabis dies, efficiuntur. CCLXXX. qui fiunt menſes nouem. Itaq; die decimo, ut diximus, ſeptimo, aut decimo menſe, qui naſcuntur, uitales erunt. Manifeſtum eſt, infantem in utero temporibus firmari. Quomodo? Intendite. Primo menſe iactus ſeminis noſtri in utero materno B
congregatur in umbilicum, in hoc eſt congregatio. Secundo menſe expreſſio eſt corporis. Tertio menſe, quia priore formatum eſt corpus, ei tribuitur anima. Quarto menſe ungues accipit, & capillos ducit, et motum facit infans in utero materno. Ideo quarto menſe prægnantes naſcuntur. Quinto menſe facit caracterem patris eius, aut matris, aut adulterium demonſtrat. Sexto mẽſe adijcit neruorum confirmationẽ. Septimo menſe medulla conſolidatur. Octauo menſe oſſa durantur. Nono menſe maturatũ mouet infantem effectus naturæ rerum beneficijs. Decimo menſe de tenebris ad lucem exit, tardę ætatis ingreſſu maturatus, & proficiens. Igitur Cor aliquando cũ ex pulmone impletur, ſi quid per ſuperficiem cutis uenerit, recuſat, atq; recludit: aliquando cum pulmo deficiens cordi nõ dederit, ſi quidem eo tempore cum accipiendum officium uiſitatur ſuperioribus hauſtibus, tunc rurſus corpus ex toto corde ſumit aërem ſibi cõſuetum, atq; ita reſpirationis perficit officium, differenti tempore inducens frigus, ſemper corpori neceſſariũ. Sic enim ſupradicto exemplo ignei ſplendoris, ſeu radij, ex partibus loci in corde conſtituti, in quo anima conſiſtit, uſque ad omnes fines corporis iſtis ſuperuenerit, & conſenſus in illis partibus fiet, in quibus etiam irruentia perficiuntur. Sed ſpeciales quoque, uel quæ in ipſis geruntur, expones, aut unam eſſe ex corde ad quam eandem uirtutem ſenſificant, quæ ad animã tranſmittet, ſed pro uiarum diuerſitate fieri differentem.

Infantis crementum.

Animę ſedes.

C Cum enim inquit, uiuus ſuis uiſalibus fuerit conſtitutus, uiſus perficitur: cum in audibilibus, auditus: cum in odorantibus, odor: cũ in linguæ partibus, ſapor: cum in toto corpore, tactus. Sicut enim una atq; eadem cibi materia prouidentia uiarum nutrimenta miniſtrans, nunc neruos, uel arterias, nunc uenas, aut oſſa, uel muſculos tranſit, non aliter ſenſificat uirtus animæ ſecundum accipientium uiarum differẽtiam. Si per omne inquã corpus mundæ eſſent uiæ, ut in oculis ſunt conſtitutæ, per totum corpus forſitan uideremus. Nunc autẽ, quia ſecundum uiarũ differentiam hoc fieri non poteſt, recte uiſum inquit, hoc genere celebrari: cum ex corde ſenſifica uirtus limpida, atq; ſplendens, ad oculos prouenit, infuſa per humorẽ uitreum, quẽ Græci hialoiden uocant. Exinde rurſum redit ad ſphæram, hoc eſt, oculi ultimã interius tunicam, quam Græci criſtalloidem uocant, ſeu phacoidem, aut diſaidem: tunc tenuans atq; ſplendificans ſphęram, ad eius centrum ac mediam partẽ, quam appellamus phacoidem, confugit. Exinde ad pupillã omnis concidens, celerrimo lapſu per eius raritates accipit caſum, tanq; ex ſuffecto ſecundum ſphæram a uertice, ad tenuem pupillæ uiam conductum: atq; ita irruens uiſibilibus rebus, hoc eſt, quas uidemus, earum facit apprehenſio

D nem. Sicut inquit ignis uicina corpora exurit, diſtantia calefacit, remota illuminat: longius autem conſtituta neq; urit, neq; calefacit, neq; illuminat, diſſoluta omnino ſeu perdita uirtute: ſic etiã anima in cordis altitudine habens rationabilẽ uirtutem, quam tendit uſq; ad corporis fines, omnes ſenſus perficit: ſed ab his decidens, in aërem eundẽ euaneſcẽs, in alios ſenſus ſcinditur: neq; iam ſeruans ſenſificam uirtutẽ, dehinc quod in uiſu ſenſifica uirtus per multa uenit corporis mẽbra, ex anguſtijs ad mundas uias, & propterea pura atq; illibata peruenit, & ſplendens, proprio uigore ſeruato. Accedit etiam, quod ſecum plurimũ luminis ex anima trahat ex corde perfecto, in ſimilitudinem radij per uiſificas uias irruat, et ab hoc corpore in aërem cadens, longo itinere non intereat. Ad alios uero ſenſus uirtutes uenientes, per apertiores feruntur uias, ad plurimum ſpiritali ac ualida materia circumſeptas, quorum admixtione obſcurantur: ob hoc mox corpore in aërem ueniente intereunt, plurimo ſibi aëre permixto.

Comparatio aptiſsima.

¶ De LINGVAE natura.

ETENIM Linguam fine ſuo naturali eſſe conſtituit: dehinc mollem, atq; laxiorem: ſiquidem guſtãdi capacem. Sed ſinu ſuo fabricatã: ne traducta ab aliquo qui in ſe eſſet ſucco & rarefaceret, & iudicium eorum qui extrinſecus irruerint, ſubuerteret. Mollem autem factam, quo facilius, ſeu celerius per eam ſenſifica uirtus currens guſtata apprehenderet. Laxioris uero naturæ atque raram, quo celerius præuenta tranſuoratione eorum quæ ſumuntur iudicium fieret.

¶ De CEREBRI natura. A

ITEM CEREBRVM ſine odore eſſe conſtituit, atque ſine ſono: ſiquidem in ipſo ſit apprehenſio odorandi, atque tangendi, ſeu audiendi. Sed ſine odore inquit quid poſſit? nunc uero a ſupradicto officio ad ſuum odorem atque nuncians abiret. Irruentium iudicium autem ſine ſono, ut ſilentio capitis uoces acciperet ac probaret. De quo etiam teſtam natura iugem, omni ex parte circumdatam confecit: ut ſumpta ſenſuali uirtute, facile iudicium fiat ad irruentem uocem.

¶ De VOCIS natura.

VOX NASCITVR ex totius corporis ſpiritu, uel pulmonum, qui ſunt in modum follis ferrarij, in dando, & accipiendo ſpiritum uenientem & pereuntem in capite, & reſonantem: & ſic uocis denſitas ab uniuerſis auditur. Sic denique nocte uoces, denſitate aëris perſeuerantes, longius & a longe conſtitutis audiuntur, perdurante aëris laxioris cauſſa. Diſſipatæ, etiam proximorum difficilius audibiles fiunt.

¶ De TACTV.

TACTVM autem eſſe inquit ſenſum capientẽ. Sed ſi lenia fuerint, atque æqualia, & tenuiſſima, exterius, ſiue interius irruentia, corporum ſuauitatem facere: ſi autem aſpera & conciſſa, dolorem. B

¶ De PVRGATIONE Fœminarum.

FIERI autem purgationem fœminis ait. Siquidem concaua, atque inanis, & feruens, & uenoſa ſit matrix: ut ad inanitatem humecta ueniens, materiæ ingerat feruorem. Venas quoque naturaliter materioſas corrigit: ut poſt implementum uaſculorum, oſculatione interius facta ſanguis excludatur. Vt autem per ſingulos menſes hoc fiat, cauſſa inquit extat, quod tales ſint uiæ, ſiue pori, ut menſe repleantur, & poſt implementum rurſum oſculatio fiat, ac deinde purgatio ſequatur. Quæ adhuc nouellis ætatibus fieri non poteſt, neque declinantibus. Siquidem in nouellis nondum ſint uię dilatatæ atque capaces materiæ plurimæ. Item in declinantibus, ſiquidem conciderint: uia etiam frigida atque torpens. Naturaliter autem ſuſpicatur, matrici compati mammas.

¶ De SEMINE.

ITEM MASCVLorum ſemẽ ſuam habere naturam, ut oſſa, uel neruos, aut carnem, & his ſimilia, & non ex alienigenis fieri. Oſtendit enim ad generandum menſe nono, uel iam fœminam conuenire. Seminis autem iactum ait, nõ niſi ſolum iaculando fieri. Non enim ſufficit hoc intantum penetrare, ut fundum matricis teneat, ſed ipſum

C quoque iactum feminis, siue excussum rapere ad se adducendo, atq; sue inanitati concedere: ut iaculum piscaturus: & ut medicinalis cucurbita apposita, carnes ad se adducit, adiuuãte feruore: uelut lucerna & flamma oleum ducit ad se. Dehinc forsitan etiam, ut delectatione concęptio fiat siccitas rapit eam. Quod etiam ad pœnitentiam quandam feminis afficiantur fœminæ, probatur ex eo: quod ante coitum agantur stimulis. Sic denique si prior fœminini seminis cursus in uasculis concidat, masculi ex eo nascuntur, superueniẽte simili semine. Si uero antecesserit uirile semen, & in uasculis ceciderit, prius superueniente fœmineo semine, fœminæ nascũtur. Hinc est rationi humanæ consentaneum, quod uirili semine puellę nascantur: ex fœmineo semine, pueri nascantur. Si itaque utrorumque semen permixtum, obuiando sibi in uasculorum cauitatem ceciderit, hos uiragines appellamus. Exinde prudentes atque pulchri nascuntur, ex uno consensu, nihil in se retinẽtes iracundiæ. Denique si ex uno censensu permixtio seminis non fuerit, sed uacanti animo incitatum fuerit, seu in uasculis ceciderit, debiles atq; sine intellectu nascuntur: eo quod ipsum semẽ minutum moueatur, non ut pingue rationabiliter, sed aut cholericum, aut aquosum, aut cœnosum, aut corruptum, sæpius muti, aut surdi, aut rari: eo quod non sit integrum semen,

Partuum diuersitas.

D nec tempore competenti. Geminorum genus nos dicimus: eo quod in orificium uuluæ duo aditus abire noscuntur: ubi si uicissim, uel si diuisum in duas uel tres partes semen in uasculorum capita ceciderit, gemini, uel trigemini nascuntur. Ictericum inquit fieri, quod turgescente iecore, seu tumente uesicula, quam fel appellamus, debilitationem superatione nutrimenti caussetur, & non potest ad digestorias uias, seu rationales peruenire: unde fit totius corporis obduratio, stomachi, epatis, splenis, atque pulmonum, siue intestini cæci. Et propterea prohibetur fel ad uasculum permeare, quod græce holedon uocamus: & ita agitata siue perfusa corpora, aut uirídescere, atque deformes & pallentes cutes facere. Somnos inquit fieri, animę atque corporis indulgentia, id est, sedato feruore, qui insomnietatem facit, qui calefacit & desiccat metucas cerebri. Temperatis & humectis itaque metucis, dulcis somnus corpora reformat. Bolinũ inquit fieri ex ariditate & siccitate totius corporis, & obstrusis uijs ex melancholia, quæ est tardior ad curandum, ex quibus uijs fames, siue appetentia ciborum fiet.

Dysenteriam inquit fieri, uel lienteriam, nimietate frigoris, ac liquidorum humorum, quam græce dacchodes uocamus: quæ descendendo & exurẽdo intestina dysenterias, uel lienterias facit, ex defluenti carne uenientium atque uentre ruentium, quę nutrimentis admixta, seu cibis sumptis, corruptione sua neque sursum carnis uias accipere sinat nutrimentum, aut corpori propiare. Cordapson autem & ileon fieri humore generato dixit in ore coli argillosorum, liquidorũ humorum ob-

strusione: sed cordapson inferiore osculo fieri dixit, quod est oppositum, uel spectans intestinum, cui nomen est arcon. siquidem neq; stercora in ipsum, neque uentus irruat, neque clisteris iniectio accipiatur, omnibus concidentibus & obstantibus iniectionali. Aulisculcon uero in superiori osculo fieri, quo liquor tenue denique expectat intestinum, & inflationem, seu uentos, & stercora aliquando irruentia accipiat, & clisterem quoque: si quidem inferius osculum non sit obstrusum, sed non liberũ transitum ad ileon fieri, concepto seu retento spiritus iaculo, & prohibente nutrimenti naturalẽ meatum. Hoc sæpius continget incipientibus, & qui caussas non intelligunt, aut per uerecundiam, seu potentem personam, sicut in clepshydris, cum acceptus spiritus prohibet transitum liquidorum humorum, seu sursum exusto atque congluti-nato nutrimento, transitus intestini atque eius fieri recessus non sinatur: uel duratis intestinis, nimia ui spiritus, ita ut prohibeatur irruere nutrimentum. A

¶ Quomodo ESCA, uel POTVS per omne Corpus distribuuntur.

TRIA INQVIT officia, atque discretiones in corpore nutrimentum sustinere. Quorum primum in uentre mixtum constituit, calefacto atque decocto, secundum in uenis, tertium in particulis: quia pro membrorum dispositione supradicta aecipiunt. Sed ex primo officio atque discretione si quid inutile fuerit, in stercora per intestina deuenire. Ex secundo autem, quod uenis perficitur, superfluum in urinam transire, atque in uesicam decurrere: quę sub uentosali artifice posita, ad se humorem attrahit, uel ex omni parte ad orificium eius decurrit, sicut humor tenuatus a lacte discernitur. Item ex tertio officio, quod in partibus posuimus, quæ in se supradicta suscipiunt nutrimenta, si qua superflua fuerint, tanquam aliena per sudorem egerint. Tribus ergo, ut supra diximus officijs ac discretionibus, non recte constitutis, non digeri cibos, & in alborem inquit uerti, putredinem, seu fermentosam sumere qualitatẽ: quã zimosin appellauit: quod & ante ipsum cæteri probauerunt: & in exaltationem transire, seu mutari, ut neque adduci spiritus, neque humoris esse uideatur, sed inter utramque naturam, neutrum probetur. Horum igitur utrumq; custodiens anima, externum frigus inducit, hoc est, aëre partitum est. Huncque adduci non solum per nares, uerumetiam per totum corpus, officio commutato. Quando enim per nares inferius adducitur, per fauces ad pulmonem fertur: exinde pars cordi, pars thoraci transmittitur: tunc impletis locis, inductus aër per uias totius corporis, denuo totus rgeritur. Quando autem ex pulmone, atque corde, & uentre redditur, rursum per fauces reciprocus fertur ad narium atque oris uias: tunc uia seruata, rur-

Digestiones tres.

B

Stercus.

Vrina.

Sudor.

Spiritus aeris.

C ſum per totam corporis ſuperficiem inducitur per eiuſmodi, qua per ſu pradictas uias exierit. Sic etiam per podicem, atque inteſtina, ac uentrem quod etiam per totam corporis ſuperficiem, ſeu cutem reſpiratio fiat, manifeſtum eſt ex eo: cum medicaminũ atq; unguentorum uirtutes uſque ad altiora uiſcera perueniant, neceſſario materię tenduntur, & oppreſſione uentris perurgentur. Etenim per ſuperficiem, ſeu cutem corporis, & rationabiles uias, id eſt, digeſtorias, inuiſibili diſpendio in ſumptione facta, ſequitur ut inanitas non ualeat ſubſtantiam retinere, id eſt, cibum, uel potum: cum ſemper irruenti materiæ cedit: atque ita opprimente uentre, nutrimenta partis uniuerſo corpori traduntur. Sic itaque compreſſo ſtomacho, idem domino corporis eſcas quas ſuſcepit, crudas atq; acidas ſeu limoſas ad ſuperiora reiactat, atque euomit, impellente feruore. Anedum inquit fieri, quem nos redibitionem uocamus, cum per inane in obſtruſione uenæ, quæ ex corde ſumit initium, ſeu pulmonem, cum cogitur tranſgredi per eam a corde, reciprocus ad materiam quæ ſpiritum ſpargit, per omnem corporis regionem: & ob hoc non ſinens ſpiritum recto ac ſolito curſu moueri, uſque ad corporis finem, ſequitur ut turbatus mentem commoueat, & caſum corporis faciat, atque adductiones & raptus diuerſos. Aut ſi forte omnia quæ in nobis liquida, ſeu argilloſa, & craſſiora, et feruentia ſunt, hæc fuerint obſtruſa, ſecundum eos meatus, quibus et reſpiratio credita ſequeretur.

Cauſſa epilepſiæ.

D Certante autem inquit interiore ſpiritu, ſeu feruore cum feſtinatiõe exeundi, & obuiante frigore feſtinationi intrandi, turbari mentem, et ſpiratione retentatos artus fieri, ſeu caſum, ſeu malefactionem, uel clypſim animæ, uſque dum calor ex altioribus locis mutatus, ſeu abductus, obduratas, uel clauſas uias ſubtilitate caloris interrũpendo puias faciat, qua ſanguis uel ſpiritus conſuetudinarium ſibi iter cõſequatur. Hinc fit epilepſia, compatiente ſibi bulini paſſionem, quæ fit ex ariditate & ſiccitate totius corporis ab anno trigeſimo uſque ad quinquageſimum. His frequenter ego carpiſion epithimo permixto, ſeu ſamſuco, uel abrotano, ſeu carui ſemen cum aſaro, in hyſſopi aqua decocto, ieiuno bibendum dedi, et ad meliora prouocaui. Opium cyrenaicum ad odorãdum naribus oppoſuimus. In locis refrigeratis, bene olentibus repauſandi locum accipiant, ſeu ubi flores herbarum diſperſi fuerint. Ab inquietudine uociferantium cuſtodiendi erunt. Sternutatione reflationem inquit fieri limoris in cerebro conſtituti, cadentis per nares. Simili modo etiam aurium tinnitum, ſuperantibus liquidis in capite ac reflatis, decidente ſpiritu. Hinc ſæpe etiam aurium dolorem naſci, uel ex concæpto ſpiritu & aſſumptione, atque erumpente & extendente partes. Item fluentis humoris acrioris cauſſa per auditorias cauernas, exulceratis finibus, tranſeunte humore in loca uulnerato.

Sternutatio.

Oſcitatio. Oſcitationes item fieri, cõaceruati ſpiritus atq; erumpentis cauſſa, &

illati, per ſolitas uias decurrentis, mouente ſpiritu a parte, ſiue extra cor- A
dis pulſum. Ob hoc cum lachrymarꝫ fluore ad ſuperiora fertur. Te-
tanici uero fiunt in ſtatione ſanguinis arteriæ, qui ex corde fertur fieri.

Spaſmum opoſtotonum fieri inquit, ſpiritus concæptione, ſiue ſum- Spaſmus.
ptione interius ſecundum ſpinam conſtituti, et qui uenarum inferio-
res regat partes. Quando enim inquit, concæptus ſpiritus in exitum
cœperit perurgeri, nec tamẽ ualuerit exire, anguſtiarum cauſſa irruens,
uenarum ſummotationibus, totius corporis, atqꝫ totis ceu ſumptis alis,
uiæ occluſionem, atqꝫ attractionem neruorum, muſculorum quoqꝫ fa-
cit. Peripleumoniam uero inquit fieri, aſtante ſanguinis plenitudine, Peripleumo-
aut nimio tumore facto, quæ pulmonem penetrant, unde & reſpira- nia.
tio impeditur oppreſſione pulmonis, et denſatio in uaſculis, hoc eſt, ue-
nis: item aliam obſtruſionem ſpiritus generari, aliam liquoris acrioris
incerti, & tranſitum uiarum non habentis.

Similiter & Pleureticæ paſſionis duplicem dedit ſubſtantiam. Icteri-
cum inquit fieri, qui apud nos auriginoſus, ſeu arcuatus uocatur: nam
uulgus morbũ regium uocant. Fit obſtruſo meatu, qui ad uentrem du- Morbus
cit ex eo, qui ad fellis folliculum tendit. Suſpicatur enim, ſi quid in ſan- regius.
guine fuerit acrius factum, hoc per ſpirationem tenuem, ad iecoris ferri
ueſicam, quam fel appellamus, atqꝫ ex ipſa exuberatione facta, aliud ad
ueſicam, aliud ad oculos, aliud ad ſuperficiem totius corporis effundi, B
fortificandi corporis cauſſa, ſeu per uim naturalem pergere: quo extra
corpora atque debilia, ex hac materia admonitionem atqꝫ deformati-
onem, & fellis egeſtionem atqꝫ exuberationem in ſe ſuſcipiant.

Singultum uero inquit fieri, ſpiritus accæpto in quaſdam uocales ui- Singultus.
as, & decidente paulatim in uaſculis, ubi frigidus liquor repoſitus eſt.
ſicut ex aqua uidemus ueſiculas ſurgentes, deſcendente pluuia, atque
ſtillicidio. Hydropem inquit fieri ſanguinis corruptione per frigi- Hydrops.
dum torporem. Feruore enim, naturale nutrimentum in ſanguinem co
gi æſtimat: quo extincto, per morborum tarditatem ſupradicta materia
inaquetur, deſtinata in ſanguinis uentris ſubſtantiam: ac deinde in loca
uenarum, quæ periton membranæ, & inteſtinis interiecta ſunt, et diffu-
ſo liquore obſtrudẽtem hydropem naſci ſiue perfici ad tumorem totius
corporis. ¶ Diuiſam eſſe dicimus medicinam in partes quatuor. Re Partitio toti-
gularem, quam Dietam uocamus. Manuum officium, quod Chirurgi- us Medicinæ.
am uocamus. Medicamen, quod Pharmaciam uocamus. Prænoſcenti-
am, quã Prognoſin dicimus. Corpus autẽ noſtrum ex tredecim cõmi
xtionibus conſtat: neruis, uenis, renibus alternis, pinguetudine, oſſibus,
unguibus, cartilagine, capillis, ſucco, ſanguine, medullis, membranis.

Animę regimen in corde conſiſtit, quę per ſubtilitatem ſpiritus ſemi-
nata eſt per omnem corporis retentionem.

Digeſtionem inquit feruore fieri, & ſeparatas eſſe corporis materias, Digeſtio.

C ſanguinem in uenis contineri, ſpiritum in arterijs.

Sed pulmonem eſſe ueluti cellarium. ſpiritus ad arterias mittendi, ſeu replendi omnem corporis regionem, ex quo ſpiritu omnes noſtri arcus commoueantur. Phreneticam paſſionem inquit fieri, tumore in corde ſuffecto, et ſuffocato ſanguine, ſeu calore conſuetudinario, ex quo cerebrum ſenſum & intellectum præbet. Aliud eſt enim, quod intelligitur, aliud quod ſentitur.

Cerebra duo. Sic itaque duo cerebra ſunt in capite conſtituta. Vnum, quod intellectum dat. Aliud, quod ſenſum præbet: idq; quod in dextra parte iacet, ab eo ſentitur: a ſiniſtro uero intelligitur: ob hoc ſub ea parte ſubiacente corde, & ſemper uigilante, audiente, & intelligente: quia & aures habet ad audiendum. Quod

Præcordia. & Præcordia habet uentris, id eſt, recæptacula ſanguinis, & ſpiritus ſingulis in partibus ſecundum aures, nunc ex uenis promere ſanguinem,

D nunc ex arterijs ſpiritum. Nam arteria multum habet ſpiritum, & modicum ſanguinem. Vena autem multum ſanguinem, & modicum ſpiritum.

¶ OCT. HORATIANI ad Filium EVSEBIVM Quarti LIB. Finis.

MVTILATIONES, ICTVS, iactus, & uaria Vulnerum humani corporis indicia.

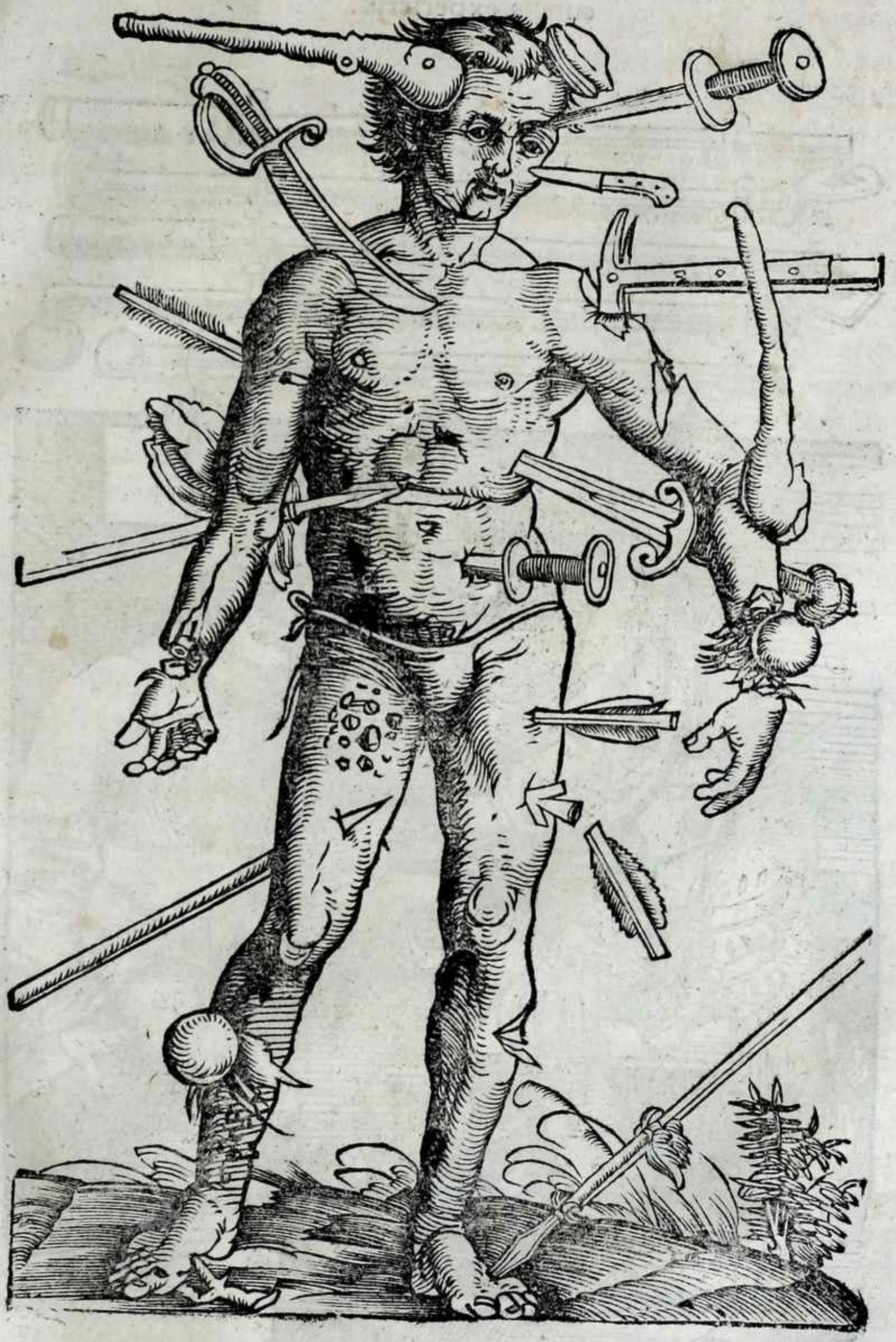

¶ D E V M in cunctis præpone, & præponet ipse te: honora eum, & honorabit te: time eum, & securus cuncta experieris.

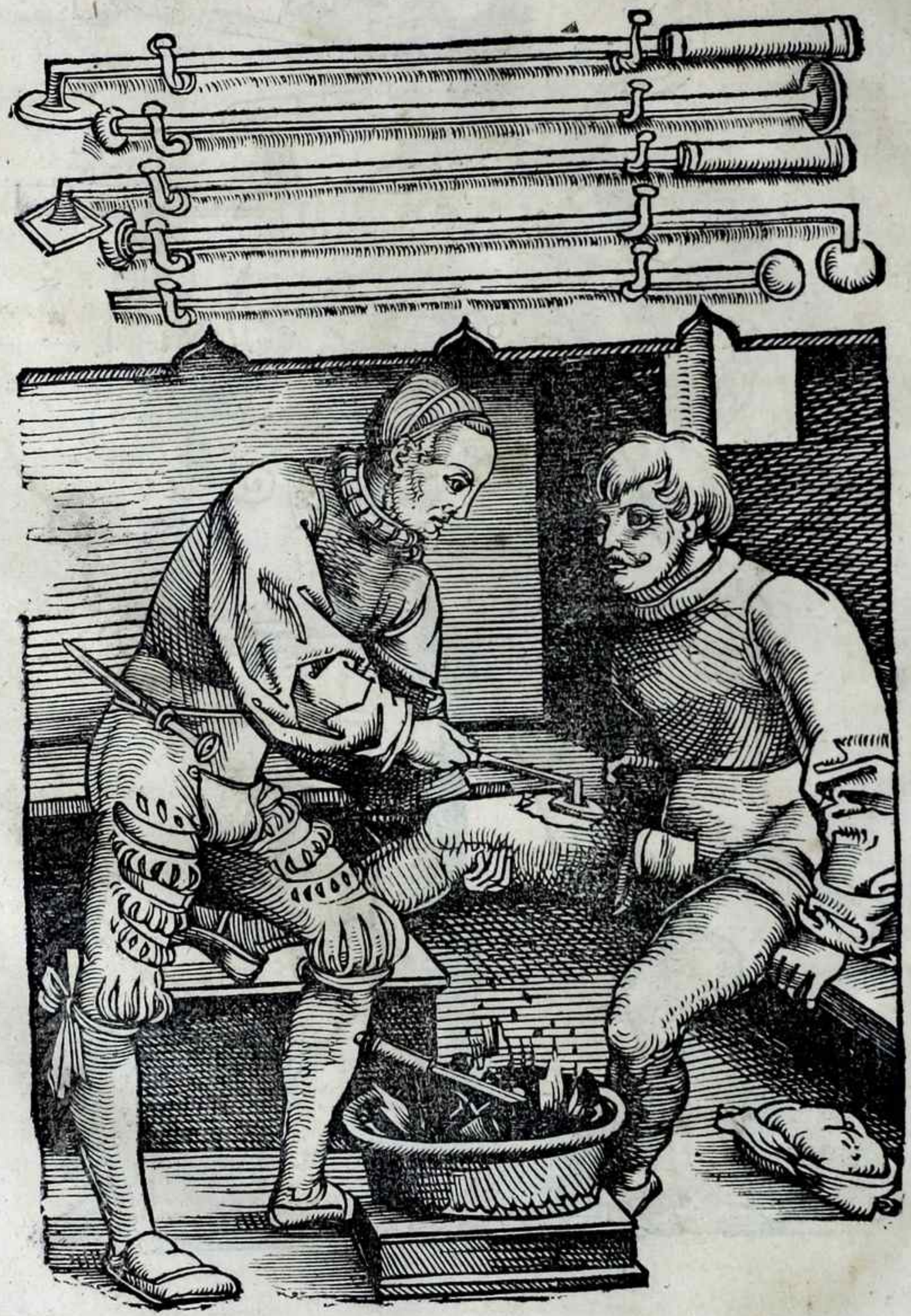

ALBVCASIS IN Chirurgiæ ſuæ LIB. A

PRAEFATIO.

POSTQVAM compleui uobis o Filij, librũ hũc, qui eſt poſtremus ſcientię in medicina cum complemẽto ipſius, & conſecutus ſum finem in eo, ex expoſitionibus eius, & ipſius declarationi bus, uiſum eſt mihi, ut compleam ipſum uobis cũ hoc Tractatu qui eſt pars operationis, id eſt, chirurgiæ cũ manu. Quoniã operatio cum manu proſtrata eſt in regione noſtra, & tẽpore noſtro priuata omnino: donec fortaſſe perijt ſcientia eius, & abſciſſum eſt ueſtigium eius: & non remanſerunt ex ea, niſi deſcriptiones paruæ in libris antiquorũ, quas mutauerũt manus: & accidit eis error & hæſitatio, donec clauſæ ſunt intentiones eius, & elongata eſt uis ipſius: Viſum eſt mihi, ut uiuificẽ eam cum ordinatione huius Tractatus in ea ſecundum uiam expoſitionis, & declarationis, et abbreuiationis: et ut ueniam cum formis ferramentorum Cauterij, et reliquorum inſtrumentorum operis: cum fit ex declarationis additione, & ex properatione eius quod eſt neceſſe. Cauſſa autem propter quam non inuenitur bonus artifex eius cum manu ſua in hoc noſtro tempore, eſt: quia ars medicinæ eſt longa, & oportet auctorem eius exercitari ante illud in ſcientia anatomiæ, quam narrauit Galenus, donec ſciat iuuamenta membrorum, & ipſorum formas, et eorum coniunctionem, & ſeparationem, et habeat cognitionem oſſium, & neruorum, et lacertorum, & numerum ipſorum, et eorum egreſſionem, & uenarum pulſatilium, et quietarum, & locorũ exitus earum. Et propter illud dixit Hippocrates, quod nomen cum nomine eſt multum, et cum opere eſt paucum, et præcipue in arte manus. Nos uero iam diximus de illo in introitu huius libri. Quoniam qui non eſt ſciens, quod diximus de anatomia, non euacuatur, quin iam cadat in errorem, quo interficiuntur homines: ſicut ego uidi multos ex illis, qui formantur de hac ſcientia, & iactant ſe de ea abſque ſcientia, et ſine experimento. Quod eſt, quia uidi medicum ſtolidum ſecuiſſe apoſtema ſcrophuloſum in collo mulieris, et incidit quaſdam arterias in collo: quare fluxit ſanguis mulieris, donec cecidit mortua inter manus eius. Et uidi medicum alium, qui præſumpſit ut extraheret lapidem uiro, qui proceſſerat in ætate, & lapis erat magnus. Peruenit ergo ad eum, & extraxit ipſum cum fruſto ueſicæ. Quare mortuus eſt uir in tertio die. Et ego quidem iam uocatus fueram ad extrahendum ipſum: & uidi ex magnitudine lapidis, & diſpoſitione infirmi, quod moriretur. Et uidi medicum alium, qui accipiebat ſtipem apud quendam Ducum terræ noſtræ propter medicinam: et ac-

Appellat Librum, Tractatum.

B

Chirurgico ſcitu neceſſaria.

Imperitiam Chirurgicorũ periculoſa.

C cidit eunucho nigro, qui erat apud ipſum, fractura in crure eius prope calcaneum: et properauit medicus cum ignorantia ſua, & ſtrinxit fractu ram ſuper uulnus cum puluinaribus, & aſtellis ſtrictura forti, et non di miſit uulneri expirationem. Deinde abſoluit eum ſecundum deſyderia ſua. Poſtea dimiſit eũ diebus aliquot, et precepit ei, ne ſolueret ligamentum: et ſtetit ſic donec apoſtematũ eſt crus eius, & ipſius pes, et peruenit ad perditiõem. Vocatus ſum ergo ad eum: & properaui ad ſoluendum ligamentum: et conſecuta eſt tranquillitas, et euaſit a doloribus ſuis. Verumtamen corruptio iam confirmata erat in membro: et non potui refrenare ipſam. Non ergo ceſſauit corruptio perambulare in membro, donec perijt. Et uidi medicum alium, qui perforauit apoſtema cancerosum: & ulceratum eſt poſt dies, donec magnificata eſt malicia eius cum domino ipſius. Quod eſt, quia quãdo eſt cancer purus ex humore melancholico, tunc nõ oportet ut perueniatur ad eum cum ferro omnino, niſi ſit in membro quod toleret, ut abſcindatur totũ eius. Et propter illud o Filij, neceſſe eſt uobis, ut ſciatis, quod operatio cũ manu diuiditur in duas diuiſiones: ſcilicet, operationem cui aſſociatur ſalus: et operationem, cum qua eſt periculum in pluribus diſpoſitionibus. Et ego iam excitaui in omni loco huius libri, in quo uenit operatio, in qua eſt ter-
D ror & timor. Quare neceſſe eſt uobis, ut caueatis illud, & dimittatis ipſum: ut non inueniant ſtolidi uiam ad loquẽdum, et dehoneſtandum.

Admonitio ſalubris.

Accipite ergo menſuram cum ſollicitudine & protectione, et infirmos ueſtros cum facilitate & firmitudine, et utimini uia meliore perducente gratia Dei ad ſalutem & ſucceſſionem laudabilem: et dimittite ægritudines terribiles difficilis ſanationis: & tollite animas ueſtras ab eo quod facit uos timere, ut ingrediatur ſuper uos heſitatio in fide ueſtra & commodo ueſtro. Eſt enim magis remanens ad gloriam ueſtram, et ſublimius in mundo iſto, et poſtremo ad quãtitates ueſtras. Galenus enim iam dixit in quibuſdam ſuis admonitionibus. Non medicetis ægritudinem malam: ne nominemini medici mali. Iam autem diuiſi hunc Tractatum ſecundum tria Capitula.

Partitio Libri.

¶ Capitulum primũ. De Cauterio cum igne, et Cauterio cum medicina acuta, capitulatum, & ordinatum a capite uſque ad pedes, et formis inſtrumentorum, & ferramentis Cauterij: et omni quod neceſſarium eſt in operatione.

¶ Capitulum ſecũdum. De ſectione & perforatione, phlebotomia & uentoſis, et uulneribus: et extractione ſagittarũ, et ſimilibus illius: & totum capitulatum, ordinatum formis inſtrumentorum.

¶ Capitulum tertium. De reſtauratione, & diſlocatione, et curatione torſionis, & ſimilibus illius: capitulatum, ordinatum a capite uſque ad pedes, & formis inſtrumentorum.

A

¶ De Iuuamento, & Nocumento Cauterij: & quibus cõplexionibus cõueniat. et quo tẽpore: & si cum ferro, uel auro. Caput I.

SED ANTE QVIDEM QVAM rememorer operationis cum eo, oportet ut dicam qualitatem Iuuamentorum eius, & Nocumentorũ ipsius: & in qua complexione exhibeatur. Dico ergo, quod sermo de qualitate iuuamenti Cauterij, & nocumenti eius, est sermo prolixus, & subtilis, scientia, & secretum occultum. Etiam locuta fuit in eo multitudo sapientum, & dissenserunt in eo: & mihi quidem sufficit parum ex sermonibus eorum, timens prolongationem. Dico ergo, quod Cauterium confert uniuersaliter omni complexioni, quę est cũ materia, et absq; materia: exceptis duabus complexionibus, quæ sunt complexio calida absq; materia, & complexio sicca absque materia. In complexione autem calida & sicca cum materia dissenserunt. Quidam enim dixerũt, quod Cauterium iuuatiuum est in ea. Et dixerunt alij contrarium illius, scilicet quod Cauterium non est conueniens in ægritudine, quę est ex caliditate & siccitate: quoniam natura ignis est caliditas: & inconueniens est, ut sanetur ex ægritudine calida & sicca, cum calido & sicco. Et dixit ille qui dicit contrarium illius: quod per Cauterium fit iuuamentum in omni ægritudine calida & sicca, quæ accidit in corporibus hominum: quoniam quando tu comparas corpus hominis, & humiditates eius, ad complexionem ignis, inuenis corpus hominis frigidum. Et ego quidem dico per sermonẽ eius: quia experimentum iam detexit mihi illud aliquotiens. Verumtamen non oportet, ut ueniat super illud, nisi qui iam probatus est, & exercitatus in capitulo Cauterij exercitio ultimo, & cognouit diuersitatem complexionum hominum, & dispositionem ęgritudinum in se ipsis, et caussas earum, & accidentia ipsarum, et spacium temporis earum. Ex reliquis autẽ complexionibus non est super uos timor: et pręcipue in ægritudinibus frigidis & humidis. Iam enim cõuenerunt omnes medici super eas: et non dissenserunt in iuuamento cum Cauterio in eis.

Cauteriũ, cui complexioni conueniat.

B

Et scitote filij, quod ex secreto curationis per Cauterium cum igne, & bonitate eius super Cauterium cum medicina comburente est: quoniam ignis est simplex, cuius actio non peruenit, nisi ad membrum quod cauterisatur: & non nocet membro alio coniuncto cum eo, nisi nocumento paruo. Medicinæ uero comburẽtis actio peruenit ad illud quod elongatur ex mẽbris: et fortasse facit accidere in membro ægritudinem difficilis sanationis, et fortasse interficit. Ignis autẽ propter subtilitatẽ suã & bonitatẽ substantię suę, non facit illud, nisi superfluat. Iam uero innotuit nobis illud p̃ expimentũ, ꝓpter longitudinẽ seruitutis & studij cũ

C arte, & ſtationē ſuper ueritatē rerū: et propter illud excuſor a longitudi-
ne ſermonis. Et ſi non eſſet, quia nō licet huic libro meo, afferrem uobis
ſecretum occultū in igne, et qualitatē operationis eius in corporibus ex-
pulſionis ſuæ, qua expellit ægritudines ſermone philoſophico demon-
ſtratiuo, qui acueretur a mētibus ueſtris. Et ſcitote filij, quod ipſi diſ-
ſentiunt in tempore, in quo cōuenit fieri cauteriū, et ponunt melius tem
pus ueris. Et ego dico, quod cauterium cōuenit in omni tempore: pro-
pterea, quod nocumētum accidens propter tempus ſubmergitur in iu-
uamento, quod attrahitur cum cauterio. Et pręcipue ſi cauteriū eſt pro-
pter dolores ex doloribus neceſſarijs, fortibus, feſtinis, qui non tolerant
tarditatē: propterea quod timetur ex eis, q̄d accidat malicia quæ eſt ma-
ior, quam paruum nocumentū intrans propter tempus. Et non cadat in
mentibus ueſtris o filij illud, quod non extimant, niſi uulgus & ſtolidi
medici, ſcilicet quod illi ægritudini quæ ſanatur per cauterium, non eſt
reditio ſemper: et ponunt illud conſequens, et res non eſt ſicut putant:
propterea quod cauteriū non eſt, niſi loco medicinæ, quæ alterat cōple-
xionē, & exiccat humiditates quæ ſunt cauſſæ, quare accidunt dolores.
Verūtamen cauterium ſuperfluit ſuper medicinā per uelocitatem uale-
tudinis ſuæ, & uirtutem ſuæ operationis, et uehementiā dominij ſui: &
D poſſibile eſt, ut redeat ægritudo hora aliqua temporis ſecundū comple-
xionem infirmi, & locationē ægritudinis ſuæ, & uirtutem eius: & quod
pręparatur in corpore eius ex aggregatione ſuperfluitatū in eo: & quod
peruenit ad ipſum in acquiſitiōe ſua ex cibis, & ſimilibus illis ex cauſſis,
niſi fit ægritudo, in qua adminiſtratur cauterium. Aegritudo ſubtilis in
membro paucarū ſuperfluitatum, et humiditatū, ſicut cauterium dentis,
propter dolorem, et ſimilia illi, poſſibile eſt enim, ut non redeat in eo il-
,, le dolor. Sed illud fit in paucis. At uero ſermo uulgi iterum, quod caute-
,, rium eſt poſtremū medicinæ, eſt ſermo rectus: non ad illud quod ipſi in
tendunt in illo: quoniā ipſi credunt, quod non eſt curatio quæ conferat
cum medicina, neq̄ cum alio poſt occaſum cauterij. Res autē eſt econ-
trario illius, & intentio, quod cauteriū eſt poſtremū medicinæ, non eſt,
niſi quod quando nos adminiſtramus modos curationis in aliqua ægri
tudinū, & non conferunt illæ medicinæ: deinde adminiſtramus in fine
rei cauteriū, & confert: tunc inde cadit, quod cauterium eſt poſtremum
medicinæ, non ſecundū intentionem quam intelligunt uulgus & multi
ſtolidorū medicorum. Antiqui autē dixerunt, quod cauterium cum
auro eſt melius, quam cauteriū cum ferro: & non dixerūt illud, niſi pro-
pter æqualitatem auri, & ſublimitatē ſubſtantiæ ſuæ: & dixerunt, quod
non facit pus locus cauterij. Verum non eſt illud abſolute: quoniā ego
iam probaui illud, & inueni, quod ipſum non facit illud in quibuſdam
corporibus abſq̄ alijs. Et cauteriū cum ipſo eſt bonum, et melius quam
cum ferro, ſicut dixerunt. Verūtamen quādo tu ignis cauterium in igne

Cauterizandi tempus.

Cauterium poſtremum medicinæ.

Cauterium cum auro præſtat.

ex auro, nō declaratur tibi, quando ignitur secundū quantitatem quam uis, propter rubedinē auri: & quando properat ad ipsum frigus, & si addis super ipsum ignitionē, liquescit in igne, et uertitur in laminas. Quare cadit artifex ex illo in occupationem: & propter illud fit Cauteriū cum ferro apud nos uelocius & propinquius, ex rectitudine ad operatiōem. Et ego quidem iam ordinaui hoc Capitulum in Cauterio, secundum capitula: & ordinaui ea a capite usq; ad pedes: ut alleuient quærenti illud quod uult ex eo. A

¶ De modo cauterizandi Caput in commissura coronali. Caput II.

CONFERT hic cauterizatio ad dominiū humiditatis & frigiditatis super cerebrum: quæ duæ sunt caussæ sodæ, et multitudinis fluxus humorū ex capite ad partes oculorum & auriū, et multitudinis somni, & doloris dentiū, et doloris gutturis: & uniuersaliter omnis ægritudinis, quæ accidit ex frigiditate. sicut paralisis, & sodæ, epilepsię, et apoplexiæ, et similia illis ex ægritudinibus. Modus cauterizationis est, ut præcipias infirmo: ut euacuetur in primis cum medicina solutiua mundificante caput tribus noctibus, aut quatuor, secūdum quod exigit uirtus infirmi, & eius ætas, et consuetudo eius. Deinde pręcipe ei, ut radi faciat caput suū cum nouacula. Deinde fac eum sedere inter manus tuas quadratū, ita quod iam posuit manus suas super pectus suū. Deinde pone radicem palmæ tuæ super radicem nasi sui inter oculos suos. Vbicumq; ergo peruenerit digitus tuus medius, signa locum illum cum incausto. Deinde igni Cauterium Oliuare: cuius hæc est forma. Soda. B

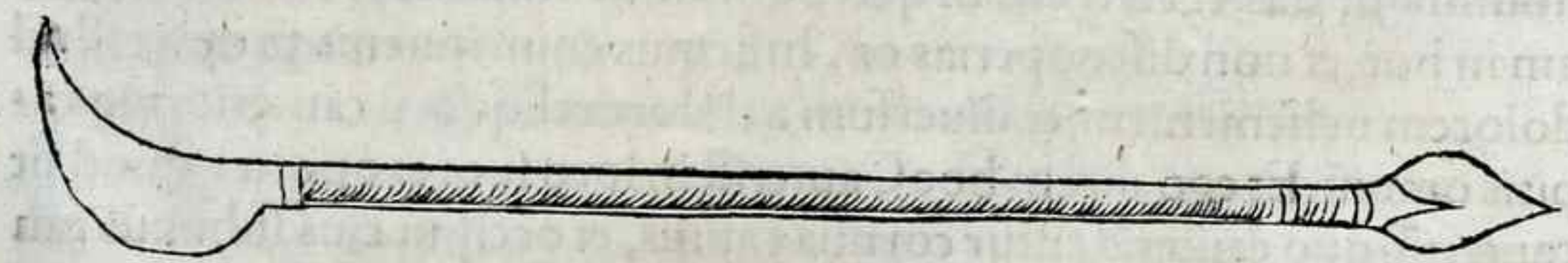

Cauterium oliuare.

Deinde pone ipsum super locum signatum cum incausto, descensione, qua constringatur manus tua paulatim, & tu reuolues ipsum. Deinde leua manū tuam uelociter, & aspicias locum. Quod si uides iam detegi ex osse quantitatē capitis alkiel, aut quantitatē zeuherbi, tunc eleua manum tuam. Et si non, itera manū tuam ferro ipso, aut cum alio ab ipso si infrigidatur: donec uideantur ossa, quæ dixi tibi. Deinde sume aliquid ex sale, & solue illud in aqua, et imbibe in ipso cotum, & pone super locum: et dimitte ipsum tribus diebus. Deinde pone super ipsum cotū imbibitum in butyro, & dimitte illū super locum, donec destruatur eschara ignis. Deinde cura illud cum unguento tetrapharmacon, usquequo sanetur. Iam dixerunt, quod quanto uulnus plus remanet apertū, emittit pus: quare est melius & magis iuuatiuum. Et dixerunt quidam eorum, ut cauterizetur cutis usq; ad os: & teneatur Cauterium, donec ad-

Curatur quiddam ſpiſſitudinis oſſis. Deinde radatur poſt illud quod adueſtum eſt ex oſſe, deinde curetur. Et dicunt alij, quod oportet ut cũ cauterio perueniatur ad ultimum, donec imprimat in os impreſſionem fortem, ita quod cadat os, quod fit ſicut forma kirate: aut inſtrumẽtũ quod mulieres ponũt infuſo alphabeti parui: & extimant, quod exſpirantur ex hoc loco uapores capitis, & dimittatur uulnus apertum tempore longo. Deinde curetur, donec conſolidetur. Mihi autẽ non uidentur hæ duæ ſpecies Cauterij omnino niſi in quibuſdam hominibus ſecundum uiam timoris. Et dimittere ipſum, apud me eſt melius cum ſalute ipſius. Debilitatur enim caput ex ſolutione continuitatis ipſius naturalis: ſicut teſtificati ſumus in reliquis membris: & pręcipue quando caput infirmi debile eſt natura: & ſpecies quidẽ Cauterij prima eſt magis ſalua & melior apud me, & ea utor: operare ergo cum ea in ſalute.

¶ De modo cauterizandi capitis in dolore totius capitis. Caput III.

DQVANDO in toto Capite accidit dolor chronicus: et prolongatur illud in infirmo, & utitur hyeris, et cochijs, & caputpurgijs, & oleis, et empleumatis. Et pręcipue ſi iam cauterizatũ eſt cauterio uno, quod narrauimus, et non confert ei aliquid ex illis: tunc conſidera. Nam ſi caput infirmi eſt fortis creationis natura, et nõ eſt debile, & inuenit frigus uehemens: tunc cauteriza cum cauterio alio ſub illo parum. Deinde cauteriza ipſum ſuper omne cornu capitis ſui cauterio, donec pertranſeat cutis, et diſcooperiatur ex oſſe quantitas, quam narrauimus. Et cauteriza ipſum cauterio uno in occipitio capitis ſui, in loco qui nominatur uas: et eſt locus in quo ponitur uentoſa: & eleua matum tuam in hoc, et non diſcooperias os. Infirmus enim inuenit propter illud dolorem uehementem, et diuerſum a dolore reliquorũ cauteriorum capitis omniũ. Et ego dicam hoc Cauteriũ in loco ſuo: et oportet quod ſit cauteriũ, quo cauterizantur cornua capitis, et occiput eius ſubtilius cauterio, quo cauterizatur mediũ capitis, et hæc eſt forma eius.

Vas capitis.

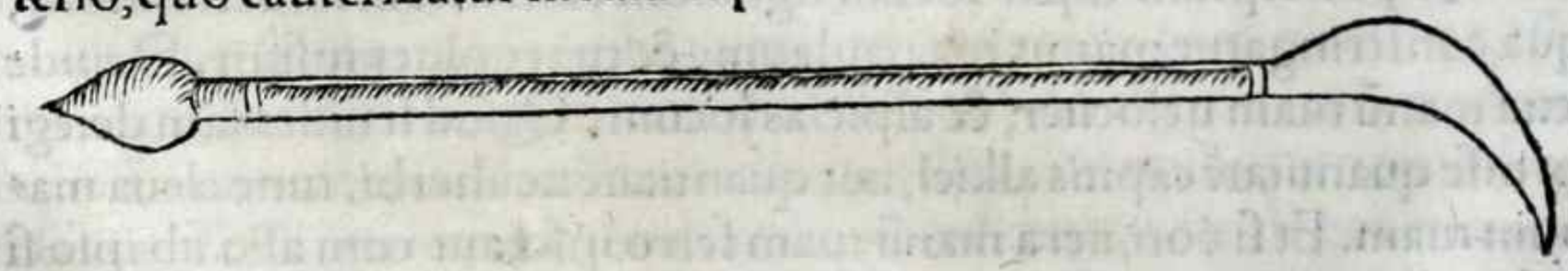

¶ De modo cauterizandi in hemicrania, tam cum medicina aduſtiua, quam cum ferro. Caput IIII.

QVANDO accidit in parte capitis dolor & ſoda, aut extẽditur dolor uſqꝫ ad oculum, & euacuatur cũ medicinis mundificantibus caput, et adminiſtratur reliqua curatio, quam dixi in diuiſionibus ægritudinũ, et non confert illud totũ: tunc cauterizatio in eo eſt ſecundum duos modos: aut cauterizatio cũ medicina acuta comburente: aut cum ferro. Cauterium autẽ cum medicina acuta comburente, eſt,

ut accipias dentē unum allij, & excortices ipsum, et abscindas extremita A
tes eius ex duobus lateribus. Deinde scinde locum doloris in tempore cum phlebotomo lato, donec fiat in eo locus sub cute, in quo dens capiatur. Intromitte ergo eum in ipso sub cute, donec occultet: deinde stringe super ipsum cū puluillo constrictione decenti, et dimitte ipsum quantitate quindecim horarū: deinde solue eum, & extrahe allium, & dimitte uulnus duobus diebus, aut tribus: postea pone super ipsum cotum submersum in butyro, donec locus efficiat pus: deinde cura ipsum cum unguento usquequo sanetur. Et si uis fac illud cum quibusdam medicinis comburentibus, quas ego scripsi in tractatu duodecimo, de Medicinis adurentibus. Cauterizatio uero eius cum ferro, est secundum hunc modum. Igni Cauterium, cuius forma hæc est. Et nominatur Clauilis: quoniā forma capitis eius est sicut forma claui, in quo est quiddam curuitatis, & in medio eius est quędam eminentia parua.

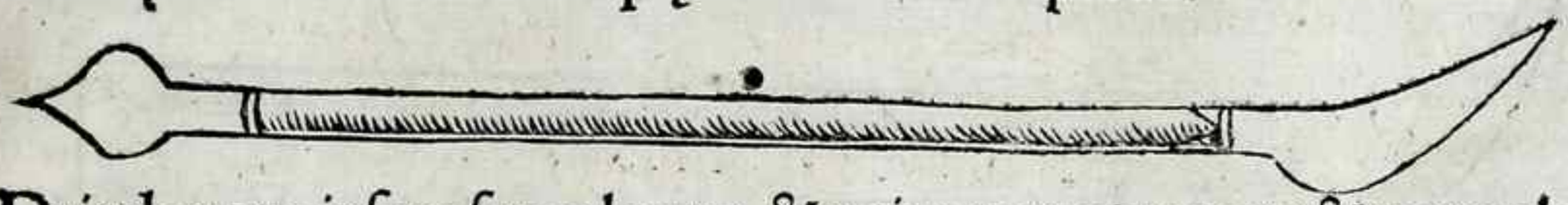

Cauterium Clauile.

Deinde pone ipsum super locum, & retine manum tuam: & tu reuolue ferrum paulatim cum uelocitate: et sit quantitas quæ aduritur ex spissitudine cutis, sicut medietas eius. Et eleua manū tuam, ut non aduratur arteria, quę est inferius, et accidat fluxus sanguinis. Deinde imbibe cotum B
in aqua salis, & pone super locum, et dimitte ipsum tribus diebus: deinde pone cotum cum butyro: postea cura cum unguento usquequo sanetur. Et si uis, cauteriza hanc hemicraniam cum extremitate cultellari secunda Cauterij. Et caue ab incisione arteriæ in hac hemicrania, non antiqua proprie.

¶ De modo cauterizandi in hemicrania antiqua. Caput V.

QVANDO curas hemicraniam, cum eo quod diximus ex curatione præcedente, & quod diximus in diuisionibus ægritudinū, et non confert curatio: & uides ex ægritudine, quod non sufficit ei quod diximus ex cauterio primo cū medicina, aut cum cauterio cum igne, tunc oportet ut ignias Cauteriū cultellare, donec albificetur postquam signas super locum doloris cum linea, cuius longitudo sit medietas digiti, aut quasi illud: & depone manū tuam uice una, et stringe eam donec incidas arteriam, & peruenias usque ad os. Verumtamen necesse est tibi, ut caueas a continuatione mandibulæ, quæ mouetur apud masticationem, ne aduratur latus, aut neruus qui mouet ipsam, unde accidat spasmus. Et esto super custodiam, & cautelam de fluxu sanguinis arteriæ, quæ abscisa est. In abscisione enim eius est timor, & præcipue ei qui ignorat illud quod facit, & non est studiosus, nec expertus: & dimittit operationem cum eo in primis. Et ego ueniam cum rememora-

C tione regiminis fluxus ſanguinis accidentis ex arteria ſecundum modum ſuum, & in loco ſuo huius libri. Quod ſi uides ex ægritudine, quod non ſufficit ei hoc Cauteriũ, & uides corpus infirmi tolerans cauterium in medio capitis, ſicut narrauimus, cura uulnus, donec ſanetur. Et ſi uis, adminiſtra Cauterium, quod diximus in capitulo extractionis arteriæ cum Cauterio habente duos cultellos. Eſt enim cauterizatio melior hac, & magis conferens.

¶ De modo cauterizandi in dolore Auriũ. Cap. VI.

QVANDO accidit in Aure dolor a frigore, et curatur cum ſolutiuis, & reliqua curatione quam diximus in diuiſione, et non remouetur dolor, tunc igni Cauterium: & eſt illud quod nominatur Punctum, cuius forma eſt hæc.

Cauterium Punctum.

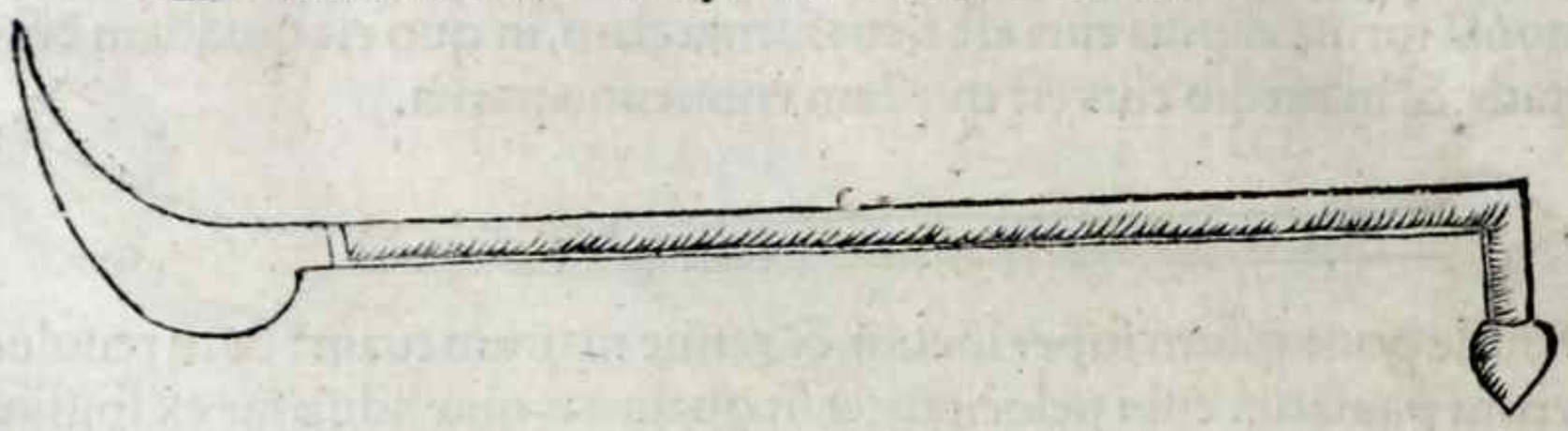

D Deinde puncta cum eo poſt eius ignitionem in circumitu auris totius, ſicut reuoluitur: aut in circumitu utriuſq; ſi ſimul dolor eſt in utriſq;. Et elonga te cum Cauterio a radice auris parumper, poſtquam ſignaueris loca cum encauſtro: & ſit cauterij quantitas decem punctorum in omni aure, & quaſi illa. Deinde cura loca, donec ſanentur.

¶ De modo cauterizandi in Tortura. Caput VII.

TORTVRA quæ curatur cum cauterizatione, non eſt niſi ex ſpeciebus, quæ accidunt ex phlegmate, ſecundũ quod diximus in diuiſionibus ægritudinũ. Et deuita cauterizationem ſpeciei, quæ accidit ex exiccatione, et ſpaſmo nerui. Quando curas hanc ſpẽm torturæ cum hyeris, & caputpurgijs, et gargariſmis, & non confert curatio tua, tunc oportet ut cauterizes infirmũ tribus Cauterijs: uno apud radicem auris, et ſecundo parum inferius a timpore ſuo, & tertio apud coniunctionẽ duorum labiorum. Et pone Cauterium tuũ ex contrario partis infirmæ. quoniã mollificatio non accidit, niſi in parte quæ apparet ſana. Et forma cauterizationis eſt, ut cauterizes ipſum Cauterio in directo extremitatis auris ſuperioris ſub cornu capitis parum: et alio in timpore: cuius longitudo ſit ſecundũ longitudinem pollicis. Et depone manũ tuam cum cauterio, donec comburatur quantitas medietatis ſpiſſitudinis cutis. Et hæc eſt forma Cauterij, & eſt ſpecies ex cultellari, cu-

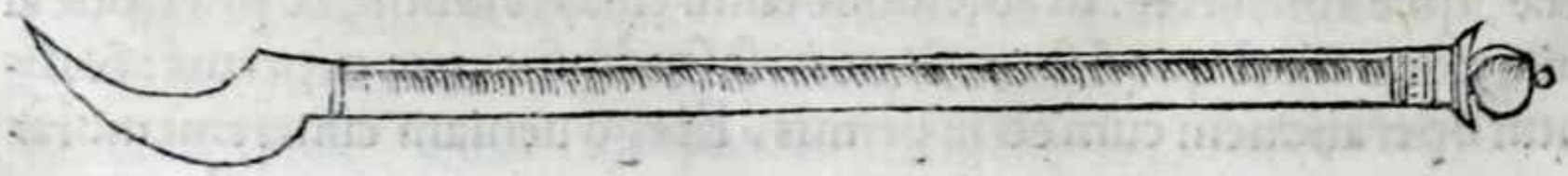

ius forma præmissa est: uerũtamen non est subtilior ea parum, sicut uides: & oportet ut sit cultellus in eo superfluę grossitudinis parum. Deinde cura loca, cum eo quod præcessit: donec sanetur. A

¶ De modo cauterizandi in Apoplexia antiqua. Caput VIII.

QVANDO antiquatur Apoplexia, & curas eam cum eo quod diximus, & non confert medicatio tua, & infirmus non habet febrem, tunc cauteriza eum quatuor cauterijs super omne cornu capitis sui, & cauterio in medio capitis, sicut diximus, & cauterio in occipitio capitis, secundum quod præcessit: & modus cauterij sit secundum quod præcessit. Etiam cauterizatur cum Cauterio super os stomachi: et est magis ultimum. deinde curetur, cum eo quod præcessit.

¶ De modo cauterizandi in Obliuione. Caput IX.

OPORTET ut in potu dentur in primis infirmo hyeræ magnæ, & pillulæ mundificantes cerebrum. Deinde rade caput infirmi totum, & pone super occipitium eius emplastrum de synapi descriptum in tractatu emplastrorum: & pone ipsum aliquotiens. Ipsum namq; est modus Cauterij: & fac illud secundum ordinem eundem, quẽ dixi illic. Si ergo sanatur per illud, bonum est. Si non: tunc fac ei cauteria tria in posteriori parte capitis sui, quæ sint descendentia a superiori parte capitis usq; ad inferiorem partem oculi: & pone inter omne cauterium grossitudinem digiti. Deinde cura Cauterium, cum eo quod præcessit. Si autem uis additionem, & infirmus est tolerans illud: tunc fac ei Cauterium in medio. Quod si uis additionem: tunc cauteriza ipsum super duo cornua. Deinde cura ipsum, donec sanetur: sitq; Cauterium oliuare secundum formam, quæ præmissa est. B

¶ De modo cauterizandi in Paralisi, & mollificatione. Caput X.

OPORTET ut procedas in mundificatione capitis cum hyeris, & cum eo quod diximus. Deinde rade caput infirmi: postea cauteriza ipsum cauterio in medio capitis, & cauterio super omne cornu capitis, & cauterio super posterius ipsius, & tribus super spondiles colli.

Si autem indiges in ægritudine mollificatione corporis pluribus illis, & infirmus est tolerans, & ægritudo est fortis: tunc cauteriza ipsum quatuor cauterijs super spondiles dorsi, & ultima cum cauterio, donec comburatur ex cute plurimum eius, & eleua manum tuam. Deinde cura ipsum, donec sanetur: & sic cauterium Oliuare.

¶ De modo cauterizandi in Epilepsia. Caput XI.

NON CAVterizatur epilepticus, nisi ille cuius epilepsia est ex phlegmate. Oportet ergo ut mundifices cerebrum eius in primis cum hyeris, & cum reliqua curatione quã diximus in diui-

C sione: quando infirmus est magnus, aut est tolerans in acceptione medi-
cinarum. Si aũt est puer, qui non tolerat medicinas, tunc administratur
gargarisma, et masticationes mundificantes cerebrum, ante illud diebus
multis cum bonificatione ciborum. Deinde rade caput eius, postea cau
teriza ipsum Cauterio uno in medio capitis, secundum quod præcessit
in modo: et cauterio alio in occipitio eius, & super omne cornu capitis
sui cauterio. Quod si infirmus fuerit fortis, et fuerit tolerans, tunc cau
teriza ipsum cauterijs, quæ dixi in habente paralisim, & mollificatiõem
corporis super spondiles colli, & spondiles dorsi: & sit Cauterium oli-
uare secundum modum qui præcessit. Si autem infirmus est puer, tunc
pone cauterium subtile, secundum hunc modum.

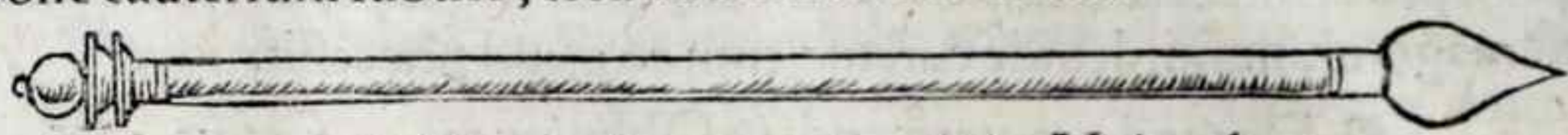

¶ De modo cauterizandi in Melancho-lia. Caput XII.

QVANDO caussa melancholiæ sunt humiditates corruptæ, &
phlegma grossũ, tũc cauteriza ipm Cauterijs, quę diximus
in habẽte paralisim. Et si caussa melancholiæ est superfluitas decliuis ad
D melancholiã, & est corpus infirmi humectũ, tunc da ei in potu q̃d mun-
dificet cerebrum eius, secundũ quod præcessit in diuisione: deinde rade
caput infirmi, et fac postea tortellam decenter factam ex lino, sicut circu
lum. Deinde pone ipsam in medio capitis: et infirmus sedens quadratus
teneatur ab omni parte. Deinde prę̃senta linimentum. Et est dignius ex
butyro ouium antiquo. Et calefac ipsum super ignẽ calefactione tempe-
rata mensura, quã toleret digitus, quando intromittitur in ipsum. Dein-
de euacua ipsum in medio capitis eius ĩ circulo, et dimitte ipsum donec
infrigidetur. Fac illud infirmo omni hebdomada semel, cũ reliquo regi-
mine eius bono, donec sanet. Aut si uis, cauteriza ipsum faciendo pun-
cta parua plurimũ eius, prę̃ter quod teneas manũ cum cauterio: imo sit
odorando. Hæc enim species cauterij humectat cerebrũ cum qualitate.
Deinde pone super ipsum cotũ imbibitũ in butyro, aut adipe gallinæ.

¶ De modo cauterizandi in aqua descenden-te ad oculum. Caput XIII.

QVANDO declarat tibi principiũ aquę in oculo per signa, quę
dixi in diuisione, tunc incipe & pota infirmũ, cum eo quod
mundificet caput eius. Et custodi ipsum ab oibus humiditatibus, & fac
eum sedere in balneo, in ieiunio diebus aliquot. Deinde prę̃cipe ei, ut ra
dat caput suum, & cauteriza ipsum in medio capitis sui. Deinde caute-
riza ipsum super duo timpora duobus cauterijs, si est incæptio descen-
sus aquæ in duobus oculis simul: aut ex latere uno, si est incæptio aquæ
in oculo uno: & abscinde cum cauterio omnes uenas & arterias quæ
sunt sub cute: & sint cauteria in ea longa in latitudine timporum: & ca-

ue a fluxu ſanguinis. Quod ſi uides aliquid ex eo, tunc abſcinde eum A
ſtatim cum quacumq; medicina eſt poſſibile: & ego ueniam cum ſapi=
entia, quæ eſt in extractione arteriarum, et abſciſione earum, & cautela
a fluxu ſanguinis. Et quandoq; cauterizatur in ceruice, ſub duobus oſſi
bus, duobus cauterijs ultime productis.

¶ De modo cauterizandi in Lachrymis anti=
quis. Caput XIIII.

QVANDO lachrymę oculorũ ſunt antiquæ, aſſiduæ: et ſunt ſu
per uenas, & arterias quæ ſunt in manifeſto capitis exteri=
us, uerificatur q̃d illud eſt ex ſuperfluitatib. frigidis, phlegmaticis: tunc
cauteriza cauterio eodem quod narraui in inceptione aquæ deſcenden=
tis, cauterio in medio capitis, et duobus cauterijs ſuper duo timpora, &
duobus cauterijs in ceruice ſub duobus oſſibus. Et ſi indiges additione,
tunc cauteriza ipſum in omni latere caute oculi, ſuper extremitatem ſu=
percilij cum cauterio paruo.

¶ De modo cauterizandi in fœtore Naſi. Cap. XV.

QVANDO tu medicaris illud, cũ eo quod diximus in diuiſio=
e, et non cõfert medicatio: tunc propera, & da in potu infirmo
cochias tribus noctibus: deinde rade caput eius, et cauteriza i= B
pſum cauterio medio, cũ cauterio oliuari. Deĩde cauteriza
ipſum cũ cauterio clauili duobus cauterijs, ſuper duo ſupercilia ſub ca=
pillis parum. Et cuſtodi te ab arteria, ne incidas eam. Et hæc eſt forma
cauterij Clauilis.

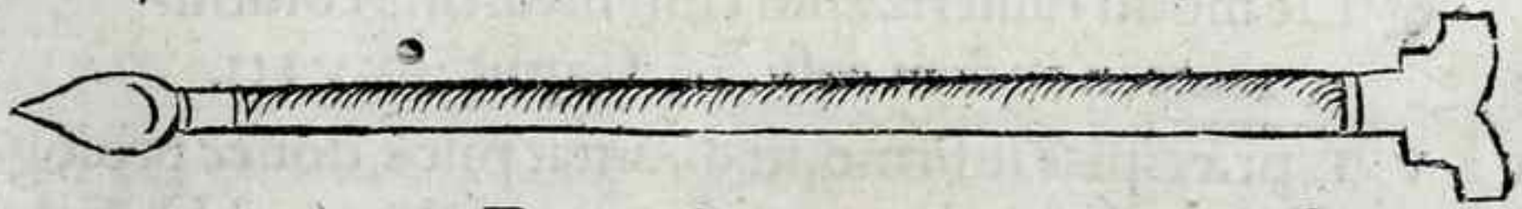

¶ De modo cauterizandi in mollificatione
Palpebræ. Caput XVI.

QVANDO mollificatur Palpebra oculi ab ægritudine, aut hu
miditate: tunc cauteriza Palpebram cauterio uno, cum hoc
cauterio lunari. Et ſi uis, cauteriza ipſum ſupra duo ſupercilia parum
duobus cauterijs in omni parte: & elongentur a duobus timporibus:
& ſit longitudo omnis cauterij, ſecũdum longitudines ſupercilij: et non
ultimes manũ tuam cũ cauterio, imo ſcdm quantitatem q̃d aduritur ter=
tia palpebræ. et hęc eſt forma cauterij ſcd'm hũc modũ cauterij lunaris.

¶ De modo cauterizandi Palpebram cum pili inuerſan=
tur pungentes oculum. Caput XVII.

CAVTERIVM in eo eſt ſecundũ duos modos: aut caute=
rium cum igne; aut cauteriũ cum medicina comburente. In cauterio aũt

C cum igne, præcipe infirmo ante illud, ut dimittat pilos suos, si est ex illis qui mundant eos, donec prolongẽtur & æquentur. Si autem pungunt eum apud ortũ suum: tunc constringe oculos eius cum uitta, ut non moueantur, donec nascantur. Cum ergo nascuntur & æquantur, tunc pone caput infirmi in sinu tuo: deinde signa super Palpebram oculorum eius cũ encaustro, signo quod sit secundũ figuram folij myrti: et sit principiũ signi prope pilos. Deinde pone cotũ imbibitum in albumine oui: aut in mucilagine psilij sup oculũ. deinde igni cauteriũ, cuius forma est hæc.

Deinde cauteriza super figurã, quam signasti paulatim in uicibus multis, donec cõburatur superficies cutis, quę est sicut figura folij myrti, totam apparentẽ proprie. Et signũ sanitatis operis tui est: ut si uideas Palpebram oculi iam contrahi, et pilos eleuari apud punctura oculi. Eleua ergo manũ tuam tunc: et dimitte ipsum tribus diebus. Deinde pone super ipsum Cotum cum butyro, donec eradicetur eschara. Deinde cura ipsum cum unguento, donec sanetur. Quod si redeat aliquod ex pilis post horam, & mollificetur palpebra: tunc itera Cauterium super illum locum, sicut fecisti in primis. Si autem pili sunt in inferiori: tunc cauteriza ipsam, donec eleuetur ad locum suum naturalem; & æquetur ut non pungant pili oculum.

¶ De modo cauterizandi cum medicina comburente in eodem casu. Caput XVIII.

EST VT præcipias infirmo, ut dimittat pilos, donec prolõgentur & æquentur. Fac ex charta de panno formam folij myrti. Deinde accipe ex sapone cognito, & ex calce non imbibita ex unoqtuoqꝫ pondus unc. I. aut quasi illud: deinde tere ea simul contritione bona, & fac illud cum festinatiõe, ut non infrigidetur. Deinde expande ex eo super chartam quã fecisti sicut formã folij myrti, & pone ipsum super palpebram oculi unius, aut duorum. Et pone sub oculo cotum imbibitũ in albumine oui: & caput infirmi sit in sinu tuo. Et pone digitum tuũ indicem super medicinã, & preme ipsum parumper. Et tu moueas ipsum quotiens sentit infirmus mordicationẽ medicinæ: quoniã inuenit eius mordicatio sicut ignis. Dum ergo perseuerat hoc quod ipse inuenit mordicatio, tunc dimitte medicinam, & moue ipsam cum digito tuo. Cum ergo quiescit mordicatio, tunc remoue medicinã, & ablue oculũ cum aqua. Et considera tunc, si uides palpebram eleuari, sicut eleuatur apud contractionẽ cum igne, aut cum incisione, est bene: & si non, tunc itera super ipsam ex medicina super locũ, in quo non imprimit medicina, & non denigrat, donec æquet operatio tua, et cõtrahat oculus. Deinde pone super

ipſum Cotum cum butyro, donec eradicetur cutis aduſtionis. Deinde A
cura ipſum cum unguento diaphinicon, aut alio, donec ſanetur. Et ne=
ceſſe eſt tibi apud operationem, ut cuſtodias ultima cuſtodia, ne in ocu=
lum cadat aliquid ex medicina. Quod ſi mollificatur palpebra poſt
dies, & pugnat ex capillis aliquid in oculo, tunc itera medicinam ſuper
illum locũ, qui mollificatur ex palpebra proprie, ſicut feciſti in primis.
Deinde cura ipſum, donec ſanetur. Et hæc eſt forma folij myrti.

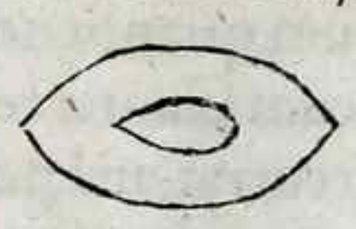

Forma folij Myrti.

Et ſcias, quod oculi hominũ diuerſificantur in magnitudine, et paruita=
te. Ergo ſecundum illud ſit conſideratio tua: & non occultatur uia recti=
tudinis illi, cui eſt ſtudium de hac arte.

¶ De modo cauterizandi in Fiſtula lachrymali. Caput XIX.

QVANDO curas Fiſtulam, cum eo quod diximus in diuiſio=
nibus ægritudinum, & non confert curatio tua: tunc, opor=
tet ut cauterizes ipſam ſecundum hunc modum. Præcipe infirmo, ut po B
nat caput ſuum in ſinu tuo, & teneat caput eius miniſter inter manus ſu=
as taliter, ut non moueatur, neq; agitetur cum capite ſuo. Deinde pone
Cotum infuſum in albugine oui, aut in mucilagine pſilij ſuper oculum
eius: deinde igni Cauterium, cuius forma eſt hæc.

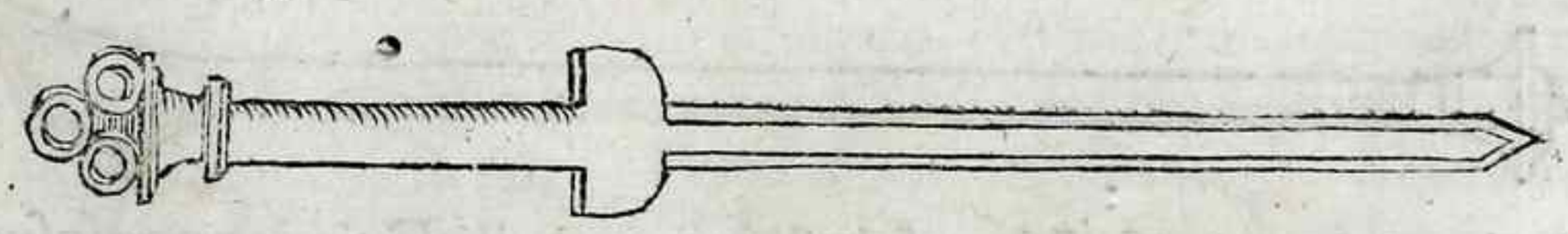

Sit concauum, ſicut forma cannæ pennæ uulturis ab extremitate una,
cum qua fit Cauterium: & ſi uis ſit penetrans uſq; ad extremitatem ali=
am, & ſi uis ſit ſurſum ſic tenta. Verumtamen hoc concauum eſt melius
ad opus tuum. Deinde exprime fiſtulam, ſi eſt aperta, et extrahe ex ea ſa
niem, & exicca ipſam: et ſi non eſt aperta, tunc aperi eam, & extrahe pus
eius. Deinde pone tunc ſuper eam Cauterium, quod fit ignitum ualde.
Et tene cum eo manum tuam parumper apud Cauterium ab oculo, ad
partem naſi, ut non erret manus tua, aut inquietetur infirmus: & ponas
Cauterium in adipe oculi, et corrumpas ipſum. Si ergo peruenis in prin
cipio Cauterij tui uſque ad os, erit bene. Et ſi non: tunc itera Cauterium
ſemel, aut bis, ſi indiges illo: & dimitte illud tribus diebus. Deinde po=
ne Cotum cum butyro, & cura ipſum cum unguento exiccatiuo, donec
ſanetur. Quod ſi pręterierint ei quadraginta dies, & nõ ſanatur: tunc
pone ſuper ipſum medicinam acutam corroſiuam, donec detegatur os:
& rade ipſum ſecundum quod uenit in capitulo ſuo. Et eſt modus a=

C lius Cauterij fistulæ, quē quidam primi dixerunt. Intende ad locum fistulæ, & finde ipsum: deinde pone in ipsam fissuram camahan subtile, id est, Cannulam subtilem. cuius forma hæc est.

Cannula.

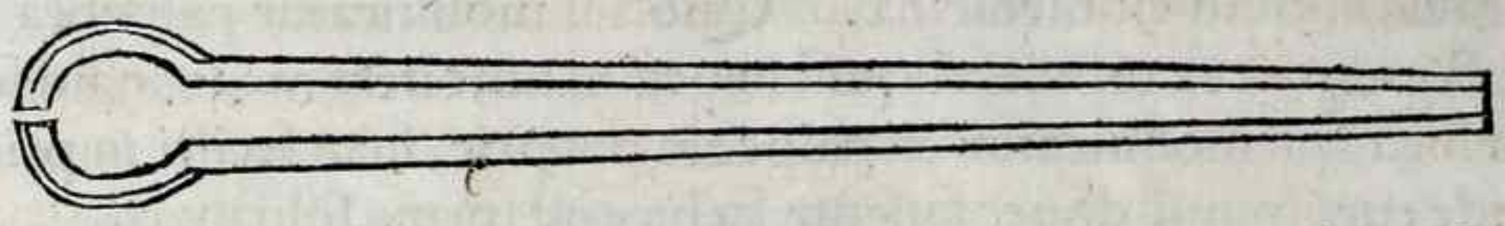

Et funde in ipsum quantitatem drachmæ ex plumbo liquefacto, & tene manum tuam cum Canna retentione bona, & non moueatur infirmus omnino, ut nō currat, uel perueniat plumbum liquefactum ad oculum eius. Et oportet ut ponas super oculum infirmi cotum infusum in albumine oui, aut in aqua. plumbum enim comburit locum fistulæ, & sanat ipsam sanatione mirabili. Quod si sanatur fistula, cum eo quod diximus ex Cauterio, & curatione, est bonum. Et si non, tunc necesse est administrare foramen nasi, & reducere fistulam ad cursum nasi, secūdum quod ueniet in loco suo sibi proprio.

¶ De modo cauterizandi in fissuris Labiorum. Caput XX.

Pili labiorum.

MVLTOTIENS accidunt in Labio fissuræ, quę noīantur Pili, et pręcipue in labijs puerorū. Cum ergo tu curas has fissuras, cum eo q̄d diximus in diuisione ægritudinū, et non confert curatio, tunc igni cauterium paruū cultellare, secundum hanc formā.

D

Cauterium Cultellare.

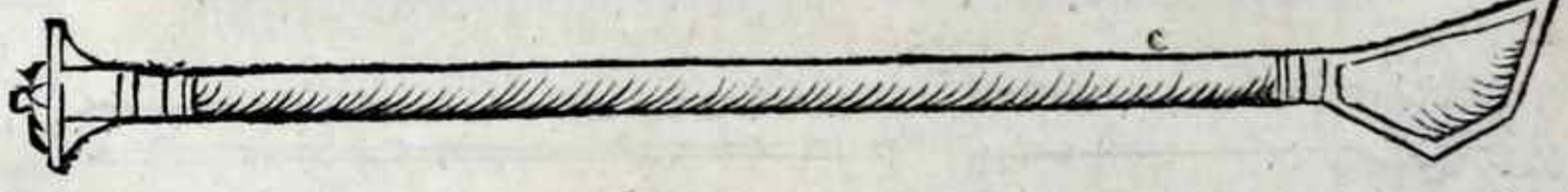

Et sit concauitas eius secūdum subtilitatem cultelli. Deinde pone ipsum ignitum festinanter in ipsis fissuris, donec perueniat cauteriū ad profundum fissurarum. Deinde cura ipsum cum cæroto, donec sanetur.

¶ De modo cauterizandi in fistula Oris. Caput XXI.

QVANDO accidit apostema in radice gingiuæ, aut in palato, aut in radicibus dentium: deinde facit pus, & rumpitur: postea antiquatur, et currit pus, et fit fistula: deinde curas ipsam, et non confert in ea curatio, tunc oportet ut ignias cauterium secundum quantitatē, quod capiat in fistula. Deinde intromitte ipsum ignitū in foramine fistulæ, & tene manū tuam, donec perueniat ferrū ignitum ad profundū eius, et ultimū eius: fac illud semel, aut duabus uicibus. Deinde cura ipsum post illud, cū eo quod diximus de curatione usquequo cureť. Si ergo abscinditur sanies, et sanať, erit bonū. Et si nō, tunc necesse est detegere locū, et auferre os corruptum scd'm q̄d ueniet in capite suo.

¶ De modo cauterizandi in Gingiuis, et Dentibus mollificatis. Caput XXII.

A

QVANDO mollificat gingiua propter humiditates, & mouentur dentes, & curas eam cũ medicinis, et non confert: tunc pone caput infirmi in sinu tuo. Deinde igni cauteriũ, cuius forma ueniet post hæc, ita ut ponas Cannulã super dentem; & intromitte in ea Cauterium ignitum festinanter: & tene manum tuam parumper, donec sentiat infirmus calorem ignis iam peruenisse ad radicem dentis. Et eleua manum tuam: deinde itera Cauterium aliquotiens, secũdum quod uis. Deinde impleat infirmus os suum aqua salis, & teneat ipsam hora una: & exspuat ipsam. Dens eũ motus firmatur, & gingiua mollificata strin gitur, et siccatur humiditas corrupta.

¶ De modo cauterizandi in dolore Dentium. Caput XXIII.

QVANDO dolor dentis est propter frigiditatem, aut in ipso est frigus, aut uermis, & non confert curatio cũ medicinis: tunc Cauterium in ipso est secundũ duos modos: aut Cauteriũ cum butyro: aut cauteriũ cum igne. Cauterium aũt eius cum butyro est, ut accipias butyrũ uaccinũ, et bullias ipsum in cochleari ferreo, aut in uenera. Deinde accipe cotũ, et inuolue ipsum super extremitatem tentę. Deinde submerge ipsum in butyro bullito: et pone ipm super dentem dolorosum festinanter, & tene ipsum donec infrigidet: deinde itera ipm aliquotiens, donec perueniat uirtus ignis ad radicẽ dentis. Et si uis, submerge lanã, aut cotũ in butyro frigido, et pone ipm super dentẽ dolentẽ: et pone super ipsum ferrum ignitũ, donec perueniat ignis ad profundũ concauitatis dentis. Cauterizatio aũt eius cũ igne est, ut intendas ad cannulã æris, aut cannulã ferri. Et sit in corpore eius quiddã grossitudinis, ut non perueniat acuitas ignis ad os infirmi. Deinde igni Cauteriũ, cuius forma ueniet: et pone ipsum super illũ dentem: & tene manũ tuam, donec infrigidetur Cauteriũ. Fac illud aliquotiens. nam dolor remouebitur, aut in illo eodem die, aut die alio. Et oportet in impressione illius Cauterij, ut impleat infirmus os suũ butyro bono, & teneat ipsum hora una: deinde exspuat ipsum. Et hæc est forma Cauterij.

B

Cauterium Dentiũ cum butyro.

Cum igne.

Cauteriza cum quacumque extremitate uis secundum quod est possibile: & hæc est forma Cannulæ.

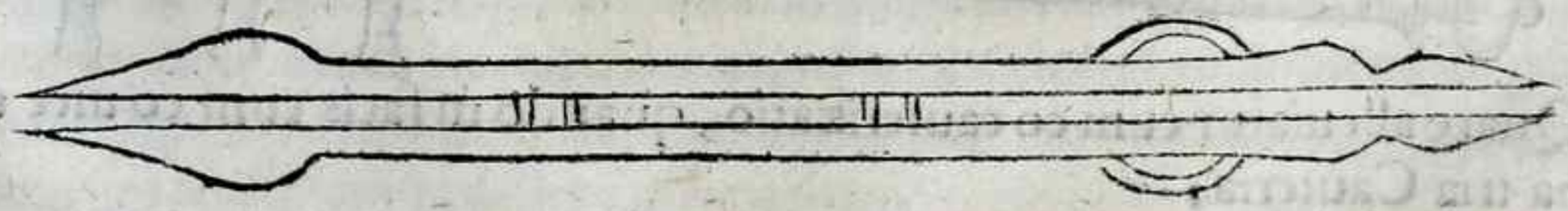

C ¶ De modo cauterizandi in Strophulis. Caput XXIIII.

QVANDO Strophulæ ſunt a phlegmate, et ab humiditatibus frigidis, & non ſunt obedientes digeſtioni per medicinas, & uis digeſtionem earum uelociter: tunc igni Cauterium concauum, cuius forma eſt hæc.

Habens duas extremitates apertas, ut egrediatur fumus apud Cauterium ab extremitate altera: & pone ipſum ignitũ ſuper ipſum apoſtema ſemel, et ſecũdo, ſi indiges illo, donec perueniat ad profundũ apoſtematis. Quod ſi apoſtema eſt paruũ: tunc pone Cauteriũ ſecundum quãtitatem apoſtematis. Deinde dimitte ipſum tribus diebus, et pone ſuper ipſum cotũ infuſum in butyro, donec remoueatur quod cõbuſſit ignis. Deinde cura ipſum cũ unguento dentis, donec ſanetur forma cannulæ.

¶ De modo cauterizandi in raucedine uocis, & conſtrictione anhelitus. Caput XXV.

D QVANDO uincũt humiditates ſuper cañale pulmonis, et præcipue quando illud eſt cum frigiditate complexionis, tunc oportet ut euacuet infirmus ĩ primis cũ medicinis ſolutiuis. Deinde cauteriza ipſum in nocrati apud radicẽ gutturis in loco depreſſo: et caue, ne peruenias cum Cauterio ad guttur, neq; in cute, niſi quiddam eius. Deinde cauteriza ipſum cauterio alio apud iuncturam colli in ultimo ſpondili eius ultimando: & ſit Cauterium clauile ſecundũ modum, qui præceſſit. Deinde cura ipſum cum eo quod præceſſit, donec ſanetur.

¶ De modo cauterizandi in ægritudinibus Pulmonis, & Tuſſi. Caput XXVI.

QVANDO Tuſſis & ægritudo Pulmonis ſunt ab humiditatibus frigidis, et infirmus non habet febrẽ, neq; phthiſim, & ægritudo antiqua: tunc cauteriza ipſum duobus cauterijs ſupra furculã in locis depreſſis, lenibus, uacuis. Et cauterio alio in medio pectoris iter duas mãmillas: et ſit cauteriũ cannulæ ſecũdum formã quæ pręceſſit. Et ſi uis ſit cauterizatio tua punctando cũ cauterio, quod noiatur Punctũ, cuius forma pręceſſit in punctatione doloris auriũ: & ſint puncta ex triginta pũctis uſq; quaſi ad alia. Deinde cura ipſum cũ eo quod pręceſſit, donec ſanetur. Et iam ſit cauteriũ habens tres ramos: ſecũdm hanc formã.

Cauterium Punctum.

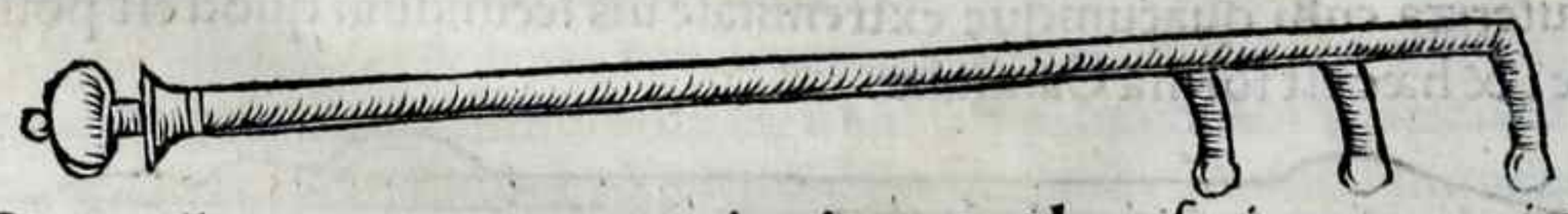

Quare alleuiatur cum eo cauterizatio, quando tu facis cum eo uice una tria Cauteria.

¶ De modo cauterizandi in Titillico, in dislocatione Humeri. Caput XXVII.

A

QVANDO dislocat caput adiutorij caussa humiditatū, et non figit in hora reditus sui a dislocatione sua, donec sit illud ei consuetudo reditionis, deinde dislocatur a paruo motu, qui accidit sicut nos iam testificauimus illud, tunc oportet ut reducas dislocationē in primis. Deinde resupinetur infirmus super dorsum suū, aut super latus sanū. Deinde eleua cutim, quę est in interiori Titillici ad superiora cum digitis manus tuæ sinistræ: & si iunctura dislocatur ad interiora. Deinde igni Cauterium habens duo uerua. Cuius forma est hæc.

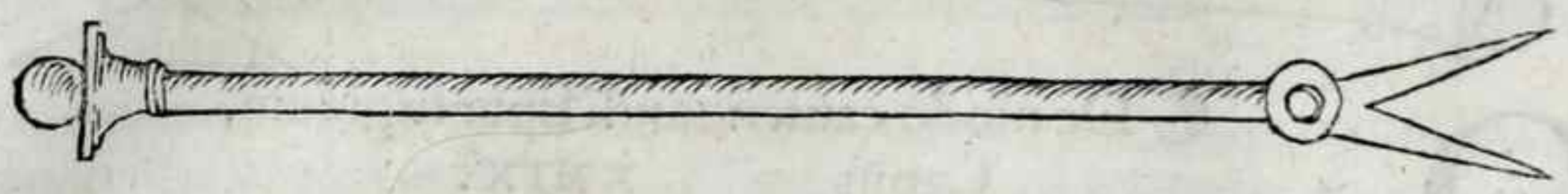

Deinde cauteriza cutim, donec penetret eam usq; ad latus aliud, & ueniet figura cauterizationis cum quatuor cauterijs. Et quandoq; fit cauterizatio cum cauterio habente tria uerua, quare fit figura cauterizationis tunc sex cauteriorum: & sunt uerua secundum subtilitatem tentæ. Et hæc est forma cauterij habentis tria uerua.

B

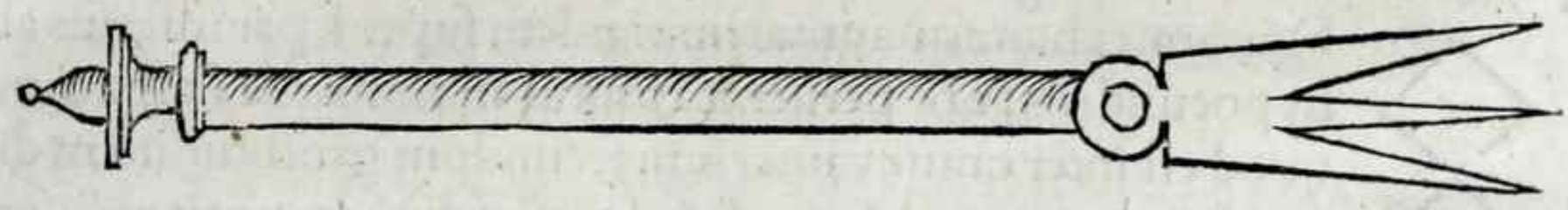

Et quandoq; additur super hunc modum unum, quare sunt cauteria octo. Deinde pone super cauterium porros contritos cum sale. Deinde fac adhærere infirmum tranquillitati, ut non moueatur membrum tempore aliquo, donec confortetur. Et si dislocatio est ad superiora, & raro fit illud, tunc cauteriza ipsum super humerum cauterio clauili, aut cauterijs multis punctando. Nam iunctura firmatur, & remouetur humiditas: & sanatur infirmus.

¶ De modo cauterizandi Stomachum. Caput XXVIII.

QVANDO accidunt in Stomacho frigus & humiditates multæ, donec extrahant ipsum a complexione sua, & multiplicentur catarri ad ipsum, & assiduas modos curationis, & non confert: tunc oportet ut resupinetur infirmus super dorsum suum, & extendat crura sua, & manus suas. Deinde cauteriza cum tribus cauterijs, cauterio sub cochleari pectoris quantitate digiti unius cum cauterio clauili, & duobus cauterijs inferius a duobus lateribus cauterij unius, donec ueniat figura cauteriorum triangulata. Et elonga inter utraq; ut non coniungantur, quando facient pus. & sit profunditas cauterij quantitas duarum tertiarum grossitudinis cutis.

C 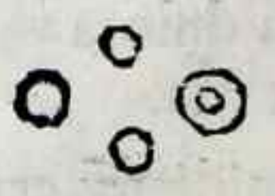

Et ſit figura cauteriorum ſecundum hanc formam ſine additione: & ſi uis cauteriza cauterio magno in medio ſtomachi ſecundum hanc formam: & ſit cauterium quo fit hoc cauterium unum ſecundum figuram circuli ſecundum hanc formam. Et cauterizatur ſtomachus punctando ei qui terretur ab hoc cauterio: et eſt, ut ſignes ſuper ſtomachum punctum ſecundum quantitatem, quam uis cum encauſtro: deinde cauteriza ipſum cum cauterio puncti: deinde cura ipſum cum curatione, quæ præceſſit, donec ſanetur.

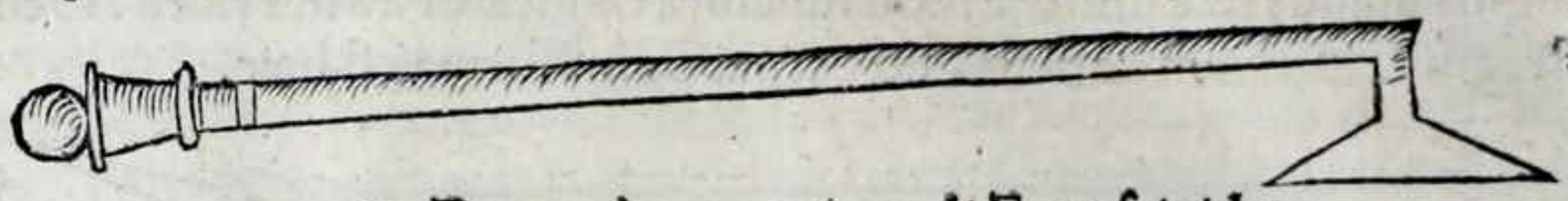

¶ De modo cauterizandi Epar frigidum. Caput XXIX.

QVANDO accidit in Epate dolor ex frigiditate & humiditate, aut ex uentoſitate groſſa, donec egrediatur a complexione ſua naturali egreſſione ſuperflua, & curatur infirmus, cum eo quod diximus, et non proficit in illo: tunc oportet ut reſupinetur infirmus ſuper ceruicem ſuam, & ſignes cum encauſtro tria cauteria ſecūdum hanc figuram, et hanc quantitatem eandem ſuper Epar inferius ab hypocundrijs, ubi peruenit cubitus hominis: & ſit ſpacium quod eſt inter omne cauterium ſecundum groſſitudinem digiti: & ſit cauterium ſecundum longitudinē corporis rectum: & non comprimas manum tuam cum cauterio multum. Et ſit quantitas eius quod aduritur ex ſpiſſitudine cutis, quantitas medietatis eius non additū: & ſit infirmus ſtans ſuper pedes ſuos. Si autem non eſt ſtans, tunc ſit iacens, qui iam extendit crura ſua, & eleuauit brachia ſua. Hæc eſt forma cauterij.

D

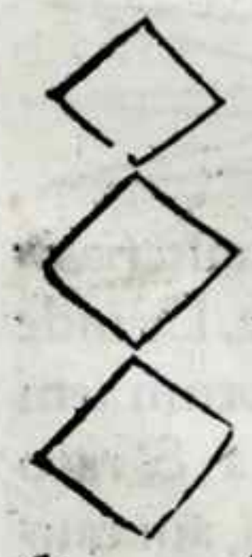

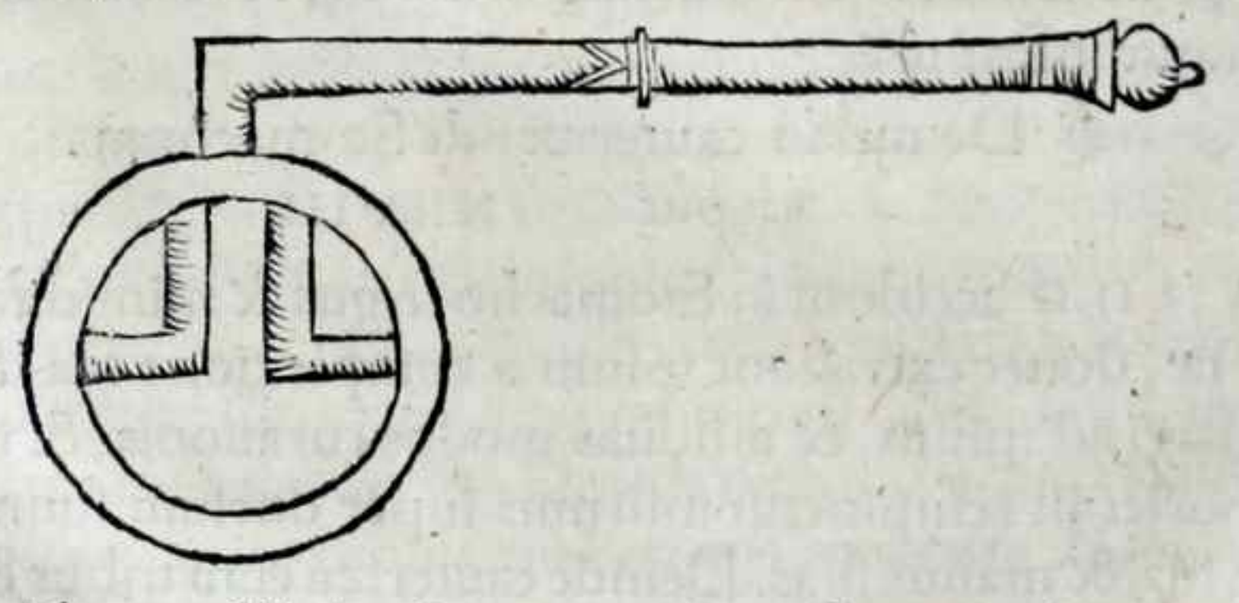

Et tibi quidem poſſibile eſt, ut cauterizes iſta cauteria cum cauterio cultellari, quando tecum eſt ſubtilitas & prudentia in arte. Et cuſtodi te, ut non ultime procedas in cauterizatione, & aduratur ſpiſſitudo cutis totius, quare aduratur corpus totum, & perueniat ad inteſtina: quoniam cutis illic eſt ſubtilis. ſcias ergo illud.

¶ De modo cauterizandi apoſtemata Epatis. Cap. XXX. A

QVANDO accidit exitura, & uis ſcire, ſi illud apoſtema eſt in carne Epatis, aut in tunica eius: tunc ſi eſt in carne Epatis, inuadit infirmum dolor, & grauitas abſq; acuitate: & ſi eſt in tunica Epatis, cum dolore eſt acuitas uehemens: & uides iam, quia fatigauit medicos eius curatio. Oportet ergo ut reſupinet infirmus ſuper ceruicem ſuam. Deinde figura locum apoſtematis cum encauſtro: deinde ignias cauterium quod aſſimilatur radio. & hæc eſt forma eius. Apoſtema Epatis.

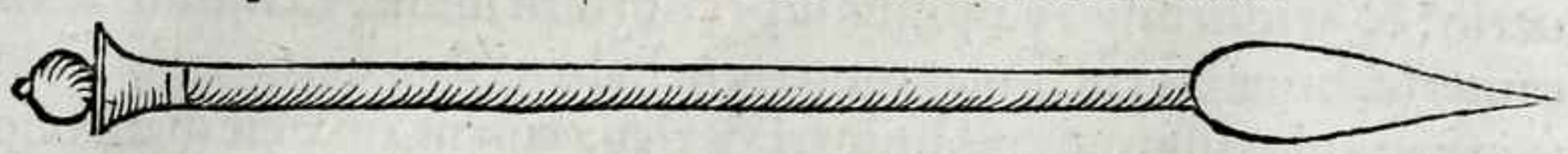

Et cauteriza cum eo cauterium unum, donec comburatur cutis tota, & perueniat ad ſiphac, donec egrediatur ſanies tota: deinde cura ipſum curatione exiturarum, donec ſanetur. Et non oportet ut hac cauterij ſpecie utatur, niſi cuius ſtudiū in arte medicinæ prolongatur: & per cuius manus concurrunt ægritudines iſtę cū experimento aliquotiens: tunc enim audeat ſuper huiuſmodi operationem. At uero dimittere ipſam, apud me eſt melius.

¶ De modo cauterizandi in Pleureſi. Caput XXXI. B

DIXERVNT antiqui, cauterium cum radicibus ariſtolochiæ ad Pleureſim frigidam ſecundum hunc modum. Et eſt, ut recipias ex radicibus ariſtolochiæ ſiccæ longæ, radicem unam longiorem, quæ ex ea inuenitur, & ſit ſicut groſſitudo digiti. Deinde ſubmerge eam in oleo: & accende ipſam in igne. Deinde cauteriza cauterio uno in eo quod eſt inter continuationem furculæ cum collo, & duobus cauterijs paruis ſub guidezi parum decliuibus ad partem, quæ eſt ſub barba. Et duobus cauterijs etiam in eo, quod eſt inter coſtam quintam & ſextam decliuibus ad poſteriora parumper: & cauterio alio in medio pectoris, & alio ſupra ſtomachum. Et tribus cauterijs a poſterioribus: uno in eo quod eſt inter duas ſpatulas: & duobus cauterijs a duobus lateribus pectoris, inferius cauterio quod eſt inter duas ſpatulas. Et non oportet ut comprimas manum tuam cum cauterio, imo ſit in manifeſto cutis odorando. Et iam dixerunt quidam antiqui, quod ex hominibus ſunt qui utuntur cauterio ex ferro ſimili radio: & igniunt, et intus mittunt ipſum in eo quod eſt inter coſtas, donec perueniatur cum eo ad ipſum apoſtema, & egrediatur ſanies: ſicut diximus in apoſtemate Epatis. Sed in hac perforatione cum cauterio eſt ex timore, quod aut moritur infirmus ſtatim, aut accidit in loco fiſtula, cui non eſt ſanatio.

¶ De modo cauterizandi Splenem.

C

Caput XXXII.

QVANDO tu curas ægritudinem ſplenis, cum eo quod dixi-mus ex curatione in diuiſione ægritudinum, & non confert cu-ratio tua, tunc cauterium in ea eſt ſecũdum tres modos, qui omnes ſunt recti. Quorum unus eſt, ut facias tria cauteria, aut quatuor lineando ſecundum longitudinem ſplenis ſecundum figuram cauterio-rum Epatis, quorum præceſſit figura. Et ſit inter omne cauterium quan titas groſſitudinis digiti, aut plus parum. Et ſit modus cauterij, quem di ximus in cauterio epatis æqualiter. Et non comprimas manũ tuam cum cauterio: & ſit infirmus reſupinus ſuper dorſum ſuum. Et modus alius de cauterizatione eſt: ut ignias cauterium habens duo uerua, quod dixi mus in capitulo diſlocationis humeri: & eleua cutem, quæ eſt in directo ſplenis, ubi peruenit cubitus infirmi ſiniſter: & ſit eleuatio tua qua ele-uas cutem ſecũdum latitudinem corporis, ut cadant cauteria ſecundum longitudinem corporis. Deinde intromitte duo uerua ignita ualde, do-nec cum eis penetres cutem a parte altera: deinde extrahe cauteriũ: fiunt ergo cauteria quatuor. Et ſi uis cauteriza cum cauterio alio habente tria uerua. Deinde cura cauteriũ poſtq̃ dimittis ipſum emittere pus diebus multis: eſt em̃ magis conferens q̃ reliqua quæ pręceſſerũt ex curatione.

Tres modi cauterizandi Splenẽ.

¶ De modo cauterizandi in Hydropiſi.

Caput XXXIII.

D CAVTERIVM non cadit in Hydropiſi, niſi aſcliti proprie. Quãdo tu curas Hydropicum cum modis curationis, quos diximus in diuiſione, et non confert curatio, tunc oportet ut cauterizes ipſum qua-tuor cauterijs in circumitu umbilici, & cauterio uno ſuper ſtomachum, & cauterio alio ſuper epar, et cauterio ſuper ſplenem, & cauterijs duo-bus poſt dorſum inter ſpondiles, & uno in directo pectoris, et alio in di-recto ſtomachi: et ſit quantitas profunditatis cauterij propinqua ſpiſſitu dini cutis. Deinde dimitte cauteriũ apertum, ut emittat pus tẽpore lon-go. Et non euacues infirmũ a curatione poſt cauteriũ cum eo: quod o-portet ut aggregentur ei duæ intentiones: et feſtinabit ad ipſum ſanatio cum auxilio DEI. Forma uero cauterij cũ quo cauterizatur uenter, ſit clauilis: ſecundũ quod pręceſſit forma eius: et illius cum quo cauteri-zatur dorſum, ſit oliuaris ſecundum quod pręceſſit eius forma.

¶ De modo cauterizandi Pedes, & Crura.

Caput XXXIIII.

QVANDO apoſtemãtur in Hydropico, & replentur aqua ci-trina: oportet ut cauterizes ſuper dorſum Pedis in nocrati, quæ eſt inter auricularem & anularem: et eleua manũ tuam cũ cauterio, & non torqueas ipſum: deinde eleua manum tuam: & non iteres ipſum omnino. reſudet enim aqua citrina, et ſit cauteriũ ſecundũ hanc formã.

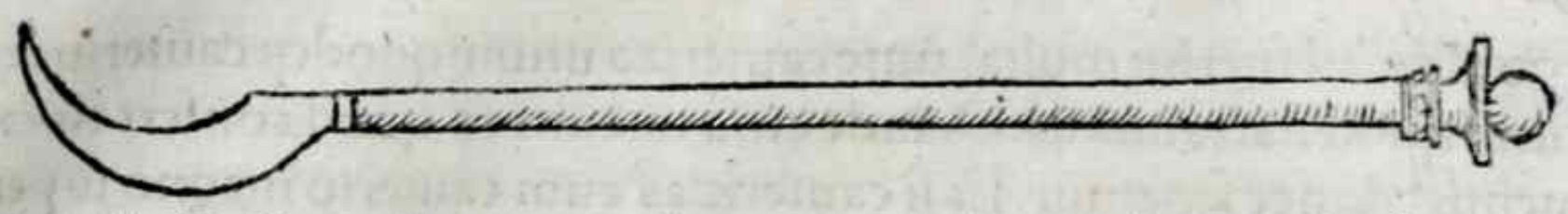

A

Deinde fac ſuper duo crura duo cauteria in omni crure, & fiat cauterium cum extremitate cultellari cauterij: & fiat cauterium ſecundum longitudinem cruris, unum ſub genu, & alterum inferius eo, circiter medium cruris: et ſuper omnem coxam cauteria duo: & dimitte cauterium apertum abſq; curatiõe tempore longo: ut reſudet ex eo aliquod aquæ: deinde cura ipſum cum reliquis quæ diximus.

¶ De modo cauterizandi in ſolutione Ventris. Caput XXXV.

QVANDO eſt ſolutio uentris ex frigore & humiditatibus, donec debilitet uirtutes retentiuam & digeſtiuã, quæ ſunt in ſtomacho & inteſtinis: et curatur illud cum modis curationis, & non ſanatur: et uides infirmum tolerantem cauterium exuberantis uirtutis, tunc cauteriza ipſum cauterio magno ſuper ſtomachum ſuum, ſecundum quod præceſſit in cauterizatione ſtomachi cum cauterio circuli, & quatuor cauterijs in circumitu umbilici ſubtilibus, cum cauterio clauili ſubtili: et cauterio ſuper alcatin ſupra alhoſos magno, aut duobus cauterijs. Et ſi uides humiditates exuberantes, & infirmum tolerantem illud, tunc cauteriza ipſum cauterio ſuper pectinem, et cauterio ſuper omne ilium: & fortaſſe addes duo cauteria parua ſuper ſtomachũ prope magnũ. Eſt enim curatio proficiens, cuius iuuamentũ non errat. B

¶ De modo cauterizandi Hemorroidas. Caput XXXVI.

QVANDO in ano ſunt Hemorroides antiquæ multæ, aut una, & ſunt ex humoribus groſſis, frigidis, aut humiditatibus corruptis, & curantur cum eo, quod diximus in diuiſione, et non confert curatio: tunc cauteriza tribus cauterijs ſuper inferiorem ſpondilem dorſi ſub almeidati parumper triangulatim, & cauterio ſub umbilico quaſi duobus digitis. Et ſi cogitas, quod ſtomachus eius infrigidatus ſit, et cibus eius non digerat, et faciem eius uides apoſtemari, tunc cauteriza eum ſuper ſtomachũ cauterio magno, ſcd'm quod pręceſſit: et cauterio ſuper Epar eius, et alio ſuper Splenẽ ipſius, cũ cauterio clauili: & dimitte cauteriũ apertũ tẽpore aliquo: deinde cura ip̃m, donec ſanet.

¶ De modo cauterizandi althelul poſt abſciſionem eorum. Caput XXXVII.

QVANDO tu abſcindis althelul, tunc ignias cauterium quod aſſimilatur radio. Deinde intromittite ipſum ignitum in ipſum althelul abſciſum: et ultima manum tuam, donec perueniat cauterium ad orificium uenæ, ex qua currit ſanguis: fac illud ſemel, aut bis.

C Si ergo althelul fuerint multa, tunc cauteriza unumquodq; cauterio secundum quod narrauimus. Deinde cura ea, cum eo quod confert eis ex unguentis, donec sanentur. Et si cauterizas eum cauterio magno super alcatin, est magis ultimum in iuuamento.

¶ De modo cauterizandi Fistulam in ano.
Caput XXXVIII.

QVANDO non obedit infirmus sectioni & operi quod narrauimus in loco suo, & terretur ab illo, fortasse sanatur cum cauterio. Cum ergo accidit alicui Fistula, et antiquatur, currit pus ex ea, et humiditates corruptę. Dignius ergo quod oportet est, ut probes eam cum tenta subtili. Deinde cognosce quantitatem profunditatis eius cum tenta. Deinde ignias cauterium, quod est simile radio. Deinde intromitte ipsum ignitum in ipsam Fistulam & quantitatem in qua intrauit clauus. Et itera super eam cauterium, donec comburantur illa omnia corpora corrupta, semel, aut bis, aut ter, secundũ quantitatẽ necessitatis tuę. Et custodi te ab adustione nerui, si est illic, aut uenę magnę: aut si Fistula uadit ad corpus uesicæ, aut ad corpus intestini, tunc custodi te ab istis locis omnibus. Et non facias illud, nisi quãdo fistula est in loco carnoso: et cogitas, quia non est penetrans. Deinde cura locũ usq; quo sanet. Si aũt
D sigillat locus, et abscindunt ab eo materiæ, & remanet sic tẽpore longo: tunc scias, quia iam sanatus est integre. Et si non abscindunt ab eo materiæ, tunc scias quia est penetrans, aut in profundo eius est os corruptũ, aut quasi illud ex illis: quorũ rememoratio ueniet in loco suo.

¶ De modo cauterizandi Renes. Cap. XXXIX.

QVANDO accidit in Renibus dolor ex frigore, aut ex uentositate grossa, et minuitur propter illud coius infirmi, tunc oportet ut cauterizes ipsum super almethenẽ super ipsos renes, cauterio super omnẽ renem cum cauterio clauili, cuius præcessit rememoratio. Et fortasse cauterizamus ip̃m secundo in ipso almeidatu. Quare uenient tria lineata. Ergo erunt magis ultima in iuuamento.

¶ De modo cauterizandi Vesicam. Cap. XL.

QVANDO accidunt in Vesica debilitas, et mollificatio a frigore & humiditatibus, donec non retineat infirmus urinam, tunc cauteriza ipsum in inferiori parte suminis super Vesicã, ubi incipiunt pili pectinis, et cauterio a dextra suminis, & alio a sinistra illius: et sit longitudo illius cauterizationis lateris secũdum quantitatẽ nodi pollicis: & cauteriza ipsum cauterio inferiori dorsi, aut duobus cauterijs, si indiges illo: & sit secundum quod præcessit cauterium clauile.

¶ De modo cauterizandi Matricem. Cap. XLI.

QVANDO accidunt in Matrice frigus & humiditates, et prohibetur per illud ab impregnatione, et corrumpũtur menstrua eius, & tardatur prouocatio eorũ, et accidit ei apud aduen-

tum eorũ dolor, tunc oportet ut cauterizetur tribus cauterijs in circũitu umbilici, ſicut diximus in cauterizatione ueſicæ, et cauterio ſuper alcatim inferius dorſo, aut duobus cauterijs: et ſit cauterium clauile. A

¶ De modo cauterizandi Ancham in dilocatione. Cap. XLII.

QVANDO effundũtur humiditates mucoſæ ad pixidem Anchæ, & fiunt cauſſa exitus eius a loco ſuo: et ſignũ illius eſt, quod protongatur crus ſuper alterum, quando comparant adinuicem: & inuenitur locus diſlocationis in eo uacuus. Oportet ergo ut cauterizes infirmum ſuper pixidem Anchæ ipſius cauterio ſimili circulo: poſt quam tu ſignas cum encauſtro in circumitu pixidis, ſicut reuoluitur: & ut cadat ipſa pixis in medio circuli. Et ſit cauterium cuius forma præceſſit in cauterizatione ſtomachi. Quod ſi tibi non eſt præſens hoc cauterium, tunc cauteriza ipſum tribus cauterijs, cum cauterio oliuari magno: et fiat cauterio profunditas ſecundum quantitatem ſpiſſitudinis cutis totius. Deinde cura ipſum, donec ſanetur.

¶ De modo cauterizandi in Sciatica. Caput XLIII.

QVANDO accidit dolor in pixide anchæ, & ſunt cauſſa illius frigus & humiditates: et curatur infirmus cum eo, quod diximus in diuiſione, et non confert curatio, & antiquatur illud: tunc oportet ut ſoluas infirmũ ab humoribus groſſis cum pillulis fœtidis, aut cum pillulis artificialibus, & ſimilibus. Deinde cauteriza eũ. Et modus cauterij in ea eſt ſecundum duos modos: aut cauterium cum medicinis adurentibus, aut cauterium cum igne. B

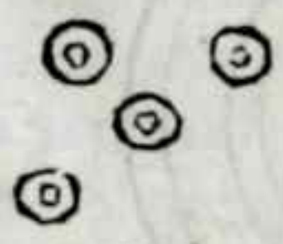

Cauteriũ cum igne, eſt ſecundũ multos modos. Quorum unus eſt, ut cauterizes ſuper pixidem anchę ipſius tribus cauterijs triangulatis, ſecundum hanc formã. Et fac eis profunditatem bonam, uel malam. Et ſit ſpacium quod eſt inter omne cauterium quantitatis groſſitudinis digiti: ſitq; cauterium oliuare. Quandoq; autem fit cauterium in medio ſuper caput anchæ ipſius. Quare ſunt quatuor cauteria. Et ſi uis cauteriza cum circulo, cuius præceſſit forma in cauterizatione diſlocationis anchæ, uno: ut ſit circulus continens ancham totam. Et combure ſpiſſitudinem cutis totius. Iſte eſt modus cauterij in Sciatica, quando dolor eſt adhærens anchæ ipſi, et non extenditur uſq; ad coxam & crus. Si autem extenditur uſq; ad coxam & crus, tunc cauteriza ipſum duobus cauterijs ſuper coxam, ſuper locum ad quem innuit illic infirmus, in quo eſt dolor, & cauterio tuo ſuper cauillã quatuor digitis ad partem ſyluestrem parumper: et ſit cauterium cultellare. Et ſit profunditas cauterij ſecundum profunditatẽ ſpiſſitudinis cutis. Quod ſi infirmus innuit quod dolor ex-

C tenditur uſq; prope digitos pedis, tunc cauteriza ipſum illic ubi innuit cum cauterio puncti, tribus, aut quatuor, aut pluribus, ſi indiget illo. Et ſi innuit dolorẽ eſſe ſub genu uerſus crus, tunc cauteriza ipſum illic cauterio uno cultellari. Et caue tibi in omni cauterizatione tua, ut non ultimes cum cauterio ad hoc ut comburas neruũ, aut arteriam magnam, & attrahas per illud ſuper infirmũ nocumentum malum, aut contractionem. Et ego quidem iam uidi unum & alium, ex eis qui cauterizauerũt ſupra cauillam, & ultimauerunt in cauterizatione, et inflatum eſt crus, donec tumor conſecutus eſt pedem, et perforatus eſt totus, et corruptus eſt totus pes: deinde accidit ſolutio uentris, & mors poſt illud.

Quod ſi dolor eſt in duabus partibus ſimul, cauteriza utramq; ſecundum hunc modum. Et ſapientes quidam dixerunt in cauterizatione anchæ, cuius cauterij iſte eſt modus. Fac ſimile ſamio ex ferro, cuius diametrus ſit medietas palmi: & ſit apud orificium ſuum ſecundum groſſitudinem nuclei dactyli, aut minus parumper: & intra illud ſamium ſit ſamium tertium. Et ſit ſpacium quod eſt inter omne ſamium per quantitatem nodi pollicis: et ſint ſamia aperta a duabus partibus: & ſit altitudo eorum quaſi nodus, aut duo nodi: & fac eis manubrium ex ferro decenter aptatum in ſamijs. Et hæc eſt forma eius.

D

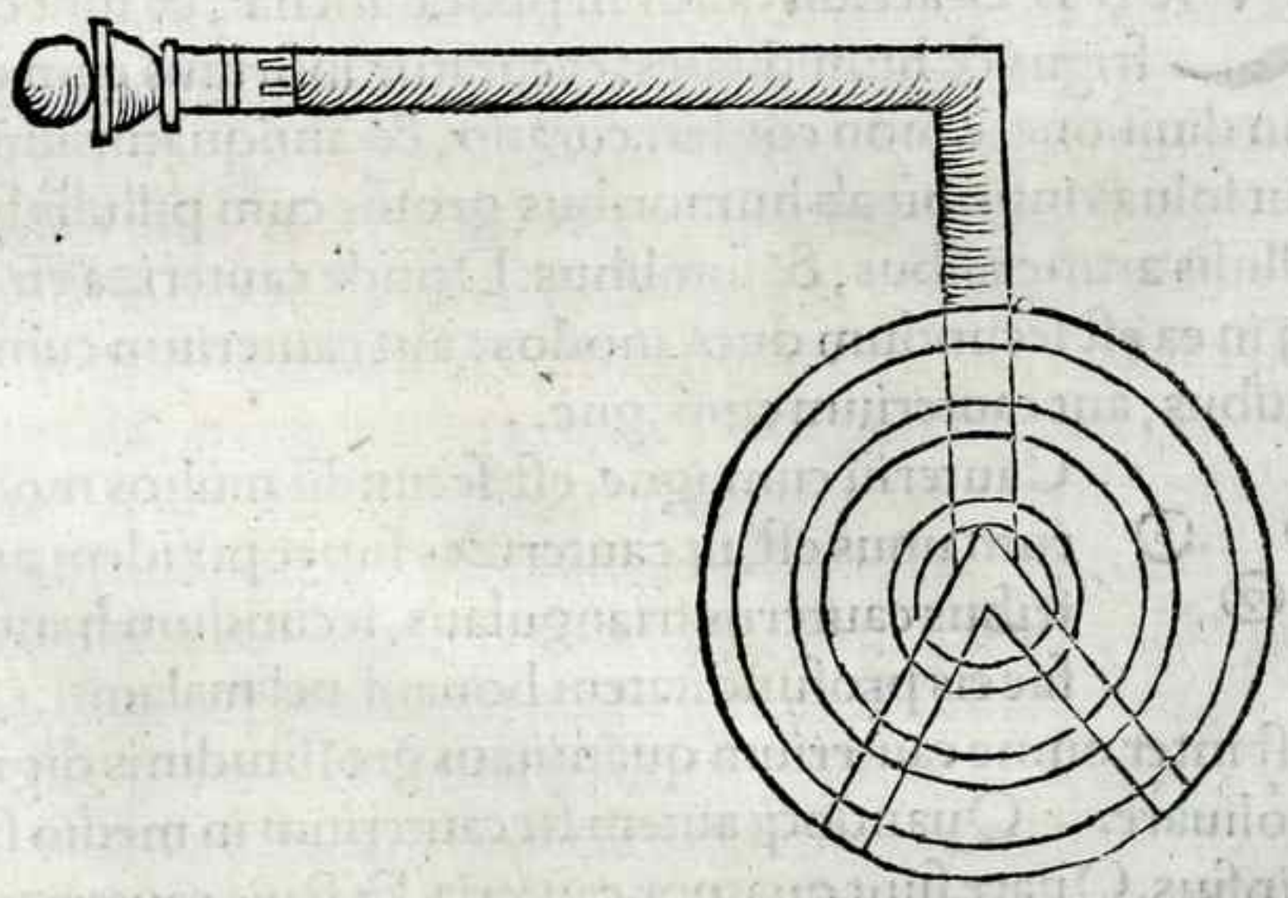

Deinde igniatur in igne, donec rubeat, & proijciat ſcintillas: deinde ponatur ſuper pixidem anchæ infirmo accubitato ſuper latus ſanum. Cauteriza ergo eum tribus cauterijs rotundis in uice una. Deinde dimitte ipſum tribus diebus. Poſtea emplaſtra cum butyro: & dimitte uulnus apertũ diebus multis. Deinde cura ipſum cum unguento, donec ſanetur.

Inquit Albucaſis, hac ſpecie cauterij o filij, parum uſi ſumus, propter terrorem aſpectus eius: & propterea, quod paucos inuenimus qui expectent ſuper ipſum. Verumtamen eſt ex bonis cauterijs ei qui ſuffert, & inuenit cum eo locum eius. Cauterium autem cum medicinis adu-

rentibus eſt, ut tu facias duo ſamia habẽtia perforatã armillam, in quam descendit cardo portæ eius ex ære, aut ferro, longitudo parietis: quorũ in altitudinem eorum ſint duo nodi, aut quaſi ipſi. Et ſit ſpacium quod eſt inter utraq; quantitas groſſitudinis digiti, & ſint aperta inferius & ſuperius: & ſit quod contineant ſe adinuicem, ſecundum hanc formam. A

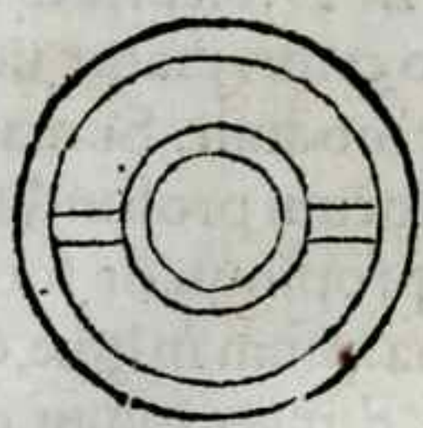

Deinde depone eam ſuper pixidẽ anchæ, infirmo iacente ſuper latus ſanum. Et comprime manum tuam ſuper pixidem anchæ multum.

Deinde funde inter duos circulos ex aqua calida, quæ ſit calefacta cum igne parumper, & tene eam quantitate horæ temporalis: & toleret infirmus mordicationem eius, & ipſius aduſtionem, nam ipſe inuenit mordicationem ſicut ignis, donec quieſcat mordicatio. Deinde eleua manum tuam cum inſtrumento, & abſterge aquam calidam ab ancha tota cum aqua dulci: deinde dimitte illud tribus diebus. Et pone ſuper illud butyrũ, donec remoueat nigredo aduſtionis: & dimitte illud diebus aliq̃t, & curret ex eo pus. Eſt enim ultimum in iuuamento. Deinde cura illud cum unguentis, donec ſanetur. Quod ſi extendatur dolor uſque ad coxam, aut crus: fac ei ſtatuam in eo quod continet aquam, ſecundum quod feciſti in ancha æqualiter. Et iſte eſt modus aquæ calidæ: & ego iam ſcripſi eam in tractatu rectificationis medicinarum. Sume alcali, & calcis non extinctæ amborum ana partem unam: tere utraque, & pone ea in ollam nouam, cuius inferior pars ſit perforata foramine uno paruo, ſecundum quantitatem quod ingrediatur ipſum radius: & pone ſub fundo ollæ ollam aliam uitreatam: & proijce ſuper alcali & calcem ex aqua dulci, quod ſubmergat utraque per digitum: poſt quam tu comprimas ea manu tua compreſſione bona: & dimitte ollam, donec deſcendat aqua acuta inferiori parte ollæ uitreatæ. Deinde aggrega illam aquã totam, & proijce eam ſuper aliam calcem: & cola, donec renouetur. Ipſa enim erit tunc fortis acuitatis ualde, quæ adminiſtratur in multis operationibus medicinæ, & in cauterizatione reliquorum membrorum. Quoniam efficit operationem ignis ipſius. Et ex medicinis ſunt, cum quibus cauterizantur ancha, etiam ſicut teſiſie, & mel anacardi, & calx cum ſapone, ita quod utraque ſint permixta. B

Aqua acuta.

¶ Et GALENVS quidem narrando retulit, cuiuſdam uiri ex antiquis curationem, qua curatus eſt dolor anchæ & uenæ ſciaticæ: & magnificauit eſſe eius ualde. Et dixit, quia non indiguit alia curatione, & quia ſanatus eſt ex uice una, donec retulit, quia ipſe fortaſſe intrauit balneum delatus, & exiuit ex eo iam ſanus. Et eſt, ut accipiatur ex ſeitaragi uiridi: & ſi non inuenitur uiride, ſumatur ſiccum, recens: & teratur multum cum aliquanto adipe, & ponatur ſuper an-

C cham, ubi eſt dolor, aut crus, aut in coxa: & ligetur, et dimittatur quantitate trium horarum, aut per quantitatem quod ſentiat infirmus ſedationem aduſtionis. Deinde intromitte eum in balneum. Cum ergo roridum fit corpus eius, intromitte ipſum in ſolium. Nam dolor recedit, & ſanatur. Et ſcias, quia non oportet ut utatur aliquis cauterio cum iſtis medicinis, niſi poſt euacuationem corporis. Et Dioſcorides quidem dixit, quod ſtercus caprarum, quando cum eo cauterizatur uena ſciatica, confert ei: & fit cauterium ſecundum hunc modum. Sumatur lana, & imbibatur oleo antiquo, & ponatur ſuper locum profundum, qui eſt inter pollicem pedis, & inter focile, et eſt propinquior focili. Deinde accipe ſtercus caprarum ſiccum, et inflamma ipſum in igne, donec fiat carbo. Deinde pone ipſum ſuper lanam, & dimitte ipſum, donec extinguatur. deinde itera illud. Non ceſſes ergo facere illud, uſque quo perueniat ſenſus ſuper mediatione uſque ad ancham, & quieſcat dolor. Et iſte modus cauterij nominatur cauterium Vaccinum.

Operatio Dioſcor.

Cauterium Vaccinum.

¶ De cauterizatione doloris Dorſi. Caput XLIIII.

D QVANDOQVE accidit dolor in Dorſo ex cauſſis multis, aut a caſu, aut a percuſſione, aut euacuatione ſuperflua, & illis ſimilibus, ex infuſione materiei frigidæ, et humidæ: & cauterium quidem non cadit, niſi in hac ſpecie ſola, quæ fit ex infuſione materiei frigidæ. Oportet ergo poſt euacuationem infirmi cum pillulis fœtidis, & eis ſimilibus, ut fiant ſuper Dorſum, ubi eſt dolor, tres lineæ ſecundum latitudinem almeidati ipſius, poſtquam ſignas cum encauſtro in omni linea quinq; cauteria, aut plura ſecundum quantitatem quæ uenit ex tolerantia infirmi uirtute eius: & fiat cauterizatio cum cauterio puncti. Et ſi uis, cauteriza tribus cauterijs, aut quatuor, cum cauterio clauili mediali, ſecundum hanc formam.

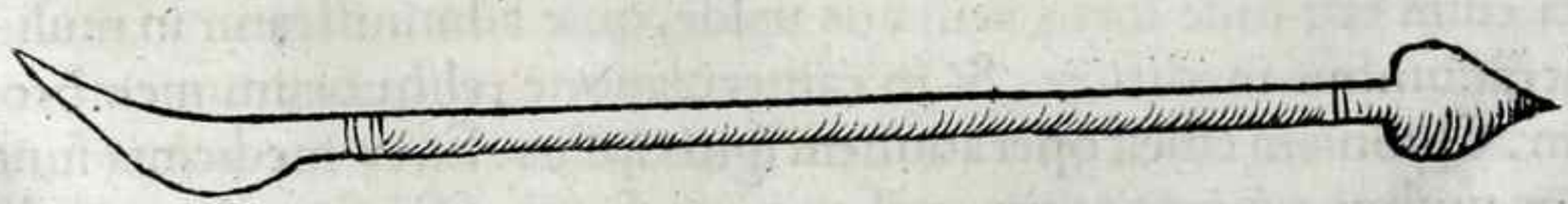

¶ De modo cauterizandi in incæptine Gibboſitatis. Caput XLV.

MVLTOTIENS accidit hæc ægritudo infantibus paruis. Et ſignum incæptionis eius in pueris eſt: quod accidit ſuper eum ſtrictura in anhelitu apud eleuationem, & motum: & inuenis in ultima ſpondilium Dorſi & nodorum eius, quod iam incæpit eminere ſuper reliquos ſpondiles. Cum ergo uides illud, et uis facere illud, tunc cauteriza ipſum cum cauterio quod ſit circulus ſecundum hanc formam.

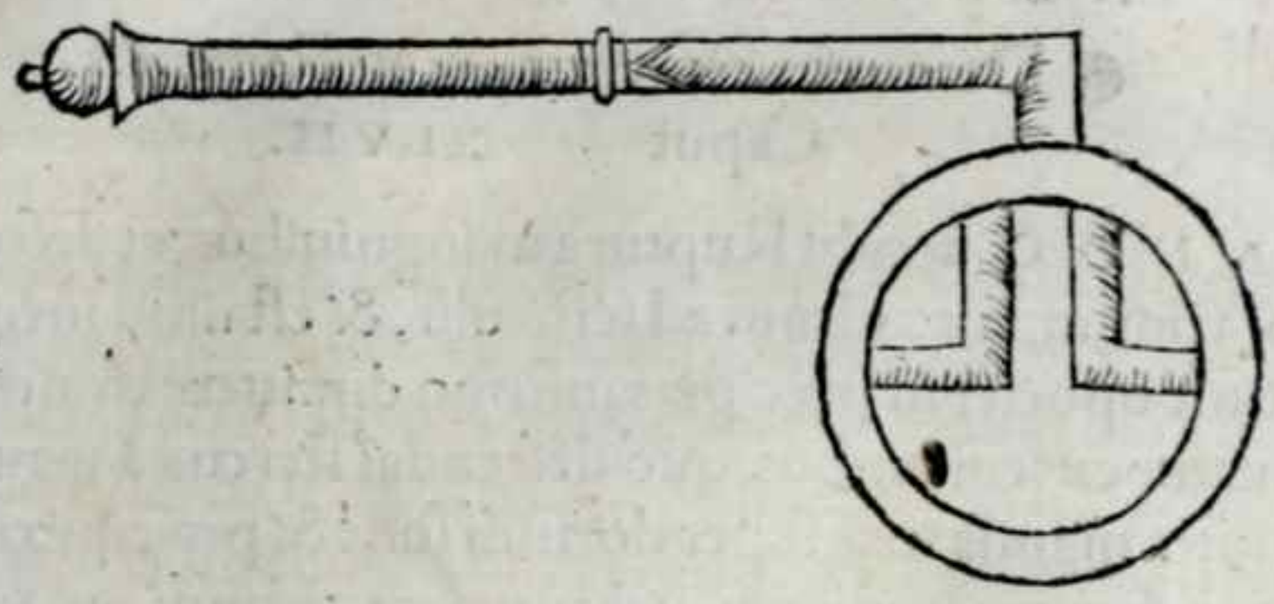

A

Et capiat cauterium ſuper omnem partem ſpondilis æqualiter: & ſi uis cauteriza in circumitu ſpondilis cum cauterio puncti duas lineas, aut tres: & ſint puncta propinqua adinuicem. Deinde cura locum, donec ſanetur cum eo quod diximus. Et caue, ne adminiſtres cauterium in gibboſitate, quæ fit in ſpaſmo nerui.

¶ De modo cauterizandi in Podagra, & doloribus iuncturarum. Caput XLVI.

QVANDO dolores iuncturarum ſunt ab humiditatibus frigidis, quæ effunduntur ad cuiuſlibet membra corporis, tunc quãdo accidunt dolores in pedibus, de conſuetudine medicorum eſt, ut nominent illud Podagram proprie. Cum ergo curatur Podagra frigidæ cauſſæ cum modis curationis, & non remouentur dolores, tunc cauterium remouet eos. Et eſt, ut cauterizes eum poſt euacuationem in circumitu iuncturæ pedum, cauterijs multis: et ſit cauterium Oliuare. Cuius hæc eſt forma. B

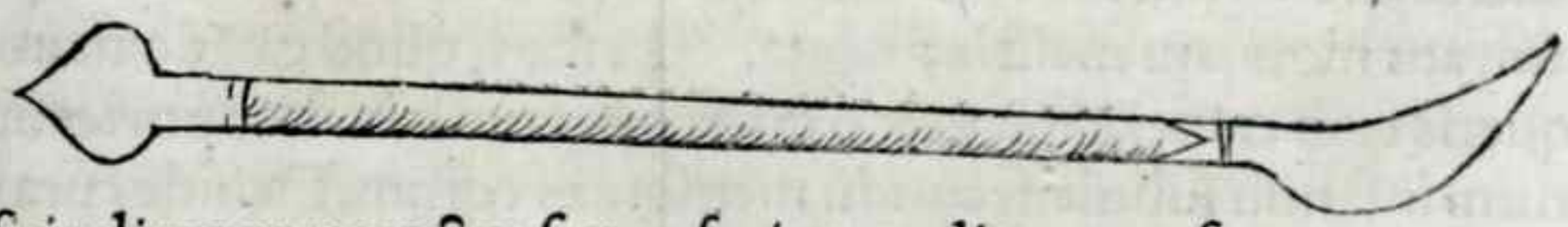

Et ſi indiges ut punctes ſuper faciem pedis, tunc fac cum cauterio puncti. Quod ſi aſcendunt dolores uſq; ad genua, aut reliquas iuncturas, & multotiens accidit illud, tunc cauteriza ipſum ſuper omne genu tribus cauterijs, aut quatuor ab omni parte, cum hoc eodẽ cauterio Clauili. Si aũt neceſſaria ſunt tibi plura hoc cauterio, tunc cauteriza ipſum. Et non ſubmergas manũ tuam cum cauterio, imo ſit circiter ſpiſſitudinem cutis tantum. Si autem aſcendunt dolores ad genua, & dorſum: tunc adminiſtra quod diximus ex cauterio in capitulo ſuo. Quod ſi dolores ſunt in manibus tantũ, tunc puncta in circumitu focilium, ſicut reuoluuntur duæ lineæ. Si aũt remanet ex doloribus in digitis, tunc puncta eos, ſuper omnem nodum punctum, & ſuper pectinem manus.

Si autẽ aſcendunt dolores poſt dies ad cubitos, aut ad humeros, tunc cauteriza utroſq; ab omni parte. Et non euacũes infirmum ex regimine bono, ex recæptione medicinarum. Nam ſi bonum fiat regimen, & euacuetur phlegma, ſanabitur auxilio DEI cum iſto cauterio.

C ¶ De modo cauterizandi in Rupturis.
Caput XLVII.

Ruptura in inguine.

QVANDO accidit Ruptura in inguinibus, et descendit intestinum, aut zirbum ad testiculũ, & est illud incipiens propinquum: tunc oportet ut precipias infirmo dimittere comestionem in die suo. Et utatur ex lenientibus, quo descendat stercus a uentre suo. Deinde sedeat inter manus tuas super dorsum suũ: & præcipe ei, ut teneat anhelitũ suum, donec egrediatur, uel appareat zirbum, aut intestinum. Deinde reduc ipsum digitis tuis, & signa cũ encaustro sub Ruptura super os pectinis, cũ signo cuius extremitas sit similis medietati circuli ad superiora corporis. Deinde igni cauterium, cuius hæc est forma, do-

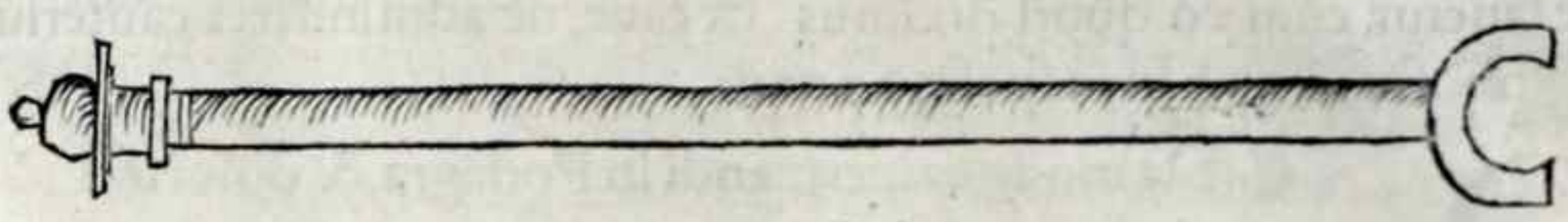

nec ueniat album, & proijciat scintillas. Deinde reduc intestinum, aut zirbum ad concauitatẽ suam. Deinde ponat minister manũ suam super locum, ut non exeat intestinũ: & tu iam aperuisti inter crura infirmi, & posuisti sub eo puluinar, & seruiens alius super crura eius, & alius super
D pectus eius qui tenet manus. Deinde depone cauterium super ipsum signum, manu tua cum cauterio stante recta. Et tene ipsum, donec cum eo consequaris os: aut itera cum eo uice alia, si non consecutus fueris cum eo in prima uscq; ad os. Et prudenter obserua ab exitu intestini in hora cauterizationis tuæ, ne comburas ipsum, & eueniat per illud super infirmum aut mors, aut malicia magna. Et scias, quod quãdo tu non consequeris cum cauterio os, non confert operatio tua. Et oportet ut sit cauterium infantiũ subtile, secundũ mensuram eorum. Deinde cura cum reliquis unguentis, donec sanetur. Et sit infirmus iacens super dorsum suum quadraginta diebus, donec sigillet uulnus. Et oportet, ut ponas nutrimentum eius longitudine temporis curationis eius, quod leniat uentrem eius: ut non exeat intestinum apud conamen & egestionem.

Deinde quando uult surgere post quadraginta dies, tunc administra ligamentum decenter factum, & teneat ipsum quadraginta diebus alijs. Et minoretur a labore, & repletione cibi & potus, et uocibus uehementibus. Nam quando utitur hoc regimine, ita sanatur sanatione integra. Et ego dicam curationem Rupturarum cum incisione in capitulo suo.

Ruptura in Ventre.

Quando autẽ Rupturæ accidunt in reliquo uentre, & sunt incipientes, & uis ut non addantur, tunc cauteriza Rupturam eius cauterio rotundo secundum quantitatem eius: & sit illud quod aduritur extunc sicut tertia eius. Deinde cura ipsum, cum eo quod diximus: & non addetur. Et iam dixerunt quidam primi: ut cauterizetur Ruptura cum cauterio triangulato, secundum hanc formam.

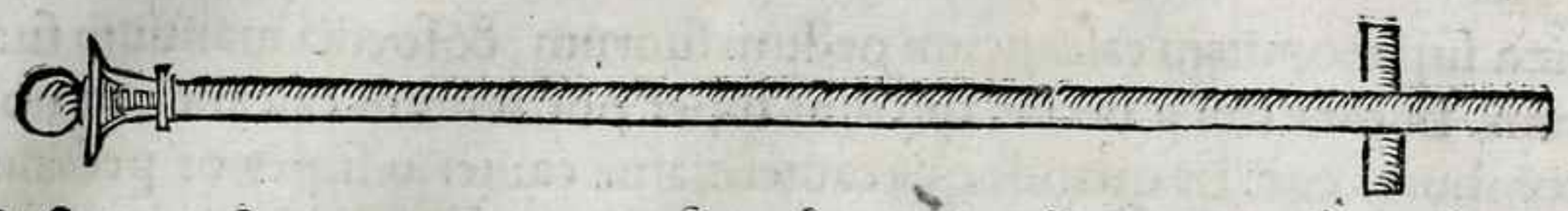

A

Postquam signatur cum encaustro, & ponitur linea quæ est per latitudinem in latere superiori Rupturæ, & linea altera ad inferius. Et depone manum tuam in medio cum cauterio clauili. Sed cauterium primum est facilius & melius.

¶ De modo cauterizandi in doloribus propter casum, aut percussionem. Caput XLVIII.

QVANDO accidit in quibusdã membris a casu, aut percussione dolor: & perseuerat ille dolor tempore longo, & non confert in eo curatio cum medicinis: tunc oportet ut cauterizetur cum cauterio Puncti. Et sit cauteriũ omnis mẽbri cauterium secundũ magnitudinẽ eius, & ipsius paruitatẽ, et debilitatem eius, & ipsius uirtutẽ, et locationẽ torsionis, & doloris ex eo. Si ergo sanatur ex cauterio primo, est bene. Si non: tunc itera super ipsũm cauteriũ. quoniã de consuetudine horũ dolorẽ est, ut permutentur ex mẽbro ad illud q̃d appropinquat ei. Quare oportet ut consequaris eos cũ cauterio, donec sanet infirmus.

¶ De modo cauterizandi in Lepra. Caput XLIX.

LEPROSI autẽ quandoq̃ iuuantur cauterio iuuamento maximo. Et præcipue species Lepræ, quæ fit propter putrefactionem phlegmatis & melancholię: cũ ergo uis cauterizare ipsam cõsidera. Si ergo Lepra est incipiens, & curasti eam cum eo, quod diximus in diuisione, & non descendit, neq̃ stat: & times super infirmũ, quod comprehendat corruptio super totam complexionẽ eius: tunc cauteriza eum super caput quinque cauterijs: uno in medio capitis noto, & secundo inferius eo uersus frontem apud finem capillorũ, & duobus super duo cornua, & uno posterius super nucea ceruicis. Et ultima manum tuam cum cauterio parumper, donec imprimat in os impressionem paruam, & dissocentur ex eo cortices: ut alleuietur expiratio uaporum grossorum ex eo, & cauteriza cauterio etiam super ipsum splenem, secundum quod præcessit. Sin autem Lepra iam sparsa est super infirmũ, & apparet manifeste: tunc oportet ut cauterizes cum istis cauterijs, quę diximus in capite, & cauterio super extremitatem nasi, & duobus cauterijs super duas maxillas, & duobus cauterijs super spondiles colli, & sex super spondiles dorsi, et uno magno super alhahosos apud gran caudæ & uno supra ipsum, in ipso almeidati: & duobus super anchas: scilicet super omnem ancham uno, & duobus super genua: uno super omne genu, & duobus super humeros, & duobus super cubitos, & duobus super teneritudines pectoris sui: & cauteriza ipsum super omnem iuncturam, ex iuncturis digitorum manuum suarum, & pedum suorum: & caute-

B

C riza ſuper omnem calcaneum pedum ſuorum, & focilia manuum ſua-
rum. Et caue tibi a neruis qui ſunt ſuper poſtremum calcanei, ut non
comburas eos. Et quandoque cauterizatur cauterio ſuper os pectinis,
& alio ſuper os ſtomachi, et alio ſuper epar. Et ſcias, quod quanto
plus addis cauterium, eſt magis iuuamentum, & magis conferens.

Et ſcias, quod infirmus non inuenit in cauterio dolorem, ſicut inue-
niunt ipſum ſani: propterea, quod corpus eius iam ſtupefactum eſt. Et
oportet ut ſint cauteria ex magnitudine, et paruitate ſecundum mem-
bra & iuncturas: ſecundum quod præceſſit ex ſpeciebus ferramento-
rum. Deinde cura cauterium ex farina herbi cum melle, & reliqua cu-
ratione, donec ſanetur.

¶ De modo cauterizandi in Stupore. Cap. L.

QVANDO ſtupet aliquod membrum, et curatur cum medi-
cinis, et oleis, & emplaſtris, et non ſanat, tunc cauteriza ipſum
membrum ſtupefactum cauterijs, ſecundũ quod meretur
magnitudo membri, aut paruitas eius. Et ſit cauterium tuum intrans in
ſpiſſitudinẽ cutis parumper. Deinde cura ipſum cũ unguento, donec ſa
netur. Et quandoq; cauterizat ad quiddam ſtuporis, qui accidit manui,
& pedi, in ſpondilibus dorſi apud exitũ neruorꝝ, qui mouẽt illud mem-
D brũ: et remouet ſtupor. Verũ non ꝑſumat ſuper illud, niſi qui eſt ſapiẽs
in anatomia membrorꝝ, et egreſſione neruorum mouentiũ corpus.

¶ De modo cauterizandi in Albaras. Cap. LI.

QVANDO antiquat Albaras, et non confert in eo aliquid ex
ingenijs medicinæ: tunc cauteriza ſuper ipſam cauterio profun
do parũper, ſcd'm quantitatẽ ſpiſſitudinis cutis, donec re-
moueat albedo, et mutet color eius. Deinde cura ipſum cũ farina herbi,
& lentis cum oleo roſa. et folijs arnogloſſæ, et ſanguine columbæ, et ſan
guine hyrũdinis: de unoquoq; ſit pars una: miſceantur hæc omnia, et li-
niantur ſuper pannum, et adhæreant loco, donec ſanetur.

¶ De modo cauterizandi in Cancro. Cap. LII.

QVANDO Cancer eſt incipiens, et uis ipſum ſiſtere: tunc cau
teriza ipſum cum cauterio circuli in circuitu eius, ſicuti reuolui
tur. Sapientes autem dixerunt, ut cauterizetur cauterio ulti
mo in medio. Mihi autem non uidetur illud: quoniã timeo quod ulcere-
tur: & ego iam uidi illud aliquotiens. Et rectius eſt, ut cauterizetur in cir
cumitu eius cum circulo, ſicut diximus: aut cauterijs multis.

¶ De modo cauterizandi in Adubelati. Caput LIII.

QVANDO aliquis habet Adubelati, & tardatur in maturati-
one, aut propter ſuperfluitatem faciẽtem eam, aut propter
ætatem infirmi, quando eſt decrepitus pauci ſanguinis, aut propter tem

pus, & uis festinare in maturatiõe Adubelati, tunc cauteriza in circum= A
itu eius cum cauterijs paruis multis punctando. Deinde dimitte eam. Nam ipsa festinabit cum maturatione. Si autẽ uis perforationem eius cum cauterio, tunc igni cauterium, cuius hæc est forma.

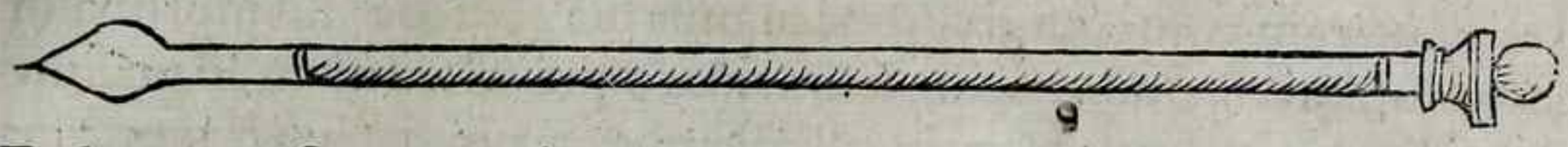

Et depone ipsum in medio Adubelati, donec penetret cutem: & sit cauterium ab eo quod sequitur infirmus, ut alleuietur cursus puris. Deinde cura ipsum donec sanetur.

¶ De modo cauterizandi in malo corrodente. Caput LIIII.

CORRODENS non est nisi corruptio in membro ambulãs, Corrodens.
& corrodit ipsum: sicut ignis comedit ligna sicca. Si ergo uides corrodentem in loco qui toleret cauteriũ cum igne, tunc igni cauteria multa, clauilia parua & magna, secundum quod conueniet illi loco in quo est corrodens. Deinde cauteriza ipsum ab omni parte donec eradices corruptionem totam, & non remaneat ex ea aliquid penitus. Deinde dimitte ipsum tribus diebus, & pone super loca cauterizata sulphur tritũ cũ oleo, donec eradicentur escharæ omnes, & omnis corruptio. Deinde cura ipsum cum unguentis generãtibus carnem. Si ergo uides, quod post B
tres dies caro nascitur natiuitate sana, in qua non est corruptio, est bonum. Et si non: tunc itera cauterium super illud quod remansit ex locis corruptis. Et corrodens medicatur quandoq; cum medicina acuta. Ipsa namq; surgit loco cauterij. Verumtamen cauterium cum igne est uelocioris iuuamenti: & ego quidem iam dixi cauterizationem eius cum medicina acuta in diuisione: accipe ergo eam illic quando ea indiges.

¶ De modo cauterizandi in Clauis, & Verucis. Caput LV.

MVLTOTIENS accidit in inferioribus partibus pedum
hæc ægritudo: & est res grossa, filtrata, quæ lædit pedem. Et cauterium Clauus.
quidem in eis est secundũ duos modos: cauterium cum igne, & cauterium cum aqua calida. Quantũ autem cũ igne est, ut ignias cauterium concauũ simile pennę uulturis: quod fiat ex ferro, secundũ quantitatem quod contineat clauũ ab omni parte: et sit subtiliũ marginum. Deinde depone ipsum ignitũ super clauũ. Deinde reuolue manũ cum cauterio in circumitu claui, donec perueniat cauteriũ ad profunditatem claui: & dimitte ipsum tribus diebus, donec incipiat emittere pus. Deinde emplastra ipsum cum maluis sylueſtribus, contritis cum sale: & dimitte emplastrum super ipsum in nocte. Ipse enim eradicabitur ex radicibus suis. Deinde cura locum unguento generatiuo carnis, donec sanetur.

Quod si sunt non conuersi, & multotiens accidunt in superficie cor=

C poris, præcipue in manibus & pedibus: tunc administres in eis cauteriũ cum aqua calida: et est, ut accipias cannulã ex ære, aut ferro, aut ex penna uulturis: et depone eam super clauũ, aut althelul. Deinde proijce in cannulam ex aqua calida quantitatem paucam: retine manum tuam, & tu reuolue eam cum compressione manus tuæ parũper, ut imprimatur margo cannulæ in radice claui, et inueniat aqua calida uiam ad profundum, ad radicem claui: & expectet infirmus parumper super mordicationem aquæ calidæ hora una. Deinde dimitte ipsum: nam clauus eradicatur cum radicibus suis. Ita fac cum eis uno post unum, donec uenias super omnes qui ex eis sunt in corpore. Deinde cura eos postquã eradicantur, cum eo quod generat carnem ex unguentis.

¶ De modo cauterizandi in Tremore. Caput LVI.

QVANDO accidit alicui Tremor ex frigore in neruo, aut ex febre quartana, aut alio: tunc oportet ut cauterizes ipsum quatuor cauterijs, aut quinq; super spondiles dorsi, et inter omnẽ spondilem cauterio, & in pectore eius cauterio, et super stomachum eius cauterio. Tremor enim quiescit cum cauterio oliuari, & festinat sanitas ægritudinis frigidæ.

¶ De modo cauterizandi Albathir. Caput LVII.

D QVANDOQVE expelluntur in corpore Albathir fœdæ, id est, pustulæ, quæ fiunt a materijs grossis corruptis. Oportet ergo in primis cum apparent, ut cauterizentur super omne caput pustulę cauterio subtili cũ ligno myrti, cuius extremitas accensa est cum igne. Aut cum radice aristolochiæ longæ. Aut cum cauterio lenticulari. Et quandoq; cauterizantur ademenul, in principio expulsionis suæ secundum hunc modum: & non augentur: et disrumpitur superfluitas faciens eos, & sanat ex eis. Verumtamen oportet ut fiat illud post euacuationem cum phlebotomia.

Albathir.

¶ De modo cauterizandi in fluxu sanguinis ex arteria in uulnere. Caput LVIII.

MVLTOTIENS accidit fluxus sanguinis ex arteria, quæ incisa est apud uulnus, quod accidit extrinsecus, aut apud incisionem apostematis, aut cauterium membri, et similia eis: & fit difficile abscindere eum. Cum ergo accidit alicui illud, tunc propera cũ manu tua ad orificium arteriæ, et pone super ipsum digitum tuũ indicem: et stringe eum multum, donec obsessus sit sanguis sub digito tuo, et non egrediatur ex eo aliquid. Deinde pone in ignem cauteria oliuaria parua, & magna numero plura: & suffia super ea, donec fiant ignita ualde. Deinde accipe ex eis unum, aut paruum, aut magnum, secundum uulnus & locum, in

quo disrupta est arteria, & depone cauterium super ipsam uenam, post quam tu remoues digitum tuum festinanter: & tene cauterium, donec abscindatur sanguis. Quod si expellatur cum eleuas digitum ab orificio arteriæ, & extinguis cauterium, tunc accipe cauterium aliud festinanter, ex cauterijs quæ in igne sunt prẹparata. Non ergo cesses facere illud cum uno post aliud, donec abscindatur sanguis. Et caue, ne comburas neruum qui est illic, & accidat super infirmum malicia alia. A

Et scias, quod quando ex arteria fluit sanguis, tunc non est possibile abscindere ipsum: prẹcipue quaudo arteria est magna, nisi cum uno quatuor modorum. Aut cum cauterio, sicut diximus. Aut cum extractione, quando non est extracta. nam quando extrahitur, contrahuntur extremitates eius, & abscinditur sanguis. Aut ligetur cum filo ligatione forti. Aut ponantur super ipsum medicinæ de proprietate, quarum est abscindere sanguinem, & stringatur cum puluinari constrictione decenti. Qui autem administrat abscisionem eius cum ligamento, & strictura cum panno, aut positione rerum comburẽtium, et similium, non confert ei penitus, nisi raro. Si autem accidat alicui illud, & non sit ei præsens medicus, neque medicina: tunc incipiat cum positione digiti indicis super orificium uenæ ipsius, sicut narrauimus, & constrictione eius ualde, donec obsessus sit sanguis a superiori parte uulneris, & super arteriam. Et digitus non remoueatur, desuper ipsum cum aqua frigida uehementis frigoris semper, donec congeletur sanguis, & ingrossetur, et abscindatur. Et interim consideret in eo, quid indiget ex cauterio, aut ex medicina. B

Quatuor modis sanguis sistitur.

¶ Partis PRIMAE Finis.

LIB. Chirurgici ALBVCASIS Pars II.

¶ De Incisione, Perforatione, & Phlebotomia in uulneribus, & his similibus.

IAM DIXIMVS IN CAPITVLO Primo, omnem ægritudinem in qua conueniens est cum igne cauterium & medicina comburente, & occasiones eius, ipsius caussas, et instrumenta eius, et formas cauteriorũ. Et posui illic capitula a uertice usqꝫ ad pedem. Et ego procedam in hoc capitulo illa eadem uia: ut alleuietur super quẹrentem quẹsitum eius. Et antequã incipiam illud, oportet ut addiscatis o filij, quod i hoc capitulo est ex terrore illud quod est in capitulo primo de cauterizatione. Et propter illud oportet, ut sit cautela in eo uehementior. quoniã in operatione quæ est in hoc capitu-

C lo, multotiens cadit euacuatio cum sanguine, cum quo stat uita apud apertionem uenæ, aut incisionem super apostema, aut apertionem exiturræ, aut curationem uulneris, aut extractionem sagittæ, aut incisionem super lapidem, et illis similia: ex quibus omnibus associatur tremor, & timor, et cadit in pluribus eorũ mors. Et ego moneo uos, ne cadat super uos illud in quo est hęsitatio. nam quandoq; cadunt ad uos in hac arte modi hominũ cum mocis infirmitatũ. Ex eis enim est qui irascitur cum ægritudine sua, et est leuis apud eum mors: propter uehementiam eius quod inuenit ex infirmitate sua & longitudine eius maliciei. Et cum ægritudine est ex timore quod significat mortem. Et ex eis est, qui dat tibi censum suum, et ditat te cum eo, sperans sanitatem, & ægritudo eius est perniciosa. Non ergo oportet ut consentiatis ei qui uenit ad uos ex eis, cuius modus est talis. Et sit cautela uestra uehementior, quam cupiditas
,, & uestra rapacitas. Et non pręsumatis super aliquid ex illo, nisi post scientiam certam, quæ uerificat apud uos illud ad quod peruenit successio laudabilis. Et utimini in curatione omniũ infirmorum uestrorum, prognosticatione & indicatione de eo ad quod conuenienter sit salus. In illo namq; est uobis adiutorium super acquisitionem famæ & gloriæ, & memoriæ & laudis. Inspiret uobis DEVS o filij, intellectum suum, et non auferat uobis directionem & inspirationem: quoniam illud est in manu eius. Et ego quidem ordinaui hoc Capitulum distinguendo per
D capitula, secundum quod pręcessit in capitulo Cauterij, a ceruice usq; ad pedes: ut alleuietur uobis quęsitum quod uultis ex eo, & quo indigetis.

Admonitio salubris.

¶ De curatione Aquæ quæ aggregatur in capitibus puerorum. Caput I.

SCIAS, quod hęc infirmitas multotiens accidit pueris apud partum: aut quando stringit obstetrix caput pueri absq; leuitate. Et quandoq; accidit etiam ex caussa occulta quę non scitur. Et ego quidem non uidi hanc ægritudinem in alijs quam in pueris: et ad omnẽ quem ex eis uidi properauit mors: propter illud ergo uisum est mihi dimittere operatiõem in ea. Et ego quidem uidi ex eis puerum, cuius caput impletum erat aqua, et caput magnificabatur in omni die, donec non poterat sedere super seipsum, propter magnitudinẽ capitis sui: et humiditas augmentata fuit, donec mortuus est. Et hæc quidẽ humiditas, aut aggregat inter cutem & os: aut aggregatur sub osse super sifac. Et operatio in illo, si est humiditas inter cutem & os, et apostema est paruũ, tunc oportet ut findas in medio capitis fissura una in latitudine: et sit lõgitudo fissuræ quasi duo nodi, donec currat humiditas. et hæc est forma spatumilis.

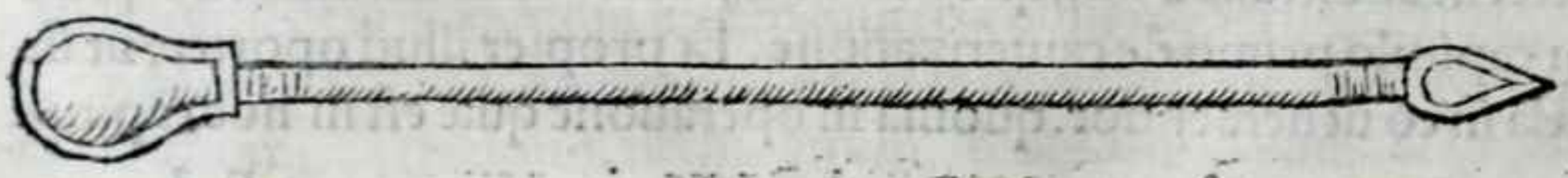

Si ergo humiditas eſt magis augmẽtata, & apoſtema eſt ma A
ius, tunc pone eas duas fiſſuras, ſecundum formam hanc.

Et ſi humiditas eſt ſub oſſe, et ſignum eius eſt, quod uides commiſſuras capitis apertas ab omni parte: et aqua deprimi tur quando comprimis eam manu tua ad interiora, & non occultatur tibi illud: tunc oportet ut findas in medio capitis tribus fiſſuris, ſecundum hunc modum. Et poſt inciſionem extrahe humiditatem totam. Deinde ſtringe fiſſuras cum pannis & puluillis. Deinde embroca illud deſuper cum uino & oleo uſq; ad diem quintum. Deinde ſolue ligamẽtum, et cura uulnus cum tentis, et unguentis. Et non dimittas ſtringere caput cum æqualitate. Et ciba infirmum omni cibo ſicco paucæ humiditatis, uſquequo confortetur membrum, et ſanetur. Et modus alius inciſionis eſt, ut conſideres ubi apparet magnitudo apoſtematis, et collectio aquę. quoniam quandoq; eſt in occipitio plus, aut in ſincipite, aut in dextra, aut in ſiniſtra. Aſcende ergo cum inciſione ubi apparet tibi apoſtema & impletio aquæ: et ſcinde illud ſecundum quod tibi poſſibile eſt. Et obſerua, ne incidas arteriam, et accidat fluxus ſanguinis, et moriatur infirmus ex illo fluxu cum euacuatione humiditatis.

¶ De inciſione Arteriarum quæ ſunt poſt aures. Caput II. B

QVANDO accidunt alicui catarri ad oculos, aut ad pectus, & antiquatur illud, et non confert curatio medicinarum: tunc magis ultima curatio eſt in illo, inciſio harum duarũ arteriarum. Oportet ergo quando uis incidere eas, ut radat infirmus caput ſuum. Deinde frica locum cum panno aſpero, ut appareant arterię. Deinde ſtringat infirmus collum ſuũ, cum quolibet panno ſuo. Deinde conſidera, ubi pulſet uena. Et loca utriuſq; ſunt loca quæ ſunt poſt aures depreſſa: et raro occultatur, niſi in quibuſdam hominibus. Deinde ſigna cum encauſto ſuper utraque: & incide utramque cum ſpatumili utrimq; acuto, inciſione perueniente ad os: & fiat illud per latitudinem capitis. Et ſi uis, intromitte ſpatumile ſub arteria, et incide eam ad ſuperiora cum inciſione. Et ſit longitudo inciſionis quaſi duo digiti iuncti. Nam quando inciditur uena, egreditur ſanguis egreſſione pulſatili, qui ſalit ad interiora ſaltu frequenti. Si autem arteria non apparet ſenſui, tunc oportet ut menſures ab aure quantitatem ſpacij trium digitorum. Deinde ſigna cum encauſtro, & finde uſque ad os. Et illud quod oportet emittere ex ſanguine, eſt. VI. unc. & fortaſſe emittis ex eo plus, aut minus. Totum illud ſecundum quantitatem quæ apparet tibi ex uirtute infirmi & repletione arteriæ eius. Deinde conſidera ad uulnus. Tunc ſi remanet ad os ex ſifac aliquid, tunc incide illud, ut non accidat apoſtema calidum:

C tunc ſtringe uulnus cum licinijs ex panno lini. Deinde cura ipſum cum unguento, donec ſanetur.

¶ De extractione arteriarum, quæ ſunt in timporibus. Caput III.

QVANDO accidit homini hemicranea antiqua, aut catarri acuti propter humiditates acrimoniales, & caliditate in lacertis timporum, aut ſoda antiqua, uehemens, & ſimilia illis: et medicatur cum modis curationis medicinæ, & non confert illud: tunc experti ſumus in his ægritudinibus extractionem arteriarum ex timporibus, aut cauterizationem earum, ſicut narrauimus. Et modus operationis in extractione earum, eſt, ut radat infirmus pilos qui ſunt in timporibus, & intendat ad arteriam apparentem in timpore. Ipſa namque oſtenditur tibi ex pulſu ſuo, & raro occultatur niſi in paucis hominibus, aut uehementia frigoris. Quod ſi occultatur tibi, tunc ſtringat infirmus caput ſuum cum quolibet panno ſuo: deinde frica locum cum panno aſpero. Aut uapora locum cum aqua calida, donec appareat tibi apparitione manifeſta. Deinde accipe ſpatumile, quod paulo ante formaui. Deinde excoria cum eo cutem cum facilitate, donec peruenias ad arteriam. Deinde proijce in eam uncinum, & extrahe eam ad ſuperiora, donec extrahas eam ex cute, & facias eam euadere ex tunicis quæ ſunt ſub
D ea ab omni parte. Si autem arteria eſt ſubtilis: tunc inuolue eam cum extremitate uncini. Deinde incide ex ea partem ſecundum quantitatem qua elongentur extremitates eius, & contrahantur, & non accidat fluxus ſanguinis. Namſi non inciditur, & ſi non abſcinditur, non aſcendit ſanguis penitus. Deinde euacua ex ſanguine ana. VI. unci. uſque ad. III. Quod ſi arteria eſt magna: tunc oportet ut liges eam in duobus locis ex filo duplo, forti, ex ſerico: aut ex chordis alhohod, ut non properet ad ipſam putrefactio ante conſolidationem uulneris, & accidat fluxus ſanguinis. Deinde incide ſuperfluitatem, quæ eſt inter duo ligamenta. Fac illud in illa hora, aut poſt horam aliam. Et ſi uis, cauteriza eam cauterio uſque ad os, cum cauterio cultellari: donec incidantur extremitates eius, & ſtabit loco eiuſdem operis. Et eſt meliusopus, niſi ſi infirmus habet febrem, auteſt calefactæ complexionis. Quoniam cauterium eſt ex eis, quæ iuuant ad finiendas humiditates. Ergo eſt melius iuuamentum. Et oportet poſt extractionem arteriarum, ut impleatur locus cotto antiquo: & ponantur ſuper ipſum puluilli decenter facti. Et poſt ſolutionem curetur cum medicinis ſiccis, quæ faciunt naſci carnem, & cum licinijs, donec ſanetur. Quod ſi interim dum operaris accidit fluxus ſanguinis ex arteria, tunc propera ad abſcindendum eum cum cauterio, aut ut impleas locum cum zegi: & ſtringe manum tuam, donec abſcindatur ſanguis. Quod ſi nihil ex illis eſt tibi

præſens, tunc pone ſuper locum digitum tuum, donec congeletur ſanguis. Et embroca locum cum aqua uehementis frigoris, donec quieſcat acuitas, & ſtringatur ſecundum quod oportet. Et ex eo quod eſt leuius & facilius extractione arteriæ, eſt, ut cauterizes uenam cum hoc cauterio habente duos cultellos: ſitque acuitas duorum cultellorum ſimilis almagdatem. Verumtamen ſunt multo minoris acuitatis, quam duo cultelli. Quoniam ſi ſunt acutę, ſicut duo cultelli, properat utriſque frigus: & non incidunt carnem cum uelocitate. Cum ergo in eis eſt aliquantulum groſſitudinis, tenetur in eis calor ignis, & abſcinditur caro uelociter: cum hoc ergo opus eſt melius omni opere, & leuius, & facilius. Et ſit ſpacium quod eſt inter duos cultellos quantitas groſſitudinis digiti, poſtquam tu ſignas duo loca cum encauſtro: & depone utroſque ignitos ualde, donec perueniant ad os, & incidant uenam in duobus locis: ut elongetur quod eſt inter extremitates eius. nã non conſolidantur cum hoc cauterio penitus. Et hæc eſt forma cauterij. A

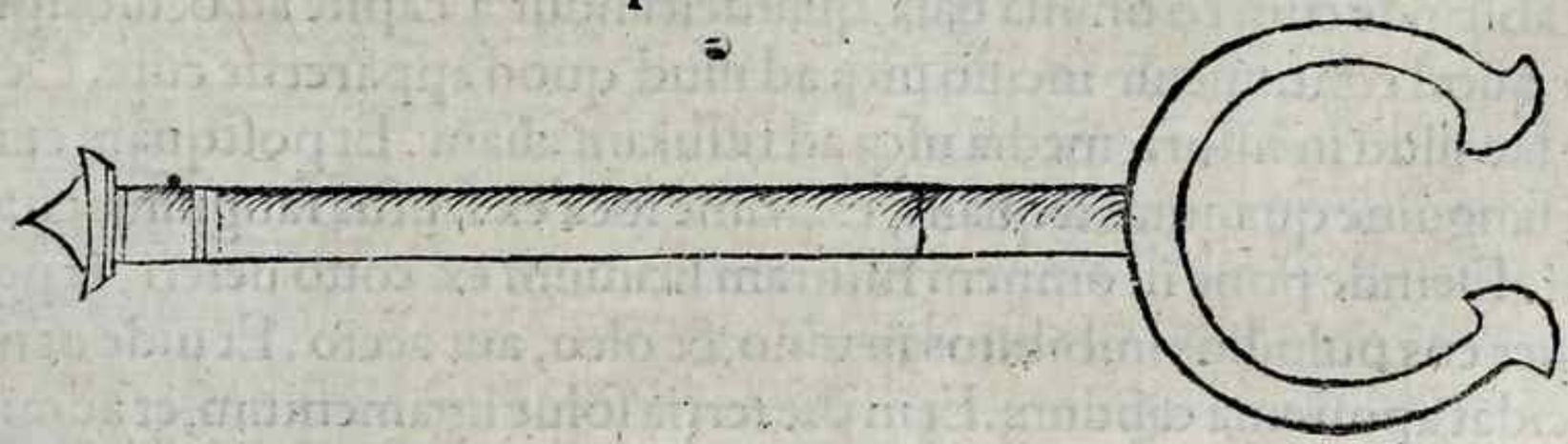

B

¶ De cura curſus lachrymarum acutarum aſſiduarum ab oculis. Caput IIII.

QVANDO ſunt lachrymæ aſſiduæ, & eſt curſus earum ex uenis, quæ ſunt ſuper craneum capitis exterius: & non confert in eis aliquid curationis medicinæ cum medicinis, & uides faciem infirmi iam rubere, & ſentit in fronte ſua deambulationem, ſicut eſt deambulatio formicarum: & oculi eius ſunt extenuati, humidi, ita quod iam corroſi ſunt pili eorum cum corroſione: & calefactæ ſunt palpebræ eius ex acuitate lachrymarum: tunc antiqui indiguerunt in curatione earum hac operatione, & denominauerunt eam curationem, cum Enſe. Et eſt, ut præcipias infirmo radere pilos qui ſunt in fronte ſua. Deinde incide in fronte tres fiſſuras æquediſtantes ſecundum longitudinem frontis: & ſit longitudo fiſſuræ quaſi duo digiti, & fiſſura una ſit æquediſtans longitudini naſi in medio frontis, & ſecunda ſecundum longitudinem parumper a motu lacertorum, & tertia a parte altera: & caue ab inciſione arteriarum quæ ſunt in duobus lateribus: & elonga manum tuam a continuatione duarum mandibularum, & ſit ſpacium omnis inciſionis quantitas trium digitorum coniunctorum: & ſit tibi fruſtum ſpongię præparatum, aut panni ſiccati multi, cum quibus exſicces ſanguinem. Deinde intromitte ſpatumile duarum acutarum extremitatum, cuius mox ſequens eſt forma,

Curatio cum Enſe.

C

Spatumile.

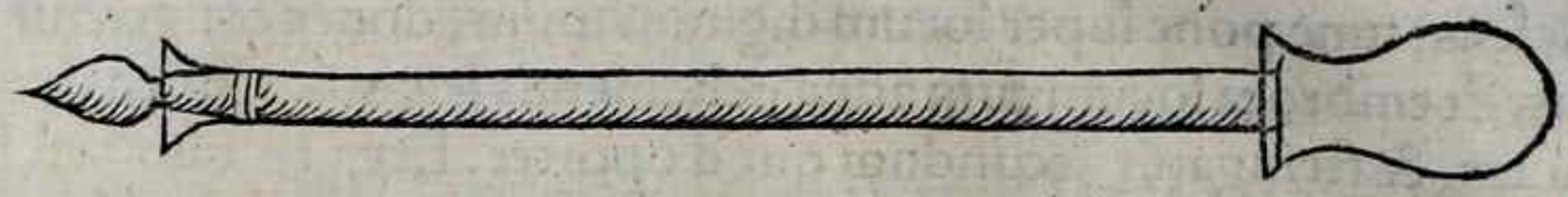

ab incisione quæ est a parte timporis, uscq; ad incisionē secundam: et excoria cum eo totam cutem, quę est inter duas incisiones, cum sifac, quod est super os. Deinde fac illud etiam ab incisione media uscq; ad incisionem secundā. Deinde extrahe hoc spatumile, & intromitte in incisionē primā iterum instrumentū aliud, quod nominatur cultellare acutū, ab una parte lene, non acutum ab altera parte. & hæc est forma eius.

Cultellare acutum.

Et pone latus eius acutū uersus carnem annexam cum cute, & latus eius lene uersus os: & impelle ipsum, donec perueniat ad fissuram mediam: & abscinde cum eo omnia uasa, quæ descendūt a capite ad oculos: præter quod continuetur incisio uscq; ad illud quod apparet de cute. Deinde fac illud in fissura media uscq; ad fissuram aliam. Et postquam currit ex sanguine quantitas æqualis, exprime loca ex frustis sanguinis cōagu
D lati. Deinde pone in omnem fissuram licinium ex cotto ueteri, et pone super eos puluillos imbibitos in uino, & oleo, aut aceto. Et uide ut non accidat apostema calidum. Et in die tertia solue ligamentum, et administra infusionē multam cum aqua tepida. Deinde cura illud ex unguento basilicon, et reliquis quibus curantur uulnera: usquequo sanetur.

¶ De cura lachrymarū acutarum & catarrorū ad oculos ex interioribus capitis: Caput V.

QVANDO accidunt alicui catarri acuti, acres, assidui: & uides oculos eius extenuatos, paruos, & iam debilitatus est aspectus eorum: et palpebræ ulceratæ, & cadunt pili ex eis, & in profundo capitis est dolor acutus, lædens, et sternutatio consequens: tunc sume ex istis accidentibus, quod illæ materiæ, et catarri non ueniunt, nisi ex uenis multis. Et melior curatio in eis est hæc. Et est, ut præcipias infirmo radere frontem suam. Deinde incide in eam fissuram unā in medio frontis, aut alterius parumper per latitudinem, & incipe cum fissura a timpore sinistro ad timpus dextrum: & sit incisio usque ad os: & elonga manum tuam a lacertis timporum, qui mouentur apud masticationem: donec quando detegitur os: & exsiccabis totum sanguinem cum spongia. Tunc separa inter duo labia fissuræ cum cotto ueteri, aut cum licinijs ex lino. Deinde stringe desuper cum puluillis: & imbibe puluillos cum uino & oleo, ut non accidat apostema calidum. Et quando soluis illud, & uides quod apostema calidum iam imminuitur: tunc oportet ut frices os, donec incipiat in eo nasci ca-

ro. Deinde cura ipſum cum regimine exiccatiuo quod facit naſci car- A
nem: ſicut ſi accipias ex farina tritici partes duas, & ex colophonia qua-
tuor partes: & præpares ex eis emplaſtrum, et adminiſtretur ad natiuita
tem carnis in iſtis uulneribus.

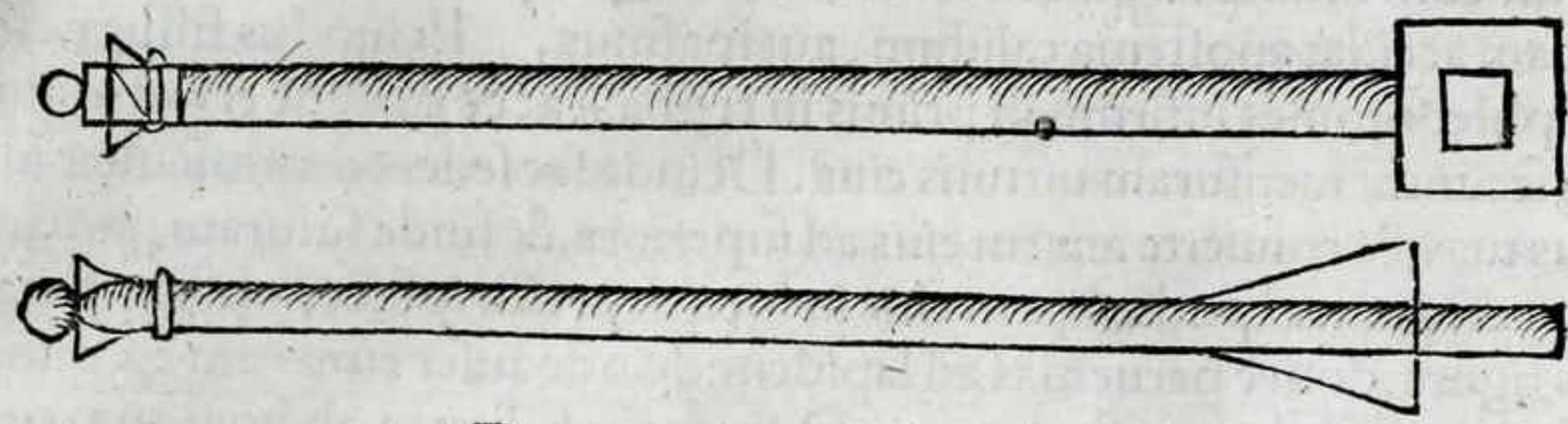

De iſtis Inſtrumētis non fit mentio apud Autorum.

¶ De cura eius quod cadit in Aurem. Caput VI.

OMNE QVOD in Aurem cadit, eſt una quatuor ſpecierū: aut lapis mineralis, aut ſimile lapidi, ſicut ferrum, & uitrum: aut eſt ex planta, ſicut eſt cicer, & fabæ: aut eſt res fluxibilis, ſicut aqua, & acetum, & eis ſimilia: aut aliquod animal. Quando ergo cadit in aurē lapis, aut genus lapidis ex eis quæ non adduntur, neque creſcunt in aure, expone Aurem ſoli: ſi ergo uides lapidem, tunc diſtilla in Aurem aliquid ex oleo uiolato, aut ſiſamino. Deinde adminiſtra extractionem eius, et fac ſternutare cum condiſi, et opila nares apud aduentum ſternutationis, poſtquam tu ponis in circumitu auris fruſta ex pannis, aut B
lana, et extendis aurem ad ſuperiora. multotiens enim egreditur cum hac cura. Si autē non egreditur, tunc adminiſtra extractionem eius cum Geſti, id eſt, Pizigarolis ſubtilibus: cuius forma eſt hæc.

Extractio lapidis ex aure.

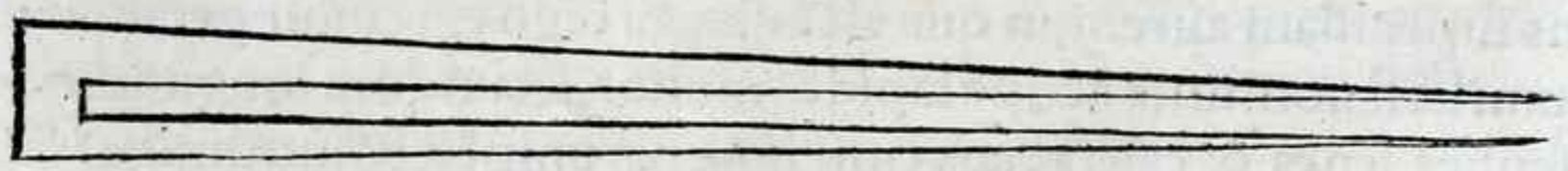

Geſti.

Si ergo egreditur cum geſti, eſt bonum. Et ſi non, tunc adminiſtra extractionem eius cum uncino cæco ſubtili paucæ duplicationis.

Vncinus ſubtilis.

Si ergo non egreditur per illud, tunc fac cannulam ex ære, & intromitte extremitatem cannulæ in foramen auris multum, et opila quod eſt in circumitu cannulæ cum cæra molliſicata cum oleo, ut non ſit uento uia niſi cannulæ: deinde extrahe cum uento tuo attractione forti. Multotiens enim egreditur cum eo quod narrauimus.

Si autem non egreditur hoc modo: tunc accipe ex helkalimbat, aut euiſco, id eſt, gluten præparato, cum quo capiuntur aues, rem modicam

C & pone ipſum in extremitate radij poſtquam tu inuoluis ſuper eam cotum decenter poſitum: deinde intromitte ipſum in foramen auris cum facilitate, poſtquam tu exiccas aurem ab humiditate. Si ergo non egreditur cum omnibus quæ narrauimus, tunc propera ad ſcindendũ, antequam accidat apoſtema calidum, aut ſpaſmus. Et modus fiſſuræ eſt, ut phlebotomes infirmũ in primis in cephalica: & extrahe ei ex ſanguine ſecundũ menſuram uirtutis eius. Deinde fac ſedere infirmũ inter manus tuas, & conuerte aurem eius ad ſuperiora, & finde fiſſuram paruam in radice auris apud adipem eius in loco depreſſo ipſi: & ſit fiſſura lunaris figurę, donec peruenias ad lapidem: deinde aufer eum cum eo, quod eſt tibi poſſibile ex inſtrumentis. Deinde ſue fiſſuram ab hora tua cum uelocitate, & cura ipſam, donec ſanetur.

Extractio grani.

Quod ſi res cadens in aurem eſt ex uno granorum, quæ creſcunt, & inflantur: tunc adminiſtra extractionem eius. Si autem non obedit tibi ad exitum, tunc accipe ſpatumile tenue, ſubtile, ſecundum hanc formã.

Spatanile.

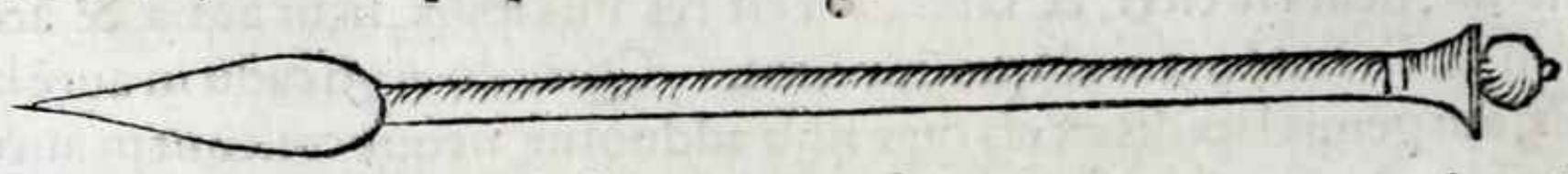

Et adminiſtra cum eo abſciſionem illius ſpeciei ex granis, quæ cadunt in aurem, & non facias illud, quando tu cogitas, quod illud granũ iam hu-
D mectatum eſt per uaporem auris, donec ponis ipſum fruſta multa: deinde extrahe ea cum uncinis, aut cum geſti ſubtili, aut cum ſuctione, ſicut diximus. nam extractio eius alleuiatur.

Extractio aquæ.

In aqua autem quæ ingreditur in aurem, oportet ut utatur infirmus ſternutatione cum cõdiſi in primis: & iam impleuit aurem ſuam cum aliquanto cotto ueteri: & eſt iacens ſuper illam aurem, in qua eſt aqua. Si ergo egreditur per illud, eſt bonum. Et ſi non: tunc accipe lapides multos, ſecundum longitudinẽ digiti, tenues, lenes, & calefac eos cum igne parumper, & intromittat infirmus ex eis unum in foramen auris ſuæ: & ſaliat ſuper pedem ſuũ unum ex illa parte, & percutiat cum lapide alio ſuper lapidem qui eſt in aure. Non ergo ceſſet facere illud cum lapide & lapide, donec egrediatur tota aqua. Et iam egreditur aqua ita, ut accipias ex parpyro, aut ex iunco unum, & intromittas extremitatem eius unam in aurem: et accendas extremitatem alteram cum igne, donec comburatur plurimũ eius. Deinde itera iuncum alium, et fac illud multotiens, donec egrediatur tota aqua: & extrahe ipſam cum cannula ſecundũ quod præmiſſum eſt in lapide.

Extractio animalis.

In extractione autem animalis intrantis in eam, ſi eſt parui corporis, ut pulex, & ei ſimile, cura ipſum ſicut dixi in diuiſione. Sed ſi eſt corporis magni, quod appareat ſenſui: tunc adminiſtra extractionẽ eius cum geſti, & uncinis: et res eius eſt facilior omnibus, quæ tenentur in aure.

In extractione autẽ uermis generati in aure, quando curas eum cum eo quod diximus in diuiſione, & in tractatu diſtilationũ, & non confert

curatio tua: tunc oportet ut aspicias aurem in sole. Si ergo apparet illic aliquid ex uermibus, tunc extrahe illud cum gesti, aut cum uncinis subtilibus. Si autem non apparet illic aliquid, tunc accipe cannulam, cuius hæc est forma, A

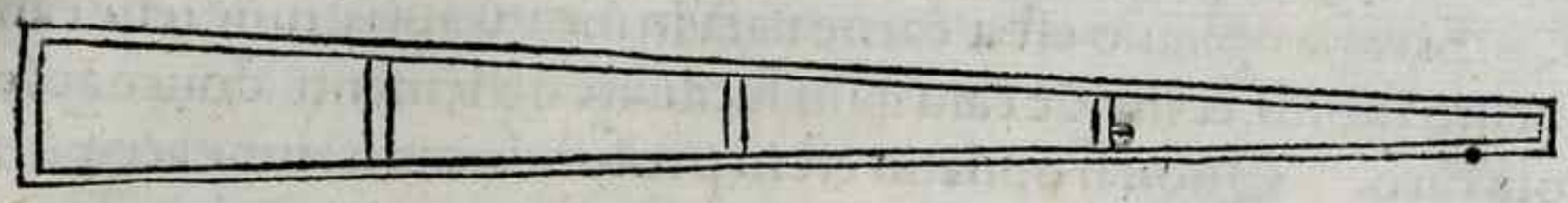

stricta inferius, ampla superius: & intromitte extremitatem subtilem in aurem secundũ quantitatẽ quod tolerat eam infirmus: deinde suge cum ea suctione forti. Fac illud multotiens, donec egrediant̃ omnes uermes. Si autem non obediunt tibi ad exitum, tunc opila circumitum cannulæ cum cęra, sicut dixi in lapide. Quod si non egrediuntur cum eo quod diximus: tunc administra distillationes quas iam experti sunt antiqui in interfectione uermium: & inuenies illud in tractatu distillationum. Et sit effusio tua qua effundis olea & medicinas in aurem cum hoc instrumento, cuius forma depicta est hic. Liber Distillationum Albucasis.

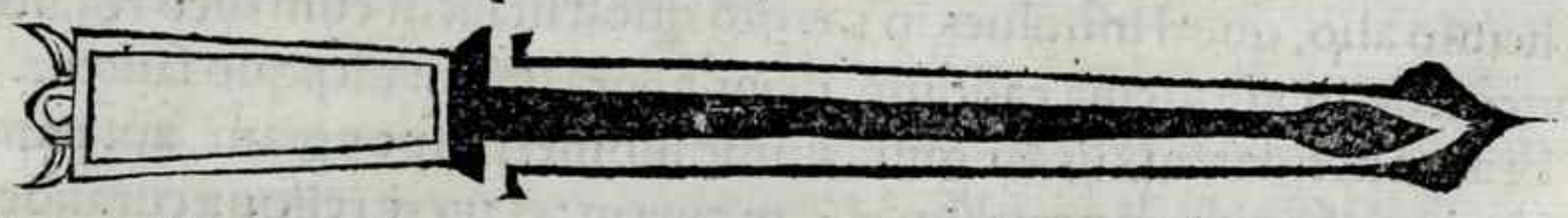

Sicut uides fac ipsum ex argento, aut ære, inferius strictum, in quo sit foramen paruũ, amplum superius. Sit ergo ut impellens quod est in concauitate cannulæ, sit ex ære decenter factum. Et si uis, accipe radium, & inuolue in extremitate eius cottum inuolutione decenti: deinde proijce oleum, aut succum, aut quod uis ex istis medicinis in cannulam: & ipsa sit in aure: deinde intromitte radium cum cotto desuper, & exprime ipsum manu tua compressione tẽperata, donec impellatur oleum in concauitate auditus, & sentiat ipsum infirmus interius: & illud quod infunditur in aurem, sit iam calefactum cum igne parumper: & caue ne sit res quæ distillatur in eam frigida ualde: medicinæ enim non tolerant illud. B

¶ De cura opilationis accidentis Auri. Caput VII.

QVANDOQVE egrediunt̃ quidam infantes ex uentribus matrũ suarẽ non perforati. Et iã accidit etiã quibusdam hominibus opilatio in meatu Auris a uulnere, aut carne nata in ea. Et hæc opilatio quandoq; fit in profundo foraminis Auris, quam non consequitur uisus: & quandoq; accidit ad exteriora foraminis parum, & consequitur eam uisus. Illa ergo quę accidit in profundo Auris, et quam non comprehendit aspectus, est in pluribus dispositionibus difficilis sanationis. Et in illa quam consequitur uisus, oportet ut ponas Aurem infirmi in sole, et aspicias in ea: tunc si uides opilationem apparentem, aperi eam cum spatumili subtili, cuius forma est hæc quæ sequitur, Modi opitationis Auris.

C 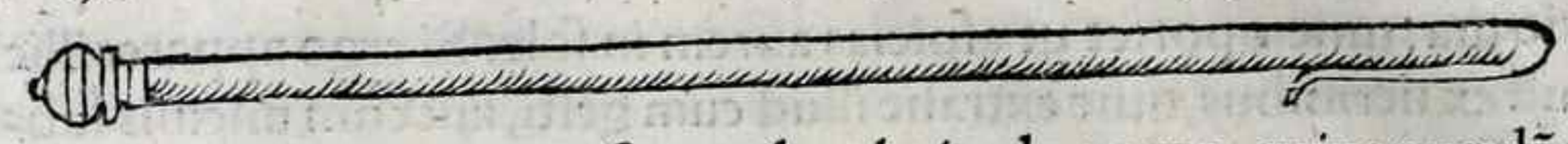

Sit extremitas eius in qua sit quędam latitudo parua, cuius quædã pars sit acuta: & reliquũ spatumile sit duarum laterum lenium: ut non lædat aurem. Si ergo opilatio est a carne nata in meatu auris: tunc tene eam cum uncino subtili, et incide eam cum facilitate uehementi, donec auferatur tota caro. Quod si opilatio est in profundo auris: tunc accipe radium subtilem, lenem, & calefac ipsum cum igne parumper: deinde mitte ipsum in meatum auris. Si ergo senseris opilationem cum eo, quod inuenit infirmus cum grauitate auditus, conare apertionem eius cum facilitate: & caue, ne uulneres neruos auris. Deinde pone in aurem licinium secundum quantitatem amplitudinis foraminis, quod inuoluisti in unguento ægyptio: fac illud aliquot diebus, donec sis securus de consolidatione uulneris. Aut accipe licinium, & infunde ipsum in aqua rosata, & pulueriza super ipsum zegi tritum, et utere ipso. Quod si uides aurẽ iam apostemari: tũc oportet ut extrahas liciniũ, et permittas ipsum cũ licinio alio, quod inuolues in cæroto quod sit factũ cum oleo rosato, donec sedetur apostema calidum: deindẽ cura ipsum usqꝫquo sanetur.

D Si autẽ accidat fluxus sanguinis: tunc submerge spongiam, aut pannos in aqua frigida, et pone super eam aurem: et utere reliqua curatiõe, quæ abscindit fluxũ sanguinis prędicta in tractatu distillationum.

¶ De cura Altheli palpebrarum. Caput VIII.

ISTI Althelil qui accidunt in Palpebris oculi, quandoqꝫ sunt humidi, & sunt sicci. Oportet ergo ut teneas eos cum tenalijs: aut cum uncino, & incidas eos cum spatumili a radicibus suis. Deinde pone super loca zegi tritum. Si autem ex eis fluat sanguis, tunc cauteriza eos cum cauterio lenticulari subtili. Et cauterizare eos, est melius post incisionẽ. Multotiens enim redeunt quando remanet ex radicibus suis aliquid. Et quando cauterizantur cum igne, comburuntur illæ radices, & non redeunt.

¶ De cura Grandinum palpebrarum oculi. Caput IX.

MVLTOTIENS accidit in palpebris aliquid quod assimilatur Grandini in fortitudine sua, & sua duricie, et propter illud nominatur Grando: et est aggregatio humiditatis grossæ in palpebra superiore, & palpebra inferiore. Operatio ergo in eis est, ut consideres tunc, si est Grando procedens in eo, quod apparet de palpebra, et mouentur ad omnem partem, & res eius est facilis. Finde ergo super eam fissura per latitudinem. Deinde excoria eam ab omni parte cum facilitate, donec euadat. Deinde suspende eam cum uncino, & abscinde ipsam. Si autem non præparatur tibi abscisio eius, nisi postquam tu penetras pal-

Grando palpebrarum.

pebram cum incisione parumper, tunc nocet infirmo illud in aliquo. A
Quod si fissura est magna: tunc aggrega ipsam cũ sutura: & cura ipsam, donec sanetur. Et si est parua, non superueniet tibi malum ex ea. Vnguentum enim restaurat ipsam, & incarnat eam. Et si grando est decliuis ad interiora auris uersus superficiem intrinsecam, tunc inuersa palpebram, & suspende grandinem cum uncino: præter quod indigeas incisione, & preme eam ab omni parte. Quod si elongatur palpebra per incisionem, non nocet illud in aliquo. Deinde ablue oculum post incisionem grandinis, cum aqua salsa: & cura locum cum eo quod incarnat, donec sanetur infirmus.

¶ De cura Axirnath palpebrarum. Caput x.

AXIRNATH est adeps qui generatur in tunicis palpebræ superioris: & plurimum quidem accidit illud pueris: & ipsum grauat oculos eorum, & accidunt eis catarri in matutinis, et non possunt intueri lumen solis, propterea, quod lachrymæ properant ad eos, & propter illud uides eos discumbere super facies suas semper, & super eas dormiunt, & sunt palpebræ eorum sub supercilijs humidæ, quas iam cooperuit inflatio: & eminentia quidem Axirnath apparens est oculo, & quando tu premis locum cum digitis tuis, sentis Axirnath inter eos. Et B
modus operationis eius est, ut ponat infirmus caput suum in sinu tuo. Deinde accipe pannum lini, & præpara in eo licinia, & fac ex illo licinio circulum secũdum quantitatem quod continet Axirnath ab omni parte. Deinde pone eum super eam, & preme cum digitis tuis ab omni parte, ut aggregetur Axirnath in medio circuli. Deinde finde in medio illius humiditatis cum spatumili incidente fissuras per latitudinem, & non sit fissura maior illa quę fit in phlebotomia in profundo. Aut oportet ut findas cutem totam, donec peruenias ad Axirnath. in pluribus enim dispositionibus procedit Axirnath ex fissura secundum formam frusti pinguedinis albæ. Extrahe ergo eam cum panno, quem infiltrasti inter digitos tuos ad exteriora: & tu reuoluis manum tuam ad dextram & sinistram, donec dispergatur: & caue, ne addas in fissura, ut non peruenias cum spatumili ad oculum, & lædas eum. Si autẽ non appareat tibi Axirnath in principio fissuræ, tu addas in fissura parum cum facilitate, donec procedat Axirnath. Deinde extrahe eam, sicut diximus. Deinde submerge pannos in aceto et aqua, et pone eos super locum, et stringe eum cũ puluillis. Et ex hominibus sunt qui terunt salem, & ponunt ipsum in concauitate fissuræ, ut liquefiat quod remansit ex illa humiditate. Deinde cura ipsam, donec sanetur. Si autem accidat in loco apostema calidum, tunc cura ipsum cum emplastris sedatiuis, donec sanetur.

Axirnath palpebrarum.

C ¶ De modis Ataxmir oculi, id est, cum palpebra mollificatur oculi, unde fit ut rugetur sicut non debet. Caput XI.

QVANDO nascuntur in palpebris oculi pili additi, præter cursum sub pilis naturalibus, et antiquantur: tunc ipsi nocent oculo, & faciunt accidere modos ægritudinum, sicut lachrymas assiduas, et mollificationem palpebrarum, & albuginem, donec fit illud caussa destructionis oculi. Et Ataxmir quidem oculi curatur secundum quatuor modos. Aut per cauterium cum igne. Aut cum medicina acuta, secundũ quod premissum est in capitulo cauterij. Aut curatur Ataxmir per incisionem & suturam. Aut per cannas, secũdum quod ego dicam. Oportet ut ponas caput infirmi in sinu tuo. Deinde conuerte palpebram oculi manu tua sinistra. Si ergo cõuertitur, bonum est. Et si nõ: intromitte acum in eam, in qua sit filum ab inferiori parte palpebræ, & fac penetrare acum cum filo desuper, et sit illud prope pilos ipsos, id est, prope marginem palpebræ, in quo nascuntur pili: & trahe filum ad superiora cum palpebra, et conuerte eam cum radio. Deinde finde in interiori parte palpebræ sub pilis additis cum spatumili incidente a lachrymali maiore usque ad lachrymale minus. Deinde extrahe filum, et pone sub palpebra puluillum paruum ex cotto, aut panno: deinde signa super palpebram cum encaustro, quod sit sicut figura folij myrti. Verumtamen oportet, ut fit figura secundum quantitatem & eleuationem palpebræ: quoniam iam diuersificatur illud in hominibus. Ex eis enim est, qui indiget ut inciatur ex palpebra quantitas magna, secundum quantitatem quæ mollificatur a palpebra. Deinde cum spatumili finde super duas lineas quas signasti, et incipe a lachrymali maiore usque ad lachrymale minus, et sit fissura una prope pilos naturales, sicut est grossitudo radij. Deinde intromitte uncinum in uno duorum angulorum cutis. Deinde excoria ipsam totam. Deinde aggrega cum sutura duo labia, cum acu & filo lana subtili: & absterge sanguinem, et fac adhærere quod superfluit ex filis super duo supercilia, cum quibusdam rebus inuiscantibus, si uis facere illud: & si non, non cures. Deinde dimitte suturam & fila usque ad tres dies, aut quatuor: postea cura illud. & si uis, dimitte uulnus absque sutura, & cura ipsum cum eo, quod exsiccat & constringit. Nam palpebra eleuatur apud sigillationem uulneris & aggregationẽ eius: sed sutura est melior. Hunc modum curandi Ataxmir docuerũt antiqui. Verumtamen in eo est sollicitudo super infirmum, & est ex bona operatione, & non est in eo timor.

Cura quadruplex Ataxmir.

D

Et modus alius est in Ataxmir etiam: & est, ut signes super palpebram figuram, quæ sit sicut figura folij myrti, sicut narrauimus. Deinde eleua palpebram cum tribus uncinis separatis, aut aggregatis, secundum formam hanc quæ sequitur.

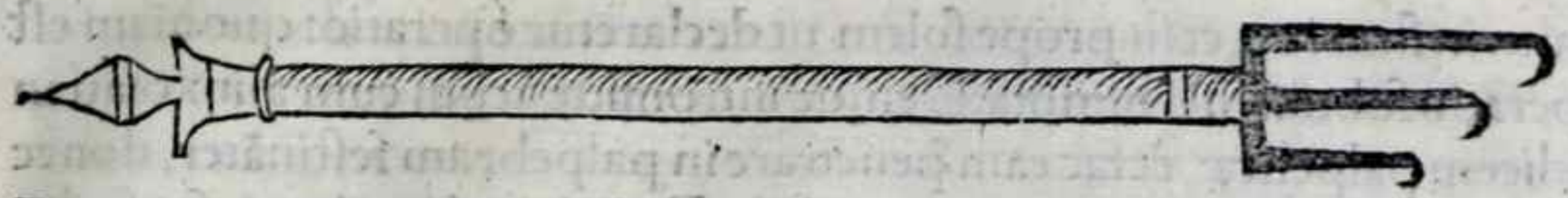

A

Deinde incide quod ſuperfluit cũ forficibus paruis, ſecd'm hanc formã,

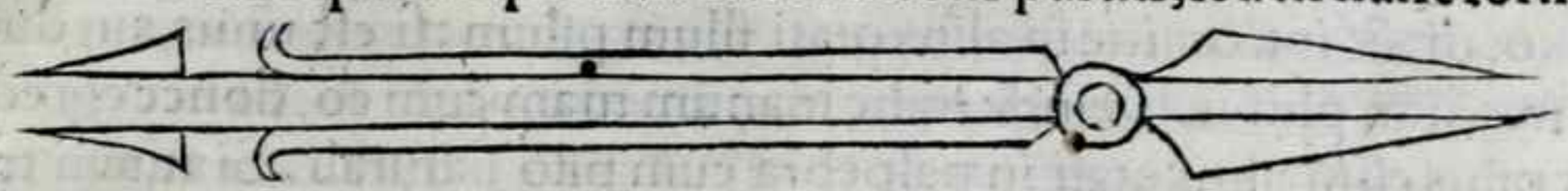

cum æqualitate inciſionis. Si autẽ non eſt tibi poſſibile tenere uncinum, & non æquatur illud: tunc accipe acum in qua ſit filum, et intromitte ipſum in medio figuræ: et intromitte filum aliud prope lachrymale maius, & filum ſecundum prope lachrymale minus: et aggrega inter digitos tuos fila cum æqualitate. Deinde eleua manum tuam eleuatione æquali: et eleua cutem ſuper quam eſt ſignatũ cotum, ſicut narrauimus. Deinde aggrega duo labia uulneris cum ſutura: et cura ipſum, donec ſanetur. Si uero accidat apoſtema apud inciſionem tuam, aut fiſſuram tuam: ſeda illud apoſtema cum cæroto, & his ſimilibus, ex unguentis ſedantibus. Et quandoq; accidit palpebræ etiam, ut conuertantur pili eius. Oportet ergo ut utaris in ea quod diximus in inciſione: ſed ſutura utriſque magis eſt artificialis.

¶ De cura Ataxmir cum cannis.

ET EST, ut conuertas palpebram, & ſcindas fiſſuram quæ eſt deintus, ſecundum quod narraui. Deinde arte fac duas cannas, aut duo ligna ſubtilia: quarum longitudo ſit ſecundum longitudinem palpebræ, et latitudo earum ſit minor latitudine ſpatumilis: & tu iam incidiſti in extremitatibus utriuſq; ab utriſq; partibus ubi tenes fila. Deinde aggrega utramq; cum ſubtilitate ſuper illud quod ſuperfluit ex palpebra oculi, et ſtringe duas cannas ab utriſque partibus ſtrictura forti, & dimitte eam diebus aliquot. Cutis enim ſtricta morietur, et denigrabitur, & putrefiet, donec cadet per ſe. Si ergo tardatur, tunc incide eam cum forficibus. Deinde cura eam, donec ſanetur. Cum ergo conſolidatur, eleuatur palpebra: & non pungunt pili. Et hæc eſt forma duarum cannarum, quas facies ſecundum hanc figuram, et quantitatem in longitudinem & latitudinem. B

¶ De eleuatione pilorum pungentium in oculo cum acu. Caput XII.

OPERATIO in illo eſt, ut accipias acum ſubtilem, & intromittas in eam filũ ex ſerico ſubtile, lene. Deinde aggreges extremitates eius, & nodes utramq; nodo ſubtili ualde: & ſit longitudo filorum palmus unus. Deinde compone in Alinxotati filum aliud ſubtile ſub eo in breui, & noda extremitates eius ſi uis. Deinde ponat infirmus caput

C ſuum in ſinu tuo, et ſit prope ſolem ut declaretur operatio: quoniam eſt operatio ſubtilis, uel minuta. Deinde intromitte acum cum alinxotati in radicem palpebræ, et fac eam penetrare in palpebram feſtinãter, donec extrahas eam deſuper pilum naturalem. Deinde trahe pilum uſq; ſupra alinxotati: & intromitte in alinxotati illum pilum: ſi eſt unus, aut duo, aut tres, non plures. Deinde trahe manum tuam cum eo, donec egrediatur pilus cum alinxotati in palpebra cum pilo naturali. Si autem trahatur alinxotati, et non egrediatur pilus cum ea: trahes alinxotati ad inferiora, cum filo quod tu compoſuiſti in ea, donec egrediatur alinxotati ex foramine ſuperiori, & uideas eam uiſione oculi: tunc enim trahes alinxotati, & filum: et extrahe utraque, & claude oculum: et dimitte ipſum clauſum duobꝰ diebus, aut tribus, donec adhęreat pilus loco ſuo, & naſcatur ſuper ipſum caro. Quod ſi pilus eſt breuis, tunc aut aſſocia ei pilum longũ ex pilis naturalibus, et eleuatur cũ eo: aut dimitte ipſum, donec elongetur poſt ſpacium, & tunc eleua ipſum.

¶ De cura Alxatrati quæ accidit in palpebra ſuperiori. Caput XIII.

Leporina. QVANDO accidit oculo hæc Alxatrati, nominatur Leporina. Et hæc Alxatrati eſt aut naturalis, aut accidentalis. Accidentalis ergo fit ex conſolidatione uulneris, aut ſectionis, aut cauterij, &
D ſimilium illis. Et modus operationis in ea eſt, ut tu findas illam conſolidationem, et ut ſepares labia eius, & ponas in eo quod eſt inter ea licinium ex lino, et liges eam, donec ſanetur. Et non oportet, ut utaris in curatione eius rebus quæ exiccant & conſtringunt: nam ſi tu facis illud, redit Alxatrati deterior quam fuit; imo utere in ea rebus quæ mollificant, ſicut fœnumgręcum: et embroca cum aqua, in qua cocta ſit althea, ſemen lini: et unguento dyaquilon, quod liquefactum ſit cum aliquo ex oleis: & inuolue cum eo licinium, et cura cum eo. Et theſaurus curationis tuæ eſt, ut coneris omni ingenio, ut non conſolidetur, ſecundum formam quæ fuit in primis. Et hæc quidem operatio quam diximus, non eſt niſi quædam rectificatio Alxatrati, ut non redeat forma loci ſecundum quod fuit omnino.

¶ De cura Alxatrati quæ fit in palpebra inferiori, et eſt rugatio uel contractio ſurſum ad dextrum & ſiniſtrum. Caput XIIII.

HAEC ALXAtrati quæ fit inferius, eſt quę uere nominatur Alxatrati. Et eſt naturalis, et eſt accidentalis. Et accidentalis fit ex uulnere, aut fiſſura, aut cauterio, et illis ſimilibus. Et uia operationis in ea eſt, ut accipias acum, in qua ſit filum duplum, & tingas eam in carnem, et facias eam penetrare a lachrymali ſiniſtro uſque ad lachrymale dextrum, donec perueniat filum in duabus extremitatibus carnis. Deinde exten-

de carnem ad ſuperiora cum acu, & incide eam cum ſpatumili lato. Si ergo redit figura palpebræ ſecũdum quod oportet, eſt bonum. Et ſi non, accipe radiũ, et pone ipſum in fiſſuram, & conuerte cum eo palpebram: & finde duas fiſſuras in latere interiore palpebræ, et ſint extremitates duarum fiſſurarum ex duobus angulis inciſionis, donec concurrant & fiat ex eis angulus: donec quando aggregantur fiat figura earum hæc figura, & eſt litera lauda greca. Deinde aufer illam carnem per quantitatem, quod eſt latus eius acutum inferius, ab eo quod ſequitur palpebram. Deinde aggrega partes ſeparatas: ſue eam cum filo lanę. Deinde cura eas cum eo quod diximus, de medicinis mollificantibus, et licinijs, donec ſanentur. A

Et ſi Alxatrati accidat ex fiſſura, et ſutura, aut cauterio: tunc oportet ut findas fiſſura plana ſub pilis palpebrarum, etiam ſecundũ quod præceſſit. Deinde ſepara inter duo labia cum licinio, ſecundum quod diximus. Et ſumma ſermonis de cura Alxatrati, quando eſt deſuper, aut inferius, eſt, ut currat in eą operatio, ſecundum quod præparatur ex forma Alxatrati. Ipſa namq; eſt multarum diuerſitatum in forma: et artifex prudens præparat ingenium cum quocunq; modo eſt poſſibile ei, donec redire faciat figuram ad formam naturalem, aut prope eam, & ipſemet infirmus, ſecundum quod conuenit ei ex operatione & inſtrumentis in plurimis diſpoſitionibus.

¶ De adhærentia palpebræ oculi cum coniunctiua, aut cornea. Caput XV. B

QVANDOQVE accidit hæc conſolidatio multis hominibus, ita ut conſolidetur palpebra ſuperior cum albedine oculi, et prohibeat ipſum ab operationibus ſuis naturalibus. Oportet ergo quod intromittas extremitatem radij ſub palpebra, et eleues eam ſurſum: aut extendas eam cum uncino: deinde incide adhęrentiã cum ſpatumili ſubtili, quod non ſit cum acuitate inciſionis ſpatumilium, imo ſit obtuſum parumper: ut non inquietetur infirmus apud operationem, et remoueatur ſpatumile, et lędat oculum cum acuitate ſua: et ſit inciſio tua quaſi tu excories illam adhęrentiam cum facilitate, donec quando redit palpebra ſecundum formam ſuam naturalem, et ſanetur adhęrentia tota. Funde tunc in oculum aquam ſalſam, cum aqua ablue ipſum: aut diſtilla in ipſum ex ſief facto, ex ziniar diſſoluto cum aqua. Deinde ſepara inter palpebram & oculum cum licinio lini: et pone ſuper oculum lanam infuſam cum albugine oui: & poſt diem tertium utere ſief, et cum ſolidatiuis, donec ſanetur.

¶ De inciſione ungulæ & eminentiæ carnis lachrymarum. Caput XVI.

SCIAS, quod ungula eſt ſecundum duos modos. Aut eſt neruoſa: & eſt ſimilis ſifac duro, ſubtili. Aut eſt non neruoſa, ſimilis humidi- Vngula oculi duplex.

C tati congelatæ albæ: quæ quando tangit eam ferrum, aut conaris capere eam cum uncino, abſcinditur, & non figitur in ea uncinus. Et utræq; ſpecies non incipiunt, niſi a lachrymali maiore, uſquequo uadit paulatim, donec cooperit uiſum, et prohibet lumen, & motũ oculi. Et modus operandi in inciſione eius eſt: ut ponat infirmus caput ſuum in ſinu tuo. Deinde aperi oculos eius, et eleua palpebrã manu tua. Deinde collige ungulam cũ uncino paucæ duplationis, et extende eam ad ſuperiora. Deinde accipe acum, & intromitte in eam pilum ex pilis equi, et bouis, aut uaccę: et ſit filum forte, & duplica extremitatem acus parumper, & fige eam in medio ungulæ: et penetra eam cum acu, & liga cum filo ungulam, & extende eam ad ſuperiora: et excoria cum pilo latus ungulæ quod ſequitur pupillam, ac ſi tu ferres eam cum pilo uſq; ad poſtremum eius. Deinde incide reſiduum in radice lachrymalis cum ſpatumili ſubtili, aut cum forficibus paruis: & dimitte carnem lachrymalis naturalem, ut non accidat ex inciſione eius curſus lachrymarum aſſiduus. Et quandoq; extenditur ungula cum uncino ſolo: aut cum filo, ſicut diximus. Deinde excoriatur cum ſpatumili leni, cuius hæc eſt forma.

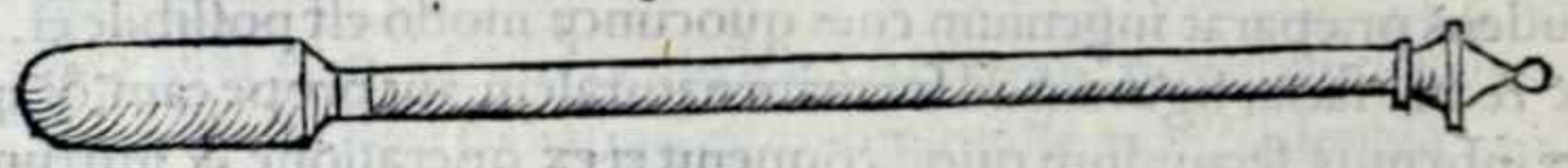

D Et caue, ne tangat ſpatumile tunicam corneam, et accidat in ea ruptura, & perforetur pupilla. Deinde poſt inciſionem, proijce in oculum aliquid ſalis contriti, aut ex ſief facto ex ziniar, et dimitte ipſum uſq; ad diem alium. Deinde cura ipſum cũ eo quod oportet, uſquequo ſanetur.

Quod ſi ungula eſt non neruoſa, et non potes intromittere in eam acum, neq; figitur in ea uncinus, tunc multotiens curatur hęc ſpecies ungulæ cum medicinis, et ſanatur ſicut narraui in diuiſione. Quod ſi uis incidere eam, tunc aperi oculum infirmi, et accipe ſpatumile ſubtile, lene, debilis acuitatis, ſecundum hanc formam.

Et rade ungulam deſuper raſione cum ſubtilitate. Quod ſi uides quod ipſa rarificatur & confringitur, et imprimit in eam raſio, tunc diſtilla ex hora tua in oculum ex ſief facto ex ziniar, aut ex ſief rubeo, aut ſale trito: et opila oculum uſq; ad diem alium. Deinde itera ſuper ipſam operationem, donec remoueatur totum eius. Niſi contrarium ſit tibi in oculo apoſtema calidum: tunc enim dimitte ipſam, et cura apoſtema, donec ſanetur. Deinde itera operationem ſuper ipſam cum raſione, donec ſanetur. Eminentia autẽ carnis lachrymalis, ſi nocet in oculo nocumẽto magno, ſuſpendat cum uncino, et incide ex ea partem eius: et non ultimes inciſionẽ, ut non accidat curſus lachrymarũ. Deinde ſtilla in lachrymale ſief rubeum, aut factum ex ziniari, donec ſanetur.

¶ De incisione Alguardenici, et carne nata in oculo. Caput XVII.

A

NASCITVR quandoq; in quibusdam oculis hominũ caro rubea composita, uel superposita, donec cooperit pupillam, aut appropinquat, aut stringit super palpebras, et fortasse conuertit palpebras ad exteriora: et assimilatur rosæ balaustinæ. Et operatio in ea etiam est, ut ponat infirmus caput suum in sinu tuo. Deinde aperi oculos eius, & collige illam carnem totam cum uncinis conuenientibus ad illud: & tene illud cum forcipe uno, aut gesti. Deinde incide carnem in primis, donec finiatur totum eius cum incisorio. Et caue ab oculo, ut non lędas ipsum apud operationem: et sit incisio tua qua ipsam incidis, aut cum spatumili, quod narrauimus in incisione ungulę: aut cum forficibus par uis, cum quibus colligitur asebel, secũdum quod ueniet forma eius post hoc capitulum. Cum ergo completur incisio tua, et remouetur tota alguardenici, tunc imple oculum ex sale contrito: aut distilla in eum pulueren rubeum, et similia illi ex medicinis corrosiuis: & pone super oculum deforis cottũ cum albugine oui: ut securetur ab apostemate calido.

Quod si remanet ex alguardenici aliquid, et dominatur tibi sanguis calidus, & times apostema calidum: tunc dimitte oculum, et cura ipsum cum eo quod sedat apostema. Deinde itera super ipsum cum operatione, donec sanetur. Et similiter fac cum carne addita quæ accidit in oculo B
ex hac specie. Verumtamen oportet, ut alienes curationem omnis oculi debilis ex uia naturali, aut ex uia accidentali, operando cum ferro: & non intromittas manum tuam in aliqua harum operationum, donec uideas, quod illud membrum est tolerans illam operationem.

¶ De collectione Sebel ex oculo. Caput XVIII.

SEBEL sunt uenæ rubeæ quæ texuntur super oculum, et prohibent uisui operationem suam: & debilitant oculum cum longitudine dierũ. Necesse est ergo tibi in primis, ut consideres, si oculus in quo est Sebel, est fortis, & non est in eo ægritudo aliqua, prętер Sebel: tunc collige Sebel eius. Et est, ut præcipias infirmo, ut ponat caput suum in sinu tuo. deinde suspende illas uenas cum uncino uno, aut duobus secundum prudentiam tuam: & sit uncinus subtilis duplationis, secundum hanc formam, Sebel.

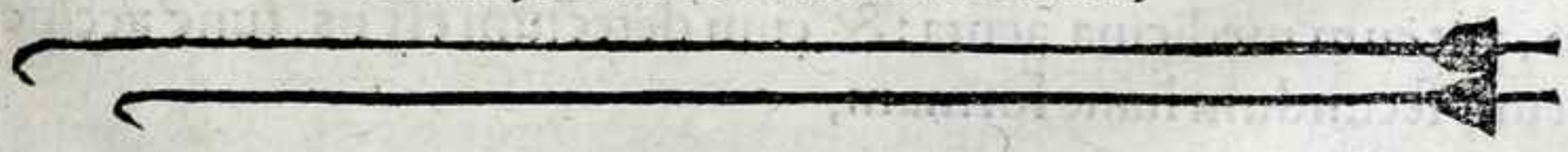

Aut sint duo uncini gradati in corpore uno, secundum hanc formam,

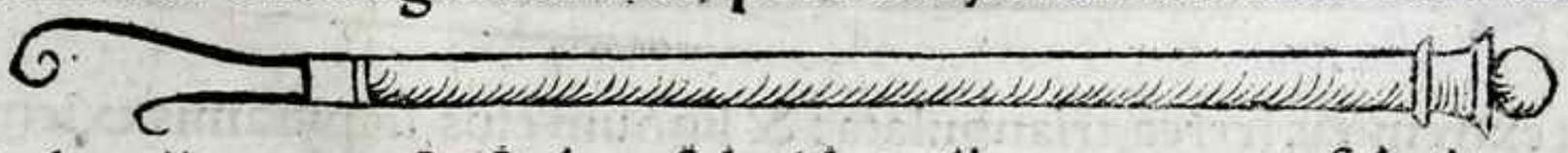

Deinde collige cum forficibus subtilibus illas uenas cum subtilitate, &

C absterge sanguinẽ hora post horam, donec uideas illas uenas remoueri ex oculo, & resoluũtur: et caue ne lædas oculũ cum extremitatibus spatumilis. Et sit operatio tua in meridie coram sole, & sis firmus in operatione tua ualde: ut non incidas nisi illas uenas. Et cum tu expleueris, tũc distilla in oculum sief uiride, aut rubeum: ut sua acuitate corrodat quod remansit ex sebel. Si autẽ non est tibi possibile colligere illud totũ in illa hora, tunc emplastra oculum cum eo, quod sedat dolorem oculi: et dimitte ipsum diebus aliquot, donec sedetur dolor eius: & securetur ab apostemate calido: deinde itera super ipsum secundum modum eundem, donec sanetur. & hæc est forma forficis.

¶ De reductione Arissati ad nasum. Caput XIX.

Arissati, fistula.

NOMINANT medici Arissati Fistulam, quã curas cum cauterio, aut cum medicina acuta comburente, secundũ quod præcessit eius narratio. Et si non sanatur, tunc non est ingenium in ea: nisi ut findas super apostema apud natiuitatem eius, & extrahas totam humiditatem quæ est in eo & pus, donec detegatur os. Cum ergo detegitur os, & uides in eo corruptionem, aut nigredinem, tunc rade ipsum cum
D instrumento, cuius forma est hæc.

Asperi capitis.

Et nominatur Asperi capitis. Fiat ex ferro indo, & sit caput eius rotundum sicut azir, quod sit punctatum punctatione limæ, aut punctatione aliskilferi punctatione subtili: & pone ipsum super locum corruptum ossis. Deiude reuolue ipsum inter digitos tuos, & tu preme manũ tuam parumper, donec scias quod illa corruptio iam rasa est: & fac illud aliquotiens. Deinde restaura locum cum medicinis exiccatiuis stipticis. Si ergo consolidatur locus, et nascitur in eo caro, & abscinditur cursus saniei: et remanet quadraginta diebus, & non renouatur, et non apostematur, et non accidit in eo accidens: tunc scias quia iam sanatus est. Et si non, tunc non est in eo ingenium, nisi reducere fistulam ad foramen nasi, secundum hanc formam. Et est, ut detegas ab osse secundo cum ferro, aut cum medicina acuta: & cum detectum est os, tunc accipe terebrum secundum hanc formam,

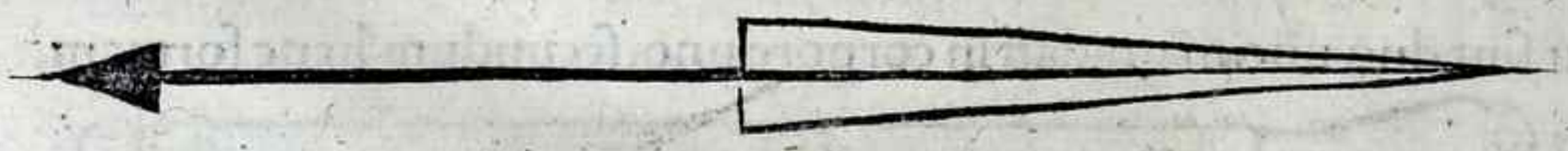

Sit extremitas ferrea, triangulata: & lignum eius sit pyramis extenuata usque ad extremitatem, sicut uides. Deinde pone illud super os ipsum:

& ſit illud prope lachrymale: & elonga manum tuam ab oculo parum. A
Deinde reuolue manum tuam cum terebro, donec penetret os, & ſentiat illud infirmus: per hoc quod inuenit uentum exire ex eo, quãdo tenet manũ ſuam ſuper naſum ſuum. Ergo tunc reſtaura locum cum medicinis ſtipticis exiccantibus, ſicut docui te. Cum ergo naſcitur caro, et induratur locus: tunc materia quę effundebatur ad exteriora, redit ad naſum: eſt ergo leuius illud ſuper infirmum.

¶ De reductione eminentiæ Oculi. Caput XX.

QVANDO eminet Oculus cum totalitate ſua, et non accidit in uiſu nocumentum, neq; diminutio: tunc oportet ut ſoluas infirmum: deinde phlebotomes eum: poſtea ponas uentoſas in ceruice abſq; ſcarificatione, ſed cum ſuctione. Deinde pone ſuper Oculum linimentũ quod fit ex acacia, & aloe, et olibano, & ſarcocolla. Deinde ſtringe Oculũ deſuper ſuper emplaſtrũ cum puluillis multis. Et modus puluillorũ eſt: ut accipias pannos lenes, multos, et duplicetur omnis pãnus ex eis ſuper quatuor: fac ex eis multos: deinde pone eos unũ ſuper aliũ, ſecundũ quantitatẽ qua indiget Oculus: deinde ſtringe ſuper ipſos cum panno duro ſtrictura forti. Et itera uentoſas cũ ſuctione ſine ſcarificatione. Deinde aufer uentoſas, et dimitte oculũ ſtrictum die & nocte. Si aũt ligamentũ iterum mollificatur, tunc oportet ut ſtringatur multũ: deinde B
aufer ligamentũ poſt diem & noctem, ſicut diximus. Si ergo uides oculum iam rediſſe uuæ tunicæ, eſt bonum: & ſi non, tunc itera emplaſtrũ, & puluillos, et ſtricturam, & uentoſas, donec ſanetur.

¶ De inciſione Vuæ tunicæ. Caput XXI.

QVANDO accidit diſruptio in tunica Vuea, deinde eminet & procedit extra palpebras ſicut granum Vuæ, & fœdatur forma hominis propter illud, & uis incidere illud: tunc operatio in eo eſt, ſecundum quod narro: et eſt, ut intromittas acum in radice Vuæ ab inferiori ad ſuperiorem partem. Deinde intromitte acum aliam in qua ſit filum duplum a parte lachrymalis, & fac eam penetrare: & dimitte acum primã ſecundum diſpoſitiõem ſuam. Deinde incide locum fili dupli, et liga cum eo partem Vuæ in circumitu acus: & ſtringe eam multum. Deinde extrahe acum, et pone ſuper oculũ lanam infuſam in albugine oui: et dimitte eum, donec cadat filum cum Vua. Deinde cura oculum cum eo, quod confortat ipſum, donec ſanetur uulnus. Et quandoq; ſtringitur Vua ab omni parte cum circulo ex panno, donec addat oculus eminentiam magnam. Deinde perforetur cum ſpatumili ſubtili, quod perueniat ad profundum oculi, & currat humiditas albuginea, & deſcendat oculus, & ingrediatur ſtatim: deinde ſtringe eum, donec ſanetur.

¶ De curatione Alcomnati. Caput XXII.

Alcomnati.

HAEC AEGRItudo quæ nominatur Alcomnati, non, est nisi sanies, quæ aggregatur in oculo, similis aquæ descendenti, & non est ipsa. Et modus operandi in ea est, ut facias sedere infirmũ super sedem præparatũ, uel directum. Deinde accipe caput eius manibus tuis a partibus duabus, et moue ipsum, donec uideas saniem peruenire ad inferiora oculis tuis. Deinde figatur, & non descendat, et absoluat lumen: & uideat infirmus res sicut uidebat: et si nõ descendit inferius, scias quia est aqua. Si autem non præparatur descensus sanici cum eo quod diximus, tunc fac sedere infirmũ inter manus tuas. Deinde accipe spatumile subtile, & finde cum eo supra panniculũ corneum parumper apud continuationem coniunctiuæ cum tunica cornea in corona, donec egrediatur sanies. Cum ergo egreditur, tunc distilla in oculum aquã calidam in qua miscuisti mel: aut aquam in qua iam bullisti fœnumgręcum & mel: deinde curetur cum reliqua curatione, donec sanetur.

¶ De cura aquæ, quæ descendit in oculo, uel cataracta. Caput XXIII.

D

IAM DIXImus species aquæ in diuisione, & quæ conuenit ad perforandum sermone declarante & exponente, tunc accipe illud idem secũdum sanitatem. Tunc ergo oportet ut facias sedere infirmum inter manus tuas quadratũ, oppositum lumini, prope solem: & liga oculum eius sanũ, & stringe eum ualde: deinde palpebram oculi eius manu tua dextra, si oculus in quo est aqua, est oculus sinister: aut manu tua sinistra, si oculus est dexter. Deinde accipe manu tua dextra almagda, si oculus est sinister: aut manu tua sinistra, si oculus est dexter. Deinde pone extremitatem almagda prope coronam per grossitudinem radij in ipsa albedine oculi apparente lachrymalis minoris: deinde impelle almagda cum uirtute: & tu reuoluis cum eo manum tuam, donec penetret in albuginem oculi: & sentias, quod almagda iam peruenit ad rem uacuam. Et oportet, ut sit mensura itineris almagda ad profundũ, mensura spacij quod est a pupilla usq; ad finem nigredinis: & est corona oculi. uidebis enim ea in ipsa pupilla uisione oculi, propter claritatem tunicæ corneæ. Deinde pone almagda usq; ad locum in quo est aqua. Deinde preme ipsum inferius uice una post aliam. Si ergo descendit aqua statim, tunc infirmus uidet illud super quod aperit uisum suum statim, & almagda in oculo suo. Deinde quiescas paululũ. Si ergo descendat aqua, tunc depone eam secundo, præter quod egrediatur almagda. Quando ergo figitur, & non ascendit: tunc extrahe almagda cum facilitate: & tu reuoluis manum tuam paulatim. Deinde dissolue in aqua aliquid ex sale claro gemmæ: & ablue cum eo oculum deintus. Deinde pone extra oculum totũ stuppam, aut lanam infusam oleo rosato, et al-

bugine oui: & liga cum eo oculum ſanum. Nos autem, et illi qui ſunt A
noſtri temporis, ponimus ſuper eum ciminũ tritum cum albumine oui.

Quod ſi non obedit tibi almagda ad introitum in oculum propter duriciem ſuam, quoniam ex hominibus eſt, cuius oculus eſt durus ualde: tunc oportet ut accipias ſpatumile, quod nominatur Alberid, cuius hæc eſt forma.

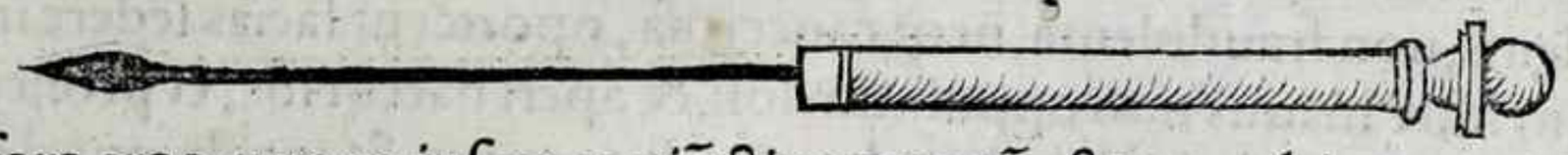

Alberid.

Perfora ergo cum eo ipſam coniũctiuam tantũ, & non ultimes manum tuam in foramine: et non eſt niſi ut facias uiam ad almagda locum ſubtilem. Deinde intromitte almagda, ſecundum quod diximus. Et apud complementũ operis tui, præparetur infirmo dormitorium decenter factum, in quo dormiat ſuper dorſum ſuum in domo tenebroſa: & prohibeatur ab omnibus motibus, & a tuſſi: & pone cibum eius illud quo lenitur natura eius: & non moueat caput ſuum dextra, neqꝫ ſiniſtra omnino. Et ſit ligamentum ſecũdum diſpoſitionem ſuam uſque ad diem tertium. Deinde ſolue illud in illa domo tenebroſa, & experire uiſum eius: & fac eum uidere res. Deinde reduc ligamentum uſque ad diem ſeptimum. Et non oportet ut faciat illud in hora curationis, aut poſt inciſionem ſtatim: imo oportet, ut alienes illud: propterea quod aqua aſcendit uelociter per aſpectum uehementem. Si autem accidit apoſtema B
calidum: tunc oportet ut ſoluas oculum ante ſeptimum: & rectifica illud cum eo quod ſedat apoſtema, donec ſedatur: tunc abſolue ipſius uiſum, & pone ſuper faciem eius orale quo regatur uiſus eius ſub eo diebus aliquot, ipſo exiſtente in illa domo tenebroſa. Deinde egrediatur a domo gradatim, et cõuerſet in caſis ſuis. Et ſcias, quod in * zaltea non excuſatur diſcipulus a uiſione aliquotiens: tunc enim audeat ſuper operationem. Et iam quidem peruenit ad nos quidam ex illis qui ſunt de Alayrach, qui dixit, quod factum fuit in Alayrach magdan perforatum, quo fugitur aqua. Verum ergo non uidi aliquem in terra uoſtra, qui fecerit illud: neque legi illud in aliquo ex libris antiquorum: & eſt poſſibile, ut ſit illud nouum. Et iſtæ ſunt formæ ſpecierum ex magda, ut ſtet ſuper ea qui ea ignorat. Fiant ex ære proprie: & ſint extremitates eorum cum hac eadem ſubtilitate triangulatę, & extremitas acuta.

Aliat, * alcathea.

Formæ magda.

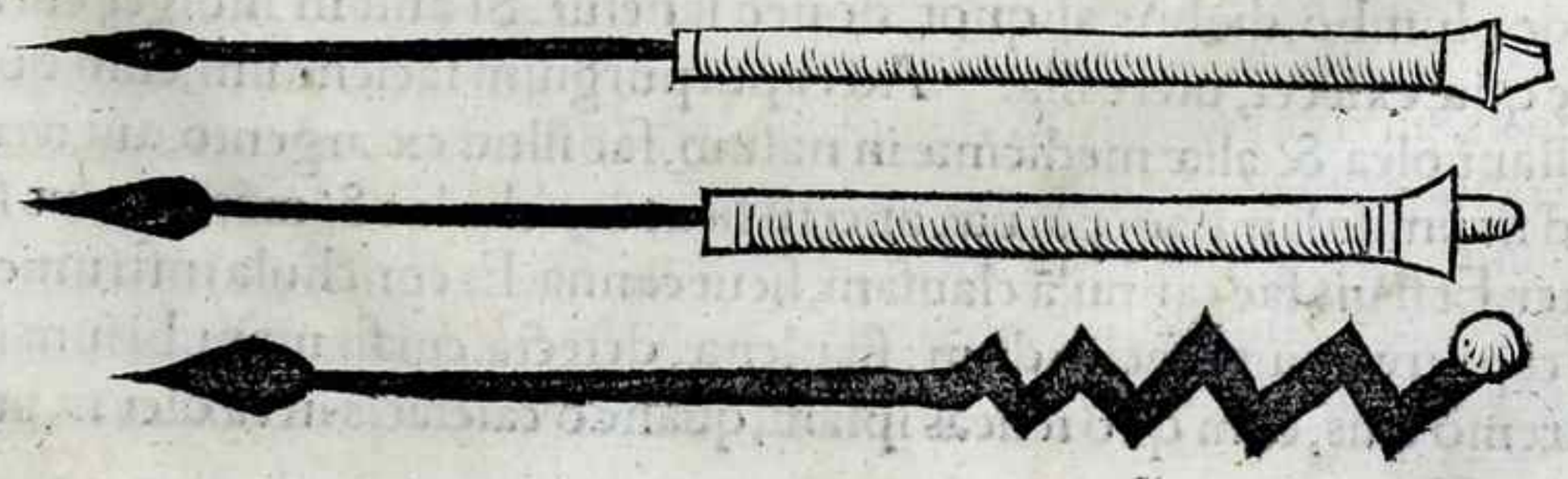

P

C ¶ De cura Carnis natæ in naso.

Caput XXIIII.

QVANDOQVE nascuntur in naso Carnes diuersæ additæ, ex quibus est aliquid quod assimilatur scorpionium multorum pedum: et ex ea est caro cancerosa, lapidea, fusci coloris: et ex ea est quæ est caro lenis, non fusci coloris. In ea ergo quæ ex istis carnibus est lenis, non fraudulenta, neq; cancerosa, oportet ut facias sedere infirmum inter manus tuas oppositum soli, & aperi nares eius, et proijce uncinum in illas carnes: deinde trahe eas ad exteriora, & incide quod comprehendisti ex eis cum spatumili subtili acuto a parte una, donec scias quod caro tota iam ablata est. Quod si remaneret aliquid ex ea cuius abscisio non est possibilis: tunc rade illud cum uno instrumẽtorum subtilium cum facilitate, donec non remaneat ex eo aliquid. Si autẽ sanguis tibi dominatur, aut accidat apostema calidum: tunc oppone ei per id quod oportet: aut est ex apostematibus malignis, tunc propera cauterizando eum, donec abscindatur sanguis, et auferantur omnes carnes. Deinde proijciatur in nasum post incisionem acetum, & aqua, aut uinum. Si autem aperitur nasus, et procedat ex eo humiditas usque ad palatum, tunc scias quia iam sanus est. Si uero non penetrat humiditas, secundum quod oportet, tunc scias quod intra ipsum est caro nata in superioribus ossibus naris, ad quę non peruenit cum incisione instrumen

D tum. Tunc ergo oportet, ut intromittas filum lini cui sit quædam grossitudo, & noda in eo nodos multos: et pone inter omnem nodum quantitatem digiti, aut minus: et ingeniet infirmus, ut mittat extremitatem unam fili in nasum cum radio, aut cum quo possibile est ei postquam fecerit ipsum simile azer: & trahat odoratum suum, donec perueniat usq; ad caassum, et egrediatur super guttur suum. Et multotiens quidem faciunt simile huic Attomi pueri in scholis: & est res facilis ei, qui uult. Deinde pone duas extremitates fili, extremitatem unam quæ egreditur super nasum, & alteram quæ remansit in naso. Deinde administra serraturam carnis cum nodis qui sunt in filo. Fac illud donec scias quod carnes iam sunt cum nodis fili. Deinde extrahe filum: & pone in nasum post abstersionem sanguinis licinium quod imbibisti in unguento argyptio: fac illud tribus diebus, aut plus, donec unguẽtum corrodat totum quod remansit ex carnibus. Deinde pone in fine rei in nasum cannulam de plumbo, diebus aliquot, donec sanetur. Si autem indiget cura tione quæ exiccet, utere illa. Ad caputpurgium faciendum, cum quo distillant olea, & aliæ medicinæ in nasum, fac illud ex argento, aut ære: quod sit simile lampadi paruæ, apertũ sicut conchula: & meatus eius similiter. Et si uis fac cannulã clausam, sicut canna. Et conchula instrumenti ad caputpurgium faciendum, sit plena, detecta: cui sit manubrium in postremo eius, cum quo teneas ipsam, quando calefacis in ea oleum, aut

quod uis ex succis, & rebus fluxibilibus. Et hæc est forma instrumenti. A

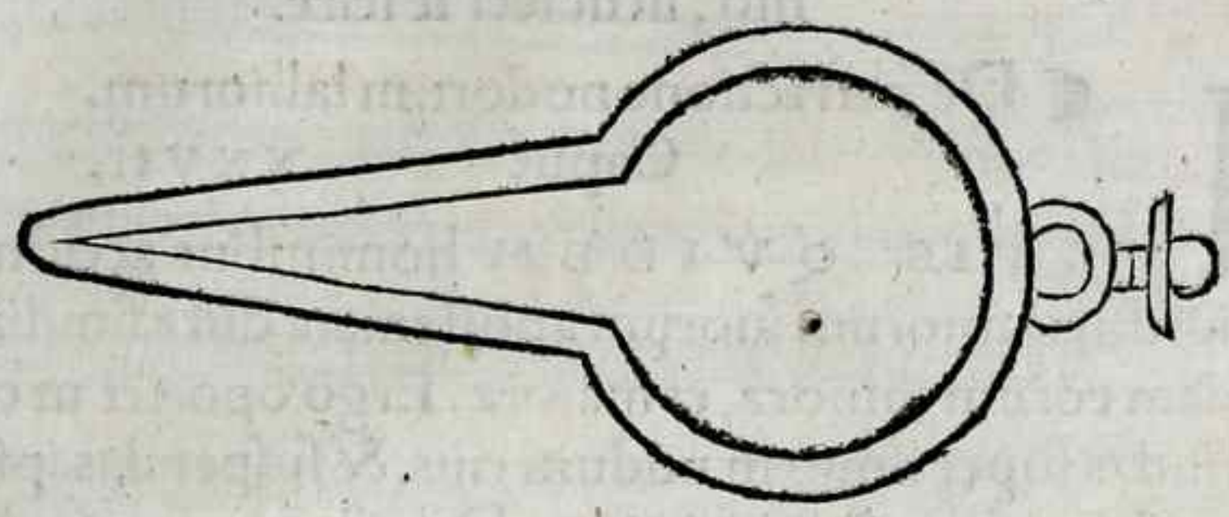

¶ De cura Thelul nasi. Caput XXV.

MVLTOTIENS nascitur in extremitate nasi Thelul, & magnificatur, & augmentatur cũ diebus, donec fœdus fit aspectus eius. Et propter illud oportet, ut incidas illud in principio apparitionis eius, & eradices totum eius. Deinde pone super locum, aut cauteriũ, aut medicinam comburentem quæ stat loco eius. Si ergo tardatur incisio eius, donec magnificetur, tunc considera, si est lapideum, durum, fusci coloris, pauci sensus: tunc non tangas ipsum cum ferro: quoniã apostema est cancerosum. Multotiens enim uidi, qui incidit hmõi apostema, & accidit ex eo malicia magna super illum qui ipsum habebat. Et si apostema est lenis tactus, non fusci coloris, & uides quod incisio possibilis est in toto eius, tunc euacua infirmum, & incide ipsum sine timore, absque pauore: & cura locum cum eo quod exiccat & constringit, donec sanetur. B

Segna apostematis cancrosi.

¶ De sutura nasi, & labij, & auris. Caput XXVI.

SCIAS QVIA quando accidit solutio continuitatis in una harum cartilaginum, parum confert in ea operatio, nisi in quibusdam hominibus. Oportet ergo quando accidit alicui aliquid ex illo, ut consideres, si est uulnus recens cum sanguine suo: & tunc aggrega duo labia uulneris cum sutura: deinde cura ipsum, donec sanetur. Et si solutionis continuitatis labia iam separata sunt, & facta est unaquæq; pars sana: tunc oportet ut excories omnem partem a cute sua apparente, donec sanguinetur. Deinde aggrega duo labia cum sutura, et stringe ea, & pulueriza super ipsum sanguinem draconis, & olibanum trita: & pone supra pulueres frustum emplastri diafinicon, & alicuius alterius ex emplastris cõsolidatiuis: & dimitte ipsum ligatum duobus diebus, aut tribus. deinde solue ipsum, et permuta medicinam: et dimitte ipsum, donec abscindantur fila per se. deinde cura ipsum cum unguento, donec sanetur. Modus autem suturæ est, ut aggreges solutionem continuitatis, aut cum

C acubus, ſicut narrauimus in ſutura uentris: aut aggrega ſolutionem cum filo, ſicut feci te ſcire.

¶ De extractione nodorum labiorum.
Caput XXVII.

MVLTIS QVIDEM hominibus accidunt plerumque in interioribus labiorum ſuorum apoſtemata dura ſimilia granis herbi: & quædam eorum minora, et maiora. Ergo oportet ut conuertas labium, & findas ſuper omnem nodum eius, & ſuſpendas ipſum cum uncino, & incidas ipſum ab omni parte. Deinde impleas locum poſt inciſionem zegi trito, donec abſcindatur ſanguis. Deinde colluatur cum aceto, & curetur locus cum eo, in quo eſt ſtipticitas, uſquequo ſanentur uulnera.

¶ De inciſione carnis natæ ſuper gingiuam.
Caput XXVIII.

MVLTOTIENS naſcitur ſuper gingiuam caro addiat, quam antiqui nominant abuluſs. Oportet ergo ut ſuſpendas eam cum uncino: aut teneas eam cum forcipibus, & incidas eam apud radicem ſuam, & dimittas ſaniem currere, aut ſanguinem. Deinde pone ſuper locum zegi tritum, aut alios pulueres ſtipticos, exiccatiuos. Quod ſi redit illa caro poſt curationem, nam multotiens redit, tunc incide eam ſecundo, & cauteriza ipſam: ipſa namque non redit poſt cauterium.

D

¶ De raſione Dentium cum ferro.
Caput XXIX.

QVANDOQVE aggregantur in ſuperficiebus Dentium ab interiori & extetiori parte, et inter gingiuas cortices aſperi, turpes, & quandoque denigrantur, & citrini fiunt, et uirides, donec peruenit ex illo corruptio ad gingiuam, et fœdi fiunt dentes per illud. Oportet ergo ut facias ſedere infirmum inter manus tuas, et caput eius in ſinu tuo, et rade molam & dentem, in quo apparent tibi cortices, & res ſimilis arenæ: donec non remaneat ex eis aliquid, & ſimiliter fac de nigredine, & uiriditate, et citrinitate, & alijs donec mundentur.

Si ergo auferatur quod in eis eſt a principio raſionis, bonum eſt: & ſi non, tunc itera ſuper eos raſionem die alio, ſecundo, & tertio, donec ad ultimum perueniat ſtudium in eo quod uis. Et ſcias, quod dens indiget raſorijs diuerſarum formarum, multarum figurarum: ſecundum quod præparatur operationi tuæ: proptera, quod raſorium quo raditur dens ab inferiori parte, eſt aliud a raſorio quo raditur inter dentes, ſecundum formas alias. Et iſtæ formæ raſoriorum ſint apud te præparatæ, quas uides.

A

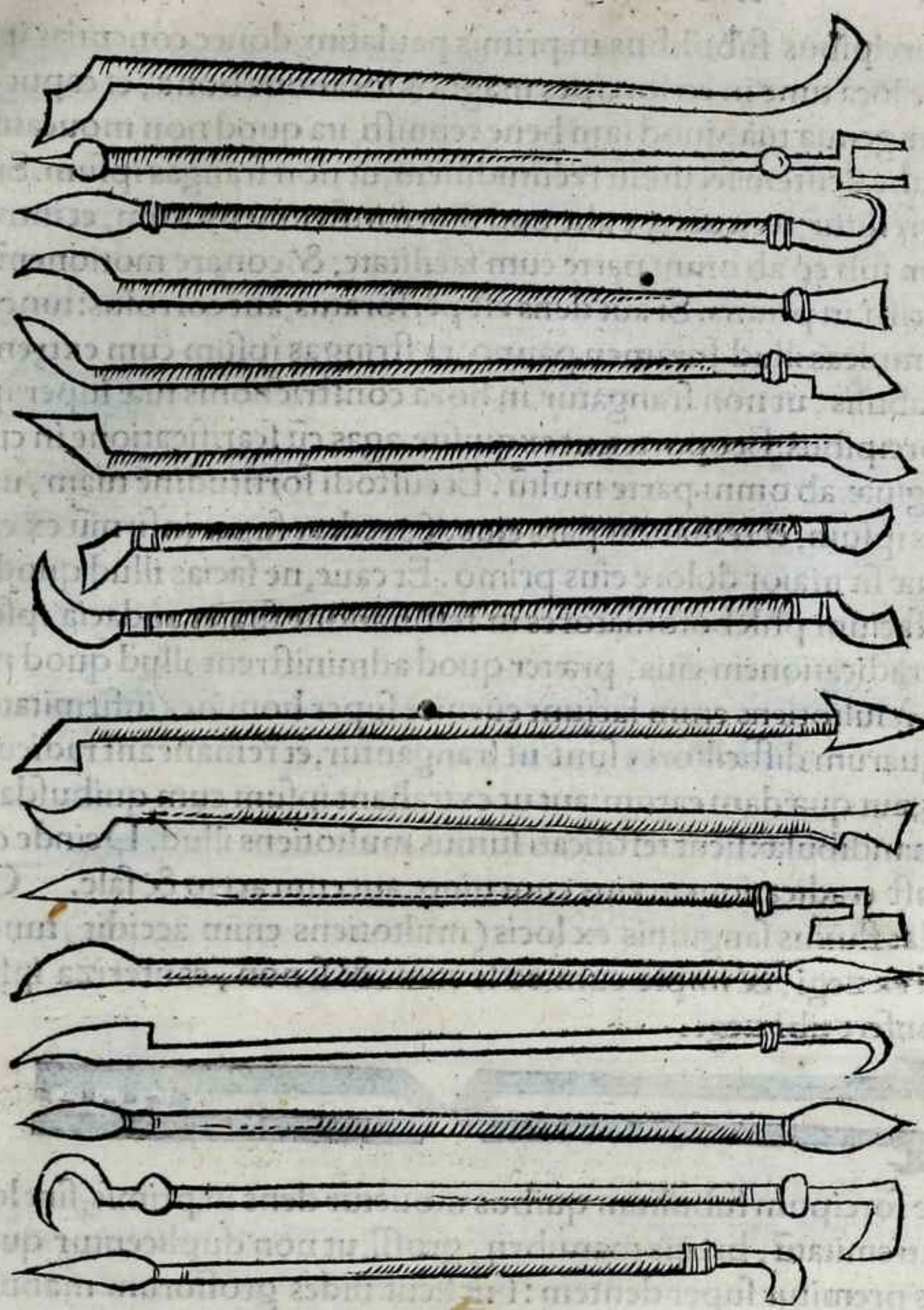

Formæ rasoriorũ Dentiũ.

B

¶ De extractione doloris Dentium. Caput XXX.

OPORTET ut cures Dentem a dolore suo cum omni ingenio, & tardes in eradicatiõe eius. Non est enim quod uicem eius suppleat quando eradicatur: quoniã est substantia sublimis: donec quando non est excusatio de eradicatione eius, tunc oportet quando cogitur infirmus eradicare ipsum, ut firmetur, et certificetur apud te dens dolens. Multotiens enim decipit infirmum dolor, & putat quia est in dente sano, & eradicat ipsum: deinde non recedit dolor, donec eradicetur dens infirmus. Nos enim iam uidimus illud ex operatione phlebotomatorũ. Cum ergo certificatur apud te dens dolẽs ipsemet, tunc oportet ut scarifices in circumitu dentis cum spatumili, in quo sit quiddam uirtutis, donec soluatur gingiua ab omni parte: deinde moue ipsum digitis tuis, aut

C cum forcipibus ſubtilibus in primis paulatim, donec concutias ipſum. Deinde loca tunc in eo forcipes magnos locatione bona, et caput infirmi inter genua tua: quod iam bene tenuiſti, ita quod non moueatur: deinde trahe dentem ſecundũ rectitudinem, ut non fraïgas ipſum. Si ergo non egreditur, tunc accipe aliquod illorũ inſtrumentorum, et intromitte ipſum ſub eo ab omni parte cum facilitate, & conare motionem eius, ſicut feciſti in primis. Si aũt dens eſt perforatus, aut corroſus: tunc oportet ut impleas illud foramen panno: et ſtringas ipſum cum extremitate radij ſubtilis, ut non frangatur in hora conſtrictionis tuæ ſuper ipſum cum forcipibus. Et oportet, ut exquiſite agas cũ ſcarificatione in circumitu gingiuæ ab omni parte multũ. Et cuſtodi fortitudinẽ tuam, ut non frangas ipſum, et remaneat pars eius, & redeat ſuper infirmũ ex ea malicia quæ ſit maior dolore eius primo. Et caue, ne facias illud quod ignorantes faciunt phlebotomatores in feſtinatione ſua, et audacia ipſorum ſuper eradicationem eius, præter quod adminiſtrent illud quod narrauimus. Multotiens enim faciunt euenire ſuper homines infirmitates magnas, quarum difficiliores ſunt ut frangantur, et remaneant radices eius omnes, aut quædam earum: aut ut extrahant ipſum cum quibuſdam oſſibus mandibulæ: ſicut teſtificati ſumus multotiens illud. Deinde colluatur poſt eradicationem eius cum uino, aut cum aceto & ſale. Quod ſi accidat fluxus ſanguinis ex locis (multotiens enim accidit) tunc tere
D aliquid ex zegi, & imple cum eo locum: & ſi non, cauteriza ipſum ſi non confert tibi zegi.

Formæ forcipum ſubtilium quibus mouetur dens in primis, ſint longarum extremitatũ, breuis manubrij, groſſi, ut non duplicentur quando cum eis premitur ſuper dentem: ſint ſicut uides groſſorum manubriorum, donec quando ſtringis cum eis, non dent ſeipſas, neque duplicentur: breuium extremitatum, & ſint ex ferro indo, aut ex faled decenter facti, directarum extremitatum: & in eorum extremitatibus ſint dentes, quorũ quidam ingrediantur in quoſdam, et ſtringant conſtrictione decenti, forti. Et quandoq; fiunt extremitates ſicut forma oris auis quæ nominatur ciconia, et ſunt fortis conſtrictionis.

¶ De eradicatione Dentium, & extractiõe oſſium mandibularum fractorum. Cap. XXXI.

QVANDO remanet apud eradicationem Dentis qui frangitur aliquid, tunc oportet ut ponas ſuper locum cotum cum butyro die uno, aut duobus diebus, donec mollificetur locus: deinde intromitte ad ipſum algaſti, aut forcipes: quorum extremitates aſſimilantur ori auis quæ nominatur ciconia. Forma autẽ hæc eſt forcipum.

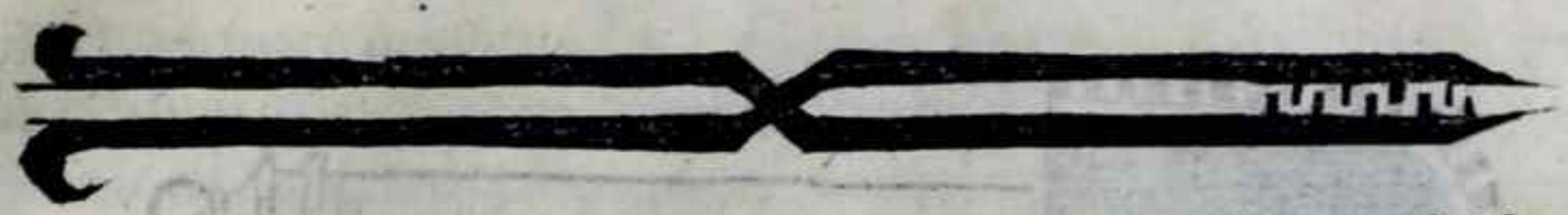

A

Sint extremitates eorum factæ ſicut lima deintus: aut ſicut aliskilfegi. Si ergo non obedit tibi ad exitum cum iſtis forcipibus, tunc oportet, ut caues ſuper radicem, & detegas carnem totam, et intromittas inſtrumentum quod nominatur Palanca parua, cuius forma eſt hæc.

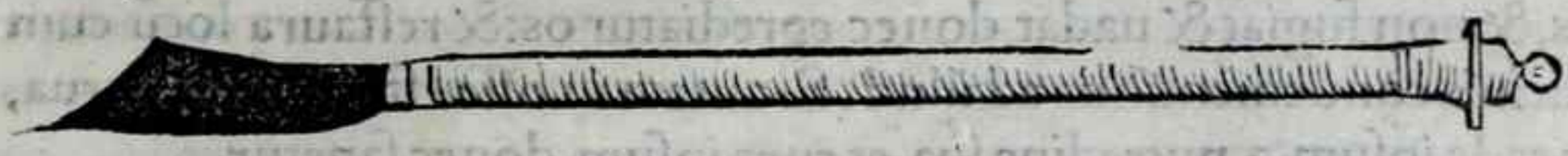

Sit breuis extremitatis, groſſæ parumper: et non ſit imbibitum, ut non frangatur. Si ergo egreditur radix per illud, eſt bonum: & ſi non, iuuare oportet cum iſtis inſtrumentis alijs quorum formæ ſunt iſtæ. Forma primi triangulatę extremitatis, in qua eſt quædam groſſitudo.

Forma triangulatæ extremitatis ſubtilis.

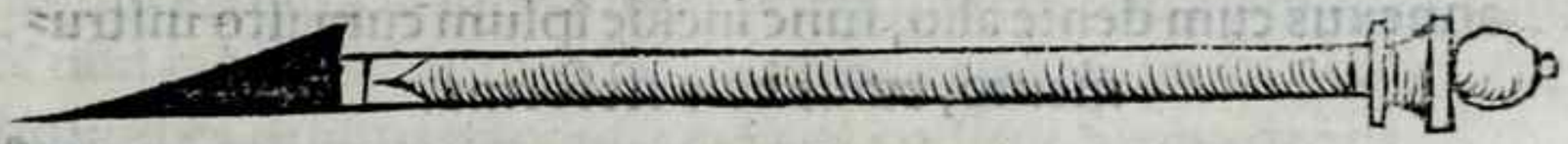

B

Etiam iuuatur cum hoc inſtrumento habente duos ramos, cuius hæc eſt forma.

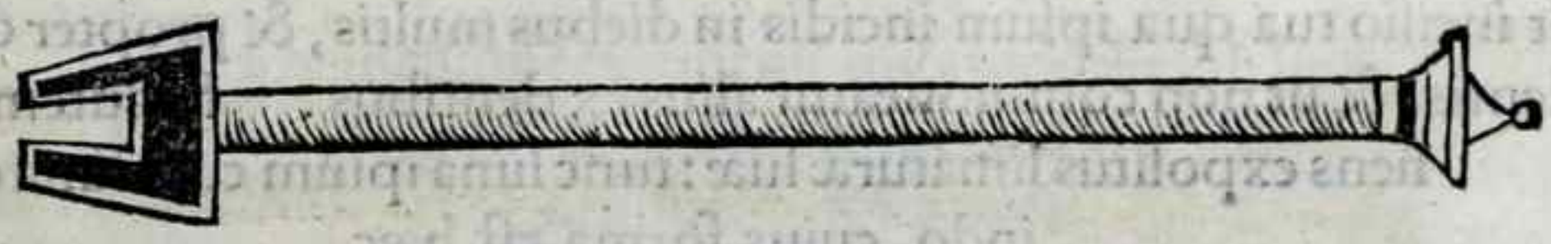

Et cum alijs inſtrumentis & ferramentis quæ præceſſerunt in raſione dentium. Etiam ſit iuuamentum cum hoc inſtrumento quod aſſimilatur uncino magno, huius formæ,

triangulatę extremitatis tortæ, in qua eſt quiddam groſſitudinis, ut non frangatur: et ſit non imbibitũ. Et ſcias, quod inſtrumenta dentium ſunt multa: & ſimiliter reliqua inſtrumenta non computantur, et artifex prudens, ſubtilis in arte ſua inuenit per ſe ipſum inſtrumentum, ſecundum quod ſignificant ei operatio & ægritudines ipſæ. Quoniã ex ægritudinibus ſunt ad quas non dixerunt antiqui inſtrumentũ, propter diuerſitatem ſpecierũ earum. Si autẽ frangatur os ex mandibula, aut ex alijs oſſibus oris, aut putrefit: tunc perſcrutare ſuper ipſum in loco ſuo cum eo quod conuenit ei ex inſtrumentis & forcipibus quæ dixi in extractione radicum, & iuuare cum geſti, cuius forma eſt hæc.

C

Sit in eo quiddam grossitudinis paulatim, ut stringatur, uel teneat cum eo os, & non fugiat & uadat, donec egrediatur os: & restaura locũ cum medicinis conuenientibus ad illud. Si autem in osse est putredo parua, tunc rade ipsum a putredine sua, et cura ipsum, donec sanetur.

¶ De serratura Dentium eminentium super alios. Caput XXXII.

QVANDO Dentes eminent non secundum cursum suum naturalem, fœda fit per illud forma: & præcipue quando accidit illud in mulieribus, et puellis, scilicet uenalibus. Oportet ergo ut consideres. Nam si dens est natus post deræem alium, & non locatur, uel est possibilis eius serratura, neq; limatura ipsius: tunc eradica ipsum: et si est annexus cum dente alio, tunc incide ipsum cum isto instrumento, cuius hæc est forma.

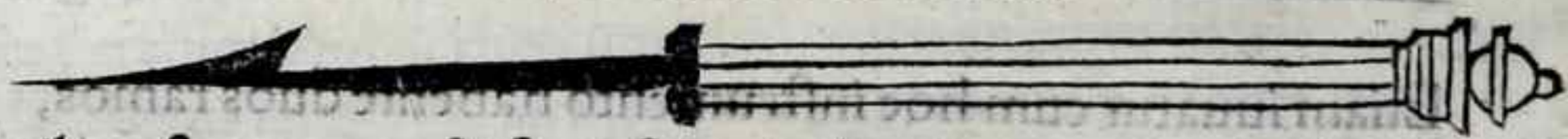

D Est simile rostro paruo, & sit ex ferro indo, acutæ extremitatis ualde. Et sit incisio tua qua ipsum incidis in diebus multis, & propter duriciem dentis, & ut non commoueatur alius ex dentibus. Si autem est eminens expositus limaturæ suæ: tunc lima ipsum cum lima ex indo, cuius forma est hæc.

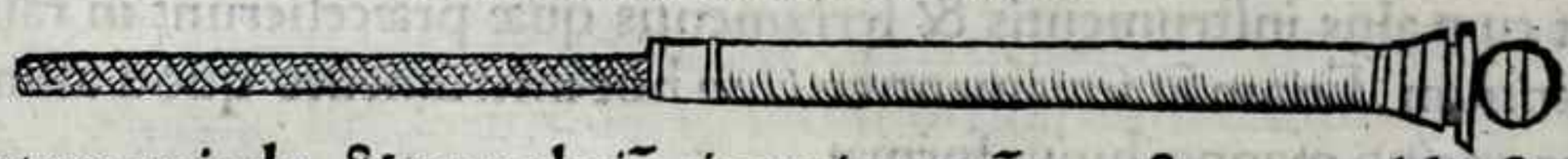

Sit totum ex indo, & manubriũ eius minutorũ punctorum ualde, sicut lima cum qua fiunt acus: cum quo limetur dens paulatim in diebus multis cum facilitate, ut non cõmoueatur dens, et cadat: deinde leni ipsum, in fine rade ipsum cum quibusdam rasorijs. Quod si est dens, ex quo frangatur pars, et lędit linguam: tunc oportet ut limes eum etiam, donec auferatur asperitas illius fractionis, & æquetur: et applanetur, & non lædat linguam, neq; corrumpat sermonem.

¶ De retatione Dentium cum filis auri. Caput XXXIII.

QVANDO accidit Dentibus anterioribus concussio & commotio a percussione, aut casu: & non potest infirmus stringere super illud quod comedit ut non cadat: et curasti eos cum medicinis stipticis, & non ualuit curatio: tunc ingenium in eis est, ut stringantur cum filo auri: quoniam argentum fit uiride, et putrefit post dies: sed

aurum nunquam mutatur. Et sit filum medium in subtilitate & grossi- A
cie secundum quantitatem quod capiat inter Dentes. Et forma quidem retationis est, ut accipias filum, & intromittas duplũ eius inter duos dentes sanos: deinde texeas cum duabus extremitatibus fili inter dentes motos, siue unus sit, aut plures, donec peruenias cum tela usq; ad dẽtem sanum alterius partis. Deinde itera texturam usq; ad partem a qua incepisti: & stringe manũ tuam cum subtilitate & sapientia, donec non remoueatur prorsus: et sit constrictio tua qua stringis filum, apud radices dentiũ, ut non euadat. Deinde incide extremitates fili superfluẽtes cum forficibus: et aggrega utrumq;, et conuerte eas cum gesti: et occulta ipsas inter dentem sanum & dentem motũ, ut non lædat linguam: deinde dimittatur ita strictũ dum remanet. Si autem soluitur, aut inciditur, stringe eos cum filo alio, et stabit cum eo taliter tẽpore toto. Et hæc est forma

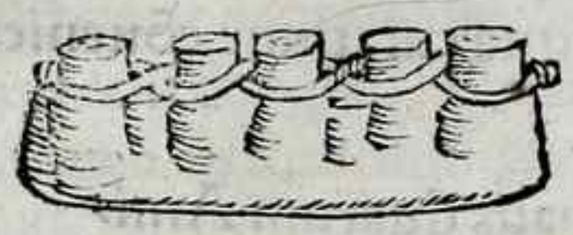

Dentiũ, et figura retationis duorum dentium sanorum, & duorum dentium motorum, sicut uides. Et quandoq; fit, ut redeat dens unus, aut duo post casum utriusq; in locis suis, & retentur sicut narrauimus, et remanant: & non facit illud nisi artifex, prudens, et expertus. Et quãdoq; apta- B
tur aliquod ex ossibus uaccinis: et fit ex eo sicut forma dentis, & ponitur in loco, ex quo munitur dens & stringitur, sicut diximus: et remanet, & seruitur cum eo tempore longo.

¶ De incisione ligamenti quod accidit sub lingua, & prohibet loquelam. Caput XXXIIII.

QVANDOQVE ligamentum hoc quod accidit sub lingua, est aut naturale, cũ quo nascitur homo, aut accidẽtale, a uulnere quod iam consolidatum est. Et operatio in eo est, ut aperias os infirmi in capite eius in sinu tuo, & eleua linguam eius: deinde incide illud ligamentum neruosum per latitudinem, donec soluatur lingua a retentione sua. Quod si in eo fuerit quiddam duriciei & nodationis, & fuerit illud ex consolidatiõe uulneris: tunc proijce in illud uncinum, & finde illud per latitudinem, donec incidas ligamẽtum, et soluatur nodatio. Et caue, ne sit fissura in profundo carnis, et incidas arteriam illic, et accidat fluxus sanguinis. Deinde colluatur in uestigio incisionis cum aqua rosata, aut cum aceto, aut aqua frigida. Deinde pone sub lingua licinium ex lino, quod teneat infirmus in omni nocte: ut non consolidetur secundo. Si autem accidat fluxus sanguinis, tunc pone super locum zegi tritum. Si uero uincit te sanguis, tunc cauteriza locum cum cauterio lentiginoso, quod conuenit ad illud: deinde cura ipsum cum reliqua curatione, donec sanetur.

C ¶ De extractione Ranulæ quæ fit ſub lin-
gua. Caput XXXV.

Ranulæ. QVANDOQVE accidit ſub lingua apoſtema quod aſſimi
latur Ranæ paruæ, prohibens linguam ab operatione ſua
naturali: & fortaſſe magnificat adeo, donec implet os. Et operatio in eo
eſt, ut aperias os infirmi coram ſole: & conſidera apoſtema. Si ergo ui-
Indicia Cancri. des ipſum fuſci coloris, aut nigri, durum, cui non inuenit infirmus ſen-
ſum: tunc non tangas ipſum, quoniam eſt cancer. Et ſi eſt decliue ad al-
bedinem, in quo eſt humiditas, tunc proijce in ipſum uncinum, & inci-
de ipſum cum ſpatumili ſubtili, & libera ipſum ab omni parte.

Quod ſi uincit te ſanguis in hora tuæ operationis, tunc pone ſuper
ipſum zegi tritum, donec abſcindatur ſanguis: deinde redi ad operatio-
nem tuam, donec extrahas ipſum cum complemento eius. Deinde col-
luatur cum aceto & ſale: & cura ipſum reliqua curatione cõueniente ad
illud, donec ſanetur.

¶ De curatione apoſtematis duarum Ami-
gdalarum. Caput XXXVI.

Glandulæ. QVANDOQVE accidunt inter guttur godad, id eſt, glan-
dulæ, quæ ſimilantur algodad, quæ accidunt deforis: & no
D minantur duæ Amigdalæ: quas quando curas cum eo quod diximus
in diuiſione, et non ſanantur, tunc conſidera. Si ergo eſt apoſtema du
rum, fuſci coloris, pauci ſenſus: tunc non tangas ipſum cum ferro. Et ſi
eſt rubei coloris, et radix eius eſt groſſa: tunc non tangas ipſum etiam
cum ferro, timens fluxum ſanguinis, imo dimitte ipſum, donec mature-
tur. Et tunc aut perforabis ipſum: aut rumpetur per ſe. Et ſi eſt albi co-
loris, rotundum, & eſt radix eius ſubtilis: tunc oportet ipſum incidi. Et
operatio in ipſo eſt, ut conſideres ante operationem ſuã, ſi quieuit apo-
ſtema eius calidum quiete completum, aut imminuitur quadam dimi-
nutione: tunc ergo fac ſedere infirmũ coram ſole, & caput eius ſit in ſinu
tuo: & aperi os eius, et accipiat ſeruiens inter manus ſuas, & premat lin-
guam eius inferius cum inſtrumento,
cuius hæc eſt forma,

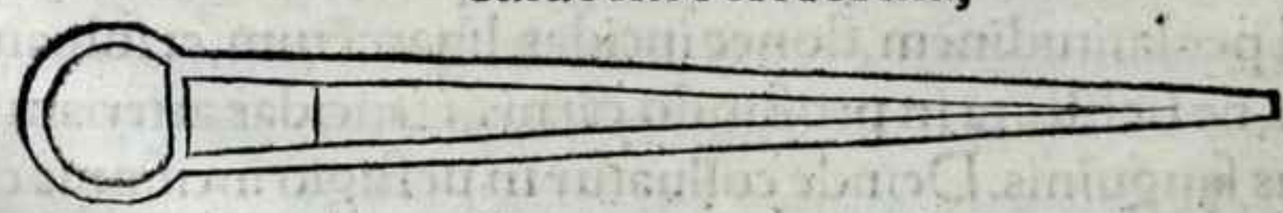

Fiat ex argento, aut ære, quod ſit ſubtile ſicut cultellus. Cum ergo pre-
mis cum eo linguam, & oſtenditur tibi apoſtema, et cadit ſuper ipſum
uiſus tuus: tunc accipe uncinum, & fige ipſum in amigdalam, et extrahe
eam ad exteriora quantum potes, præter quod trahas cum ea aliquid
ex tunicis. deinde incide eam cum inſtrumento,
cuius hæc eſt forma quæ ſequitur.

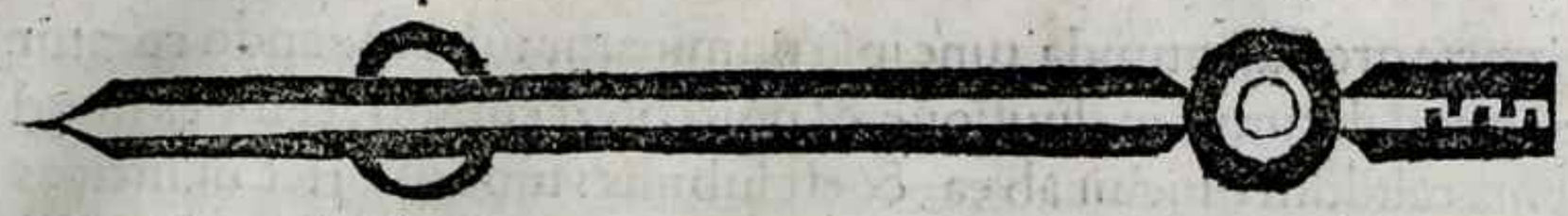

A

Assimilatur forficibus: uerumtamen extremitates eius sint curuatæ, ita quod orificium cuiusq; earum est in directo alterius acute: unde cura ut sit ex ferro indo, aut alfuled imbibitum. Si autem non est prę̃sens hoc instrumentum, tunc incide ipsum cum spatumili, cuius hæc est forma,

Sit acutum a parte una, non acutum a parte altera. Et postquam incidis amigdalam unam, incide alteram secundum hanc eandem speciem incisionis. Deinde post incisionem gargarizet infirmus cum aqua frigida, aut cum aceto & aqua. Si autem accidat ei fluxus sanguinis, gargarizet cum aqua in qua bulliti sunt cortices granatorum: aut folia myrti, & similia illis ex stipticis, donec abscindatur fluxus sanguinis: deinde cura ipsum, donec sanetur. Et quandoq; nascuntur in gutture apostemata alia, præter amigdalas duas. Incide ergo ea secundum quod dixi in incisione duarum amigdalarum æqualiter. Et ego quidem iam medicatus fui mulierem ex apostemate, quod natum erat inter guttur eius, quod trahebat ad fuscedinem, pauci sensus, quod iam fere clauserat gut B tur: & mulier respirabat a meatu stricto, et iam prohibuerat ei comestionem, et potum aquæ: & iam peruenerat ad mortem, si remansisset uno die, aut duobus diebus. Et apostema tantum ascenderat, quod emiserat duos ramos, donec exierant super duo foramina nasi. Properaui ergo festinanter, et fixi in unum eorum uncinum. Deinde traxi ipsum, & tracta ex eo est portio magna. Deinde abscidi eam, ubi comprehendi ex foramine nasi. Deinde feci illud ei quod processit ex foramine nasi altero. Deinde aperui os eius, & pressi linguam eius: et postea fixi uncinum in ipsum apostema: deinde abscidi ex eo partem eius, et non cucurrit ex eo nisi sanguis paucus: absolutum est ergo guttur mulieris, & incæpit statim bibere aquam, deinde accæpit ex cibo. Non ergo cessaui incidere ex illo apostemate multotiens tempore longo: & apostema succedebat loco eius quod incidebam, donec prolongatum est nimis & cum ea illud. Ingeniaui ergo, & cauterizaui apostema inter guttur. Stetit ergo ab additione: deinde ambulaui a parte, & non sciui quid fecit DEVS cum ea post me.

Aduersus fluxũ sanguinis.

Experimentũ Autoris.

¶ De incisione apostematis uuulæ. Cap. XXXVII.

QVANDO descendit catarrus ad uuulam, & apostematur, & est longa: tunc ipsa nominatur perpendicularis; et si est in in-

C feriori parte groſſa, rotunda, tunc ipſa nominatur uua. Quando curatur cum eo quod diximus in diuiſione, & non cõfert curatio: et uides quod apoſtema calidum quieuit ab ea, & eſt ſubtilis: tunc oportet ut incidas eam. Et quæ ex ea eſt aggregata rotunda, & non eſt ei longitudo, et eſt ſanguinea, aut fuſci coloris, aut nigri, et non eſt ei ſenſus: tunc oportet ut deuites inciſionem eius. In ea enim eſt timor ſuper infirmum. Oportet ergo quando uides eam ſecundum modum quem dixi ex albedine, & longitudine ſua, ut facias ſedere infirmum coram ſole: & premas linguam eius cum inſtrumento, cuius præceſſit narratio: deinde fige uncinum in uuam, & trahe eam inferius: et incide eam cum uno duorum inſtrumentorum quæ dixi in inciſione duarum amigdalarum. Et oportet ut non incidas ex ea, niſi illud quod additur ſuper naturalem terminum ſine additione. nam ſi tu incidis ex ea plus, lædes uocem & ſermonem. Deinde poſt inciſionẽ utere eo quod narrauimus in inciſione duarum amigdalarum: & cura eam, donec ſanetur. Si autem terretur infirmus ab inciſione: tũc oportet ut utaris ingenio in cauterizatione eius abſq; timore & pauore. Et modus cauterij in ea non eſt, niſi cum aqua acuta: et eſt, ut ponas caput infirmi in ſinu tuo. Deinde preme linguam eius cum inſtrumento quod diximus. Deinde accipe ex aqua quam dixi tibi in capitulo cauterizandi, & confice cum ea calcem non extinctã,
D & pone eam non ſpiſſam, neque ſubtilem, et imple ex ea concauitatem huius inſtrumenti, cuius hæc eſt forma.

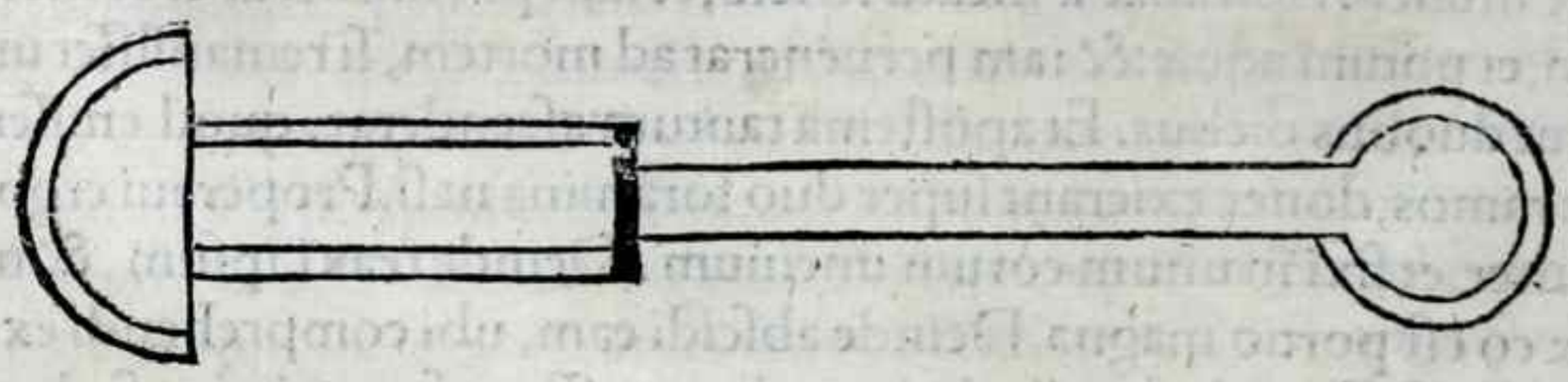

Sit extremitati eius in qua ponitur medicina concauitas, ſicut concauitas cochlearis radij. & pone inſtrumẽtum cum medicina ſuper uuulam ipſam: et infirmus ſit iacens ſuper latus ſuum, ut currat ſaliua ex ore eius ex intrinſeca medicina, ut non deſcendat ex ea ad guttur ipſius aliquid, & lædat ipſum. Deinde tene manum tuam cum medicina. Et tu exprimas eam ſuper uuulam quantitate medietatis horæ, donec uideas eam iam denigratam, et ſedatam mordicationem medicinæ. Et ſi uis ut accipias cotum, & inuoluas ipſum ſuper extremitatẽ radij, et infundas cotum cum medicina, & intromittas radium cum coto in cannulam deſuper, donec adhæreat cotum ſuper uuulam. Fac illud multotiens, donec conſequaris quod uis de cauterizatione uuæ. Deinde dimitte eam: ipſa namq; areſcit & cadit poſt tres dies, aut quatuor. Quod ſi indiges ut iteres medicinam, itera ipſam: et poſt cauterizationem abſterge in

circumitu uuę cum coto imbibito in butyro, & mundifica cum eo quod A
eſt in circumitu eius ex medicina: & colluatur cum aqua frigida. Et cu-
retur extrinſecus cum embrocis, & deintus cum gargariſmis, donec ſa-
net. Hęc ergo ſpecies curationis eſt ſalubrior inciſione & longinquior a
timore. Et quandoq; curatur uuula etiam cum eo quod eſt ſubtilius
quam cauterium & inciſio: curatur enim cum ſuffumigatione, ſecūdum
hunc modum. Sume calamentum, & hyſſopum, et origanum, & ru-
tam, & ſſeah, et chamomillam, et abrotanum, & ſimilia eis ex herbis: & *
aggrega ea omnia, aut quædam eorum in olla, & ſubmergantur cum a-
ceto, & bulliant: et olla ſit lutata cum luto decēter: & ſit in medio ollę fo-
ramen, ſuper quod componatur inſtrumentū conca-
uum ſecundum hunc modum.

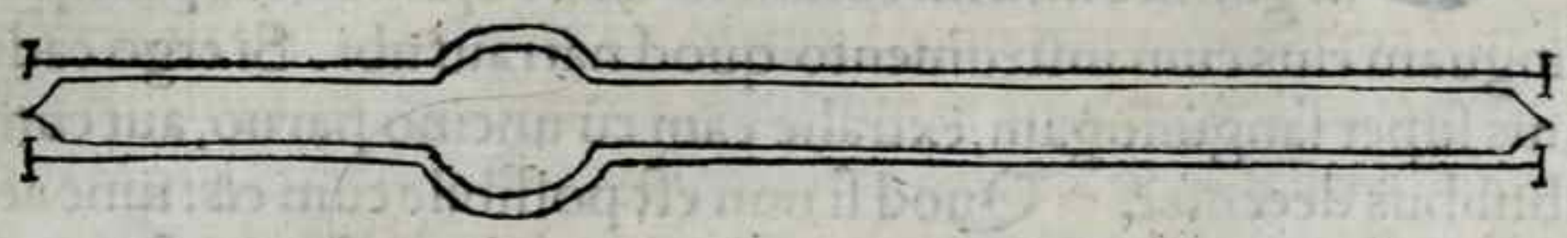

Fiat ex argēto, aut ære: et intromittatur extremitas, in qua eſt granatum,
in os infirmi, donec aſcendat uapor ad uuulam ſuper cannulam, donec
obſcuretur uuula multum. deinde itera ſuper ipſam multotiens, donec
areſcat. Et caue, ne facias hanc curationem in principio aduentus apoſte
matis. Plærūq; enim addit in apoſtemate: & non oportet ut facias illud
niſi apud declinationem apoſtematis eius calidi. Si autem non eſt præ- B
ſens tibi hoc inſtrumentū, tunc accipe cānam, et compone in extremita-
te eius corticē oui: ut nō comburatur os infirmi: quoniā cortex oui pro-
hibet uaporem comburere os: & hæc eſt ex bona curatione cum ſalute.

¶ De extractione ſpinarum, & oſſium de gula. Caput XXXVIII.

MVLTOTIENS adhæret in gutture os, aut ſpina piſcis,
aut aliud. Oportet ergo ut extrahas quod ex eis eſt apparēs ſuper quod
cadit uiſus, poſtquā premis linguā cum inſtrumento apud ſolem, & de-
claratur tibi quod eſt in gutture. Et quod non apparet tibi & occultatur
in gutture, oportet ut facias uomere infirmū antequā digeratur cibus in
ſtomacho. Fortaſſe cūm egredietur res annexa per uomitū. Aut deglutiat
infirmo fruſtū napi, aut radicē lactucæ, aut deglutiat buccellā panis ſicci:
aut accipiat fruſtum ſpongię marinæ ſiccæ lenis: et liga ipſum in filo, de-
inde deglutiat ipſum. Cum ergo peruenit ad locum ubi ſunt ſpinæ, aut
os, et extrahitur, tunc egreditur. Si ergo non egreditur cum eo quod di-
ximus: tunc utere inſtrumento ex plumbo ſecundū hanc formam.

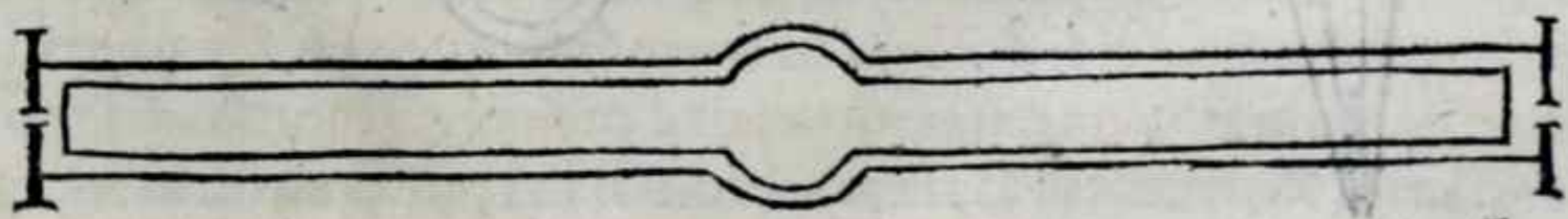

C Sit grossius quam Radius parumper, & in extremitate eius sit curuitas, quam intromittat in guttur suum cum facilitate: & ipse habeat caput suum eleuatum sursum. Et caueat a tactu suæ epiglotis, ut non accidat ei tussis, & impellat cum eo os, aut spinam, aut intromittat ipsum medicus manu sua. Verum quod infirmus intromittat, hoc est melius: propter scientiam suam de loco rei annexæ: & impellat inferius, aut trahat manum suam cum instrumento sursum, totum illud secũdum quantitatem quæ præparatur ei, donec egrediatur.

¶ De extractione Sanguisugæ. Caput XXXIX.

QVANDO medicatur sanguisuga cum eo quod dixi in diuisione ex curatione cum medicinis, & non confert, tunc considera in gutture infirmi coram sole, siue apud solem postquã premis linguam eius cum instrumento quod narraui tibi. Si ergo cadit uisus tuus super sanguisugam, extrahe eam cũ uncino paruo, aut cum gesti subtilibus decenter. Quod si non est possibile cum eis: tunc accipe cannulam concauam, & intromitte eam in guttur infirmi usque prope guttur: deinde intromitte in concauitatem cannulæ ferrum ignitũ cum igne. Fac illud multotiens: et abstineat infirmus ab aqua tota die. Deinde accipiat uitreatam plenam aqua frigida, et aperiat os eius in ea: et colluat os suum cum ea, & non deglutiat ex ea aliquid: et moueat aquam una hora post aliam cum manu sua. sanguisuga enim ilico cum sentit a-
D quam cadit. Si autem non egreditur cum eo quod narrauimus, tunc suffumiga infirmum cum cimicibus, aut cum asa cum instrumẽto quod narraui in suffumigatione uuulæ. Fac illud multotiens, quoniam ipsa cadet. Et modus operationis in suffumigatione est, ut accipias ollam, in qua sint prunę uiuæ cum igne: & olla sit cooperta cum coopertorio, in cuius medio sit foramen: & componatur in illo foramine extremitas instrumenti. deinde proijce suffumigationem, & ponat infirmus os suum in extremitate cannulæ, & claudat os suum, ut non egrediatur suffumigatio, donec scias quod suffumigatio iam peruenit ad sanguisugam. nam sanguisuga statim cadet. Quod si non cadit, tunc itera suffumigationem multotiens. Et toleret infirmus sitim, & comedat salsa, & allia, & non bibat aquam. Necesse est ergo ut egrediatur cum hoc regimine. Et hæc est forma instrumenti cum quo extrahitur sanguisuga ex gutture,

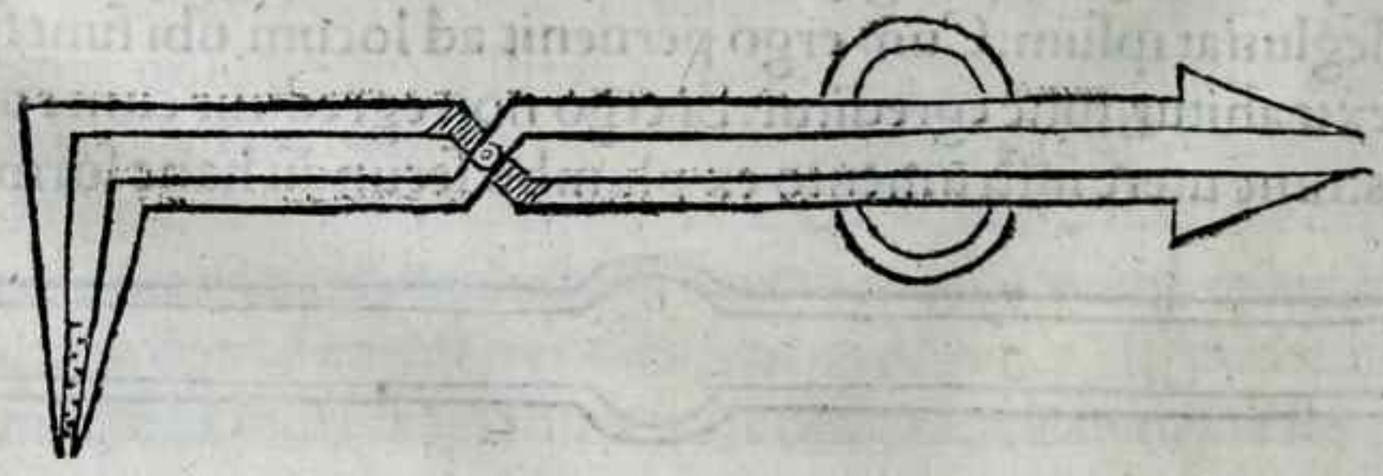

P

quando cadit ſuper ipſam uiſus. Eſt ſimile forcipibus, ſicut uides: niſi quia eſt ei hæc curuitas quæ intromittitur ad guttur. Et extremitas eius ſimilis ori auis quę nominatur ciconia, in quo eſt aſperitas limæ: quando comprehendit aliquid, non dimittit ipſum omnino. A

¶ De apertione Apoſtematum, & eorum ſectione, & cura in genere. Caput XL.

APOSTEMATVM ſpecies ſunt multæ, multorum modorum, ſecundum quod uenit rememoratio eorum, ſcilicet unius, et unius in hoc libro: & ſunt diuerſæ in perforatione eorum, et ſectione ipſorum ex duobus modis. Quorum unus eſt ex ſpecie apoſtematis in ſeipſo, & eo quod comprehendit ex humiditatibus. Et modus ſecundus eſt propter loca, in quibus accidit ex corpore. quoniam apoſtema accidens in capite, eſt aliud ab apoſtemate accidente in ano: et apoſtema accidens in loco carnoſo, eſt aliud ab apoſtemate accidente in iuncturis: & unicuiq; eorum eſt iudicium ſuum ex operatione. Et ex apoſtematibus ſunt quæ non oportet ut perforentur, niſi poſt maturationem ſaniei in eis, & complementũ eius: et ex eis ſunt, quæ oportet ut perforentur, dum ſunt cruda, & non maturantur ſecũdum complementum. ſicut apoſtemata quæ ſunt propinqua iuncturis. Quoniam apoſtema quando accidit prope iuncturam, et prolongatur eſſe eius, donec putrefit quod eſt in circumitu eius, fortaſſe corrũpuntur ligamenta, aut nerui illius iuncturæ: quare eſt cauſſa propior contractionis illius membri. Aut eſt apoſtema apud membrum principale: quoniam ſi tu tardas perforationem eius, donec maturetur, nocebit uel illi, uel per illud membro principali. Aut eſt prope anum. perfora ergo ipſum immaturum: & non oportet, ut perfores, apoſtema crudum, non completæ digeſtionis, niſi quod eſt prope anũ, ut non putrefiat profundum, & longetur ad interiora ani, et fiat fiſtula, aut fiat in termino eius quod non ſanatur. Oportet ut ſcias horã perforationis apoſtematis, quod maturatum eſt ſecundum complementũ: & eſt apud ſedationem doloris, receſſionem febris, et diminutionẽ rubedinis, et pulſationis, & acuitatem capitis apoſtematis: et reliqua ſigna. Et oportet, ut facias eandem perforationem in inferiori loco apoſtematis, & uehementioris eminentiæ: et ſit perforatio uadens in longitudine corporis, ſi apoſtemata ſunt in partibus manuum & pedum, & locis lacertorum, & chordarũ, et neruorum, & arteriarũ, et ad ultimũ in omnibus locis æqualibus, quibus non eſt reflexio. In illis autem quæ reflectuntur, uade cum perforatione ſecundum illud membrum. Quando uero apoſtema eſt in locis carnoſis: tunc melius eſt ut dimittas perforationem eius, donec confirmetur eius digeſtio, ſicut diximus ſecundum complementum. Quoniam ſi tu perforas ipſum ante illud, prolongatur curſus uirus ex eo, & eſt multæ ſordis & ſordiciei, & fortaſſe indu-

Modus ſectionis Apoſtematũ duplex.

Apoſtematũ uariatio.

B

Signa Apoſtematis maturi.

C rantur labia eius, & profunditas eius. Et quędam apoſtemata perforantur ſecundum latitudinem corporis apud neceſſitatem: aut ſecūdum illud quo indiget membrum. Et oportet, ut adminiſtres in apoſtematibus paruis perforationē paruam, et in apoſtematibus magnis perforationē amplam: aut ſectiones multas per ſimilitudinē magnitudinis apoſtematis. Et ſunt ex apoſtematibus, in quibus oportet ut concauetur cutis: et incidatur quando iam facta eſt ſicut pannus, & facta eſt in termino, quod iam mortua eſt: ſicut illud quod accidit in multis, ut dubelet, & bubonibus. Et ex eis ſunt quæ ſecantur ſectione habente tres angulos. Et ex eis eſt, ex quo inciditur ſicut figura folij myrti. ſicut apoſtema inguinum. Et ex eis ſunt in quibus adminiſtratur ſectio rotunda, & ſectio lunaris: & ſimiles eis ex ſectionibus. Illud uero cui non eſt caput, ſicut ſunt apoſtemata lenia ſuperficialia, oportet ut perfores ipſum perforatione ſuperficiali, uel plana tantum. Et oportet, quando apoſtema eſt groſſum, & iam collegit ſaniem multā, et perforas ipſum, ut non properes & extrahas pus totum in illa hora: imo extrahe ex ipſo partem eius. Deinde opila apoſtema uſque ad diem alium. Deinde extrahe quiddam ex pus iterum. Fac illud multotiens ſecundum gradationem, donec egrediatur: præcipue ſi infirmus eſt debilis uirtutis, aut mulier prægnans, aut puer paruus, aut ſenex decrepitus: ſpiritus enim animalis ab animali multotiens reſoluitur cum egreſſione ſaniei: & fortaſſe moritur infirmus, & tu non percipis. Caue ergo hoc capitulum cautela

Cautela.

D magna. Et poſt perforationem tuam, qua iſta perforas apoſtemata, oportet ut abſtergas uulnus: & conſidera. Si ergo eſt uulnus apoſtematis paruum, aut eſt ſectio plana, tunc adminiſtra licinia ex lino, aut coto antiquo. Et ſi eſt apoſtema magnum, & fiſſuræ perforationis multæ ſunt, oportet tunc ut intromittas in omnem fiſſuram licinium, donec perueniant adinuicem. Et ſi in apoſtemate abſcidiſti partem cutis, aut in circumitu concauaſti eam: tunc oportet ut impleas eam coto ueteri, aut ſicut quando texitur pannus, aut raditur lanugine lini abſque humiditate: & ſtringe ipſum uſque ad tertium diem. Deinde proijce ipſum, & cura illud cum eo quod oportet ex unguento, donec ſaneiur.

Contra fluxū ſanguinis.

Si autem accidat fluxus ſanguinis in hora tuæ operationis, tunc adminiſtra aquam frigidam, & acetum, poſtquam imbibitur in eis pannus: et ponis ipſum ſuper locum fluxus ſanguinis multotiens. Si autem perſeuerat fluxus ſanguinis, tunc oportet ut adminiſtres regimen, & curationem, & pulueres, quæ narraui in locis multis huius noſtri libri, & ex diuiſione. Si autem eſt in tempore hyemis, et locus apoſtematis eſt multorum neruorum: tunc oportet ut infundas puluillos cum uino, & oleo calidis: & ponas eos ſuper loca. Et ſi fuerit in æſtate, & loca ſunt carnoſa: tunc oportet ut ponas puluillos imbibitos in aqua, & oleo, aut cum uino & oleo, & totum illud frigidum. Donec

quando erit dies tertius, ſicut diximus, tunc oportet ut ſoluas apoſte- A
ma, & abſtergas ipſum, & adminiſtres in curatione eius quod ei con-
uenit, donec ſanetur. Hoc eſt ergo quod neceſſarium eſt ex cognitio-
ne curationis apoſtematum uniuerſaliter. Secundum ſemitam uero diſ-
tinctionis, iam dixi de omni apoſtemate, qualiter eſt uia ad curationem
eius capitulatim ſingulariter.

¶ De ſectione apoſtematum quæ accidunt in cute capitis. Caput XLI.

ACCIDVNT in cute capitis apoſtemata parua, & ſunt ex ſpeciebus Nodorum, quos cõtinent tunicæ, quę ſunt eis ſacci: quaſi ipſa ſint hauſolati gallinę. Et ipſorũ ſpecies ſunt multæ. Ex eis ſunt pingues: & ex eis ſunt quæ continent humiditatẽ ſimilem limo: et ex eis quæ continent humiditatem ſimilem friſatis & pultibus: et eis ſimilibus, et ex eis ſunt, quæ ſunt lapidea dura. Et in ſectione omniũ, & ipſorum extractione non eſt timor, dum apud ipſorum ſectionẽ non facit contrarietatem arteria. Et operatio in ſectione eorũ eſt, ut experiaris ea cum inſtrumento, cuius forma uenit poſt hæc, quod nominatur Intromiſſum, donec ſcias quid contineat. Nam ſi eſt illud quod continet humiditas, tunc ſeca ipſum ſectione ſecundum longitudinem ſectione ſuperficiali: ſecũdum hanc formã. Et incipe cum ſectione ex linea b. ad lineam, g. Cum ergo euacuatur humiditas, tunc excoria kiſtin quæ continet illam humidi- B
tatẽ, & non dimittas ex ea aliquid penitus. Multotiens enim redit, ſi remanet ex ea aliquid. Deinde ſubmerge cotum in unguento ægyptio, ſi eſt præſens: & ſi non, in aqua & ſale: & imple cum eo uulnus, et dimitte ipſum uſque ad diem alium. Ipſum enim corrodet quod remanſit ex kiſti. Deinde itera ſuper ipſum cotum cum ægyptio ſecundo, & tertio, & ſi indiges illo, donec confidas quia non remanſerit ex kiſti aliquid. tunc em̃ cura uulnus cum unguento, donec ſanetur. Quod ſi apoſtema continet nodum pinguem: tunc ſeca ipſum ſecundum hanc formam,

ſectione habente formam crucis: & proijce uncinos inter duo labia ſectionis, & excoria ipſum ab omni parte: & conare uirtutem tuam in extractione tunicæ quæ continet ipſum. Si autem contrarietatem facit tibi arteria, tunc fac illud quod narrabo tibi poſt. Et ſimiliter fac in apoſtemate, ſi eſt lapideum, ex ſectione, & curatione eadem, ſecundum quod diximus. Et ſectio ſuper apoſtema lapideum eſt facilior: quoniam eſt pauci ſanguinis

C & humiditatis. Et quandoq; sunt quædam horum apostematum quæ sunt in capite in quibusdam hominibus, cum quibus penitus nõ est humiditas. Quod est: quia ego secui super apostema in capite mulieris uetulæ, & inueni apostema sicut lapis solidus & durus, asper, albus, qui non poterat frangi: & si percuteretur cum eo aliquis proijciendo, uulnerat ipsum. In alijs uero apostematibus accidentibus in capite, præter hæc scilicet apostemata quæ accidunt in capitibus puerorum, & apud radices aurium, sectio eorum omnium sit sectio superficialis. Vel pone perforationem eorum semper ab inferiori parte eorum, ut alleuietur cursus saniei ad inferiora. Deinde cura ea cum eo quod conuenit eis ex curatione.

¶ De sectione Strophularum in collo. Caput XLII.

MVLTOTIENS accidunt ista apostemata in collo, & sub assellis, & inguinibus: et quandoq; accidunt in reliquo corpore. Et super illa quæ ex eis accidunt in collo, sunt unum, et multa: & generantur ab inuicem: & omnis Strophula ex eis est intra tunicam propriam ei, sicut est in nodis & apostematibus capitis, sicut narrauimus. Et species harum Strophularũ sunt multæ. Et ex eis enim sunt lapideæ: & ex eis sunt quæ continent humiditates: et ex eis sunt malignæ, quę non obediunt curationi. In illa ergo quam ex eis uides bonæ dispositionis in tactu, cuius manifestũ est propinquũ colori cutis, & mouetur ad omnem partem, & nõ est annexa cum neruis colli, neq; cum guidegi, neq; cum arteria, neq; est profunda: oportet ut seces eam sectione superficiali a superiori parte ad inferiorem partem corporis ex linea, b. ad lineam, g. & excoria eam ab omni parte: & extende duo labia cutis cum uncino, aut cum uncinis multis, si indiges illo, sicut diximus in apostematibus capitis, & extrahe eam paulatim. Et est super cautelam, ut non incidatur uena, aut neruus. Et sit spatumile non acutum ualde: ut non addat tibi manum tuam cum incisione, aut inquietet infirmum, & incidas quod non est necesse. Si autem incidis uenam, aut arteriam, aut prohibet te ab operatione, tunc pone in uulnus zegi tritum, aut quosdam pulueres qui abscindũt sanguinem, & stringe uulnus, & dimitte ipsum, donec quiescat acuitas apostematis, & mollificetur uulnus: uel incipit & uult putrefieri. nam sanguis abscinditur tunc. Redi ergo ad operationem tuam, donec cõmpleas. Deinde inquire digito tuo indice, si remansit aliquid ex Strophulis alijs paruis: ergo incide eas, & munda eas. Quod si est in radice Strophulæ uena magna: tunc oportet ut non incidas illam Strophulam ex radice sua: imo oportet ut liges eam cum filo duplato forti, et dimittas eam donec cadat per se absque nocumento. Deinde imple uulnus coto ueteri, quod iam submersisti in unguẽto ægyptio. Deinde cu-

D

b

g

Verissimũ est ad Strofulas, & ad alia apostemata, siue hemigraneã, seu alium antiquũ morbum existentẽ a collo supius ali-

ra ipsum. Si inciditur Strophula tota, tũc oportet ut aggreges labia duo uulneris: & suas ipsum statim, postquam uides quia prorsus non remansit superfluitas. Si autem uides quod remansit superfluitas propter magnitudinem Strophulæ, tunc oportet ut intendas ad incidendam radicem eius, & extrahendam eam: & administra futuram quam diximus. Et quæ ex Strophulis continet humiditates, perfora illam perforatione superficiali: ut appareat tibi locus maturitatis eius: & pone perforationem ab eo quod sequitur inferius corporis, sicut diximus. Deinde administra post perforationem licinia cum unguento, & similia eis, ut corrodat quod remansit ex corruptione, donec quando uides uulnus iam mundatum esse: tunc cura ipsum cum unguento generatiuo carnis, donec sanetur.

A cubi districtũ, quod patiens purgẽt cũ pillulis de aloe, & masticis: tã diu, successiue tã, quousq; incurrat patiens disynteriam. Postea succurre disynteriæ: & liberaliter: & illud facies cũ licinio Galeni, lenis apñ, et opñ thebaici ana omniũ, tere & cribella, & cõfice cum melle Carobiarũ: q̃d sic fit. Accipe Carobias pingues, et incide eas minutim, & pone i. v. lib. aquę: & fac bullire quousque tibi uisum fuerit: & cola, & liquorem illum pista ad lentũ ignem, donec ad spissitudinem mellis redigatur.

¶ De sectione Epiglotis ab apostemate intra guttur accidente. Caput XLIII.

DIXERVNT antiqui hanc sectionem in Epiglotis, et non uidi aliquem in terra nostra, qui ea n fecerit: & hæc est scriptura sermonis eorum. In habentibus autẽ synanchiam, oportet ut deuitetur sectio Epiglotis: cum non fiat iuuamentũ per illud: propterea, quod omnes uenæ & pulmo sunt infirmi. In illis uero qui habent apostema calidũ in ore, aut gutture, aut duabus amigdalis, quando non est ęgritudo in cannali, oportet uti sectione Epiglotis, ad fugiendũ ex perditione quę fit ex prę-focatione. Oportet ergo quando uolumus illud, ut secemus Epiglotim sub tribus circulis Epiglotis, aut quatuor, sectione parua per latitudinẽ, In eo quod est inter duos circulos per quantitatẽ, quod sit sectio in sifac, non in cartilagine: & iste quidem locus est conueniens sectioni, quoniam est priuatus carne, et uasa sanguinis ab eo sunt longinqua. Quod si medicator est timidus, tunc oportet ut extendat cutem gutturis cũ uncino. Deinde findat cutem, donec quando peruenit ad cannalem: deuitet uas sanguinis, si uidet ex eis aliquid. Deinde secet sifac quod narrauimus: & significatur super sectionem cannalis ex phlegmate quod egreditur ex ea, cum eo quod disrũpitur, et abscisione uocis. Et dimitte uulnus apertum tempore aliquo. Cum ergo remouetur hora in qua timetur præfocatio, aggrega duo labia uulneris cutis, et sue ipsam solam absque cartilagine. Deinde administra medicinas quæ faciunt nasci carnẽ, usquequo sanetur. Inquit Albucasis. Summa huius sermonis quem narrauimus, expositio non est, nisi quando uident, quod aliquod horum apostematum iam opilauit guttur infirmi: & sublimatus est infirmus super mortem, & uult intersecari anhelitus eius: uadunt ad secandum Epiglotim, ut respiret infirmus super locum uulneris quadam respiratione, & saluetur a morte: & propter hoc præceperunt dimittere uulnus apertum, donec consumatur malicia ægritudinis, & est malicia

B

C eius tribus diebus, et quasi ipsa: tunc ergo præceperunt fuere uulnus, & curare ipsum, donec sanet. Et illud quod uidi per me ipsum est, quod una ancilla accæpit cultellum, & misit eum in guttur suũ, et incidit cum eo partem cannalis pulmonis. Et uocatus sum ad curationem eius, et inueni eam mugire, sicut est mugitus mortui. Detexi ergo a uulnere, et inueni sanguinem qui egressus fuerat ex uulnere paruum. Confisus ergo sum, quod ipsa non abscíderat uenam, neqꝫ guidegi: & uentus egrediebatur ex uulnere. Properaui ergo, et fui uulnus, & curaui ipsum, donec sanum est: et non accidit ancillæ aliquid, nisi raucedo in uoce: & redijt post dies ad meliorem dispositionum suarum. Hinc ergo dico: quod in sectione Epiglotis non est timor.

Experimentũ Autorts.

¶ De sectione Herniæ gutturis. Caput XLIIII.

HOC APOSTEMA nominatum Hernia gutturis, est apostema magnũ, secundum colorem corporis: & est in mulieribus multum. Et est secundum duos modos: aut enim est naturale: aut est accidentale. In naturali certe non est ingenium. Accidentale uero est secundum duos modos: quorũ unus est similis nodis pinguibus. Et modus alter, est similis apostemati quod fit ex nodatiõe arteriæ. Et in ipso est timor, & non oportet ut præsumptio fiat ad ipsum cum ferro, nisi in eo quod est paruũ: & tu proba ipsum, et inuestiga ipsum cũ Intromisso. Si ergo inuenis ipsum simile nodo pingui, et non est suspensum cum aliqua uenarũ: tunc seca ipsum, sicut secantur nodi: & extrahe ipsum cũ eo quod continet ex kisti, si est in kisti: et si non, tunc perscrutare totũ eius. Deinde cura locũ cum eo quod oportet ex curatione, donec sanetur.

Hernia gutturis.

D

¶ De sectione super species Nodorum. Caput XLV.

NODORVM multæ sunt species, & ego iam dixi omnes species eorum in diuisione: et oportet ut narrem hic differẽtiam inter Nodum, & Exituram: cum sit dubitationem faciens. Dico ergo, quod cum Exitura est caliditas, et febris, & dolores uehementes, donec sedatur ebullitio superfluitatis, et completur putrefactio: tunc enim quiescunt febris & calor. Cum Nodo uero non est caliditas, neque febris, neque dolores, et continet eos kistis sifachin, qui est eis saccus proprius, & est secundum colorem corporis: & est incæptio eorum sicut cicer, & fit sicut batecha, & maior & minor. Et sunt secundum duas species: aut pingues: aut continent humiditatem. Et colores humiditatis sunt multi, secundum quod dixi in diuisione. Oportet ergo, quando peruenis ad curationem Nodi, ut experiaris eum, & inquiras ipsum in primis cum instrumento quod nominatur Intromissum, secundum quod ueniet forma eius in capitulo quod est post hoc. Et modus inquisitionis aposte-

Exitura.

Nodus.

matum, et Nodorum omnium eſt, ut accipias hoc inſtrumentum, et in- A
tromittas ipſum in humidiorem locum, quem inuenis in apoſtemate: & tu reuolue digitos tuos cum eo paulatim, donec ſcias quod inſtrumentū iam penetrauit cutem. Deinde ultima manum tuam ſecundū mēſuram magnitudinis apoſtematis. Deinde extrahe Intromiſſum, et conſidera illud quod egreditur in ueſtigio eius. Si ergo egreditur humiditas currens, quicunq; color ſit: tunc ſeca ipſum ſectione ſuperficiali, ſecūdum quod dixi in reliquis apoſtematibus. Et ſi nō egreditur humiditas in ueſtigio Intromiſſi, tunc ſcias quia eſt pinguis: ſeca ergo ſuper ipſum ſectiōe habente formā crucis, ſecundum formā hanc, ſicut docui te: & ſuſpende ipſum cum uncinis, & excoria cutem ab omni parte cum facilitate: & cuſtodi kiſtin ſi potes ſup illud, ut extrahas ipſam ſanam cum Nodo. Si autē diſrumpitur kiſtis apud operationem, & non eſt poſſibile extrahere ipſam ſanam, multotiens enim accidit illud, tunc extrahe ipſam fruſtatim, donec non remaneat ex ea aliquid. Nam ſi remanet ex ea aliquid parum, aut multum, B
redit Nodus ſecundum plurimum. Quod ſi uincit te, & remanet ex eo parum: tunc imple uulnus apud completionem tuam, quibuſdam pulueribus corroſiuis acutis: & ſtringe uulnus, & pone ſupra ipſum quod ſedet apoſtema calidum, & cura ipſum cum reliqua curatione, donec ſanetur. Si ergo eſt Nodus magnus, tunc ſue duo labia eius, et cura ipſum cum eo quod incarnat. Si autem eſt tibi contraria uena pulſatilis, aut non pulſatilis: tunc propera, & imple locum zegi trito, & dimitte ipſum ſtrictum duobus diebus, aut tribus, donec putrefiat uulnus, & quieſcat ebullitio ſanguinis: deinde redi ad incidendum illud quod remanſit ex Nodo.

¶ De formis inſtrumentorum pro ſectione & perforatione. Caput XLVI.

EX EIS ſunt formæ Intromiſſorum, et ſunt triū ſpecierum. Ex eis enim eſt magnum, & ex eis eſt medium, & ex eis eſt paruum.

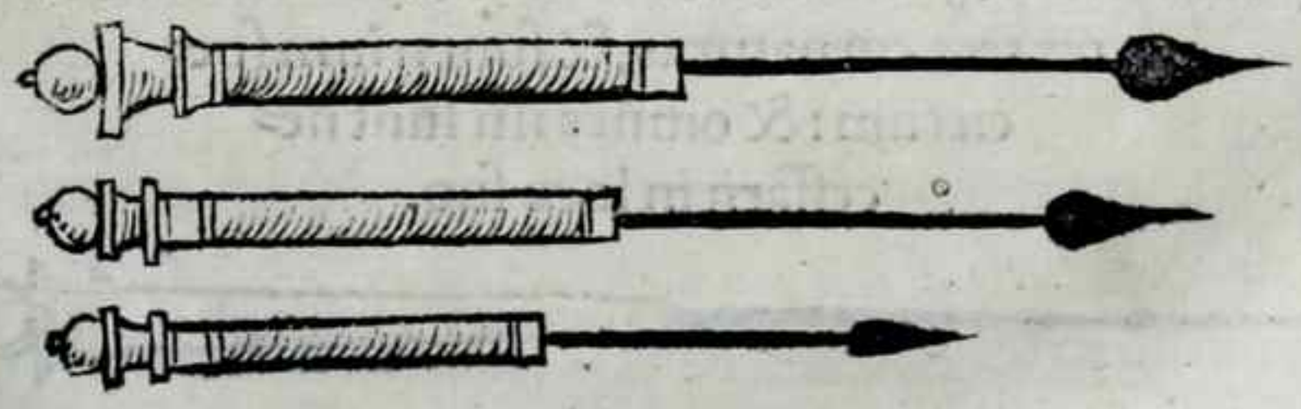

Forma Intromiſsi magni.

Medij.

Parui.

Fiant ex ferro alfulud quadratarum extremitatum decenter, ut feſtinent introitum in apoſtemate. Et iſtæ ſunt formæ Experientium, & nominantur albered, id eſt, perforantia: & unum eorum nominatur be-

C rib, id eſt, perforans: & ſunt trium ſpecierum. Ex eis enim eſt magnum, & medium, & paruum.

Forma Experientis magni.

Medij.

Parui.

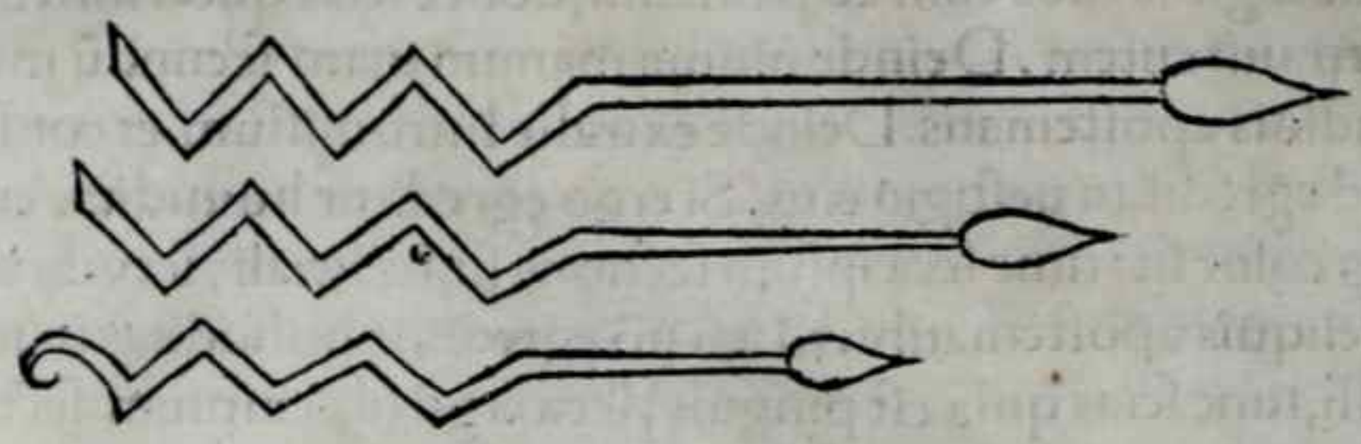

Conueniunt, ut inueſtigentur per ea apoſtemata, & exituræ, & fiſtulæ, & bubones ab eo quod inter ea eſt ex oſſibus. Et alijs fiunt rotunda, terſa, lenia, ſicut acus magnæ quibus ſubſellia ſuũtur, ex citrino ſcilicet, aut ex ære, aut ferro, aut argento. Et meliora eorum ſunt quæ fiunt ex citrino. Et fiunt Experientia etiam de plumbo nigro, quæ conueniunt ut per ea experiantur fiſtulæ, quarum concauitate ſunt reflexiones, ut reflectantur cum lenitate ſua cum illis reflexionibus. Et ſunt iterum trium ſpecierum. Quoniã ex eis ſunt longa, ex eis media, & ex eis breuia, ſecundum quantitatem amplitudinis fiſtulæ & ſtricturæ eius.

D

Forma Experientis ex plũbo magni.

Medij.

Parui.

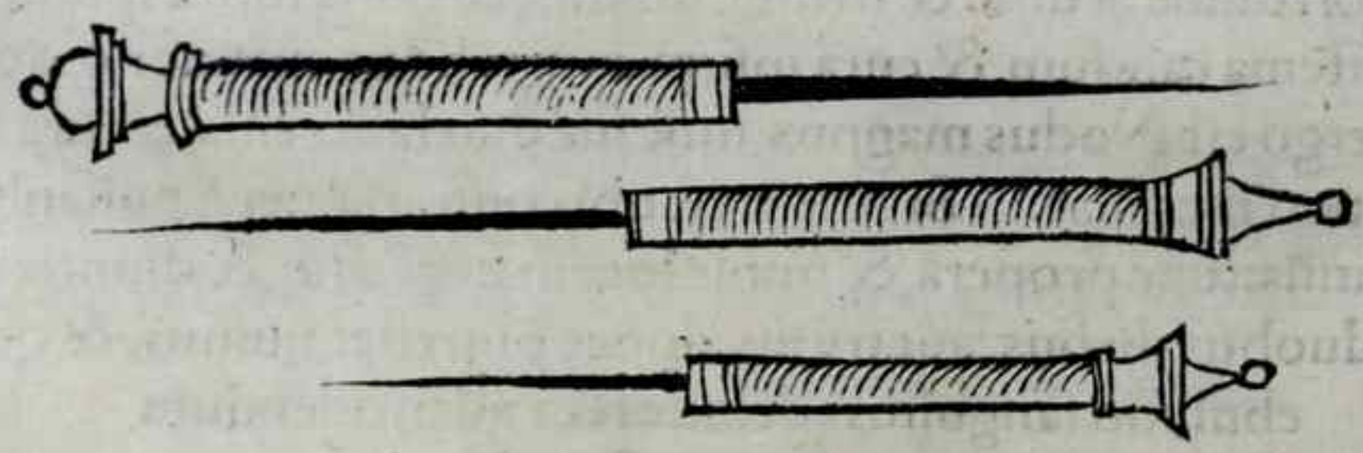

Forma Vncinorum, et ſunt multarum ſpecierum. Quoniam ex eis ſunt ſimplices, ſcilicet quibus eſt curuitas una: & ſunt trium ſpecierum ſicut uides, Magni, Medij, et Parui. Et ex eis ſunt Vncini cæci: & ſunt trium ſpecierum. Et ex eis ſunt uncini habentes duas curuaturas, & ſunt trium ſpecierum: & ex eis ſunt uncini habentes tres curuaturas, & ſunt trium ſpecierum: & omnes iſti ſunt neceſſarij in loco ſuo.

Forma Vncini ſimplicis magni.

Medij.

Parui.

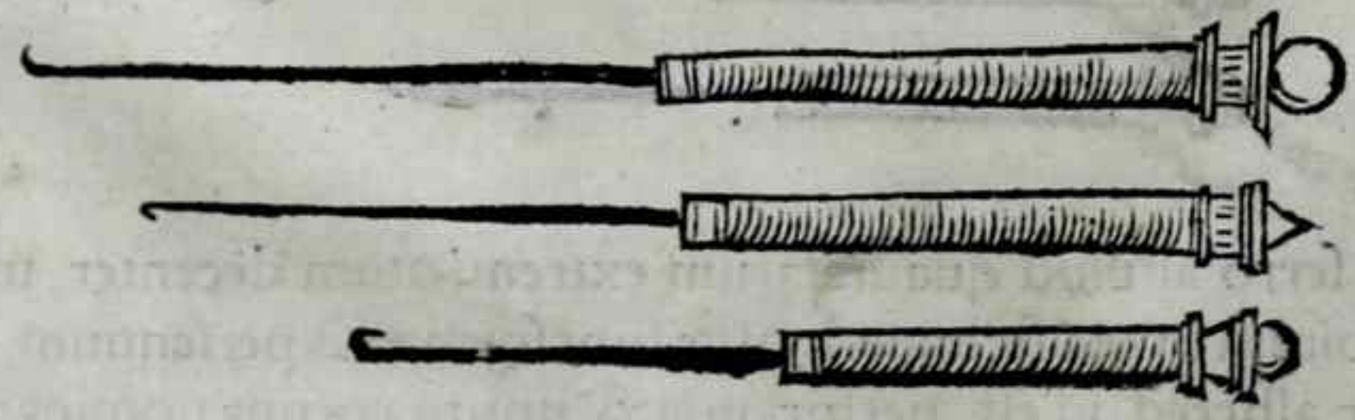

A

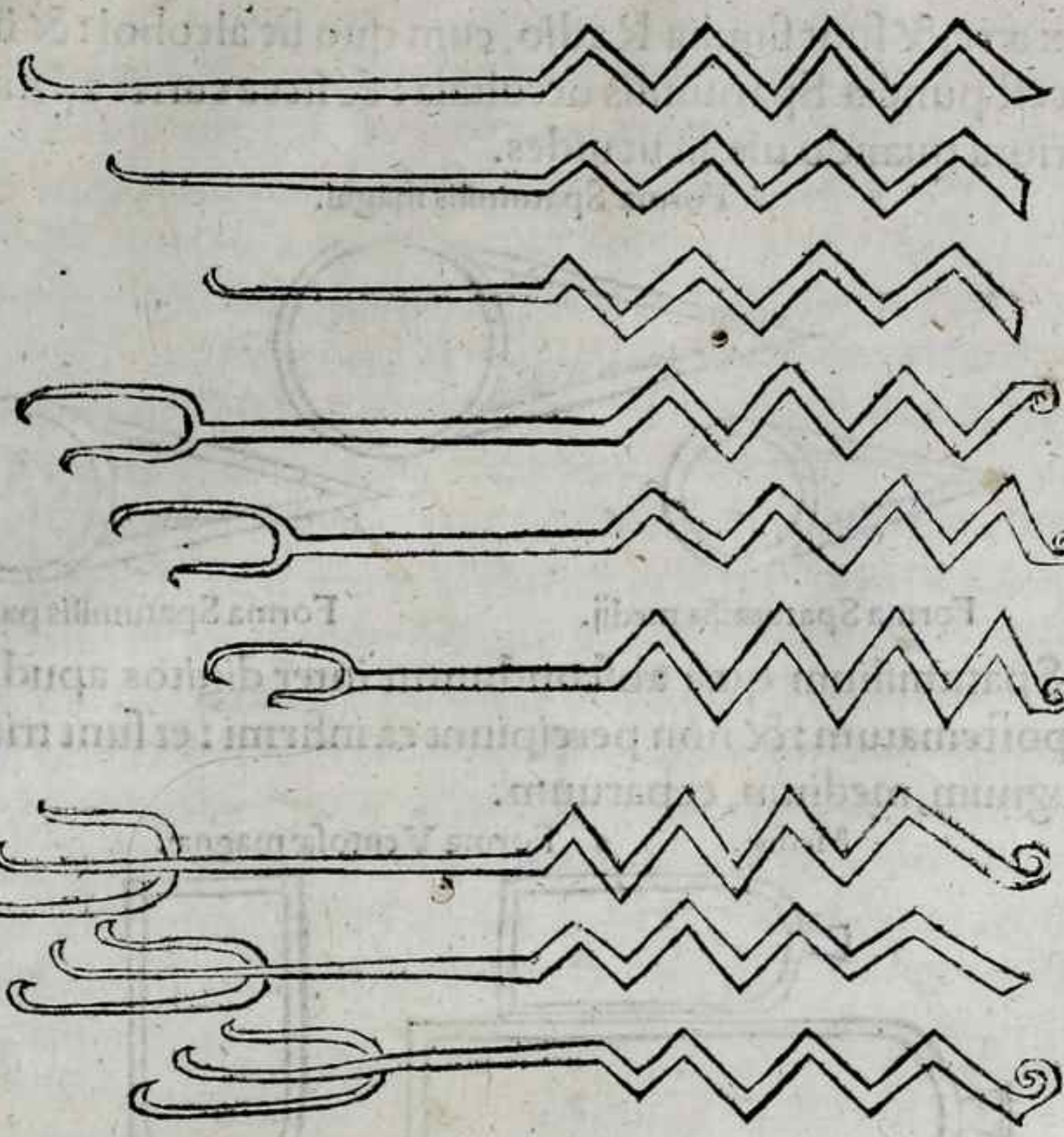

Forma Vncini cęci magni.

Medij.

Parui.

Forma Vncini magni habẽtis duas curuaturas.

Medij.

Parui.

Forma Vncini magni habẽtis tres curuaturas.

Medij.

Parui.

Et istę sunt formę Scalpellorum, quibus secantur & excoriantur Nodi, & apostemata: et sunt triũ specierum: quoniã ex eis est magnũ, mediũ, et paruũ. Eorũ extremitates quibus fit sectio sunt acutæ, extremitates aliæ sunt non acutæ: & non ponuntur taliter, nisi ut cum eis fiat iuuamentũ in excoriatione Nodorũ apud timorem incisionis uenæ, aut nerui: & ut sanetur per ea infirmus, et inueniat tranquillitatem parũper ex adustione quam inuenit apud excoriationem apostematis. B

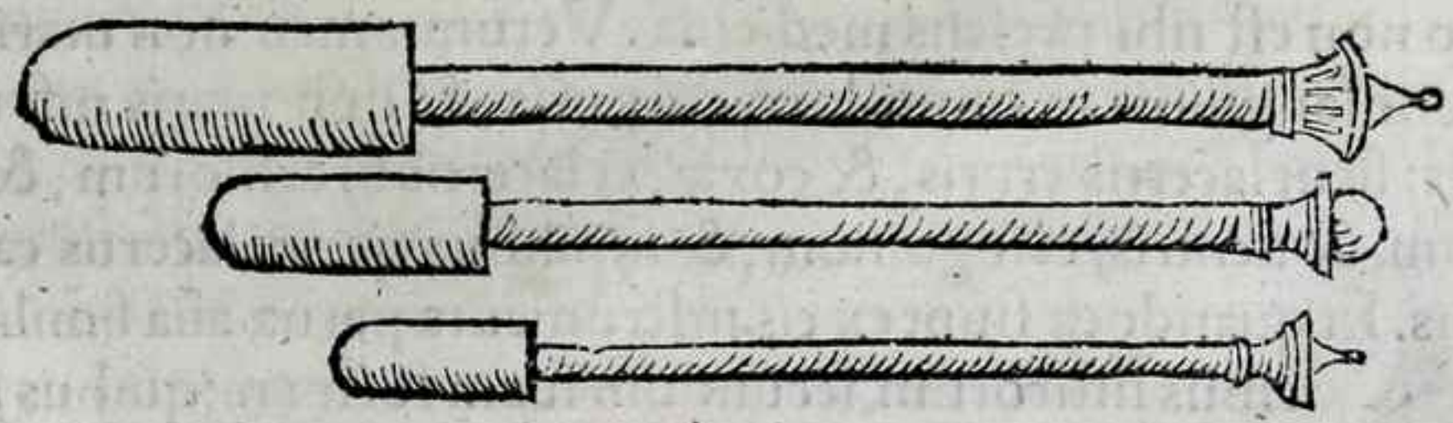

Forma Scarpelli magni.

Medij.

Parui.

Istæ sunt formæ Magda, & sunt specierum trium.

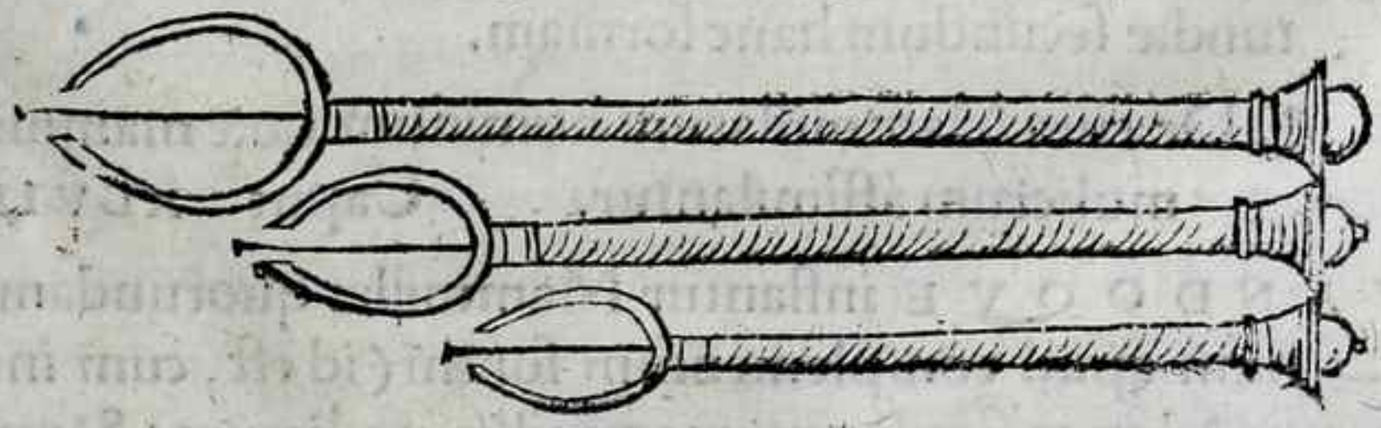

Forma Magda magni.

Medij.

Parui.

C Fiunt ex ære, & ſunt ſimilia Radio, cum quo fit alcohol: & in extremitate lata eſt puncta Spatumilis occultata: & in ea currit ad interiora, & ad exteriora quando uis, ſicut uides.

Forma Spatumilis magni.

Forma Spatumilis medij. Forma Spatumilis parui.

Forma Spatumilium quæ abſconduntur inter digitos apud perforationem apoſtematum: & non percipiunt ea infirmi: et ſunt trium ſpecierum, magnum, medium, et paruum.

Mediæ. Forma Ventoſæ magnæ.

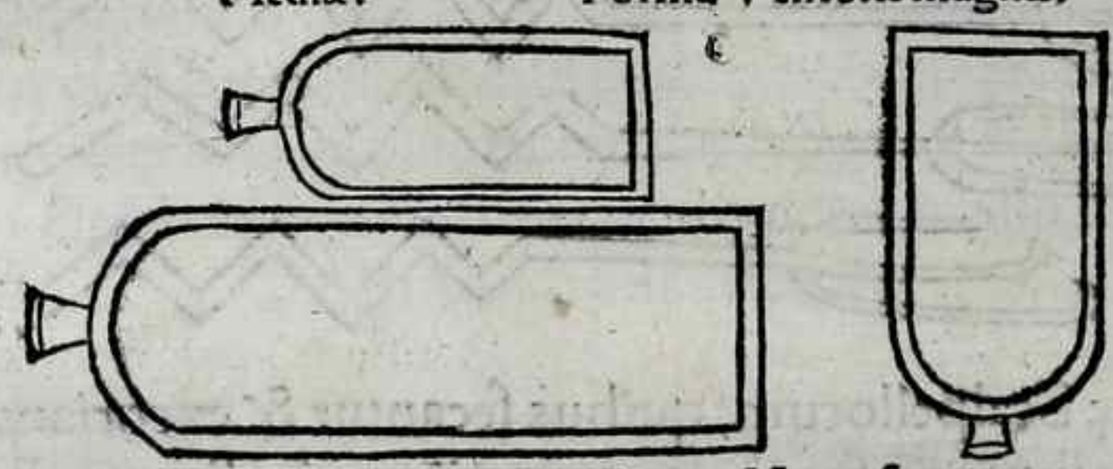

Forma Ventoſæ paruæ.

D Formæ Ventoſarum cum quibus abſcinditur fluxus ſanguinis: & ſunt trium ſpecierum, magnæ, mediæ, & paruæ. Fiant ex ære, aut citrino, rotundæ, ad longitudinem parumper, ſicut uides: & ſint ad ſubtilitatem. Et oportet ut ſint iſtæ ſpecies Ventoſarum apud te magnæ, & paruæ: ut abſcindas per eas ſanguinem cum uelocitate apud neceſſitatem, & tunc quando non eſt tibi prçſens medicina. Verumtamen non utaris eis in abſciſione ſanguinis in omni loco corporis, & non utaris niſi in locis carnoſis: ſicut lacertis cruris, & coxæ, et lacertis brachiorum, & mammillarum, & uentris, et inguinum, & ſimilibus eis, ex lacertis carnoſis, humidis. Et quandoqꝫ fiunt ex eis inſtrumenta parua alia ſimilia corticibus fiſticorum, ſecundum ſuam formam: quibus abſcinditur ſanguis quando fluit ex loco phlebotomię, aut apud inciſionem uenæ, aut arteriæ: & quandoqꝫ fiunt ex eis rotundæ ſecundum hanc formam.

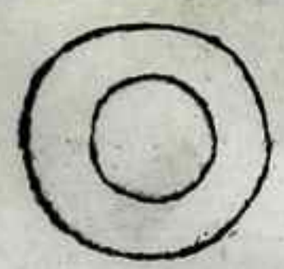

¶ De cura Mammillarum hominum quæ mammillis mulierum aſſimilantur. Caput XLVII.

QVANDOQVE inflantur Mammillæ quorundam hominum apud complementum ſomni (id eſt, cum incipiunt pollui in ſomno) donec ſimilantur mammillis mulierum: & remanent

apoſtemoſę fœde. Qui ergo abhorret illud, oportet ut ſecet ſuper mam- A
millas ſectione lunari, ſecundum hanc formam ex linea, b.
ad lineam, g. Deinde excoria pinguedinem totam. Poſtea
imple uulnus ex medicamine incarnatiuo. Deinde aggre-
ga duo labia uulneris cum ſutura, & cura ipſum, donec ſa-
netur. Si autem declinat mãmilla ad inferiora, & mollificatur propter
magnitudinem ſuam, ſicut accidit mulieribus: tunc oportet ut findatur
in duobus lateribus ſuis ſuperioribus duabus ſectionibus ſimilibus fi-
guræ lunari, quarum unaquæq; continetur cum altera apud fines utri-
uſq;, donec ſit linea maior continens minorem, ſecundũ hanc formã ex
linea, b. ad lineam, g. Poſtea excoria cutem quæ eſt inter
duo labia, & aufer pinguedinem, et adminiſtra quod dixi-
mus de ſutura & pulueribus, quod eſt neceſſariũ ex curati-
one, donec ſanetur. Si autem non comples inciſionem eius
quod oportet te incidere, propter inquietudinẽ infirmi, aut propter flu-
xum ſanguinis: tunc oportet ut impleas uulnus coto ſubmerſo unguen
to corroſiuo, & dimitte ipſum, donec corrodat illud quod remanſit ex
pinguedine. Deinde cura ipſum, donec ſanetur.

¶ De perforatione apoſtematis, quod accidit ſub Titillico. Caput XLVIII.

ISTA apoſtemata quæ accidunt ſub Titillico, ſunt ex ſpeciebus B
Strophularũ dura, quæ continet kiſtis, & ex eis ſunt quæ continent hu-
miditates. Quæ ergo ſunt ex eis quæ continent humiditates, oportet ut
ſecentur ſectione lunari, ſecundum hanc formam, ex linea
b. ad lineam, g. cum ergo euacuatur totũ quod eſt in apo-
ſtemate ex ſanie, tunc imple ipſum coto ueteri, et dimitte i-
pſum uſq; ad diem alium. Deinde auferatur cotum, & cu-
retur cum unguento conueniente ad illud, donec ſanetur. Quod ſi apo-
ſtema fuerit ex ſpecie nodorum Strophularũ, tunc ſcinde ſuper ipſum,
ſicut diximus in ſectione ſuper Strophulas æqualiter. Si autem extendi-
tur uulnus in hoc ut emittat pus, tunc adminiſtra in eo cauterium, ſecũ-
dum quod diximus in eo quod præmiſſum eſt.

¶ De ſectione apoſtematis quod accidit propter Arteriam & Venam. Caput XLIX.

QVANDO diſrumpitur Arteria, & cõſolidatur cutis quæ eſt
ſupra eam, tunc multotiens accidit inde apoſtema: & ſimi-
liter accidit Venæ etiã, ut accidat in ea apoſtema & inflatio. Et ſigna qui
bus cognoſcit, quod apoſtema & inflatio ſint propter Arteriam et Ve-
nam, ſunt: quoniam, quando apoſtema eſt propter arteriam, eſt longũ, Apoſtema
aggregatum in profundo corporis: & quando impellis apoſtema digi- Arteriarum.
tis tuis, ſentis quaſi ſit ei ſtridor. Et illud quod eſt propter Venam, eſt Venarum.

C rotundũ in manifesto corporis. Et sectio super hoc apostema est error, & præcipue quod est sub ascellis, et inguinibus, & collo, et in locis multis corporis: et est magnũ ualde. Oportet ergo ut deuitet eius cura cum ferro, et quod ex eis etiam est in extremitatibus, aut in capite, oportet ut deuitetur. Super illud ergo quod ex eis est ex inflatione orificij Arteriæ, finde in cute sectione in longitudine. Deinde aperi sectionem cum uncinis, postea Arteriam: et libera eam ex tunicis, donec detegatur. Deinde intromitte sub ea acum, et fac eam penetrare usq; ad latus aliud, & stringe Arteriam cum filo duplo in duobus locis, secundũ quod docui te in extractione duarum Arteriarũ quæ sunt in timporibus. Deinde punge locum, qui est inter duo ligamenta cum spatumili, donec egrediatur sanguis qui est in eo totus, et soluatur apostema. Deinde administra curationem quæ generat pus, donec cadant ligamẽta: postea cura illud cum unguentis cõuenientibus ad illud, donec sanetur. Quod si fuerit apostema propter sectionem Venæ, tunc oportet ut teneas manu tua quod tibi possibile est ex apostemate cum cute. Deinde intromitte acum sub loco quem tenuisti manu tua, & fac eam penetrare: & sit in ea filum duplum, donec extrahas ipsum ex latere altero. Deinde liga cum ipso apostema ligamento bono: secundum quod dixi tibi in ligamento uuæ, a
D duabus partibus cum duabus extremitatibus fili. Si autem times quod extrahatur filum, tunc intromitte acum aliam cum filo alio sub apostemate toto apud incisionem acus: preme, & stringe fila tua in quatuor locis. Deinde seca apostema in medio sui, donec quando egreditur quod in eo est: tunc incide superfluitatem cutis, & dimitte quod ligatum est ex ea. Deinde pone super ipsum puluillum quem submersisti in uino, & oleo. Deinde administra curationem, quæ fit cum licinijs & unguentis, donec sanetur.

¶ De apostemate quod accidit ex torsione Neruorum. Caput L.

Apostema Neruorum.

SICVT accidit apostema in Arteria & Vena, similiter accidit apostema in Neruis: quod accidit in eis percussio, aut accidit a labore superfluo, et similibus: et fit plurimũ illis in locis adiutoriorũ, aut calcanei, & in omni loco in quo mouentur iuncturæ: et est apostema graue. Similatur color eius reliquo corpori, & est in pluribus dispositionibus absq; dolore: et quando stringitur cum uehementia, sentit in eo infirmus simile stupori. Et non est apostema aggregatum in profundo corporis, imo est sub cute, & ipsum mouetur ad omnẽ partem, et non uadit ad anteriora, uel ante, neq; retro ad posteriora. Quod ergo ex eis est in iunctuis, non oportet ut inuadatur cum ferro. fortasse enim accidet contractio. In illo autẽ quod ex eis est in capite, aut in fronte, finde cutem cum spatumili. Si ergo est apostema paruum, tunc tene ipsum cum forficibus, & abscinde ipsum a radice. Et si est magnum, tunc suspende ipsum

cum uncino, & excoria ipsum: deinde aufer ipsum, & aggrega uulnus cum sutura: & cura ipsum, donec sanetur. A

¶ De sectione apostematis, quod accidit in uentre. Caput LI.

ACCIDVNT quibusdam hominibus multotiens in uentribus eorum, & in reliquis corporibus ipsorum, thelil, quæ nominantur Fungalia, per similitudinem ipsorum cum fungis. Quorũ radix est subtilis, & ipsorum caput est grossum, & conuersa sunt labia eorum. Et est ex eis paruũ: & est ex eis quod magnificatur ualde. Et ego quidem iam uidi uirum, et in uentre eius erant duo thelil, quæ erant magis quam rebus alijs similia fungis: non erat differentia inter ea, alba, minutæ radicis, & inuersabantur labia eorum, & findebantur, et humiditas currebat ex eis semper. Incidi ergo ea, & inueni in pondere unius quasi. X. & VIII. unc. & in altero quasi. VI. unc. Et operatio in incisione eorũ est, ut consideres tunc, si infirmus est humidus, & color thelil est albus, humidum, subtilis radicis: tunc incide ipsum cum spatumili lato, & sint in præsentia tua cauteria in igne. Multotiens enim expellitur apud sectionem eius sanguis multus: propera ergo si te uincit sanguis, tũc cauteriza ipsum. Quod si uides infirmum pauidum & timidum ab incisione cum ferro, tunc accipe filum ex plumbo decenter factum, et stringe cum eo athelul: cuius modus est quem diximus, & dimitte ipsum duobus diebus. Deinde adde in strictura plumbi. Non ergo cesses stringere plumbum, quotiens imprimit in thelil, donec abscindat̃, & cadat per se absq; labore. Si autem thelil grossæ fuerit radicis, tunc in incisione eius est quiddam timoris & pauoris: præcipue quod est in uentre. Verumtamen possibile est, ut incidas medietatem eius. Deinde cauteriza ipsum, ut non redeat. Deinde cura ipsum, donec sanetur uulnus. Et caue ne præsumas incidere thelil quod est fusci coloris, pauci sensus, fœdi aspectus. ipsum enim est apostema cancerosum: & ego ueniam cum rememoratione Cancri post hoc.

Fungalia.

B

¶ De cura eminentiæ Vmbilici. Caput LII.

FIT eminentia Vmbilici ex caussis multis. Aut ex fissuris sifac, quod super uentrem est: & exit ex eo althub, aut intestinum, secundum quod accidit in reliquis rupturis. Aut ex sanguine qui fluit ex Vena, aut ex Arteria, secundũ quod præmissum est. Aut ex uentositate cõartata in eo. Si autẽ est propter fissuram sifac, et exitum thirbi: tunc est color apostematis similis colori corporis: & est lene, absq; dolore: & apparet diuersi situs. Et si est propter egressionem intestini, tunc est situs eius, cum eo quod narrauimus, uehemẽtioris diuersitatis. Cum ergo tu premis ipsum digitis tuis, occultatur: deinde redit, & fortasse est cum eo sonitus: et magnificatur multũ apud introitum balnei, & laborem uehementẽ. Si uero est propter humiditatẽ, est lene, tunc non occultat̃ quan

Caussæ eminentiæ Vmbilici.

C do premis ipsum manu tua, neq; constringit, neq; additur. Quod si est propter sanguinẽ, tunc cũ istis signis apparet apostema ad nigredinẽ declive. Si aũt est propter carnẽ natam: tunc est apostema graue, grossum, durũ, et figitur secũdm quantitatẽ unam. Si uero est propter uentositatẽ, tunc tactus eius est lenis. Et operatio in illo est, ut cõsideres tũc, si eminentia umbilici est propter sanguinẽ Arteriæ, aut Venæ, aut uentositatem: tunc oportet ut prohibearis a curatione eius. Nam in illo est timor & pauor, sicut docui te in capitulo, in quo dixi apostemata propter arteriam & uenã. Quod si eminentia umbilici est propter intestinũ, aut zirbum: tunc oportet ut precipias infirmo, quatenus teneat anhelitũ suum, & stet stans extensus. Deinde signa cũ encaustro in circũitu umbilici totius. Postea precipe ei, ut resũpinet inter manus tuas super dorsum suũ. Deinde circũda cũ spatumili lato in circũitu umbilici super locũ quem signasti cũ encaustro. Postea extende mediũ apostematis ad superiora, cum uncino magno. Deinde liga eum in circũitu forti cum filo, aut cum chorda de serico ligamẽto firmo: et sit nodus ligamẽti alẽxotati. Deinde aperi mediũ apostematis extensum supra ligamentũ. Si ergo inuenieris ipsum iam captũ a ligamento: tunc extrahe alexotati, & intromitte in ipsum digitũ indicem, et impelle intestinũ ad interiora uentris: & si inue
D neris zirbũ, tunc accipe ipsum cũ uncino, et incide superfluitatem eius.

Si autẽ contraria est tibi arteria, aut uena: tunc circũda ipsum multũ. Deinde redi ad operationem tuam. Et accipe duas acus, & intromitte in eis duo fila fortia: & intromitte duas acus in circũitu quem fecisti circa apostema in modũ crucis, quas facis penetrare. Deinde stringe apostema in quatuor locis super acus: & si uis, aufer acus, et dimitte locum, donec putrefiat caro extensa: & cadat per se: aut incide ipsam quando subtiliatur & putrefit. Deinde cura ipsum cum eo quod oportet ex unguentis, donec sanetur. Quod si eminẽtia umbilici est ex carne nata in eo, aut ex humiditate: tunc oportet ut concaues apostema, sicut diximus. Et extrahas sanguinem, aut humiditatem, quam inuenis in eo. Deinde cura ipsum cum eo quod solidat locum.

¶ De cura CANCRI. Caput LIII.

IAM diximus in diuisione species Cancri, & qualiter est uia ad curatiõem eius cum medicinis: et cauendũ ab eo cum curatione eius cum ferro, ut non ulceretur: et diximus Cancrum generatũ in matrice, & cautelam a curatione eius. Et dixerunt antiqui, quod quandoq; Cancer est in loco, ubi possibilis est eius eradicatio: sicut Cancer qui est in mammillis, aut in coxa, & eis similibus, ex membris locatis ad extrahendum totũ eius: præcipue quãdo est incipiens paruus. Quando uero antiquatur, et est magnus, non oportet ut appropinques ei. Ego enim non potui sanare ex eo aliquẽ: neq; uidi aliũ ante me qui peruenerit ad illud.

Et operatio in eo, quando est locatus sicut diximus, est, ut præcedas,

& ſoluas infirmũ ex cholera nigra aliquotiens. Deinde phlebotoma ipſum ſi inuenis cũ repletione manifeſta. Deinde præpara infirmũ præparatione, in qua locet cum operatione. Deinde proijce in Cancrũ uncinos qui cõueniunt ei. Poſtea concaua ipſum ab omni parte cũ cute, ſecundũ perſcrutationẽ, donec non remaneat aliquid ex radicibus eius: et dimitte ſanguinẽ currere, & nõ abſcindas ipſum uelociter, imo exprime loca, et abſterge ſanguinẽ groſſum totũ manu tua, aut cũ quo poſſibile eſt tibi ex inſtrumentis. Si aũt contrarietatem facit tibi fluxus ſanguinis groſſi ex inciſione arteriæ, aut uenæ: tunc cauteriza uenã, donec abſcindatur ſanguis. Deinde cura ipſum cũ reliqua curatione, donec ſanetur. A

¶ De cura Hydropiſis. Caput LIIII.

IAM narrauimus in diuiſione ſpecies Hydropiſis, et qualiter fit aggregatio aquæ: & ſigna omnis ſpeciei, et curationem eius cum medicinis. Et illa quæ curatur cum ferro, non eſt niſi ſpecies aſclitis ſola: & non approximatur cum ferro ſpeciei timpanitis: neq; ſpeciei hypoſarcæ penitus: nam illud mortale eſt. ¶ Quãdo tu iam medicatus es hanc ſpeciem Hydropiſis timpanitis cum medicinis, & non contulit medicatio tua: tunc conſidera. nam ſi infirmo iam conſecuta eſt debilitas, aut eſt cum eo infirmitas alia præter Hydropiſim: ſicut ſi ſit cum eo tuſſis, aut uentris ſolutio, & ſimilia illis: tunc caue ne mediceris ei cum ferro: quoniam eſt timor illud. Si autem uides infirmum exuberantis uirtutis, neq; eſt cũ eo ægritudo præter Hydropiſim ſolam: et non eſt puer, neq; ſenex: tunc modus operationis in eo eſt, ut tu eleues infirmum ſtantem inter manus tuas, & miniſter poſt ipſum exprimat uentrem eius manu ſua impellendo aquam ad inferiorem partem pectinis. Deinde accipe ſpatumile ſpinoſum, ſecundum hanc formam. B

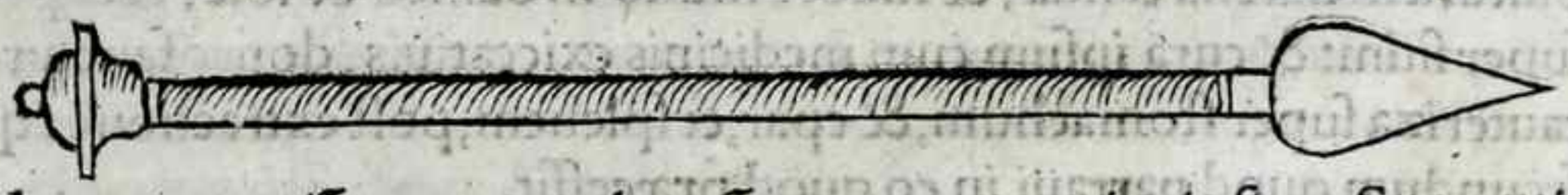

Spatumile ſpinoſum.

Sit duarum partiũ acutarum, longũ, acutæ extremitatis ſicut Spatumile. Verũtamen in eo ſit quiddam breuitatis paulatim, ut non pertranſeas cum eo apud operationẽ uſq; ad inteſtinũ, & lędas ipſum. Deinde conſidera. Nam ſi eſt generatio Hydropiſis ex parte inteſtinorum, tunc oportet ut elongeris cum ſectione ab umbilico quantitate trium digitorum, ad inferiora in directo eius ſupra pectinem. Si uero generatio Hydropiſis eſt propter ægritudinẽ epatis: tunc ſit ſectio tua ſiniſtra ab umbilico tribus digitis. Et ſi generatio eius eſt propter ſplenem, tunc ſit ſectio in latere dextro: & non oportet etiã ut ſit ſectio in latere ſuper quod uult iacere infirmus, ut non currant ſuperfluitates ad illum locum debilem. Deinde perfora cum inſtrumento cutem totam. Deinde intromitte in illam ſectionem, & eleua manũ tuam cum Spatumili inter cutem, & ſi fac, quaſi tu excories ipſum: & ſit quantitas quæ excoriatur quanti-

C tas unguis, aut circiter illud. Deinde perfora ſifac, donec perueniat Spatumile ad locum uacuum: & eſt locus aquæ. Deinde extrahe ipſum, & intromitte in foramen inſtrumentum, cuius hæc eſt forma.

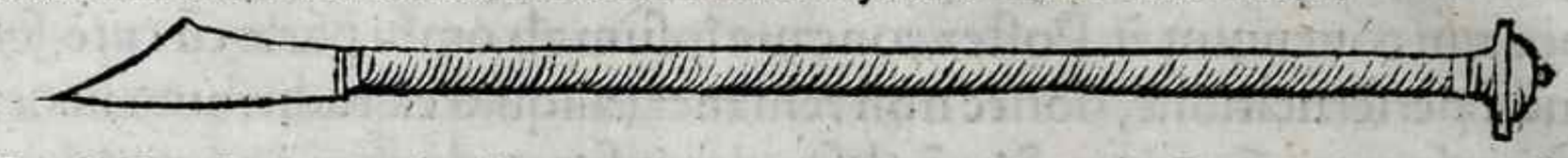

Et eſt ſimile cannulæ: fit ex argẽto, aut ære, aut aurichalco, lene, terſum: cui in inferiori parte ſui eſt foramen paruũ, & in lateribus eius ſunt tria foramina, duo ab una parte, & unum a parte altera: et facta eſt extremitas eius inciſa, ſecundũ modum inciſionis calami, ſicut uides: in extremitate eius ſuperiore eſt armilla. Nam quãdo inſtrumẽtum peruenit ad aquam, tunc ipſa deſcendit ſtatim ſuper inſtrumentum. ergo euacua ex

aqua in hora quantitatẽ mediam. Quoniã ſi tu euacuas ex ea plus quam oportet, in hora fortaſſe moritur infirmus per reſolutionẽ ſpiritus ſui animalis: aut accidit ei ſyncopis quæ appropinquat morti. Verum euacua ex ea ſecundũ quantitatem uirtutis eius, et ſecundũ quod ſignificant tibi diſpoſitiones infirmi ex uirtute pulſus eius, & ex bonitate eius. De-
D inde extrahe inſtrumentum, & retine aquam. Quod eſt, quia retinetur ſtatim propter cutem quæ retinet foramen quod eſt ſuper ſifac: de quo narraui, ut perfores ipſum ſecundũ illum modum. Deinde itera inſtrumentum die altero, ſi uides infirmum tolerare illud: & extrahe etiam ex aqua quantitatẽ paruam. Fac illud diebus aliquot ſine timore, & cuſtodi te ab errore: donec non remaneat ex aqua niſi parum. Si autem times ſuper infirmũ, et dimittis ex aqua rem multam: tunc cura ipſum cum ſepultura in harena calida, & ſudore multo in balneo & ſole, et expectet ſuper ſitim: & cura ipſum cum medicinis exiccatiuis, donec ſanetur: & cauteriza ſuper ſtomachum, & epar, et ſplenem, poſt extractionẽ aquę: ſecundum quod narraui in eo quod præceſſit.

¶ De cura infantium qui naſcũtur locis urinæ eorum non perforatis. Caput LV.

QVANDO egreditur aliquis infantium ex uentre matris ſuæ, & caput mutonis eius eſt non perforatum, aut eſt foramen ſtrictum, aut in non ſuo loco. Oportet ergo ſuccurrere cum perforatione eius ſtatim cũ naſcitur cũ Spatumili ſubtili ualde, ſecũm hanc formã.

Deinde pone in foramine clauum ſubtilem ex plumbo, & liga ipſum: et tene ipſum tribus diebus, aut quatuor. Quando ergo uult urinam emittere, remoueat, et mingat. Deinde reduc ipſum. Et ſi tu non ponis plum

bum, iam possibile est, ut urina quæ incedit super locum, non permittat ipsum claudi. Ille autē cuius foramen est strictum, medicatur cū plumbo, sicut diximus, diebus multis, donec amplificetur. Illi autē in quibus est foramen in non suo loco, læduntur. Quod est, quia ex eis qui nascitur, foramen est apud finem capitis uirgæ: quare non potest mingere ad anteriora, donec eleuat uirgam manu sua ad superiora. Neq; est ei generatio, propterea, quod sperma non potest peruenire ad matricem secundum rectitudinem: & est ægritudo fœda ualde. Et modus operationis in illo est, ut resupinetur infirmus super dorsum suum. Deinde extende caput uirgæ eius manu tua sinistra extensione uehementi, & incide caput capitis uirgæ ex loco priapi, cum acumine, aut spatumili acuto: sicut est incisio calami, aut sicut tu radis aliquid, ut medium eius ueniat simile capiti uirgæ: & ut cadat foramen in medio secundum quod oportet. Et caue tibi apud operationem tuam a fluxu sanguinis. Multotiens enim accidit illud. Oppone ergo ei cum eo quod abscindit sanguinem, & cura uulnus, donec sanetur. A

¶ De Albather quæ accidunt in præputio & capite uirgæ, & corruptione, nigredine, & adhærentia. Caput LVI.

MVLTOTIENS accidunt istæ Albather in uirga, & est eminentia carnis fœdæ. Et ex ea alia est maligna, & alia non maligna. Non malignā ergo oportet ut suspendas cum uncino subtili, & abscindas eam, donec mundes eam totam. Deinde pone super eam cotum submersum in unguento ægyptio. Deinde cura ipsum post illud cum unguēto dyafinicon, donec sanetur. Quod si Albather est maligna, fœdi coloris, tunc oportet ut administres in ea cauterium post incisionem eius & ipsius rasionem. Si autem Albather est in præputio captiui, non circumcisi, & est pars Albather inter præputium, et pars eius extra: tunc oportet ut auferas Albather, quæ est intus in primis, donec quando consolidatur, tunc cura ipsum exterius: quoniam quando tu curas eam simul, non securatur præputiū quin preforetur. Et iam accidunt etiam in testiculis, & præputio nigredo & corruptio. Oportet ergo, ut tu concaues totum quod iam denigratum est, et quod uult corrumpi, aut iam corruptum est. Deinde line super ipsum post illud cum melle quod iam concussum est cum farina corticum granatorum, et herbi tritorum cribellatorum. Deinde cura illud cum reliqua curatione, donec sanetur. Si autem accidat fluxus sanguinis, tunc administra cauterium cum cauterio lunari, secundum hanc formam. B

Albather.

Argumentū, Autorem fuisse sectæ Hebrorū. Vide supra fol. 213. capit. 69.

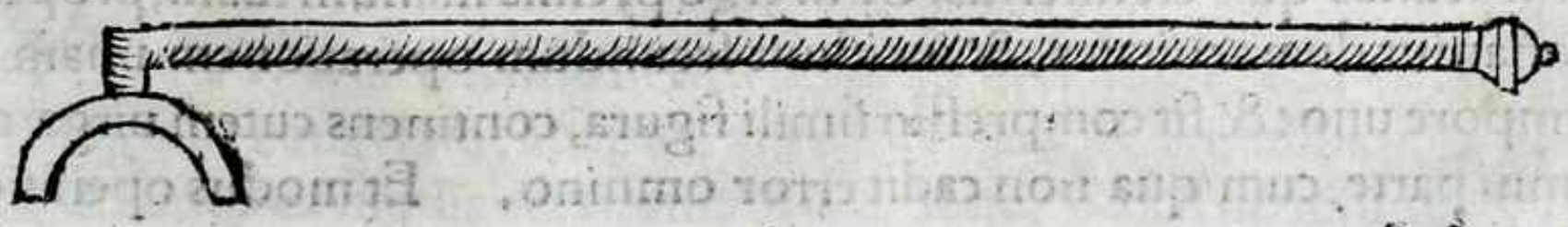

C Cauterium enim eſt iuuatiuũ ad duas diſpoſitiones ſimul, ſcilicet ad fluxum ſanguinis, et uulnus quando corrũpitur. Quod ſi corroditur caput uirgæ, & deſtruitur totũ in hora: tunc oportet ut intromittas in meatũ priapi cannulã ex plumbo, ut mingat infirmus ſuper eam. In adhærentia uero præputij cũ capite uirgæ, et hæc quidem adherentia non accidit, niſi in eo cuius præputiũ eſt ſanum, & non exigit ſuper ipſum circũciſio: et quandoq; accidit adherẽtia propter uulnus, aut apoſtema: oportet ergo ut excories eam cũ Spatumili obtuſo, donec ſoluatur ligamentũ, & libereť caput uirgæ ab omni parte. Quod ſi eſt difficile diſcernere ea exquiſite, tunc oportet ut excories aliquid ex capite uirgæ, & ex præputio. quod eſt, quia præputiũ quando eſt ſubtile, fortaſſe perforatur propter ſubtilitatẽ ſuam uelociter. Deinde ſepara inter præputiũ, & caput uirgę cũ panno lini ſubtili, qui iã madefactus eſt in aqua frigida, ut nõ adherẽant iterũ. Deinde cureť cum uino ſtiptico, donec conſolideť.

Achærentia præputij.

¶ De mundificatione infantium, & curatione ex erore eis accidente. Caput LVII.

CIRCVMCISIO nõ eſt ſolutio cõtinuitatis, ſicut reliqua uulnera: uerũtamen cũ ſit ex operatione noſtra, uolũtate noſtra, & uſus eius ſit in pueris proprie, eſt neceſſe ut ſignemus in ea operationẽ meliorem, & uiam leuiorẽ perducentem ad ſalutẽ. Dico ergo, quod antiqui nõ dixerunt circũciſionem in aliquo ſuorũ librorum: quoniã non utuntur in legibus ſuis, & non eſt niſi quod acquiſiuimus per experimentũ. Quod eſt, quia ego inueni maiorẽ partem artificũ, & phlebotomatorũ uti mundificatione, circũcidendo cũ nouacula, & cũ forficibus: & utuntur alfecati, & ligaudo cum filo, et inciſione cũ ungula. Et ego quidẽ iam probaui oẽs iſtos modos, & non inueni meliorẽ mundificatiõe cum forficibus, & ligamento cum filo. Quoniã in mundificatione cũ nouacula, multotiẽs effugit cutis. Quoniã cutis præputij duas habet tunicas: ergo forſitan incidit cutis ſuperior, & temanet tunica inferior: cogit ergo ad inciſionẽ ad incidendum alterã, et dolorem futurũ. Et cum mundificatione quæ fit per alfecati, id eſt, digitalis, quo utuntur ſutores, non ſecuratur inciſio extremitatis uirilis membri; quoniã fortaſſe ingreditur in foramen eius. In mundificatione autẽ cum ungula, fortaſſe euadit ferrum, & corrumpit operatiõem tuam: & cutis quidem pueri eſt breuis natura, & multotiens naſcuntur taliter, quod non indigent mundificatione: & iam uidi illud. Mundificationis autem cum forficibus, & ligamento cum filo, bonum experimentum detexit mihi: quoniam forfices ſunt proportionalis inciſionis: propterea, quod acuitas quæ eſt ſuperius, eſt ſicut acuitas quæ eſt inferius. Cum ergo premis manum tuam, proportionantur duæ acuitates, & incidunt ſecundum operationem unam in tempore uno: & fit compreſſio ſimili figura, continens cutem uirgæ ab omni parte, cum qua non cadit error omnino. Et modus operatio-

D De Circumciſione.

nis proprię eſt, ut facias extimare, puerum præcipue, ſi eſt ex eis qui in- A
telligunt parumper, quod tu non facis, niſi quod ligas filum in uirga ſua tantũ: et dimittas ipſum uſq; ad diem alium. Deinde fac eum gaudere et lætari omnimodo quo poſſibile eſt tibi illud, ex eo quod recipit intelligentia ſua. Deinde fac eum ſtare inter manus tuas pręparatæ ſtaturæ, et non ſit ſedens: & occulta forfices in manica tua, aut ſub pede tuo, ne uideat eos puer omnino, neq; aliquid ex inſtrumentis. Deinde intromitte manum tuam ad uirgam eius, et ſuffla in cutem, & trahe eam ſurſum, donec egrediatur caput uirgæ. Deinde mundifica ipſam ex eo quod aggregatur in ea ſordicie. Deinde liga locum ſignatum cum filo duplo. Poſtea liga inferius eo parumper ligamentum ſecundum. Deinde tene cum indice tuo, & pollice locum ligamenti inferioris retentione bona, & incide inter duo ligamẽta. Deinde eleua cutem ſurſum uelociter, et extrahe caput uirgæ. Deinde dimitte ſanguinem currere paulatim (eſt enim melius) & pone puluerem deſuper: et ſuper puluerem pannum in quo expanſus eſt uitellus oui decocti in aqua roſata, concuſſum cũ oleo roſ. recẽti bono: & dimitte eũ ſup ipm uſq; ad diem aliũ: et cura ipm reliqua curatione, donec ſanet. Forma aũt forficis ad mundificationẽ hæc eſt.

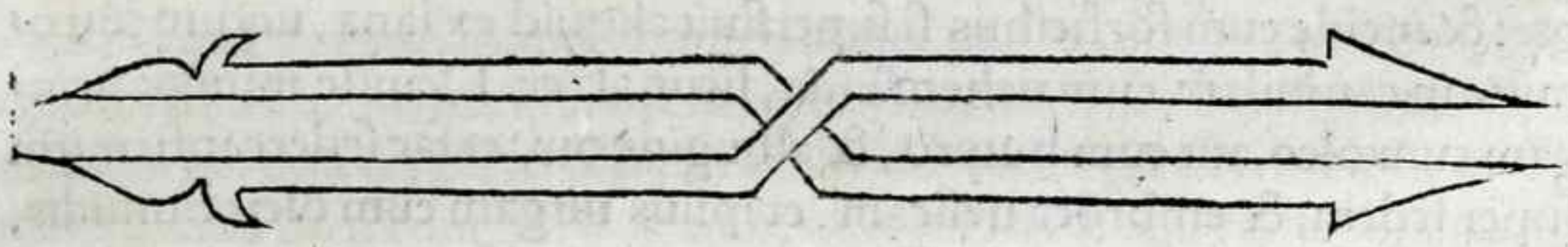

B

Sint hebetes duæ extremitates, & ſint incidentes: ne egrediatur in eis ramus claui: & ſit longitudo duarum acuitatum, ſicut longitudo duorum manubriorum æqualiter. Error uero cadens in mundificatione eſt: quoniam fortaſſe effugit cutis intrinſeca tota, aut pars eius apud inciſionem. Ergo oportet, ut extendas eam ex hora tua cum ungue tuo ante apoſtemationem loci: & incidas eam ſecundum æqualitatem. Quod ſi non potes tenere eam cum ungue tuo, tunc extrahe eam cum uncino, et incide eam. Si autem præterierint ei tres dies, & remanet quod eſt ſub uirga inflatum, apoſtematum: tunc dimitte illud, donec ſedetur apoſtema calidum, & excoria illud cum facilitate, & incide illud ſecundum quod præparatur tibi: & caue tibi a capite uirgæ. Non enim nocebit ei illud. Cura ergo illud cum eo quod conſolidat uulnus ex pulueribus, quos narrauimus in tractatu de pulueribus: & ſi inciditur ex cute ſupra menſuram, & euadit ad ſuperiora, non nocet ei illud etiam. Cura ergo illud cum eo quod diximus, donec ſanetur.

¶ De extractione Vrinæ retentæ in ueſica. Caput LVIII.

VRINAE retentio in ueſica, fit ab opilatione facta ex lapide, aut ſanguine congelato, aut pus, aut carne nata, & ſimilibus illis ex eis quæ diximus ex modis curationis in diuiſione. Et ſi nõ ſoluitur Vri- Vrinæ retentio.

C na, & uides retentionem eius esse propter Lapidem, qui iam est in collo uesicæ: tunc oportet ut sit infirmus super genua sua curuatus. Deinde componantur pedes eius super dorsum eius, et extendat uentrem suum ex superiori parte dorsi eius, & stringat infirmus anhelitum suũ quantum possibile est ei. Cogitur ergo cum collo uesicæ ad expulsionem Lapidis ad posteriora: quare absoluitur Vrina. Quod si non soluitur cum eo q̃d diximus, et uehemẽs sit res super infirmũ: tunc oportet ut administres extractionẽ eius cũ instrumẽto, q̃d noĩat̃ siringa, cuius hæc est for.

Siringa.

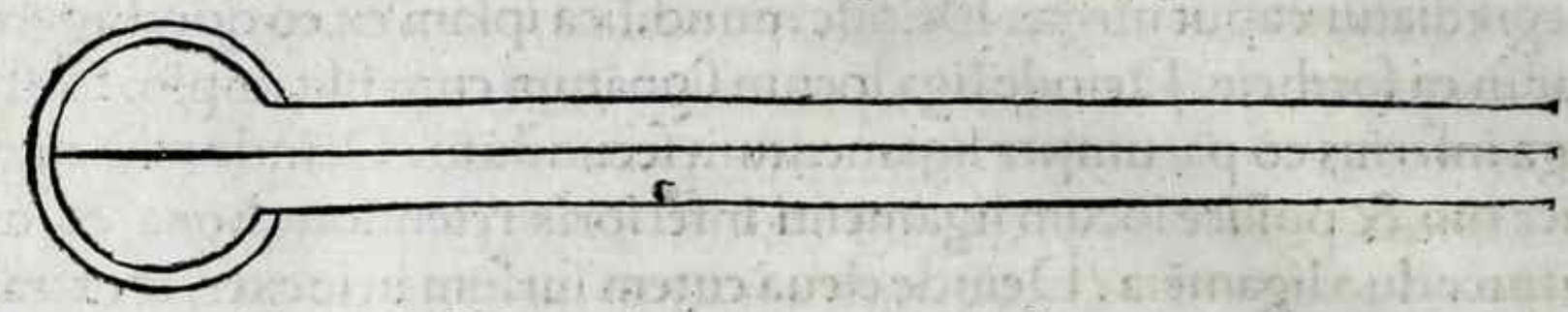

Sit ex argento, et sit subtile, lene, concauum sicut cannula pennæ auis in subtilitate radij, longũ in similitudine palmi unius & medij: cui sit cannula subtilis in capite eius. Et modus exitus Vrinæ per ipm est, ut accipias filum duplicatum, & liges in extremitate eius lanam, aut cotum, ligatura bona: & intromittas extremitatem fili in inferiori parte Siringæ: & incide cum forficibus si superfluit aliquid ex lana, uerum intromitte in cannulam cum uehementia, sicut alzer. Deinde inunge siringam cum oleo, aut cum butyro, & albugine oui: et fac sedere infirmum super sedem, & embroca uesicam, et ipsius uirgam cum oleis humidis, & oleo oliuæ, et aqua tepida. Deinde intromitte siringã in uirgam cum facilitate, donec perueniat ad radicem uirgæ. Deinde dupla ipsam superius a parte umbilici. Deinde impelle siringam intra ipsam, donec perueniat ad Vesicam, & sentiat eam infirmus iam peruenisse ad rem uacuam: & non fit hoc secũdum hunc ordinem, nisi quoniam meatus, in quo uadit, est in quo est tortuositas. Deinde extende filum cum lana paulatim. Vrina enim sequetur lanam. Deinde extrahe eam, & fac currere Vrinam per uiam urinæ: & itera siringam, & nõ cesses facere illud, donec euacuetur uesica, & inueniat infirmus alleuiationem.

D

¶ De qualitate clisterizationis uesicæ cum Clepshydra. Caput LIX.

QVANDO accidit in uesica ulcus, aut sanguis in ea congelatur, aut cõartatur in ea pus, & uis distillare in eam aquas & medicinas: tunc fiat cum instrumento quod nominatur Clepshydra, & hæc est forma eius.

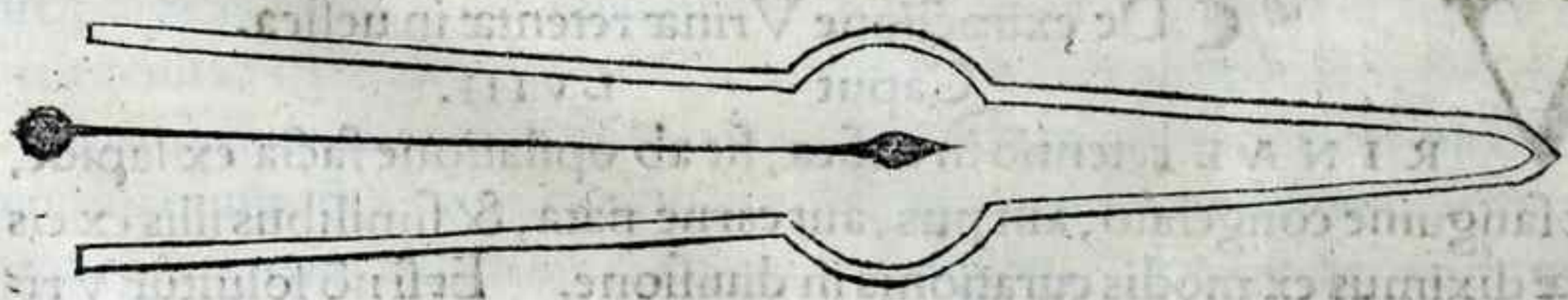

Eſt enim ſurda, id eſt, clauſa. Et in eo ſunt tria foramina, duo ex parte una, & unum ex parte altera, ſicut uides. Et locus concauus, in quo eſt illud quod impellit, ſit ſecundũ quantitatem quod opilet ipſum ſine additione, donec quando trahitur cum eo aliquid, ex humiditatibus attrahatur: et quando impellitur, cum eo expellatur ad longinquũ: ſecundum quod facit clepshydra, qua proijcitur naphta, id eſt, ignis grecus in prælijs martis. Cum ergo uis proijcere humiditates in ueſicam, intromitte extremitatem clepshydræ in humiditatem, & trahe cum eo quod impellit ad ſuperiora. humiditas enim trahitur in concauitatem clepshydræ. Deinde intromitte extremitatẽ eius in uirgam, ſecundũ quod narrauimus in ſiringa. Deinde impelle humiditatẽ cum eo quod impellit. illa nãq; humiditas peruenit ad ueſicã ſtatim, ita q̃d ſentit eam infirmus. Forma cliſteris ſubtilis quo cliſterizatur ueſica. Fiat ex argento, aut au- A

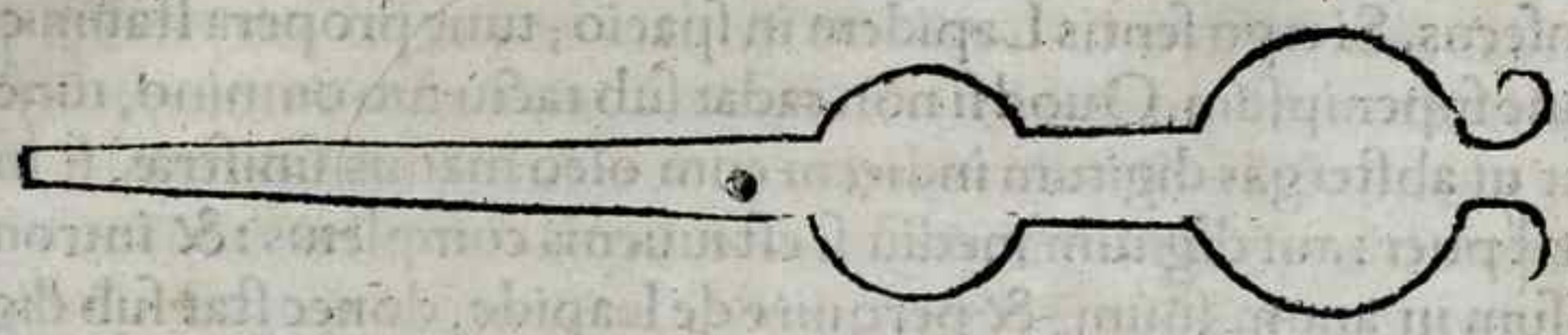

ricalco: cuius caput altius ſit ſimile alcama paruo, & ſub eo ſinus inter B quem cadat ligamentũ. Deinde accipe ueſicam arietis, & pone in ea humiditatem, qua uis cliſterizare ueſicam. Deinde liga eam inter duos ſinus ligatura forti cum filo duplo: & calefac illam humiditatem parumper ſuper ignẽ. Deinde intromitte extremitatẽ cliſteris in uirgam, poſtea ſtringe manũ tuam ſuper ueſicam cum humiditate ſtrictura decenti, donec ſentiat infirmus, quod illa humiditas iam peruenit ad ueſicam. Si autem non eſt tibi præſens ueſica, tunc accipe fruſtum pergameni, et fac ex eo circulum, & perfora ipſum ab omni rotũditate ſua. Deinde intromitte filum forte in illis foraminibus, ſicut reuoluuntur. Deinde aggrega circulum, ſicut aggregatur alſofratu: poſtquam tu ponis in eo illud quod uis ex humiditatibus, & oleis, et aquis. Deinde liga ipſum in inſtrumento: & fac cum eo ſicut feciſti cum ueſica ex expreſſione cũ manu tua, donec perueniat humiditas ad ueſicam.

¶ De extractione Lapidis. Caput LX.

IAM diximus in diuiſione ſpecies Lapidis, & curatiõem eius cum medicinis: et dixi differentiam inter Lapidem generatum in renibus, & ueſica, et ſigna illius totius: & dixi Lapidem in quo cadit operatio cum manu & ſectio: et eſt Lapis generatus in ueſica proprie: & ille qui figitur in uirga: & ego ſum narrans illud cum expoſitione manifeſta & abbreuiatione. Dico ergo, quod Lapis generatus in ueſica, plurimum accidit pueris. Et ex ſignis eius eſt, quod urina egreditur ex ueſica ſimilis aquæ in ſubtilitate ſua: & apparet in ea harena alba, & fricat in-

C firmus uirgam ſuam, & laborat cũ ea, et multotiens pendet. Deinde erigitur, & egreditur cum eo anus in multis eorũ. Et eſt facilis ſanatio puerorum, ex eo uſquequo conſequũtur quatuordecim annos. Et eſt difficilis in ſenibus. In iuuenibus autem eſt media, in eo quod eſt inter illud: & eius cuius Lapis eſt maior, curatio facilior: & ſi paruus, eſt econuerſo illius cura. Cum ergo peruenimus ad curatiõem, oportet in primis, ut mundificemus infirmum cum cliſteri, quod extrahat totum ſtercus quod eſt in inteſtinis ſuis: ipſum enim quandoq; prohibet inuentionẽ Lapidis apud inquiſitionem. Deinde accipiatur infirmus cum pedibus ſuis, & concutiatur, et moueatur ad inferiora: ut deſcendat Lapis ad profundum ueſicæ, aut ſaliat de loco alto aliquotiens. Deinde fac eum ſedere inter manus tuas præparatum, & manus eius ſint ſub coxis ipſius, ut fiat ueſica tota decliuis ad inferiora. Deinde perquire eum, et tange eum extrinſecus. Si ergo ſentis Lapidem in ſpacio, tunc propera ſtatim cum ſectione ſuper ipſum. Quod ſi non cadat ſub tactu tuo omnino, tunc oportet ut abſtergas digitum indicem cum oleo manus ſiniſtræ, ſi infirmus eſt puer: aut digitum mediũ ſi eſt iuuenis completus: & intromittas ipſum in anum ſuum, & perquire de Lapide, donec ſtat ſub digito

D tuo: & conuerte eum paulatim ad collum ueſicæ. Deinde preme ſuper ipſum cum digito tuo, et impelle ipſum ad exteriora aduerſus locus, cuius ſectionem uis: & præcipe miniſtro, ut premat ueſicam manu ſua, & præcipe alij miniſtro, ut extendat teſticulos manu ſua dextra ad ſuperiora: & alia manu ſua, ut remoueat cutem, quæ eſt ſub teſticulis in parte a loco in quo eſt ſectio. Deinde intromitte Spatumile incidens, cuius forma hæc eſt.

Lapidis ſectio.

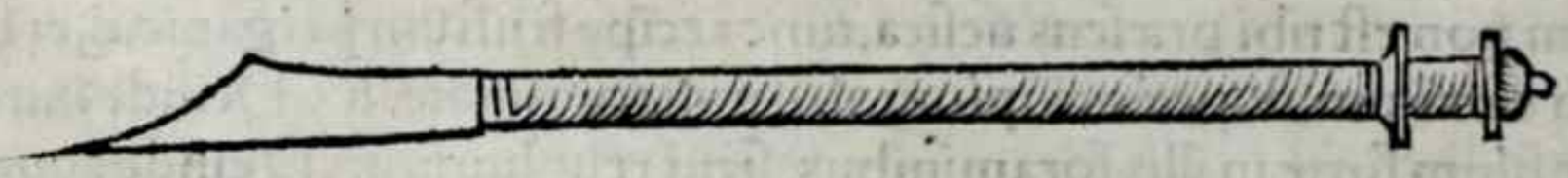

Et finde in eo quod eſt inter anum & teſticulos, et non in medio, ad latus natis ſiniſtræ: & ſit ſectio ſuper ipſum lapidem, & digitus tuus ſit in ano: & fiat ſectio tranſuerſa, ut ſit ſectio exterius ampla, & interius ſtricta, ſecundũ quantitatẽ quod ſit poſſibile egreſſio Lapidis ex ea non maior. fortaſſe enim cõprimit digitus, qui eſt in ano Lapidem apud ſectionem, et egredit abſq; difficultate. Et ſcias, quod ex Lapide eſt cui ſunt anguli & margines, quare fit difficilis exitus eius propter illud. Et ex eo eſt lenis, ſimilis glandulæ, et rotundus: & fit facilis egreſſus eius. Ei ergo cui ſunt anguli, & margines, adde in fiſſura. Quod ſi non egreditur ita, tunc oportet ut ingenies ſuper ipſum: aut ſtringas ſuper eũ cum geſti decenter, cuius extremitas ſit ſicut Luna, quæ ſtringat ſuper Lapidem, & non euadat ab ea: aut ut intromittas ſub eo inſtrumentum ſubtile, curuatæ extremitatis. Si autem non potes ſuper eum, tunc ampliſica foramen parumper. Quod ſi uincit te aliquid ex ſanguine, abſcin-

Lapidum uarietas.

de ipſum cum zegi. Si uero lapis eſt plus quam unus, tunc impelle in primis magnum ad os ueſicæ. Deinde incide ſuper ipſum. Poſtea impelle paruum poſt illud: & ſimiliter fac ſi ſunt plures duobus. Quod ſi magnus eſt ualde, tunc ignorãtia eſt ut ſeces ſuper ipſum ſectione magna. Quoniam accidit infirmo una duarum rerum, aut ut moriatur, aut accidit ei diſtillatio urinæ aſſidua: proptera, quia non conſolidatur locus omnino. Verum adminiſtra expulſionem eius, donec egrediatur: aut ingenia in fractura eius cum forficibus, donec extrahas eum fruſtatim. Cum ergo compleueris operationem tuam, tunc imple uulnus thure, & aloe, et ſanguine dracõis: et ſtringe ipſum, et pone ſuper ipſum pannum infuſum oleo & uino, aut oleo roſato, & aqua frigida: ut ſedetur apoſtema calidum. Deinde reſupina infirmum ſuper collum ſuum, & non ſoluas ligamentum, uſq; ad diem tertium. Cum ergo ſolueris ipſum, embroca locum cum aqua, & oleo multo. Deinde cura ipſum cum unguento dyafinicon, & unguento baſilicon, donec ſanetur. A

Cura poſt ſectionem.

Si autem accidit in uulnere apoſtema calidum additum, & corroſio, & illi ſimilia: ſicut ſi congeletur ſanguis in ueſica, & prohibeatur ex eo urina: & cognoſcitur illud ex egreſſione ſanguinis cum urina. Intromitte ergo digitum tuum in uulnus, & extrahe illum ſanguinem. Nam ſi remanet, prouocat ad corruptionem ueſicæ, & putrefactionem eius. Deinde ablue uulnus cum aceto, & aqua, & ſale: & oppone omni ſpeciei cum eo quod conuenit ex curatione, uſquequo ſanetur. Et oportet in horis curationis totius, ut liges duas coxas, et aggreges, cauſſa medicinarũ quæ ponuntur ſuper locũ. Quod ſi lapis eſt paruus, et ſit in meatu uirgæ, et figitur in eo, & prohibet urinæ exitus: tunc cura ipſum cum eo quod narro antequã peruenias ad ſectionem. multotiens enim a ſectione excuſaris per hanc curationẽ. iam enim probaui illud. Et eſt, ut accipias Perforatorium ex ferro alferico, cuius hæc eſt forma, B

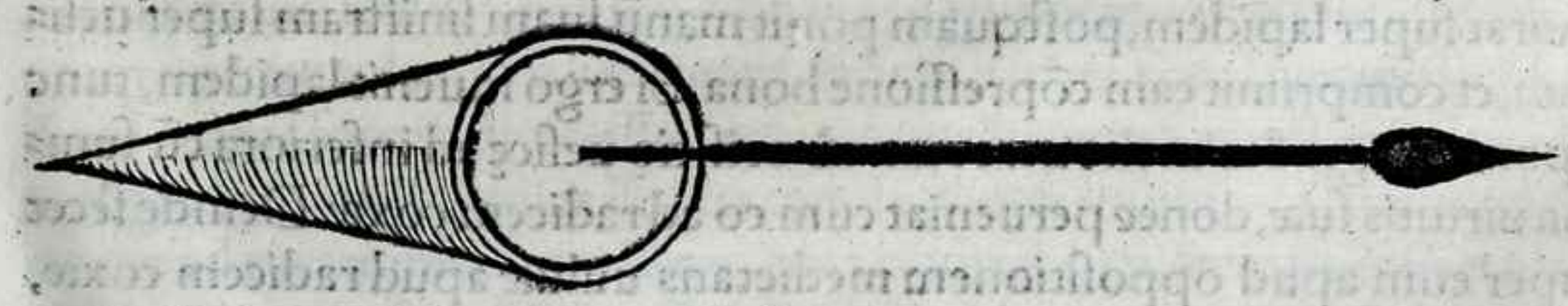

Perforatorium.

triangulatæ extremitatis, acutũ, fixum in ligno. Deinde accipe filum, & liga cum eo uirgam ſub lapide ut non redeat ad uoſicam. Deinde intromitte ferrum perforans in uirgam cum facilitate, donec perueniat Perforatoriũ ad ipſum lapidem: et reuolue Perforatoriũ manu tua in ipſo lapide paulatim: & coneris perforationem eius, donec facias ipſum penetrare a parte altera. urina namq; abſoluitur ſtatim. Deinde preme manũ tuam ſuper illud quod remanſit ex lapide ab exteriori parte uirgæ. ipſe enim frangitur, & egreditur cum urina, et ſanatur infirmus. Si autem non præparatur tibi hæc curatio, propter aliquid quod prohibet ab il-

C lo: tunc liga filum ſub lapide, & filum aliud ſupra lapidem. Deinde ſeca ſuper lapidem in ipſa uirga inter duas ligaturas. Deinde extrahe ipſum. Poſtea ſolue ligamentum, & mundifica ſanguinem congelatum, qui fit in uulnere. Et non eſt neceſſarium ligamẽtum fili ſub lapide, niſi ut non redeat ad ueſicam: & ligamentum aliud deſuper, niſi ut quando ſoluitur filum poſt egreſſionem lapidis, redeat cutis ad locum ſuum, & cooperiat uulnus: & propter illud neceſſe eſt tibi illud quando ligas filum ſuperius, ut eleues cutem ad ſuperiora, ut redeat apud complementum tuum, & cooperiat uulnus, ſicut diximus.

¶ De extractione Lapidis mulierum. Caput LXI.

Lapis mulieris difficulter curatur.

PARVM generatur Lapis in mulieribus. Si autẽ accidat alicui earũ lapis, tunc difficilis eſt curatio, & prohibetur propter modos multos. Vnus eorũ eſt: quod mulier fortaſſe eſt uirgo. Et ſecundus eſt, quia tu non inuenis mulierem quæ detegat ſeipſam medico, quando eſt caſta, aut ex habentibus maritos. Tertius eſt, quia tu non inuenis mulierem bene ſcientẽ hanc artem, præcipue operationem cũ manu. Et quartus eſt longinquitas a loco lapidis: quare indiget ſectione profunda, & in illo eſt timor. Quod ſi neceſſitas prouocat ad illud, tunc oportet ut accipias mulierẽ medicam, bene ſcientem: et parũ inuenitur. Si uero priuaris ea, tunc quere medicũ caſtum, ſubtilem, et præſenta mulierẽ obſtetricem bene doctam in re mulierũ, aut mulierẽ quæ in hac arte innuit partem artis: fac ergo eam præſentem, et præcipue ei, ut faciat totũ quod præcipis ei ex inquiſitione ſuper lapidem. In primis quod eſt, ut aſpiciat ſi mulier eſt uirgo: tũc oportet ut intromittat digitũ in anum eius, & quærat lapidem. Si ergo inuenit ipſum, cõartet eum ſub digito ſuo, & tunc præcipe obſtetrici, ut intromittat digitum ſuũ in uuluam infirmæ, et inquirat ſuper lapidem, poſtquam ponit manũ ſuam ſiniſtram ſuper ueſicam, et comprimit eam cõpreſſione bona. Si ergo inuenit lapidem, tunc oportet ut gradatim moueat eum ab orificio ueſicę ad inferiora cũ ſumma uirtutis ſuæ, donec perueniat cum eo ad radicem coxæ. Deinde ſecet ſuper eum apud oppoſitionem medietatis uuluæ apud radicem coxæ, ex quacunqꝫ parte præparatur ei, & ſentit lapidem in illa parte: & digitus eius non remoueatur a lapide, cõartans ſub eo: & ſit ſectio parua in primis. Deinde intromittat radium ſuper illam ſectionem. Si ergo ſentit lapidem, tunc addat in ſectionem ſecũdum quantitatẽ proportionatam quod lapis egreditur ab ea. Et ſcias, quod ſpecies lapidis ſunt multæ. Ex his enim eſt paruus, & magnus, lenis & aſper, longus, & rotundus habens ramos. Scias ergo ſpecies eius, ut ſignificetur tibi per hoc ſuper illud quod uis. Si ergo uincit te ſanguis, tunc adde in loco zegi tritum, & tene ipſum hora una, donec abſcindatur ſanguis. Deinde redi

ad operationem tuam, donec egrediatur lapis: & fac, ut præpares te- A
cum ex instrumentis, quæ dixi in extractione lapidis in uiris, ut adiuue-
ris per ea in operatione tua. Quod si uincit te fluxus sanguinis, & scis
quod expulsio sanguinis est ex arteria quæ incisa est: tunc pone pulue-
rem super locum, et stringe eum cum puluillis strictura decenti: et non
mutes illud: & dimitte lapidem, et nõ extrahas ipsum. fortasse enim mo
rietur mulier infirma. Deinde cura uulnus. Cũm ergo sedatur acuitas
sanguinis post dies, & putrefit locus, tunc redi ad operationem tuam,
donec egrediatur lapis.

¶ De sectione super Herniam aquosam. Caput LXII.

RAMEX aquosa non est, nisi aggregatio humiditatis in sifac Ramex aquosa.
albo, quod est sub cute testiculi continente ouum: & nominatur sifac.
Et quandoq; est in panniculo proprio sibi, quem præparauit ei natura
in parte oui, donec putetur: quod est ouum aliud, et est cutis testiculi in-
ter sifac album, quod diximus: & nõ fit illud nisi raro. Et generatio qui-
dem huius ramicis, est ex debilitate quæ accidit testiculis: quare effundi-
tur ad eos hæc materia. Et quandoq; accidit ex percussione super testi-
culos. Et hæc humiditas est habens colores multos. Aut enim est color
eius decliuis ad citrinitatem, aut est sanguineus rubeus, aut fęculentus,
niger, aut est aquosus albus, & est illud quod est plus. Et signa quibus B
scitur ubi sit aggregatio aquæ, sunt ista. Nam si est in sifac albo quod di-
ximus, tunc apostema est rotundum ad longitudinem parumper sicut
figura oui: & non apparet testiculus, quoniam humiditas continet eum
ab omni parte. Et si est humiditas in panniculo proprio sibi, tunc apo-
stema est rotundum cum parte oui, & propter hoc extimat homo quia
est ouũ aliud. Et si humiditas est inter cutem testiculorũ et sifac album,
tunc cadit sub sensu. Quando ergo uis cognitiõem coloris humiditatis,
tunc experire colorem humiditatis in apostemate cum Intromisso qua-
drato, cuius forma præcessit. Secundum illud ergo quod egreditur in
uestigio Intromissi, iudica de illo quod est inter ipsum. Cum ergo ue
nimus ad curationem cum ferro, tunc oportet ut præcipias infirmo, ut
phlebotometur si possibile est ei illud, & uides corpus eius plenũ. De-
inde resupinetur super dorsum suum super rem altam parum, & pone
sub eo pannos multos. Deinde sede tu super sinistram eius, & præcipe
ministro, ut sedeat a dextra eius, qui extendat uirgam eius ad unũ duo-
rum laterum cutis testiculorum, & ad partem mirach uentris. Deinde
accipe spatumile latum, & seca cutem testiculorum ex medio per longi-
tudinem, usq; prope pectinem: & fiat sectio secundum rectitudinem æ-
quedistantis lineæ quæ diuidit cutem testiculorũ, donec perueniat ad
sifac album comprehendens: & excoria ipsum & obserua, uel caue ex

C hoc, ut ſeces ipſum: & ſit excoriatio tua qua ipſum excorias, ex parte quæ ſuſpenditur cum ouo plus: & ſubtiliter ſcrutare cum excoriatione ſecundum quantitatem quod tibi poſſibile eſt. Deinde perfora ſifac plenum aqua perforatione ampla, & extrahe totam aquam. Deinde ſepara inter duo labia ſectionis cum uncinis, & extende ſifac ad ſuperiora, & non tangas cutem teſticulorum comprehendentem: et inciſe ſifac qualitercunq; eſt poſſibile tibi incidere ipſum, aut cum totalitate ſua, aut fruſtatim, præcipue latus eius ſubtile. Nam ſi tu non exquiſite perſcrutaris, in inciſione eius non fit ſecuritas, quin aqua redeat. Si autem procedit ouum exterius a cute ſua in hora operationis tuæ: tunc quando compleueris ſectiõem ſifac, reduc ipſum. Deinde aggrega duo labia cutis teſticulorum cum ſutura. Deinde cura ipſum ſicut reliqua uulnera, donec ſanetur. Quod ſi inuenis ouum corruptum ex nigredine alia, tunc oportet ut liges uaſa, quæ ſunt ſuſpenſorium, timens fluxum ſanguinis. Deinde abſcinde teſticulum cum ſuſpenſorio, & extrahe ouũ: poſtea curà illud cum eo quod diximus. Si uero aqua eſt aggregata in duabus partibus, tunc ſcias quia ſunt duæ ramices: ſeca ergo partem aliam ſecundum quod feciſti in altera æqualiter. Et ſi æquatur
D tibi, ut ſit operatio una, tunc fac; deinde abſterge ſanguinem. Et intromitte in ſectiones lanam ſubmerſam in oleo, aut in oleo roſato: & pone deforis lanam aliam quam ſubmerſiſti in uino & oleo, & expande eam ſuper duos teſticulos, et mirach uentris: & pone deſuper pannos duplicatos, et ſunt puluilli: & liga eos deſuper cum ligamento, quod eſt habens ſex ſecundum hanc formam.

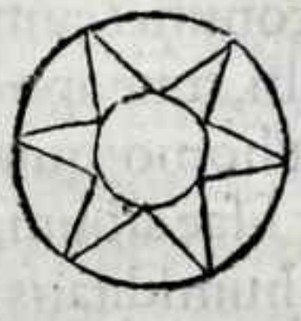

Deinde ſumantur duo panni, et ſuantur, & impleantur lana carminata, ſecundũ hanc ſimilitudinẽ: et fiant extremitates quibus premitur ex coto, aut lana humida: et aggregentur cum ſtrictura in lumbari bracharũ: et una extremitatũ accipiat ſuper anum uſq; ad dorſum, et ſecunda accipiat ad partem pectinis: & duæ extremitates ſuper duas coxas inferius, & duæ extremitates aliæ ſuper duo inguina, et aggregetur ſtrictura tota in lumbari bracharũ. Et, quandoq; artificialiter medicatur hæc ramex cum cauterio loco ſectionis cum ferro: & eſt, ut accipias cauterium cultellare ſubtile, & ſeces cum eo cutem teſticulorum: et eſt ignitum, ſecundum quod narrauimus: donec quando detegitur ſifac album continens aquam; tunc accipe cauterium, ſecundum hanc formam.

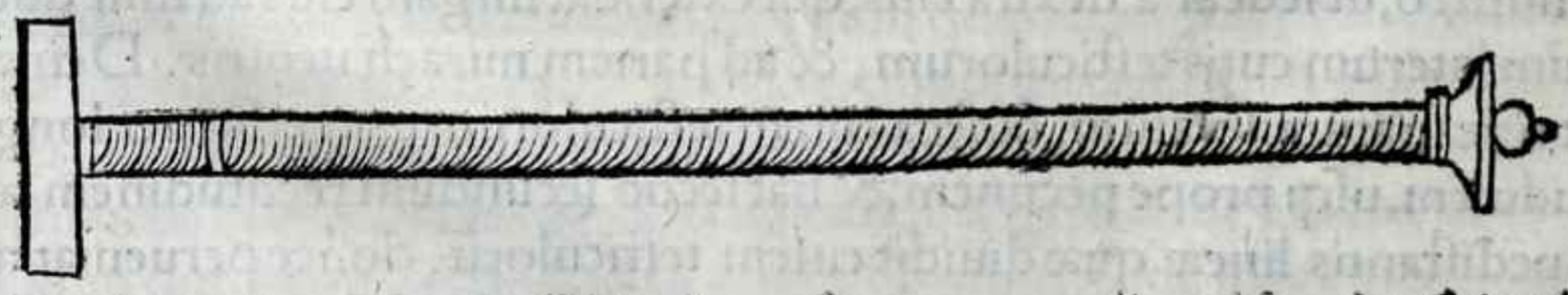

Aſſimilatur literæ græcæ. Deinde perfora cum eo illud ſifac, & eſt ignia

tum, donec egrediatur humiditas tota. Deinde extende sifac cum uncinis, & excoria cum cauterio subtili ignito, & incide ipsum secundum quod possibile est tibi, donec eradices totum eius. Et caue ex ouo, ne tangat ipsum ignis. Et scias, quod hæc operatio est saluior, & longinquior a fluxu sanguinis, & melior quam operatio cum sectione. Si uero contrarietatem tibi facit in hora sectionis, aut in hora cauterij apostema calidum, aut fluxus sanguinis, aut aliquid aliud: tũc oportet ut cures quod contrarietatem tibi facit ex illo cum curatione quæ conuenit ei, secundũ quod præmissum est. Si autem infirmus est timidus, & non expectat super hanc operationem, propter horribilitatem suam: tunc administra perforationem secundũ quod ego narro illud: & est. Quando certificatur tibi apud te per illud quod diximus de significationibus, q̃d ramex est aquosa: tũc oportet quod facias sedere infirmũ super sedem eleuatã. Deinde perfora apostema in inferiori parte sui cũ spatumili lato: & pone perforationem secundũ longitudinem corporis, et sit apertio ampla, donec currat aqua tota. Deinde pone super locum cotũ, & liga ipsum, & dimitte ipsum ut currat residuum aquæ: deinde cura ipsum, donec sanetur uulnus. Si aũt contrarietas sit egressioni aquæ in hora qua perforas ipsam: & non sit illud nisi propterea, quia panniculus albus contrarietatem facit in orificio uulneris, et prohibet exitũ aquæ: tunc oportet ut intromittas pennam in uulnus, aut instrumentũ cum quo extrahitur aqua hydropicorum, cuius forma præcessit: aut adde in operatione uulneris parũper. Et scias, quod aqua redit, & aggregatur post sex menses, aut circiter eos. Cum ergo aggregatur, tunc perforetur secundũ eundem modum, & pertransibit infirmus dies suos.

A

Cura perforationis.

B

¶ De cura Ramicis carnosæ. Caput LXIII.

SCIAS, quod in sectiõe super hanc Ramicem, est ex timore perducẽte ad perniciem in pluribus dispositionibus. Quapropter uidetur mihi eius dimissio saluari ex ea. Et ego sum rememorans operationem in ea, & species apostematis. Dico ergo, quod accidunt apostemata multa in corporibus, ex quibus componuntur testiculi: et fit illud ex caussis multis, scilicet. Aut ex superfluitate acuta, uel acri, quę effunditur ad testiculos. Aut ex percussione. Et est color apostematis secundũ colorem corporis, & non inuenitur ei dolor: et est apostema graue. Et fortasse est apostema lapideum, cuius color est fuscus, & non est sensus ei. Et quandoq; fit ex nodatione arteriarum, & inflatione earum: sicut iam præcessit eius rememoratio: aut ex inflatione uenarum. Quod ergo est ex eis ex inflatione arteriarum, cognoscitur per dispositionem apostematis, quando comprimis ipsum digitis tuis. Et non oportet ut tangas ipsum prorsus. Illud uero quod fit ex inflatione uenarum, non dispergitur ex eo aliquid apud compressionem cum digitis. Et iam possibile est, quod super hanc speciem fiat sectio, & super reliquas carnes: & est, ut

C feces cutem testiculorum. Deinde extende ouum ad sursum, & extrahe ipsum cum sifach albo: & libera suspensorium ex uasis, et liga uasa: & incide suspensorium postquam tu liberas ipsum ab omni parte ex partibus oui. Si ergo ouũ consolidatũ est cum illis carnibus natis, tunc oportet ut attrahas ouum, & incidas ipsum. Et si adhærentia est inter aliquid ex siphaket, aut in eo quod est inter uasa: tunc oportet ut liberes totam illam adhærentiam, & incidas eam incisione rotunda. Si autem est natiuitas carnis in loco adhærentiæ quæ est retro: tunc oportet ut incidas totum eius, & extrahas ouum, sicut diximus. Cum ergo completur operatio tua, tnnc imple uulnus in lana infusa in oleo rosato, & uino: deinde cura ipsum cum reliqua curatione, donec sanetur.

¶ De cura Ramicis, quæ est cum Vite. Caput LXIIII.

Vitis. VITIS est apostema inuolutum quadam inuolutione, simile botro, cum mollificatione testiculorum: & fit difficilis super infirmum motus & exercitium, et deambulatio. Et in curatione huius ægritudinis est ex timore, propter illud cuius præcessit rememoratio. Verum oportet, ut dicamus operationem in ea secundũ quod fecerunt primi. Dico ergo, quod oportet ut facias sedere infirmũ super sedem eleuatã. Deinde impelle suspensoriũ testiculorum ad inferiora. Deinde tene cutem testiculorũ cum digitis tuis, cum uasis quæ sunt propinqua uirgæ: & te
D neat ea minister alius, et extendat ea extensione uehementi. Deinde incide cum spatumili lato acuto sectione transuersa in directo uasorũ, donec detegãtur uasa. Deinde excoria ab omni parte, sicut diximus tibi in extractione Arteriarũ quæ sunt in timporibus. Postea fige in eis acũ in qua sit filum duplũ, et liga ipsum in primo locorũ quibus accidunt Vites: et liga ipsum iterũ in ultimo eorũ. Deinde seca ea in media sectiõe recta secundũ longitudinẽ corporis, et extrahe quod aggregatur ex humiditatibus fęculẽtis corruptis. Deinde cura uulnus cũ curatione reliquorum uulnerũ, in quibus uis generari saniem, ut cadant uasa quæ nutriũt unum testiculorũ. non est enim malũ per illud. Si autẽ accidat Vitis omnibus uasis, tunc oportet ut extrahantur propter hoc testiculi cum uasis: ut non priuetur ouum nutrimento, propter incisionem, & tabescat, uel arescat, & non sit iuuamentum cum eis.

¶ De cura Ramicis intestinalis. Caput LXV.

EVENTVS huius Ramicis est ex sectiõe, quæ accidit in sifach extenso super uentrẽ in parte inguinũ ex mirach uentris. Quare descendunt intestina ex illa Ruptura ad unũ * testiculorũ. Et hæc Ruptura est aut ex sifach, aut extensione eius. Et accidunt istæ duæ species ex caussis multis. Aut ex percussione. Aut saltu. Aut clamore. Aut eleuatione rei grauis, et similibus. Et signum, quando est ex extensione sifach,

Alias * intestinorum.

est, quod accidit paulatim in tempore longo, & non accidit subito: et est A
apostema æquale uersus profundũ: propterea, quod sifach cõprimit intestinũ. Et signum eius quando est ex sectione sifach, quia facit accidere ex principio sui dolorem uehementẽ subito: et est apostema diuersum, apparens sub cute propinque: & illud est propter exitũ intestini, et cursus eius ad exteriora sifach. Et quandoq; egreditur cum intestino zirbum: et nominat hæc Ramex intestinalis, et zirbia: et quandoq; fit cum uentositate. Et quãdoq; currit in intestinũ stercus, et retinetur illic: & est cum eo pernicies infirmi: quoniã facit accidere dolorem prauũ, et præcipue quando premitur. Et in curatione specierũ ægritudinis huius cum ferro est timor: quare oportet ut caueatur casus in ea. Et modus operationis est, ut præcipias infirmo, ut reducat intestinũ manu sua ad interiora concauitatis suæ, si obedit reditui. Deinde resupinetur super collũ suum inter manus tuas: et eleua crura eius. Deinde extende cutem quæ sequitur cutem ad superiora, & seca cutem testiculorũ totam per longitudinem. Deinde fige in duobus labijs sectionis uncinos, secundũ quod indiges ad aperiendum sectionem cum eis: & sectio sit secundum quantitatem, quod sit possibile, ut egrediatur ex ea ouum. Deinde excoria siphak, et quæ sunt sub cute testiculorum, donec quando detegitur sifach album, durum ab omni parte: tunc intromitte digitum tuum indicem in eo quod sequitur testiculum, in eo quod est inter siphach album, quod B
est sub cute oui, & inter sifach secundum, & absolue cum eo adhærentiam quæ est in posteriori parte oui. Deinde moue cum manu dextra ad interiora cutem testiculorum: & cum hoc extende sifach album ad sursum, cum manu sinistra: & eleua ouum cum sifach ad partem sectionis: & præcipe ministro, ut extendat ouum ad sursum: & tu solue adhærentiam, quæ est retro solutione completa. Et quære digitis tuis, ut non sit aliquid illic ex intestino inuoluto in sifach albo duro. Si autem inuenis ex eo aliquid: tunc impelle ipsum ad uentrem inferius. Deinde accipe acum, in qua sit filum grossum, factum licinium ex decem filis: & intromitte ipsam apud postremũ sifach, id est, tunicæ, quod est sub cute testiculorum quæ sequitur sectionem: deinde incide extremitates quæ eminent ex filo, donec sint quatuor fila. Deinde compone quædam eorum super quædam cum figura quæ sit in modo crucis: & liga cum eis alsifach, de quo diximus, quia est sub cute testiculorum ligamento uehementi, donec non possit aliquod ex uasis, quæ nutriunt eos mittere ad eos aliquid: ut non accidat inde apostema calidum. Et pone iterum ligamentum secundum extra ligamentum primum, longinquum ab eo minus duobus digitis. Et post ista duo ligamenta dimitte ex sifach, quod est sub cute testiculorum, quantitatem magnitudinis digiti: & incide reliquum totum secundum rotunditatem, & aufer ex eo ouum. Deinde seca in inferiori parte cutis testiculorum sectio-

Ramex intestinalis.

C ne, ex qua currit ſanguis, & ſanies: ſicut narrauimus in eo quod premiſſum eſt. Deinde adminiſtra lanam ſubmerſam in oleo, & pone in uulnus: & adminiſtra ligamentum quod narrauimus. Et quandoq; cauterizatur ſifach albũ quod diximus, poſt inciſionem eius timendo de fluxu ſanguinis. multotiens enim accidit illud. Et dimitte ligamentũ, donec cadat per ſe. Si autem tardatur caſus eius, tunc embrocetur cum aqua calida: & pone ſuper ipſum illud quod diximus, donec cadat. Deinde cura uulnus cum reliqua curatione uulnerum, donec curetur.

¶ De Ramice uentoſa. Caput LXVI.

IN HAC Ramice non uidi aliquem qui auſus fuerit ſuper curationem eius cum ferro. Et primi quidem dixerunt, quod fit ſicut narrauimus in Ramice quę eſt cum Vite. Quod eſt, ut liges uaſa poſt ſectionem ſuper ea cum facilitate inferius: deinde ſeca in medio, & cura poſtremo cũ eo quod aperit ipſum, donec cadant uaſa: & cura uulnus, ſecundum quod diximus, donec ſanetur.

¶ De diſruptione quæ fit in inguinibus. Caput LXVII.

QVANDO accidit Ruptura in inguinibus, ſicut diximus, & eminet locus, et non deſcendit ad teſticulos aliquid ex inte-

D ſtinis: & ſi deſcendit, eſt illud parum, et redit in omnibus horis: uerum ſi prolongatur cũ ea tempus, additur fiſſura in ſifach, donec deſcendũt inteſtina in ſifach. Et accidit illud ex extenſione ſifach, q̃d eſt in inguinibus, ſicut diximus. Quod eſt, quia extendit ſifach: deinde mollificatur, & apoſtematur locus, et eminet. Et cura eius eſt cum cauterio, ſicut præceſſit eius narratio. Et quandoq; curatur cũ ferro, ſecundũ hunc modum: & eſt, ut iaceat infirmus ſuper dorſum ſuũ inter manus tuas. Deinde ſeca locum Rupturę apoſtematũ et eminentẽ, ſectione per latitudinem, ſecundũ quantitatem triũ digitorum. Deinde ſtringe alſifak et, quę ſunt ſub cute, donec quando detegit ſifach albũ, quod eſt ſub cute quæ ſequit ipſum. Tunc accipe radiũ, et pone ipſum ſuper locũ eminentem ex ſifach, & preme ipſum ad profundum uentris. Deinde ſue duo loca eminẽtia ſuper extremitatem radij ex ſifach, et annecte cũ ſutura unum eorũ cum altero: deinde extrahe extremitatem radij. Et non incidas alſifach omnino, neq; tendas ouũ, neq; aliud, ſicut feci te ſcire in curatione ramicis inteſtinalis. Deinde cura illud curatione uulnerũ. Cum ergo incidis fila, mũdifica illud, & reſtaura uulnus, donec conſolidetur. Sifach enim contrahitur, & non additur eminentia Rupturæ. Et cauterium eſt melius in hoc loco: quoniam eſt propinquius ad ſalutem.

¶ De mollificatione cutis teſticulorum. Caput LXVIII.

MVLTOTIENS mollificatur cutis teſticulorum in quibuſdam hominibus, propter quod mollificantur carnes quæ ſunt inter

ea, & fœdatur aſpectus eius. Ergo neceſſe eſt ei qui rogatur in curatio- A
ne eius, ut faciat iacere infirmum ſuper dorſum ſuum, & incidat totam cutem quę mollificata eſt ſuper cutem naturalem. Deinde aggreget duo labia cum ſutura: & ſi uis, ſue in primis ſuperfluitatem cutis mollificatæ tribus ſuturis, aut quatuor, & firma ſuturam. Deinde incide inter ſutu-
turas. Deinde cura curatione reliquorum uulnerum,
uſquequo ſanetur, & cadant fila.

¶ De Caſtratione. Caput LXIX.

SCIAS, quod Caſtratio in lege noſtra excõmunicata eſt: & pro- Ecce Autorẽ ſectę hebraicę.
pter illud liceret mihi, ut nõ rememorarer eius in libro meo iſto: & non eſt neceſſaria rememoratio eius, niſi propter duos modos. Quorũ unus eſt, ut ſit illud in ſcientia medici quando interrogatur de ea: & ut Caſtratio.
ſciat curationem eius cui accidit. Et modus alter eſt, quod nos multotiens indigemus caſtratione quorũdam animaliũ, propter iuuamenta noſtra per illud. ſicut arietum, hyrcorum, et gattorum, & ſimilium ex animalibus. Dico ergo, quod Caſtratio fit ſecundum duos modos. Aut per attritionem. Aut per fiſſuram, & ſectionem. In illa autem quę fit per attritionem, uia operationis eſt: quod nos faciamus ſedere animal in aqua calida, donec mollificentur teſticuli eius, et leniantur, & pendeant: deinde attere eos manu tua, donec reſoluantur et non appareant ſub tactu. In caſtratione autem per fiſſuram & ſectionem, oportet ut tene- B
as animal, & premas cutem teſticulorum eius cum manu ſiniſtra. Deinde liga ſuſpenſoriũ, et ſeca ſuper omne ouum ſectione una, donec quando procedũt duo oua: tunc incide ea poſtquam excoriaueris utrumqꝫ, & non dimittas ſuper ea ex ſifaket aliquid præter ſifac ſubtile, quod eſt ſuper uaſa. Et iſte modus caſtrationis eſt melior eo qui fit per attritionẽ: quoniam attritio fortaſſe relinquit aliquid ex teſticulis, quare deſiderat animal coitum. Deinde cura uulnus, donec ſanetur.

¶ De cura Hermafroditæ duorum modorum. Caput LXX.

HERMAFRODITA ex uiris eſt ſecundum duos modos. Vnus eorum eſt, quia apparet in eo quod ſequitur ſpacium, aut in cute teſticulorum, in eo quod eſt inter duos teſticulos, figura quaſi uulua mulieris, in qua ſunt pili: & quandoqꝫ currit urina ex eo quod eſt in cute teſticulorũ. In mulieribus autẽ eſt ſpecies una, et eſt uulua mulieris ſuper pectinem ſicut teſticuli uiri parui omnino, eminentes ad exteriora: quorum unus eſt ſicut priapus uiri, & duo ſicut duo teſticuli. Et curatio trium ſpecierum, duarum ex uiris, et ſpeciei unius ex mulieribus, eſt: quia oportet ut incidas carnes additas, donec effugiat impreſſio earum. Deinde cura eas curatione reliquorum uulnerum. In ſpecie autem ſecunda uirorum, ex qua egreditur urina, quæ eſt in cute teſticu-

C lorum, non est operatio, neq; est eius curatio omnino.

¶ De incisione Tentiginis, & carnis eminentis in uulnuis mulierum. Caput LXXI.

Aegritudo caudata.

TENTIGO fortasse additur super rem naturalem, donec fœdatur & turpis fit aspectus eius: et quandoq; magnificat in quibusdam mulieribus adeo, donec expanditur sicut in uiris, et peruenit usq; ad coitum. Oportet ergo ut teneas superfluitatem Tentiginis manu, aut cum uncino, & incidas: et non ultimes in incisione, præcipue in profundo radicis: ut non accidat fluxus sanguinis. Deinde cura ipsam curatiõe uulnerum, donec sanetur. Caro autem orta, est caro quæ nascitur in orificio matricis, donec impleat ipsum: & fortasse egreditur ad exteriora secundum similitudinẽ caudæ: & propter illud quidam primi nominãt ægritudinẽ caudatam. Oportet ergo ut incidamus eam sicut incidimus Tentiginem, & curemus eam, donec sanetur.

¶ De cura Alratica, quæ est uulua mulieris non perforata. Caput LXXII.

Alratica.

ALRATICA est, ut sit uulua mulieris non perforata, aut sit foramen paruum. Et est aut naturalis, aut accidentalis. Accidentalis est ex ægritudine quæ præcessit: & ipsa quidem fit aut ex carne nata addi-
D ta, aut sifach subtili, aut spisso: & fit aut in profundo matricis, aut in lateribus eius, aut in superiore ipsius, aut inferiori eius: & prohibet a coitu & impregnatione, & partu, & fortasse prohibet menstrua. Et cognitio illius fit per aspectum obstetricis, si opilatio est apparens propinqua. Si autem non est apparens, tunc quære eam digitis tuis, aut cum radio. Si autem opilatio est ex sifach subtili, et est propinqua duobus labijs: tunc propera, et disrumpe ipsam. Et est, ut ponas super duo labia puluillos. Deinde pone indices tuos duarum manuum simul, & mulier sit super dorsum suum expansis cruribus suis. Deinde extende duo labia cum fortitudine, donec disrumpatur sifach subtile, & aperiatur opilatio. Deinde accipe lanam, & imbibe eam in oleo, & pone ipsam super locum: & coeat mulier omni die, ut non consolidetur locus uice alia. Si autem sifach est grossum, spissum: tunc oportet ut seces ipsum cum spatumili lato simili folio myrti. Si autem opilatio est ex carne nata, tunc suspende eam cum uncinis, & incide eam: et sint tecum medicinæ quæ fluxum sedant sanguinis absq; mordicatione. sicut acacia, & sanguis draconis, & thus aggregatũ cum albugine oui. Deinde administra cannulã ex plumbo amplã, ut non consolidet uulnus uelociter, teneat eam diebus aliq̃t: et administra liciniũ ex lino sicco, deinde curet reliqua curatione, donec sanetur. Et quandoq; nascit in matrice natiuitas carniũ aliarum; oportet ergo ut incidant secundũ hunc mo-

dum: dum non eſt apoſtema canceroſum. apoſtemati enim canceroſo quod eſt in matrice, non fiat contrarietas cum ferro omnino. A

¶ De cura hemorroidaũ, Athehelil, et Bothor rubeæ in uuluis mulierũ. Caput LXXIII.

HEMORROIDES quidem ſunt apertio orificiorum uenarum, donec currit ex eis ſanguis multus aſſidue. Cum ergo antiquantur hemorroides, fiunt thelil: & iam dixi in diuiſione ſpecies earum, & ſigna ipſarũ: et dicam hic quæ ex eis recipiunt curationem, & quæ non.

Dico ergo, quod hemorroides quæ ſunt in orificio matricis, & nõ apparent ſenſui: tunc non eſt ei curatio cum ferro. Quæ autẽ ex eis ſunt in orificio matricis ſuper quas cadit ſenſus, ſunt quæ curantur. Oportet ergo ut intromittas mulierẽ in domũ frigidam. Deinde extende athehelil cum forficibus, aut cum panno aſpero, & incide eas ex radicibus ſuis. Deinde pulueriza ſuper eas apud fluxum ſanguinis ex uno puluerum inciſiuorum abſq; mordificatione: ſicut acacia, & ſanguis draconis, & thus, & ſimilia eis. Deinde impellat pedes eius ad parietem hora una. Poſtea depone eam in aquam frigidam. Quod ſi perſeuerat fluxus ſanguinis: tunc fac eam ſedere in decoctione ſumach, & corticum granatorum, et gallarũ, & ſimilium. Deinde accipe farinam hordei, et confice eam cum melle & aceto, & fac emplaſtrum cum eo ſuper dorſum eius. Si ergo abſcinditur ſanguis cum eo, bonum eſt: & ſi non, fac adhærere dorſo uentoſas, et mammillis, abſq; ſcarificatione. Deinde accipe lanam, & ſubmerge in ſucco tarathit, aut ſucco arnogloſſæ, aut ſucco ramorum alaulat, id eſt, aglanter, uino pontico, et fac adhærere loco. Cum ergo quieſcit apoſtema, tunc cura locum cum unguẽtis, donec ſanetur. Albarth uero rubeum eſt ſimile capitibus alhaaſſe, & eſt aſperi aſpectus. Oportet ergo ut incidas quod apparet ex eo, ſecundum quod dixi in thelil æqualiter: et cura ipſum, donec ſanetur. B

¶ De perforatione Exituræ quæ accidit in matrice. Caput LXXIIII.

ACCIDVNT in matrice ſpecies multæ apoſtematum. ſicut cancer, et apoſtema lapideum, & ulcera, et adubelati, et alekilati, id eſt, herpes, æſtiomemus, & fiſtulæ, & hemorroides, & ragadiæ, & thelil, & apoſtema calidum. Et ego quidem iam dixi omnes has ægritudines & ſpecies earum, & ſigna ipſarum, & earum curationes in diuiſione: neceſſe eſt ut dicam in hoc tractatu apoſtema calidum quod accidit in matrice, quando eſt ex apoſtematibus quæ colligunt ſaniem, & uis ſcire qualiter fit eius apertio cum ferro. Oportet ergo ut conſideres. Tunc ſi dolor apoſtematis in incæptione ſua eſt acutus cum percuſſione ſua, & flamma, et febre: et uides ipſum rubere: ſi cadit ſuper ipſum ſenſus, tunc non properes cum perforatione eius: & cura ipſum cum eo eo quod iu-

Apoſtemata Matricis.

C uat ſuper maturationem, donec quando quieſcat acuitas accidentium. Tunc oportet ut facias ſedere mulierem ſuper ſedem quæ habeat duo ſedilia, & reclinetur, uel appodietur ſuper dorſum ſuum, & aggreget pedes ſuos ad partem inferiorē uentris: & ſint coxæ eius expanſæ, et ponat brachia ſua ſub genibus ſuis, & liget utraq; ligamento conueniente ad illud. Deinde ſedeat obſtetrix a latere dextro, & adminiſtra inſtrumentum quo aperitur orificium matricis. Cuius forma uenit in eis quæ ſunt poſt. Et oportet quando uis adminiſtrare hoc inſtrumentum, ut figas cum Radio profundum matricis mulieris: ut non ſit illud quod ingreditur ex inſtrumento plus, quam profundum matricis, & lædat infirmam. Si autem fuerit inſtrumentū magis quam profundum, tunc oportet ut ponas puluillos ſuper tecturam profundi matricis: ut prohibeatur introitus inſtrumenti totius in profundum matricis: & oportet ut ponat uertiginem, quæ currit in inſtrumento, ex latere ſuperiore: & ut teneat inſtrumentum, & ut reuoluat miniſter uertiginem, donec aperiatur profundum matricis. Cum ergo appareat Exitura, & tangitur manu, et eſt lenis & mollis: tunc oportet ut ſeces ipſam apud caput ſuum cum ſpatumili lato. Cum ergo euacuatur ſanies, tunc oportet ut ponas in uulnus licinium ſubmerſum in oleo roſaceo: aut oleo uiridi, in quo ſit quędam ſtipticitas: & pone licinium, et extrahe ſectionem in profun
D do matricis. Et pone exterius ſuper matricem, & ſuper pectinem lanam mundam ſubmerſam in aqua, in qua bullitæ ſunt maluæ. Deinde curetur poſt duos dies cum unguento quod conuenit ad illud, donec ſanetur. Et quandoq; abluitur matrix & uulnus, ita quod cliſterizatur cum aqua & melle: deinde cum aqua in qua bullita eſt radix lilij, aut ariſtolochia longa: deinde redeat ad unguentū. Quod ſi uulnus abſconditum fuerit interius in matrice, tunc oportet ut prohibearis ex curatione eius cum ferro, imo cura ipſum cum eo quod diximus in diuiſione.

¶ Doctrinæ Obſtetricum, qualiter medicentur embriones uiui, ſecundum figuram non naturalem egreſſi.

Caput XXV.

Signa partus naturalis.

NECESSE eſt Obſtetrici, ut cognoſcat in primis figurā partus naturalis. Ex ſignis ergo eius eſt, quod quando uides mulierem comprimi ad inferiora, & deſiderat odorare aërem, et alleuiatur ſuper eam quod ſuper ipſam eſt de partu, et feſtinat exitus embrionis: tunc ſcias quod iſte partus eſt ſecundū figuram naturalem, & eſt exitus eius ſuper caput ſuum, et ſecundina cum eo: aut ſuſpenſa, uel pendens ex umbilico. Cum ergo uides hæc ſigna, tunc oportet ut comprimat uenter eius, ut deſcendat embrio uelociter. Nam quando deſcendit ſuper caput ſuum, deſcendit ſecundina cum eo, & mundatur ex illis ſuperfluitatibus mundificatione bona. Qui autem eſt præter hunc partum, eſt innaturalis, illaudabilis. Quoniam quandoq; egreditur fœtus ſuper pedes ſuos,

& egreditur corpus eius ante caput ipsius, & pedes eius, et manus eius una, aut pes eius unus: aut egreditur caput eius & manus eius: aut egreditur uentrinus: & fortasse conuertitur super collum suum, & similia ex figuris illaudabilibus. Necesse est ergo Obstetrici, ut sit prudens, subtilis in istis rebus omnibus, & caueat sibi ab errore & decæptione: et ego sum ostendens omnem figuram ex eis, & qualiter est ingenium in ea, & significetur per illud, et stetur super ipsum. Quando egreditur fœtus super caput suum egressione sua naturali, & uehemẽs fit illud super mulierem, & difficilis fit ei partus, et uides uirtutem eius iam debilitatam: tunc fac eam sedere super sedem, aut mulieres teneant eam: & uapora uuluam eius cum fœnugræco decocto, & cum oleis humidis. Deinde intromittat Obstetrix inter digitos suos Spatumile paruum, & findat cum eo secundinam, & secet eam ungue suo, donec currat quod est in ea ex humiditate: & preme uentrem mulieris, donec descendat fœtus. Si autem non descendit, tunc oportet ut clisterizetur mulier ex mucillagine fœnugræci, cum oleo sisamino. Deinde præcipe ei post clistere, ut comprimatur: & fac eam sternutare cum condisi, & tene os eius & nasum ipsius hora una. Fœtus enim egredietur statim. Quod si egrediantur duæ manus fœtus in primis, iunc oportet ut reducas eas cum facilitate paulatim. Si autem non obedit in introitu, tunc pone mulierem super sedem, & eleua pedes eius sursum: deinde concute sedem super terram: & mulier teneatur, ut non cadat apud concussionem. Si ergo non egrediuntur manus, & moritur fœtus: tunc incide eas, & extrahe residuum fœtus: & liga manum eius cum panno, & extrahe ipsum cum æqualitate: nam ipse egredietur.

A

Obstetricum officium.

B

¶ Exitus embrionis super pedes suos.

QVANDO egreditur fœtus super pedes suos, tunc oportet ut impellat eos sursum: deinde conuertat fœtũ paulatim: postea æquet ipsum. Deinde accipiat unum pedum eius, & extendat eum paulatim. Cum ergo egrediũtur usq; ad coxas, tunc præcipe ei, ut comprimatur, & fac eam sternutare cum condisi: egredietur enim, si DEVS uoluerit. Et si non egreditur cum eo quod narrauimus, tunc reduc fœtum paulatim, donec ponas eum secundũ figuram naturalem. nam ipse egredietur tunc egressu facili. Quod si prohibeatur cũ eo toto quod narrauimus: tunc accipe ex mucillagine alteæ, & oleo sisamino, & gummi soluto: et percute totũ in mortario percussione bona: deinde line cum eo uuluam mulieris, & inferius uentris eius. Deinde fac eam sedere in aqua tepida, donec consequatur hypocundria. Cum ergo uides quod iam calefacta sunt inferiora eius, tunc fac ei sief de myrrha: & suppone ipsum. Quando ergo tenet sief hora una, tunc fac eam sedere super sedem. deinde fac eam sternutare: & stringe ipsius os & na-

C ſum: & preme inferiorem partem uentris compreſſione facili. Nam fœtus egredietur ſtatim.

¶ Exitus fœtus ſuper genua & manus.

QVANDO egreditur ſecundum hanc formam, tunc ingeniet in intromittendo manus ſuas paulatim. Deinde reſupinetur mulier ſuper collum ſuum, et pendeant pedes eius ad inferiora: & ipſa ſit iacens ſuper lectũ, et complicet manus ſuas. Deinde preme ſupra uentrem eius paulatim. Deinde extrahe quod eſt ſub pedibus eius ex puluinaribus, donec ſit præparata in inferiori parte. Quod ſi non egreditur fœtus, tunc accipe pedes eius, & moue eos motu uehementi. Deinde preme quod eſt ſupra hypocundria paulatim, donec aſcendat fœtus ad ſuperiora. Deinde intromittat manus ſuas, & æquet fœtum paulatim: & præcipe mulieri, ut comprimatur, donec egrediatur fœtus.

¶ Exitus fœtus latitudinaliter pendens ex manibus.

INGENIETVR in reductione manus eius. Si autem non poteſt reducere eam, tunc eleua mulierem, & fac eam ambulare. Si uero ambulare non poteſt, tunc fac eam iacere ſuper lectum: & concute crura eius concuſſione uehementi. Deinde adminiſtra linimentũ quod
D præparaſti ex mucillaginibus. Quod ſi accipit eam partus, tunc fac eam ſedere ſuper ſedem. Deinde ſtude in reductione manus, et æqua fœtum ſecundum figuram naturalem: & fac ſternutare mulierem, & præcipe ei, ut comprimat ſe, donec egrediatur.

¶ Exitus fœtus ſuper collum ſuum, expanſis manibus, & eſt facies eius ad dorſum matris ſuæ.

OPORTET ut teneat Obſtetrix manum fœtus. deinde reuoluat eum paulatim, et æquet eum cum facilitate. Cum ergo æquatur, tunc pone ſuper uuluam eius quod narrauimus ex oleo & mucillaginibus. Deinde præcipe ei, ut moueatur paulatim. Cum ergo feceris illud, tunc fac eam ſedere ſuper ſedem, & præcipe ei ut inclinetur ad latus dextrum. Deinde præcipe ei, ut comprimatur: & fac eam ſternutare cum condiſi.

¶ Exitus fœtus præparati ſuper latus.

QVANDO deſcendit ad orificium matricis ſecundum hunc modum cum ſecundina, tunc ſcinde ſecundinã cum ungue tuo, donec euacuetur ex humiditate. Si ergo ſuſpenditur ſuper faciem fœtus, & collum eius, tunc incide eam ex umbilico: ut non retineatur, & moriatur. Deinde impelle fœtum ad interiora, donec ponas eam ſecundum quod oportet: & præcipe mulieri, ut comprimat ſe aliquotiens: ipſe enim egredietur exitu leui.

¶ Exitus Geminorum, aut fœtuum multorum. A

SCIAS, quod Gemini multotiens naſcuntur: & quandoq; naſcuntur tres, & quatuor. Verumtamen illud extraneum eſt, et raro contingit. Quinq; uero eſt res extra naturam, et non uiuunt penitus: & continet eos, quamuis multiplicentur, ſecundina una: & ſeparantur per ſifach, diſtinguens inter eos ligatum in umbilico cuiuſq; eorum. Et quandoq; egrediuntur ſicut egreditur fœtus unus exitu naturali, facili: & egrediuntur exitu illaudabili, ſicut narrauimus. Quod ſi difficiles fuerint quidam eorum apud partum, & perueniunt ad illud quod diximus ex figuris innaturalibus, tunc cura eos ſicut narrauimus: & ſit obſtetrix ſubtilis, et faciat quod facit cum facilitate & tarditate, et ingeniet tur ſecundum omnem figuram cum eo quod præparatur ei ex ingenio ducente ad ſalutem.

¶ Rememoratio eius quod formatur in matrice ex embrionibus, et abortiuntur.

QVANDOQVE formatur in matrice unus, et duo, & tres, & quatuor, et quinq;, et ſex, & ſeptem, et plures decem; & iam uerificatum eſt apud me, quod mulier abortiendo emiſit ſeptem, & alia quindecim, omnes formatos. Quod factum eſt menſuratione glo- B riofi ſapiẽtis. Hoc ergo totũ oportet ut ſit in ſciẽtia Obſtetricis. Fortaſſe eũ perueniet ad eam ſimile illius: opponat ergo ei cũ illo quod oportet.

¶ De extractione fœtus mortui. Caput LXXVI.

QVANDO curas fœtum mortuũ cum eo quod dixi in diuiſione ex medicatione, & non egreditur, et cogeris uti operatione cum manu, tunc oportet ut conſideres. Si ergo mulier eſt ſanæ uirtutis, & non eſt cum aliquo ex accidentibus, ex quibus timetur ſuper eam perditio: tunc oportet ut reſupineẽ mulier ſuper lectũ, ſuper dorſum ſuũ, et ſit caput eius inclinatũ inferius, & crura eius eleuata: & miniſtra teneat eam a duabus partibus, aut ligetur ad lectũ, ut non extrahatur corpus eius apud extractionẽ fœtus. Deinde humecta os matricis ex oleis humidis cum mucillagine alteæ, et fœnugræci, & ſeminis lini. Deinde inungat Obſtetrix manũ ſuam cum iſtis oleis & mucillaginibus: deinde intromittat eam in matricem cum facilitate. Deinde quærat cum ea locum in quo figat uncinos ex fœtu, et loca conuenientia ad illud. Conſidera ergo tunc, ſi fœtus eſt pręparatus ut deſcendat ſuper caput ſuum: tunc fige uncinos in oculos eius, aut in collo eius, aut in ore eius, aut in palato ipſius, aut ſub barba eius, aut in furcula ipſius, aut in locis propinquis coſtis, et ſub hypocundriis. Si autem deſcenſus eſt ſuper pedes eius, tunc in pectine, & coſtis eius medijs. Et oportet, ut teneat uncinũ cũm manu dextra: et ponat curuitatem eius in eo quod eſt inter digitos ſiniſtræ manus; et intromittat cum manu cum facilitate, & fi-

C gat uncinum in aliquo illorum locorũ quę diximus, donec perueniat ad rem uacuam. Deinde figat in oppositione eius uncinum alium, aut tertium, si indiges: ut sit contractio æqualis, et non declinet ad partem. Deinde extendatur extensione æquali, & non sit extensio secundum rectitudinem tantum, imo moueatur ad omnem partem, ut alleuietur exitus eius: sicut fit cum dente apud eradicationem eius. Et oportet in eo quod est inter illud, ut mollificetur extensio. Quod si retineatur ex eo pars, tunc oportet ut inungat Obstetrix quosdam digitos cum oleo, & intromittat eos ex parte, ut reuoluat cum eis quod retinetur. Si ergo egreditur pars fœtus, tunc permutentur uncini ad locum alium qui sit altior: fac hoc donec egrediatur fœtus totus. Si ergo egreditur manus ante alia, & non est possibile reducere eam, propter cõartationem eius: tunc oportet, ut inuoluatur super eam pannus. Deinde extrahe eam donec quando egreditur tota, incide eam aut in iunctura plantæ, aut in cubito: & ita oportet ut facias in manu altera, et in duobus pedibus. Si autem caput fœtus est magnum, aut accidit ei cõartatio in exitu, aut est in capite eius aqua aggregata: tunc oportet ut intromittat inter digitos Spatumile spinosum, & findat cum eo caput, et extrahat aquam: aut disrumpat ipsum cum instrumẽto quod nominatur Almisdac: cuius forma uenit cum formis reliquorum instrumentorum in capitulo quod est post
D hoc. Similiter faciat si fœtus est magni capitis natura, tunc oportet ut seces algengematu: aut extrahas ipsum cum misdach, sicut diximus. deinde attrahas ossa cum forcipibus. Quod si egrediatur caput, & cõartetur apud furculam: tunc findatur, donec effundatur humiditas quæ est in pectore. Si autem non complicatur, neq; obedit ad exitum: tunc incide caput frustatim, secundum quod possibile est tibi. Quod si inferius uentris est apostematum, aut est in eo hydropisis: tunc oportet ut perfores ipsum, donec currat humiditas ex eo. Si uero fœtus est super pedes suos, tunc attractio eius est facilis, & directio eius ad os matricis est leuis. Si autem cõartatur apud uentrem, aut pectus: tunc oportet ut extrahas ipsum cum panno quem inuoluisti super manum tuam: & findat uentrem, aut pectus, donec currat quod est in eis. Si autem auferuntur reliqua membra, & redit caput: tunc intromittat Obstetrix manum sinistram. Si ergo os matricis est apertum, tunc intromittat manum in profundum matricis, & quærat cum ea caput, & attrahat ipsum cum digitis usq; ad os matricis: deinde intromittat in eo uncinũ unum, aut uncinos duos, & attrahat ipsum cum eo. Quod si os matricis coartatur, propter apostema calidum quod accidit ei: tunc non oportet ut laboretur super ipsum, imo oportet tunc administrare effusionem rerum humidarum, pinguium: & administra emplastra: & sedeat in aquis quæ mollificant & humectant. Quod si fœtus est super latus suum, tunc possibile est ut æquetur: tunc administretur quod diximus in fœ-

tu uiuo. Quod si non est possibile illud, tunc incidatur frustatim, & A
extrahatur. Et oportet ut non dimittas aliquid ex secūdina intus omnino. Cum ergo compleueris operationē tuam, tunc administra quod diximus in apostematibus calidis quę accidunt in matricibus. Quod si accidat fluxus sanguinis, tunc descendat in aquis stipticis, & administra reliquam curationē. Et ego quidem iam uidi mulierem, in cuius uentre mortuus erat fœtus: deinde impregnata est sup ipsum uice alia, postea mortuus est fœtus alius etiā. Accidit ergo ei post tempus longū apostema in umbilico suo, & inflatum est, donec apertū est: & cœpit emittere pus. Vocatus sum ergo ad curationē eius, & medicatus sum ei tempore longo: & non consolidatum est uulnus. Posui ergo super ipsum ex quibusdam emplastris fortis attractionis: & exiuit ex loco os. Deinde præterierunt ei dies aliquot, & exiuit os aliud. Miratus sum ergo inde, cum in uentre nō sit os. Cogitaui ergo, quia erant ex ossibus fœtus mortui. Inquisiui ergo uulnus, & extraxi ossa multa, muliere existente in melioribus dispositionibus suis: & iam uixit taliter tempore longo, & mittit ex loco pus parum. Et ego non firmaui hic hoc extraneum, nisi quoniam in eo est scientia, & adiutorium ad illud, quod administrat medicus artifex cum manu ex curatione. Experimentū Autoris.

¶ De formis Instrumentorum necessariorum in extractione fœtus. Caput LXXVII. B

HIC inferius est forma Strictorij, quo æquantur libri, cui æqualiter sunt duæ uertigines in duabus extremitatibus duorum lignorum. Verumtamen hæc Vertigo oportet ut sit subtilior strictorio: & ut fiat, aut ex ebano, aut ex ligno bussi. Et sit latitudo omnis ligni quasi duo digiti: & margo cuiusq; amborum est quasi digitus unus, & longitudo cuiusq; eorum est palmus & medietas: & in medio duorum lignorum sunt duo additamenta ex genere eiusdem ligni, quæ iam firmata sunt in utrisq;, quorum longitudo est medietas palmi & plus parum: & latitudo utriusq; est quasi duo digiti, aut plus parum. Et ista duo additamenta intromittuntur in os matricis, ut aperiatur cum eis quando tu reuoluis duas Vertigines.

Forma Vertiginis qua aperitur matrix.

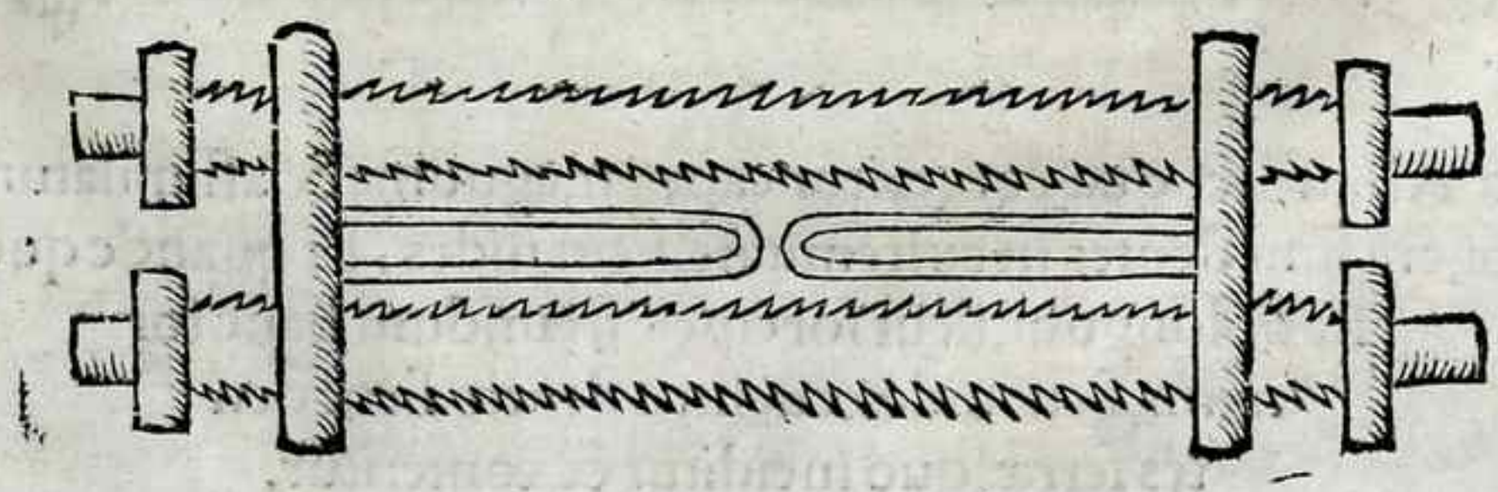

C Forma alia ad ſimile illius, ſubtilior, & leuior.

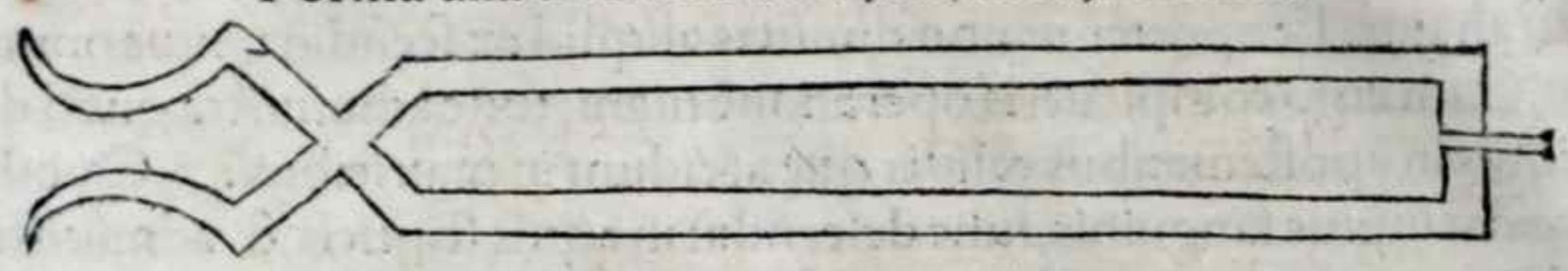

Fiat ex ligno ebani, aut buſſi, ſecundum ſimilitudinem forcipum. Verumtamen in extremitate eius ſint duo additamenta, ſicut uides hic ſupra: & longitudo omnis additamenti ex eis eſt quaſi palmus: & latitudo utriuſque eſt, duo digiti. Cum ergo uis aperire matricem cum eo, tunc fac ſedere mulierem ſuper lectum, pendentibus pedibus eius, aperto quod eſt inter crura eius. Deinde intromitte iſta duo additamenta coniuncta in matricem: & tu es tenens extremitatem inſtrumenti inferius inter coxas eius. Deinde aperi manum tuam cum inſtrumento, ſicut facis cum forficibus, æqualiter ſecundum quantitatem quam uis ex apertione oris matricis, donec faciat Obſtetrix quod uult.

Matricis apertio.

Forma Vertiginis alterius quam dixerunt antiqui

D

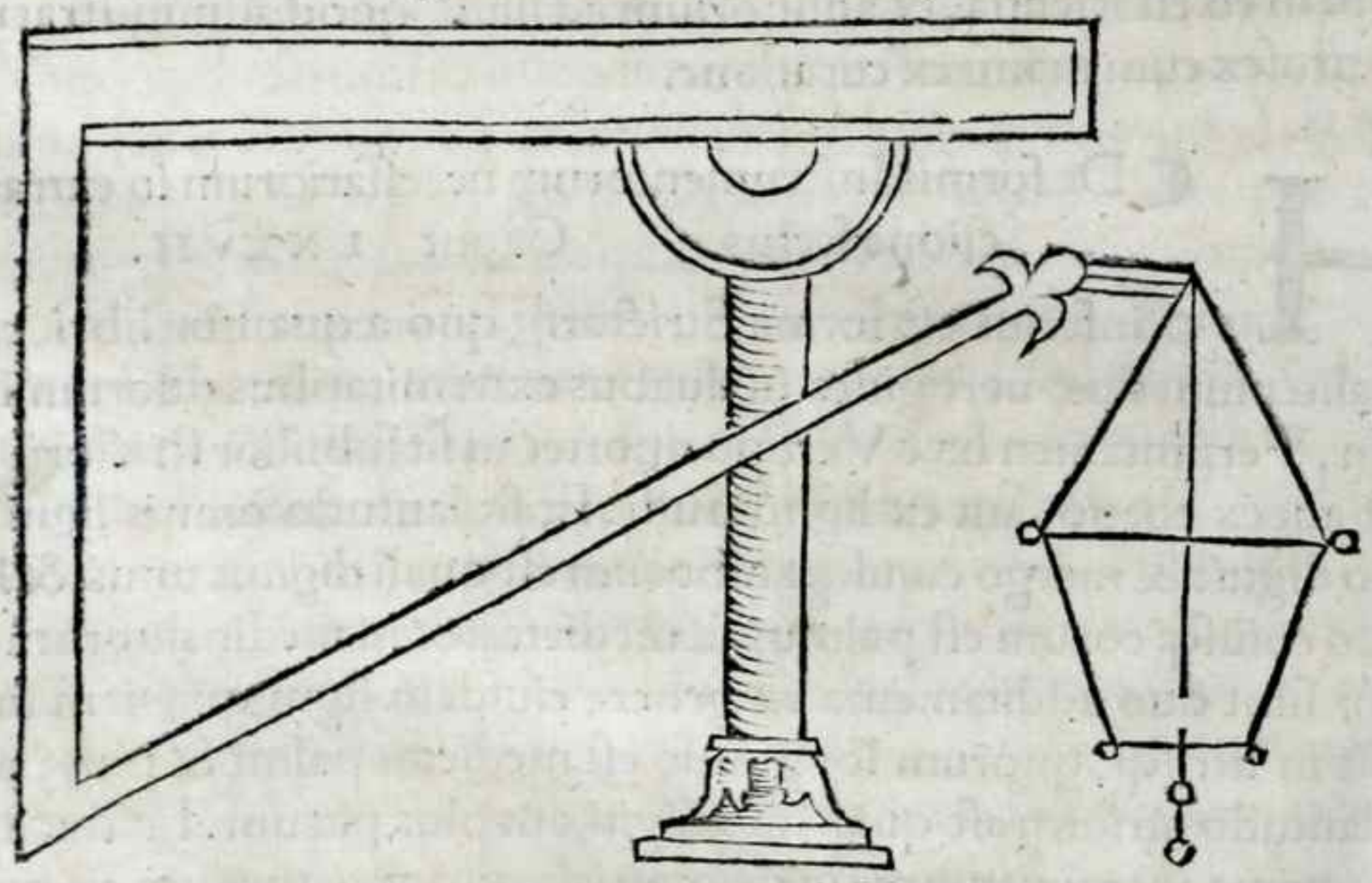

Forma Impellentis quo impellitur fœtus.

Forma Almiſdac, qua conteritur caput magnum: & aſſimilatur forcipi, cui ſunt dentes in extremitate, ſicut uides. Et quandoque fit oblungum, ſicut forcipes ſecundum hanc formam, ſicut uides, cui ſunt dentes ſicut dentes ſerræ, quo inciditur & conteritur.

A

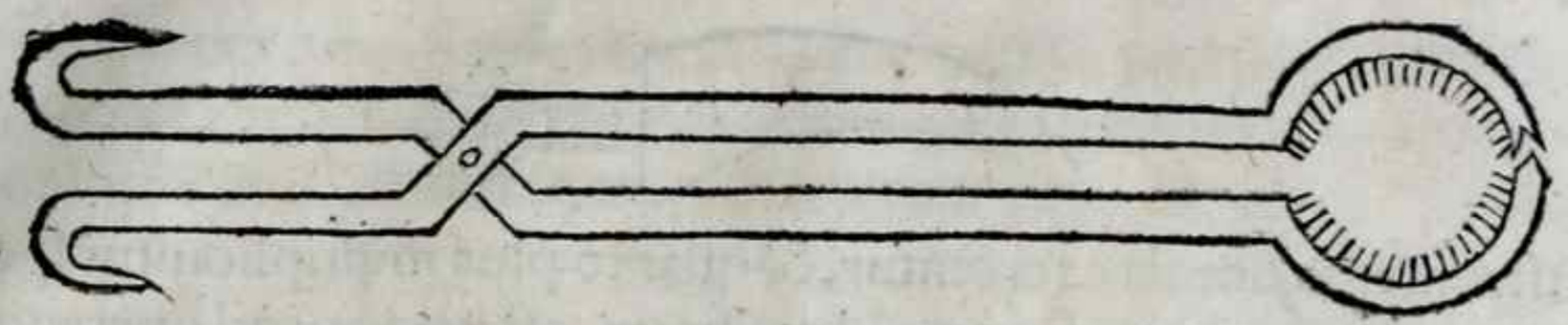

Forma Almiſdac quo conteritur caput paruum.

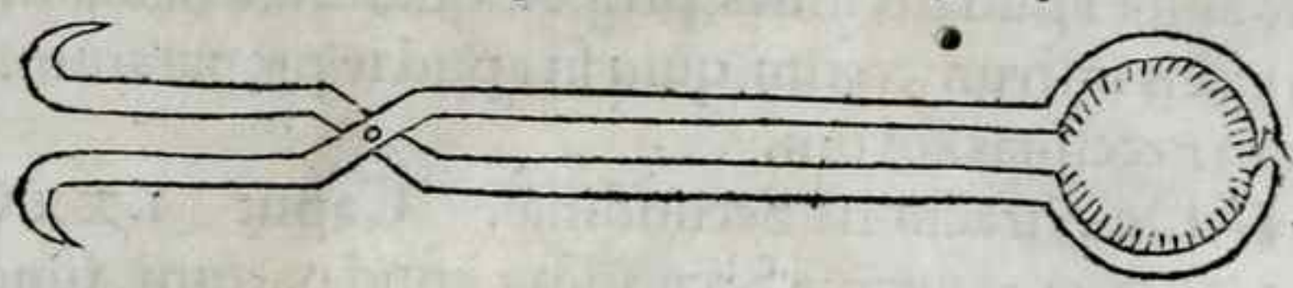

Forma Vncini habentis ſpinam unam.

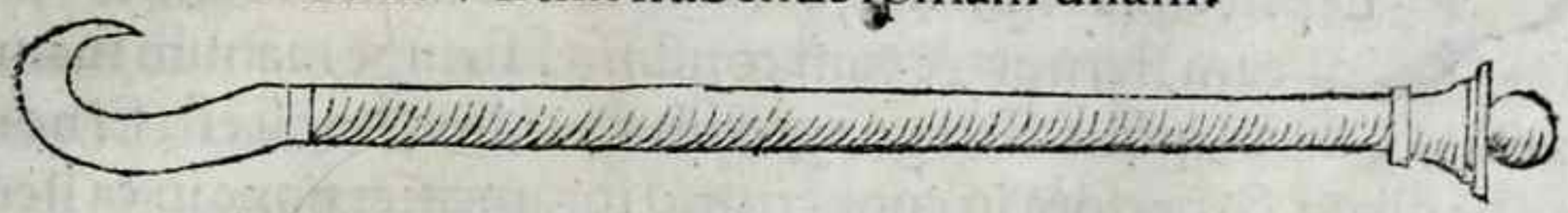

Forma Vncini habentis ſpinas duas.

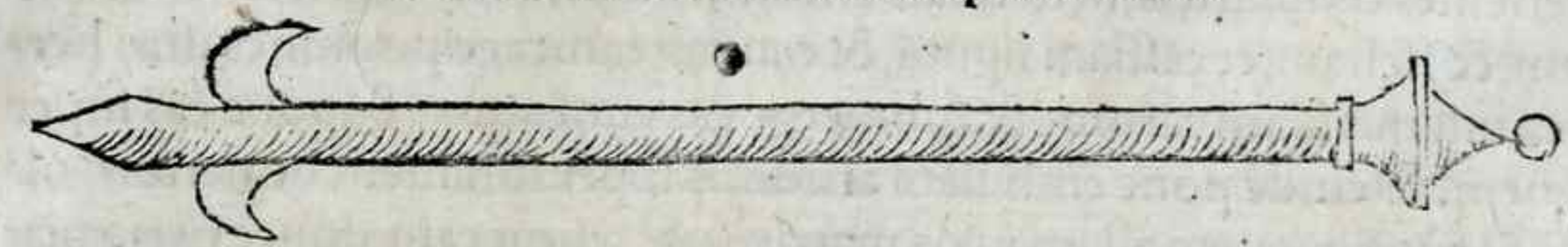

Forma forcipis cui ſunt dentes ſerræ, cum quo conteritur caput fœtus.

B

Forma Spatumilis habentis duas extremitates ad abſcindendum caput.

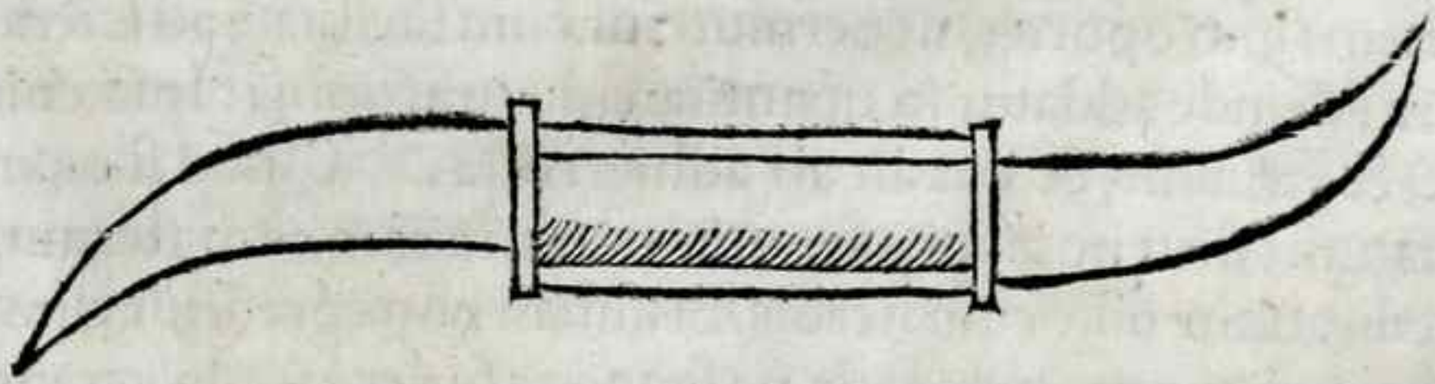

Forma duorum Spatumilium etiam latorum.

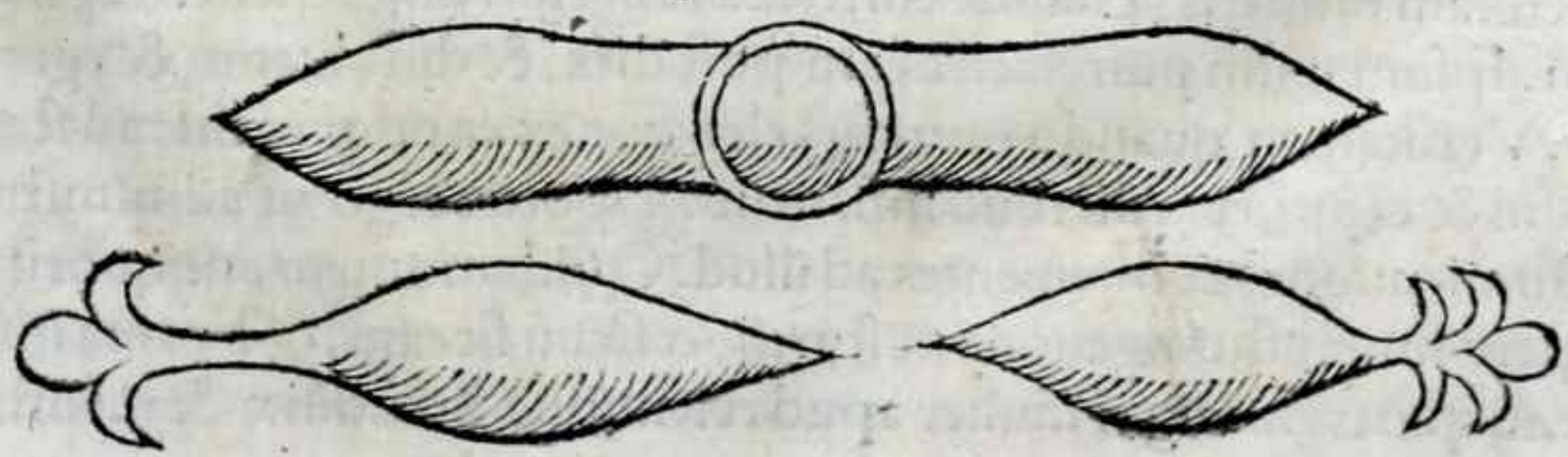

C

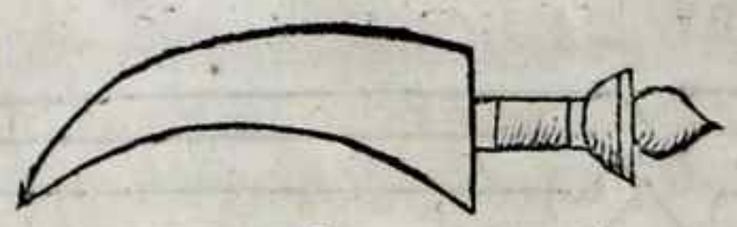

Iſta inſtrumenta omnia exercentur, & quanto plus multiplicantur ſpecies eorum, & præparata ſunt apud artificem, eſt uelocior ad operationem ſuam, & altior apud homines, propter quantitatem ſuam. Non ergo deſpicies ex eis inſtrumentum, quin ſit apud te preparatum. Inexcuſabilis eſt enim neceſſitas eorum.

¶ De extractione Secundinæ. Caput LXXVIII.

QVANDO retinetur Secundina apud partum, tunc oportet ut præcipias infirmæ, ut retineat anhelitum ſuum. Deinde fac eam ſternutare cum condiſi: et ſtringe manum tuam ſuper os eius, & nares ipſius. Si ergo egreditur per hoc, bonũ eſt. Si non: tunc accipe ollam, & perfora in coopertorio foramen: et pone in ea herbas aperientes os matricis, ſicut calamentum, rutam, & anetum, & camomillam, & ſſeham, et caſſiam ligneã, & centauream: accipe omnes iſtas herbas, aut quaſdam earum, & ſubmerge eas cum aqua, & pone eas ſuper ignem. Deinde pone embulam arũdinis ſuper foramen coopertorij ollæ, & extremitatem aliam in os matricis: & teneat eam donec perueniat uapor ad concauitatem matricis. Deinde fac eam ſternutare, ſicut dixi-
D mus. Secũdina enim egredietur cum facilitate. Si autem remaneat poſt hanc curationẽ, & non egrediatur: tunc præcipe Obſtetrici, ut ſubmergat manum ſuam in oleo ſiſamino, aut mucillagine alteæ. Deinde intromittat in uuluam, & quærat cum ea Secundinam. Cum ergo inuenerit eam, tunc accipiat eam, & extendat ipſam paulatim. Si autem fuerit annexa in profundo matricis, tunc intromittat manum, ſecundũ quod narrauimus, donec quando inuenerit Secũdinam, & extrahat eam paulatim ſecundum rectitudinem, ut non cadat matrix apud attractionem uehemẽtem: imo oportet, ut permutetur cum facilitate ad latera dextra & ſiniſtra: deinde addatur in quantitatem attractionis. Ipſa enim obedit tunc, & ſeruatur, & euadit ab adhærentia. Quod ſi os matricis eſt cõartatum, ſicut nos iam narrauimus: cura eam cum ſternutatione, & ex medicatione ollæ cum herbis. Si autem non egreditur cum omnibus quæ narrauimus, tunc caue ne fatigeris ſuper eam in iteratione extractionis. Verum oportet, ut quod egreditur ad os matricis ex ea, liges ad coxam mulieris. Deinde cliſteriza eam cum unguento tetrapharmacon. Ipſum enim putrefaciet eam poſt dies, & diſſoluetur, & egredietur. Verũtamen quando putrefit, eleuatur ex ea odor malus ad ſtomachum & caput, et lædit illud infirmam. Oportet ergo ut adminiſtrẽtur ſuffumigationes conuenientes ad illud. Quidam autem antiquorũ iam experti ſunt ſuffumigationẽ naſturtij, et ficuũ ſiccarũ. Forma inſtrumenti quo ſuffumigat mulier apud retentionẽ Secũdinæ & menſtruo-

rum. Fiat ex uitro ſimile alcama, aut ex zere: & ponat extremitas ampla ſuper ignem: & ſuffumigatio ſit poſita ſuper prunas: teneat eam, donec conſumatur illa ſuffumigatio: & itera aliam. A

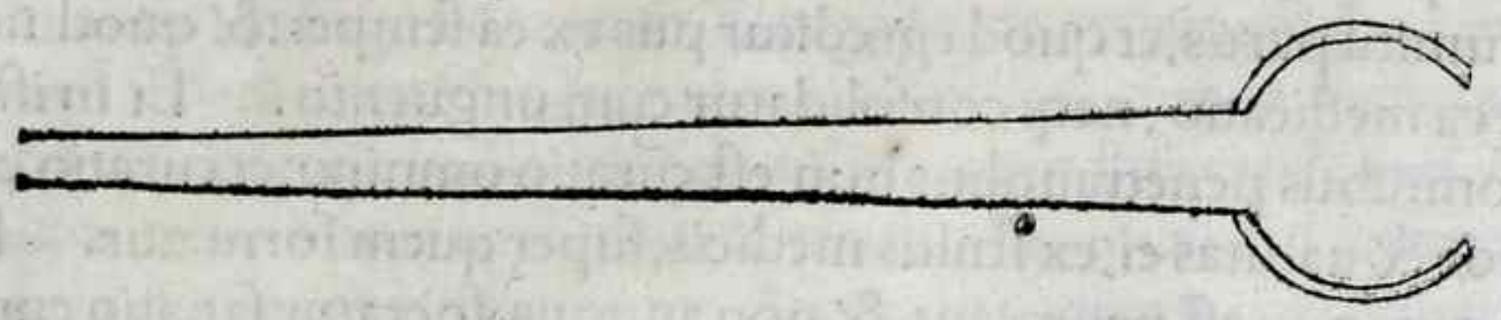

Inſtrumẽtum quo ſuffumigantur mulieres.

¶ De curatione Ani non perforati. Caput LXXIX.

NASCVNTVR multi puerorum, & Ani eorum ſunt non perforati, quos iã opilauit ſifac ſubtile. Oportet ergo, ut obſtetrix perforet illud ſifac digito ſuo: & ſi non, perforet ipſum cum Spatumili acuto: & caueat lacertum, ne tangat eum. Deinde pone ſuper ipſum lanam infuſam in uino & oleo. Deinde cura ipſum cum ungentis, donec ſanetur. Si autem times quod opileꝫur, tunc pone in foramine cannulam de plumbo diebus multis, et auferatur quãdo puer uult egerere. Etiam accidit opilatio Ani etiam ex conſolidatione uulneris, aut apoſtematis. Oportet ergo ut ſecetur illa conſolidatio, deinde curetur cum eo quod diximus ex curatione & plumbo.

¶ De curatione Fiſtularum quæ accidunt in inferiori parte. Caput LXXX. B

FISTVLAE quæ accidũt in inferiori, ſunt Nodatio, & Groſſitudo quæ accidunt prope anum deforis: aut in ſpacio unius partium: et eſt Fiſtula una, aut plures. Cum ergo antiquatur illa Nodatio, aperitur, & currit ex ea humiditas aquoſa alba, aut pus ſubtile. Et quandoq; ſunt ex iſtis Fiſtulis penetrantes. Ergo penetrantes cognoſcuntur per illud quod egreditur ex egeſtione, & uentoſitate, quando utitur infirmus egeſtione: et fortaſſe egreditur ex eis uermis. Et ſunt ex eis Fiſtulæ quando ſunt in ſpacio penetrantes uſq; ad ueſicam, et uſq; ad meatum uirgæ. Et ſunt ex eis penetrantes uſq; ad iuncturam coxæ, & uſq; ad nodum caudæ. Ex eo autem quo cognoſcitur Fiſtula penetrans uſq; ad anum, etiam a non penetrãte, eſt, ut intromittas digitum tuum indicem in anum: & intromittas tentam ſubtilẽ in Fiſtulam ex ære, aut ferro: quando non eſt tortuoſitas. Quod ſi in ea eſt tortuoſitas, tũc intromitte in eam tentam ex plumbo ſubtilem, aut pilum ex pilis equarũ, donec ſentias tentam, aut pilum in digito tuo. Quod ſi nõ ſentis ipſam penitus, neq; procedit ex foramine aliquid ex egeſtione, neq; uentoſitas, neq; uermis ſicut dixi: tunc ſcias, quia eſt non penetrans: propera ergo ad curationem.

Fiſtularum uarietas.

Et quando Fiſtula eſt penetrans uſq; ad ueſicam, aut ad meatum urinæ: tunc ſignificatio eius eſt exitus urinę ex ea, et prohibitio eius ab hoc,

C ut consolidetur locus cum medicinis. Si uero est penetrans usque ad iuncturam coxæ, aut ad os coxæ: tunc signum eius est, quod perueniat tenta usq; illuc, si non est in ea tortuositas usq; ad os: & inuentio doloris in circumitu partis, et quod egreditur pus ex ea semper: & quod non ualeat in ea medicatio, neq; consolidatur cum unguento. Et in istis Fistulis omnibus penetrantibus non est curatio omnino: et curatio earum est labor & uanitas ei, ex stultis medicis, super quem formatur. In illa autem quæ non est penetrans, & non antiqua, speratur sanatio cum ferro: secundum quod ego narro tibi, et ego iam probaui: & est, ut iaceat infirmus inter manus tuas super dorsum suum: & eleua crura eius usq; supra coxas ipsius, & coxæ eius sint inclinatæ ad uentrem ipsius. Deinde intromitte tentam plumbi, aut æris, si est in Fistula tortuositas, donec scias ubi peruenit tenta. Si autem sentit eam infirmus circa anum, tunc oportet ut intromittas digitum tuum indicem in anum. Si ergo sentis in digito tuo tentam iam penetrasse per seipsam detectam, prẹter quod sentias inter digitum tuum, & inter ipsum, si fac, aut carnem: tunc ergo scias certe, quia est penetrans: non ergo labores in ea, quoniam non est eius sanatio, sicut diximus. Dixerunt tamen, quia sanatur in quibusdam hominibus caro, & ex medicatione qua ei speratur iuuamentum, est, ut

Cura Fistulæ nõ antiquatę.

D ignias cauterium subtile secundum amplitudinem Fistulæ, sicut præcessit, & intromittas ipsum ignitum in Fistulam, donec perueniat circa anum. Deinde itera illud bis, aut ter, donec scias, quia iam adustæ sunt omnes illæ carnes additæ filtratæ, quæ sunt similes cannulæ pennæ auis. Deinde cura illud cum licinijs inuolutis in butyro, donec egrediantur illę carnes, quæ adustæ sunt: deinde cura illud cum unguentis generantibus carnem & consolidantibus. Si ergo sanatur, bonum est. Et si non, tunc non sanatur cum alia curatione unquam. Et si egreditur tenta, & non peruenerit usque ad digitum tuum, qui est in ano, & est inter ipsum & tentam uelamen spissum ex carne, aut sifac: & uides Fistulam in eo quod sequitur superficiem cutis, tunc seca cutem ab initio Fistulæ, & tu uadis secando cum tenta quod est in fistula, donec perueniat secatio ubi peruenit tentæ extremitas, & liberatur tenta & cadit. Deinde mundifica illas carnes filtratas, quæ assimilantur cannulæ pennæ auis, ut non remaneat ex eis aliquid. Si autem uincit te sanguis, & soluit inter te & inter operationem tuam ut seces illas carnes: tunc melius quod fit, & uelocioris iuuamenti, cauterizare eam cum igne, aut cum medicina acuta. Quoniam cauterium cum igne aggregat habitudines bonas, adustionem illarum carnium additarũ, & abscisionem sanguinis, & exiccationem humiditatũ. Deinde cura illud cum licinijs inuolutis in butyro, aut caulibus tritis, donec locus emittat pus, & egrediãtur illę carnes adustæ in pus. Deinde cura tunc uulnus cum unguentis consolidatiuis, generantibus carnẽ duram: et sunt medicinæ in quibus sunt

ſtipticitas & exiccatio. Nam quando reſtaurantur, tunc iam ſanatur: & non times iterationem. Si autem Fiſtula iam peruenit uſq; ad profundum ani, & elongatur a ſuperfluitate corporis: tunc intromitte digitum tuum in anum, et inquire cum eo. Si ergo ſentis tentam, & inter te, et inter eam eſt uelamen ex ſifac, aut carne, et eſt propinqua penetrationi: tunc non eſt operatio in illo, niſi ſecundum uiam fiduciæ & ſpei. Quod eſt, quia adminiſtratur in eo unus trium modorum: aut ut cauterizes ipſam, ſicut diximus: aut ſeces eam, donec conſequaris concauitatē eius, ut ſit poſſibile tibi intromittere licinia, et curationē ex proximo. Et non procedas multum cum ſectione, ut non incidas lacertum continētem anum, et accidat ſuper infirmū exitus egeſtionis abſq; uoluntate. Deinde cura illud cum eo quod diximus. fortaſſe enim ſanabitur: aut elonges ipſum uelamen, & mundes ipſum poſtquā ſecas ipſum uſq; prope anū, ſicut diximus, aut cum tenta, aut cum inſtrumento alio acutæ extremitatis. Deinde mundifica illas carnes filtratas quæ ſunt in ſectione, uſq; ubi potes cum perſcrutatione. Deinde conare reſtaurationem uulneris totius cum ſectione, & orificio ſuperiore ubi conſolidatur: & remanet Fiſtula aperta in interiore parte anus, & erit leuius ſuper infirmum. Et quandoq; ſuitur Fiſtula ſecundū hunc modum: et eſt, quando intromittis tentam in Fiſtulam: & eſt in latere ani circa ſuperficiem corporis cum cute & margine ani: tunc accipe tentam perforatæ extremitatis, quæ eſt ſicut acus aleskef, id eſt, præparantiū coria, ſecundum hanc formam. A B

Tenta.

Et intromitte in eam filum inuolutum ex quinq; filis, & circiter ea. Deinde intromitte tentam cum filo in Fiſtulam, donec conſequatur concauitatem eius. Si ergo eſt penetrans in margine ani interius prope, tunc extrahe filum ex illo foramine: ita ut intromittas digitum tuū in anum, & extrahas extremitatē fili, et aggreges duas extremitates ſimul: & ſtringe utramq;, et dimitte illud die uno, aut duobus diebus: & quanto plus incidit filum in carne, ſtringe ipſum bene, donec incidantur illæ carnes quæ ſunt inter duas extremitates fili, & cadant: deinde cura uulnus, donec conſolidetur, & ſanetur. Si autem orificium Fiſtulæ non eſt penetrans: tunc fac ipſum penetrare quocunq; modo præparatur tibi, niſi ſit in profundo multum. Non enim ineſt tibi, ut facias illud propter lacertum, ut non incidas ipſum. Deinde fac cum ea ſicut diximus, donec ſanetur. Forma Spatumilis ſpinoſi quo finditur Fiſtula, cuius curuitas eſt acuta ualde, & pars altera eſt non acuta, ut non incidat illud quod non eſt neceſſe, ſicut uides.

C ¶ De ſutura Hemorroidarũ, ex quibus currit ſanguis ex incisione earum: & cura fiſſurarũ. Cap. LXXXI.

SVNT Hemorroides ſecundum duos modos. Aut enim ſunt intra anum, ſimiles ueſicis carbonũ, uel prunarum: aut quaſi ipſæ ſint grana uuæ. Et ex eis ſunt paruæ, & magnæ: et ſanguis currit ex eis ſemper, & eſt una, et ſunt multæ. Et ſunt extra anum, & in extremitatibus eius. Verumtamen iſtæ quæ ſunt extra anum, ſunt ſecundum plurimũ paucæ humiditatis, ex quibus currit aqua citrina, aut parum ſanguinis curſu aſſiduo: & ſunt ſecundum colorem corporis. Et curatio eius quæ eſt intra anum, eſt, ut præcipias infirmo ut aſſellet: & exprimatur, donec egrediatur anus, & appareant athelil tibi. Propterea ergo et ſuſpende cum uncinis: aut tene eos cum ungue tuo. Deinde incide eos apud radices ſuas. Si autem non retinentur in eis uncini, propter humiditatem eorum & ipſorũ mollificationem: tunc cape eos cum panno aſpero, aut cum coto ex diploide lanea, et extrahe eos cum digitis tuis. Deinde incide eos, & pulueriza ſuper eos poſt inciſionem quoſdam pulueres calidos, ut ſtent eis loco cauterij. Aut cauteriza eos ſecundum quod pręceſſit in capitulo cauterizandi. Deinde cura eos cum reliqua curatione, donec ſanentur. Quod ſi non obedit anus egreſſioni, tunc cliſteriza in-
D firmum cliſteri in quo ſit mordicatio parua, ut lauetur cum eo quod eſt in ano, & obediat egreſſioni uelociter, quando exprimit ſe infirmus.

Si autem athelil ſunt extrinſeci ab ano, tunc res eorum eſt leuis, facilis: & eſt ut capias eos cum ungue tuo, aut capias eos cum uncino, & incidas eos. Deinde cura eos cum eo quod diximus, donec ſanentur.

Et qui abhorret inciſionem cum ferro, tunc oportet ut adminiſtres ſuturam eorum ſecundũ hunc modum. Accipe filum inuolutũ, & intromitte ipſum in acum. Deinde extrahe athelil ad ſuperiora, & fac ipſum penetrare cũ acu in radice eius ex parte altera: & inuolue duas extremitates fili, in inferiori parte acus, & ſint latitudinaliter: et ſtringe athelil ſtrictura forti. Deinde noda filum, & extrahe acum. Fac illud cũ omnibus athelil, et dimitte ex eis unum: nec ſuas ipſum, ut currat ex eo ſuperfluitas ſanguinis. Deinde pone ſuper anum pannum infuſum in oleo roſato, aut cæroto, & pone ipſum ſuper anũ: et prącipe infirmo, ut quieſcat. Deinde dimitte ipſum, donec cadat. Cum ergo cadunt athelil, cura eos cum unguentis, & reliqua curatione, donec ſanentur.

¶ De cura Fiſſurarum.

MVLTOTIENS enim accidunt ex exiccatione ſtercoris, & conſtrictione naturæ. Cum ergo antiquantur, et non ualet in eis medicina: tunc oportet ut radas cum puncta Spatumilis, aut cum ungue tuo, donec fiant humidæ, & auferatur ab eis cortex ſuperior qui prohibet eas a conſolidatione. Deinde cura eas, donec conſolidẽtur ſecundum quod oportet. Si autem non conſolidantur: tunc itera eas cum

rasione uehementiori quam prima, donec sanguinentur multum, et ex- A
corientur. deinde cura eas, donec sanentur.

¶ De curatione Almirmar inuersorum, et non inuersorum: et Athelil siccorum, & Formicæ. Caput LXXXII.

SCIAS quod Almirmar non est nisi nodus rotundus secũdum colorem corporis, similis capiti claui: & fit in toto corpore, præcipue in inferioribus partibus pedum, & digitis: et accidit ex eis dolor apud ambulationem. Oportet ergo ut secetur quod est in circumitu claui, & teneatur cum forficibus, aut cum uncino, et eradicetur ex radice sua. deinde cura illud: & si uis cauteriza illud secundũ quod præcessit in capitulo suo. Ex athelil aũt siccis unus est eminẽtia parua, aspera, filtrata, rotũda supra superficiem corporis. Et multotiens accidunt in manibus puerorũ. Et curatio eius est, ut extendas athelil, & incidas ipsum: aut stringas ipsum cum filo de serico: aut cum pilo, donec cadat. Et si uis, cauteriza ipsum secundũ quod præmissum est cum igne, aut cũ medicina acuta: & iam eradicantur athelil inuersi, et non inuersi cũ instrumento quod ego dicam. Formica autem est etiam eminentia parua filtrata, grossa, super superficiem corporis, uadens in profundũ ualde: & quando inuenit eam frigus, sentitur in ea simile mordicationi formicę, & fit in corpo- B
re toto: et plurimũ eius fit in manibus. Et curatio eius est, ut accipias cannulam ex penna anseris, aut penna uulturis forti: & pone illam cannulam super Formicam, donec contineat circulus cannulæ ex partibus eius. Deinde reuolue manum tuam cum cannula, donec seces quod est in circũitu Formicæ: et ponas eam in profundo carnis, & eradices Formicam ex radice eius. Et si uis, fac illud cum cannula æris, aut ferri, secundum hanc formam.

Almirmar.

Formica.

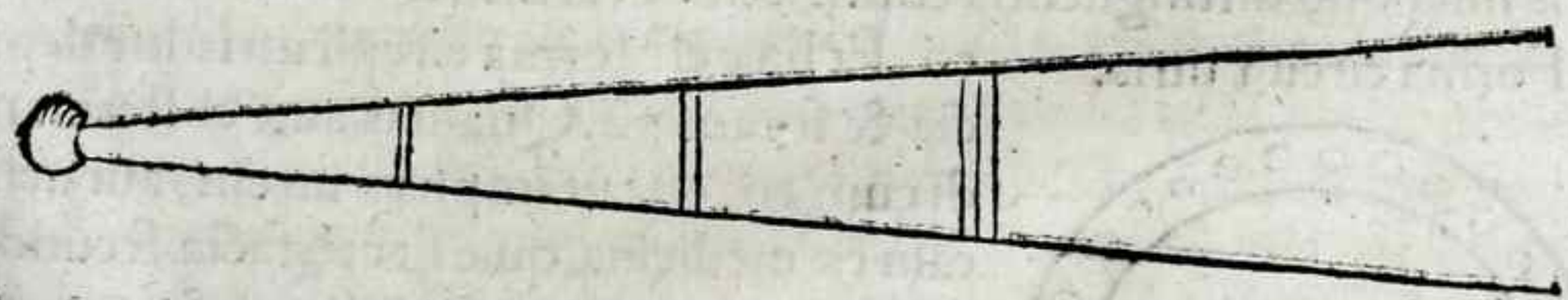

Sit superius cannulæ ad sublimitatem trahens surdum inuolutum, ut alleuietur super digitum apprehensio eius & ipsius reuolutio. Et si uis cauteriza Formicam secundum quod præmissum est in cauterizatione Athelil in capitulo de cauterio.

Surdũ, id est, non perforatum.

¶ De formis Instrumentorum quæ administrantur ad Clisteria in ægritudinibus Ani, & solutionis uentris, & colicæ. Caput LXXXIII.

QVANDOQVE Clistere fit ex argento, aut ex aurichalco, aut ex ære fuso, aut malleato. Et quandoque fit ex istis Instrumentis paruum, & magnum, secũdum illos in quibus administran-

C tur. Illud ergo quod administratur in curatione puerorum paruorum, sit paruū: et quorum ani sunt debiles, aut dolorosi, sic & clisteria eorū.

Clistere magnum.

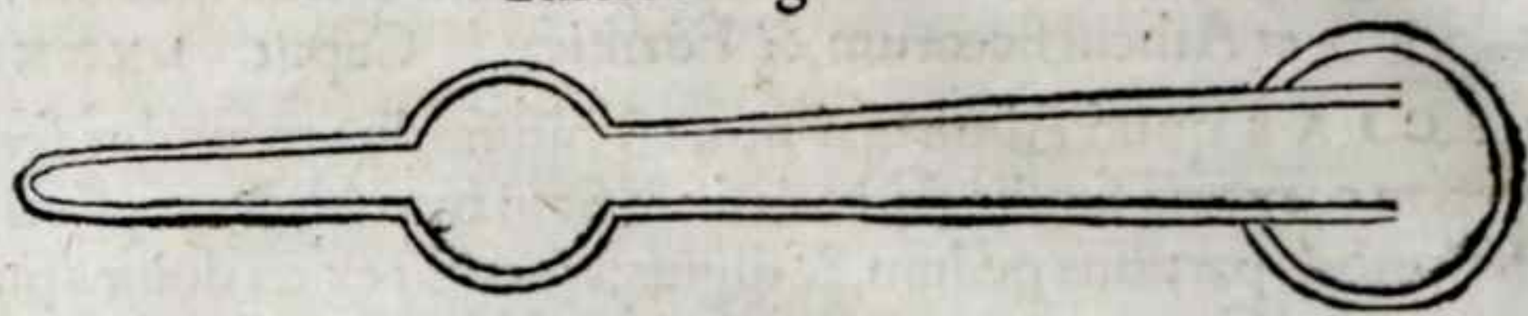

Clistere paruum.

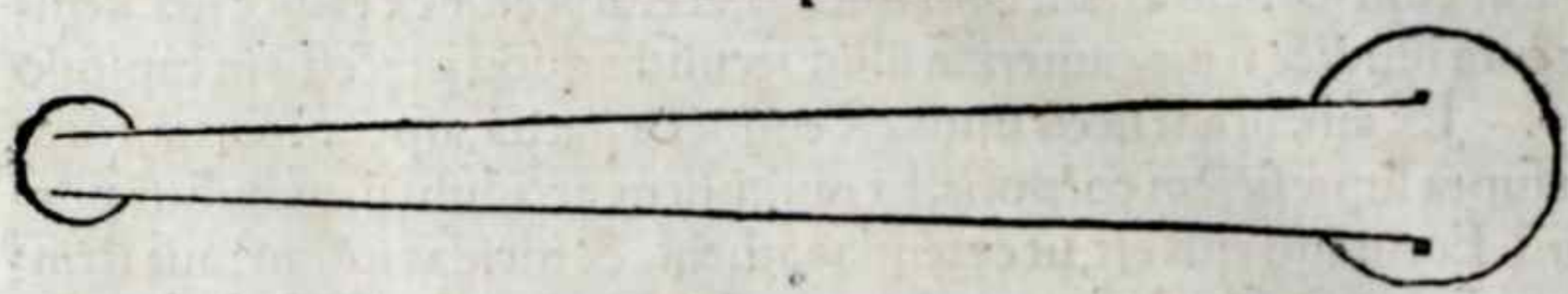

Canna eius, id est, caput superius in quo ligatur uter, sit amplum secundum hunc modum: et sit ei distinctio ū ligetur uter sicut uides, & extremitas eius inferior quæ intromittitur in anum, sit surda, id est, non aperta, lenis, ualde, trahens ad subtilitatē: & in uno laterū eius sint duo foramina, et in latere altero foramen unū. Et sit amplitudo foraminis secun-
D. dum grossitudinem radiorū, & grossius parū, Et sit uter in quo ponuntur medicinæ ex uesica animalis: aut ex charta ouis, quæ sit secundū formam asofrati paruæ: cuius radix sit palmus unus. Et perforetur foraminibus multis sicut reuoluitur, & sit spacium quod est inter omne foramen grossitudo digiti. Deinde intromitte in illa foramina filum forte ex filo crudo, quod sit ex decem filis, aut circiter ea, & aggrega cum eo utrem sicut asofrati. Cum ergo ponitur in eo uter, stringatur in capite clisteris inter duo distinguentia constrictione forti. Deinde clisteriza cum eo. Et hæc est forma circuli utris hic depicta, & foraminū. Qualitas autē clisterizandi cum eo, est: ut impleas utrem, aut uesicam ex medicina, quæ sit calefacta secundū quantitatem tolerantiæ infirmi: & caue ne sit calida ualde, aut frigida ualde. Deinde resupinetur infirmus super dorsum suum, & eleuet crura sua ad superiora: et pone sub eo inthaan, id est, coriū super quod iacent homines, aut linteamen. Deinde inūge extremitatem Clisteris cum oleo, aut cum albugine oui, aut cum mucillagine fœnugræci, aut similium. Deinde intromitte ipsum in anum cum facilitate. Deinde accipiat minister utrem cum duabus manibus suis simul, & exprimat ipsum cum uehementia, donec euacuet totum quod est in Clisteri in intestinum. Deinde extra-

Forma circuli utris.

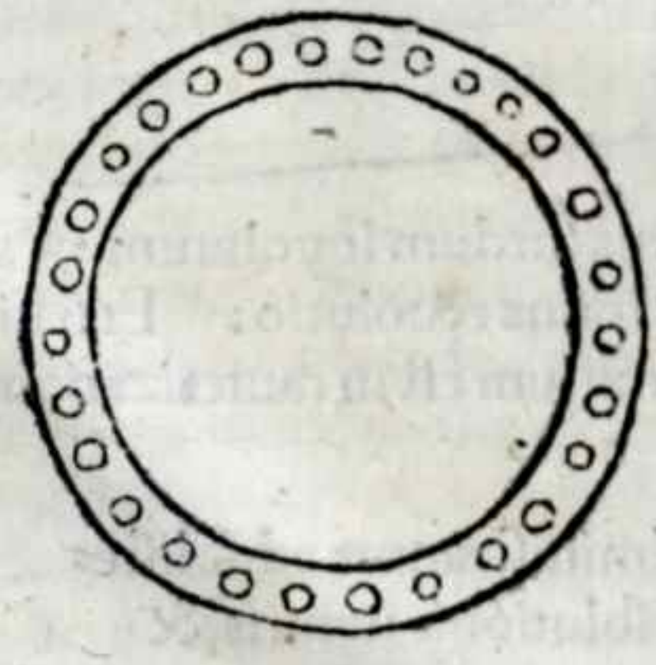

he Clistere, & eleuet infirmus crura sua ad parietem. Quod si medicina A
cogit eum ad exitum, tunc teneat quantum potest. Et si dormit cum ea nocte tota, est magis ultimum in iuuamẽto. Si autem clisterizas eum in ægritudinibus solutionis uentris, & festinat exitus eius: tunc itera clistere, donec sanetur. Quod si in ano sunt hemorroides, aut apostemata lædentia, tunc sit clistere subtile ualde, lene, ex clisteribus quibus clisterizantur pueri. Et hæc sit forma clisteris subtilis super quod sit stricta cutis.

¶ De curatione Vulnerum capitis sine fractura ossis. Caput LXXXIIII.

IAM dixi in diuisione de curatione uulnerum quod conueniebat libro, & ego dicam hic curationem eorum cum manu, et cum medicinis secundũ complementum. Dico ergo, quod uulnera diuersificantur secundũ illud quo fiunt uulnera, et secundũ locum super quem cadit uulnus. Res ergo quibus fiunt uulnera multotiens, sunt sicut iactus lapidis: aut incisio ensis, aut cultelli: aut percussio cum lancea, aut ligno, aut sagitta: & similibus illis ex rebus multis. Vulnera autẽ quæ fiunt secundum loca corporis sunt, sicut uulnus quod cadit super caput, aut collum, aut pectus, aut uentrẽ, aut epar: & similia ex eis membris. Et ego sum narrans curationes quorundam uulnerũ, ut ponam eam ratiocinationẽ & regulã super reliqua uulnera. Et ego incipiam a uulneribus capitis simplicibus: quoniã rememoratio compositorũ ueniet in principio capituli tertij. Dico ergo. Quando accidit in capite uulnus simplex, & non B
est fractura ossis: considera tunc, si est ex iactu lapidis, aut ei similibus, & iam fregit cutem tantũ: et est uulnus magnũ, & times super infirmũ euẽtum apostematis calidi: tunc propera, & phlebotoma cephalicam statim: & non tardes illud: et extrahe ei ex sanguine secũdum quantitatem uirtutis eius: si non fuerit prohibens aliquid a phlebotomia, præcipue si fuerit sanguis qui egreditur ex uulnere paucus. Et sit phlebotomia ex contrario partis uulneratę. Et caueat infirmus sibi a repletione, & uino, & cibis grossis. Si autẽ minutionem prohibet aliquid, tunc minoretur ex cibo, & non appropinquet carnibus, neque uinis. Et pone super uulnus si accidit ei apostema calidum, cotum infusum in oleo rosato solo, aut cum uino in quo est stipticitas. Si autem securus fueris ab apostemate calido, tunc pone super uulnus, si est recens cum sanguine suo, & non mutauit ipsum aër, puluerem quẽ ego narrabo post paululum: et si iam mutauit ipsum aër, tunc pone super ipsum quædam unguenta, donec sanetur. Si autem uulnus est magnum, aut est ex incisione ensis, & similium: & non aggregantur labia eius per puluillos, tunc aggrega ipsa cum sutura, secundũ quod ego narrabo in uulneribus uentris de sutura eorũ. Si autem uulnus iam detectum est ab osse, & pendet, et nõ est retentio eius, nisi in suspensorio paruo: tunc incide ipsum. Deinde cura

Vulnerum diuersitas.

C uulnus cũ medicinis, & restaura in eo carnem duram loco cutis, & præcipe infirmo, ut alatur cibis in quibus est grossitudo. sicut sunt capita, & triticum coctum, donec fit ut puls: & eis similia. Quod si inuenis in cute putrefactionem, & non adhæret ossi: tunc incide putrefactum totum, & proijce ipsum: deinde cura illud. Si autem in his uulneribus est arteria, aut uena ex qua fluit sanguis: & non abscinditur per medicinas, tũc inquire super arteriam. Si ergo inuenis eam non sectam, tunc seca eam cum Spatumili, aut liga eam. Quod si necessitas prouocat quando non confert illud quod diximus, tunc cauteriza eam, donec abscindatur sanguis. Si autem uulnera ista sunt parua, simplicia, tunc res eorum est facilis, leuis: ita ut puluerizes super ea hunc puluerem: quoniam consolidat ea antequam mutet ea aër.

¶ Modus Puluueris incarnatiui.

Recipe olibani partẽ unam, & sanguinis draconis partes duas, et calcis non extinctæ partes tres: teratur totũ multum, & cribelletur: et impleatur ex eo uulnus, & constringatur constrictione bona, donec adhæreat super ipsum bene, et cõaguletur cum sanguĩe. Deinde stringe ipsum desuper cum puluillis, & dimitte ipsum, neq; soluas ipsum dum permanet, ita quod non apostemet. Nam non eradicatur ab eo medicina, do-
D nec sanat. Et quandoq; facit illud calx sola, quando non sunt tibi in præsenti olibanum, & sanguis draconis etiam facit eandem operationem in multis ex uulneribus magnis, quando conuenit ut ponatur super ea & stringantur, et sunt uulnera recentia cum sanguine suo, quæ non alterauit aër. Quod si iam alterauit ea aër quadam alteratione, præcipue quãdo est in tempore æstatis, tunc non est in positione huius puluueris intentio: cura ergo ipsum cum eo quod diximus, ita ut ponas super ea quædam unguẽta digestiua: aut ponas super ea pultes ex farina hordei, factas cũ aqua & melle, donec emittant pus. Deinde cura ea reliqua curatione, donec sanentur. Si uero accidat cum uulnere fractura in osse, & est parua, tunc extrahe illud cum Gesti: et ego iam dicam curationem fracturarum capitis in eo quod futurum est.

¶ De uulneribus Colli. Caput LXXXV.

SI AVTEM uulnus accidat in Collo, tunc non est inter ipsum differentia in medicatione, et inter uulnus capitis quando est simplex. Si autem iam incisus est neruus Colli, aut arteria: tũc si est neruus, non est in eo ingenium, nisi ut deuitetur curatio eius cum eo quod facit stipticitatem uehementem. sicut ziniar, & zegi, et eis similia. quoniã nocent neruis, & contrahunt eos. Et non ponas super uulnus aliquid frigidum omnino: quoniam substantia neruorum est frigida, et continuatio eius est cum cerebro, quod est sublimius membrorum: & fit illud quo curatur ex medicinis lene. sicut calx lota cum aqua dulci aliquotiens infusa cum oleo, aut cum oleo rosato, & tuthia, quãdo abluitur etiam cum

aqua dulci: & reliqui lapides minerales, secũdum hunc modum, & unguenta humida. Si autem uulnus est magnum, tunc administra suturam: aut cõarta labia eius cum puluillis. Deinde cura ipsum, donec sanetur. Si uero uulneri est profunditas, aut accidit in eo sinus in inferiori parte eius, in quo iam aggregatur pus, tunc perfora ipsum in magis depresso loco in eo. Quod si iam incisa est in uulnere arteria, & consecutus est sanguinem eius fluxus: tunc separa, uel seca eam, et liga ipsam: aut cauteriza eam, si prouocat necessitas ad illud. Si autẽ iam incidit spondiles gutturis, aut totum, & saluatæ sunt alhaudegi: tunc aggrega labia cutis cum sutura super cannam gutturis, & nõ tangas guttur, imo æqua ipsum, & reduc ipsum super figuram naturalem. Deinde stringe ipsum strictura decenti, & dimitte ipsum diebus aliquot. Deinde cura ipsum cum unguentis in quibus est stipticitas & exiccatio, donec sanetur. A

Si autem uulnus iam fecit impressiõem in osse, tunc perquire ipsum: tunc si in ipso sunt fragmenta ossis, extrahe ea omnia, aut quæ potes ex eis: & quod non præparatur, dimitte illud, donec putrescat uulnus, & separetur & alleuietur egressio eius. Quod si uulnus fuerit recens, tunc pulueriza super ipsum puluerem quem narraui. Si autem uidetur in uulnere os, & fit Fistula: tunc cura ipsam cum eo cuius rememoratio uenit in capitulo suo.

¶ De uulnere in Spatulis. Caput LXXXVI. B

SI EST percussio lanceæ, aut cultelli: & uides eius profunditatem, tunc considera. Si ergo ex uulnere egreditur uentositas, quando anhelat ex eo infirmus, tunc scias, quia uulnus est mortale. Quod si non fuerit ei profunditas, & est recens cum sanguine suo: tunc non ponas in eo a prima hora puluerem, neque stringas ipsum, ut non retineatur sanguis in profunditate eius, & reuertatur ad cor, et interficiat infirmum: sed pone in ipso unguentum attractiuum, et solue ipsum in die bis. Si uero unguentum non est tibi præsens, tunc pone in orificio uulneris cotum uetustum, ut sugat illud quod egreditur de eo ex humiditatibus: & fac ut dormiat infirmus super uulnus, ut currat quod aggregatur in eo. Si uero iam præterierint uulneri tres dies, aut plures, & non accidit infirmo spasmus, neque tremor cordis malus, neque strictura in anhelitu, & uides reliquas dispositiones eius bonas: tunc scias, quia uulnus est saluum. Cura ergo ipsum & cum licinijs, et reliqua curatione, donec sanetur. Si uero excusatur sanatio eius, & iam aperitur semper, tunc scias, quia iam factum est Fistula. Cura ergo ipsam ex capitulo suo. Et si uulnus est ex incisione ensis, aut cultelli, et est simplex in superficie pectoris, aut dorsi: tunc cura ipsum cum eo quod præcessit ex sutura, si est magnũ: aut cum puluere, si est paruũ. Si autem iam fecit impressionẽ in osse, et incidit ex eo frusta: tũc inquire uulnus, & pro-

C pera ad extrahendum illa frusta, si sunt separata. Si uero non sunt separata, tunc dimitte ea, donec putrefiat uulnus. alleuiatur enim extractio eorum. Reliquorũ autem uulnerum accidentiũ in reliquis membris iudicium in curatione, est iudicium eius quod diximus.

¶ De uulneribus Ventris, & exitu intestini, et exitura eorum. Caput LXXXVII.

DISRVPTIO quæ accidit uentri, est magna, & media, & parua. Ex magna igitur quandoque egreditur intestinum, aut numerus intestinorum. Quare fit intromissio eorum, & eorum sutura uehementior & difficilior. Et disruptio parua etiam fit difficilis ex modo alio. Sequitur ergo, ut sit reductio eorũ difficilior, si non properas in intromissione sua ad locum suũ statim: quoniam inflatur, aperitur, et ingrossatur: quare fit difficilis introitus eius. Propter hoc ergo fit melior disruptionum disruptio media: quoniam cum ea non fit difficilis reductio intestini, sicut fit difficilis in his duabus speciebus. Scias, quod sutura uentris est secundũ quatuor modos. Duæ suturæ cõmunes cõueniunt in sutura uentris, et in sutura reliquorum uulnerum corporis: & duæ suturæ aliæ proprie cõmunicant reliquis uulneribus. Verumtamen sunt magis propriæ cum sutura uentris: et ego narro tibi unamquamq; cum expositione, & declaratione. Dico ergo, quia quando uulnus est paruum, et egreditur ex eo aliquid ex intestino, et fit difficile reducere ipsum: tunc illud est propter unum duorũ modorum. Aut propter paruitatem disruptionis, sicut diximus: Aut quoniã in intestino est inflatio propter frigus aeris. Quando ergo illud est ita, tunc oportet ut calefacias ipsum, ita ut submergas spongiam, aut pannũ humidum in aqua tepida sola. Aut decoquas in aqua squinãtum, & cyperum, et spicam, & embroces cum ea intestinum, donec resoluatur inflatio. Quandoq; facit illud uinum in quo est stipticitas: & est melius quam aqua sola in resolutione inflationis. Cum ergo uides inflationem iam resolui, tunc humecta intestinum cum aqua in qua decocta est altea, aut malua. Nam per illud alleuiatur introitus eius cum re parua. Si autem excusatur reditus eius post hanc curationem, tunc finde in disruptione parum, cum instrumento quo secantur hemorrhoides. Et curatio prima est melior quando præparatur, quam sectio: & non fit cõactio ad secandum post necessitatem & defectum instrumenti. Sit pars eius una quæ est torta, acuta, & pars eius altera non acuta, et extremitas subtilis non sit cum subtilitate Spatumilis.

Suturæ uentris modi quatuor.

Disruptio parua.

Calefactio Intestini infrigidati dislocati.

imo ſit obtuſior parumper: & eſt illa quæ ſimilatur caiadà, ſicut uides. A
Cum ergo amplificatur uulnus, & ingreditur inteſtinum, tunc oportet, ut ſit reductio eius ſecundum formam ſuam naturalem in loco ſuo ſibi proprio, ſi poſſibile eſt ſuper illud: quoniam eſt melius. Quando uero diſruptio eſt ampla in inferiori parte uentris: tunc oportet ut faciaſ iacere infirmum ſuper dorſum ſuum, & pone crura ſua altiora capite ſuo. Et ſi eſt in ſuperiore parte uentris, tunc pone caput eius, & pectus ipſius altiora quam eius inferiora. Et ſimiliter ſi eſt diſruptio in una duarum partium uentris, tunc pone intentionem tuam, & tuam conſiderationem ſemper in hoc, ut pars in qua eſt uulnus ſit altior parte altera. Et ita oportet, ut adminiſtres illud in uulneribus magnis, & in uulneribus medijs. In uulneribus autem parũis, pone illud ſecũdum quod præparatur tibi. Deinde fac ut ſit præſens inter manus tuas miniſter pius, qui teneat diſruptionem totam manu ſua: & aggrega labia eius. Deinde detege ex ea ei qui ſequitur ſuturam aliquid poſt aliquid: & iſte eſt modus ſuturæ communis unius. Et eſt, ut accipias acum, aut numerum acuum ſecundum quantitatem amplitudinis uulneris. Deinde dimitte ab extremitate diſruptionis quantitatem digiti anularis, id eſt, medici: et fige acum unam præter quod intromittas in eam filum in duabus extremitatibus cutis, cum duabus extremitatibus ſifac quod eſt ſub cute ab interioribus, donec facias eam penetrare ab alia parte, & tu iam aggregaſti duas extremitates cutis, & duas extremitates ſifac: & fiunt quatuor ordines. Deinde ſtringe cum filo duplo in circumitu acus aliquotiens a duabus partibus ſimul, quouſque ſint aggregata duo labia uulneris aggregatione decenti. Deinde dimitte groſſitudinem digiti etiam, & fige in eis acum aliam: poſtea reta eam cum filo, ſicut feciſti cum acu prima. Non ergo ceſſes facere illud cum eo quo indiges ex acubus, donec compleas conſtrictionem uulneris totius. Et ſint acus mediæ inter groſſitudinem & ſubtilitatem: quoniam acus ſubtiles ualde uelociter incidunt carnem: & groſſæ ſunt difficilis introitus in cutem: propter illud oportet ut ſint mediæ in ſubtilitate, & groſſitudine. Et non oportet, ut figatur acus in duabus extremitatibus cutis propinquæ multum: ut non incidatur caro uelociter, & aperiatur uulnus ante conſolidationem ſui, & non elongentur etiam cum ſutura, ut non prohibeatur uulnus a conſolidatione. Deinde incide extremitatem acuum, ut non lædant infirmum apud ſomnum ſuum: & pone eis puluillos ex pannis ab omni parte, qui teneant extremitates acuum: & dimitte eos, donec ſcias quod uulnus iam conſolidatũ eſt. Et hæc quidem ſpecies ſuturæ cum acubus taliter eſt conuenientior in uulneribus parũis. Quoniam ſufficit in ſutura eorum acus una, aut duæ, aut circiter eas. Sutura autem ſecunda communis eſt, ut aggreges cum ſutura extremitates quatuor: extremitates, duas cutis, & extremita-

Diſruptio ampla.

B

Acuũ diſpoſitio.

C tes duas ſifac in uice una, cum acu in qua ſit filum inuolutum æquale in ſubtilitate, & groſſitudine. Deinde quando penetraueris cum acu has extremitates quatuor, reduc acum a parte a qua incæpiſti eadem, ut cadat filum retatum a ſuperiori parte uulneris: ut ſit ſutura, ſicut ſutura panni quo ſtringuntur panni, et pone inter omnem ſuturam quantitatem groſſitudinis digiti minoris. Hanc autem ſuturam ſciunt homines. Et cum hac ſutura ego ſui uulnus quod acciderat uiro in uentre ſuo, qui fuerat uulneratus cum cultello, & erat diſruptio uulneris maior palmo uno: & exierat ex inteſtinis circiter duos palmos ex inteſtino medio, et erat diſruptio in medio uentris. Reduxi ergo illud poſtquam ſtetit inteſtinũ eius extra uulnus. xxiiij. horis. Conſolidatum eſt ergo uulnus in ſpacio quod fuit circiter. xv. dies: & curaui ipſum, et ſanatus eſt: & uixit poſt illud annis multis, conuerſatus in ſuis diſpoſitionibus. Et medici iudicauerãt, quod non ſanaretur. Et ex miraculo fuit, quod non curaui illud cum unguento. Quoniam fui in loco in quo non inueniebatur unguentum, neque aliquid ex medicinis. Poſui ergo ſuper uulnus cotum uetuſtum bis in die, & aſſiduaui ablutionem eius cum aqua mellis, donec ſanatum eſt. Duas autem ſpecies ſuturę proprias dicam ſecundum narrationem ſermonis. Et eſt, ut incipias cum ſutura acuta: & intromittas acum ab exteriori ad interiorem partem. Cum ergo penetrat acus in cutem, & in lacertum euntem ſecundum longitudinem & latitudinẽ totius corporis: dimitte extremitatem ſifac in latere in quo intromiſiſti acum, & fac penetrare in extremitatem aliam ab interiori parte ad exteriorem in extremitate altera mirach. Cum ergo feceris eam penetrare, tunc fac eam penetrare ſecundum hoc in eadem hac extremitate mirach ab exteriori parte ad interiorem: & dimitte extremitatem ſifac, quæ eſt in hoc latere, & fac penetrare acum in extremitatem alteram ab interiori parte ad exteriorem: & fac penetrare cum penetratione tua qua facis eam penetrare in ſifac extremitate mirach, quæ eſt in parte eius, donec penetret in ipſum totum. Deinde incipe etiam ab hoc eodem latere, & ſue ipſum cum extremitate, quæ eſt ex ſifac in latere alio, & extrahe acum ex cute quam penetrauit. Deinde reduc eam in illam cutem, & ſue extremitatem ſifac, quæ eſt in latere alio, cum hac extremitate mirach: & extrahe eam ex cute quæ eſt ex parte eius, & fac illud uice una, & alia: et fac illud uice poſt uicem, uſquequo ſuas extrinſecum totum ſecundum illud exemplum. Et ſumma huius ſuturæ, eſt ut ſuas ſutura pelliparíorum qua ſuunt pelles: ita ut ſuas ſifac uice una ex parte una extremitate cutis: & ut dimittas eam uice alia ex parte alia, donec compleas. Secunda ſpecies ſuturæ propriæ, quam dixit Galenus. Iſte eius ſermo narratus eſt, ut ſuas eam ſecundum ſimilitudinem, qua ſuunt eas quidam medicantium, ita quod aggregant omnem partem ad comparem ſuam conuenientem per naturam: & applicant

Experimentũ Autoris.

Suturæ duplices.

D

extremitatem ſifac ad eius aliã extremitatem, & extremitatẽ mirach ad A
extremitatẽ eius aliam. Et illud fit ſecundũ quod narro tibi. Oportet ut figas acum in extremitatẽ mirach propinquã tibi ab exteriori parte, et facias eam penetrare ad interiorem in eo ſolo: & dimittas duas extremitates ſifac. Deinde reuolue acũ, & fac eam penetrare ab exteriori parte ad interiorem in duas extremitates ſifac, ſcilicet utrinqꝫ. Deinde reuolue utraſqꝫ, etiam fac penetrare utraſqꝫ ab interiori uſqꝫ ad exteriorem, in duas extremitates mirach alias, quæ ſunt in latere oppoſito. Et iſte modus ſuturæ eſt melior ſutura cõmuni facili, et eſt ſutura cuius præceſſit remoratio. Iſte eſt ergo ſermo Galeni etiam. Et dixerunt quidam. Retifica tur ſutura uentris cum duabus acubus. Quod eſt, ut intromittas in eis utriſqꝫ filum unum: & incipe cum intromiſſione acus, ex eo quod eſt apud te, & fac eam penetrare uſqꝫ ad latus aliud, ſecundũ ſuturam eorũ qui ſuunt coria æqualiter. Et ſcias, quod quando diſruptio eſt in medio uentris: tunc ſutura eius eſt difficilior quam reliquorũ locorum uentris. Iudicium uero medicationis uulneris, eſt iudicium reliquorũ uulnerum. Quod eſt, quia quando tu conſequeris uulnus recens cum ſanguine ſuo, aſtequã alteret ipſum aër; et reducis inteſtinum, & ſuis ipſum, & aptas ipſum: tunc pone ſuper puluerem incarnatiuum. Quod ſi aër iam alterauit uulnus: tunc pone ſuper ipſum quædam unguenta, quæ ſunt tibi præſentia, donec faciant pus: & cadant fila, et conſolidentur ſi- B
fac, & mirach. Deinde cura illud ſicut eſt curatio reliquorum uulnerũ, donec ſanetur. Si autem non ſunt tibi præſentes medicinæ, tunc pone ſuper ipſum ſtatim, exquo incipit emittere pus, cotum uetus: & permuta ipſum bis in die, ſicut docui te, donec ſanetur. Nam tu non indiges medicatione alia in pluribus diſpoſitionibus, quando uulnera ſunt ſimplicia. Si autẽ times, quod cõmunicet uulnus mẽbris principalibus in læſione, tunc oportet ut ſubmergas lanã lenem in oleo temperatæ calidita- tis, aut in oleo roſato: & pone ipſam in circumitu locorũ quæ ſunt inter inguina, & ſub aſcellas. Quod ſi ſentit dolorem, aut punctiones, aut putrefactionem in inteſtinis ſuis (nam multotiens accidit illud) tunc cliſteriza ipſum cum uino ſtiptico, nigro, tepido: præcipue ſi putredo iam peruenit in inteſtino, & facta eſt exitura penetrans uſque ad concauitatem eius. Et ſcias, quod illud quod eſt ex inteſtino groſſo, eſt facilioris ſanationis: & quod ex eis eſt ex ſubtili, difficilioris ſanationis. Inteſtinũ autẽ quod nominatur Ieiunũ, non ſuſcipit ſanationem ex uulnere quod accidit in eo omnino: & illud eſt propter multitudinem eius, quod eſt ex uenis, et magnitudine earũ, & propter ſubtilitatem corporis eius, & propinquitatem ipſius naturæ neruorũ. Si autem illud quod procedit ex uulnere eſt zirbum, et conſequeris ipſum recens: reduc ipſum ſecundũ reductionem tuam, qua reducis inteſtina æqualiter. Si uero præterijt ei ſpacium, & iam factum eſt uiride, aut nigrum: tunc oportet ut

C ſtringas ipſum cum filo ſupra locũ qui denigratus eſt ex eo, ut non accidat fluxus ſanguinis. In zirbo enim ſunt uenæ & arteriæ. Deinde incide quod eſt præter illud ligamentũ, & pone duas extremitates fili pendentes ex inferiori parte uulneris extra ipſum: ut alleuiet ſuper te attractio eius, et extractio ipſius apud caſum zirbi, & emiſſionẽ pus uulneris.

¶ Rememoratio uulneris quod accidit in Inteſtino.

QVANDO accidit diſruptio in Inteſtino, et eſt parua: tunc poſſibile eſt, ut reſtaureť in quibuſdã hominibus: propterea, quia ego uidi qui fuit uulneratus in uentre ſuo cũ percuſſione lanceæ, & erat uulnus a dextra ſtomachi, et antiquatũ eſt uulnus: et factum Fiſtula, & exiuit ex eo egeſtio, et uentoſitas. Poſui ergo curationem, uſqꝫ quod ego non fui cõfiſus in ſanatione eius: neqꝫ ceſſaui ſubtiliare ipſum, donec ſanatus eſt, et conſolidatus eſt locus. Poſtquam ego uidi locum iam conſolidatũ, timui ſuper infirmũ, quod accideret ſuper infirmũ accidens malũ in uentre ſuo: & nõ accidit ei ex illo accidens malũ. Et remanſit in melioribus diſpoſitionibus ſuis, comedens & bibens, & futuens, et intrauit balneum, & exercitatus eſt in dietis ſuis. Et iam dixerunt quidam experimentatorum, quia quando accidit in Inteſtino uulnus, et eſt paruũ: tunc oportet ut ligetur ſecundũ hunc modũ. Et eſt, ut accipias formicas magnorũ capitum. Deinde aggrega duo labia uulneris, & pone formicam unam ex eis quæ habeant os apertũ ſuper duo

Experimentũ Autoris.

D labia uulneris. Cum ergo capit ſuper ea, & ſtringit os ſuũ, abſcinde caput eius. adhæret enim, & non ſoluiť. Deinde pone formicã aliam propẽ primã, et non ceſſes facere illud cũ formica poſt formicam ſecũdum quantitatẽ uulneris totius. Deinde reduc ipſum, et ſue uulnus. Illa enim capita remanent annexa in Inteſtino, donec cibetur Inteſtinum, & ſanetur, & non accidat infirmo nocumentũ penitus. Et iam poſſibile eſt, ut ligetur Inteſtinum etiam cum filo ſubtili: quod abſterſum eſt ex inteſtino animalis, annexo cum eo poſtquam intromittitur in acum. Et eſt, ut accipias extremitatem huius fili ex inteſtino, & excarnetur multũ. Deinde liga in extremitate eius filum lini ſubtile inuolutum. Deinde intromitte illud filum in acum, & ſue cum eo inteſtinũ. Deinde reduc ipſum in diſruptiõem. Et iſte modus ſuturæ cum formicis & inteſtino, non eſt niſi ſecundum uiam fiducię & ſpei. Scias, uulnus quod eſt magnum, amplum, præcipue ſi eſt in uno inteſtinorũ gracilium: tunc non eſt ingenium niſi ſubtiliatio, neqꝫ eſt eius ſanatio omnino.

¶ De cura Zuchemen, & Fiſtularum.

Caput LXXXVIII.

Fiſtula propriæ quæſit.

SCIAS, quod omne uulnus, aut apoſtema quando ueteraſcit & antiquatur, & fit ulcus, et non cõſolidatur, & emittit pus ſemper, et non abſcinditur: tunc nominatur uniuerſaliter in quocunqꝫ membro fuerit Fiſtula, et nos nominamus ipſum Zuchemen. Et Fiſtula quidem eſt ſe-

cundum ueritatem nodatio filtrata, dura, alba: cum qua non est dolor, A
cui est concauitas pennæ auis: & propter illud nominant eam quidam Risati, id est, pennã. Et est in quibusdam horis humida, quę emittit pus. Et fortasse scinditur humiditas in quibusdam horis. Et quãdoqꝫ est hæc humiditas multa, & est pauca: et est grossa, & est subtilis. Et ego iam prę misi in diuisione, tunc cum dixi uulnera, quod omne ulcus quod non sanatur, neqꝫ nascitur in eo caro, non est illud nisi propter unam nouem caussarum. Quarum una est, aut propter paucitatem sanguinis in cor- Indicium Vlcerum.
pore: aut propter maliciam eius: aut quoniam inter ipsum, et super labia eius est caro dura, prohibens natiuitatem carnis; aut quia est multæ sordis & sordiciei: aut quoniã ulcus in seipso est putridũ, et materia quæ mittitur ei est malæ qualitatis: aut quoniã medicina est inconueniens in curatione eius: aut quoniam corruptio cadens in regione est genus pestilentiæ, aut per proprietatem in regione, sicut accidit in Cæsaraugusta: in qua fit difficilis digestio ægritudinum, & tardatur in ea sanatio apostematũ per naturam: aut quoniam in eo est os unũ, aut numerus ossium. Et ego iam ostendi omnes istas caussas & signa earũ, et curationes ipsarum cum medicinis in diuisione: & oportet hic ut faciam te scire curationem Fistulæ & Zuken, quæ fit per uiam operationis cum manu.

Scias ergo, quod Fistula accidit in omnibus membris corporis. nam ex eis sunt Fistulæ quæ peruenũt ad uenas magnas & arterias, aut ner- B
uos, aut sifac: aut ad intestinũ, aut ad uesicam, aut ad aliquam ex costis: aut ad aliquam ex spondilibus dorsi, aut ad aliquam iuncturarum compositarum compositione: sicut manus, & pedis: et ex eis sunt quæ uadunt ad propinquitatem membri principalis, et similium. Quæ ergo ex his Fistulis est secundum hunc modum, est ex ægritudinibus difficilis sanationis, & non recipit curationem, & occupatio cum ea est labor & ignorantia. Quod si est ex Fistulis aliqua cuius profunditas non peruenit ad hæc loca quæ dixi: & speras, et confidis in curatione eius, & uis peruenire ad cognitionem illius, tunc accipe tentam ex ære, aut ferro, si Fistula tendit secũdum rectitudinem, & perquire eam cum ipsa. Si autem in Fistula est tortuositas, tunc inuestiga eam cum tenta de plumbo subtili. Quoniam plumbum cum lenitate sui corporis alleuiatur, et curuatur circa tortuositatem. Quod si Fistula est habens orificia multa, non est tibi possibile ut significes super eam cum tenta. Clisteriza ergo ex eis orificium ex orificijs suis. nam humiditas qua clisterizas ipsum, uadit uersus orificia alia, & currit ex eis. Deinde exquisite inquire secundum quem modum est tibi possibile: ut cognoscas quod illic est os, aut neruus, & est Fistulæ concauitas longinqua, aut propinqua: aut est Fistula una cui sunt orificia multa, et sta super totum illud, cum summa fortitudinis tuæ: cum interrogatione tua, qua interrogas infirmum, & inuentione doloris apud compressionem cum manu tua super locum, et simi-

C libus ex significationibus & caussis accidẽtibus apostemati. Cum ergo steteris super omnia illa statione uera, tunc uade ad curationem secundum confidentiam: & est, ut consideres tunc, si est Fistula propinqua apparens, aut in loco saluo longinquo a iunctura, aut a neruo, aut arteria, aut uena, aut uno locorum quæ dixi tibi: tunc seca Fistulam secundum quod præmissum est ex narratione mea, & aufer quod est in ea ex filtratione, et carnibus corruptis, quod nascitur in orificio eius ex carne, aut thelul, & similibus: et cura ipsam, donec sanetur. Si autem Fistula est longinquæ profunditatis, & est secundum rectitudinem: tunc oportet ut seces eam in profundo quantũ est tibi possibile. Deinde mundifica ipsam ex omnibus carnibus eius corruptis. Deinde administra licinia inuoluta in medicinis acutis: & intromitte ea usque ad concauitatem Fistulæ quam comprehendisti cum ferro: fac cum ea illud aliquotiens, donec corrodat medicina acuta totum quod remansit in concauitate Fistulę ex corruptione. Deinde restaura ipsam cum unguentis quæ generant carnem sanam, donec sanetur. Si uero non sanatur per illud, tunc cauteriza ipsam secundum quod narrauimus. Si ergo caussa Fistulæ est os, & certificat apud te illud: tunc inquire ipsum, & seca ipsum secundum quod narraui tibi: si non prohibet te aliquid ex uena, aut neruo, aut membro principali, sicut diximus. Si ergo detegitur tibi os, et est
D in eo quiddam corruptionis, & nigredinis: tunc rade ipsum, donec auferatur corruptio eius tota. Deinde cura ipsum cum eo quod incarnat ipsum, donec sanetur. Quod si non sanatur, & emittat pus sicut faciebat: tunc scias, quod tu non peruenisti ad totam eradicationem corruptionis. Detege ergo super illud secundo, et exquisite fac rasionem eius, & mundificationem ipsius cum ultima fortitudine tua. Deinde restaura ipsum. Si ergo sanatur, bonum est: & si non, tunc scias quod illa corruptio est in profunditate longinqua corporis, quam non es consecutus. Non est ergo tibi in ea ingenium, nisi dimittere ipsam naturæ.

Quod si corruptum est os paruum, et est possibile tibi, attrahe ipsum cum forficibus subtilibus quæ conueniunt ad illud. Si autem sunt ossa multa, tunc exquisite fac attractionem eorum omnium, neque dimittas ex eis aliquid cum tua fortitudine. Si uero contrarietatem facit tibi aliquid ex humiditatibus, & non est in incisione eorum timor, uel error: tunc incide illas humiditates & carnes, si sunt illic, & libera ossa. Si uero non est tibi præparatio auferendi ossa ex hora tua, tunc pone super uulnus quod putrefaciat ipsum: et dimitte ipsum, donec putrefiat quod est in circumitu illorum ossium ex carnibus & humiditatibus. Et custodi uulnus ut non consolidetur. Et constringatur sectio quam tu secuisti in operatione tua. Imo pone super ipsum, si times, cotum submersum sulfure trito cum oleo: aut cotum submersum in unguento ægyptio, aut aliquo unguentorum uiridium. Nam quando putrefient illæ scilicet hu-

miditates, & ſeparantur ex eis oſſa, alleuiatur ablatio eorum, et ipſorum attractio. Si autem eſt os unum magnum, ſicut os cruris, aut os coxæ, & ſimilia illis, et quod ex eo corruptum eſt, eſt pars magna: tunc rade ipſum raſione ultima, donec auferatur illa nigredo & corruptio. Deinde reſtaura uulnus. Si uero quod eſt in eo corruptum, eſt pars magna, & corruptio iam conſecuta eſt medullam oſſis, tunc neceſſe eſt ſerrare ipſum, & incidere ipſum totum uſque ad locum, ubi peruenit corruptio: tunc cura ipſum, donec conſolidetur. Et ego narro tibi zuken, quæ accidit uiro in crure ſuo: ut ponas ipſam exemplum & adiutorium ſuper operationem tuam. Fuit uir iuuenis ætate circiter triginta annos, cui accidit dolor in crure ſuo, a cauſſa quæ mota eſt ſuper ipſum intra corpus, id eſt, ab interioribus, donec peruenerunt materiæ ad crus, & apoſtematum eſt apoſtemate magno: & non fuit ei cauſſa extrinſeca. Extenſum eſt ergo cum eo tempus cum errore medicorũ, donec apertum eſt apoſtema, & concurrerunt cum eo materiæ multæ. Et poſtpoſita eſt curatio eius, donec fiſtulatum eſt crus, & facta ſunt in eo orificia multa: quę omnia emittebãt pus, & humiditates corporis. Curauit ergo ipſum multitudo medicorum circiter duos annos, & non fuit in eo ſapiens in arte manus, donec uocatus ſum, & uidi crus eius, & materias quæ currebant ex illis orificijs curſu magno: etiam omne uiri corpus iam tabuerat, & color eius citrinus erat. Intromiſi ergo tentam in uno locorum orificiorum, & peruenit tenta ad os. Deinde perſcrutatus ſum orificia omnia: & inueni ea peruenire ad ſe inuicem ex omnibus partibus cruris. Properaui ergo, & ſecui ſuper unum illorum orificiorum, donec detexi partem oſſis: & inueni ipſum corruptum: quod iam corroſum erat, & denigratum, et putruerat, & perforatum erat, donec penetrauerat uſque ad medullam. Serraui ergo quod detectum eſt mihi, & præparatum ex oſſe corrupto. Et deputaui, quod non eſſet in oſſe niſi illa corruptio, quam abſcidi, & ſerraui. Et ego iam eradicaueram eam. Deinde poſui reſtaurationem uulneris cum medicinis conſolidatiuis ſpacio longo. Et non eſt conſolidatum. Deinde tentaui, & detexi ſuper os ſecundo ſupra detectionem primam: & inueni corruptionẽ continuam cum oſſe: & ſerraui quod apparuit mihi etiam ex illa corruptione. Deinde conatus ſum reſtaurationem eius. Et non eſt reſtauratum. Detexi ergo ſuper ipſum iterum, & non ceſſaui incidere os particulatim, & conari reſtaurationem eius: & non eſt reſtauratum, donec incidi ex oſſe circiter palmum unum, & extraxi illud cum medulla ſua. Deinde reſtauraui ipſum cum medicinis, & conſolidatum eſt uelociter, & ſanatum: & non fuit neceſſaria hæc iteratio in operatione eius, & ſectione ipſius, niſi propter diſpoſitionem debilitatis infirmi, & paucitatem tolerantiæ eius, & timorem meum ſuper ipſum de morte: quoniam accidebat ei in omnibus horis ex ſuperfluitate euacuationis ſyncopis mala. Sanatus eſt

A

Experimentũ Autoris.

B

C ergo ſanatione integra: & nata eſt in loco oſſis caro dura, et bona facta eſt diſpoſitio in corpore ſuo, & rediit uirtus eius: et conuerſatus eſt in diſpoſitionibus ſuis: & non fecit ei contrarietatem in ambulatione nocumentum omnino. Si autem os eminens in loco corporis iam fractum eſt: tunc oportet ut ſerres ipſum, ſecundum hunc modum: & eſt: ut accipias ligamentum, et ſtringe ipſum in extremitate oſſis eminentis: & præcipe alicui, qui extendat ipſum ad ſurſum: et pone ligamentum aliud ex lana groſſius ligamento primo. Deinde liga ipſum ſuper carne, quæ eſt ſub oſſe: & extende extremitatem eius, ut trahas carnem ad inferiora: & tu detegis carnem ſuper locum quem uis ſerrare, ut non lædat Serra carnem. Pone lignum, aut tabulam ſub oſſe inferius decenter: quoniam quando facis illud, non prohibetur quin ſecet carnem corruptam. Et oportet ut ſit Serratura ſuper locum corruptum parumper, ut non ſit in concauitate oſſis corrupaio: & non appareat in apparitione ſua ſenſui, & cogat ad Serraturam ſui uice alia. Quod ſi os eſt corruptum, et non eſt eminens, imo continuatur pars eius cum parte: & corruptio eſt in medio eius, aut in parte ipſius: tunc detege carnē ab omnibus partibus totam. Deinde pone lignum inferius. Poſtea ſerra illud ex parte prima, ubi eſt corruptio, donec continuetur Serratura ex parte altera: et ſit Serratura ſecundum longitudinem a corruptione parumper,

Serraturæ modus.

D ſecundum quod diximus. Quod ſi corruptio eſt in iunctura, incide ipſam iuncturam corruptam, et ſerra os ubi continuatur ex parte altera. Si uero corruptio eſt in continuatione duarum iuncturarum, tunc non eſt in ea ingenium niſi abraſio. Quod ſi corruptio eſt in pectine manus, aut in pectine pedis: tunc res in eo eſt difficilis ualde. Verum oportet, ut inquiras corruptionem qualiter appareat tibi. Et abradas eam, & mundes ipſam ſecundum quamcunq; diſpoſitionem tibi poſſibile eſt, & cum quocunq; ingenio rectificatur tibi: quando non facit tibi contrarietatem Vena, aut Neruus. Et ſcias quod inciſoria, & Serræ ad inciendum iſta oſſa ſunt multa, ſecundum ſitum oſſium, & præparationem eorum, & ipſorum groſſitudinem, et ſubtilitatem eorum, & magnitudinem, & paruitatem ipſorum, et duriciem ipſorum, & eorum raritatem. Quapropter oportet, ut præpares omni ſpeciei operationis inſtrumentum conueniens ad illam operationem.

Et ſcias, quod operationes iſtæ ſignificant tibi ſuper ſpeciem inſtrumenti quo indiges, quando tecum eſt ſtudium longum. Et cognitio modorum huius artis, teſtimoniū modorum ægritudinum: tunc enim iam inuenies per teipſum illud quod conuenit ei ex inſtrumentis ad omnem infirmitatem. Et ego ſum firmans tibi in ultimo huius capituli numerum inſtrumentorum, quæ pones exempla ſuper quæ incides, & probationem qua experiaris ſuper alia.

Forma Serræ.

A

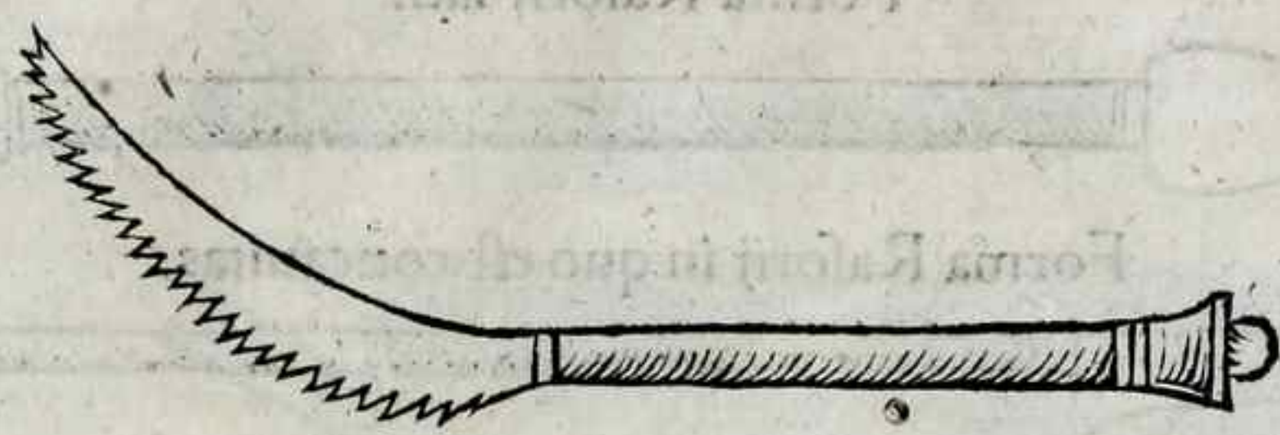

Forma alterius Serræ.

Forma Serræ alterius.

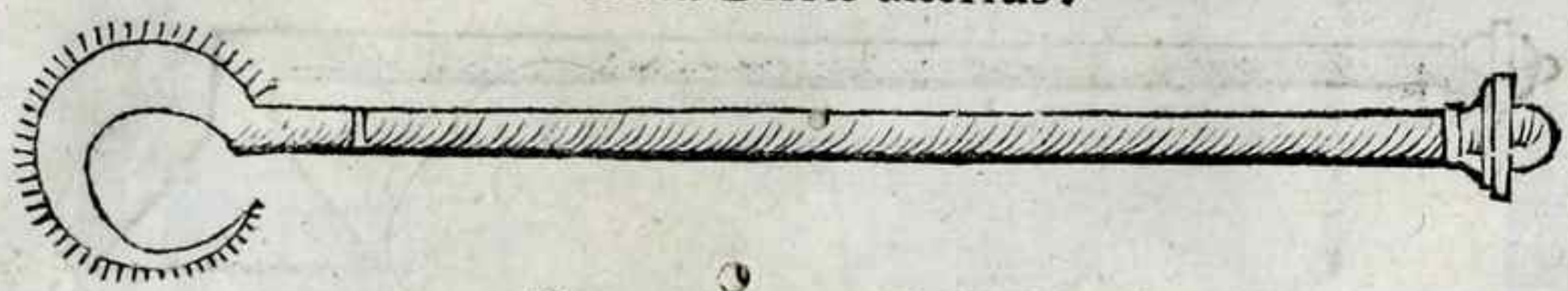

Forma Serræ alterius.

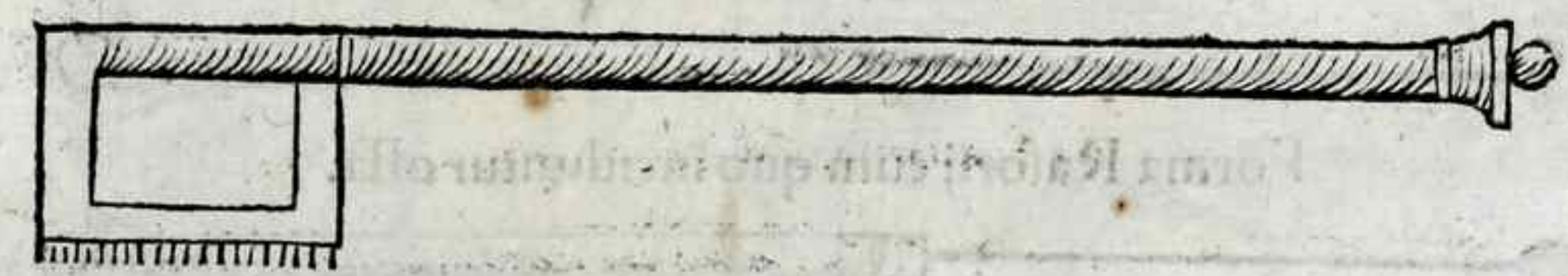

B

Hæc forma Serræ depicta, ſit decenter facta. Fiat arcus eius ſuperior, & acuitas eius ex ferro: & manubrium eius ex buxo, et ſit pyramidale decenter factum.

Forma Raſorij iuncturarum.

Sit caput huius Raſorij, ſecundum formam capitis claui ſtellati: et puncta eius ſint ſecundum formam punctorum eliſchetfegi. Et non conuenit, niſi ut fricentur cum eo capita iuncturarum, quando corrrumpuntur, aut os amplum, & magnum eſt.

Forma maioris Raſorij.

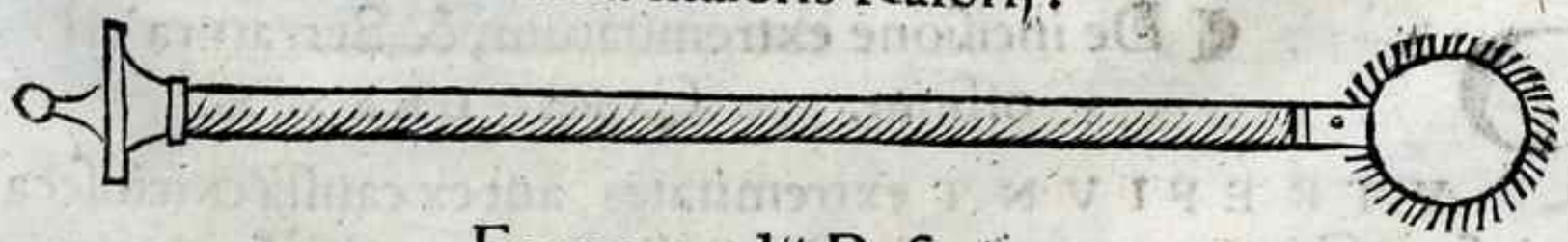

Forma medij Raſorij.

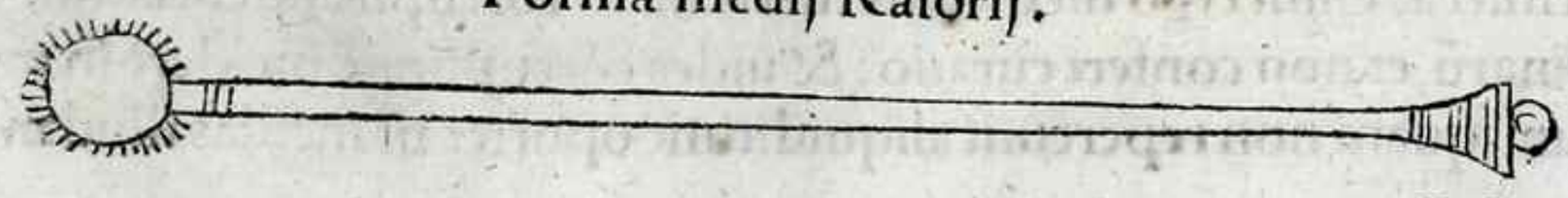

C Forma Rasorij lati.

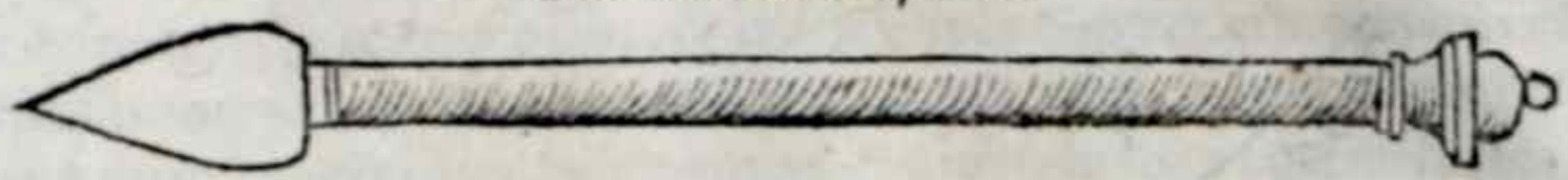

Forma Rasorij in quo est concauitas.

Forma Rasorij alterius subtilis.

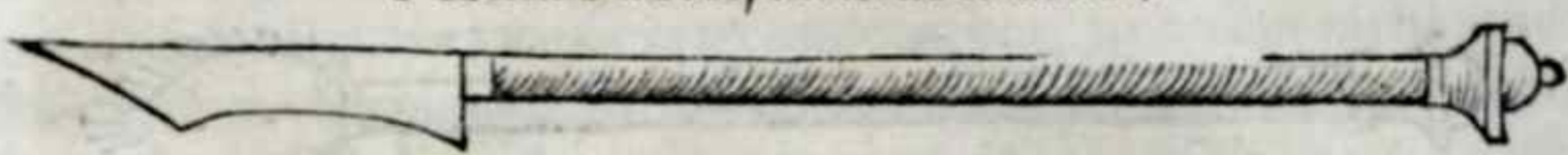

Forma Rasorij alterius curuatæ extremitatis.

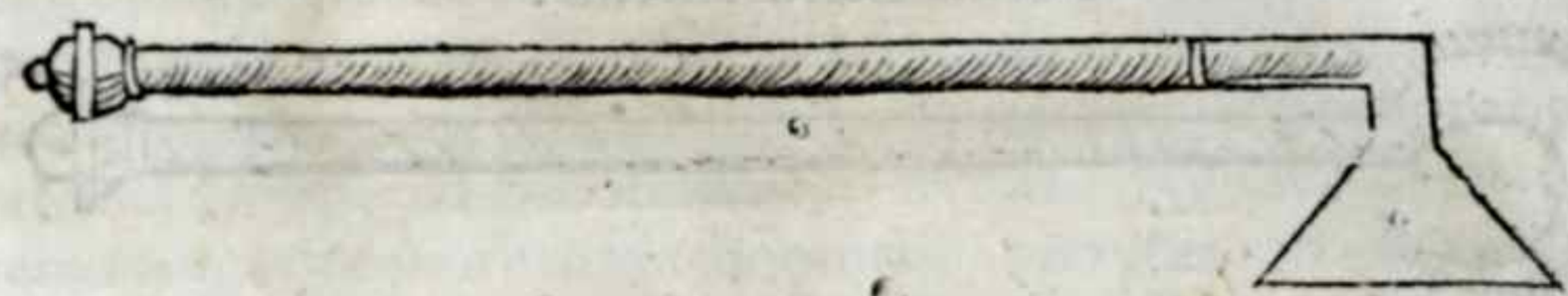

Forma Rasorij parui, subtilis tentæ.

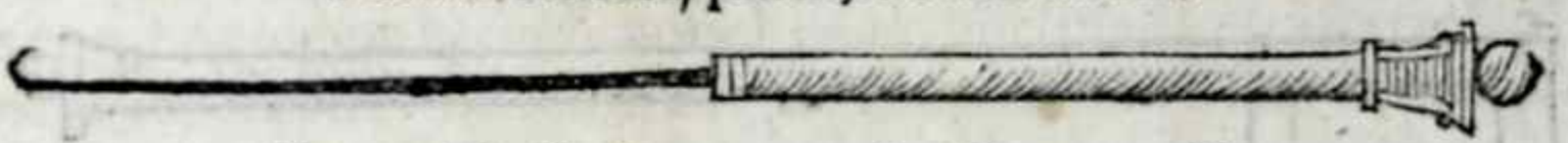

D Forma Rasorij cum quo inciduntur ossa.

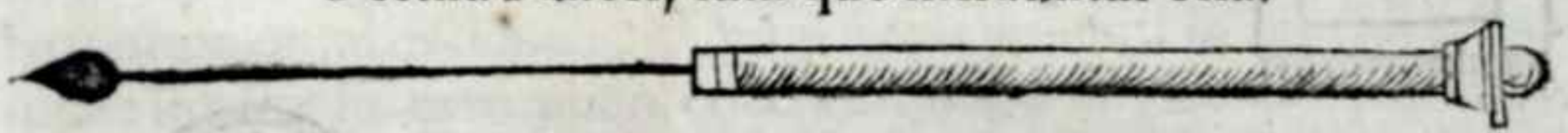

Forma etiam Rasorij magni.

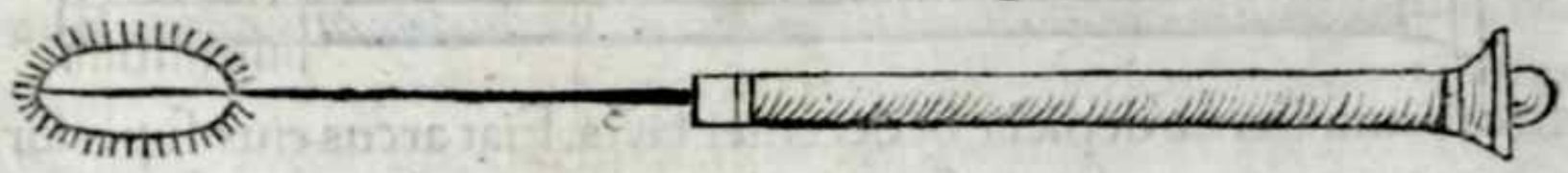

Hoc similatur Radio, & extremitas est sicut Serra: exhibetur in locis multis ex rasione ossium.

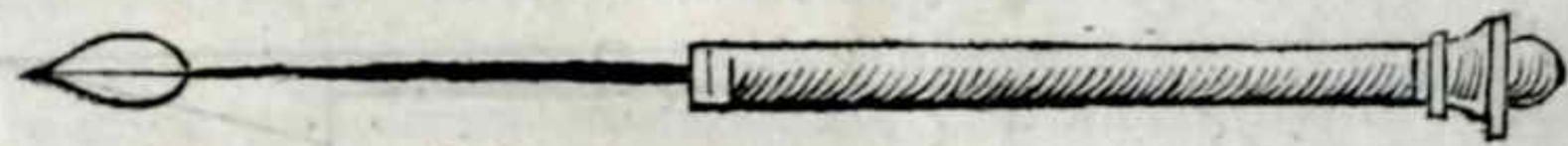

Forma Rasorij quod conuenit ad rasionem eius quod perforatum est ex ossibus. Extremitas eius triangula, acutarum est extremitatum. Fit ex Indi. Et similiter oportet, ut fiant omnia quæ diximus ex Rasorijs, & Incisorijs, & Serris.

¶ De incisione extremitatum, & Serratura ossium. Caput LXXXIX.

PVTREFIVNT extremitates, aut ex caussa extrinseca, aut intrinseca. Cum ergo medicatus fueris illam corruptionē curatione medicinarū, et non confert curatio: & uides corruptionē incidere in membrum, quam non repercutit aliquid: tunc oportet ut incidas illud mem-

¶ Typus Serraturæ membrorum corporis humani.

C brum uſq; ubi conſequit̃ corruptio, ut euadat infirmus per illud a morte, aut a malicia quæ eſt maior defectu membri. Et ſignum cui accidit illud eſt, quod denigratur membrũ, donec putetur: quod ignis combuſſit ipſum, aut putrefit poſt nigredinẽ: donec inciditur illa putredo uſq; ad illud quod ſequitur illud membrũ, et ſerpit in totũ corpus. Propera ergo cum inciſione eius, & ſimiliter ſi cauſſa corruptionis eſt a percuſſione quorũdam uenenoſorũ: ſicut ſcorpionis marini, & uiperæ, et rutellæ, & ſimiliũ. Si ergo corruptio, aut percuſſio eſt in extremitate digiti, tunc incide digitũ, et non des ſpaciũ corruptioni, ut incedat uſq; ad reliquã manum. Et ſimiliter ſi accidit in manu, tunc incide eam ex radice focilis, & non des ſpacium corruptioni, donec capiat in focili brachij. Et ſi inuadit in eo, tunc incide bracḣium apud cubitũ in iunctura ſua. Si autẽ pertranſit corruptio, & uides eum circiter cubitum: tunc in illo eſt mors infirmi. Et adminiſtrare præter illud ex curatione, eſt quantitas uirtus. Et ſimiliter fac de pede, quando inuadit corruptio in digito, tunc incide ipſum apud unũ nodorum: & ſi capit in pectine pedis, tunc incide pedem totum. Si autem aſcendit ad genu, tunc incide crus apud iũcturam genu. Quod ſi corruptio iam peruenit ſupra genu, tunc non eſt in ea ingeniũ, niſi dimiſſio, & relinquere infirmũ morti. * Et modus inci-
D dendi membrũ, aut ſerrandi ipſum eſt, ut ſtringas ligamentũ in inferiori, quem uis incidere: & ſtringe ligamentũ aliud ſupra locum. Et extendat miniſter ligamentum unum ad inferiora: & extendat miniſter aliud ligamentum ſuperius ad ſurſum. Et tu ſepara carnem quæ eſt inter duo ligamenta, cum Spatumili lato, donec detegatur caro tota. Deinde incidatur, aut ſerretur. Et oportet, ut ponas ab omnibus partibus pannum lini, & non tangat Serra locum ſanum: & accidat infirmo læſio addita, & apoſtema calidum. Si autẽ accidat fluxus ſanguinis interius dum operaris, tũc cauteriza locum uelociter: aut pone ſuper ipſum quoſdam pulueres abſcindentes ſanguinem. Deinde redi ad medicationem tuam, donec compleatur. Deinde liga membrum uulneratũ cum ligamento cõueniente ei, et cura ipſum, donec ſanetur. Et ego narro tibi quod accidit uiro in pede ſuo, hoc idem accidens quod narro tibi. Quod eſt, quia accidit in pede ſuo nigredo, cum aduſtione quæ aſſimilatur combuſtioni ignis: & corruptio illa in primis accidit in digito ſuo, donec cœpit pedem totum. Properauit ergo uir ex ſeipſo, poſtquam uidit corruptionem incidere in membro cum uehementia eius, quod inuenit ex dolore, & aduſtione eius: et incidit ipſum apud iuncturam, & ſanatus eſt. Et poſtquam præterijt ei tempus longum, accidit ei illa eadem corruptio in digito manus ſuæ indice. Venit ergo ad me, & conatus ſum recuperare illam ſuperfluitatem cum eo quod poſui ſuper manum ex medicinis poſt mundificatiõem corporis eius: & non repercuſſa eſt ſuperfluitas, & cœpit incedere in digũit alium: donec cœpit corruptio in ma-

Experimentũ Autoris.

num. Vocauit ergo me, ad incidendum manum eius: & nolui illud, speranſ ex me ſuper repercuſſionem illius ſuperfluitatis: & timui etiam ſuper ipſum apud inciſionem manus eius mortem. Quoniam uirtus uiri erat ſuper caſum. Poſtquam ergo deſperauit de me, reuerſus eſt ad terram ſuam: & peruenit ad me de eo, quia properauit, & incidit manum ſuam totam: & ſanatus eſt. Et non attuli hanc narrationem, niſi ut ſit adiutorium ſuper illud quod cadit de genere huius ægritudinis: & ut ſit ſignificatio qua ſignificetur, et ſecundum quam agatur. A

¶ De cura Sinuum, & qualitate cliſterizationis cum medicinis. Caput XC.

QVANDO accidit apoſtema in quibuſdam mẽbris carnoſis, & prolongatur ſpaciũ apoſtematis, donec collectionẽ facit ſanici: deinde rumpit, aut perforatur, & egredit quod in eo eſt ex ſanie, & remanet locus uacuus quaſi ſit uas: & cutis quæ eſt ſuper ipſum ſicut pãnus qui iam ſubtiliatus eſt: et non peruenit ad ultimũ in corruptione ſua, neq; imprimit in os, neq; in neruum, neq; in ligamentũ: meretur ut nominetur Sinus: & non nominatur Fiſtula: uerũtamen ſi prolongatur ſpacium eius, donec imprimat corruptio in aliquid horũ membrorum, tunc nominat Fiſtula, aut zuken. Et cura eius eſt, ut incidas illã cutem totam ſicut reuoluitur: & præcipue quando ſubtiliata eſt, & facta ſicut pannus: et confidis quia non aæhæret cum loco, propter corruptionem ſuam. Si autẽ ſperas quod adhæreat cutis, & non conſequitur ex eo corruptio illa ultima conſecutione: & ſi in cute eſt ſpiſſitudo ex carne, tunc cura ipſum cum Cliſteri: & eſt, ut conſideres ad Sinum. Tunc ſi eſt magnus, et pus quod emittitur ex eo eſt fœtidi odoris: tunc cliſteriza ipſum cum medicamine ægyptio, quod eſt aceti, & olei, & ziniar, partes recipiens æquales, aggregentur in uaſe: & decoquantur ſuper ignem, donec rubeat medicamen: & ueniat in ſpiſſitudinem mellis. Deinde accipe ex eo quod tibi neceſſe eſt: & diſſolue ipſum cum aqua & melle, et cliſteriza cum eo Sinum: & ſtringe orificium eius, & dimitte medicinam in eo ad quãtitatem duarũ horarum. Deinde extrahe ipſum cũ expreſſione: fac illud diebus tot, donec mundificetur Sinus, et remoueat fœtor. Et quandoq; cliſterizatur cum aqua cineris, quando non eſt tibi præſens hoc medicamen: et eſt, ut accipias cinerem lignorũ uitis, aut cinerem ex lignis ilicis: et proijcias ſuper eam aquã. Deinde cola eam, & cliſteriza cum ea, donec confidas quod Sinus iam ablutus eſt. Quod ſi infirmo non eſt tolerantia ſuper medicamen ægyptium, neq; aquam cineris, tunc cliſteriza ipſum cum aqua & melle, cui iam permixtum eſt aliquid ex ziniar contrito. Aut cliſteriza ipſum cum melle & uino permixtis, quoniam de proprietate mellis eſt, ut mundificet, & abluat: et uinum facit adhærere Sinum, præcipue quando in uino eſt ſuperfluitas ſtipticiB

Sinus.

Fiſtula.

C tatis & ſiccitatis. Cum facis illud aliquotiens, et confidis quod Sinus corruptio iam remota eſt: tunc cliſteriza ipſum cum eo quod facit naſci carnem in eo. Et eſt, ut accipias ex emplaſtro dyafinicon: & diſſoluas ipſum cum oleo roſato, et uino ſtiptico: aut cliſteriza ipſum cũ quibuſdam medicinis, et unguentis alijs, quorum proprietates ſcripſi in tractatu unguentorum. Quod ſi orificium Sinus eſt ſtrictum, in quo non capit cannula cliſteris: tunc amplifica ipſum cum ferro parumper: aut pone in ipſo licinium inuolutum in unguento ægyptio, aut in unguento baſilicon, donec amplificetur. Et ſimiliter ſi eſt orificium etiã amplum, tunc aggrega labia eius cum ſutura: & dimitte ex eo quantitatẽ in quam ingrediatur cliſtere ſine additione. Et ſimiliter ſi orificiũ eius ex quo currit pus, eſt eleuatum ad ſuperiora: tũc ſeca ipſum in depreſſiori loco qui eſt in ipſo, ut currat ex eo pus uſq; inferius: quoniam pus quando cõartatur in profunditate Sinus, prohibet carnẽ generari in eo. Quod ſi non eſt tibi poſſibile ſecare Sinum circiter inferius eius ſecundum quod uis: tunc conare, ut prępares membrum præparatione qua currat ex eo pus cum facilitate ſecundũ quod prępparatur tibi. Conare, ut non retineatur in eo aliquid ex pus omnino: et accipe medicinas cõſolidatiuas quæ ponuntur ſuper ſignum, conuenientes ad illud quod uis. Et extende eas ſuper pannũ lini. Et ſit pannus tantæ quantitatis, qua fiat cõmunicatio to-
D tius Sinus. Deinde incide cum forficibus in directo orificij Sinus foramen, amplius orificio Sinus parumper. Deinde extende ex unguentis lenibus ſuper pannum alium, ſecundum quantitatem foraminis: & pone eum ſuper ipſum poſitione longinqua ab orificio Sinus, ut alleuietur exitus pus ex eo: & non auferas pannũ magnum, niſi poſt dies aliquos uice una. Ille autem qui eſt ſuper orificium Sinus, eſt ille quem remoues in omni hora, ut egrediatur quod aggregatur in eo ex pus: & ut ſcias, an illud quod currit ex eo uirus, eſt multum, aut parum: aut digeſtum, aut indigeſtum. Et cum hoc iterum conſidera locum Sinus ipſius, an in ipſo ſentiat dominus eius dolorem, aut nõ ſit in eo dolor, & an ſit in eo apoſtema, aut non ſit in eo apoſtema. Cum ergo protenditur medicatio tua taliter, & uides materiam quæ egreditur ſuper orificium Sinus, tunc ſcias, quod Sinus iam adhęret, aut approximat adhęrentiæ: tunc ergo ſolue ipſum in mane, aut in tertio die: et quãdo ſoluis uulnus, tunc permuta pannũ alium, & renoua unguentum. Si autem egreditur ex Sinu poſt ſpacium longũ uirus ſubtile, tunc non deſperes de adhærentia eius. nam ſanatio eius appropinquat. quoniam ex hominibus ſunt qui tardant generationẽ carnis in uulneribus ſuis, & ex eis ſunt qui agunt econtrario illius. Si autẽ egreditur ex Sinu poſt dies multos pus indigeſtum, tunc ſcias quod ſinus non adhæret. Si ergo tardatur adhærentia Sinus, & prolongatur res eius: tunc adde in exiccatione medicinarum. uerum faciant medici, ut ſint medicinæ in ſubſtantia ſua humi-

dæ, et in uirtute ſua ſiccæ: ſicut unguentum dyafinicon, quando additur in eo ſuperfluitas additionis ex zegi. Et ex magis ultimo quo curatur, eſt, ut accipias unguentum dyafinicon, & ſoluatur cum oleo roſato, & roretur ſuper ipſum uinum antiquum æquale in ſubſtantia ſua. Deinde confice ipſum cũ eo, & utere ipſo. Et iam facit ſimile huic actioni, quando non eſt tibi præſens unguentum dyafinicon, mel, quando decoquis ipſum, donec ingroſſetur, & uteris eo. Aut accipe myrrham, & aloen, & olibanũ: tere totum, & pulueriza illud ſuper mel dum eſt ſuper ignem. Deinde line ſuper ipſum pannum, et ſtringe ipſum ſuper Sinum: & line cum melle quod decoquiſti, donec ingroſſatum eſt: & pulueriza ſuper ipſum ſpecies, & pone ſuper ipſum pannũ, et ſtringe eum. Et quando que adminiſtratur in illo ariſtolochia longa, & radices lilij cœleſtis, & eſt lilium: et farina herbi, & centaurea. utere eis ſimplicibus, aut aggregatis. tere ea, & cribella ipſa: et pulueriza ſuper mel quod narraui, & utere eo. Quod ſi prolongatur res Sinus, et non ſanatur hac curatione: tunc ſcias, quod in profundo eius eſt corruptio: aut iam facit impreſſionem in oſſibus, aut in reliquis membris duris, aut ligamentis: tunc cura ipſum curatione Fiſtularum, ſecundum quod præmiſſum eſt.

¶ De cura Panaritij & unguis attritæ, & inciſione digiti additi, & ſectione. Caput XCI.

PANARITIVM eſt apoſtema q̃d naſcit ſub ungue pollicis manus, aut pedis: et fortaſſe naſcit in reliquis digitis. Cum ergo prolongatur res eius, & negligitur curatio eius, et apoſtematur apoſtemate calido: aut corrumpitur, et emittit pus, donec corrodit radicem unguis: & fortaſſe corrumpit eam totam, et fortaſſe peruenit corruptio ad os, donec eſt ei odor fœtidus: & fit extremitas digiti lata, et fit color eius fuſcus. Quando ergo tu curas ipſum, cum eo quod diximus in diuiſione, et non confert curatio tua: tunc oportet ut incidas cum ferro totã ſuperfluitatem quæ remanſit ex ungue. Deinde cauteriza uulnus poſt illud. Cauterium enim iuuatiuũ eſt ualde. Si uero os eſt ſanum, et eſt unguis etiam ſana, et additiones uacuæ unguis iam comprimũt carnem ad interiora, & incipiunt pungere ipſam, et lædunt eam: tunc oportet ut ponas Radium ſubtilem ſub angulo unguis quæ pungit carnem, et impelle eam ſurſum: & incide eam carnẽ cum facilitate, et pone ſuper illud quod remanet de carne ex medicinis comburentibus, corroſiuis, donec remoueatur totũ eius. Deinde cura illud cum unguẽtis, donec ſanetur.

Si autem corruptio iam imprimit in os, tunc oportet ut incidas illud os, & extrahas ipſum: non enim ſanatur unquam dum permanet in eo os corruptũ. Quod ſi uides corroſionem & corruptionẽ incedere in digitum, tunc incide eum in uno nodorum, ſecundum quod præmiſſa eſt eius rememoratio. Deinde cura ipſum, donec ſanetur. Si autem accidat unguí attritio, aut percuſſio: et contingit in ea dolor uehemens, tunc oportet ut phlebotomes infirmũ in primis. Deinde ſeca unguem cum

C Spatumili acuto sectione transuersa de sursum ad uisum. Et custodi, ne sectio perueniat ad carnem quæ est sub ungue. nam tu facies accidere per illud super infirmũ dolorem uehementem, & erit caussa ad natiuitatem carnis additæ in loco. Deinde cura locum cum eo quod sedat dolores. Digitus uero additus qui nascitur in quibusdam manibus hominum, fortasse est carnosus totus: et fortasse sunt in quibusdam eorum ossa, & fortasse est in eo unguis: et quidam eorum nascitur in radice iuncturæ, aut est natiuitas eius in quibusdam nodis digiti. Ille ergo qui nascitur in quibusdam nodis digiti, non mouetur: & ille qui nascitur apud iuncturam digiti, fortasse mouetur. Eius ergo qui ex eis est carnosus, sectio eius facilis est. Quod est, ut incidas ipsum apud radicem suam cum Spatumili lato. Eius autem cuius natiuitas est in radice iuncturæ curatio, est difficilis. abstine ergo ab incisione eius. In illo uero qui nascitur in digito apud ultimũ nodorum, tunc oportet ut incidas in primis carnem eius incisione rotunda uscq; ad os. Deinde serra os cum una illarum Serrarum conuenientium ad illud. Deinde cura ipsum, donec sanetur.

Digiti superflui sectio.

Consolidatio autem quæ accidit digitis adinuicem, multotiens accidit aut ex natiuitate hominis, id est, nascitur cum eo, aut a consolidatione uulneris, aut combustione ignis, & similibus. Oportet ergo ut seces illam consolidationem, donec redeant digiti secundum formam suam naturalem. Deinde pone inter eos licinia, aut pannos infusos in oleo ro
D sato: ut non consolidentur uelociter, & separa inter eos: aut pone inter eos laminã plumbi subtilem, donec consolidetur locus secundum quod oportet. Et similiter si accidat consolidatio quibusdam digitis cum palma, tunc seca illam consolidationem, secundum quod præparatur, & conuenit figuræ membri.

¶ De incisione Vitium. Caput XCII.

Vites.

VITES sunt Venæ inuolutæ, grossæ, plenæ superfluitatibus melancholicis quæ accidunt in pluribus membris corporis: & plurimũ euentus earum est in cruribus, præcipue in cruribus iter agentium & laborantiũ, et portantium. Oportet ergo ut administres excussionem corporis ex cholera nigra aliquotiens excussione forti. Deinde phlebotoma patientis eas basilicam. Curatio uero earũ cum ferro, est secundum duos modos. Vnus eorum est, ut secentur, et extrahatur sanguis niger. Et modus alter est, ut eleuetur Vena, & extrahatur tota.

Sectio uero eius est secundũ hunc modum. Embroca crus in primis cum aqua calida multum, donec resoluatur sanguis grossus fęculentus. Deinde stringe crus infirmi a superiori parte coxæ eius, uscq; ad inferiorem partem genu cum uitta. Deinde seca uenam in loco uno, aut duobus, aut tribus sectione ampla. Deinde eleua, id est, extrahe sanguinem in manu tua ab inferiori parte cruris, usque ad sursum, & a superiori oportet ut phlebotomes infirmũ in primis. Deinde seca unguem cum

usque inferius: donec egrediatur ex sanguine quantitas quam uides suf- A
ficere, & quam tolerat uirtus infirmi. Postea liga eam: & præcipe ei, ut abstineat a cibis generantibus choleram nigram: & itera euacuationem & phlebotomiam, quando implentur Venæ, et nocet illud infirmo.

Eleuatio autem eius est secundum hunc modum. Rade crus infirmi, si in ea sunt pili multi. Deinde intromitte ipsum in balneum: aut embroca ipsum in crure eius cum aqua calida, donec rubeat, & exuberentur Venæ: aut exercitetur exercitio forti, si non est ei præsens balneum, donec calefiat membrum. Deinde seca cutem in directo uenæ sectione per longitudinem: aut in ultimo eius apud genu, aut in inferiori parte eius apud calcaneum. Deinde aperi cutem cum uncinis, et excoria uenam ab omni parte, donec appareat sensui: & est apud apparitionem eius, quod uides eam rubeam ad nigredinem decliuem. Cum ergo uadit ex cute, uides eam albam quasi sit chorda. Deinde intromitte sub ea Radium, donec quando eleuatur & egreditur de cute: suspende eam cum uncino cæco, leui. Deinde seca sectionem aliam prope illam sectionem tribus digitis. Deinde excoria cutem a superiori parte uenæ, donec appareat. Deinde eleua eam cum Radijs sicut fecisti, et suspende eam cum uncino alio, sicut fecisti in primis. Deinde seca sectionē aliam, aut sectiones plures, si indiges illo. Deinde eleua, & incide ipsam ultima sectione apud cal B
caneum. Deinde extrahe eam ad sectionem quæ est supra eam. Et fac illud, donec extrahas eam ex sectione quæ est superior, uel altior sectionibus omnibus, donec quādo egreditur tota: tunc incide eam. Si autem non obedit tibi ad extrahendum, et eleuandum: tunc intromitte acum cum filo forti duplo, & liga eam, et extrahe ipsam: aut intromitte sub ea Radium: et reuolue manum tuam ad omnem partem, donec egrediatur. Et caue, ne incidatur. nam si incidatur, fit difficile tibi eleuare eam ualde, & ingreditur super infirmum ex ea nocumentum. Cum ergo extraxeris eam totam: tunc pone super locum uulnerum lanam submersam in uino & oleo rosato, aut oleo: & cura ipsum, donec sanetur.

Quod si Vitis est contracta, habens tortuositatem cui sit inuolutio ad partes, & non est sicut diximus secundum rectitudinem: tunc oportet ut findas super eam ad omnem partem tortuositatis eius, & loca inuolutionis ipsius. Deinde suspende eam cum uncinis, donec eleues eam totam: & caue apud sectionem tuam super eam ne incidas uenam, aut uulneres: nam difficile fiet super te eleuare, uel extrahere eam. Conserua ergo prudentiam tuam.

Forma Incidentis quo sanatur Vitis.

C Forma Vncini cæci.

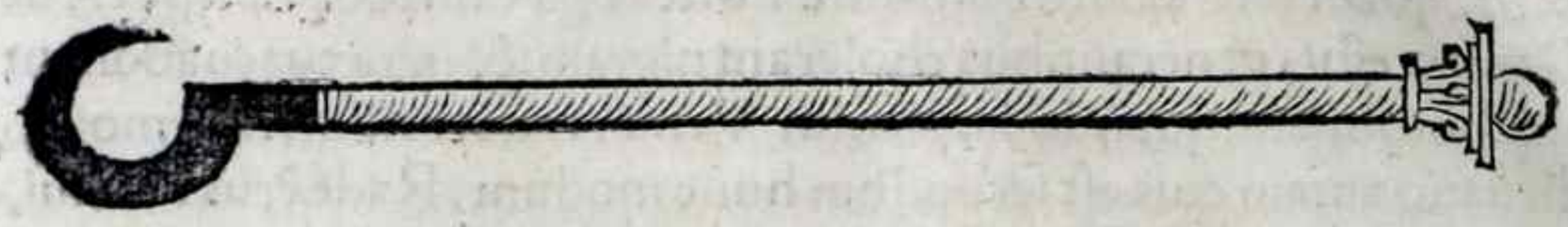

Non est ei curuitas sicut reliquis Vncinis, neque est acutæ extremitatis, ut non uulneret uenam: & est grossæ flectuositatis, lenis: quoniam si esset subtilis, incideret uenam subtilitate sua: imo sit ei superflua grossitudo, sicut diximus.

¶ De extractione Venæ cruris. Caput XCIII.

HAEC Vena generatur in cruribus in terris calidis, sicut Alizegi, & terra Arabum, et in terris aridis, calidis, paucæ tenerita-tis, id est, in quibus non nascitur herba, neq; arbor. Et fortasse generatur in locis alijs corporis præter crura. Et generatio quidem eius est a putrefactione quæ accidit sub cute. sicut accidunt intra corpora serpentes & uermes ascarides, et uermes generati inter cutem & carnem. Et signū incæptionis euentus huius Venæ est, quod accidit in crure inflammatio uehemēs. Deinde uesicatur locus. Deinde incipit Vena exire ex loco illius uesicationis, quasi sit radix plantæ, aut animal. Cum ergo apparet ex ea extremitas eius, tunc oportet ut inuoluas super ipsam frustum plumbi, cuius pondus sit ex drachma keil, usq; ad drachmas. II. &
D noda ipsam: et dimitte plumbū suspensum ex crure. Quotiēs ergo egreditur ex ea aliquid ad exteriora, inuolue illud in plumbo, & noda illud. Quod si prolongatur multū, tunc incide partem eius, & inuolue residuum. Et non incidas eam radicitus antequam egrediatur tota. quoniam si incidis, contrahitur, & ingreditur in carnem: et facit accidere apostema, & putredinem in loco, & ulcus malum. Quapropter oportet, ut suauiter tractetur, & extrahatur paulatim, donec egrediatur ex ultimo sui, & non remaneat ex ea aliquid in corpore: & ex hac quidem Vena egreditur in quibusdam hominibus quod est in longitudine sua quinq; palmorū & decem. Et iam peruenit ad me, quia exiuit uiro ex. xx. palmis.

Si autem inciditur tibi in hora medicationis tuæ: tunc intromitte radium in foramine eius, & perfora eam foramine longo, cum corpore, donec euacuetur totum quod est in ea ex materia: & administra putrefactionem loci cum medicinis diebus aliquot. Deinde cura ipsum curatione apostematum. Et hæc quidem Vena quandoque habet ramos multos, præcipue quando apparet in iunctura pedis, aut in pede ipso: & accidunt ei orificia multa, & egreditur ex omni orificio ramus. Cura ergo ipsam, sicut diximus in diuisione, & cum eo quod præmissum est.

¶ De sectione super Vermes generatos sub cute, & dici-

tur Aegritudo bouina. Caput XCIIII. A

HAEC Aegritudo nominatur in quadam terra apud nos Aegritudo bouina: propterea, quia multotiens accidit bouibus, & est uermis paruus unus, qui nascitur inter cutem & carnem. Et uadit in corpore toto, ascendendo & descendendo: et ostenditur sensui apud ambulationē eius de membro ad membrum, donec disrumpit ubicūq; disrumpit in cute locum, & egreditur. Et generatio eius est ex putredine quorundam humorum. Sicut accidunt uermes & serpentes, id est, lumbrici, & ascarides in uentre. Et timetur ex malicia eius. Quia quādo ipse uadit in corpore, & eleuatur ad caput, et peruenit ad locum: tūc fortasse aperit in eo, & egreditur, et destruit oculum: & accidit illud multotiens. Aegritudo bouina.

Cum ergo uis curare eum, & extrahere ipsum, tunc non fit illud nisi apud ambulationē eius, & apparitionem ipsius sensui. Oportet ergo, ut stringas quod est supra eum, & quod est sub eo cum ligamento constrictione forti. Deinde seca super ipsum, & extrahe eum. Quod si profundatur in carne, & non inuenis ipsum: tunc pone super locum cauterium cum igne, donec moriatur. Et maius quod timet, est corruptio eius, qua corrumpit oculū, sicut diximus. Si autē uides eum iam peruenisse in capite prope oculum, tunc stringe sub eo supercilium strictura bona. Deinde seca super ipsum, & extrahe eum. Et oportet ut utat infirmus mundificatione sui corporis, cum medicinis soluentibus humores putridos B malos. Et caueat sibi a cibis generantibus putrefactionem.

¶ De sectione super ægritudinem Nakir. Caput XCV.

HAEC ægritudo nominatur in terra nostra Nakir: & est dolor qui accidit in quibusdam membris: deinde permutatur de membro ad membrū. Et ego quidem iam uidi ipsum, secundū quod narro tibi. Vocatus sum ad mulierem infirmā in quibusdam uillis. Et detexit brachium suum, & uidi inflationē paruam in uena funis brachij. Et postquam remansi hora una, uidi unam inflationem incedere cum focili, sicut incedit uermis, ascendendo ad humerū eius uelocius quam esse potest: ut sit sicut argentum uiuū, quando currit de loco ad locum. Recessit ergo dolor ex illo loco, & fixus est in humero. Deinde sedi hora una, et cucurrit in reliquum corpus, donec perueniret in brachium aliud. Deinde narrauit mihi, quia reuoluebatur in toto corpore suo, secundū quod uidi. Miratus sum ergo de uelocitate permutationis eius de membro ad membrum. Et ego quidem ante illud non uideram hanc ægritudinem oculis meis taliter secundū hunc modum. Verumtamen uidi multos, qui inueniunt dolorem permutari de membro ad membrum: et non uidi ipsum oculis, sicut uidi eum in muliere. Et ego non cogito illud esse, nisi quod est propterea, quod mulier fuit ex illis qui sunt ex uillis sicci corporis de Nakir.

C tectarum uenarum: hinc ergo apparet sensui illa uentositas permutata. Et est necesse, ut non appareant secundũ hanc rationẽ in illis qui sunt de liciosi, & corporibus humidis, occultarũ uenarum. Cum ergo uis curationem eius, et sentit patiens illud dolorem: tunc si est apparens tibi oculo, sicut diximus, tunc stringe supra ipsum, & sub ipso uelociter: et seca supra ipsum, donec egrediatur illa uentositas cõartata: & cauteriza locum. Si autẽ non uides ipsum oculis tuis: tunc cura ipsum cum excussione corporis, & cum eo quod expellit uentositates, et carminat eas cum pillulis fœtidis, & pillulis de serapino, & similibus.

¶ De extractione Sagittarum. Caput XCVI.

Sagittarum uarietas.

SAGITTAE diuersificantur secũdum species suas, & secũdum loca in quibus cadunt ex corpore. Earum uero diuersitas est: quoniam ex eis sunt quæ habent cuspides magnos, & paruos: et concauæ, & surdæ. Et ex eis sunt quæ habent tres angulos. Et ex eis quibus sunt linguæ. Et ex eis quibus sunt astellæ. Illæ uero quæ sunt secundũ membra in quibus cadunt, est secũdum duos modos. Aut enim mẽbra sunt ex membris principalibus concauis. sicut cerebrum, & cor, et epar, & pulmo, et renes, & intestina, et uesica, & eis similia. Quando ergo cadit in aliquo horũ membrorum, & apparent tibi signa mortis, quæ ego

D narro tibi post, tunc oportet ut deuites extractionẽ illius sagittæ ex eis. nam mors consequitur illum in quo est, in pluribus dispositionibus. Et quando non apparent tibi ista signa mala, & sagitta non est absconsa in profunditate membri, tunc extrahe ipsam, & cura uulnus. Ex signis enim cerebri quando cadit in eo sagitta, & penetratos, et egreditur siphac quod est super cerebrum, est: quoniam accidunt ex illo soda uehemens, & scotomia, et uertigo, & rubedo in oculis, & inflatio, & rubedo linguæ, et spasmus, & permixtio intellectus, et uomitus choleræ. Et fortasse egreditur sanguis ex naribus, aut auribus. Et fortasse abscinditur sermo, & destruitur uox. Et egreditur ex loco uulneris humiditas albæ similis pulti. Et exit ex eo simile aquositati carnis. Si ergo apparent tibi ista signa, tunc abstine a curatione, et extrahe sagittam si non egreditur.

Signa sagittæ infixæ Cerebro.

Cordi.

Signa autem sagittæ quando cadit in corde, sunt: quod ipsa est prope mammillam sinistram: & sentit cum ea quasi ipsa sit fixa in re dura, non in re uacua. Et fortasse sagittæ est motus similis motui pulsus: & currit ex uulnere sanguis niger. Et sequitur illud frigus extremitatum, & sudor frigidus, & syncopis. Scias ergo, quod mors descendit procul dubio. Et signum sagittæ quando uulnerat pulmonem, est exitus sanguinis spumosi ex uulnere: & uasa quæ sequuntur collum, apostemantur, & mutatur color infirmi. Et expirat spiritum magnũ, altum: et quærit attractionem aëris frigidi. Quod si cadat sagitta in uelamen, quod est in pectore: tunc est prope costas paruas: et fit anhelitus magnus cum dolore uehementi, cum suspirio; & mouentur omnia membra humero-

Pulmoni.

Velamini pectoris.

¶ Typus extractionis Sagittarum diuersimode infixarum.

C rum. Et ſi cadat ſagitta in ſtomachum, tunc fortaſſe egreditur ex uul-
Stomacho. nere ex cibo aliquid indigeſtum. Et ſi cadit ſagitta in Ventrem, & fi-
Ventri. gitur in eo: egreditur aliquid ſtercoris ex uulnere, aut zirbum, aut inte-
ſtinũ quod iam diſruptum eſt. Non eſt ergo ſpes in curatione eius, neq;
Veſicæ. in extractione ſagittæ. Quod ſi ſagitta cadat in Veſicam, & egredia-
tur urina: & procedit ex ea aliquid ad exteriora, et fortior ſit dolor ſu-
per infirmum: tunc ſcias, quia eſt mortale. Reliqua autem membra,
ſicut facies, & collum, et guttur, & ſpatula, et adiutorium, & ſpondiles
dorſi, et furcula, & coxa, et crus, & eis ſimilia ex membris ſaluantur ſe-
cundum plures diſpoſitiones: quando non inuenit ſagitta arteriam, aut
neruum: et non eſt ſagitta uenenoſa. Et ego narro tibi quod uidi de
eſſe harum ſagittarum, ut ſignifices per illud ſuper curationem tuam.
Experimenta Autoris. Quod eſt, quia cuidam uiro cecidit ſagitta in lachrymali oculi eius, in ra-
dice naſi. Extraxi ergo eam ipſi ex parte altera, ſub adipe auris eius: & ſa
natus eſt, et non accidit ei in oculo eius nocumentum. Et extraxi ſa-
gittam aliam Iudæo, quæ cecidit ei in adipe oculi ſui ſub palpebra infe-
riori: & ſagitta iam occultata erat, et non conſecutus ſum ex ea niſi extre
mitatem paruam eius, cum qua adhæret in ligno ſuo: & erat ſagitta ma-
gna ex ſagittis arcuum Turcorum, cum ferro leni, in qua non ſunt au-
res. Sanatus eſt ergo Iudæus, & non accidit in oculo eius accidens ma-
D lum. Et extraxi ſagittam aliam ex gutture Chriſtiani. Et erat ſagitta
arabica, & eſt illa cui ſunt aures. Secui ergo ſuper ipſam inter duas gui-
degi: & iam ſubmerſa erat in gutture eius. Subtiliatus ſum ergo cum ea,
donec extraxi eam: & ſanatus eſt Chriſtianus. Et extraxi ſagittam ali-
am uiro quæ ceciderat in uentre eius: & cogitauimus, quia moreretur
ex ea. Poſtquam ergo præterierunt ei triginta dies, & non mutatum
eſt ſuper eum aliquid ex diſpoſitionibus eius, ſecui ſuper ſagittam: &
ingeniaui ſuper eam, & extraxi eam: et ſanatus eſt, & non accidit ei
accidens malum. Et uidi uirum cui cecidit ſagitta in dorſo eius, et
conſolidatum eſt uulnus ſuper eam. Poſtquam ergo fuit poſt ſeptem
annos, exiuit ſagitta in radice coxæ eius. Et uidi mulierem cui ce-
cidit in uentre ſuo ſagitta, & conſolidatum eſt uulnus ſuper eam, &
remanſit ſagitta intra ipſam: & non mutata eſt ex diſpoſitionibus ei-
us aliqua, & mulier non inuenit ei nocumentum in aliqua ex ope-
rationibus ſuis naturalibus. Et uidi uirum alium, cui cecidit ſagit-
ta in facie ſua: & conſolidatum eſt uulnus, & remanſit, non inueni-
ens ei multum dolorem: & ſimilia iſtis multa. Et extraxi ſagittam
uiro ex principibus Regis, quæ ceciderat ei in medio naſi ſui, et iam
declinauerat ad partem dextram parumper: & occultata erat ſagitta
tota. Vocatus ſum ergo ad curationem eius poſt caſum ſagittæ uſque
ad tres dies. Inueni ergo uulnus ſagittæ ſtrictum ualde. Inquiſiui er-
go eam cum tenta ſubtili, & non ſenſi eam: & ipſe quidem inuenie-

bat punctionem & dolorem ſub aure ſua ex parte dextra. Speraui ergo, A
quod erat illa punctio ex extremitate ſagittæ. Emplaſtraui ergo locum cum emplaſtro in quo erat uirtus attractiua, & digeſtiua, cõfidens apud me, quod apoſtemaretur locus, & appareret mihi ſignum ſagittæ, ut ſecarem ſuper eam: & non accidit in loco accidens ſignificans quod ſagitta conſecuta ſit locum. Aſſiduaui ergo cum emplaſtro ſuper eum diebus multis: & non accidit accidens, et conſolidatum eſt uulnus interim: & remanſit infirmus de extractione eius ſpacio dierum, donec ſenſit ſagittam die quodam intra naſum ſuum. Et narrauit mihi illud. Poſui ergo ſuper illud uulnus medicinam acutam, corroſiuam diebus multis, donec apertum eſt: & cum tenta tentaui ipſum, et ſenſi extremitatem ſagittæ ſubtilem quæ adhæret in ligno. Deinde addidi in apertione uulneris per illam medicinam acutam, donec apparuit nobis uiſibiliter extremitas ſagittæ: & præterijt mihi cum eo ſpacium temporis circiter quatuor menſes. Deinde poſtquam amplificatum eſt uulnus, & poſſibile fuit mihi intromittere forcipes in ipſam, & mouere ipſam, & non obediuit ad exitum: tunc non ceſſaui ſubtiliare, & ingeniare ſuper eam cum modis ingeniorum, doaec cœpi ſuper eam die quodam cum forcipibus decenter factis, ſecundum quod ueniet forma eorum in fine capituli, donec extraxi eam. Deinde reſtauraui uulnus. Et medici quidem iudicant, quod cartilago naſi non reſtaurat. Reſtauraui ergo ipſam, B
& conſolidatum eſt uulnus, et ſanatus eſt infirmas ſanitate integra: nec nocuit ei aliquid omnino. Et ego narro tibi qualitatem extractionis quarundam ſagittarum: ut ponas illud regulam & ſignificationem ſuper illud quod non dixi. quoniam partes huius artis & diſtinctiones earum non comprehenduntur cum narratione: neque comprehendit illud liber, & artifex prudẽs comparat cum pauco ſuper multum: et cum eo quod eſt præſens, ſuper illud quod eſt abſens: & inuenit operationem nouam, et inſtrumentum nouum apud deſcenſus rerum extranearum huius artis quando accidunt. Dico ergo, quod ſagittæ non egrediuntur ex membris quibus ſunt fixæ, niſi ſecundum duos modos. Aut per attractionem ex loco ex quo intrauit. Aut contrario partis alterius.

Modi duo extractionis Sagittarum.

Et illa quæ egreditur unde intrauit, aut eſt ſagitta procedens in loco carnoſo: & attrahitur, et egreditur. Quod ſi non obedit ad exitum ex hora in qua cadit: tunc oportet ut dimittas ipſam aliquot diebus, donec putrefiat caro quæ eſt in circumitu eius: & alleuietur attractio eius, & eius egreſſio. Et ſimiliter ſi figitur in oſſe, & non obedit tibi ad exitũ, tunc dimitte ipſam etiã aliquot diebus: & itera eam cum attractione & motione omni die, donec egreditur. Quod ſi non obedit tibi ad exitum poſt dies, tunc oportet ut perfores in circumitu ſagittæ in ipſo oſſe ab omni parte cum terebro ſubtili, donec amplificentur ſagittæ. deinde attrahe eam, & extrahe ipſam. Si autem ſagitta eſt fixa in capitis oſſe, &

C iam processit in uno uentrium cerebri, & apparent ex infirmo quædam illorum accidentium quæ dixi: tunc abstine ab attractione sagittæ, et dimitte eam, donec æquetur esse eius post dies. Nam si sagitta peruenit ad sifach, tunc mors non prolongatur ei. Et si sagitta non est fixa, nisi in corpore ossis tantum, & non penetrat usque ad sifach: & remanet infirmus aliquot diebus, & non accidit ei ex illis accidentibus aliquid: tunc ingenia in attractione sagittæ & extractione eius. Si autem est fixa ualde, & non obedit tibi ad attractionem: tunc administra terebella in circumitu sagittæ, sicut narraui tibi: deinde cura locum, donec sanetur.

Si autem Sagitta iam absconsa est in loco corporis, & occultatur & absconditur a sensu: tunc inquire eam cum tenta. Si autem sentis eam, tunc attrahe eam cum quibusdam instrumentis quæ conueniunt attractioni eius. Si autem non potes super eam, propter constrictionem uulneris, & propter longitudinem sagittæ in profundo: & non est illic os, neque neruus, neque uena: tunc finde super eam, donec amplificetur uulnus, & sit possibile extrahere sagittam. Quod si sunt ei aures quibus teneatur, tunc libera carnem fixam in eis ab omni parte, omni ingenio quo potes illud, & ingenia, si non potest super euasionem carnis in fractura aurium, & contorsione earum, donec euadat.

Cautelæ. Et tu quando administras extractionem Sagittæ, in quocumque D loco est, tunc utere contorsione manus tuæ, cum forficibus ad partes omnes, donec facias eam euadere: & subtilia ultima subtilitate, ut non frangatur Sagitta, & fiat difficilis tibi attractio eius, & ipsius extractio. Quod si non potes super eam ex hora una, tunc dimitte eam diebus aliquot, donec putrefiant quæ sunt in circumitu eius. deinde itera eam: alleuietur enim tunc. Si uero contrarietatem tibi facit fluxus sanguinis, tunc administra quod diximus ex curatione in capitulo suo: & custodi uirtutem tuam ab incisione uenæ, aut nerui, aut chordæ. Et administra ingenium omni modo quo tibi possibile est euasionis Sagittæ: & sit illud cum facilitate, & tranquillitate, uel tarditate, & firmitate, sicut narraui tibi. Et oportet, ut facias cum trahis Sagittam, ut infirmus sit secundum figuram, secundum quam fuit apud casum Sagittæ in ipso. Quoniam est magis iuuatiuum. Si autem non est tibi possibile illud, tunc administra quod tibi est possibile ex figuris. Sagitta autem quæ egreditur ex contrario partis alterius, aut iam procedit ex ea aliquid ad exteriora: aut facit gibbositatem extremitas Sagittæ per sensum ex superiore parte cutis propinquæ, & uides eam eminentem: seca ergo super eam, & sit sectio secundum quantitatem quod capiant in ea forcipes. Deinde attrahe eam: ipsa namque fit facilis ad exitum. Si uero retinetur in osse, tunc torque manum tuam secundum rotunditatem, donec imprimat Sagitta in osse, & amplificet sibijpsi: deinde trahe ipsam. Et si non: dic-

mitte eam diebus aliquot: deinde itera eam, donec egrediatur. A

Quod si lignum Sagittæ est in ea, tunc impelle ipsam cum eo. Si autem cecidit lignum; & uis administrare impulsionem: tunc intromitte ad eam instrumentum concauum, ut ingrediatur concauitas eius in caudam Sagittæ: deinde impelle eam cum ipso. Si autem Sagitta est concaua, tunc impelle eam cum instrumento intrante in ipsam. Sagitta enim alleuiatur per illud. Quod si Sagitta est toxicata, tunc oportet, ut concaues carnem totam, in qua est uenenum: si est tibi possibile illud. Deinde cura eam cum eo quod conuenit ad illud.

Quod si Sagitta est cadens in pectore, aut in uentre, aut in uesica, aut in latere: & est propinqua ex eo quod tangis cum tenta, & possibile est tibi secare super eam: tunc seca, & caue ab incisione uenæ, aut nerui, & extrahe eam. Deinde sue uulnus, si uides, & cura illud, donec sanetur.

Et hæc est forma Forcipum, quibus extrahuntur Sagittæ.

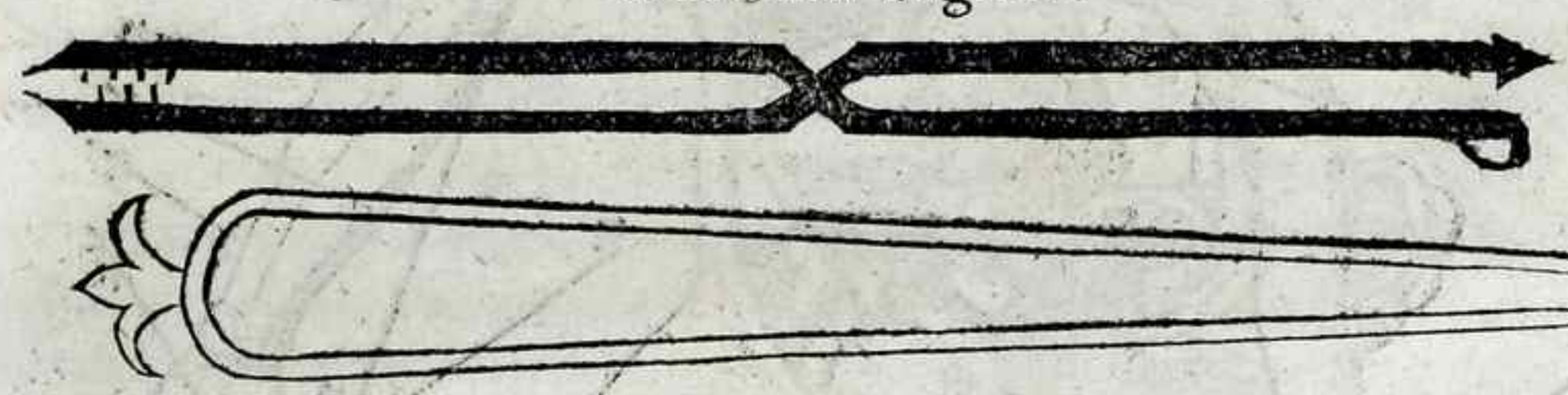

B

Sint extremitates similes rostro auis, quæ factæ sunt sicut ferra: quando capiunt super Sagittam, non dimittunt eam. Et fiunt ex eis species multæ, magnæ, & paruæ, & mediæ, secundum quantitatẽ magnitudinis Sagittæ, et paruitatis eius, & amplitudinis uulneris, et constrictionis eius.

Forma Impellentis concaui.

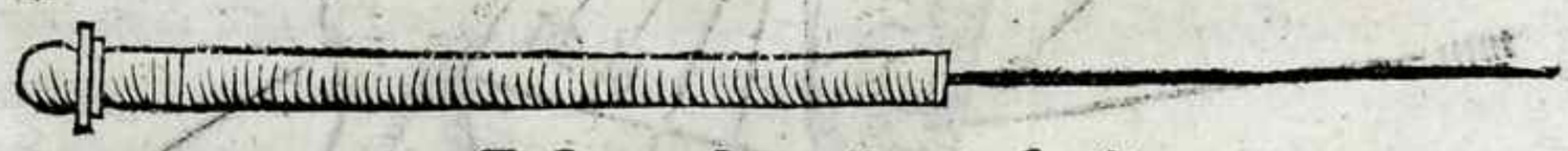

Et forma Impellentis surdi.

Hoc est surdę extremitatis sicut Radius, ut alleuietur introitus eius in sagittam concauam, & impellatur cum eo. Huius extremitas impellentis concauę est concaua sicut penna auis: ut alleuietur introitus sagittæ in ipsam & impulsio eius.

¶ De phlebotomia Venarum. Caput XCVII.

VENAE phlebotomãdæ, quarum cucurrit consuetudo in corpore, sunt triginta. Ex quibus in capite sunt sexdecim: duæ Venæ pulsatiles, quæ sunt post aures, dictæ duæ Herbæ: & duæ Arteriæ, quę sunt in duobus timporibus apparentes: et duę Venæ quæ sunt

¶ Typus Venarum corporis humani phlebotomandarum.

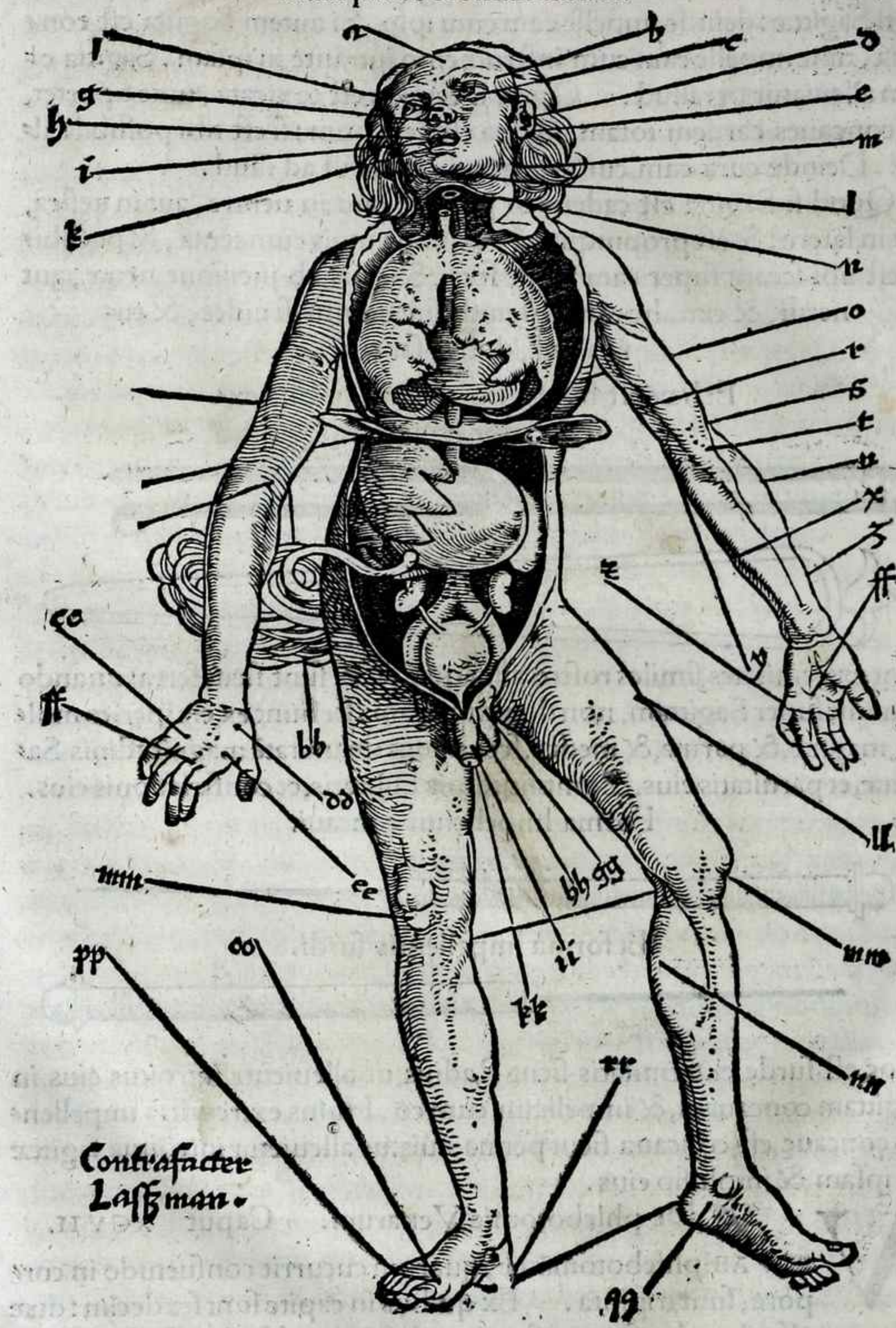

in duobus lachrymalibus duorum oculorum, quæ dicuntur Aſpicientes: & Vena præparata in medio frontis: et uena quæ eſt in extremitate naſi. Et duæ Guidegi, quæ ſunt in collo. Et duæ uenæ quæ ſunt in labio ſuperiore oris. Et duæ uenæ quæ ſunt in labio inferiore. Et iſtæ ſunt uenæ quæ dicuntur Algecherich. Et duæ uenæ quę ſunt ſub lingua. A

Venæ autem quæ phlebotomantur in brachijs, ſunt quinq; uenę in omni brachio. Vna earum eſt Cephalica, et eſt ex latere ſylueſtri: & nominat eam uulgus uenã capitis. Et Fuſca. Et eſt Media uena, & eſt compoſita ex ramo Baſilicæ, et ramo Cephalicæ: & nominat eam uulgus uenam corporis. Et Baſilica, & eſt poſita in latere domeſtico: et nominatur etiam Titillicaris. Et nominat eam uulgus uenam uentris. Et Funis brachij, et eſt poſita ſuper focile: & eſt illa in qua phlebotomatur, et eſt illa quæ apparet ſupra pollicem appatitione manifeſta. Et Saluatella: & eſt uena quæ eſt inter annularẽ & minimũ: et ſunt ei duo rami. Et in crure & in pede ſunt tres uenæ. Vna earũ eſt quæ eſt ſub pollicis curuatura ex latere ſylueſtri. Et ſecunda eſt Saphena: et locus eius eſt apud calcaneum ex latere domeſtico. Et uena Neſſe: et locus eius eſt apud calcaneum ex latere ſylueſtri. Et in crure alio ſunt tres uenæ ſimiles illis.

Cephalica. Fuſca. Mediana. Baſilica. Funis brachij Saluatella. Saphena. Neſſe.

¶ De phlebotomia duarum uenarum poſt Aures. B

Phlebotomiæ uero duarũ uenarum quæ ſunt poſt Aures, iuuamentum eſt, ad catarros antiquos, & hemigraneam, et ſahafati, & ulcera capitis mala antiqua. Et qualitas phlebotomandi eam eſt ſecũdum quod narro. Et eſt, ut radatur caput infirmi: et fricetur occipitium eius in loco duarum uenarum cum panno aſpero fricatione bona. Deinde ſtringat infirmus collum ſuũ cum uitta, donec appareant duæ uenæ. Et loca earum ſunt poſt Aures in duobus locis depreſſis capitis. Quære ergo eas digito tuo, et ubi ſentis pulſum earum ſub digito tuo, illic ſigna cum encauſtro. Deinde accipe phlebotomum cultellarem, & eſt ille qui dicitur Incidens. deinde intromitte ipſum ſub uena in cute, donec perueniat phlebotomus ad os. Deinde eleua manum tuam cum uena & cute ad ſuperiora, & incide uenam cum cute inciſione incidente. Et ſit longitudo inciſionis quantitas duorum digitorum iunctorum, aut circiter illud: & fac exire ex ſanguine quantum uis. Deinde ſtringe eam cum puluillis, & dimitte eam, donec ſanetur. Et iam præceſſit in principio libri inciſio earum, & ipſarum cauterizatio. .d. .e.

¶ De phlebotomia duarum Arteriarum in timporibus.

Duarum uero Arteriarum quæ ſunt in duobus timporibus phlebotomiæ iuuamentum, eſt ad hemigraneam antiquam: et ſodam prauam, & obtalmiam aſſiduam: et curſum ſuperfluitatum effuſarum acutarum ad oculos. Et qualitas phlebotomandi eas eſt ſecundum quod narro tibi. Stringat infirmus collum ſuum multum, donec appareant duę uenæ ſenſui apparitione manifeſta: & demonſtretur pulſus earum ſub digito .f.

C tuo. Tunc enim ſigna cum encauſtro. Deinde eleua cutem deſuper uenam ad ſuperiora cum digito tuo indice, & intromitte phlebotomũ incidentem deſubtus, & eleua uenam ad ſuperiora. et incide eam, ſicut feciſti in duabus uenis alijs: & fac currere ex ſanguine ſecundum quantitatem neceſſitatis tuæ. Deinde ſolue cõartationem infirmi, & pone digitum tuum ſuper uenam hora una. Poſtea pone ſuper ipſam cotum & puluillos, & ſtringe ipſum deſuper conſtrictione forti: et dimitte ipſam, donec ſanetur. Et iam præceſſit rememoratio earum, et ipſarum inciſio, & earum extractio in principio libri.

¶ De phlebotomia uenę frontis poſt phlebotomiã Cephalicæ.

.a. Iuuamentum uero phlebotomiæ uenæ frontis eſt poſt phlebotomiam Cephalicæ, ad ægritudines faciei antiquas: & ad hemigraneam, et rubedinem: & ulcera fœda. Et qualitas phlebotomiæ eius eſt, ſecundum quod narro tibi. Cõartet infirmus collum ſuum cum uitta, donec appareat uena. Deinde accipe inſtrumentum quod nominatur Foſſorium. Cuius hæc eſt forma.

Foſſorium.

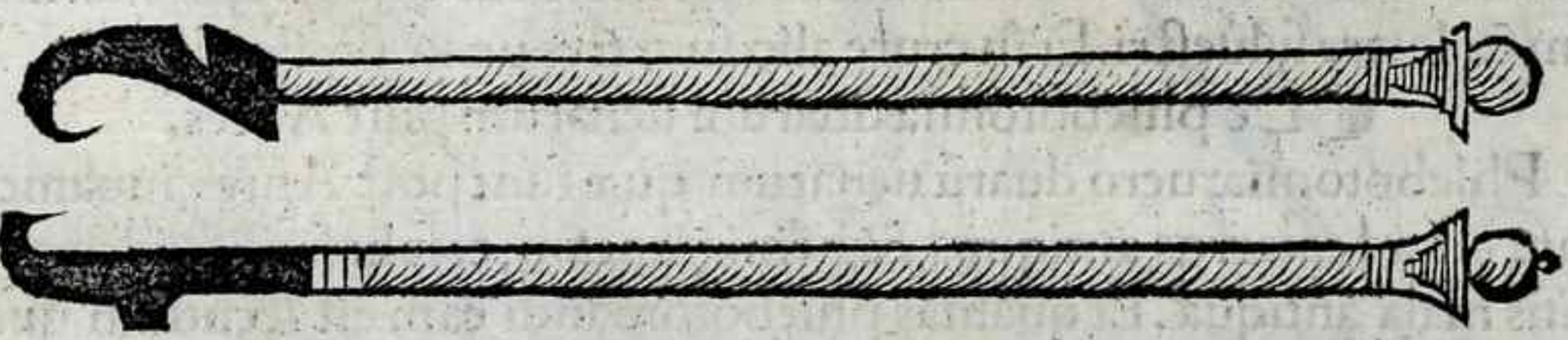

Aliud.

D Pone acumen eminens quod eſt in capite Foſſorij ſuper ipſam uenam, & percute ſuper ipſum cum pectine, aut cum re alia in modo eius: & dimitte ſanguinem currere ſecũdum quantitatem quam uis. Deinde ſolue perforationem infirmi, & ſtringe eam, donec ſanetur. Et quandoq; aperitur cum phlebotomo lato. Verumtamen non oportet, ut ſit phlebotomus acutæ extremitatis, ſicut reliqui phlebotomi, imo ſit latæ extremitatis. Et phlebotoma eam ſecundum tranſuerſionem: quoniam os eſt propinquum: & fortaſſe in eo frangetur phlebotomus quando eſt ſubtilis.

¶ De phlebotomia Venarum in duobus Lachrymalibus.

.c. Iuuamentum autem duarum Venarum quæ ſunt in duobus Lachrymalibus duorum oculorum, eſt ad oculum ex ſcabie & rubedine: & ſebel in oculo, & ægritudinibus faciei. Et qualitas phlebotomiæ earum eſt, ut ſtringat infirmus collum ſuum cum uitta. Deinde phlebotoma eas: & tu ſis ſtans ſuper caput eius. Et fiat phlebotomia ſecundũ tranſuerſum ad longitudinem parum, cum phlebotomo paruo, lato parumper. nam in loco non eſt caro. Si enim phlebotomus eſt ſubtilis extremitatis, fortaſſe frangitur. Deinde fac currere ex ſanguine quantum eſt tibi neceſſe. Et pone ſuper eas cotum, & ſtringe eas nocte una, & ſolue eas.

¶ De phlebotomia uenarum Nasi. A

Venæ autem Nasi phlebotomia, est conferens ad febrem acutam, & .g.
sodam uehementem, & ægritudines faciei, sicut hemigraneam, & rubedinem quæ accidit in facie: præcipue quando est antiqua. Et qualitas phlebotomiæ eius est, ut stringat infirmus collum suum. Deinde tene nasum eius manu tua sinistra, & accipe phlebotomũ subtilem, longum: & fige eum in medio leporis ipsius, inter illud quod distinguit nasum secundum rectitudinem. quoniam uena non apparet sensui illic, & quia sanguis incipit fluere statim. Et oportet, ut ultimes manum tuam cum phlebotomo parumper: & facias currere ex sanguine secundũ necessitatem tuam. Deinde liga ipsam nocte una. ipsa enim restauratur uelociter.

¶ De phlebotomia uenarum Guidegi.

Duarum uero Guidegi phlebotomiæ iuuamentũ, est ad constrictio- .m.
nem anhelitus, & incæptionem lepræ, et ægritudines melancholicas, & impetiginem, et ulcera mala, & corrodentibus, id est, herpetibus estiomenis. Et qualitas phlebotomię earũ est ut stringat infirmus sub utrisq; in collo suo cum ligamẽto: & stet artifex super caput infirmi, et infirmus sit sedens super sedem. Deinde phlebotoma uenam ad longitudinem phlebotomia ampla parumper. Deinde extrahe ex sanguine quantitatem temperatam, aut secundum illud quod uides ex necessitate quæ est ad illud. Deinde fac similiter de uena alia. Postea solue ligamentum, & B
stringe duas uenas strictura media: ut nõ prę̃focetur infirmus. Et dimitte eam usq; mane. Sanatur enim uulnus.

¶ De phlebotomia uenarum Algeberich.

Venæ autem Algeberich phlebotomiæ iuuamentum est: quia con- .k.
fert ad alcolam in ore, & corruptionem gingiuæ: & ulcera mala: et fissuras labiorũ, & ulcera mala, etiam quæ sunt in naso, & in circumitu eius. Et qualitas phlebotomiæ earum est, ut facias sedere infirmum coram te: & stringe collum eius cum uitta. Deinde reuolue labium eius, & aspice ad duas uenas: quarum una est a dextera labij, & secunda a sinistra eius: & demonstratio utriusq; est per nigredinem ambarum. Et illud uerum est: quia in circumitu earum sunt uenæ minutæ, nigræ. Incide ergo utramq; incisione incidente. Si autem dubitatio est super te, & non scis quæ earum est: tunc intende ad incisionem maioris earum, & ipsarum manifestiorem. Et similiter fac de duabus uenis quæ sunt in labio supe- .h.
riore: et plurimum quidem currit consuetudo cum eo: & incide duas uenas quæ sunt in labio inferiori.

¶ De phlebotomia Venę sub lingua post Cephalicæ phlebotomiã.

Duarum uero Venarum quę sunt sub lingua phlebotomię iuuamen- .i.
tum: est, q̃d phlebotomia Cephalicæ est ad præfocationes quæ sunt in gutture, & ægritudinem uuulæ, et ægritudines oris. Et qualitas phlebotomandi eas est, ut sedeat infirmus inter manus tuas coram sole: & eleua

C linguam eius, & aspice sub lingua a latere eius uno uenam, & a latere eius alio uenam: & color utriusq; decliuis ad nigredinẽ. Phlebotoma ergo utrãq;: et custodi, ne ultimes manũ tuã in phlebotomando eas. Nam sub eis sunt arteriæ, & fortasse accidet fluxus sanguinis ex illis arterijs.

¶ De tribus Venis in cubito.

.bb. Venæ autem tres quæ phlebotomantur in cubito, sunt in quarum phlebotomia cucurrit consuetudo in omnibus hominibus. Et phlebotomia earum fit secundum duos modos. Aut pungendo cum phlebotomo myrtino lato: aut oliuari ad subtilitatẽ decliui: aut secando cum phlebotomo cultellari, & est Alnesil. Et hæc est forma eius.

Alnesil.

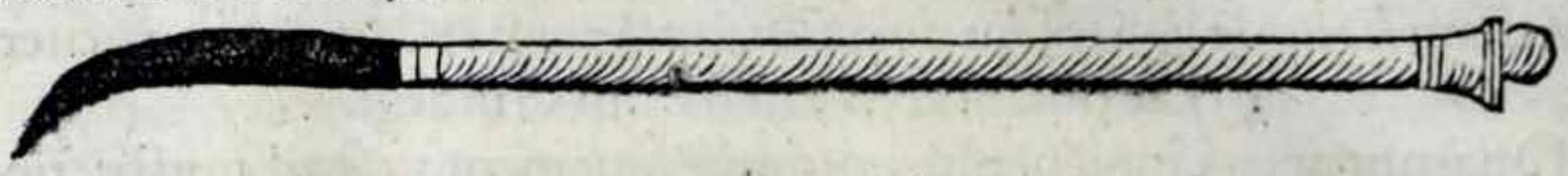

Sic Alnesil est, quod cõuenit ad sectionem. Et ex eis sunt species latæ, & subtiles, secundũ amplitudinem uenarum & stricturam earum.

Forma phlebotomi myrtini.

Forma phlebotomi myrtini sit lata, sicut uides. Et conuenit ad aperiendas uenas concauas, plenas, procedentes, apparentes, grossas, & illas quæ continent sanguinem grossum, turbidum.

Forma phlebotomi Oliuaris.

D Et iste phlebotomus est minoris latitudinis, & subtilioris extremitatis. Et conuenit ad phlebotomiam uenarum subtilium, quæ continent sanguinem subtilem citrinum.

¶ De phlebotomia Basilicæ.

.y. Basilicæ autem quę est una harum trium uenarum phlebotomiæ iuuamentũ est. Quia extrahit sanguinem ex ægritudinibus quæ sunt sub gutture & collo, ex eo quod sequitur pectus, et uentrem: et cõuenit phlebotomatori cum phlebotomat eam, ut caueat, & sit super timorẽ ex ea. nam sub ea est arteria. Si ergo errat, & addit in punctura phlebotomi, incidet illam arteriam, et accidet fluxus sanguinis. Quapropter oportet, ne phlebotomet eam cum phlebotomo pungente: imo sit secans cum Alnesil. Quod si non apparet Basilica apparitione manifesta, tunc oportet, ut alienes ipsam, & permuteris ad aliam, aut quæras aliquem ramum eius: aut phlebotomes loco eius Funem brachij. ipsa enim est manifesta, & seca eam cum phlebotomo Anesil, sicut diximus. Si autẽ uis phlebotomiam ipsius eiusdem, tunc oportet ante stricturam brachij, ut tangas locum, donec cognoscas locũ pulsus. Deinde signa super locum cum encaustro, postea brachium, & seca uenam sectione concaua cum phlebotomo Alnesil, sicut diximus. Et caue ne cadat percussio per spa-

cium a loco arteriæ. Et quando uides, cum tu ſtringis ligamen, inflatio- A
nem in loco quem ſignaſti cum encauſtro, tunc illa inflatio eſt inflatio arteriæ: deuita ergo eam. Quod ſi uides ſanguinem apud phlebotomiam ſalire, ſicut urina pueri, & eſt ſanguis ſubtilis, rubeus: tunc ſcias, quia eſt ex ſanguine arteriæ. Tunc ergo propera, et pone digitum tuum ſuper ipſum ſpacio longo. deinde aufer digitũ tuum. Si ergo abſcinditur ſanguis (multotiens namq; abſcinditur) tũc ſtringe brachium, & dimitte ipſum: & caueat infirmus a motione eius: & ſit ſuper timorem eius. Et non moueat ipſum diebus aliquot, donec ſanetur. Si autem non abſcinditur ſanguis, & uincit te: & non eſt tibi præſens in momento tuo medicina, tunc incide arteriã, ſi apparet tibi. nam extremitates eius contrahuntur, & abſcinditur ſanguis. Aut accipe corticem fiſtici, & finde eum: accipe medietatem unam, & ſtringe eam ſuper locum uenæ ſtrictura decenti, cum ligamento & puluillis uſq; ad diem alium. Tunc ſi abſcinditur ſanguis, eſt bonum. Et ſi non: tunc cura ipſum cum eo cuius præceſſit rememoratio ex loco puluerum abſcindentiũ fluxum ſanguinis: & abſciſio ſanguinis eius non eſt difficilis in pluribus diſpoſitionibus, propter locum paruum uulneris, & poſſibilitatem ligamenti ex brachio.

¶ De phlebotomia uenæ Fuſcæ. B

Venæ autem Fuſcæ phlebotomiæ iuuamentum eſt, quod trahit ſan- .1.
guinem ex ſuperiori parte capitis, & inferiore corporis: propterea, quia eſt cõpoſita ex ramo Baſilicæ, & ramo Cephalicæ, ſicut diximus. Et conuenit phlebotomanti eam, ut ſit ſuper timorẽ ex phlebotomia eius. nam ſub ea eſt neruus. Si ergo addit in punctura phlebotomi, & inuenit neruum, accidit in ea ſtupor, et difficilis fit ſanatio eius, & fortaſſe non ſanatur penitus. Et iſte neruus multotiens apparet ſenſui. Si autem occultatur in quibuſdam hominibus, & eſt ſubtilis, et non oſtenditur: tunc oportet ut ponas phlebotomiam tuam qua eam phlebotomas, ſectionem cum Alneſil, & deuita neruum cum fortitudine tua. Quod ſi uena eſt inter duos neruos, tunc finde uenam in longitudine.

¶ De uena Cephalica.

Phlebotomiæ autem uenæ Cephalicæ iuuamẽtum eſt, quia attrahit .2.
ſanguinem ex capite, & confert ad ægritudines oculorum. Et oportet in hac uena proprie, ſi uis, ut phlebotomes eam pungendo cum phlebotomo oliuari, aut cum phlebotomo myrtino: quoniam eſt ſaluior uenarum omnium, quoniam non eſt ſub ea arteria, neque neruus. Verumtamen conuenit tibi apud phlebotomiam, ut deuites cum phlebotomo caput lacerti tantum, & quæras locum leniorem: & non nocet ei, ſi non inuenitur cum percuſſione prima, ut iteretur ſuper eam cum phlebotomia aliquoticns. Verumtamen fortaſſe apoſtematur in quibuſdam hominibus quando non phlebotomatur in percuſſione prima, ſed non

C nocet ei illud apoſtema in aliquo.

¶ De utilitate Phlebotomiæ, & cautelis in ea obſeruandis.

Qualitas autem Phlebotomiæ, & accidentia eius ex ea, in cuius rectificatione oportet te cogitare. Primum ergo illius eſt de quo oportet ut ſcias, quod phlebotomia non adminiſtratur, niſi in conſeruatione ſanitatis, & perſeuerantia eius, et cautela ab aduentu ægritudinum. Et ut fiat phlebotomia in una uenarũ trium quæ ſunt in cubito, ſcilicet Cephalica, et Fuſca, & Baſilica. Et ut fiat phlebotomia in principio Veris ſuper ieiuniũ, in uere, & æſtate: et autumno, & hyeme poſt comeſtionẽ, quando apparent ſignificationes repletionis. Et fiat phlebotomia in die primo, aut in tertio, poſtquã pręterierint de die tres horæ. Phlebotomia autẽ quæ adminiſtratur in ægritudinibus, non habet horam determinatam: ſed quando prouocat conuenientia & neceſſitas ad illud, in nocte, aut die, & in omni hora, et in omni tempore. Et non oportet, ut phlebotomẽtur pueri, donec ueniant ſuper eos quatuordecim anni. Neque phlebotometur mulier prægnans, niſi a menſe quarto uſq; ad ſeptimũ. Neq; phlebotomentur ſenes, qui iam pertranſierunt ſexaginta annos.

Cum ergo aliquis uult phlebotomari propter quemcũq; modum ſit:
D oportet, ut mundificet inteſtina ſua ante phlebotomiam cum cliſteri leni, ſi in eis eſt ſtercus multũ retentum: ut non attrahant uenæ apud phlebotomiam ex inteſtinis ſuperfluitates putridas nocentes membris principalibus. Neq; phlebotometur patiens toctina, id eſt, ſatietatẽ nauſeatiuam: neq; crapulatus, neq; euadens ab ebrietate, donec remoueatur illud ab eis. Neq; infirmus cum hydropiſi. Et caueatur phlebotomia iterum poſt colicam paſſionem, & uomitum, et fluxum uentris, & multiplicationem coitus, & laboris, et exercitij, & uigiliarum, et ieiunij, & omnis quod diſſoluit uirtutẽ ex re corporea aut animali. Deinde conſidera in ſubtilitate humorum ante illud, ſi ſanguis eſt groſſus cum cibis & potibus, et medicinis: ſi poſſibile eſt ei illud. Deinde introeat balneum, ſi non prohibet ipſum aliquid: aut exercitetur aliquo exercitio, ut ſubtilietur ſanguis. Et pone phlebotomiam eius in pectore, circa tertiam diei, ſicut diximus: & conare, ut euacuetur pectus eius illa die ex omnibus accidentibus animalibus malis: ſicut anguſtia, & ira, & timor: & ex omnibus accidentibus corporeis, ſicut labor, & pœna, et ſuperflui coitus, et illis ſimilia. Et ſedi ſuæ faciat eſſe pręſentes res cum quarum uſu cucurrit conſuetudo hominum ex aromaticitate, & odoramento & tripudio, & ſimilibus illis per quantitatem poſſibilitatis. Deinde ſedeat phlebotomator ſuper puluinari, quod ſit altius quam puluinar phlebotomandi: poſtea extrahat brachium ſuum, & fricet ipſum phlebotomator manu ſua bis, aut ter. Deinde ſtringat ligamentum cum corri-

Modus phlebotomandi.

gia, & inuoluat eam bis. Et ſit ſtrictura temperata. quoniam ſtrictura A
quando eſt inæqualis, aut per ſuperfluitatem in ſtrictura, tunc prohibet
curſum ſanguinis: aut in mollificatione, tunc etiam prohibet curſum ſan
guinis. Deinde poſt ſtricturam oportet, ut fricet phlebotomandus ma-
nus ſuas ſimul adinuicem, donec inflentur uenæ, & declarentur ſenſui.
Deinde abſtergat phlebotomator phlebotomum cum pauco oleo, an-
tiquo proprie. Deinde ponat digitum ſuum indicem manus ſiniſtræ ſu
per ipſam uenam ſub loco cuius phlebotomiã uult, parum: ut non fugi-
at uena, & caſſetur percuſſio. Quoniam ex uenis eſt quam inuenis ſic-
ut chordam fugientem apud phlebotomiam: & ex eis eſt quæ eſt plena
uentoſitate: et quando ponis phlebotomum ſuper eam, contrahitur ſub
phlebotomo, & decipitur phlebotomator, et non aperit phlebotomus
uenam: & ſi aperit eam, eſt ſtricta: propter illud ergo oportet, ut firme-
tur phlebotomator, et ſit ſollicitus in his rebus omnibus. Deinde de-
ponat phlebotomũ. Si ergo aperitur uena ex uice una, tunc bonum eſt.
Et ſi non, tunc itera illud uice alia ſub illo loco parum, aut ſupra ipſum
cum feſtinatiõe: ſi non apoſtematur locus. Quod ſi apoſtematur, aut
expaueſcit infirmus, tunc dimitte eum die, aut duobus diebus: & non
ſtringat ligamẽtum. Fortaſſe enim attrahet apoſtema calidum. Neq; in-
grediatur balneum. Deinde iteret phlebotomiam, ſi amat. Quod ſi B
apertio eſt parua, aut currit ſanguis ſubtiliter: & times ut non egredia-
tur ex ſanguine quantitas quam uis: tunc itera phlebotomũ in foramine
ipſo ſecundum rectitudinem, et adde in operatione parum. Et fac illud
cum feſtinatione, antequã apoſtemetur locus. apoſtematus enim locus
eſt in multis hominibus apud operationem paruam. Si ergo uides
ipſum iam apoſtematũ, tunc non iteres ſuper ipſum omnino. non enim
excuſat apud te aliquid. Et pone ſuper ipſum aliquid ex fęce olei: quoni
am alleuiat curſum ſanguinis. Et eſt melior in hoc loco quam oleum i-
pſum, et quam reliqua olea. Et ſimiliter adminiſtra fęcem olei in omni Fęx olei.
phlebotomia tua, qua phlebotomas uenas apud prohibitionem curſus
ſanguinis: & faciunt illud tyriaca alfarach, & ſagzenea, quando ponitur
ex una earũ ſuper locum. Sanguis enim ſubtiliatur & reſoluitur, quãdo
eſt groſſus. Quod ſi accidat in loco phlebotomiæ apoſtema magnũ,
nam multotiens accidit, præcipue ei qui non eſt phlebotomatus niſi ui-
ce illa, aut eſt apertio uenę parua, tunc propera & pone ſuper locũ ſpon
giam infuſam in aqua & ſale, calefacta parumper: et ſtringe eam hora u-
na: quoniã ſoluitur. Et oportet, ut facias illud poſt exitũ ſanguinis ex ue
na ipſa, cum complemẽto ſui, aut ex uena alia. Quod ſi remanet in lo
co poſt dies aliquid nigredinis, aut uiriditatis, non nocet illud: & ſi uis,
pone ſuper ipſum aliquid aloe, aut myrrhæ ſolutorũ: aut aliquid ex ſuc-
co menthaſtri, id eſt, calamenti: aut ſimile illius. Et multotiens quidẽ ac-
cidunt apoſtemata & eminẽtiæ apud phlebotomiã Baſilicæ. Pone ergo

C manum tuam ſuper ipſam, tunc ſi inuenis molliciem apud compreſſio-
Ad apoſtema Baſilicæ. nem tuam ſuper ipſam, tunc illa eminẽtia eſt mala. Caue ergo, ut ponas
ſuper eã aliquid ex eo quod diximus. Nam fortaſſe fluet ex ea ſanguis
arteriæ. Sed fac emplaſtrũ ei cum eo in quo eſt ſtipticitas, ut induretur
locus. Deinde cura ipſum cum reliqua curatiõe, donec ſanetur. Et o-
Quantũ ſanguinis extrahendum. portet, ut extrahas omni homini ex ſanguine ſecundũ quantitatem uir-
tutis ſuæ. & quod apparet ex colore uincente ſuper ſanguinẽ. Nam ſan-
guis ſi eſt niger, tunc dimitte ipſum exire, donec rubeat: & ſimiliter ſi ui-
des ipſum groſſum: tunc dimitte eum, donec ſubtilietur: et ſimiliter ſi eſt
acutus, donec auferatur acuitas eius. Et oportet ei qui eſt plenus, for-
tis, et indiget extractione ſanguinis uice una, ut amplificetur phlebото-
mia uenæ, & ſit phlebotomus latus: et in eo qui eſt debilis, ſit econtrario
illius. Et oportet, ut extrahat ipſum in uicibus, & ut ſit foramen ſtrictũ:
& melius quod adminiſtratur in phlebotomia uenæ eſt, ut ſit tranſuer-
ſa ſectio, non punctura. Et iſte modus phlebotomiæ eſt ſaluus a fluxu
ſanguinis, et ab inciſione nerui: & eſt laudabilior, et ſaluior quã phlebo-
Ad Syncopim. tomia per latitudinẽ & longitudinẽ. Et cui conſueuit peruenire apud
phlebotomiã ſyncopis, oportet ut cibes ante phlebotomiã modico pa-
ne infuſo in aqua granati muzi: aut ſecaniabin, ſi eſt calefactus: & extra-
has ei ex ſanguine in tribus uicibus, aut quatuor. Et ſi eſt infrigidatæ
D complexionis, tunc accipiat ante phlebotomiã panem infuſum in ſyru-
po miua, aut in ſyrupo de melle aromatizato cum ſpeciebus; aut in ſyru
po aromatizato odorifero. Quod ſi accidat ſyncopis apud phlebото-
miam, et eſt cauſſa eius exitus ſanguinis multi: tunc oportet, ut ſumat in
Vel * cannis. potu aquã * carnis, & ſyrupum odoriferũ ſubtilem: et utat aromaticita-
te cum algalia, & liniatur pectus eius cum ea: et utatur reliquis quæ dixi
mus in diuiſione in capitulo ſyncopis ex euacuatione. Qui autẽ uult
Phlebotomia ſecundaria. euentare brachiũ ſuum, et ſoluere ſanguinẽ ſuum ſecũdo: oportet ei cu-
ius phlebotomia eſt propter euacuationẽ multam, et uirtus eius eſt debi
lis, ut ſoluat ſanguinẽ paulatim per quantitatem uirtutis in diebus conti
nuis. Qui uero uult euentare brachiũ ſuum, et ſoluere ſanguinẽ ſuum
ſecundo, & eſt corpus eius forte: tunc faciat illud poſt ſeptem horas, aut
nouem a phlebotomia ſua prima. Qui autem uult attrahere ſangui-
nem ex corpore ſuo ad contrarium partis ad quam declinat: oportet ut
euentetur ei in die ſecũdo, aut in tertio. In cuius uero corpore eſt ſan-
guis multus iam calefactus, & acuitur, et facit accidere febrem: oportet,
ut egrediatur ex eo ſanguis in uice una, & extrahatur ex eo quãtitas mul
ta: & amplificetur apertio uſquequo accidat ſyncopis: poſtquã tu fueris
conſeruans omnes conditiones phlebotomiæ: & ut ponas manũ tuam
ſuper pulſum eius apud curſum ſanguinis, ut nõ accidat mors loco ſyn-
copis. Multotiens enim accidit illud, quando ignorat phlebotomator,
& cadit negligentia. Et non oportet quãdo uis ſoluere brachium, & ſol-

uere ſanguinem ſecundo, cum iam clauſum ſit orificiũ uenæ, & fiat diffi A
cilis exitus ſanguinis, ut prematur ſuper ipſum cum uehementia, & cur-
uatum extendatur uelociter. nam illud eſt malum ualde, imo dimitte i-
pſum, donec phlebotometur ſecundo. Aut remoue cum acuitate phle-
botomi illud quod cõagulatum eſt ex ſanguine in orificio uenæ, & po-
ne ſuper ipſum aliquid ſalis diſſoluti in aqua. Et pone ſuper ipſum ali-
quid ex tyriaca alfaroch, aut ſagzenea, & pone ipſum compreſſione le-
ni, donec egrediatur ſanguis. Si uero iam apoſtemata eſt uena, tunc di-
mitte eam, & non tegas eam, donec ſedet apoſtema. Quod ſi neceſſi-
tas prouocat ad ſoluendũ ſanguinem ſecundo, et non eſt excuſatio, tunc
aut phlebotoma ipſum ſupra illũ locũ, aut in brachio alio in uena alia.

Funis autem brachij phlebotomatur loco Fuſcę, et Baſilicę, cum non .ee.
inueniunt, et ſunt occultæ. quoniã eſt compoſita ex eis. Et qualitas phle
botomiæ eius eſt, ut intromittat infirmus manũ ſuam in aqua calida, do
nec rubeat focile, & appareat uena manifeſte. Deinde ſtringatur ſuper
ipſam cum ligamẽto parum conſtrictione media. Deinde phlebotoma
ſecundũ tranſuerſationẽ paulatim, non latitudinaliter, neq; ſecundũ lon
gitudinẽ: & ſit apertio ampla, et ſit phlebotomia tua qua eam phlebotomas
mas ſuper iuncturã manus parumper. Quod ſi prohibet exitus ſan-
guinis, tunc itera manum in aqua calida, & dimitte ſanguinem currere
in aqua, donec conſequaris neceſſitatem tuam. Si autem fueris in die- B
bus æſtatis, tunc excuſaris ab iteratione manus in aqua calida. Et plu-
rimũ quidem ponitur curſus ſanguinis in aqua calida in tempore hye-
mis. Et phlebotomia huius uenæ eſt ſaluior omnibus uenis. quoniam
non eſt ſub ea uena pulſatilis, neq; nerꝟus.

Phlebotomia uero Saluatellæ manus dextræ, eſt conferens ægritudi .cc.
nibus epatis. Et qualitas phlebotomiæ eius eſt, ut ſtringas mahaſon ma
nus cum ligamẽto, aut manu tua, poſtquã tu intromittis eam in aquam
calidã, donec infletur uena, & demõſtret ſenſui ualde. Deinde phlebo-
toma eam tranſuerſando. Et ſi incidis eam totaliter, non nocebit ei illud
in aliquo. Et conſerua, ne ultimes manũ tuam cum phlebotomo. ſub ea
enim ſunt nerui digitorũ denudati ex carne. Deinde itera manum ad a-
quam calidam, & dimitte currere ſanguinem in ea. Nam ſi tu non iteras
eam in aqua calida, cõagulatur ſanguis in orificio uenæ, & prohibetur
a curſu. Cum ergo extraxeris ex ſanguine quantitatem neceſſitatis, tunc
pone ſuper uenam oleum & ſal: ut non conſolidetur uelociter. Et ſimili-
ter oportet, ut facias cum omni ramo ſtricto. Iuuamentum uero phle .m.
botomiæ eius ex manu ſiniſtra, eſt: quoniam eſt conferens ad ægritudi-
nes ſplenis: & ſimiliter fac in phlebotomia eius, ſicut feci-
ſti in ſecunda æqualiter.

Saphenæ aũt phlebotomiæ iuuamentũ, eſt ad ægritudines quæ ſunt .qq.
in inferiori parte corporis, ſicut ęgritudines matricũ, et retentionẽ men-

C ſtruorum, & infirmitates renũ, et ulcera coxarum & crurium antiqua, et ſimilia ex ægritudinibus. Et qualitas phlebotomiæ eius eſt, ut intromittat infirmus pedem ſuũ in aquam calidam: & faciat ſuper ipſum fricationem, donec exuberent uenæ: & liga ſupra iunctura pedis cum corrigia. Et uenæ quidẽ locus eſt apud calcaneum, apparens uerſus pollicem: & ramificant ex ea in facie pedis rami multi. Phlebotoma ergo eam in ampliore ramo eius, aut apud calcaneũ in aggregatione eius: quoniã eſt melius & ſaluius. Quod ſi phlebotomas eam in facie pedis, tunc caue a neruis qui ſunt ſub ea ſuper faciem pedis. Et pone phlebotomiã tuam qua eam phlebotomas ex tranſuerſo, quaſi tu uelis incidere eam: & ſit phlebotomus Neſil. Si autem prohibetur exitus ſanguinis, tunc itera pedem eius in aqua calida: & dimitte ſanguinẽ currere in eam, donec euacuatur. Quod ſi errat uenam phlebotomator in prima uice, tunc iteret cum phlebotomia ad ſuperiora parumper. nam locus eſt ſaluus, & non times ex eo maliciam, quando tu caues a neruis, ſicut diximus. Et ſimiliter cum Saphena pedis alterius æqualiter.

.rr. Venæ autẽ Sciaticæ locus, ſicut diximus, eſt apud calcaneũ ex latere ſylueſtri. Et iuuamentũ phlebotomiæ eius eſt, ad dolorem anchæ, quando eſt propter ſanguinẽ calidum. Et qualitas phlebotomię eius eſt, ut ingrediat infirmus balneum, & feſtinet: et ſtringe crus eius a latere anchæ uſq; ſupra calcaneũ quatuor digitis, cũ uitta ſubtili longa: non em̃ apparet niſi propter illud. Quãdo ergo apparet, tunc phlebotoma eam ſecd'm quodcũq; ingeniũ eſt tibi poſſibile, aut ſecd'm tranſuerſionẽ: et eſt melius, aut ut incidas eã inciſione, aut ſeces eam ſectione. locus em̃ eius eſt ſaluior, et ipſa eſt in pluribus hoibus occulta ualde. Quod ſi nõ inuenis eã, & nõ apparet ſenſui oino: tũc phlebotoma aliquem ramũ eius, et eſt ille qui apparet in dorſo pedis, & uerſus auricularẽ: et caue a neruis, & fac currere ex ſanguine quantitatẽ quam uis. Deinde ſolue ſtricturã, et pone ſuper locũ phlebotomiæ coriũ, & ſtringe locũ. uelociter em̃ ſanatur.

D

¶ De Ventoſatione, & qualitate uſus eius. Caput XCVIII.

VENTOSAE fiunt ex cornibus, & ex ære, et ex uitro. Et Ventoſatio quidẽ fit ſecundũ duos modos. Cum ſcarificatione, & extractione ſanguinis: et alter eſt uentoſatio ſine ſcarificatione. Et hęc Ventoſatio quæ eſt ſine ſcarificatione, eſt ſecundũ duos modos. Aut enim eſt cum igne. Aut eſt abſq; igne. Et uentoſis quæ adminiſtrant cum ſcarificatiõe & extractione ſanguinis ſunt quatuordecim loca corporis. Quorum unus eſt, Ventoſatio Alnocrati, et eſt poſtremũ capitis: & Alkehel, et eſt mediũ colli: et uẽtoſę Alhagdahim, et ſunt duę laminę colli a duabus partibus ſimul: & uentoſæ menti, & eſt ſub mandibula in inferiori oris: & uentoſæ duarũ ſpatularum: et uentoſæ Alachoſos ſuper finẽ caudæ: & uentoſæ duorũ focilium, & ſunt mediũ duorum brachiorũ: & uentoſæ

Modi Ventoſationis.

14. modi Ventoſationis cũ ſcarificatiõe.

duorum cruriũ:et uentosæ duarũ cauillarum. Et Ventosatio quidem non extrahit sanguinẽ tibi ex uenis minutis sparsis in carne, & propter illud non cadit uirtus ex eis, sicut est casus eius ex phlebotomia. Necq; oportet, ut administretur uentosatio siue cum igne, aut absq; igne in aliqua ægritudinum quæ fiunt ex repletione, donec euacuetur totum corpus. A

Quod si necessitas prouocat ad Ventosationẽ ex ægritudine, aut propter consuetudinẽ, administramus eam in omni hora in principio mensis, in fine eius, et in medio ipsius, & in quocũq; tẽpore fuerit. Quod est, quia ex hominibus est qui quãdo multiplicat in eo sanguis, donec indiget extractione eius per uentosationẽ, inuenit in capite suo grauedinẽ, et sodahan. Et ex eis est qui inuenit repletionẽ & rubedinẽ in facie sua, capite suo, & collo suo. Et ex eis est qui inuenit pruritũ in facie sua, et fronte sua, et tenebrositatem, et hebetudinẽ in oculis suis. Et ex eis est qui scalpit locũ uentosationis suæ. Et ex eis est cuius risus multiplicat. Et ex eis est qui inuenit gustum sanguinis in ore suo: aut apostematur lingua, & expuit sanguinem. Et ex eis est cuius somnus multiplicatur. Et ex eis est qui uidet in somno suo sanguinem & rubedinẽ, et interfectos, et plagas, & quæ sunt similia illis. Quando ergo uidemus aliquid ex illis, & proprie si est in tertia media mensis: præcipimus tunc uentosationem fieri, postquam præterierunt de die duæ horæ, aut tres. Iuuamentũ autem Ventosationis nuchę, est: quoniã ipsa confert ad grauitatem in capite, & quod effunditur ad oculos. At uero oportet, ut sit illud post euacuationem totius corporis. Et hæc quidem Ventosa est loco phlebotomiæ Cephalicæ. Et non licet, ut utatur ea qui est frigidæ cõplexionis, aut in quo est catarrus. Nam infert ei nocumẽtum magnum. Et propter illud non oportet, ut utantur ea senes, & in cuius capite sunt ægritudines frigidæ. Qui autẽ super eam fit assiduus, generatur super eum obliuio. Et propter illud oportet, ut pręcipias Ventosatori, ut deponat manũ suam cum uentosa parumper ad inferiora, timendo ex generatione obliuionis. B

Indicia necessitatis Ventosarum.

Ventosationũ iuuamãta.

Ventosatio aut Alkehel, est loco phlebotomiæ Fuscæ, & phlebotomiæ Basilicæ, & propter illud confert asmati, et cõstrictioni anhelitus, & fissuræ instrumenti anhelitus, & tussi, et repletioni. Et oportet, ut impellatur Ventosa Alkehel parumper. quoniam si ponitur inferius, generat debilitatem in corde, et stomacho. Ventosatio uero alhagdahim, confert doloribus accidentibus in capite, et obtalmiæ, et hemigraneæ, & perforationi, et dolori in radicibus dentium: & est loco phlebotomiæ Basilicæ. Et oportet, ut præcipias Ventosatori, ne premat manũ suam cum scarificatione: ut non incidat arteriam, & accidat fluxus sanguinis. Ventosatio autem sub mento, confert alcolę in ore, & corruptioni gingiuæ, & similibus eis ex ægritudinibus quæ sunt in ore: & stat loco phlebotomiæ alieherich, quæ sunt in duobus labijs. Ventosatio autẽ spatularum, confert ad alchafacham, quæ fit ex replexione,

C & caliditate. Ventosatio uero interiorum partium duorum focilium, confert iuuamentum phlebotomiæ uenarum trium, Basilicæ, & Fuscæ, & Cephalicæ: quoniam ipsa attrahit sanguinem ex omnibus illis uenis minutis, quæ sunt in carne: & attrahunt illæ uenæ minutæ ex uenis alijs grossioribus eis, donec peruenit attractio ad uenas tres. Et oportet, ut præcipias Ventosatori, ne multum procedat in scarificatione: quoniam locus est denudatus carne, & sub eo sunt nerui & arteriæ.

Ventosa autem quæ uentosatur super alchausos, confert hemorroidibus Ani, & ulceribus inferioribus. Et oportet, ut pręcipias Ventosatori, ut sit uentosa magna, et ut sit ex ære: quoniã locus indiget suctione forti, & fortasse franguntur Ventosæ subtiles: & scarificetur scarificatione magna. Ventosæ autem crurium minuunt diminutione manifesta: quoniam attrahunt sanguinem ex toto corpore, & conferunt doloribus antiquis in renibus, & matricibus, & uesica: prouocant menstrua, & conferunt bothor, & ademenul: & stant loco phlebotomiæ duarum saphenarum, & alhorcobeni. Verumtamen debilitant corpus multum, & faciunt accidere syncopim in pluribus hominibus. Et Ventosarum alhorcobeni iuuamentum est propinquum iuuamento Ventosarum duorum crurium.

D Qualitas positionis Ventosarum est, ut ponas uentosam in primis uacuam, & sugas suctione temperata: & non prolonges positionẽ uentosarum, sed pone eas uelociter, & remoue eas uelociter, ut ueniant humores ad locum aduentu æquali: & non cesses iterare illud & continuare, donec uideas locum iam rubere & inflari, & appareat rubedo sanguinis: tunc ergo scarifica, & itera suctione paulatim. Deinde considera in dispositione corporum. nam qui ex hominibus est teneræ carnis, rarorum pororum, oportet ut scarifices ipsum semel, non plus: ut non ulceretur locus. Et præcipe Ventosatori, ut amplificet scarificationem, & profundet parum: & temperet suctionem in facilitate, & uelocitate, & motu suaui. Quod si in sanguine est grossitudo, tunc oportet, ut scarifices ipsum bis. In uice quidem prima aperitur uia subtiliationi sanguinis, & aquositati eius: & in secunda quidem perscrutationi exquisitæ extractionis sanguinis grossi. Si uero sanguis est fæculentus ualde, tunc fiat scarificatio uice tertia: ut consequatur ultimum. Et ad ultimum, quando uolumus extrahere sanguinem paulatim, uel parumper, sufficit nobis scarificatio una. Quod si uolumus extractionem sanguinis multi, scarificamus scarificatione plurima. Et si nos mensuramus, quod sanguis est grossus: tunc oportet, ut scarificetur scarificatione profunda: & terminus æqualis in scarificatione, est profunditas cutis.

¶ Quid sit illud quod oportet administrari ex oleis apud positio-

nem Ventosarum, & quid caueat uentosandus. A

IN illo quidē cuius cutis est grossa, dura, fusca, & pori eius sunt stricti, oportet ut ungant loca Ventosarū cum oleis apertiuis, lenitiuis, resolutiuis: si est in tēpore æstatis. sicut est oleū alkeiri, aut oleum uiolatum, aut oleū de amigdalis dulcibus, aut oleū de semine cucurbitæ. Et si est in tēpore hyemis, tunc oleū narcissinū, aut oleum de lilio, aut oleū camomellinū, aut sarbatinū: et eis similia. Si uero superfluitas est grossa, frigida: tunc oleū sit amaracinū, aut oleum de balsamita, aut oleū alben, aut oleum anetinū: & eis similia. Si uero uētosandus est amplorū pororum, teneræ carnis: tunc oportet, ut prohibeat ab oleo, & oportet ut isti abluant loca Ventosarū earū post uentosationē cum aqua rosata, aut cū aqua frigida, aut cū aqua solatri, aut cum aqua cucurbitæ, aut cū aqua portulacæ: et similibus eis. Ille autē cuius sanguis est multæ humiditatis, abluat uentosas cum aceto, aut cū aqua myrti, et sumach: et similibus eis. Cuius autē superfluitates sunt grossæ, abluat uentosas suas cum uino antiquo, aut cum aqua samsuci, aut decoctione aneti, aut camomillæ: & eis similibus. Et oportet, ut caueatur uentosatio in balneo, aut in uestigio balnei, imo oportet, ut administretur post exitū ex balneo per horam, aut per horas duas. Et non oportet, ut dormiat aliquis post uentosationem.

¶ Quid est quo oportet ut regatur Ventosandus, aut Phlebotomatus ante uentosationem.

ET post eā oportet, ut consideres in primis: tunc si Ventosatus, aut Phlebotomatus sit cholericus, et uincūt super sanguinē eius acuitas & inflāmatio: tūc oportet, ut accipiat infrigidantia. sicut granatū muzum: & etiā endiuiam cū aceto & lactuca, et secaniabin, & iuleb: et eis similia. Et pone cibaria eius pullos, et carnes ouiū sekebiget, et cibos conditos cum agresta: et eis similia. Et cuius cōplexio est frigida, oportet ut sumat ī potu syrupū de melle, aut de almiua, aut alsecaniabin de seminibus factū: & sumat uinū odoriferum mediū, quod est inter uetus & nouū: et præcipiatur, ut utatur paucitate cibi. Et pone cibū eius pullos, & canebir: & passeres, id est, paruas aues: et pullos columborū issiadebet. Et oportet, ut potus die uentosationis & phlebotomiæ plus sit quā cibus: & oportet, ut detur in potu in quibusdam hominibus in horis tyriaca alfaroch, aut medicamen de musco, id est, muscata, aut alesselithe ante uentosationem: & ante phlebotomiā, aut post: ut confortent membra principalia, & subtilietur sanguis. Et non oportet, ut sumāt eam in potu calefacto. B Regimē Ventosati & phlebotomati.

¶ De Ventosis sine scarificatione.

VENTOSAE autē quæ sunt sine scarificatione, sunt Ventosæ quæ ponuntur super epar, et splenem, & podagrā, et super uentrem, umbilicū, et loca renum, & pixidem anchæ: quoniā ista membra non sufferunt scarificationē super se. Et non quæritur per eas, nisi aut attractio ex membro sanguinis ad membrū: sicut ponimus Ventosam su-

C per mãmillas in ægritudine fluxus ſanguinis nariũ. Et utimur eis, ut ſoluamus a membro uentoſitatem frigidã inuiſcatam in membro: ſicut ponimus uentoſam ſuper uentrem, et umbilicum. Ipſa enim rarificat membrum, & calefacit ipſum, et remouet dolorem propterea, quia reſoluit illam uentoſitatem. Etiam ponitur ſuper renes, quando accidit in eis opilatio, aut lapis. uirtute enim attractionis ſuę fortaſſe aperit opilationem, aut eradicat lapidem ex loco ſuo. Et ſimiliter facit quãdo ponitur ſuper epar, et ſplenem apud uentoſitatem terendam in eis utriſq;. Et iſtę Ventoſæ adminiſtrantur uacuæ cum ſectione tantum. Et quandoq; adminiſtrant̃ cum igne. Et quandoq; adminiſtrant̃ plenæ aqua tepida in ægritudinibus pleureſis: & illud eſt, ut impleatur Ventoſa, et ſit magna, aqua calida ſola, aut aqua in qua decoctæ ſint herbæ quæ conueniunt.

¶ Forma Ventoſæ adminiſtratæ cum igne.

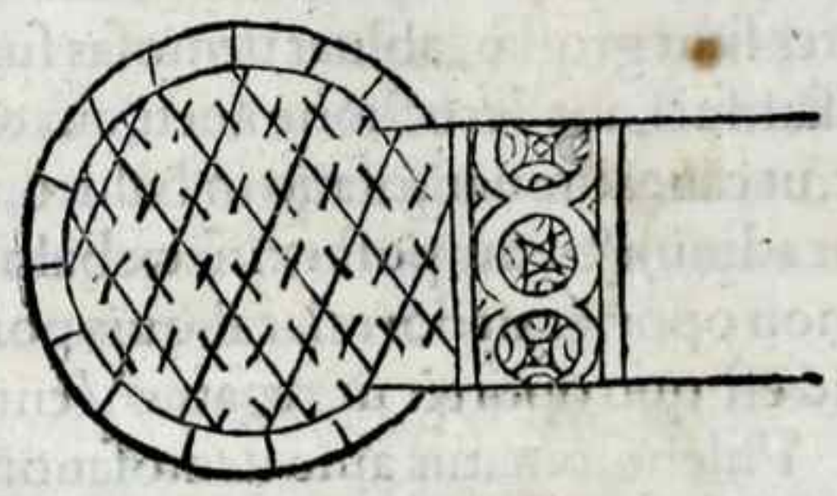

D Sit amplitudo orificij eius duorum digitorum apertorum, ſecundum quod formauimus: & quantitas eius in profundo ſit medietas palmi: & ſit in latere eius in loco qui eſt circiter medium eius, foramen paruum, ſecundum quantitatẽ quod ingrediatur ipſum acus: fiat ex ære ſimul, aut citrino, groſſorum marginum, lenium, æqualium, terſorum: ut non lædat membrum apud poſitionem ſuam ſuper ipſum: & ſit in medio eius uirga tranſuerſa ex ære, aut ferro, ubi ponitur candela cum igne. Et iam fit hæc uentoſa magna, maior ea quam narrauimus, & parum minor illa, ſecundum ægritudines & ætatem eius qui utitur. Ventoſę enim puerorum, & extenuatorum ſunt aliæ, quam uentoſæ uirorum, & groſſorum corporum. Qualitas autem ponẽdi hanc uentoſam cum igne ſuper membrum, eſt, ut accẽdas licinium cum igne ex lino decenter, aut candelam paruam ex cæra: & pone eam ſuper medium uirgæ tranſuerſæ quæ eſt in medio uentoſæ: ut ſit accenſus ignis circiter inferiorẽ partem uentoſę, ut non comburatur corpus infirmi. Deinde ponatur ſuper membrum: & digitus ſit ſuper foramen quod dixi, donec quando tenemus uentoſam: dum indigemus, auferamus digitum, & egredietur uapor ſuper illud foramen, & ſoluetur uentoſa ſtatim. Deinde igni licinium ſecundum modum ſuum, & itera eam, ſi indiges illa. In Ventoſa autem quæ adminiſtratur in ægritudine pleureſis cum aqua, nõ eſt uir-

ga transuersa, neq; foramen: & non administratur, nisi quia impletur a- A
qua, & ponitur super membrum tantum. Et hæc est forma eius. Et hæc Ventosa quanto plus est magna, ut capiat aquam multam, est melior.

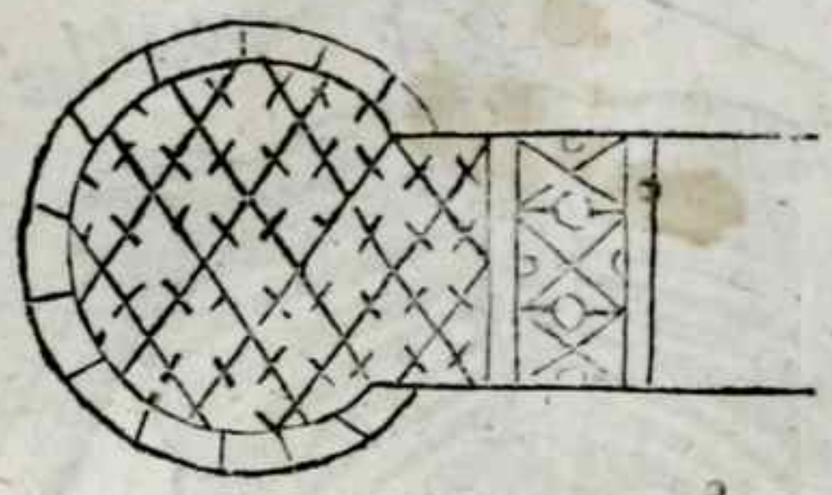

¶ De suspensione Sanguisugarum. Caput XCIX.

SANGVISVGAE non administrantur in pluribus, nisi in quibus membris non est possibilis positio uentosarum, propter paruitatem eorum. sicut labium, & gingiua, et eis similia. Aut in membro denudato a carne. sicut digitus, & nasus, et eis similia. Et qualitas utendi eis est: ut ueneris ex Sanguisugis quæ sunt in aquis dulcibus, mundis a putredinibus. Deinde dimittantur die & nocte in aqua dulci, do- B
nec famelicæ sint, & non remaneat in uentre earum aliquid. Deinde euacuetur corpus in primis cum phlebotomia, & cũ uentosis. Deinde absterge membrum infirmi, donec rubeat. Postea ponantur super ipsum. Cum ergo implẽtur, & cadunt, et est possibilis suctio loci cum uentosa, tunc est magis ultimum in iuuamento: & si non, tunc ablue locum cum aceto. deinde cum aqua multa, & fricetur, et exprimatur. Quod si prolongatur cursus sanguinis post casum Sanguisugarum, & est illud resudando: tunc infunde pannum lini in aqua frigida, & pone ipsum desuper, donec abscindatur resudatio. Quod si multiplicat sanguis, tunc pulueriza super ipsum zegi tritum, aut gallas, et similia eis ex stipticis: donec abscindatur sanguis. Aut ponantur super locũ medietates fabarum excorticatarum: & dimittantur, donec adhæreant fabæ in loco. nam sanguis abscinditur. Et oportet si necessaria est iteratio Sanguisugarum, quando est possibile, mutare eas. Si autem prohibentur Sanguisugæ a suspensione, tunc abstergatur locus cum sanguine recenti. Aut fige acum in locis, donec egrediatur aliquid ex sanguine. deinde ponantur. nam ipsæ quando sentiunt aliquid ex sanguine, adhærent statim. Quando ergo uis ut cadant, pulueriza super eas aliquid ex aloe trito, aut salẽ, aut cinerem: & cadent statim.

¶ Partis SECVNDAE Finis.

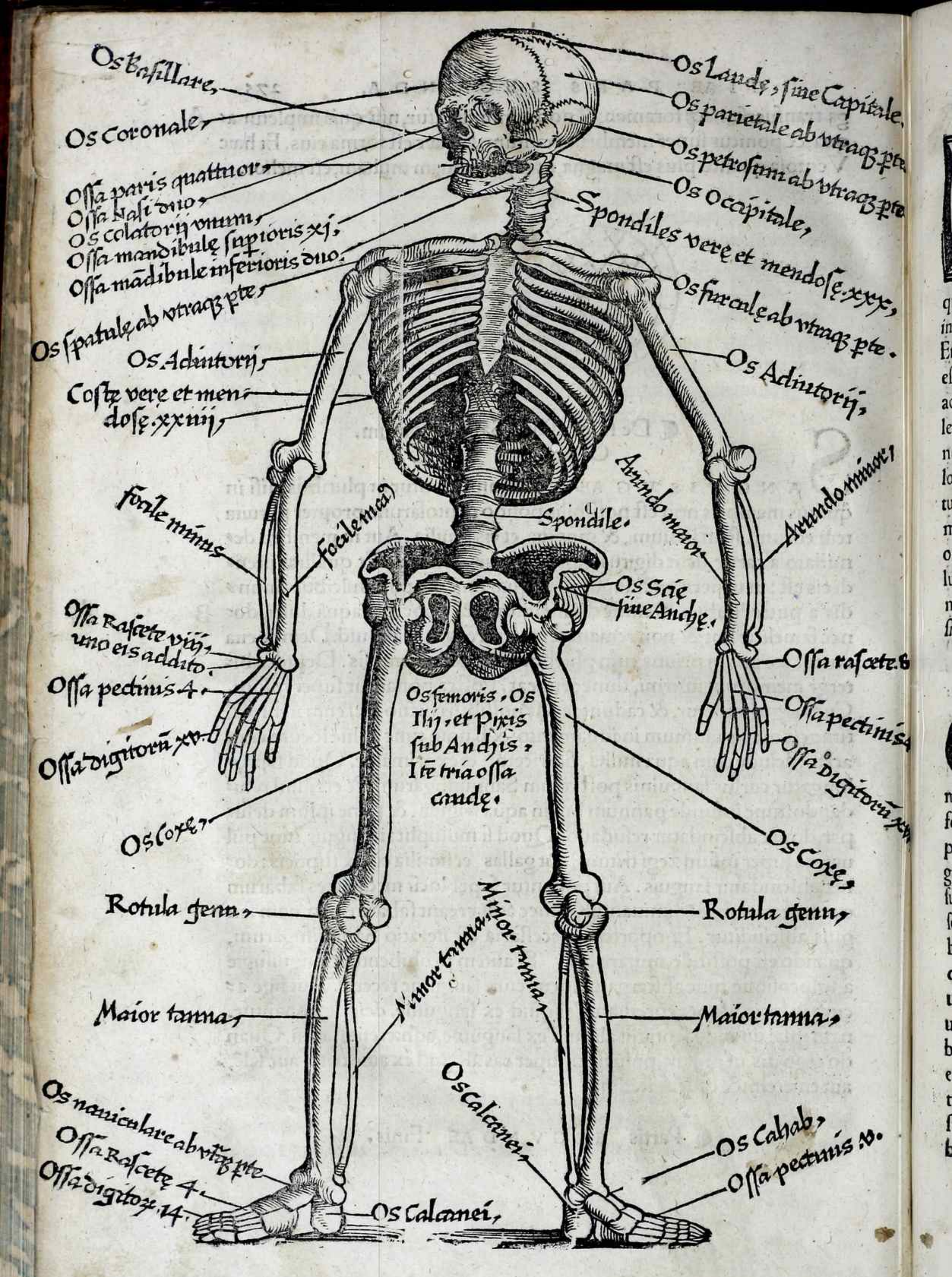
Os basillare,
Os coronale,
Ossa paris quattuor,
Ossa Nasi duo,
Os colatorij vnum,
Ossa mandibule supioris xj,
Ossa mādibule inferioris duo,
Os spatule ab vtraq; pte,
Os Adiutorij,
Coste vere et mendose. xxiiij,
Os Laude, sine Capitale,
Os parietale ab vtraq; pte
Os petrosum ab vtraq; pte
Os Occipitale,
Spondiles vere et mendose. xxx,
Os furcale ab vtraq; pte.
Os Adiutorij,
Focile minus
Focile maiu
Spondile.
Arundo maior.
Arundo minor
Os Scie sine Anche.
Ossa rascete viij, uno eis addito.
Ossa pectinis 4.
Ossa digitorū xv.
Os femoris. Os Ilij. et Pixis sub Anchis. Ite tria ossa caude.
Ossa rascete.8
Ossa pectinis 4
Ossa digitorū xv
Os Coxe,
Os Coxe,
Rotula genu,
Rotula genu,
Minor tanna,
Minor tanna,
Maior tanna,
Maior tanna,
Os calanei,
Os nauiculare ab vtraq; pte
Ossa Rascete 4.
Ossa digitorū 14.
Os calanei,
Os Cahab,
Ossa pectinis 10.

¶ LIB. Chirurgici ALBVCASIS Pars III. A

¶ Sermo uniuersalis de restauratione, & dislocatione, & curatione torsionis, & similibus. Caput I.

HOC CAPITVLVM etiam multotiens est necessarium in arte Medicinæ, & est restauratio fracturæ, & dislocationis accidentium in ossibus. Scitote o Filij, quia iactant se de hoc Capitulo stolidi medicorum & uulgi, et qui non inspexerunt unquam antiquorum librum, neq; legerunt ex eo literam. Et propter hanc caussam fit, quod iste modus ex scientijs in terra nostra est priuatus. Et ego non obuiaui in eo unquam bono omnino, et non adeptus sum ex eo illud, quod sum adeptus nisi propter longitudinem lectionis librorũ antiquorum, & studium super intellectum eorum, donec extraxi scientiam illius ex eis. Deinde adhęsi experimento & studio longitudine uitæ meæ. Et iam descripsi uobis ex illo in hoc Capitulo totum quod continet scientia mea: et super quod præterijt experimentum meum, postquam abbreuiaui illud uobis, & liberaui illud ex occupatione elongationis, et abbreuiaui illud fine abbreuiationis, & ostendi illud fine declinationis: et formaui in eo formas multas ex formis instrumentorũ quæ administrantur in eo, cum sit ex additione declinationis, sicut feci in duobus Capitulis præcedentibus. B

Ingenium & peritia Autoris.

¶ Sũmæ, & collectiones ex esse fracturæ ossium, ex eis quarum præmissio necessaria est, antequã incipiamus rememorationem membrorum fractorum, & diuersorum, si uniuscuiusq;. Caput II.

OPORTET, ut dicamus in prologo huius Capituli, summas sermonis, et capitula, ad quarum intellectum cogitur in primis artifex ad stationẽ super earum ueritatem: scilicet ut uos, & qui sunt prompti, sciant, uel addiscant hanc artem nobilem, et alij a uobis. Dico, ergo, quod quando accidit alicui fractura, aut dislocatio, aut torsio, aut casus: tunc oportet, ut properes in primis ad phlebotomandum eum, & soluendum ipsum, aut utraq; simul: si non prohibeat aliquid. sicut debilitas uirtutis: aut est ille cui accidit aliquid ex illis puer, aut senex decrepitus: aut est tempus uehementis caloris, aut uehementis frigoris ualde. Deinde sit contentus in cibo suo, oleribus frigidis, & carnibus auium, & hędorum: et prohibe uinum, & carnes grossas, et repleri ex cibis & omni cibo qui replet uenas sanguine. Donec quando securus sis ex apostemate calido, et non times effusionem materiei ad membrum: tunc redeat infirmus ad regimen suum primum cum quo cucurrit consuetudo eius. Cum ergo incipit os fractum restaurari, tunc oportet, ut cibetur infirmus cibis nutrientibus nutrimẽto multo, grosso, graui, in qui

Regimẽ in fractura, dislocatione, aut torsione ossium.

C bus ſit uiſcoſitas: ſicut cibaria facta ex tritico cocto cum aqua, & rizũ, & capita, & pedes, et uentres uaccarum, & oua, et piſces recentes: et uinum groſſum, & ſimilia illis. Cum hoc enim regimine fit cõagulatio fracturæ uelocius, et melius. Et ſcias, quod oſſa fracta, quando ſunt in uiris qui ſunt in prima ſenectute, & decrepitis, non eſt poſſibile, ut continuentur & conſolidentur ſecundum naturam ſuam ſemper, propter exiccationem membrorum eorum: et conſolidantur & continuantur quæ ex eis ſunt in fine lenitatis, ſicut oſſa puerorum paruorum. Verumtamen natura annectit ſuper os fractum ex omni parte aliquid ſimile glutino, in quo eſt groſſitudo, quo adhæret & ſtringit ipſum, donec congluti-
Os nantur adinuicem, et ligantur adinuicem, donec uenit in fine fortitudinis & firmitudinis, ſicut fuit in primis, donec non prohibet ipſum aliquid ab operationibus ſuis: et propter hanc cauſſam eſt neceſſe, ut ponas nutrimentum infirmi cibaria, in quibus ſunt grauitas, et uiſcoſitas, & groſſitudo, ſicut diximus. Et ſcias, quod fracturæ ſpecies ſunt diuerſæ, ſecundum diuerſitatem membrorum: quoniam fractura cruris, eſt diuerſa a fractura oſſis capitis: & fractura oſſis pectoris, eſt diuerſa a fractura oſſis dorſi: & ſimiliter reliqua membra omnia diuerſa exiſtunt adinuicem: et ego ueni cũ rememoratione omnis ſpeciei fracturæ expoſitæ in Capitulo ſuo diſtinctæ ab alia. Et diuerſificant ſpecies fracturæ oſſis etiam in ſeipſa. Quoniam fit fractura eius arcuata, præter quod accidant in ea aſtellæ. Et quandoque fit fractura eius ſecundum
D longitudinem oſſis: & ſunt fracturæ eius ſatagiæ, id eſt, aſtellæ, et addi-
C tiones procedentes, ſicut ſunt in calamo, cum aptatur cultello ad ſcribendum. Et non procedentes: et eſt fractura cum uulnere & diſruptione in capite: & eſt fractura fiſſura parua. Et omni ſpeciei eſt ingenium, uel inſtrumentum proprium in reſtauratione eius, ſecundũ quod
O ueniet rememoratio eius, diſtincta in locis ſuis. Et ex eo quo cognoſcitur fractura oſſis, eſt tortuoſitas eius, et ipſius eminentia: & apparitio eius ſenſui, & ſonitus eius quando comprimis ipſum manu tua. Quando ergo non eſt in loco tortuoſitas apparens, neque ſonitus apud tactum tuum cum tangis os cum agitatione, neq; inuenit infirmus magnum dolorem: tunc non eſt illic fractura, imo poſſibile eſt, ut ſit tortuoſitas, aut fiſſura parua: non ergo oportet, ut moueas ipſum cum manu & compreſſione omnino, imo pone ſuper ipſum ex medicinis, quarum uenit rememoratio, poſt momentum illud quod conuenit loco: deinde ſtringatur ſtrictura ſubtili. Et ſcias, quod locus quando arcuatur, & ſcinditur in duo, præter quod accidant in eo ſatagiæ, uerumtamen remouetur omnis pars a compari ſua: tunc oportet tibi, ut inci-
O pias ab hora tua ad rectificationẽ eius, æquando ipſum antequam accidat ei apoſtema calidum. Si autem accidat ei apoſtema calidum, tunc dimitte ipſum diebus aliquot, donec quieſcat apoſtema. Deinde æqua i-

Fracturarum diuerſitas.

Fracturæ cognitio.

psum secundum quemcunque modum potest ex lenitate & ingenio. A
Et scias, quod restauratio eius, & ipsius æquatio, est facilior quam ossis, in quo accidunt satagiæ. Deinde stringe ipsum, secundum quod ueniet tibi rememoratio eius. Si uero in osse sunt satagiæ, tunc necessaria est extensio huius membri fracti ex duabus partibus, si manus sit, aut pes: aut cum manu tua, si membrum est paruum: aut cum duobus funibus, aut cum funie & manu. Et sit positio tua qua ponis membrum super locum æqualem, secundum figuram suam naturalem, donec quando extenduntur partes membri fracti: tunc conare, ut redire facias illas additiones omni ingenio, & secundum quemcunque modum potes in locis suis: & caue secundum fortitudinem tuam, ne accidat super infirmum per operationem tuam dolor, neque læsio: & conare secundum fortitudinem tuam, ut applices unum duorum ossium cum socio suo, secundum meliores formas. Et oportet in illa hora, ut tentes & tangas ipsum manu tua. Si ergo uides illic aliquid diuersum, rectifica ipsum, & æqua illud per quantitatem tuæ uirtutis. Et caue extensionem uehementem, & compressionem fortem, sicut faciunt multi stolidorum. Multotiens enim faciunt accidere per operationem illam suam apostema calidum, aut contractionem in membro: sicut iam uidimus illud ex operationibus eorum multotiens. Deinde annecte post æquationem, & decentem operationem, & stricturam illius membri, et quietem, & tranquillitatem: et mone infirmũ super ipsum. Et fac ipsum cauere, ne moueat ipsum in hora suarum uigiliarum, & somni sui apud reuolutionem suam, & agitationem suam, et apud egestionem suam, & omnes motus suos ultima uirtute sua. Et ut caueat, ne sit positio mẽbri positio cum qua sequatur dolor. Quod est, quia quando sentit in dispositione positionis membri dolorem, aut læsionem: tunc oportet, ut permutes ipsum ad dispositionem aliam ab illa cum qua non sentiat dolorem. Et caue cum illo, ut sit positio eius illa æqualis, recta: ut non accidat in membro tortuositas, quando restauratur. Et qualitas stricturæ membri fracti est, secundum quod narro. Scias, quod membra fracta diuersificantur in paruitate sua, & eorum magnitudine, et ipsorum forma. Quæ ergo ex eis sunt parua, sicut brachium, & digitus, et focile, & similia eis, tunc oportet, ut sit inuolutio panni mollis, subtilis. Quæ autem ex eis sunt grossa, sicut coxa, & crus, oportet ut sit in eis inuolutio lata, dura, quoniam ligamentum latum, connectit membrum magnum, & stringit ipsum ab omni parte strictura æquali, ita quod nõ ingreditur ipsum macula. Deinde incipe post euacuationem tuam ab æquatione ponere linimentum conueniens ad illud, in stuppa leni super locum fracturæ ipsius. Deinde incipe inuoluere ligamentum super locum fracturæ ipsius tribus inuolutionibus, aut quatuor, secundum quod meretur membrum: et stringe manum tuam parumper cum ligamento. Deinde uade

B

Fracturarum qualitates.

C cum eo ad partem superiorem a loco fracturæ, & stringe minus quam fuit strictura tua, qua strinxisti locum fractũ. Deinde elongate cum inuolutione a loco fracturæ parumper, & mollifica strictura paulatim, donec capias ex loco sano rem magnam. Deinde accipe uittam aliam, et inuolue eam iterum super locum fractum inuolutionibus. Postea uade cum inuolutione ad partem inferiorem a fractura. Et sit operatio tua in strictura inuolutionis, & mollificatione eius, secundũ quod diximus in inuolutione prima superiore. Deinde pone inter inuolutiones ex stuppa leni, aut panno, cum quo æquetur tortuositas fracturæ, si est in ea tortuositas: & si non, non ponas in ea aliquid. Deinde inuolue super ipsam uittam aliam. Postea æqua super has inuolutiones astellas decenter factas statim, si non est in loco inflatio, neq; apostema calidũ. Si autem in ea est inflatio, aut apostema: tunc pone super eam quod sedet illud apostema, & auferat inflationem: & dimitte eam aliquot diebus. Deinde stringe super ipsam tunc astellas. Et sint Astellę ex medietatibus cannæ latæ, rasæ, formatæ sapienter: aut sint ex ligno unde fiunt cribra, quæ fiunt ex pino, aut geraid, id est, ramis palmæ, aut calingi: & sit amplitudo omnis Astellæ, secundũ hanc formam, & hanc eandem figuram.

Astellarum forma.

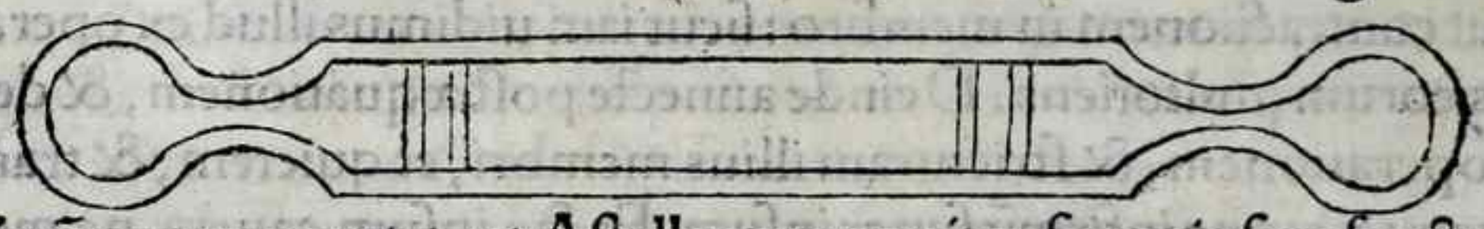

D Verũtamen oportet, ut Astella quæ ponitur super ipsam fracturam, sit grossior & latior parũper, quam reliquæ Astellæ: & longitudo Astellæ sit secundũ quod licet mẽbro ex magnitudine & paruitate. Deinde stringe super Astellas cum uitta alia, secundũ strictura primã eandem. Deinde liga desuper cum filis decẽter, secundũ quod diximus de strictura: & est, ut sit strictura tua super locũ fracturæ plus: & quanto plus elongat a fractura sit, strictura minor. Et oportet, ut sint fila media in grossitudine & subtilitate, et sint ex lino molli. quoniam si fila sunt grossa, sicut uidi ex operatione stolidorum ponentiũ fila sua ex chordis lini tortis, est error magnus: quoniam cadit strictura cũ eis extra qualitatem. Et fila subtilia iterũ non conueniũt: quoniam tu non consequeris per strictura cũ eis illud quod uis. Et nõ oportet, ut sit inter astellam & astellam minus quam digitus. Quod si lædit infirmus per extremitates astellarũ post strictura in locis sanis: tunc pone sub eis ex stuppa leni, aut lana carminata, donec nihil lædatur ex illo.

Quando autem est fractura cum uulnere, & accidit disruptio in cute, ego ueniam cum rememoratione eius in capitulo secundũ singularitatem. Et scias, quod non omne membrum fractum oportet ut stringatur cum astellis a primo die. Quod est, quia membrũ quando est magnũ, non oportet ut ponas super ipsum astellas, nisi post quinq; dies, aut septem, aut plus, secundũ securitatem tuam ab euentu apostematis calidi.

Et iste est modus emplastrorum, quibus restaurabant antiqui, quæ ponuntur super fracturam & dislocationem. A

¶ Modus Emplastri cõmunis abbreuiati, restaurans fracturam, conueniens pluribus complexionibus, precipue mulieribus, & pueris: quoniã est ex eo super q̃d non uincit calor, neq; frigus.

Et est, ut accipias ex puluere molendini, & est medulla farinæ quæ pendet in parietibus molendini apud motũ molæ: & conficias ipsum sicut est, præter quod cribelles ipsum cũ albugine oui: & pone confectionem eius non spissam, neq; subtilem. Deinde utere eo. Emplastrorũ modi.

¶ Modus Emplastri alius, restaurantis fracturam, & dislocationem, & torsionem.

Recipe almes, & laudani, et acaciæ, & enulæ, et mugath: & suc. omnium ana. ʒ.x. myrrhæ, & aloes amborum ana. ʒ.v. & alethil. ʒ. xx. terantur omnia, & cribellentur, et misceantur cum aqua alethil: aut cum albugine oui, si complexio infirmi est calefacta. Deinde utere hoc emplastro. nam ipsum est bonæ compositionis, restaurat ossa fracta uelociter, & confert pluribus hominibus.

¶ Modus Emplastri alius, quod etiã confert fracturæ & torsioni.

Recipe mugath, & mes, et alteæ albæ, omnium ana. ʒ. x. myrrhæ, & aloes amborum ana. ʒ.v. acaciæ. ʒ. vi. boli armeni. ʒ. xx. terantur omnia contritione multa, & cribellentur, et conficiantur cum aqua, aut albugine oui: & administrentur.

¶ Modus Emplastri ad iuncturas, & ossa separata ex locis suis: & sedat dolorem accidentem eis, et scissuram ossis, & fracturam. B

Sumatur lana succida, et submergatur in aceto, & oleo decocto: et ponatur super locum. Et in hoc quidem Emplastro non est uirtus restaurationis, sed est bonum in sedatione apostematis calidi: & expellit dolores proprie.

¶ Modus Emplastri, quod restaurat os fractum.

Sume folia fici surdi, & folia papaueris sylueſtris: & tere omnia, et fac emplastrum ex utrisq;.

¶ Modus Emplastri abbreuiati, administrati apud restaurationem fracturæ ossis: et quando tu uis resolutionem residui apostematis.

Recipe radicis alteæ, & camomillæ, et florum uiolarum, & farinę herbi, omnium ana. partem unam: terantur omnia, et conficiantur cum uino, si non est membrum calefactum. Si uero est calefactum, tunc confice illud cum aqua coriandri humidi, aut cum aqua, et utere eo.

¶ Modus Emplastri alius fortioris in resolutione, quã istud primũ, quando accidit apostema durũ apud restaurationẽ membri.

Recipe radicis alteæ, & seminis lini, et balaustiæ, & melliloti, et sam-

C ſuci, & floris uiolarum, et camomillæ, omniũ ana, partem unam, teran-
tur omnia, et conficiantur cum aqua ſalicis, aut cum aqua dulci, aut cum
uino. Totum illud ſecundũ caliditatem mẽbri, & quietem caloris eius.
Hippocrates uero non dixit in libro ſuo, quod ponatur ſuper membrũ
fractum apud reſtaurationẽ eius, niſi cærotum factum ex cæra, & oleo:
non aliud: & narrauit, ut ſit mediũ inter groſſitudinem & ſubtilitatem.
Galeno autem uiſum eſt, ut ponantur ſuper membrũ fractum apud re-
ſtaurationem eius res, in quibus eſt exiccatio caliditatis, ſicut myrrha,
& aloes, & olibanum, et ſimilia eis ex eis quæ narrauimus.

¶ Modus Emplaſtri quod confert ad lęſionem & dolorem.

Recipe mugath, & ciceris, et capillorum hominis inciſorum, aut pen
næ auis, & alteæ, et ſalis partes æquales: terantur, & cribellentur, et confi
ciantur: et fiat ex eo emplaſtrũ. Quantitas aũt ſecundum quam opor
tet, ut remaneat ligatura, deinde ſoluatur, eſt, ut conſideres tunc, ſi non
accidit infirmo dolor, neque pruritus, neq; mouetur os fractum a loco
ſuo: tunc non reſoluas ipſum diebus multis. Quod ſi accidat ei in loco
pruritus uehemens, aut dolor inquietans, aut inflatio: tunc propera, &
ſolue in hora ipſum, et aufer emplaſtrum ab eo: & accipe pannũ lenem,
aut ſpongiam marinam lenem, humidam: & ſubmerge eam in aqua te-
pida, & ablue cum ea locum, donec quieſcat pruritus, et ſedetur dolor.

Quando ligamẽtum remouendum.

D Deinde dimitte membrũ quieſcere una hora. Deinde pone ſuper ipſum
lanam ſuccidam, ſubmerſam in aceto & oleo, aut oleo roſato: & liga ſu-
per ipſum nocte una, donec ſis ſecurus ab apoſtemate calido, et quieſcat
inflatio membri, & remoueatur dolor eius. Deinde itera ipſum ad ſtri-
cturam ſubtilem, et emplaſtrum paruum: & non ſtringas ipſum conſtri
ctione tua prima, et ſubtilia cum eo, donec ſanetur. Quod ſi uides, quod
apoſtema, & rubedo, et dolor, & inflatio, et omnia accidentia iam remo
ta ſunt penitus, & indiges emplaſtro & ſtrictura, tunc itera illud ſicut fe
ciſti in primis æqualiter. Quod ſi non accidit membro aliquid ex eis
quę diximus, tunc non ſoluas ipſum, niſi poſt tres dies, aut quatuor, aut
quinque, aut ſeptem. Et quandoque dimittitur uiginti diebus totum il-
lud, ſecundum quod apparet tibi ex ſolutione membri, ſicut diximus,
donec quando adhęret fractura, & approximat cõagulatio carnis ſuper
eam: adde etiam tunc in ſtrictura plus quam ſtrictura tua prima tota: &
adde etiam in ingroſſatione cibi infirmi, ſecundum quod præceſſit re-
memoratio eius.

Si aũt uides locũ fracturæ iam exiccari, et extenuari plus quam opor-
tet: tũc ſcias, quod nutrimentũ prohibetur peruenire ad ipſum. Embro-
ca ergo ipſum cũ aqua tepida apud omnem uicem qua ſoluis ipſum, &
ſit illud in omnibus tribus diebus, et alleuia ſtricturã parũper. Per hanc
ergo operationẽ currit ad membrũ nutrimentũ, et ſanatur uelocitẽr.

Illud autem quod faciũt ſtolidi reſtauratores ex fractura membri ui-

ce alia, quando non restauratur in primis, secundum quod oportet, & restauratur secundum tortuositatem, est error ex operatione eorum, et timor magnus: & si esset rectum, dixissent illud antiqui in libris suis, & operati fuissent cum eo. Et ego nõ uidi alicubi eorum uestigium in illo omnino, & rectius est, ut non fiat illud. A

¶ De fractura accidente in capite. Caput III.

SPECIES fracturæ sunt diuersæ, & figuræ eius multæ: et caussæ eius sunt distinctæ. Nam ex fractura est quæ fit a percussione cum ense: & percussio aufert os totum usquequo peruenit ad siphac, quod est sub osse, sicut facit axia in ligno: & propter illud nominatur hæc species fracturæ Axialis. Aut ensis incidit quiddam ossis, & incidit faciem eius, & non penetrat incisio usque ad ultimum eius: et nominatur hæc species fracturæ Kalaan, id est, Leuatio absolute. Et est uulnus duarum fracturarum, aut magnum, aut paruum. Et ex fractura est, quæ est contritio, aut attritio: & caussa eius est percussio cum lapide, aut casus super lapidem, aut eis similia. Et hæc fractura est etiam aut penetrans, quę iam appropinquat panniculo, quod est sub osse: aut est in facie ossis: & est uulnus harum duarum fracturarum etiam aut paruum, aut magnum. Et ex fractura est, quæ est occulta in osse in subtilitate capilli: & est fissura parua, et propter illud nominatur hæc species fracturæ Capillaris. Et ex eis est fractura, quæ fit a casu, aut percussione lapidis, & eis similium, quæ faciunt ingredi laminam ossis ad interiora, & fit loco concauitas: sicut accidit caldarijs æris, quando occurrit eis percussio, & ingreditur pars eorum ad interiora. Et plurimum quidem fit illud in capitibus humidorum ossium, sicut sunt capita puerorum. Et fiunt omnibus istis speciebus fracturæ satagiæ separatæ, & ego ueniam cum rememoratione illius totius in loco suo. Et cognoscimus omnes has species fracturæ per detectionem super eam, & inquisitionem earum cum tentis, et ablationem carnium corruptarum, quæ sunt super eas. Species uero Capillaris cognoscitur per hoc, quod detegitur super os, et abstergitur, & linitur super ipsum cum encaustro: fractura enim apparet nigra. In curatione autem fracturæ, considera in primis accidentia infirmi: tunc si uides ex accidentibus quod significet significatione manifesta super timorem, sicut uomitus choleræ, & extensio, et amissio intellectus, & abscisio uocis, et syncopis, et febris acuta, & egressus oculorum, & rubedo eorum, et similia eis ex accidentibus in pluribus dispositionibus, proculdubio non sanatur: & si uides accidentia non terrentia te, & speras salutem: tunc incipe curationem eius. B

Species fracturarum capitis.

Signa uulneris non curabilis.

Quod est, si uenit ad te uulneratus in primis cum uulneratur: & est

¶ Hoc Instrumento utimur, ubi caput in superioribꝰ cõtusum est, & ossa fracta depressa, ut cum eo illa commodius extrahamus.

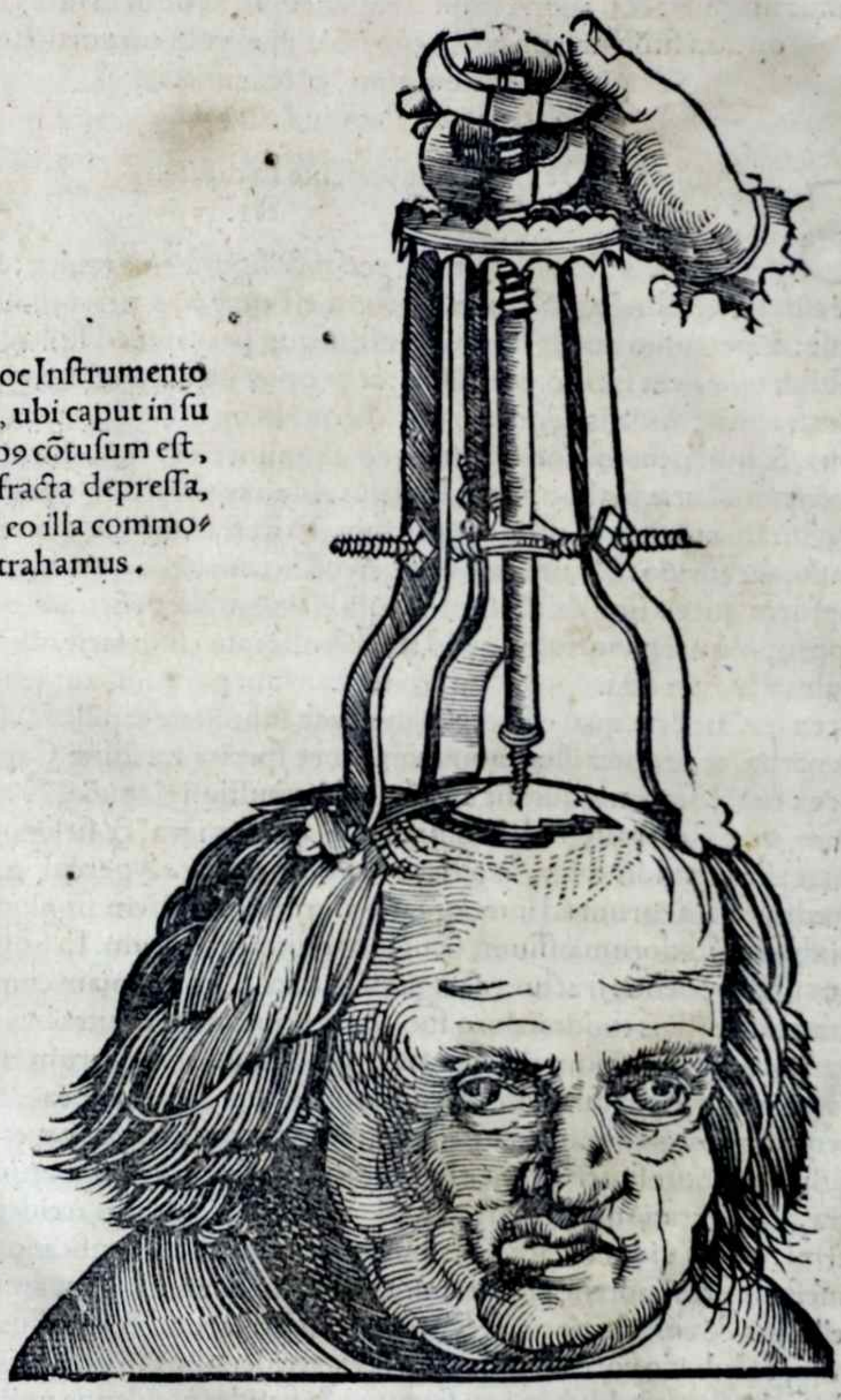

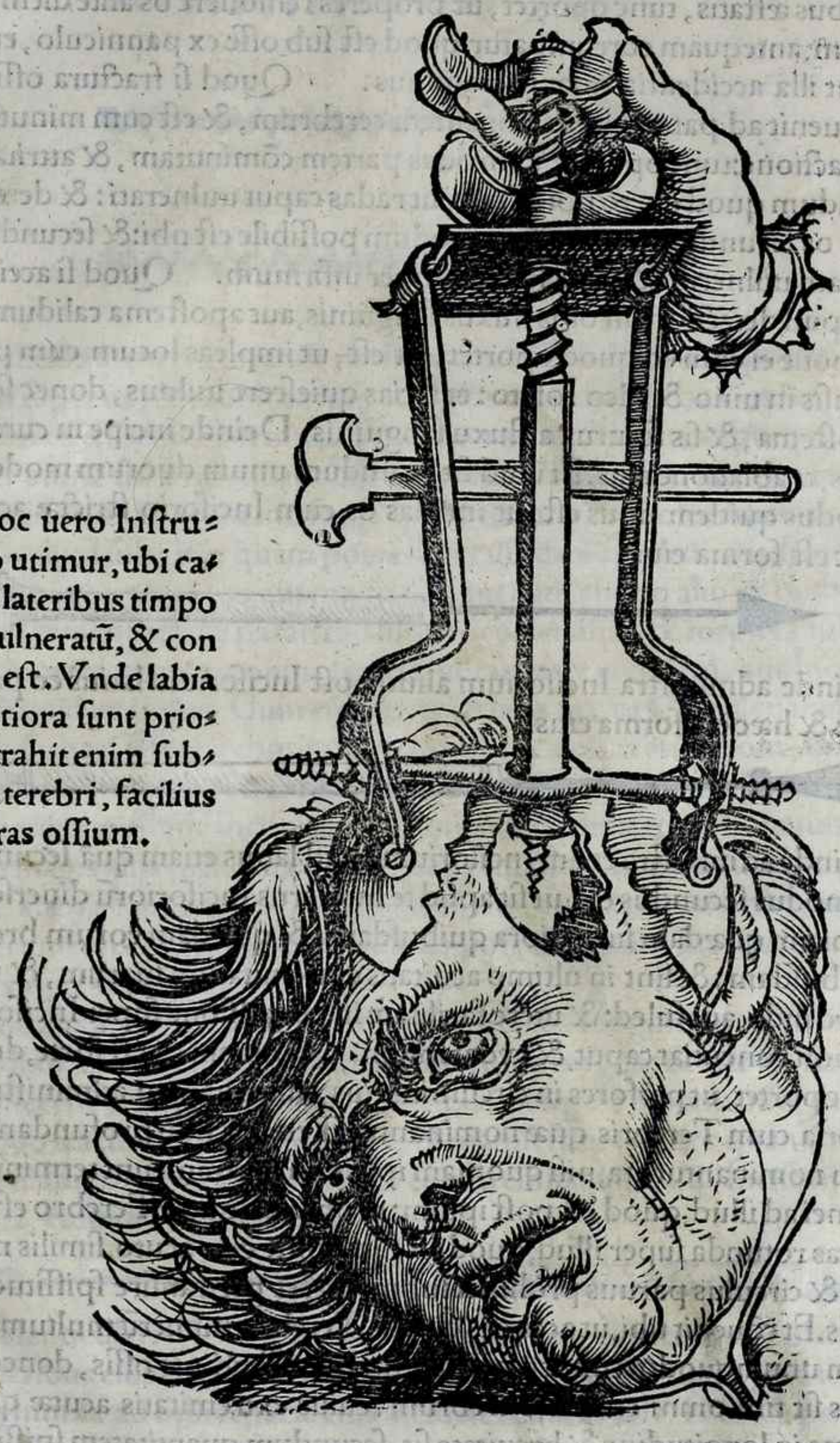

¶ Hoc uero Instrumento utimur, ubi caput in lateribus tímporum uulneratũ, & contusum est. Vnde labia eius latiora sunt priore. Extrahit enim subtilitate terebri, facilius fracturas ossium.

C illud in diebus hyemis, tunc oportet, ut ſtudeas in ablatione oſſis ante diem quartumdecimum ſecundum omnem diſpoſitionem. Et ſi eſt in diebus æſtatis, tunc oportet, ut properes remouere os ante diem ſeptimum, antequam corrumpatur quod eſt ſub oſſe ex panniculo, et accidant illa accidentia quæ narrauimus. Quod ſi fractura oſſis iam peruenit ad panniculum tangentem cerebrum, & eſt cum minutijs, & attractione: tunc oportet, ut incidas partem cõminutam, & attritam, ſecundum quod narro tibi. Et eſt, ut radas caput uulnerati: & detege ſuper os ſecundum quemcunq; modum poſſibile eſt tibi: & ſecundum figuram uulneris, & quod leue eſt ſuper infirmum. Quod ſi accidat tibi apud detectionem oſſis fluxus ſanguinis, aut apoſtema calidum: tunc oppone ei cum eo quod oportet. Et eſt, ut impleas locum cum pannis infuſis in uino, & oleo roſato: et facias quieſcere uulnus, donec ſedetur apoſtema, & ſis ſecurus a fluxu ſanguinis. Deinde incipe in curatione oſſis, et ablatione eius. Et illud fit ſecundum unum duorum modorum. Modus quidem unus eſt, ut incidas os cum Inciſorio ſtrictæ aciei: & hæc eſt forma eius.

Inciſorium ſtrictum.

D Deinde adminiſtra Inciſorium aliud poſt Inciſorium latius eo parumper: & hæc eſt forma eius.

Inciſorium latius.

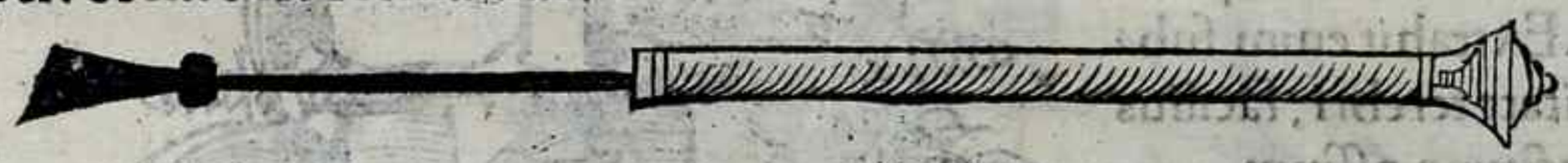

Deinde adminiſtra etiam Inciſorium aliud latius etiam quã ſecundum. Et modus ſecundus eſt, ut ſit apũd te numerus Inciſoriorũ diuerſorum: quorum quædam ſint latiora quibuſdam, & quædam eorum breuiora quibuſdam: & ſint in ultimo acuitatis extremitatum ſuarum, & ſint ex ferro indo, aut fuled: & utere facilitate in percuſſione ſuper Inciſorium, ut non concutiat caput, & lædat ipſum. Si autem os eſt forte, durum: tũc oportet, ut perfores in circumitu eius, antequam tu adminiſtres Inciſoria, cum Terebris quæ nominantur Terebra non profundantia: & non nominantur ita, niſi quoniam ipſa non pertranſeunt terminũ oſſis carnei ad illud, quod eſt poſt ipſum: propterea, quod Terebro eſt extremitas rotunda ſuper illud, quod eſt ſub capite eius acuto, ſimilis margini, & circulus paruus prohibet ſubmergi, et pertranſire ſpiſſitudinem oſſis. Et cõuenit tibi, ut accipias ex iſtis Terebris numerũ multum, quorum unumquodq; conueniat quantitati ſpiſſitudinis oſſis, donec præſens ſit tibi omni craneo Terebrum: cuius extremitatis acutæ quantitas in longitudine & breuitate ſit, ſecundum quantitatem ſpiſſitudinis illius cranei. Et hæc eſt forma trium ſpecierum Terebrorum, uel Trepanorum.

Terebra non profundãtia.

A

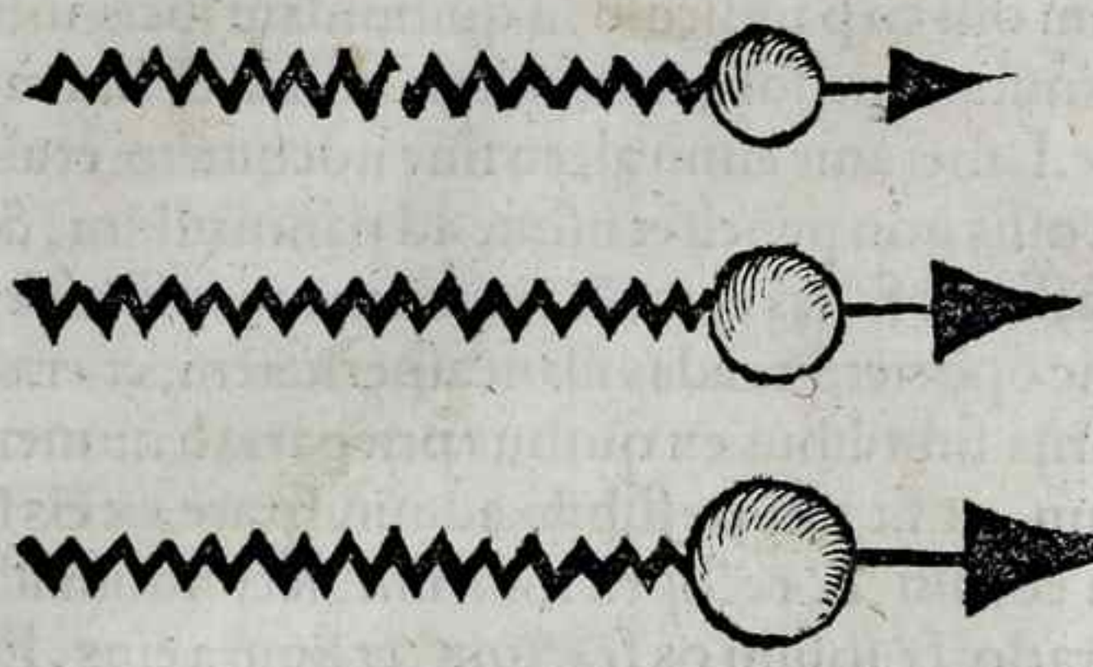

Terebra.

Qualitas autem perforandi in circumitu ossis fracti, est: ut ponas Terebrum super os, & reuoluas ipsum digitis tuis, donec scias, os iam penetratum esse. Deinde permuta Terebrum ad locũ alium, et pone quod est inter omne foramen quantitatem grossitudinis radij, aut circiter illud. Deinde incide cum Incisorijs quod est inter omne foramen ex osse: & fac illud subtilius quam potes super illud ex fine leuitatis, sicut diximus, donec eradices os, aut manu tua, aut cum aliquo alio ex quibusdam instrumentis, quæ parasti ad illud: sicut tenaliæ, & forpices subtiles. Et oportet, ut caueas omni cautela, ne tangat Terebrum, aut Incisorium aliquid ex siphac. Cum ergo circũieris os perforãdo, et separatum fuerit a siphac, si fuerit continuum cum eo, & extraxeris ipsum, oportet ut radas, et æques extremitatem eius quod remanet in osse cum instrumento alio simili Incisorio. Verumtamen oportet, ut sit tenuis & subtilis magis alijs Incisorijs. Quod si remanet aliquid ex ossibus paruis, & satagiæ: tunc accipe ea cum facilitate, cum eo quod est apud te ex instrumentis. Deinde cura uulnus post illud cum licinijs, & unguentis quæ diximus. B

Et modus alius operationis est facilis, prorsus longinquus a timore: quem dixit Galenus, & laudauit ipsum laude magna: & iste est sermo eius. Necesse est tibi in primis, ut incipias detegere partem ossis ex loco, in quo fractura est uehementior, & manifestior: donec quando detexeris illam partem, et posueris sub eo extremitatem huius Incisorij lenticularis, cuius hæc est forma. Operatio Galeni.

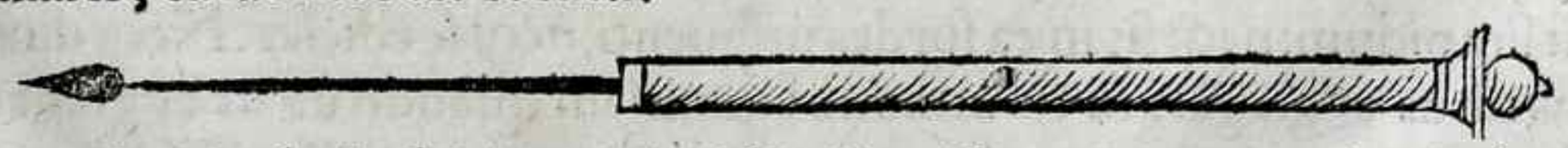

Incisorium lenticulare.

Et pars lenticularis, lenis non incidit aliquid: et pars acuta eius in duabus lateribus eius uadens in longitudinem, sicut uides: ut sit pars lenticularis innixa ad siphac, facie eius incidẽte acuta in osse. Deinde percute super Incisorium a parte una cum malleo paruo, donec incidas totum os cũ facilitate, sicut reuoluitur: & tu sis securus ex panniculo, quod non accidat in eo accidens, quod timeas prorsus. Et si medicans nõ esset

C ſtultior hoim, et magis ignarus eius, nec eſſet dormiens, tũc ſi remaneret aliquid annexum oſſi ex panniculo in quibuſdam locis, incideret ipſum ab eo cum extremitate inciſorij lenticularis ipſius, & liberaret ipſum ab eo cum facilitate. Liberatur enim ab eo ſine nocumẽto, et abſq; timore.

Et ſi fractura oſſis non penetret uſque ad panniculum, & illud quod abſcinditur ab oſſe eſt facies eius, & remanent in ipſo aſperitas & ſatagiæ ſubtiles: tunc oportet, ut radas illam aſperitatem, et eradices illas ſatagias cum raſorijs ſubtilibus ex quibus præparaſti numerum diuerſarum quantitatum, ut ſit tibi poſſibile adminiſtrare ex eis in omni loco
Os conuenientiora eorum, & rectiora ipſorum, ſecundum illud ad quod perducit te operatio, & ipſum os fractum, et figura eius. Et oportet, ut adminiſtres in raſione tua, quia in primis radis os, latius illorum raſorio rum. Deinde utere poſt ipſum ſubtiliore eo. Et non ceſſes facere illud ſecundum continuitatem, donec peruenias ad adminiſtrandum tenuius, & ſubtilius eorum omnium. In unaquaq; autem fiſſurarum reliquarum paruarum capillarium, & fractura ſubtili, oportet ut adminiſtres curam, ſecundum illud quod perducit ad rectificationem eius. Et eſt res quæ non occultatur ſuper omnẽ, cui in hac arte eſt quodlibet ſtudium, & ſtetit ſuper illud quod ſcripſimus, et oſtendimus in fracturis magnis.

Si autem panniculus detectus retinetur, quando tu eradicas os: tunc
D oportet, ut accipias pannum lini, ſecundũ quantitatem uulneris, et ſubmerge ipſum in oleo roſa. & pone ipſum ſuper orificium uulneris. Deinde accipe pannum alium duplicatum, aut triplicatum, et ſubmerge ipſum in uino & oleo roſa. et pone ipſum ſuper pannum primum: et fac illud quam facilius potes ſuper illud, ut nõ grauetur ſiphac. Deinde adminiſtra ſupra ipſum ligamentum latum: et non ſtringas ipſum, niſi per
C quantitatem quæ teneat uulnus tantum: & dimitte ipſum cum hac cura die uno, aut diebus duobus, donec ſis ſecurus ab apoſtemate calido. Deinde ſolue ipſum, et adminiſtra poſt illud medicinas cum quibus eſt ſuperflua ſiccitas: ſicut radices lilij, & farina herbi, et puluis thuris, & ariſtolochia, et ſimilia eis: & eſt, ut facias ex iſtis medicinis puluerem, qui puluerizetur ſuper uulnus ſicut ſunt ſiccæ. Et uniuerſaliter adminiſtra in illo omnem medicinam de proprietate cuius eſt ut abſtergat, & non mordicet. Et caue ſecũndum tuam uirtutem, ut uulnus in curatione tua ſit limpidum: neq; ſit in ea ſordes unguenti, neq; ſordicies. Neq; dimittas uirus aggregari in eo omnino: quoniam quando uirus aggregatur ſuper panniculum cerebri, corrumpit eum, et putrefacit ipſum, & accidit ſuper infirmum poſt illud malicia magna: & iam accidit in ſiphac capitis, cum mundificatur ab eo os, præcipue quando negligitur cura eius, nigredo in ſuperficie eius. Conſidera ergo tunc, ſi accidunt infirmo accidentia quæ diximus, ſcias, quia eſt pernitioſum proculdubio. Et ſi nigredo non accidit, niſi a medicina quæ ponitur ſuper ipſum, & eſt in

uirtute illius medicinæ, ut faciat illam nigredinem: tunc oportet, ut accipias ex melle partem unam, ex oleo rosato partes tres, & linias cum eis pannum. Deinde pone ipsum super siphac: postea cura ipsum cum speciebus curationis quæ conueniunt, donec sanetur. A

¶ De restauratione Nasi quando frangitur. Caput IIII.

SCIAS, quod non franguntur ex Naso nisi duæ partes eius superiores simul, aut una earum: propterea, quod ipsę sunt duo ossa: quoniam inferius eius est cartilaginosum, non frangitur, et non accidit ei nisi attritio, & tortuositas, et simitas. Si frangitur una duarum partium eius, tunc oportet, ut intromittas digitum paruum in foramen Nasi, & æques illam fracturam digito tuo indice, & pollice deforis, donec redeat Nasus super figuram suam naturalem: & fiat illud arte, cum facilitate. Et caue, ne accidat per operationem tuam illam super infirmum dolor. Quod si fractura est in superiore parte Nasi, & non perueniat ad illam digitus: tunc oportet, ut æquetur extremitate radij, in quo sit grossitudo parua. Si uero fractura est in duabus partibus, tunc fac simile illius: et propera cum restauratione eius in die primo fracturæ, si est possibile. Et si non, tunc post diem septimum, aut decimum apud quietem apostematis calidi. Deinde intromitte in extremitate Nasi licinium ex panno lini, si fractura est in parte una: aut intromitte duo licinia, si fractura est in duabus partibus: & sit in licinio grossitudo tantæ quantitatis, quæ impleat foramen Nasi. Et dixerunt quidam antiquorum restauratorum, ut infundantur licinia in butyro, et permutentur omni die. Illud uero non uidetur mihi, imo oportet, ut infundatur licinium in albugine oui, confecto cum puluere molendini. Deinde dimitte licinium, donec firmetur os, & induretur cartilago. Et quandoque intromittitur in Nasum loco licinij penna anseris, postquam inuoluitur super ipsam pannus lenis: & fit, quod ipsa tenet fracturam Nasi uehementius, & ut non prohibeatur infirmus ab inspiratione. Et non est hæc res necessaria. Si uis, fac illud: et si uis, fac licinia. Quod si accidat Naso iterum dum operaris apostema calidũ, emplastra nasum cum cæroto, aut cum coto infuso in oleo rosato, aut modico ex dyaquilon. Si autem non accidit apostema calidum, tunc oportet, ut emplastres ipsum cum farina sisami, & puluere thuris confecti cum albugine oui. Deinde pone super ipsum stuppam lenem, & non liges Nasum cum aliquo omnino. Ossa Nasi. B

Si uero franguntur ossa Nasi fractura parua, aut comminuũtur, tunc oportet, ut scindas super ea, & extrahas ipsa cum instrumentis quæ conueniunt eis. Deinde sue scissuram, & cura ipsum cum eo quod incarnat, & consolidat ex emplastris conuenientibus ad illud, uel unguentis.

Quod si accidat inter Nasum uulnus, tunc oportet, ut cures ipsum cum licinijs: & administres cannulam de plumbo, donec sanetur.

¶ De restauratione Mandibulæ inferioris, quando disrumpitur. Caput V.

QVANDO disrumpitur Mandibula inferior, & fractura eius non est cum uulnere: conspice tunc si est fractura eius deforis tantum, & non frangitur in duo, et curuatur ad interiora: tunc cognitio eius est facilis. Oportet ergo, si est fractura eius in parte dextra, ut intromittas digitũ indicẽ sinistrę in os infirmi: similiter si fractura est in mandibula sinistra, tunc intromitte indicẽ manus dextræ: & impelle cum eo gibbositatem fracturæ deintus cum facilitate ad exteriora cum manu tua altera ab interiori parte ossis decenter, & cum eo æqua ipsam. Quod si fractura mandibulæ iam separata est in duo, tunc oportet, ut administres extensionem a duabus partibus, secundum rectitudinem: donec possibilis sit æquatio eius. Si autem iam accidit in dentibus commotio, aut disruptio: tunc stringe illos de quibus speras quod remaneant cum filo auri, aut argenti, aut seta. Deinde pone super mandibulam fractam cærotum. Deinde pone super ipsum pannum duplicatum, & pone super pannum astellam magnam decenter factam: aut frustum cutis soleę æquale, in longitudinem mandibulæ. Deinde liga ipsum desuper, secundum quod præparatur tibi ligatura eius, et conuenit ipsius applicatio, donec non destruit: & pręcipe infirmo, uti tranquillitate & quiete: et pone cibum eius sorbitiones lenes. Si autẽ estimas, quod iam alteratur aliquid figuræ aliquo modorum: tunc propera, & solue ipsum in die tertio. Deinde rectifica quod alteratum est ex eo, & emplastra ipsum ex puluere molẽdini, cum albugine oui, aut cum farina sisami, postquam tu abstuleris cęrotum: & pone super emplastrum lanam lenem. Dum ergo permanet annexum illud emplastrum super ipsum, & non alteratur ossis dispositio, dimitte ipsum, ne soluas, donec sanet: aut stringe fracturam. Multotiens enim stringitur hæc fractura in tribus septimanis. Quod si interim accidat apostema calidum, tũc administra illud quod diximus multotiens in sedatione eius, donec remoueatur illud apostema. Et si fractura est cum uulnere, considera. Namsi iam separatur ex osse frustum, aut a satagie: tunc subtilia te in hoc, ut auferas illa frusta satagię cum eo quod conuenit tibi in ablatione eorũ ex instrumentis. Si uero orificium uulneris est strictum, tunc amplifica ipsum cum phlebotomo secundum quantitatem necessitatis tuę. Deinde quando abstuleris illa satagie, et non remanserit ex eis aliquid, sue tunc orificiũ uulneris, si est amplum: & si non, pone super ipsum ex emplastris quę conueniũt ad illud, et incarnant illud, donec sanetur.

¶ De restauratione Furculæ, quando frangitur. Caput VI.

PLVRIMVM quidem frangitur Furcula ab anteriore parte ex parte humeri, & fractura eius fit secundum unum teium modorum,

Aut enim frangitur & ſeparatur in duo, preter quod accidant in ea ſata- A
giæ: et eſt facilius ad reſtaurationem eius. Aut ita, quod accidunt in oſſe ſatagiæ: & eſt difficilius ad reſtaurationem. Aut ita, quod eſt fractura cum uulnere. Et operatio in ea quando fractura eſt abſque uulnere, eſt, ut facias præſentes eſſe duos miniſtros, ut teneat unus eorum adiutorium quod ſequitur Furculam fractam, & alter extendat collum uerſus partem. Deinde æqua fracturam digitis tuis, donec fiat forma eius, ſecundum quod oportet: & non ſit in ea eminentia, neq; concauitas.

Quod ſi indiges extenſione plus, tunc oportet, ut ponas ſub titillico infirmi ſpheram ex pãno, aut lana: & ſit magnitudo eius ſecundũ quantitatem neceſſitatis tuæ: & extẽde, et eleua Furculam, & cõarta ſpheram manu tua, donec æques fracturam, ſecundum quod oportet. Quod ſi non potes trahere extremitatem Furculę ad exteriora: propterea, quia peruenit ad profundũ: tunc oportet, ut reſupinetur infirmus ſuper ceruicem ſuam: & ponas ſub humero eius puluinar medium in magnitudine, & premat miniſter humerum eius ad inferiora, donec eleuetur os Furculæ quod eſt in profundo ad ſurſum: atq; tũc rectifica fracturam, & æqua eam digitis tuis. Si autem ſentis ſathaiatum ex Furcula, & mouetur: tũc oportet, ut findas ſuper illud, & extrahas ipſum alſathaiatum cum facilitate. Si autem eſt retentum in oſſe, tunc ingenia in inciſione B
eius cum uno Inciſoriorum quæ præparaſti ad illud, poſtquam tu poſueris ſub Furcula inſtrumentum quod ſeruat ſifach: & eſt inſtrumentum ex ligno, aut ex ferro. Et hæc eſt forma eius.

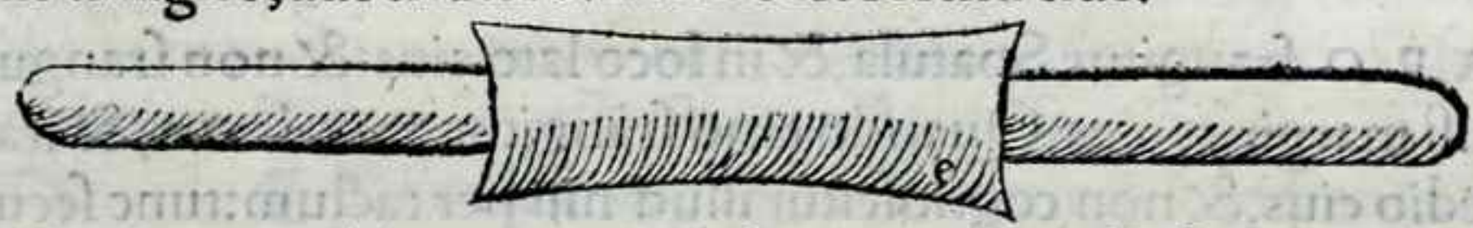

Aſſimilatur cochleari cui non eſt concauitas. Et ſit latitudo eius ſecundum illud quo indiges eo ex magnitudine oſſis, & paruitate eius. Longitudo uero eius etiam ſecundũ quod poſſibile eſt tibi ad operationem. Et habeat duas extremitates, ſicut uides: & extremitas una ſit ampla, & altera ſtricta. Si autem diſruptio uulneris quod ſcidiſti quando extraxiſti ſathaiatũ oſſis, eſt ampla, et ſecuraris ab apoſtemate calido: tũc aggrega duo labia uulneris cum ſutura. Et ſi diſruptio eſt parua, aut times apoſtema calidum: tunc imple uulnus cum pannis, & puluillis ſecundum quantitatem ſciſſuræ uulneris. Quod ſi accidat apoſtema calidum, tunc infunde pannum in oleo roſato, & aceto, et uino, & pone ſuper ipſum. Strictura uero oſſis quando eſt abſq; uulnere, et abſq; ſectione, eſt, ut ponas ſuper os emplaſtrum factum ex farina molendini cum albugine oui. Et pone ſtuppam lenem ſuper ipſum. Deinde pone ſpheram ſub titillico eius, ſi indiges illa. Deinde accipe himematem, id eſt, rotam quam tenent Saraceni, quę ſit longa ualde: & ſit latitudo eius palmi unius, aut circiter illud. Deinde pone puluillum duplicatũ ſuper ſtup-

pam & emplastrũ. Deinde accipe astellam ex tabula subtili, cuius latitudo sit trium digitorũ, & in longitudine similiter. Deinde inuolue eam in panno. Deinde inuolue pannũ illum cũ astella in loco alhimemati qui cadit super fracturam & locũ. Deinde pone alhimemati super fracturam sicut reuoluit, & inuolue eam super collũ eius, et sub titillico eius sano, & sub titillico eius infirmo: et reduc eam super omnẽ partem, & quomodo uides quod strictura tenet fracturam strictura decenti: et est illud, qd non occultatur super te, & totũ, ut non remoueat astella desuper os fractum. Et propter hoc oportet, ut aspicias infirmũ in omni die. Quotiens ergo mollificatur ligamentũ, & uides astellam iam remoueri: tunc rectifica illud, & stringe ligamentũ. Deinde pone somnũ infirmi super dorsum eius, & pone sub titillico eius apud somnũ eius puluinar paruũ in nocte, ut cum eo eleuetur adiutorium eius a latere ipsius. Eleuatur ergo fractura furculæ per eleuationem humeri. Aut liga brachium eius ad collum ipsius: & non soluas ligamentum, si non accidat in loco accidens ex pruritu, aut ab apostemate, usq; ad duodecim dies. Deinde renoua emplastrum, si uideris faciem eius ad illud. Et adde in strictura, et dimitte ipsum, donec restauretur & cõaguletur. Et fractura quidem furculæ stringitur & confortatur secundum plurimũ in uigintiocto diebus: & quandoq; fit in quibusdam hominibus in minore illo.

¶ De restauratione fracturæ Spatulæ. Caput VII.

RARO frangitur Spatula, & in loco lato eius: & non frangun tur ex ea nisi margines eius. Quando ergo frangitur ex eo locus, & fran gitur in medio eius, & non cognoscitur illud nisi per tactum: tunc secun dum quod est figura fracturæ conare præparatiõem eius. Et reduc eam super figurã naturalem omni modo ingenij, quod est tibi possibile. Deinde pone super locum puluerem molendini cum albugine oui, et stup pam lenem, & pone desuper puluillum ex panno duplato. Deinde pone super ipsum astellam latam ex tabula subtili secundum quantitatem Spatulæ totius, aut ampliorem ea parũ. Si uero sub astella est concauitas in aliquo locorũ Spatulæ, tunc æqua illam concauitatem cũ stuppa leni, donec descendat astella secundum æqualitatem. Deinde stringe desuper cũ alhimemati longa, constrictione decenti, & firmitudine astellæ, donec non remoueatur a loco suo. Et considera ligamentũ in omni die. Quotienscunq; ergo mollificatur ligamentũ, stringe ipsum, et æqua astellam si remoueatur a loco suo: & iaceat infirmus super latus suũ sanum. Et Spatula quidem restaurat in uiginti diebus, aut in uigintiquinq; diebus. Quando ergo complet iste numerus, tunc solue ligamentũ: & tu sis in securitate. nam ipsa est ex ossibus quorũ communitio non timetur, neq; eorũ solutio. Si aũt procedat ex osse frustum, & pungit sub

cute: tunc ſcinde ſuper ipſum, & aufer ipm. Et fac quod diximus in fractura furculæ ex ſedatione apoſtematis calidi, ſi accidat ex eo aliquid. A

¶ De reſtauratione fracturæ Pectoris. Caput VIII.

PECTVS quandoq; frangitur in medio ſui, & raro accidit illud. Extremitates eius quidem plurimũ franguntur, & comminuuntur ex accidentibus eius. Quando frangitur eius mediũ, quod declinat ad inferiora, & accidit ei dolor uehemẽs, & difficultas in anhelitu, & tuſſis: & fortaſſe euomit ſanguinem, & declaratur concauitas in oſſe fracto, & non occultatur ſenſui, Reſtauratio eius eſt, ut reſupinetur infirmus ſuper dorſum ſuum: & pone inter Spatulas eius puluinar. Deinde preme humeros eius, & aggrega coſtas a duabus partibus uel lateribus cũ manibus: & ſubtiliare in æquatione eius, ſecundũ omnem modũ quo poſſibile eſt illud & cõuenit, donec redeat figura oſſis, ſecundũ quod oportet. Deinde pone ſuper ipſum emplaſtrũ & ſtuppam, et pone deſuper aſtellam ex tabula ſubtili ex ſalice, aut chalingi, & ex eis ſimilibus in leuitate, poſtquam tu inuoluis eam in panno. Deinde ſubtiliare in ligando eam ſuper os fractũ, ut non remoueatur: & uade cum ligatura ſecũdum rotũditatem ad dorſum aliquotiens, & ſtringe ipſum ſtrictura decenti. Deinde conſidera ligaturam in omni hora, & quotienſcũq; mollificat, ſtringe eam: & ſi neceſſitas eius prouocat ad ſolutionem eius apud prũritũ, uel corroſionem quæ accidit in loco, aut dolorem, aut apoſtema: tunc propera, & ſolue eam, et eradica emplaſtrum, & rectifica quod accidit cum modo curationis eius. Deinde reduc emplaſtrũ, ſi uides ad illud faciem: & annecte ei ſtricturam, donec ſanetur. B

¶ De reſtauratione Coſtarum, quando franguntur. Caput IX.

SCIAS, quod Coſtarũ fractura non accidit, niſi in locis groſſis quæ ſequuntur dorſum, & ex extremitatibus earum ab anteriori parte. Et non accidit eis attritio, niſi propterea, quia ſunt cartilaginoſæ. Et cognitio ipſius non occultatur ſenſui apud inquiſitionem cum digitis. Et reſtauratio eius fit ita, ut æques fracturam cum digitis ſecundũ modum poſſibilem, donec æquetur figura, ſecundũ quod oportet. Deinde emplaſtra, & ſtringe os fractũ cum aſtella, ſi indiget illo. Et ſi fractura Coſtarum eſt decliuis ad interiora: tunc accidit infirmo dolor uehemens, & punctura, ſicut punctura illa quæ accidit illi qui habet pleureſim: propterea, quod os pungit uelamen, et etiam ei accidit difficultas anhelitus, & tuſſis, et uomitus ſanguinis multi: & hæc eſt difficilis curationis. Et iam ingeniati ſunt antiqui in ea cũ ingeniis multis: & ex eis ſunt qui dicunt, ut ponas cibos infirmi qui generent inflammationem & uentoſitatem, ut inflammetur uenter, et extendatur, & impellatur fractura ad exteriora. Nos uero abhorremus, ut nõ fiat cauſſa uelox ad faciendũ apo-

stema calidum, si non accidit. Si autē iam accidit, tunc addit in eo. Et dixerūt quidam eorū: ponatur super locum uentosa, deinde fugatur cum fortitudine. & est similius ratiocinationi. Verūtamen timetur, quod attrahat uentosa superfluitates ad locum, propter dispositionem debilitatis. Et dixerunt quidam eorū: oportet ut cooperiat locus cum lana quæ iam submersa est in oleo calido: & ponantur puluilli inter Costas, donec impleatur: ut sit ligatura æqualis quando inuoluis eam secundum rotunditatem. Deinde curetur infirmus curatione pleuresis ex cibo & medicina. Quod si cōartat infirmum res uehemens, quam non tolerat, & os pungit uelamen punctura lædente, & timemus super infirmū: tunc oportet, ut scindamus super locum, & detegamus a Costa fracta. Deinde ponamus super ea instrumentum quod conseruat sifac, cuius rememoratio præcessit: & incidamus os cum facilitate, & incidamus ipsum. Deinde aggregemus duo labia uulneris, si est magnum cum sutura: & curemus ipsum cum emplastris, donec sanetur. Quod si accidat interim apostema calidum, tunc propera, & infunde puluillos in oleo rosato, et pone super locum: & curetur infirmus cum eo quod conuenit apostemati. Interim etiam resupinetur super latus super quod dormit, donec sanetur.

¶ De restauratione fracturæ Spondilium dorsi & colli. Caput x.

OSSIBVS quidem colli quandoq; aduenit fractura, & raro accidit eis attritio: et similiter Spondilibus dorsi etiam. Cum ergo accidit illud alicui, et uis scire, an sanetur, an non sanetur: tunc considera. Nam si uides manus eius iam mollificatas, et stupefactas, & mortuas: et non potest mouere eas, neq; extendere eas, neq; cōstringere eas: et quando constringis eas cum digitis tuis, et pungis eas cum acu, non sentit illud, & non sentit in eis dolorem: tunc scias, quia non sanatur, et in pluribus dispositionibus est mortale. Quod si mouet eas, & sentit in eis constrictionem cum digitis & puncturam: tunc scias, quia nucha ossis salua est, et quod infirmus sanabitur cum curatione. Quod si eueniat Spondilibus dorsi simile illius, et uis scire, an sanetur etiam, an non: tunc considera ad pedes eius: tunc si uides quod mollificati sunt, et accidit in eis illud quod accidit in manibus: deinde quando iacet super dorsum suum, egreditur uentositas & egestio absq; uoluntate: et quando resupinatur super uentrem suum, egreditur egestio sine uoluntate: et quando resupinatur super dorsum suum, et uult mingere, & non potest: tunc scias, quia est mortale. non ergo labores in curatione eius. Si uero non accidit ei aliquid ex illo, res est leuior. Et curatio eius quod accidit ex illo est, ut coneris sedationem apostematis calidi: ita, ut ponas super Spondilem attritam oleum rosatū solum: aut cum uitellis oui assati. Pone super ipsam illud aliquotiens in die, donec quando sedatur apostema ca-

lidum: tum pone ſuper locum unum ex emplaſtris confortantibus, exiccantibus, & ſtringe ſuper ipſum cum ligamento: et præcipe infirmo, ut utatur quiete & tranquillitate. Nec dormiat ſuper partem cum qua inuenit dolorem, donec ſanetur. Quod ſi accidit apud attritionem oſſis ſathaiatum, aut aliquid quod iam ſeparatũ fit ex eo: tunc oportet, ut ſeces ſuper cutem, & auferas illud. Deinde aggrega duo labia uulneris, ſi eſt magnum, cum ſutura. deinde cura ipſum cum aliquo incarnatiuo, ex unguentis, donec ſanetur. Si uero frangitur poſtremũ oſſis alhauſos, & eſt finis caudæ: tunc oportet, ut intromittas pollicem manus ſiniſtræ in anum, & æques os fractũ manu altera, ſecundum quod poſſibile eſt, & ſecũda æquatione. Deinde pone ſuper ipſum, et aufer ipſum: & cura uulnus cum curatione quæ præceſſit, donec ſanetur. A

¶ De reſtauratione Anchæ. Caput XI.

RARO franguntur oſſa Ancharum. Quod ſi frangũtur, tunc fractura eorum non eſt, niſi comminutio in extremitatibus ipſorum: & ſcinduntur in longitudine, et declinantur ad interiora: & accidit infirmo dolor in loco, et punctura: & ſtupeſcit crus quod frangitur. Et reſtauratio quidem eius eſt, ut extendas manum tuam ſuper ipſum, donec ſtes ſuper fracturam qualiter eſt figura eius.

Quod ſi fractura eſt in extremitatibus eius tantum, tunc æqua illam fracturam, ſecundum quod præparatur tibi ex æquatione, donec aſſimiletur figuræ ſuæ naturali. Si autẽ fractura eſt in longitudine, aut iam declinat ad interiora: tunc fac iacere infirmum ſuper uentrem ſuum, donec prepareť tibi reſtauratio illius fracture. Quando ergo æquaueris ipſam, pone ſuper ipſam emplaſtrum: deinde pone ſuper ipſam aſtellam ex ligno, aut ex cute: et ſtringe ſtrictura ſuper quam non timeas permutationem fracturæ, neq; remotiõem aſtellæ. Et æqua concauitatem illorum cum eo quod impleat eam, donec capiat eam ſtrictura ſecundum æqualitatem: et precipe infirmo, ut dormiat ſuper dorſum ſuũ, aut ſuper latus ſuũ ſanum. Si autem accidat ei apoſtema calidum: tunc ceſſa ab extenſione eius, et ipſius reſtauratione, donec ſedetur apoſtema calidum: & pone ſuper ipſum quod ſedet ipſum, ſecundum quod preceſſit. deinde redi ad reſtaurationem eius: & ſtringe ipſum ſicut oportet. Si uero accidit in oſſe ſatagie, aut comminuitur, extrahe. B

¶ De reſtauratione fracturæ Adiutorij. Caput XII.

ADIVTORIVM eſt illud, quod eſt inter cubitum uſq; ad caput Spatulæ. Si ergo frangitur, tunc reſtauratio eius eſt ſecundum unum duorũ modorum. Quorum unus eſt: ut accipias lignum planum mediæ groſſitudinis, ſecundum hanc formam, quæ ſequitur. Adiutorium.

C

Et ligentur in duabus extremitatibus duo ligamenta. Deinde ſuſpendatur ex loco eleuato: & ſedeat infirmus ſuper ſedem. Deinde proijciat brachium ſuum fractum ſuper lignum, donec perueniat ad titillicū eius, in cuius medio ſit annexa curuitas ligni. Deinde ſuſpende deſuper ipſum aliquid graue, ut extendat ipſum miniſter ad inferiora. Deinde æquet medicus fracturam manibus ſuis ſimul, donec redeat fractura, ſecundum quod oportet. Et modus alter eſt, ut reſupinetur infirmus ſuper ceruicem ſuam: & ſuſpende manum eius a collo ipſius cum ligamento. Deinde præcipe duobus miniſtris, ut teneat unus eorum illud quod eſt ſupra fracturam cum manibus ſuis: & ut alter teneat inferius eius, & extendat unuſquiſq; eorum ad partem ſuam. Et ſi uis, ut ſit extenſio fortior, tunc ſtringe ſub fractura cum ligamento, & ſupra ipſam cum ligamēto alio: & extendat ea unuſquiſq; duorum miniſtrorum ad duas partes ſuas. Si ergo fractura eſt propinqua extremitati humeri, tūc oportet, ut ponatur unum ligamentum ſub titillico, & alterum ſub fractura uerſus cubitum. Et ſimiliter ſi fractura eſt propinqua cubito: tunc oportet, ut ponatur ligamentum ſuper illum locum, & ſuper cubitum

D ipſum. Deinde æqua fracturam cum facilitate abſq; labore, donec quando æquatur fractura ſecundum quod oportet, & applicatur applicatione bona: tunc ſtringe eam, ſi non accidit apoſtema calidum. Si uero accidit apoſtema calidum, tunc dimitte ſtricturam uſque ad diem ſeptimum. Et pone ſuper ipſum lanam ſuccidam imbibitam in aceto & oleo roſato, donec quando quieſcit apoſtema: tunc ſtringe eam: & modus ſtringendi eam eſt, ut ponas emplaſtrum ſuper fracturam. Deinde pone inuolutionem ex panno nouo ſuper emplaſtrum. Deinde aggreget brachium ſuper adiutorium ipſum, & ponat manum ſuam apertam ſuper humerum ſuum. Et pone pannum, & ſtringe ſuper adiutorium brachium, ut brachium ſtet loco aſtellarum: ſi non prohibet te ab illo aliquid, neque alteretur ſuper te aliquid ex oſſe fracto. Quod ſi times, quod alteretur ſuper te ex oſſe fracto aliquid, tunc utere aſtellis: & eſt, ut ponas ſuper fracturam ipſam aſtellam quæ ſit latior & fortior reliquis aſtellis. Et ponas inter omnē aſtellam latitudinem digiti: & ſit longitudo aſtellarum ſecūdum fracturam cum additione trium digitorum ab omni parte. Deinde ſtringe ſuper aſtellas ſtrictura quā dixi in principio capituli. Et eſt, ut ſit ſtrictura tua ſuper locum fracturæ ſtrictior. Et quanto plus elongatur fractura, ſit ſtrictura minor. Si ergo uides ſitum aſtellarum & ſtricturam, ſicut diximus, in hora qua reſtauras membrum ſtatim, tunc fac: & ſi times apoſtema calidum, tunc dimitte ſtri-

cturam & aſtellas uſque ad diem ſeptimum, ſicut diximus. Deinde con- A
ſidera ligamentũ in omnibus tribus diebus, ut non accidat in loco pru-
ritus, aut inflatio, aut prohibeatur cibus peruenire ad membrum, pro-
pter diſpoſitionem ſuperfluitatis ſtricturæ. Rectifica ergo illud totum,
ſecundum quod diximus. Si uero es ſuper fiduciam, ut non accidat ex
illo aliquid: tunc non ſoluas ligamentum, niſi poſt tres dies, aut plus.
Et ſit dormitio infirmi ſuper dorſum ſuum, & manus eius ſuper ſtoma-
chum ſuum: & pone ſub adiutorio culcitram plenam lana æqualiter.
Et conſidera in omni hora noctis, aut diei, ut non ſoluatur figura mem
bri fracta, aut mollificetur ligamentum. Rectifica ergo illud totum uir-
tute tua. Et pone cibum infirmi ſecundũ ordinem quem præmiſimus,
ita ut ſit cibus ſubtilis in primis, donec incipiat os ſtringi: tunc oportet,
ut ingroſſes cibum eius. de conſuetudine enim adiutorij & cruris eſt, ut
ſtringatur in quadraginta diebus: tunc ergo oportet, ut ſoluatur, & ad-
miniſtretur balneum, & medicetur cum unguẽtis quæ rectificant illud.
Quod ſi fractura fuerit fœda, attrita: tunc non ſoluas ab ea ligamentum
& aſtellas uſqꝫ ad quinquaginta dies, & uſqꝫ ad duos menſes.

¶ De reſtauratione fracturæ Brachij. Caput XIII.

BRACHIVM eſt compoſitum ex duobus oſſibus, quæ no- B
minantur duo focilia. Quorum unum eſt paruum: & eſt illud quod ſe- Oſſa Brachij.
quitur pollicem. Et alterum eſt magnũ, et eſt illud quod eſt poſitum ſub
paruo ab inferiori parte. Fortaſſe ergo frangitur focile maius ſolum, aut
paruum: & fortaſſe franguntur ſimul. Quando ergo frangitur focile
paruum ſuperius, tunc reſtauratio eius eſt facilis, & ſanatio eius eſt faci-
lior. Et quando frangitur focile inferius, eſt fractura eius mala, & ſana-
tio eius difficilis. Et deterior ea eſt, quando franguntur duo oſſa ſimul.

Si ergo os quod frangitur eſt focile parum ſuperius, tunc conuenit medico apud reſtaurationem eius, ut ponat extenſionem paruam cum facilitate, donec æquet ipſum. Si uero focile magnum eſt illud quod fractum eſt: tunc oportet, ut ponat ſtricturam fortiorem ualde. Et oportet, ut ponat figuram manus apud reſtaurationem eius, & ipſius extenſionem extenſam ſuper puluinar. Et ſit pollex manus ad ſuperiora altior omnibus digitis: & ſit articularis inferior omnibus digitis, uel reliquis: & infirmus ſedens quadratus ſuper ſeipſum, et ſit puluinar coram eo, uel in directo eius, in altitudine, ut non incurrat infirmus laborem. Deinde extendat miniſter Brachium ab inferiori parte, aut manu ſua, aut cum ligamento. Et miniſter alius extendat deſuper ſimiliter. Deinde æquet medicus os, donec reducat ipſum ſecundum meliorem figuram quam poteſt. Quod ſi in fractura oſſis ſunt ſatagiæ, tunc conare reducere omne fruſtum in loco ſuo uirtute tua. Si uero apparet in

C eo ſathaiatum ſeparatum, & pungit cutem, et non eſt tibi ſpes in reſtau-
ratione eius: tunc finde ſuper ipſum, & aufer ipſum ſecundum modum
quem diximus in eis quæ premiſſa ſunt. Si autem fractura eſt cum uul-
nere, ego iam feci ad illud capitulum ſingulare, ergo accipe curationem
illius inde. Quod ſi accidat in principio tuæ reſtaurationis apoſtema
calidum, tunc line pannum cum cæroto facto ex oleo roſato, & cæra al-
ba, & ſit medium inter ſpiſſitudinem & ſubtilitatem: et ſtringe pannum
ſuper ipſum ſtrictura ſubtili, donec quando ſedatur apoſtema: tunc re-
moue cærotum, & pone emplaſtrum præparatum ex puluere molen-
dini cum albumine oui. Deinde pone aſtellas, & ſit aſtella quæ ponitur
ſuper fracturam ipſam latior parumper, & fortior. Et ſcias, quod nume-
rus aſtellarum Brachij eſt ſex in pluribus diſpoſitionibus: ſiue ſit fractu
ra in focili uno, aut in duobus focilibus ſimul. Deinde pone ſtricturam
tuam ſuper locũ fracturæ fortiorem & uehementiorẽ, & aliquanto plus
cum ſtrictura ad ſuperiora fracturæ, aut ad inferiora eius: aut pone ſtri-
cturam molliorem ſtrictura eius parumper, ſecundũ quod præceſſit re-
memoratio eius in principio capituli. Et ſint panni qui inuoluuntur ſu-
per fracturam, panni lenes, humidi: & non ſint duri, aſperi. Et ſit filum
D quo ſtringitur ex lino proprie, medium inter ſubtile & groſſum, ſicut
narrauimus. Et conſidera membrum & ligamentum poſt dies.

Quod ſi accidat aliquid cuius rectificatio ſit neceſſaria, ſicut pruritus
qui accidit membro: tunc oportet, ut embroces membrum cum aqua
calefacta, donec quieſcat ille pruritus, & dimittas membrum non con-
ſtrictum, donec quieſcat. deinde itera ſtricturam.

Quod ſi ſtrictura iam mollificata eſt, & os iam remotum, & ſimilia
illis: tunc rectifica illud totum uirtute tua, & conſidera iterum. Nam
ſi nutrimentum prohibetur peruenire ad membrum, propter ſuper-
fluitatem ſtricturæ, tunc oportet, ut mollifices ipſum parumper, & di-
mittas ipſum aliquot diebus, donec currat ad ipſum nutrimentum. de-
inde ſtringe ipſum. Si autem non accidit infirmo aliquid eorum quæ
diximus, tunc non oportet, ut ſoluatur, niſi poſt uiginti dies, aut circi-
ter hos. Deinde ſuſpẽdatur manus infirmi ad collum eius. Et ſit collum
eius æquale, & cuſtodiatur uirtute ſua a motibus agitatiuis. Et fac eum
dormire ſuper dorſum ſuum. Et ſcias, quod hæc fractura in triginta die-
bus, aut in triginta duobus diebus reſtauratur: & fortaſſe reſtauratur in
uigintiocto diebus. totum illud eſt ſecundum diſpoſitiones complexio-
num, & diſpoſitiones uirtutis.

¶ De reſtauratione fracturarum Manus. Caput XIIII.

SCIAS, quod pectini Manus, & nodis digitorum raro accidit
fractura. Et non accidit ei, niſi attritio multotiens. Quando ergo accidit

plantę fractura, aut attritio: tunc oportet, ut ſedeat infirmus quadratus: A
& coram eo ſit ſedes ſecundum æqualitatem. Deinde pone Manum eius ſuper eam extenſam. Deinde extendat miniſter oſſa fracta, et æquet ea medicus, donec quando coniunguntur coniunctione bona. Tunc oportet, ut ponat emplaſtrum & ſtuppam, ſi non accidat apoſtema calidum. Deinde pone aſtellam deſuper ſecundum quantitatem loci: & tu iam inuoluiſti eam in panno lini. Si autē fractura eſt ad inferiora circiter uentrem plantæ, tunc fac ſimile ſpheræ ex panno: & pręcipe infirmo, ut cōartet ſuper eam cum planta ſua fracta: deinde ſtringat cum panno longo. Et ſit aſtella ex corio, in quo ſit lenitas, ut applicetur corium cum corpore plantæ: et ſtringe eam, ſecundū quod oportet. Si autem fractura eſt ad exteriora, tūc oportet: ut ponas aſtellam deſuper, et aſtellam aliam ab inferiori in planta: & ſit manus aperta recta. Deinde pone ſtricturam, ſicut reuoluit manus: et extende inter digitos cum ligamēto.

Quod ſi accidat fractura alicui nodorum digitorum, tunc ſi eſt pollex, æquetur ſecundum quod oportet. Deinde ſtringatur cum planta: & ſi amas, pone ei aſtellam rectam, paruam: ut eleuetur fractura, & non moueatur. Si autem fractura eſt reliquis digitis, ſicut medio, & indici, aut auriculari, & anulari, tunc æquetur, et ligetur cum digito ſano qui ſequitur cum: aut ligentur omnes ſecundum continuationem: & eſt melius. Aut pone ſuper ipſum aſtellam paruam, ſicut diximus in pollice. Et B
conſidera in reſtauratione tua, & poſt ipſam diſpoſitionem apoſtematis calidi: & oppone cum eo quod oportet, quando accidit aliquid ex illo, ſecundum quod iteratur eius narratio.

¶ De reſtauratione fracturæ Coxæ.

Caput XV.

OS COXAE multotiens frangitur, et declaratur ſenſui: quoniam conuertitur ad interiorem & poſteriorem partem. Et reſtauratio eius fit ita, quod ſtringitur ligamentum ſupra fracturam, et ligamentū aliud ſub fractura. Et infirmus proſtretur ſuper faciem ſuam. Deinde extendat omne ligamentū miniſter ad partem ſuam ſecundum æqualitatem: et hoc, quando eſt fractura in medio oſſis. Si autem eſt fractura propinqua radici Coxæ, tunc ſit ligamentum ad partem pectinis, ut cadat extenſio ad ſurſum: & ligamentum aliud ſub fractura. Et ſic ſimiliter ſi eſt fractura propinqua genu, tunc ſit ligamentū propinquum genu, ut ſit extenſio ad inferiora. Deinde æquet medicus os utriuſq; manibus ſuis, donec reducat ipſum ſecundum ſimilitudinem figuræ naturalis: & coniugatur os coniunctione bona. Tunc oportet, ut ponas emplaſtrum & ſtricturam, ſi non accidit membro apoſtema. Quod ſi accidat in eo apoſtema: tunc dimitte ipſum diebus aliquot, donec ſedetur apoſtema calidum. deinde redi ad curationem tuam. Strictura autē eius ita ſit. Oportet ut inuoluas ſuper fracturam imema duram, id eſt, bin-

C dam:& dupla eam bis,aut ter:et remaneat ex ea superfluitas. Deinde in uolue crus,donec perueniat calcaneus apud radicem natis. Et intromitte filum longum inter Coxam & crus prope genu ad inferiora, & ueniant extremitates fili a superiori parte duarum partium. Deinde reuolue super Crus & Coxam quod superfluit ex alimema. Deinde pone super Coxam in loco fracturę ipsius astellas,& pone ex eis astellam unam super os cruris. Deinde imple uacuitates inter crus & coxam cum pannis lenibus,ut æquet strictura. Deinde incipe cum strictura forti a medio super locum fracturæ tribus inuolutionibus,aut quatuor. Et quanto plus elongaris cum ligamento a loco fracturæ, sit strictura tua minor & mollior,et lenior. Deinde intende ad duas extremitates fili,quod tu intromisisti inter coxam & crus. Liga ergo cum utrisque tres astellas quæ sunt desuper. Deinde uade cum duabus extremitatibus fili ad inferiora,donec peruenias ad cauillam pedis. Et cum utrisq; stringe etiam extremitates astellarum a parte altera: ut non remoueatur ligamentum ex loco suo. Deinde dimitte stricturam super illud,dum permanet, ita quod non accidat membro corrosio,neq; apostema, neq; inflatio, & similia eis. Quod si accidat aliquid ex illo. propera ergo cum solutione eius,& rectifica illud quod accidit inde totum, secūdum quod diximus

D multotiens. Si uero in osse est frustū ex osse quod pungat: tunc oportet,ut æques illud, si est tibi possibile. Et si non, finde super illud, & remoue illud: & cura cum eo cuius præcessit rememoratio, donec sanetur. Et quandoq; stringitur hæc fractura Coxæ,pręter quod addantur ei astellæ, sicut diximus in adiutorio & brachio. Verumtamen in restauratione eius taliter fracta, non accidit infirmo claudicatio. Et si restauratur sola, pręter quod applicetur ei crus alterum, tunc necesse est, ut claudicet ille cuius est,semper. Et scias,quod Coxa stringitur in quinquaginta diebus, uel additur parum, aut minuitur parum: totum illud est secundum diuersitatem complexionum, & reliquarum dispositionum.

¶ De restauratione fracturæ Rotulæ genu. Caput XVI.

SCIAS, quod Rotulæ genu raro accidit fractura, sed accidit ei attritio multotiens. Si uero accidit ei fractura,tunc non nisi aut fissura,aut foramen in partibus suis. Et est illud cum uulnere, & absq; uulnere. Et statur super illud totum cum sensu. Et restauratio eius est ita, ut æquetur quod disruptum est ex partibus eius cum digitis,donec aggregetur, & coniungatur secundum quod possibile est ex æquatione & facilitate, & fabricatione. Deinde pone emplastrum ex farina sisami, uel molendini,cum albumine oui: & pone super ipsum astellam rotundam, si indiges illa:& stringe desuper strictura cōueniente ad illud. Deinde considera omnes dispositiones quas narrauimus in reliquis fracturis: sicut

apoſtema calidum, & ſimilia illi: ita, ut opponas omni accidenti cum A
eo quod conuenit ei, donec ſanetur.

¶ De reſtauratione fracturæ Cruris. Caput XVII.

SCIAS, quod Cruri ſunt duo oſſa, quorũ unum eſt groſſum, & nominatur nomine Cruris: et alterum ſubtile, & nominatur Fociile. Et accidit utriſq; ex ſpeciebus fracturæ quod accidit duobus oſſibus brachij: & propter illud fit reſtauratio eius, ſicut reſtauratio brachij æqualiter, & operatio eſt una. Quod ſi franguntur duo oſſa ſimul, conuertitur Crus ad omnes partes. Et ſi frangitur os ſubtilius, conuertitur Crus ad anteriorem partem. Et ſi frangitur os groſſius, inuenis illud inferius: et eſt ex eis quæ non occultantur tibi. Deinde adminiſtra extenſionem, et æquationẽ, & ligationem aſtellarũ ſecundum illud æqualiter. Verũtamen oportet, ſi fractura Cruris eſt fractura fœda, habens ſethagie multa: ut ſit extenſio minor, & lenior alleuiatiõe tua. Et in Crure quidem eſt ex operatiõe quiddam ſuper brachiũ: et eſt, ut quãdo tu æquas aſtellas, & comples omnẽ operationem tuã, tunc accipe duas faſcias ex ligno pini, quod adminiſtratur in fabricatione ſolariorũ quod ponitur ſub tabulis: & fiunt ex ſpatulis palmæ: et elige ex eis quibus eſt groſſitudo parua, & neq; ſint ex minutis: et ſit longitudo earum ſecundũ longitudinem Cruris a genu uſque inferius. Deinde inuolue ſuper unam- B
quamq; pannũ duabus inuolutionibus ſecundum longitudinem eius. Et pone unam partem Cruris a parte una, & alteram a parte altera: & ſint ex genu uſq; inferius pedis. Deinde liga duas faſcias in tribus locis ex duabus extremitatibus & medio. Cum enim ſtrictura prohibetur, Crus declinat ad dextram & ſiniſtram, et ſtat ſtatione bona. Et iam quidem adminiſtretur cunabulum ex ligno ſecundum longitudinem Cruris, & ponatur in eo Crus, ut conſeruet ipſum a motu. Et plurimũ quidem oportet, ut facias illud in fractura quando cum ea eſt uulnus proprie. Deinde conſidera Crus in omni die, et ſtude cum eo ſtudio ultimo ab apoſtemate, aut inflatione, aut reliquis alijs. Si ergo accidit aliquid ex illis, tunc oppone ei cum eo quod oportet, uſquequo ſanetur, ſi DEVS uoluerit.

¶ De fractura oſſium Pedis, & Digitorum. Caput XVIII.

CALCANEO quidem nõ accidit fractura penitus. Oſſibus uero Pedis accidit quandoq; fractura, & Digitis parũ etiam accidit fractura: et nõ accidit eis niſi attritio in pluribus diſpoſitionibus. Quod ſi accidit oſſibus Pedis fractura, & uides illa oſſa ſublimari ſuper ſe adinuicem, tunc ponat infirmus Pedem ſuũ ſuper terram præparatam, ſicut ambulans. Deinde ſta tu, et pone Pedem tuũ ſuper illud quod eleuat ex illis oſſibus: poſtea preme, uel calca eam: et æqua ipſam, donec redeat in

locis ſuis. Deinde pone emplaſtrũ, et ſtuppam deſuper: & pone ſub uentre Pedis tabulam paruã, cui ſint duo capita plana. Deinde ſtringe eam cum Pede ſtrictura decenti, poſtquã tu inuoluis eam cũ pannis, & reliquis quibus indiget. Cum ergo pretereunt ei tres dies, aut quatuor, tunc ſolue ligamentum. Nam tu inuenies oſſa æquata, ſiue ſint fracta, aut ſint diſlocata. Operatio ergo in eis eſt, ſicut uides. Si aũt frangũtur aliqui digiti, tunc reſtaura eos, et æqua ipſos ſecundũ quod narraui tibi in reſtauratione digitorũ manus. Deinde pone digito tuo aſtellam ſecũdum longitudinem digiti, & ſit latior eo parumper: deinde pone ſub Pede hanc tabulam quam narraui tibi, & ſtringe eam ſtrictura decenti. Si uero quod frangitur ex oſſibus eſt duo, aut tria, aut plus, tunc pone ſuper omnem digitum aſtellam ſuæ quantitatis, inuolutam in panno lini: & ſtringe tabulam in inferiori Pedis: & ſit ſtans ſuper unum capitum tabulæ extra uentrem Pedis, ut teneat retentione bona. Et conuenit tibi, ut non obliuiſcaris, quin conſideres omnia quæ dixi tibi in reliquis fracturis ex accidentibus quæ diximus: & oppone omni accidenti cum eo quod oportet.

¶ De fractura Vuluæ mulieris, & oſſis pectinis, et uirgæ uiri. Caput XIX.

QVANDO frangitur Vulua mulieris, tũc fac eam ſedere quadratam. Deinde inclina eam ad partem dorſi ipſius parumper, & teneatur retro. Deinde impleat obſtetrix Vuluam eius coto, donec impleat eam: et fiat in Vulua ex eo ſicut ſphera. Deinde concutiatur mulier, & eleua dorſum eius paulatim. Illud enim cotum egreditur, donec fiat ante portam Vuluæ ſicut ſphera, et os fractum redit. Deinde pone puluillum ſuper dorſum eius. Quando ergo uult mingere, remoueat cotum cum facilitate, deinde mingat: et reduc ipſum ſecundum modum, quo intromiſiſti ipſum in primis: deinde redeat ad puluillum ſuum primum. Faciat illud ſeptem diebus, aut circiter. os ipſum enim reſtaurat. Et ſi uis, accipe ueſicã ouis, & ſtringe ſuper foramen eius cannulam arundinis, et intromitte ueſicam totam in Vuluam eius. Deinde ſuffla in cannulam cum uirtute, donec infletur ueſica intra Vuluam. fractura enim redit. Deinde impleatur cum coto, & ſtet aliquot diebus, ſecundum quod narrauimus, donec ſanetur. Et quando frangitur os Pectinis uiri, aut mulieris, tunc adminiſtra in reſtauratione eius, & ipſius æquatione illud quod narrauimus in oſſe Anchæ. Et non occultatur rectum in his fracturis propinquis, quæ parum contingunt, præcipue cui eſt quiddam ſtudij, uel uſus. Et intellige librum meum iſtum multum. quoniam fractura ipſa ſignificat tibi in pluribus diſpoſitionibus uiam rectam in reſtauratione ſui, & ſtrictura ſui: intellige ergo.

In Virga autem uiri quando frangitur, accipe guttur anſeris: & intromitte uirgam in ipſo. Deinde pone ſuper ipſum inuolutionem ex

panno, & inuoluatur, et dimittatur tribus diebus, aut circiter eos, & sa- A
nabitur, si DEVS uoluerit.

¶ De restauratione fracturæ ossium, quando est cum uulnere. Caput XX.

CONVENIT ei cui accidit fractura cum uulnere, præcipue si est magnum, sicut os coxæ, aut adiutorij, aut simile illi, ut properes, & phlebotomes ipsum statim: si attestantur tibi conditiões phlebotomiæ, sicut præmisimus. Quod si uulnus effluit sanguinem, tunc oportet, ut properes ad abscisionẽ eius, ita ut puluerizes super ipsum zegi tritum: si non est tibi præsens aliud. Deinde incipe restaurare fracturam in illo eodem die: & non postponas illud, si non accidit apostema. Si uero accidit apostema calidum, tunc dimitte restaurationem eius usq; ad diem nonum, donec sedetur apostema. Et non appropinques ei in die tertio, & quarto omnino. nam tu faceres ei accidere accidentia mala. Si autem os fractum est eminens super cutem detectum: tunc oportet, ut conaris reducere ipsum, et æquare ipsum manibus tuis cum facilitate & extensione parua. Si autem non præparatur extensio eius, & ipsius æquatio manibus tuis: tunc reduc ipsum cum isto instrumento. Et est instrumentum quod fit ex ferro, cuius longitudo est quantitas septem digitorum, aut octo: & eius latitudo est secundum quantitatem uulneris. Et B
propter illud necesse est medico, ut accipiat ex eis tria, aut quatuor secundum quantitatem qua indiget ad illud ex curatione in omni specie fracturæ. Et sit rotundum: & sit in eo grossitudo parua, ut non duplicetur apud compressionem super ipsum in hora operationis: & sit acutæ extremitatis, cui sit margo in extremitatibus suis. Et sit superius eius ad grossitudinem ex medietate eius usque ad inferiora. Et hæc est forma eius.

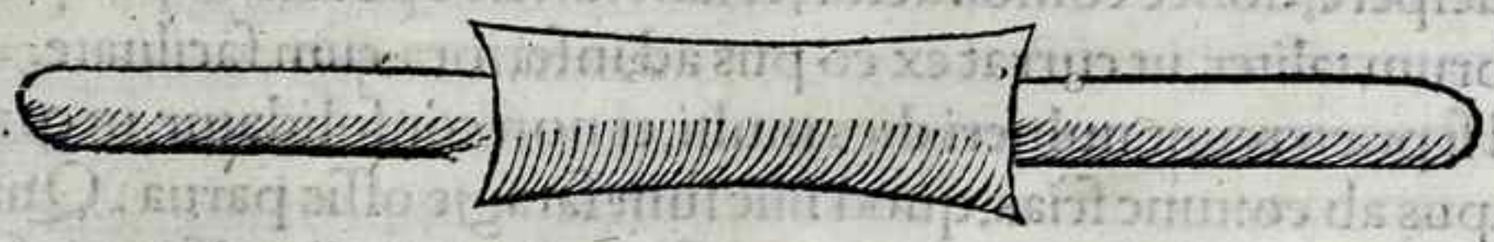

OPORTET IN HAC OPERATIONE, ut ponatur extremitas eius acuta curuata super extremitatem ossis eminentis: & impelle ipsum cum eo uice una, donec quando redit os & æquatur quadam æquatione. Conare ergo æquare extremitates fracturæ adinuicem. Quod si extremitates eius fracta est subtilis, & non accipit eam instrumentum accæptione bona, tunc oportet, ut incidas extremitatem illius ossis, donec instrumentum potestatem habeat eius. Si uero non potes reducere eos cum eo quod narrauimus omnino, tunc incide ipsum cum eo quod conuenit ei ex Incisorijs quæ diximus: aut serra ipsum cum una serrarum quocunq; modo possibile est tibi.

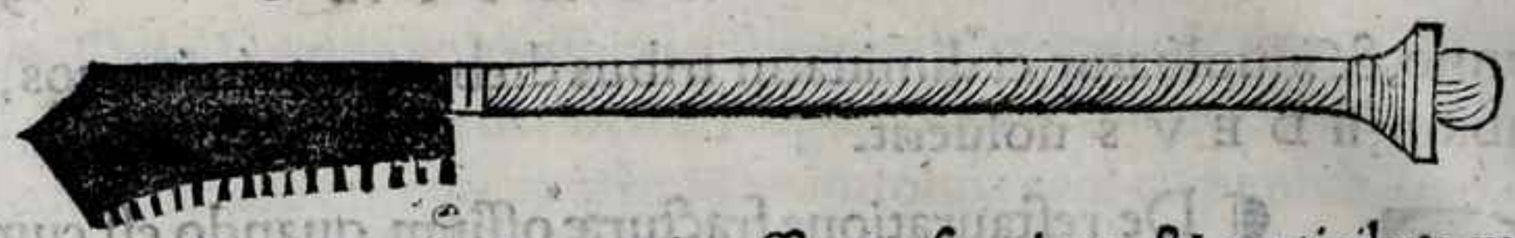

Deinde rade illud quod remanet in osse ex asperitate & corticibus minutis. Cum ergo reducitur os, & inuenit infirmus post reductionem eius dolorem uehemētem lædentem, tunc scias, quod os non redijt ad locum suum naturalem. Fac ergo illud. Nam tu confers infirmo iuuamentum magnū, cum completur restauratio tua quam facis ossi. Tunc submerge pannum in uino stiptico, nigro. Et proprie si est in æstate. Et non ponas super uulnus cærotum, neq; aliquid in quo sit oleum: ut non faciat accidere in ipso putredinem & corruptionem. Deinde administra astellas in hora complementi tui a restauratione ossis. Et dimitte uulnus detectum: ita, ut incidas cum forficibus foramen in inuolutionibus secundum quantitatem uulneris. Et caue omni cautela, ne stringas uulnus cum fractura. Multotiens enim fecerunt istud stolidi medici: & fecerunt accidere super infirmos suos aut mortem, aut corrosionem, aut zuchem, id est, saniem. Et sit strictura tua mollis, lenis, diuersa strictura fracturarum reliquarum. Quod si uulnus est malum, aut est uulnus magnum, & times super ipsum quædam accidentia mala quæ narrauimus, & inuenis dolorem in loco suspensum: tunc non oportet, ut ponas super ipsum astellas. Et fac eis inuolutiones ex pannis duris in loco astellarum, & stringe ipsum cum eis. Cum autē est post diem unum, aut dies duos, & uides uulnus iam incipere, ut in eo generetur pus: tunc aufer desuper ipsum pannum quem posuisti super ipsum cum uino. Deinde administra licinia, et unguenta cum quibus de consuetudine nostra est, ut medicemur uulnera: sicut unguentum tetrapharmacon, et similia illi. Et conuenit tibi, ut soluas ligamentum. Et considera uulnus in omni die mane & uespere, donec consolidetur, et sanetur. Et oportet, ut præparetur membrum taliter, ut currat ex eo pus ad inferiora cum facilitate.

Quod si prætereunt uulneri dies multi, et non consolidatur, neq; abscinditur pus ab eo: tunc scias, quod illic sunt satagie ossis parua. Quare oportet, ut inquiras uulnus cum tenta. Quot uero ex illis alsatagie sunt separata, remoue ea, & extrahe ipsa. Et quæ ex eis sunt non separata, & pungunt membrum, & faciunt accidere dolorem, conare incidere ea, & auferre ea omni modo quo possibile est tibi illud. Quod si accidat uulneri zuchen, aut ekileten, id est, estiomenus, aut species alia corruptionis & putrefactionis: tunc oportet, ut opponas unicuiq; ex eis cum eo quod conuenit ei ex curatione, cuius præcessit narratio in capitulo suo. Et ex eo in quo oportet ut stet sermo meus, & cui facias pręsentem mentem tuam quando frangitur os, & eminet super membrum, sicut os coxæ, & adiutorij, et similia eis ex membris magnis, est, ut non præsumas attractionem eius, multotiens enim accidit ex illo mors, imo dimitte

ipsum, donec putrefiat. Fortasse enim cadet per se post uiginti dies, aut triginta. Tunc ergo cura uulnus, si uidetur tibi: & si non, dimitte ipsum. A

¶ De curatione Nodationis in uestigio fracturæ. Caput XXI.

MVLTOTIES accidit hæc Nodatio in uestigio sanationis fracturæ. præcipue, quæ est prope iuncturas: & fœdatur ex ea figura membri. Et fortasse prohibet membrum ab operatione sua naturali. Considera ergo tunc, si nodatio est recens: administra in ea medicinas quæ stipticitatem habent. sicut aloe, & olibanum, et myrrha, & sarcocolla, & acacia, et similia eis. Ita, ut accipias ex istis quasdam, aut omnes eas: & confice eas cum uino stiptico, aut cum albumine oui, aut cum aceto: et pone eas super nodationem in stuppa, et stringe eas super ipsam strictura bona. Et dimitte strictura m, nec soluas eam diebus multis. Deinde solue eam, & itera aliam, donec remoueatur nodatio. Aut stringe super ipsam laminam plumbi decenter. Plumbo enim est proprietas remouendi omne quod timetur ex membris. Si autem nodatio iam in lapidem conuersa est, & stricta est, et festine prouocat necessitas ad auferendum eam: tunc finde super eam ex superiori parte eius, & incide superfluitatem eminentem: aut rade eam cum quibusdam rasorijs, donec remoueatur: & cura ipsam, donec sanetur. Plumbi uirtus. B

¶ De curatione quando restauratur, & remanet membrum post illud subtile, non secundum naturam suam. Caput XXII.

QVANDO restauratur fractura ossis, & remanet membrum post illud subtile, debile: tunc nõ fit illud nisi propter causas multas. Quarum una est, multitudo solutionis ligamenti & ligationis eius non secundum quod oportet: aut propter superfluitatem strictura ligamentorum, donec prohibeatur nutrimentũ currere ad membrum: aut propter multitudinem embrocationis superfluæ in non sua hora: aut propter paucitatem sanguinis in corpore infirmi, & debilitatem eius. Et curatio illius est, cibare infirmum, & tenerum facere corpus eius, donec multiplicetur sanguis in eo. Et administra balneum. Et intromitte gaudium & læticiam super eum. Deinde pone picem super membrum: ut attrahat pix ad ipsum nutrimentum multum. Et assiduet embrocationem eius cum aqua tepida, donec currat nutrimentum, & redeat ad figuram suam naturalem.

¶ De curatione ossium fractorum quando restau-

rantur tortuoſe. Caput XXIII.

QVANDO accidit membro iam reſtaurato poſt ſanationem eius tortuoſitas, & eminentia oſſi fracto, aut nodatio: & fœdatur per illud forma membri, uerumtamen membrum non prohibetur ab operatione ſua naturali: tunc non oportet ut recipias ſermonem eius, qui exiſtimat, ut frangatur membrum denuo. Et iam fuerunt multi ſtolidorum medicorum & reſtauratorum, qui fecerunt illud in terra noſtra. Et hæc quidem operatio eſt uituperabilis ualde, perducens ad mortem, uel timorem magnum, ut ſcilicet ſit mortalis. Verum ſi claudicatio & nodatio ſunt recentes: tunc oportet, ut embrocetur cum aqua tepida, in qua decoctæ ſint herbæ mollificantes. ſicut folia alteæ, & radix eius, & mellilotum, et illis ſimilia. Et fiat ei emplaſtrum cum emplaſtro mollificatiuo. ſicut dyachilon decēter factum. Aut ſumatur mucilago radicis alteæ, & concutiatur cum adipe gallinæ, aut oleo ſiſamino: & emplaſtretur cum eo. Aut ſumantur ficus pingues, & terantur cum fimo columbino, & ſimilibus eis quæ nominantur ex medicinis diminuentes conſolidationem. Et quandoq; ſoluitur nodatio cum fricatione aſſidua, antiqua, & leni, quæ fit cum manibus humidis. Et adminiſtretur motus membri ad omnem partem in horis omnibus.

D Si autem tortuoſitas iam anteceſſit, & fortis facta eſt, et contuerſa eſt in lapidem, & prouocata eſt neceſſitas ad curationem eius cum ferro: tunc oportet, ut ſecetur ſuperius eius, & ſoluatur continuatio oſſis, et incidatur quod ſuperfluit ex nodatione aut oſſe cum Inciſorijs ſubtilibus: & adminiſtretur facilitas in illo cum ſollicitudine & ſtudio.

¶ De ſermone in Diſlocatione. Caput XXIIII.

Diſlocatio quid.

DISLOCATIO eſt exitus alicuius iuncturarum a loco ſuo. Quare prohibetur a motu ſuo, & fœdatur figura membri. Et facit accidere ſuper infirmum dolores, & læſiones uehementes. Quando ergo accidit alicui diſlocatio, tunc oportet feſtinare ad reſtaurationem eius: neq; tardet eam omnino. Nam ſi tardatur, apoſtematur locus, & fortaſſe cum eo reductio diſlocationis. Propter illud ergo non oportet, ut moueatur, neq; extendatur in hora apoſtemationis eius. quoniã multotiens facit accidere ſpaſmum, et dolores lædentes. Verum quando accidit illud, tunc oportet, ut properes ad phlebotomiam infirmi. Deinde dimittatur, donec quieſcat apoſtema. Deinde embrocetur membrum cum aqua calida & oleo. Deinde reducatur cum facilitate. Et curetur omne membrum cum eo cuius rememoratio ueniet in loco ſuo. Ego quidem iam ordinaui capitula diſlocationis, etiam ſecundum quod præceſſit in fractura, a ſuperiori parte corporis uſq; ad inferiorem eius.

¶ De cura dislocationis Mandibulæ inferioris. Caput XXV.

A

PARVM dislocantur duæ Mandibulæ nisi raro. Et dislocatio ambarum fit secundum unum duorũ modorum. Aut enim remouentur a locis suis remotione parua, & mollificãtur parumper. Aut dislocantur dislocatione integra, completa, donec mollificentur ad partem pectoris, donec currat saliua infirmi, & non possit tenere eam, neq; possit claudere os suum, & inuoluatur lingua eius cum sermone. Quando autẽ dislocatio eius est parua, tunc redit in pluribus dispositionibus per se cum paucitate. Si uero est dislocatio completa, integra: tunc oportet, ut administretur reductio eius uelociter, et non tardetur penitus: & est, ut teneat minister caput infirmi: & intromittat medicus pollicem manus suæ unius in radicem Mandibulæ dislocationis inter os eius, si dislocatio est a parte una. Aut intromittat duos pollices suos simul, si dislocatio est a duabus partibus. Et reliqui digiti manuũ eius sint extra, quibus æquet. Et præcipe infirmo, ut mundificet Mandibulas suas, & absoluat eas ad manducandũ ad õmnem partem. Et medicus æquet Mandibulam, et impellat Mandibulam, donec redeat ad locum suum.

Quod si difficilis sit reductio eius, præcipue si sunt ambæ Mandibulæ simul: tunc administra uaporationem cum aqua calida, & oleo, donec fiat facilis reductio ambarum: neque tardes reductionem ambarum omnino, sicut diximus. Cum ergo redeunt & æquantur, et clauditur os B
infirmi, et non mollificantur: tunc pone super eas puluillos pannorum, cum cæroto quod sit factũ ex cæra: & oleo rosato. Deinde ligetur cum facilitate cum ligamentis mollibus. Et sit somnus infirmi super dorsum suum: & caput eius sit stans inter duo puluinaria, ut non moueat ipsum ad dextram & sinistram: neque conetur, uel cogatur masticare aliquid: imo ponatur cibus eius sorbitio lenis, donec quando remouentur dolores, & nodatur Mandibula: tunc comedat quod uult, et administretur illud cum facilitate. Non laboret super operationem oris sui apud comestionem & potum, & oscitationem, donec nodetur Mandibula, & sanetur. Quod si difficilis fiat reductio duarum Mandibuiarũ, quando dislocantur in hora aliqua, & non conuertuntur ad loca sua: tunc multotiens accidunt inde febres, & soda assidua: et fortasse soluitur uenter infirmi, & fortasse uomit choleram puram. Cum ergo uides illud: tunc scias, quia est perditio, & multotiens moritur ille cui accidit illud in decem diebus.

¶ De reductione dislocationis Furculæ, & extremitatis humeri. Caput XXVI.

FVRCVLA quidem non dislocatur ex latere intrinseco, propter continuationẽ suam cum pectore. Et dislocat quandoq; ad exterio-

ra:& declaratur illud ſenſui. Et reſtauratio eius eſt, ut iaceat infirmus ſuper dorſum ſuũ, & extendat brachia ſua. Deinde cõarta locum cum palma tua cõartatione forti nam ipſa redibit. Deinde pone ſuper ipſam emplaſtrũ, & puluillos, et ſtringe eam. Extremitates uero eius quæ ſequuntur cubitum, et continuantur cum eo, non diſlocantur, niſi raro. Quod ſi diſlocatur die aliquo: tunc oportet, ut reducatur & æquetur ſecũdum quod diximus, & quod præparatur tibi. Deinde pone ſuper ipſam emplaſtrum, & puluillos, et ſtricturam. Et præcipe infirmo, adhærere tranquillitati et quieti, donec ſanetur. Et cum hac eadem curatione reducitur extremitas Humeri, quando ſeparatur etiam a loco ſuo.

¶ De reductione diſlocationis Humeri. Capu. XXVII.

SCIAS, quod Humerus non diſlocatur, niſi ſecundum tres modos. Quorum unus eſt, ut diſlocetur ad partem titillici ad inferiora. Secundus eſt, ut diſlocetur ad partem pectoris. Et fortaſſe diſlocatur ad ſuperiorem partem Humeri: & illud fit raro. Et non diſlocatur ad poſteriora, propter ſpatulam. Et non diſlocat̃ ad anteriora, propter neruos. Et plurimũ quidem diſlocatur & egreditur ad inferiora uerſus titillicũ: præcipue in illis, quorũ carnes ſunt paucę. quoniam egredit̃ in eis uelociter, & ingreditur uelociter. In illis autem quorũ carnes ſunt multæ, eſt econtrario illius, ſcilicet quia egredit̃ cum difficultate, et ingreditur cum difficultate. Et fortaſſe accidit quibuſdam hominibus percuſſio, aut caſus, et apoſtemat̃ Humerus apoſtemate calido, & putatur propter illud, quia iam diſlocatus eſt. Oportet ergo, ut experiaris illud, donec ſtes ſuper certitudinẽ eius, & tunc procedas in curatione eius. Et cognoſcitur diſlocatio, quando eſt ad inferiora uerſus titillicũ: & diſtinguas inter Humerum diſlocatum, et humerũ ſanum. Nam tu inuenis inter eos diuerſitatem manifeſtam, & inuenis in capite Humeri concauitatem, et ſub titillico apud tactum caput humeri quaſi ipſum ſit ouũ: & non poteſt infirmus reducere manũ ad aurem ſuam, neq; mouere eam omnibus motibus. Et ſimiliter, ſi diſlocat̃ uerſus pectus, aut ad ſurſum: tunc inuenis manifeſtũ tactum, neq; occultatur. Et huius quidem diſlocationis fit facilis reductio, quando eſt recens, aut infirmus eſt puer. Et reductio eius eſt, ut eleuet miniſter manũ ſuam ad ſuperiora. Deinde pone tu pollices tuos ſub titillico eius, & eleua iuncturam cum fortitudine ad ſurſum ad locum ſuũ: et miniſter eleuet manũ ſuam, & extendat eam ad ſurſum. Deinde ponat eam inferius. ipſe enim redit uelociter. Si autẽ non redit per illud quod diximus, & ſunt a principio quo accidit diſlocatio dies multi: tunc oportet, ut balneetur infirmus in aqua calida, & adminiſtretur embrocatio quæ mollificat & lenit. ſicut ſi decoquant̃ radices alteæ, & fœnugræcum, & mellilotum in aqua, et adminiſtretur. Deinde reſupinetur infirmus ſuper dorſum ſuum: & ponatur ſub titillico eius ſphera

Diſlocationes Humeri.

& lana, quę ſit æqualis inter lenitatem & ſtricturam. Deinde ponat me- A
dicus calcaneum ſuum ſuper ſpheram, & eleuet caput humeri cum uir-
tute, & attrahat manum infirmi ad inferiora. Et miniſter alius teneat ca-
put infirmi, ut non moueatur ad inferiora: ipſe namq; redit ſtatim. Et ſi
uis, reduc eum ſecundum modum hunc: & eſt, ut facias eſſe præſentem
uirũ qui ſit longior infirmo, & ſtet a parte lateris, & intromittat hume-
rum ſuum ſub titillico infirmi: & eleuet titillicum eius ad ſuperiora, do-
nec ſit infirmus ſuſpenſus in aëre. Et miniſter alius trahat manum infir-
mi ad inferiora uentris eius. Si autem infirmus eſt leuis: tunc oportet, ut
ſuſpendatur cum eo aliquid aliud, ut grauet ipſum: nam redit diſlocatio
ſtatim. Et reducitur etiam ſecundum modum alium: & eſt, ut figatur
in terra lignum longum, cuius caput ſit rotundum figura: ſicut manica
mortarij: quod non ſit groſſum, neque ſubtile. Deinde ponatur ſub in-
firmo poſtquam ponuntur ſuper caput ligni panni lenes: & infirmus
ſit ſtans ſecundum longitudinem ligni. Deinde extendatur manus eius
ad inferiora a parte altera, & extẽdatur corpus eius ab altera parte cum
fortitudine: nam iunctura redit ad locum ſuum cum uelocitate.

Quod ſi difficilis ſit eius reductio per omnia quæ diximus, tunc ute-
re hac cura: & eſt, ut accipias lignum cuius longitudo ſit quantitas duo-
rum brachiorũ, & eius latitudo quantitas quatuor digitorum, & groſſi
tudo eius quantitas duorum digitorum: cui ſit caput rotun-
dum, ut alleuietur introitus eius in profundum B
titillici, ſecundum hanc formam.

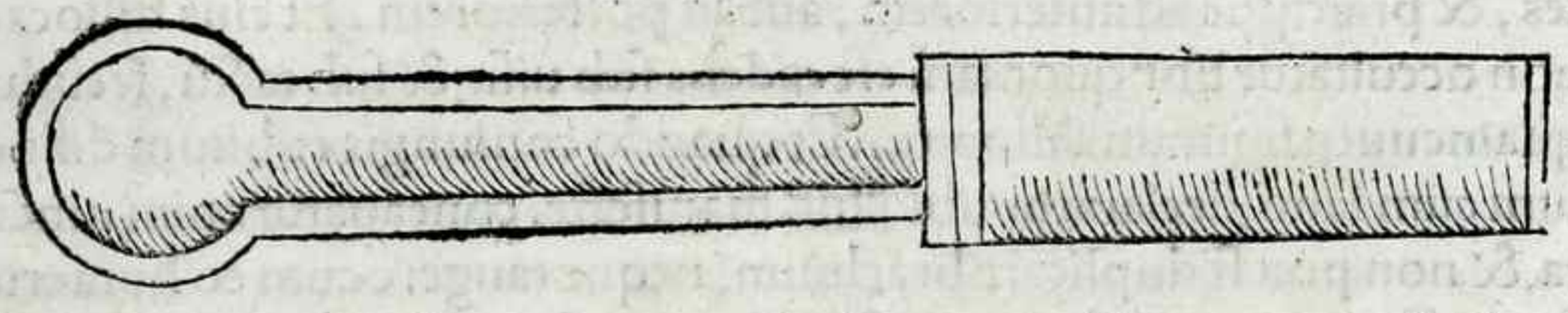

Deinde ligentur ſuper caput rotundum panni lenes, ut non lædat li-
gnum infirmũ. Deinde ponatur ſub titillico infirmi, ut extendatur ma-
nus, aut brachium ſuper lignum uſq; ad inferiora: & ligetur lignum ſu-
per adiutorium & brachium & extremitatem manus. Deinde ponatur
brachium ſuper gradum ſcalæ per latitudinem, & extendatur manus
ad inferiora, & dimittatur reliquum corpus ſuſpenſum a parte altera.
Iunctura enim ingreditur ſtatim. Cum ergo completur introitus eius ſe
cundum quemcunq; modum poſſibile eſt: tunc oportet, ut ponas ſub ti
tillico ſpheram æqualis quantitatis ex lana. Deinde pone emplaſtrum
pręparatum ex puluere molendini cum olibano, et albumine oui ſuper
humerum totum, ſicut reuoluitur deſuper. Deinde ſtringe ſub titillico
ſtrictura decenti: et reuoluatur ligamentum ſuper emplaſtrum deſuper:
& annectatur manus eius ad collum ipſius, & dimittatur, neque moue-
atur manus eius ſeptem diebus. Et oportet, ut ponatur cibus infirmi

C paucus, donec confortetur membrum: quoniam est uelocius ad sanationem eius. Deinde ponatur amplior post septem dies, aut quinq;, & exercitetur cum motu. Si ergo firmatur & non mollificatur, tunc iam sanatus est. Si uero iunctura dislocatur multotiens, propter humiditatem quæ accidit ei, aut propter caussam aliam: tunc oportet, ut administretur in ea cauterium cum tribus foraminibus, secundum quod præmissum est in capitulo de cauterio. Quod si fiat hoc totum, & soluatur ligamentum post septem dies, & non confirmetur iunctura, & reducatur emplastrum & strictura super ipsum aliquotiens, & non firmetur, & cadat, & non possit eleuare ipsum ad superiora: tunc scias, quod nerui eius qui sunt ad caput humeri, iam incisi sunt, aut extensi, aut mollificati: & scias, quod iunctura nunquam figetur in loco suo.

Dislocationis autem quę fit uersus pectus & mammillam, aut ad posteriora reductio, fit cum impulsione, & extensione cum manibus: donec redeat, & administretur in ea reliqua strictura & cura, donec sanetur. Quod si accidat post sanationem grauitas in membro, & tarditas in motu eius, tunc utatur infirmus balneo multotiens, donec leniatur illa grauitas, & redeat ad naturam eius primam.

¶ De curatione dislocationis Cubiti. Capũt XXVIII.

D SCIAS, quod iunctura Cubiti dislocatur cum difficultate, & similiter redit cum difficultate etiã: & ipsa quidem dislocatur ad omnes partes, & præcipue ad anteriorem, aut ad posteriorem. Et eius dislocatio non occultatur tibi: quoniam est cadens sub uisu, & sub tactu, secũdum quamcunq; figuram dislocetur. Et quando coniungis cubitum dislocatum cum sano, declaratur tibi illud manifeste. concauatur enim iunctura, & non potest duplicare brachium, neque tangere cum eo humerum suum. Et oportet, ut properes, & reducas dislocationẽ statim, antequam accidat ei apostema calidum. Nam si accidit ei apostema calidum, difficilis fit eius reductio: & fortasse non sanatur omnino, præcipue quando est ad posteriora. est enim deterior omnibus speciebus dislocationis, & uehementioris doloris eis: & multotiens descendit cum ea mors. Et restauratio eius quandõ est ex eis quæ possibile est reducere, est, ut extendatur manus eius cum duabus manibus: & brachium eius sit expãsum, & manus medici sint supra cubitum & sub eo, & ipse impellat iunctuam cum pollicibus manuum suarum simul, aut cum radice palmę suæ, donec redeat ad locum suum. Aut uero dislocatio est ad anteriora: tunc redit ita, ut duplicet manum cum manu sua, donec percutiat cum radice palmæ suæ cubitũ qui est dislocatus. Quod si non obedit dislocatio ad reductionem, tunc administra extensionem uehemẽtem, fortem ualde: & est, ut extendant brachium duo ministri: & teneant ipsum

duo ministri etiam, ut non remoueatur apud extensionem. Deinde re- A
uoluatur brachium ad omnẽ partem postquã inuoluitur super manum eius pannus duplicatus longus, aut ligamentũ latum. Et quando tangit medicus manu sua iuncturam, inungat ipsam cum oleo: ut sit illud ex eis quæ adiuuant in lubricitate iuncturæ cũ facilitate. Deinde impellat iuncturam impulsione uehementi, donec redeat. Et post reductionem eius oportet, ut ponatur super ipsam emplastrum, in quo sit stipticitas, et exiccatio cum albugine oui: & stringatur strictura decenti. Et suspendatur brachium a collo infirmi: & dimitte diebus aliquot. Deinde soluatur. Si ergo firmatur iunctura in loco suo, tunc solue ligamentũ ab ea, & dimitte ipsam. Et si uides iuncturam non bene stringi, tunc itera emplastrum, & ligamẽtum, et dimitte ipsam diebus aliquot, donec stringatur. Deinde solue ipsam. Si autem accidit ei grauitas post reductionem iuncturæ, & dispositio sit in motu: tunc administra humectationem in balneatione, & fricationem subtilem, et compressionem, donec liniatur, aut pone super iuncturam iliati, id est, natem arietis pinguem. Deinde ligetur, & dimitte ipsam super eam die & nocte. Deinde aufer eam, et intromitte ipsum in balneum. Cum ergo sudat, tunc frica iuncturam fricatione temperata. Deinde itera super ipsam aleliati uice una, & secunda, & tertia cũ introitu balnei, donec leniatur. Et si uis, pone super ipsam stercus uaccinũ, humidum, calefactum cum butyro, & stringe super ipsum. Fac illud aliquotiens. ipsa namq; lenitur, & redit ad dispositionem suam. B

¶ De curatione dislocationis Almahassem. Caput XXIX.

MAHASSEM manus multotiens dislocat, id est, iunctura quæ est inter brachium & manum. Et reductio dislocationis eius est facilis. Econtrario reliquarum iuncturarum. Verumtamen oportet, ut uelocitas sit in reductione dislocationis eius in hora in qua dislocatur, antequam apostemetur locus: aut accidat in eo apostema calidum. Et reductio dislocationis in eo est, ut ponas Mahassem manus infirmæ super tabulam, & extendat minister manum eius: & ponat medicus palmam suam super eminentiam iuncturæ, & impellat eam, donec redeat. Verumtamẽ oportet, ut consyderetur, si palma iam recessit ad uentrem manus: tunc ponat infirmus dorsum manus suæ super tabulam apud extensionem & reductionem: & si dislocatio est procedens ad dorsum manus, tunc sit positio manus eius intrinsece super tabulam, id est, interior pars manus eius super tabulam ponatur, ut cadat manus medici super ipsam eminentiã iuncturæ. Si ergo redit statim, bonum est: & si non, tunc stringe eam cum emplastro sedante apostema: & dimitte ipsum, neque iteres illud. Nam si non tolerat, neque potes super reductionẽ eius, postquam prætereunt ei dies, uerumtamen iunctura remanet secundum tortuosi-

C tatem ſuam: & nõ nocet infirmo aliquid, niſi quod mollificatur manus, & non poteſt ſtringere aliquid: tunc ſcias, quod nerui ſunt abſciſſi, aut attriti. Non eſt ergo ingenium in ea, niſi ut ſtringatur cum cauterio prope caſum eius. Et fortaſſe non confert illud aliquid. Cum ergo non redit Almahaſſem, tunc pone ſuper ipſum emplaſtrum, quod narrauimus. Deinde ſtringatur, & dimittatur quinque diebus: poſtea ſoluatur & dimittatur, et exercitetur manus. Si autem priuatur motus eius, & accidat in ea aliquid grauitatis: tunc leni eam cum aqua calefacta, & fricatione aliquotiens, donec leniatur.

¶ De curatione diſlocationis Digitorum. Caput XXX.

QVANDO diſlocatur ex eis Digitus ad omnem partem, uel ex eis Digitus ad dorſum palmæ, aut uentrem eius: tunc extende Digitum, & impelle diſlocationem pollicibus tuis, donec redeat. Deinde ſuſtenta caput Digiti, & ſuſpende ipſum uerſus partẽ ad quam diſlocatur, & dimitte ipſum duobus diebus. Deinde ſuſpende eum, & extende ipſum, donec æquetur rectus in illo die ſuo. Cum ergo fuerit nox, liga ipſum ſecundum narrationem ipſam: & non ceſſes ſoluere ipſum in die: & exerce eum cum motu: & liga ipſum in nocte. fac illud
D diebus aliquot, donec ſtringatur. Et ſimiliter fac cum eo, ſi diſlocatur ad uentrem manus: & liga eum ad partem ipſam, & fac cum eo operationem tuam primam, donec ſanetur. Et ſimiliter fac cum eo quando diſlocatur ad reliquas partes.

¶ De curatione diſlocationis Spondilium dorſi. Caput XXXI.

QVANDO accidit alicui Spondilium dorſi, aut colli diſlocatio completa, aut remouentur Spondiles multæ a locis ſuis: tunc non eſt in ea curatio. quoniã mors properat infirmo. Et ſignum illius eſt, quod egeſtio infirmi egreditur abſque uoluntate, neque poteſt tenere eam: & multotiens mollificãtur ex eo quædam membra eius, aut duo crura eius, aut duo brachia ipſius, aut unum eorum: aut remouetur Spondilis una de loco ſuo. Multotiens enim remouetur, quod multotiens fit remotio earum ad quatuor partes. Illa ergo quæ remouetur ad poſteriora, nominatur Gibboſitas. Curatio uero eius eſt, ut conſyderes tunc, ſi Gibboſitas accidit a puericia: tunc non eſt in ea curatio, neque ex ea eſt ſanatio omnino. In illa autem quæ accidit a caſu, aut percuſſione, aut ſimilibus illis, iam dixerunt antiqui modos curationis ſermone prolixo. Cuius plurimum non redit cum proficuo. Ego uero iam abbreuiaui ex illo, cuius parum excuſat a multo eius ex propinquitate mea ad intentionem: & expoſitione mea qua expoſui illud, & formaui in-

Gibboſitatis curatio.

ſtrumentum eius diuerſo modo ab eo quo oſtenderunt illud, & expo- A
ſuerunt ipſum. Dico ergo, quod in gibboſitate quæ accidit ab anteri-
ori parte, non eſt ingenium, neque ſanatio ex ea. Et ſimiliter in illa quæ
fit ad duo latera etiam. Et non curatur ex eis, niſi illa quæ accidit in dor-
ſo proprie, cum eo quod ego narro: & eſt, ut extendatur infirmus ſuper
faciem ſuam ſuper podium æquale prope parietem: & expandatur ſub
eo ſtramentum humidum, ut non lędatur pectus eius. Deinde ponatur
lignum rectum fixum in fouea in terra, in extremitate podij, circiter ca-
put eius: & lignum aliud circiter pedes eius in extremitate altera podij:
& miniſter teneat lignum, et ſit non firmatum in fouea. Et miniſter alter
teneat alterum. Deinde inuolue ſuper caput infirmi, & ſub titillicis eius
ligamentū lene, firmum: & extende extremitatem ligamenti ad lignum
quod eſt apud caput eius: & liga ipſum in eo. Deinde ſtringe ligamen-
tum aliud ſupra anchas eius, & ſupra genua ipſius, & apud cauillas ei-
us. Deinde aggrega ligamenta omnia, & liga ea in ligno altero quod
eſt apud pedes eius. Deinde extendat omnis miniſter ad partem ligni
ligamētum, & non remoueantur duo ligna ex locis ſuis in quibus ſunt
fixa: uerumtamen non ſint firmata, ſicut diximus. Et medicus ponat
palmas ſuas ſuper Spondilem cum fortitudine, donec redeat: aut ponat
ſuper eam tabulam. Deinde annectat ſuper tabulam pedes ſuos, donec
redeat. Si autē non redit per hanc curationem, tunc accipe tabulam cu
ius longitudo ſit circiter tria brachia. Et caua in pariete de quo diximus
quod eſt prope infirmum, locum in quem ingrediatur extremitas tabu B
læ. Deinde pone medium tabulæ ſuper Spondilem. Et ponat pedes ſu-
os medicus ſuper extremitatem alteram. Et ſtringat bene, donec cōar-
tetur Spondilis, et redeat ad locum ſuum. Deinde ſi uis, operare cum
torno quod inuoluitur cum manu tua: & eſt, ut figas in terram apud ca
put infirmi in poſtremo podij duo ligna, quorum longitudo ſit bra-
chij unius: & apud caput eius in poſtremo podij duo ligna. Et ſit lon-
gitudo quæ eſt inter omne lignum palmus unus: & iam factum eſt in
omni loco foramen, in quo currit tornum: & firmetur lignum omne in
terra multum, ne moueatur omnino. Et intromittatur lignum rotun-
dum: & eſt tornum in quo reuoluitur ligamentum in duobus forami-
nibus duorum lignorum. Et in extremitate eius eſt foramen, in quo fir
matur lignum, cuius longitudo eſt palmus cum eo quod reuoluitur:
& in duobus lignis alijs eſt ſimiliter illius. Deinde ſtringe ligamenta
quæ ſtrinxiſti in pectore infirmi torno quod eſt apud caput eius: & li-
gamenta quæ ſtrinxiſti in cruribus eius in torno quod eſt apud pedes
eius. Deinde ſtet apud omne tornum miniſter, qui torqueat manum
ſuam cum licinio, cum quo reuoluitur tornum: & medi-
cus æquet Spondilem, ſecundum quod dixi-
mus. Hæc eſt forma torni, quæ ſequitur.

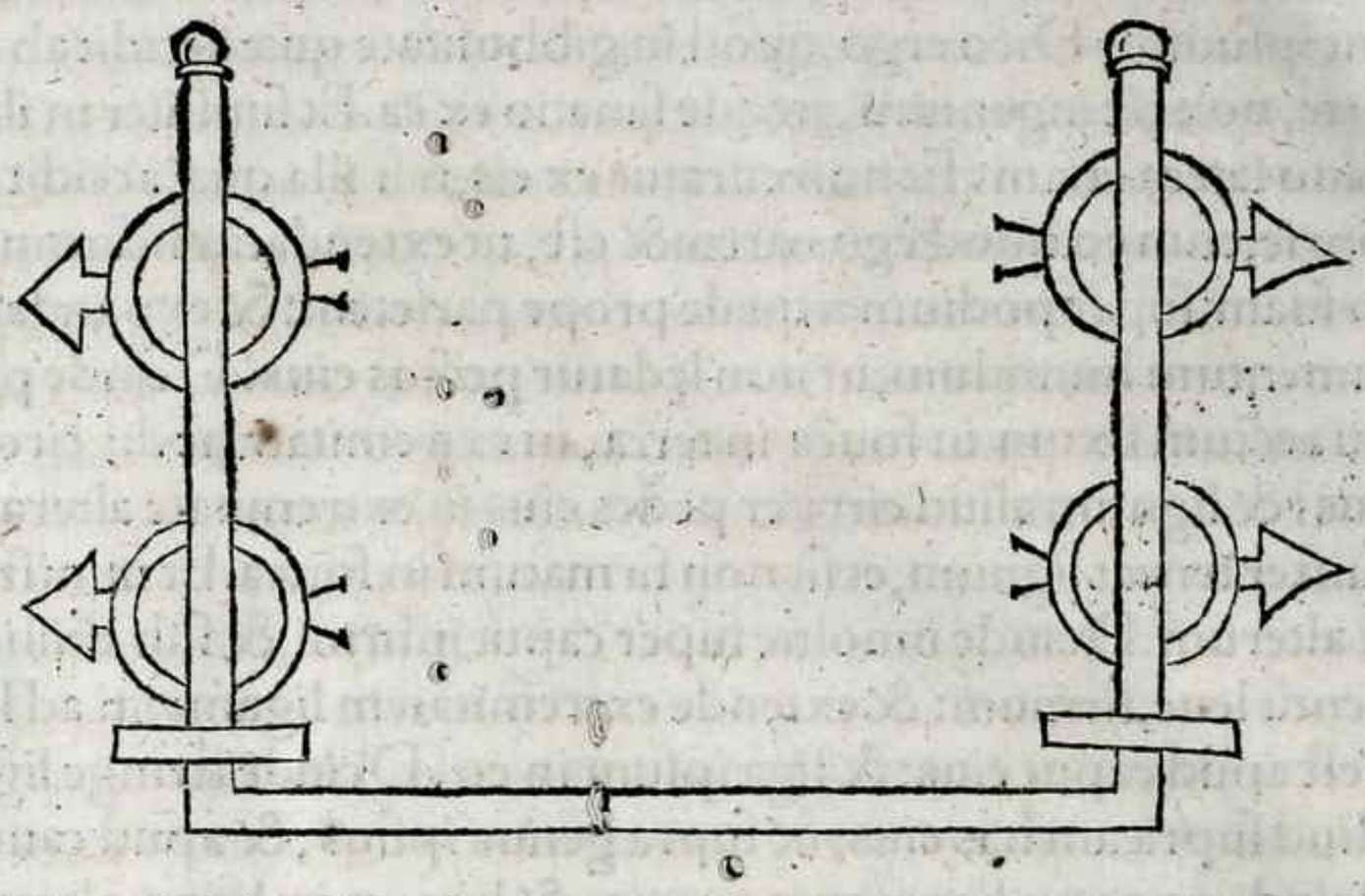

Deinde poſtquam redit Spondilis, & æquatur locus, tunc oportet, ut ponas emplaſtrum exiccatiuum cum albumine oui. Deinde ſtuppam. Poſtea pone ſupra emplaſtrum aſtellam ex tabula, cuius latitudo ſit trium digitorum, aut circiter eos. Et longitudo eius quantitas quæ capiat locum Gibboſitatis, & ſuper partẽ Spondilis ſanæ. Deinde ligetur cum ligamento quod diximus. Et uiuatur infirmus nutrimento ſubtili, donec ſanetur. Quod ſi remaneat quiddam eminentiæ in loco in fine ſanationis: tunc oportet, ut adminiſtrentur medicinæ quæ mollificant, & leniunt, cum adminiſtratione tabulæ quam narrauimus tempore longo. Et iam adminiſtratur in illo lamina plumbi. Et quandoq; accidit eminentia in poſtremo Spondilium doſſi: & putatur per eam diſlocatio, & eſt illud os quod iam eminet. Quare nõ oportet, ut præſumptio fiat ei cum hac medicina: fortaſſe enim accidere faciet mortem.

¶ De curatione Anchæ diſlocatæ. Caput XXXII.

SCIAS, quod iuncturæ Anchæ, & iuncturæ humeri, non accidit, niſi diſlocatio tantum: neque accidit eis quod accidit reliquis iuncturis ex remotione parua, & concauitate. Et iunctura quidem Anchæ diſlocatur ſecundũ quatuor partes. Quod eſt, quia diſlocatur ad anteriora, & ad poſteriora. Et plurimũ quidem diſlocatur ad interiora: & parum diſlocatur ad anteriora, et ad poſteriora. Et curatio diſlocationis eius ad interiora, eſt: quia quando tu coniungis crus infirmi ſanum cum infirmo, eſt longius: & eſt genu eius eminens plus quam ſani, & non poteſt infirmus duplicare pedem ſuum apud inguen: & eſt locus qui ſequitur inguen apoſtematus apoſtemate calido, propterea, quod caput coxæ iam peruenit illic. Et ſignum eius cui accidit diſlocatio ad exteri-

Diſlocatio Anchæ quadruplex.

ora eſt, quod ſunt accidentia eius contraria iſtis accidentibus. Et ſignum A
eius cui accidit diſlocatio ad anteriora, eſt, quia expandit crus ſanum ſecundum complementum: uerumtamen non duplicat ipſum abſq; dolore qui eſt in genu: & ſi conatur ad ambulandum, non poteſt ſuper illud ad anteriora: & retinetur urina eius, & apoſtematur inguen eius, & apud ambulationem eſt calcatio eius ſuper calcaneum. Et ſignum eius cui accidit diſlocatio ad poſteriora eſt, ut non expandat genu, neq; poſſit duplicare ipſum antequam duplicet inguen: & eſt crus eius etiam breuius altero: & inguen eſt mollificatũ, & eſt caput coxæ apud locum ilij.

Reductio uero huius diſlocationis ſpecierum eſt, ut conſyderes tunc, ſi dislocatio eſt uetuſta, quæ iam antiquatur cum habente ipſam. Deinde ſi tu adminiſtres reductionem eius, & remanet ſecundum diſpoſitionem ſuam: tunc non eſt in ea curatio omnino. Non ergo oportet, ut præſumptio fiat ei penitus. In illo autem cuius dislocatio eſt recens, & eſt ex una ſpecierum quatuor dislocationis: tunc propera ad hoc, ut uoluas iuncturam, & extendas ipſam ad interiora & ad exteriora, & moueas eam dextra & ſiniſtra: fortaſſe enim redit, & non indiget alia cura. Si autem non redit hoc modo, tunc oportet, ut præpares miniſtrum fortem, & extendat crus eius ab inferiori parte: aut cum manibus ſuis, aut cum ligamento, quod ligetur ſuper crus eius ſupra genu: & miniſter alius extendat manum eius deſuper, ita ut intromittat B
manus ſuas ſub titillicis eius. Deinde ſtringat cum ligamento leni ſuper radicem coxæ, & teneat extremitatem ligamenti alterius. Et ſit extenſio eius aut ab anteriori parte inguinis ad partem furculæ, aut a poſteriori ad partem dorſi. Et ſit extenſio eorum omnium uice una, donec eleuetur infirmus cum corpore ſuo a terra, & remaneat pendens. Et hæc enim ſpecies extenſionis eſt ſpecies communis ſpecierum quatuor. Si ergo redit dislocatio cum eo quod diximus, eſt bonum: & ſi non, tunc neceſſe eſt omni ſpeciei illud quod dicam de curatione propria. In reductione quidem eius propria quando dislocatio eſt ad interiora, oportet, ut reſupinetur infirmus ſuper latus ſuum ſanum. Deinde ponat ligamentum ſuper radicem coxæ, in eo quod eſt inter caput coxæ, & locum qui eſt ſub inguine. Deinde extende ligamentum ad ſurſum a parte inguinis ad altiorem partem corporis, ad partem furculæ. Deinde accipiat miniſter alius fortis brachia eius, & minuat locum groſſum coxæ infirmæ, & extendat ad exteriora extenſione uehementi. iam enim redit ad locum ſuum. Et hæc ſpecies eſt facilioris reliquis ſpeciebus curationis, qua reducitur hoc membrum.

Si autem excuſatur ſuper te, & non obedit tibi ad introitum cum hac ſpecie curationis omnino: tunc oportet, ut ligentur duo pedes infirmi ſimul cum ligamento forti, leni, ſuper duos calcaneos, & ſuper duo genua: & ſit longitudo cuiuſque a compare ſuo quantitatis qua-

C tuor digitorum: & ſit crus infirmum extenſum plus altero quantitate duorum digitorum. Deinde ſuſpendatur infirmus ſuper caput ligni, quod ſit in domo: & ſit longitudo eius a terra quantitas duorum brachiorum. Deinde præcipe iuueni forti, ut muniat caput coxæ: & ſuſpendatur cum infirmo iuuenis alius: & impellat iuuenis alius, muniens coxam cum fortitudine. nam iunctura redit ad locum ſuum cum uelocitate. In reditione autem eius propria, quando eſt diſlocatio ad exteriora, oportet, ut iaceat infirmus ſuper podium, ſecundum quod narrauimus in habente gibboſitatem. Et ſtringatur ligamentum ſuper crus eius, infirmum proprie, & ſuper pectus eius. Deinde ponantur duo ligna, unum apud pedes eius, & alterum apud caput ipſius. Deinde ponatur lignum additum in medio podij, fixum bene: ſuper quod inuoluti ſint panni humidi, ut non lædat infirmum: & ſit lignum inter coxas eius, ut non attrahatur ad interiora apud extenſionem. Deinde extendat omnis miniſter ad partem ſuam, & medicus æquet reductionem manu ſua. Si ergo obedit ad reuerſionem, erit bonum. Et ſi non, pone ſuper ipſam tabulam, & preme ipſam, ſicut diximus in gibboſitate, æqualiter. Verumtamen oportet, ut iaceat infirmus ſuper latus ſuum ſanum. Et quando diſlocatio eſt ad anteriora, tunc oportet, ut extendatur crus infirmi uelociter: & eſt ſecundum hanc eandem narrationem ſuper podium: & ponat medicus palmam manus ſuæ dextræ ſuper inguen infirmum. Deinde cõartet ipſum cum manu altera, & cum illa cõartatione pone ipſum extenſum ad inferiora ad partem genu.

D

Et ſi diſlocatio eſt ad poſteriora: tunc non oportet, ut extendatur infirmus ad inferiora, & ſit eleuatus ſuper terram: imo oportet, ut ſit poſitus ſuper rem duram, ſicut oportet, ut fit etiam ſi diſlocatur ancha eius ad exteriora, ſecundum illud quod diximus de accubitu eius ſuper duas anchas: & eſt ſuper faciem eius, & ligamenta extenſa: ſecundum quod diximus nuper. Et oportet, ut adminiſtretur compreſſio cum tabula etiam ſuper locum ad quem egreditur iunctura, cum completur reductio ſecundum quod oportet. Et ſignum reditionis eius non occultatur tibi: & eſt, ut extendas duo crura infirmi: & quando uides ea æqualia, & infirmus ſtringit crus ſuum, & expandit ipſum abſque excuſatione: tunc ſcias, quia iam redit membrum, ſecundum quod oportet: tunc coniunge duas coxas, & pone emplaſtrum, & ſtringe cum imemati, id eſt, rota: ita, ut non moueatur ancha ad aliquam partium: & adhæreat infirmus quieti tribus diebus, aut quatuor. Deinde ſolue ligamentum, & emplaſtrum, & compara crus cum altero: tunc ſi uides ea æqualia in ſtatu, tunc ſcias, quod diſlocatio iam firmata eſt: abſolue ergo infirmum ad ambulandum. Et ſi uides aliquid mollificationis: tunc redi, & emplaſtra illud, & ſtringe illud ſecundum ſtrictuam tuam primam: & dimitte illud etiam tribus diebus. Deinde ſol-

ue illud & fac ipsum tardare in ambulatione super utrumq; aliquot die bus, donec confortetur bene. A

¶ De dislocationis Genu. Caput XXXIII.

GENV dislocatur secundum tres modos. Dislocatur ad exteriora, ad interiora, & ad inferiora, scilicet ad posteriora. Et non dislocatur ad anteriora. Et signum dislocationis eius, est, ut precipias infirmo, ut applicet crus suum ad coxam suam. Si autem nõ adhæret cum coxa: tunc scias, quod Genu est dislocatum. Et restauratio omnium modorum dislocationis eius est, ut facias sedere infirmũ rectum, ita ut iam extendat crus suum si potest super illud, & adhæret dorsum tuum ad faciem eius: & pone pedem eius inter pedes tuos. Deinde adhærere fac Genu eius cum palmis tuis, & recta ea inter digitos tuos super Genu eius. Deinde applica cum palma tua duo latera Genu eius cum fortitudine. Et minister alius extendat pedem eius, donec redeat Genu ad locum suum. Et signum reditionis est, ut adhæreat crus cum coxa in lenitate, non laboriose. Deinde emplastra ipsum, & adhærere fac crus cum coxa. Deinde liga ea simul cum uitta tribus diebus, aut quatuor. Deinde solue ea. Et non utatur infirmus ambulatione aliquot diebus, donec sanetur. Si autem recusatur tibi reductio eius, tunc administra extensionem fortem cum ligamentis, quorum præcessit narratio in curatione anchæ, donec redeat. B

¶ De curatione dislocationis Calcanei. Caput XXXIIII.

CALCANEVS quandoq; remouetur remotione parua, & quandoq; dislocatur secundum complementum. Et dislocatio eius fit, aut ad interiora, aut ad exteriora. Et signum dislocationis eius est, quod uides Calcaneum inflatum, procedentem ad partem ad quam dislocatur. Curatio autem remotionis eius, est facilis reditionis: & est, ut extendatur cum facilitate cum manibus, et æquetur, donec redeat. In curatione autem eius quando dislocatur secundum complementum, oportet, ut facias sedere infirmum rectum: & teneat ipsum minister fortis ualde a posteriori parte dorsi eius, in medio ipsius. Deinde tene tu cum manu tua dextra pedem eius a superiori parte eius, & cum manu tua sinistra ab inferiori parte pedis eius loco cauillę. Deinde trahe pedem ad te cum manu tua dextra. Deinde cum sinistra duabus uicibus. Deinde extende cum sinistra, & impelle pectus pedis cum dextra uersus crus absque labore. Fac illud bis, sicut narrauimus. Deinde impelle pectus pedis ad crus in uice tertia, & tu trahis cauillam. Si ergo redit in uice una, aut in duabus secundum hunc modum, & uides pedem æquatum, est bonum: & si non, tunc itera operationem super ipsum: quoniam ipse redit. Si autem prohibetur tibi reductio eius cum eo quod narraui-

C mus:tunc fac iacere infirmum ſuper dorſum ſuum ſuper terram, & fige paxillum in terra firmatum ualde, ut cadat inter coxas eius:& tu iam inuoluiſti ſuper ipſum pannum, ut non lædat infirmum. Deinde accipiat miniſter coxam eius:poſtea extendat miniſter alter pedem, aut cum manibus ſuis, aut cum ligamento quod liget ſuper collum pedis. Deinde extendat omnis miniſter contra extenſionem comparis ſui: & paxillus ſit ſtans inter duas coxas infirmi retinens eum, ut non attrahatur corpus eius ad inferiora apud extenſionē. Deinde æquet medicus diſlocationem manibus ſuis, & miniſter alter teneat crus ſanum ad inferiora. Nam diſlocatio redit cum uelocitate. Quando ergo redit diſlocatio, & declaratur tibi ſanitas reditionis eius: tunc pone emplaſtrum & ſtuppam, & ſtringe ipſam cum ligamentis firmiter, & liga pedem cum ligamento ad crus. Et oportet, ut caueas uel timeas de neruis, qui ſunt ſupra calcaneum poſterius, ut non ſit ligamentum ſuper eos uehemens, & lædat eos. Deinde dimitte ipſum duobus diebus, aut tribus. Quod ſi mollificatur ligamētum, ſtringe ipſum:deinde ſolue ipſum in die tertio, aut quarto: & prohibe infirmum ab ambulatione quadraginta diebus. Si uero conatur ambulare ante illud ſpacium, non fit ſecuritas quin diſſoluatur ſuper ipſum diſlocatio, & corrumpatur, & non recipiat poſt illud
D curationem. Quod ſi accidat ei apoſtema calidum: tunc oportet, ut adminiſtres in ſedatione eius illud, in quo præceſſit narratio noſtra in alio loco ex curatione, & embrocationem, donec remoueatur.

¶ De diſlocatione Digitorum pedis, & cura. Caput XXXV.

OPORTET, ut æquetur quod diſlocatur ex eis cum extenſione pauca abſq; labore: & illud quidē non eſt difficile, imo eſt facile. Si autem diſlocatio eſt in quibuſdā nodis dorſi pedis: tunc oportet, ut faciat ſedere infirmus pedem ſuū ſuper locū æqualē terræ, aut ſuper tabulam:& eſt ſtans ſicut ambulans. Deinde tu ſta, & pone pedem tuum ſuper illud quod eminet ex illis iuncturis. Deinde calca illud cum pede tuo cum uirtute, donec redeat, & uideas ipſum iam æquatum, & non appareat in loco eminentia. Deinde pone ſub uentre pedis eius tabulam quæ capiat pedem totum, cui ſint duo capita. Deinde ſtringe ipſum ſtrictura decenti tribus diebus. Deinde ſolue ipſum, & fac quieſcere eum ab ambulatione diebus multis, donec ſtringatur & ſecuretur a reductione.

¶ De ſpeciebus diſlocationis cum uulnere uel fractura. Caput XXXVI.

QVANDO accidit aliquid ex illo, & conaris curationem eius, & ipſius reſtaurationem, multotiens ſuccedit mors: & propter illud non oportet, ut preſumat ſuper curationem eius, quod eſt

huiusmodi, nisi qui est prudens in arte longi usus, misericors, pius, tar- A
dus, non audax, neq; præsumptuosus: & ut utatur in incæptione medicinis quæ sedant apostemata calida tantum: & dimittat infirmum diuino iudicio. Nisi uideas, aut speras salutem a perditione cum lenitate ægritudinis, & in quo apparet quiddam spei. Conare ergo reductionem eius statim in principio rei, antequam accidat apostema calidũ. Si ergo redit membrum, secundum quod uolumus, tunc administra regimen quod sedat apostema: & cura uulnus cum eo quod cõuenit ei ex unguentis deficcatiuis. Quod si dislocatio est cum fractura, & accidunt in osse satagię separatę, tunc conare ablationem earum, & fac in illo quod diximus in ægritudinibus simplicibus ex eo quod præcessit in locis earum. Et caue secundum tuam uirtutem, et custodi teipsum ab introitu in uiam timoris: secundum quod præcessit prædicatio mea tibi. Nam illud est melius tibi apud Creatorem tuum, & magis permanens ad gloriam tuam, & magis saluum tuo corpori apud illos in tuo tempore.

¶ Explicit Liber Chirurgiæ, quem transtulit Magister Gerardus Cre- B
monensis in Toleto, de arabico in latinum: qui Liber est tricesima particula libri Azaragi, quẽ composuit Albucasim.

¶ ARGENTORATI apud Ioannem
Schottum librarium. XXVI. Febr.
Anno M. D. XXXII.

☞ CVM Gratia & Priuilegio Imperatoriæ
Maiestatis ad Quinquennium.